STRATONIKEIA VE LAGINA KAZILARINDA BULUNAN BİZANS DÖNEMİ SERAMİKLERİ (2008-2010 YILLARI)

Muradiye ÖZTAŞKIN

(Doktora Tezi)

Eskişehir, 2013

STRATONIKEIA VE LAGINA KAZILARINDA BULUNAN BİZANS DÖNEMİ SERAMİKLERİ (2008-2010 YILLARI)

Muradiye ÖZTAŞKIN

DOKTORA TEZİ

Sanat Tarihi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. B. Yelda OLCAY UÇKAN

Eskişehir

Anadolu ÜniversitesiSosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül, 2013

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Muradiye ÖZTAŞKIN'ın "Stratonikeia ve Lagina Kazılarında Bulunan Bizans Dönemi Seramikleri (2008-2010 Yılları)" başlıklı tezi **06 Eylül 2013** tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca **Sanat Tarihi** Anabilim Dalında, **Doktora** tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı)	**: Prof.Dr.B.Yelda OLCAY UÇKAN**
Üye	**: Prof.Dr.Bilal SÖĞÜT**
Üye	**: Doç.Dr.Lale DOĞER**
Üye	**: Yard.Doç.Dr.Ahmet Oğuz ALP**
Üye	**: Yard.Doç.Dr.Erkan İZNİK**

Prof.Dr.İ.Cemil ULUKAN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdür Vekili

Doktora Tez Özü

STRATONIKEIA VE LAGINA KAZILARINDA BULUNAN BİZANS DÖNEMİ SERAMİKLERİ (2008-2010 YILLARI)

Muradiye ÖZTAŞKIN
Sanat Tarihi Anabilim Dalı
Anadolu ÜniversitesiSosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül 2013
Danışman: Prof. Dr. B. Yelda OLCAY UÇKAN

Stratonikeia Antik kenti, günümüzde Muğla İli, Yatağan İlçesi, Eskihisar Köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Kentin Bizans Dönemi dokusu günümüz köy evleri tarafından örtülmüş durumdadır. Yapılan kazı çalışmalarında kentin kuzeyindeki Antik yapıların çevresinde Bizans kalıntıları tespit edilmiştir.

Lagina, Antik Dönemde Stratonikeia'ya bağlı kutsal alandır. Bizans Döneminde Tanrıça Hekate'ye adanmış tapınak ve altar arasına üç nefli bazilikal planlı bir kilise inşa edilmiştir. Stratonikeia ve Lagina'yı birbirine bağlayan kutsal yolun çevresinde 2006 yılında başlayan kurtarma kazılarında Beybağ ve Kurudere olarak anılan iki farklı mevkide Bizans Dönemi kalıntılarına rastlanmıştır. Beybağ Mevkiinde Orta Bizans Döneminde faaliyet gösteren ve sırsız seramikler üreten işliklere ait kalıntılar tespit edilmiştir.

Tezin konusunu bölgede yapılan kazı çalışmalarında bulunan Bizans seramikleri oluşturmaktadır. Erken Bizans Döneminden başlayarak bölgede Bizans hâkimiyetinin tamamen sonlandığı 13. yüzyıl ortasına kadar olan geniş bir zaman dilimine ait seramiklerin tek bir çalışmada tanımlanması önemlidir. Toplam 480 adet parça kataloglanarak değerlendirilmiştir. Seramik buluntular öncelikle; servis, mutfak, depolama, aydınlatma ve ticari faaliyetlerde kullanılan kaplar olmak üzere beş temel işleve göre sınıflandırılmıştır. İşlevi belirlenen kapların hem yerel üretim olan örnekleri hem de ithal olarak bölgeye gelen seramikler karşılaştırılarak elli farklı üretim grubu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bizans, Seramik, Karia, Seramik Fırını, Kap Formları

Abstract

BYZANTINE POTTERY FINDS
FROM STRATONIKEIA AND LAGINA EXCAVATIONS
(YEARS 2008-2010)

Muradiye ÖZTAŞKIN
Department of Art History
Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, September 2013
Adviser: Prof. Dr. B. Yelda OLCAY UÇKAN

Stratonikeia Ancient city is located in Eskihisar, in the town of Yatağan, in today's Muğla. The city's Byzantine remains were concealed by modern village houses. As a result of the excavations, some Byzantine remnants around the ancient structures in the northern part of the city have been found.

Lagina is a sanctuary in Stratonikeia during the ancient times. A three-naved basilica was built between the altar and the temple devoted to the goddess Hekate back in the Byzantine era. The excavations that started in 2006 around the sacred path which connects Lagina to Stratonikeia unearthed Byzantine remnants in two different districts called Beybağ and Kurudure. In Beybağ, pottery workshops, producing pottery for daily use during the Middle Byzantine era, have been explored.

The subject of the dissertation covers the Byzantine potteries found during the excavations. It is important that the identification of the potteries has been made in just one study. These ceramics date back to a long period of time, beginning from the early Byzantine period until the mid 13th century where the empire's domination came to an end. 480 pieces in total were evaluated after having been catalogued. Potteries were classified in five groups according to their functions such as service, kitchen, storage, lighting and commercial activities. The potteries which were produced in the local area and the ones which were imported were compared and fifty different production ranges were identified.

Keywords: Byzantine, Pottery, Caria, Pottery Kiln, Pottery Forms

06/09/2013

Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi

Bu tez çalışmasının bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumunda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim.

Her hangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Muradiye ÖZTAŞKIN

Önsöz

Bilimsel çalışma yapmak kadar yeni araştırmacılar yetiştirmeye önem veren, genç bilim insanlarına her zaman destek ve örnek olan tez danışmanım Prof. Dr. B. Yelda OLCAY UÇKAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Konu üzerine çalışmamı öneren ve kazı buluntularını çalışmama izin veren Stratonikeia kazı başkanı Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT'e ve Lagina kazı başkanı Prof. Dr. Ahmet TIRPAN'A, büyük özverilerle çalışmalarını sürdüren Stratonikeia ve Lagina kazı ekibine teşekkürlerimi sunarım.

Bizans seramiği konusunda araştırma yapmamı teşvik eden Prof. Dr. Ebru PARMAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Değerli katkıları ile tez çalışmamı yönlendiren Yrd. Doç. Dr. A. Oğuz ALP ve Yrd. Doç. Dr. Erkan İZNİK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bilgisi ve özgün fikirleri ile her zaman bana destek olan meslektaşım ve eşim Gökçen Kurtuluş ÖZTAŞKIN'a şükranlarımı sunarım.

2009 Muğla/Lagina Kutsal Alanı Kazısı

2004-2006 Phrygia Bölgesi Kaya Kiliseleri Yüzey Araştırması

2005 Afyon/Hisarköy Amorium Kazısı

2004-2005 Antalya Olympos Antik Kenti Yüzey Araştırması

2004-2007 Eskişehir Karacahisar Kalesi Kazısı

Öğrenciliğinde Katıldığı Ulusal ve Uluslararası Projeler

2002 Afyon/Hisarköy Amorium Kazısı

2001-2002 Antalya Olympos Antik Kenti Yüzey Araştırması

2000-2002 Eskişehir Karacahisar Kalesi Yüzey Araştırması

Yayınlar

Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Bildiri Kitaplarında Basılan Bildiriler

2012 G.K. Öztaşkın ile. Olympos Antik Kenti'nde Yer Alan Mozaikli Yapı'nın Mimari Değerlendirmesi. *Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması I: Anadolu Akdenizi Sempozyumu* (Ed: K. Dörtlük). Antalya: Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, ss. 329-346.

2012 G.K. Öztaşkın ile. Building with Mosaics in Olympos: A Comparative Evaluation of Finds and Construction. *BYZAS 15. Byzantine Small Finds in Archaeological Contexts*. İstanbul: Ege Yayınları, ss. 277-287.

2011 Building with Mosaics of Olympos: Mosaics of Late Ancient Era – Early Byzantine Period. *XI. Uluslararası AIEMA Mozaik Sempozyumu* (Ed: M. Şahin). İstanbul: Ege Yayınları, ss.709-720.

2011 B.Y. Olcay Uçkan, S.Evcim, M.E. Mergen, Ö.E. Öncü ve G.K. Öztaşkın ile. Olympos Kazısı 2009 Yılı Çalışmaları. *32. Uluslararası Kazı Sonuçları Toplantısı*, 3. Cilt. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 80-97.

2010 Eskişehir Karacahisar Kalesi Ortaçağ Seramiklerinden Bir Grup: Yeşil ve Erguvan Lekeli Seramikler. *XIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri* (Haz. K. Pektaş). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 525-535.

2010 Bir Merkez Sembol Olarak Bizans ve Selçuklu Döneminde Hayat Ağacı Motifi. *I. Uluslararası Sevgi Gönül Bizans araştırmaları sempozyumu bildirileri. On ikinci ve on üçüncü yüzyıllarda Bizans dünyasında değişim.* (Ed: A. Ödekan). İstanbul: Vehbi Koç Vakfı, ss. 69-72.

2010 Bizans Dönemi Seramik Araştırmaları. Stratonikeia 2009 Yılı Çalışmaları. B. Söğüt. *32. Uluslararası Kazı Sonuçları Toplantısı*, 4. cilt. Ankara: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, ss. 201-202.

2010 Y. Olcay Uçkan – Z. Demirel Gökalp ve E. Ö. Öncü ile. Olympos 2008 Yılı Çalışmaları. 31. Uluslararası Kazı Çalışmaları Sempozyumu, 4. cilt. Ankara: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, ss. 231-246.

2009 B.Y Olcay Uçkan et al. Olympos Kazısı 2007 Yılı Çalışmaları. *30.Uluslararası Kazı Sonuçları Toplantısı* 3, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.373-386.

2008 Some New Suggestions on Ceramic Art: Comparison of Late Byzantine and Turkish Periods. *Imperium and Culture XVth Biennial Confrence*, Australian Association of Byzantine Studies, 8–10 February 2008, University of South Wales-Sydney. (Bildiri ve Bildiri özeti)

2007 B.Y.Olcay Uçkan et al. 2005 Yılı Olympos Yüzey Araştırması. *24.Uluslararası Araştırma Sonuçları Toplantısı* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.123-134.

2007 E. Parman ve Parla, C. ile. Eskişehir (Merkez Karacaşehir Köyü) Karacahisar Kalesi 2005 Yılı Kazı Çalışmaları. *XXVIII. Uluslararası Kazı Sonuçları Toplantısı* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.1-12.

2006 Early Byzantine Period Vessels from Antalya/Olympos. *32. Byzantine Studies Conference*, November, 10–12 Kasım 2006, University of Missouri-St. Louis. (Bildiri ve Bildiri Özeti)

2006 Z. Demirel Gökalp ile. "Early Byzantine Terracotta Lamps Found in Olympos", *X. Symposium on Mediterranean Archaeology (SOMA)*, 9-11 Mart 2006, Ankara. (Bildiri)

Yazılan Uluslararası Kitaplar ve Kitaplardaki Bölümler

2006 E. Parman-B.Y.Olcay Uçkan et. al. *Lykia'da Bir Korsan Kenti: Olympos*. İstanbul, Homer Kitabevi.

Ulusal Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Bildiri Kitaplarında Basılan Bildiriler

2008 Eskişehir Karacahisar Kalesi Sgrafitto Dekorlu Ortaçağ Seramikleri. *Sanat Tarihinde Gençler 2007 Semineri*, 03-05 Ocak 2008, İstanbul.

Yazılan Ulusal Kitaplar ve Kitaplardaki Bölümler

2010 B.Y. Olcay Uçkan ve Z. Demirel Gökalp ile. Erken Bizans Dönemi. *Ortaçağdan Günümüze Anadolu Uygarlıkları* (Ed: E. Altınsapan). Eskişehir: AÖF Yayını, ss. 34-61.

2010 B.Y. Olcay Uçkan ve Z. Demirel Gökalp ile. "Orta Bizans Dönemi", *Ortaçağdan Günümüze Anadolu Uygarlıkları* (Ed: E. Altınsapan). Eskişehir: AÖF Yayını, ss. 2-33.
2010 B.Y. Olcay Uçkan ve Z. Demirel Gökalp ile. Geç Bizans Dönemi. *Ortaçağdan Günümüze Anadolu Uygarlıkları* (Ed: E. Altınsapan). Eskişehir: AÖF Yayını, ss. 62-69.

2010 Phrygia (Phrygia) Bölgesi Bizans Dönemi Tarihi Coğrafyası. *Phrygia Bölgesi Kaya Kiliseleri* (Ed. B.Y. Olcay Uçkan). Eskişehir: Tepebaşı Belediyesi, ss. 17-25.

2009 Olympos Antik Kentinden Bir Grup Erken Bizans Dönemi Seramiği. *Ebru Parman'a Armağan: Sanat Tarihi ve Arkeoloji Yazıları* (Haz. A.O.Alp). Ankara: Alter Yayıncılık, ss.287–300.

Verilen Dersler

STA213 Estetik I
STA214 Estetik II
STA224 Temel Bilgisayar Bilimleri
STA413 Nümizmatik
STA425 Sanat Tarihi
STA427 Bizans Seramiği
STA429 Bizans Resim ve El Sanatları I
STA428 Bizans Resim ve El Sanatları II
STA431 Çevre Kültürleri I
STA430 Çevre Kültürleri II
STA475 Anadolu El Sanatları

İçindekiler

Sayfa

Jüri ve Enstitü Onayı ii
Öz iii
Abstract iv
Etik İlke ve Kurallara Uygunluk Beyannamesi v
Önsöz vi
Özgeçmiş vii
Şekiller Listesi xvi
Tablolar Listesi xviii
Kısaltmalar Listesi xix
Giriş 1

Birinci Bölüm

Bizans Döneminde Stratonikeia ve Çevresi

1. Karia Bölgesi Bizans Dönemi Tarihi Coğrafyası 10
2. Stratonikeia Kenti ve Lagina Kutsal Alanı Tarihçesi 45

İkinci Bölüm

Bizans Döneminde Seramik Üretimi ve Kap Formları

1. Bizans Seramiğinin Teknik Özellikleri 54
2. Bizans Dönemi Beslenme Alışkanlıkları 68
3. Bizans Dönemi Seramik Formları ve Terminolojisi 87

Üçüncü Bölüm

Kazı Çalışmaları

1. Stratonikeia 115
2. Lagina 121
3. Kurudere..... 123
4. Beybağ..... 125

Beşinci Bölüm

Değerlendirme

1. Erken Bizans Dönemi Seramikleri..... 154
1.1. Servis Kapları..... 154
1.1.1. Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri 155
1.1.2. Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri 158
1.1.3. Yerel Kırmızı Astarlı Seramikler 162
1.2. Mutfak ve Depolama Kapları 167
1.2.1. Pişirme kapları (Chytralar) 167
1.2.2. Tekneler (Alveuslar) 170
1.2.3. Saklama kapları (Caduslar) 171
1.3. Ticari Kaplar..... 173
1.3.1. Kouphonlar..... 173
1.3.2. Unguentariumlar..... 176
1.3.3. Ampullalar 179
1.4. Aydınlatma Gereçleri 181
1.4.1. Kandiller (Lychnuslar) 181
1.4.2. Fitil taşıyıcıları..... 184

2. Orta Bizans Dönemi Seramikleri 185
2.1. Servis Kapları 185
2.1.1. Beyaz Hamurlu Sırlı Servis Kapları 185
2.1.1.1. Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramikleri 185
2.1.2. Kırmızı Hamurlu Sırlı Servis Kapları 188
2.1.2.1. Ege Tipi Kalın Kazıma Seramikler 188
2.1.2.2. Ege Tipi İnce Kazıma Seramikler 193
2.1.2.3. Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramikler 198
2.1.2.4. Geniş Kazıma Seramikler 201
2.1.2.5. Zeuxippus Seramikleri 203
2.1.2.6. Tek Renk Sırlı Seramikler 206
2.1.2.7. Yeşil Lekeli Seramikler 211
2.1.2.8. Yeşil ve Kahverengi Lekeli Seramikler 213
2.1.2.9. Mangan Lekeli Seramikler 214
2.1.2.10. Akıtma Dekorlu Ege Seramikleri 216
2.1.2.11. Kahverengi Boyalı Seramikler 216
2.1.2.12. Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramikler 217
2.1.2.13. Yeşil Boyalı Seramikler 219
2.1.2.14. Astar Bezemeli Sırlı Seramikler 220
2.1.2.15. Maltızlar (Saltsarionlar) 223
2.1.2.16. Sırsız Servis Kapları 224
2.2. Mutfak ve Depolama Kapları 231
2.2.1. Pişirme kapları (Khytralar) 231
2.2.2. Kızartma kapları (Tagenionlar) 237
2.2.3. Tekneler (Lekaneler) 238
2.2.4. Havanlar (Olmoslar) 239
2.2.5. Süzgeç (İthmos) 240
2.2.6. Şarap hırsızları 240
2.2.7. Saklama kapları (Koureloslar) 241
2.2.8. Pithoslar 244
2.3. Ticari Kaplar 245
2.3.1. Magarikonlar 245

2.4. Aydınlatma gereçleri 251
3. Stratonikeia ve Çevresinde Seramik Üretimi ve Ticareti 252

Sonuç 262

Ekler 279
Ek 1. Munsell Color Charts'a (1998) göre hamur renkleri 280
Ek 2. Munsell Color Charts'a (1998) göre astar renkleri 283
Ek 3. Munsell Color Charts'a (1998) göre sır renkleri 285
Ek 4. Katalog 287
Ek 5. Levhalar 384
Ek 6. Sözlük 425

Kaynakça 426

Şekiller Listesi

Sayfa

Şekil 1. Karia Bölgesi kentleri 13
Şekil 2. İmparator I. Constantinus dönemi eyaletleri 21
Şekil 3. İmparator I. Iustinianos dönemi valilikleri 30
Şekil 4. İmparator Herakleios dönemi themaları 35
Şekil 5. Bizans İmparatorluğu'nun 11-12. yüzyıldaki sınırları 39
Şekil 6. Bizans İmparatorluğu'nun 13. yüzyıl başındaki sınırları 43
Şekil 7. Stratonikeia anıtsal kuzey girişindeki çeşme 116
Şekil 8. Stratonikeia çeşme binasının doğusundaki kilisenin batıdan görünümü 117
Şekil 9. Stratonikeia Kuzey Cadde'nin kuzeyden görünümü 118
Şekil 10. Stratonikeia Kuzey Cadde taş planı 119
Şekil 11. Stratonikeia bouleuterion planı 120
Şekil 12. Lagina Kutsal Alanı'ndaki Bizans Dönemi kilisesi planı 122
Şekil 13. Uydu görüntüsü üzerinde Kurudere, Börükçü, Beybağ, Tepecik mevkilerinin konumları 123
Şekil 14. Kurudere planı 124
Şekil 15. Beybağ 07BBS01 sondajı planı 127
Şekil 16. Beybağ 07BBS01 sondajı, Mekân 1B içerisindeki seramik fırını 128
Şekil 17. Beybağ 07BBS01 sondajı, Mekân 1C'nin batısındaki seramik fırını 128
Şekil 18. Mekân 1C'nin batısındaki seramik fırını içerisinde bulunan obje 129
Şekil 19. Beybağ 07BBS01 sondajı, Mekân 2A'nın batısındaki seramik fırınları 129
Şekil 20. Beybağ 07BBS01 sondajı, Mekân 2A'nın batısındaki 1 no.lu fırın 130
Şekil 21. Beybağ 07BBS01 sondajı, Mekân 2A'nın batısındaki 2 no.lu fırın 131
Şekil 22. Beybağ 07BBS01 sondajı, Mekân 2A'nın batısındaki 4 no.lu fırın 132
Şekil 23. Beybağ 07BBS04 sondajı planı 133
Şekil 24. Beybağ 07BBS05 sondajı planı 134
Şekil 25. 08BBS16 sondajı planı 135
Şekil 26. Beybağ 07BBS05 sondajında bulunan seramik fırını 136
Şekil 27. Beybağ 07BBS07 sondajı plan 137
Şekil 28. Beybağ 07BBS07 sondajında bulunan kil havuzları 137

Şekil 29. Beybağ 07BBS07 sondajında bulunan havuz 138
Şekil 30. Beybağ 07BBS07 sondajında bulunan seramik fırını 139
Şekil 31. Beybağ 08BBS09 no.lu sondaj planı 140
Şekil 32. Beybağ 08BBS09 no.lu sondajda bulunan seramik fırını 141
Şekil 33. Beybağ 08BBS41 sondajı planı..... 142
Şekil 34. Beybağ 08BBS29 sondajı güneydoğudan görünüm 142
Şekil 35. Beybağ 08BBS35 sondajı planı..... 143
Şekil 36. Beybağ 08BBS35 sondajı genel görünümü 144
Şekil 37. Beybağ 08BBS35 sondajında bulunan seramik fırınları 144
Şekil 38. Beybağ 08BBS35 sondajında bulunan havuz 145
Şekil 39. Beybağ 08BBS43 sondajı planı..... 146
Şekil 40. Beybağ 08BBS43 sondajı yuvarlak planlı seramik fırını..... 146
Şekil 41. Beybağ 08BBS43 sondajında bulunan seramik fırınları 147
Şekil 42. Beybağ 08BBS43 sondajında bulunan tezgâh..... 147
Şekil 43. Beybağ Mevkinde bulunan Bizans Dönemi işliklerinin konumu..... 149
Şekil 44. Halka biçimli mesnetler üzerinde görülen kazımalar..... 258
Şekil 45. Stratonikeia ve çevresinde ithal ve yerel Kırmızı Astarlı Seramiklerin dağılımı 267
Şekil 46. Yerel üretim seramiklerin işlevlerine göre dağılımı 268
Şekil 47. Beybağ'da yerel üretim seramiklerin işlevlerine göre oranları 273
Şekil 48. Beybağ'da bulunan seramiklerin işlevlerine göre oranları..... 274
Şekil 49. Buluntu yerleri ve dönemlere göre seramiklerin dağılımı..... 278

Tablolar Listesi

Sayfa

Tablo 1. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Servis Kapları 104
Tablo 2. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Servis Kapları 105
Tablo 3. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Servis Kapları 106
Tablo 4. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Mutfak Kapları..... 107
Tablo 5. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Mutfak Kapları..... 108
Tablo 6. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Mutfak Kapları..... 109
Tablo 7. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Depolama Kapları 110
Tablo 8. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Depolama Kapları 111
Tablo 9. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Ticari Kaplar 112
Tablo 10. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Aydınlatma Gereçleri 113
Tablo 11. Çizimlerin kaynakları..... 114
Tablo 12. Seramik fırınlarının özellikleri ve genel kronolojisi..... 256
Tablo 13. Seramiklerin üretim gruplarına göre kazı yapılan alanlardaki sayısal dağılımı 262
Tablo 14. Erken Bizans Dönemi Kırmızı Astarlı Seramiklerinin tarihlendirmesi265
Tablo 15. Erken Bizans dönemi ticari kaplarının tarihlendirmesi 266
Tablo 16. Erken Bizans Dönemi mutfak ve depolama kaplarının tarihlendirilmeleri..... 269
Tablo 17. Erken Bizans Dönemi aydınlatma gereçlerinin tarihlendirilmeleri..... 270
Tablo 18. Orta Bizans Dönemi seramikleri üretim grupları ve tarihlendirilmeleri 276

Kısaltmalar Listesi

AJA	American Journal of Archaeology
AKMED	Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü
AnatStud	Anatolian Studies
AEspA	Archivo Español de Arqueología
ArkSan	Arkeoloji ve Sanat
AST	Araştırma Sonuçları Toplantısı
BCH	Bulletin de Corrospondence Hellenique
BSA	The Annual British School of Athens
DOP	Dumbarton Oaks Papers
EpigrAnat	Epigraphica Anatolica
IEJ	Israel Exploration Journal
INA	Institute of Nautical Archaeology
IstMitt	Istanbuler Mitteilungen
JESHO	Journal of the Economic and Social History of the Orient
JRomA	Journal of Roman Archaeology
KST	Kazı Sonuçları Toplantısı
LRCW	Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean) Archaeology and Archaeometry
MitChrA	Mitteilungen Christlichen Archäologie
MüzeKKS	Müze Kurtarma Kazıları Semineri
ODB	Oxford Dictionary of Byzantium
OJA	Oxford Journal of Archaeology
REByz	Revue des Études Byzantines
RdA	Rivista di Archeologia
SERES	Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri

Giriş

Konu

Araştırmanın konusunu Muğla İli, Yatağan İlçesindeki Stratonikeia Antik kentinde ve kentin kutsal alanı Lagina'da yapılan kazı çalışmalarında bulunan Bizans seramikleri oluşturmaktadır. Ayrıca kazı ekibi tarafından kent ile kutsal alan arasında birçok mevkide kurtarma kazıları yapılmış ve bu kazılardan Beybağ'da Bizans Dönemine ait seramik işlikleri ve Kurudere olarak anılan mevkide bir başka Bizans yerleşimine ait kalıntılar tespit edilmiştir. Bu alanlardan çıkan seramik buluntular da çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

Günümüzde Yatağan İlçesinde, Turgut kasabasında yer alan Lagina Kutsal Alanındaki ilk çalışmalar 1891-1892 yılları arasında Osman Hamdi Bey tarafından yapılmıştır. 1993 yılında, ikinci kez Prof. Dr. Ahmet Tırpan başkanlığında kazılara başlanmıştır. Yapılan çalışmalarda Tanrıça Hekate'ye adanmış bir tapınak, altar, propylon ve stoa tespit edilmiştir.

Geç Antik Çağda kullanım dışı kalan tapınağa ait yapı malzemeleri kullanılarak Erken Bizans Döneminde, altar ve tapınak arasındaki alana bazilikal planlı bir kilise inşa edilmiştir. Kilise çevresinde herhangi bir Erken Bizans yerleşimine işaret eden bir kalıntı tespit edilmemiştir. Olasılıkla 5. yüzyılda büyük, pagan kült merkezlerinin kiliseye çevrilmesi faaliyetleri esnasında Lagina'daki tapınak kiliseye dönüştürülmüştür. Kilise çevresinde yapılan temizlik çalışmalarında Erken Bizans Dönemine ait pişirme ve servis amacıyla kullanılan kap parçaları bulunmuştur. Kilise yine Erken Bizans Döneminde ani bir depremle yıkılmıştır. Orta Bizans Döneminde kilisenin batısında, stoa çevresinde işlik olarak kullanılmış, devşirme blok taşlarla yapılmış bir havuz ve bazı duvar izleri bulunmuştur. Orta Bizans Döneminde 12. yüzyıl sonunda geçici bir süre ile kullanılan alanda az sayıda sırlı seramik parçası ele geçmiştir.

Stratonikeia Antik Kenti'nde kazı çalışmaları 1977 yılında Prof. Dr. Yusuf Boysal tarafından başlatılmıştır. 2003-2006 yılları arasında Prof. Dr. Çetin Şahin tarafından kentte epigrafik araştırmalar yapılmıştır. 2008 yılından itibaren Prof. Dr. Bilal Söğüt başkanlığında yürütülen kazı çalışmalarına halen devam edilmektedir. Çalışmalar kentin

kuzeyindeki anıtsal giriş kapısı, giriş kapısının bağlandığı kuzey-güney yönlü cadde ve kentin kuzeybatısında yer alan bouleuterionda yoğunlaşmıştır.

Erken Bizans Döneminde kuzey anıtsal giriş kapısının hemen doğusuna, sur duvarına bitişik olarak bir kilise inşa edilmiştir. Olasılıkla 1970'li yıllardan sonraki yol yapım çalışmaları esnasında kilisenin apsis kısmı da dâhil olmak üzere büyük bölümünün tahrip olduğu anlaşılmıştır. Kazı çalışmalarında kiliseden güneye doğru uzanan mozaik döşemeli bir portik ile batısındaki mekânlar ortaya çıkarılmıştır. Orta Bizans Döneminde kilisenin tamamen işlev dışı kalmasından sonra alan; birbirine bitişik, çok sayıda küçük mekândan oluşan evlerin yer aldığı bir konut alanı olarak kullanılmıştır. Bouleuterionun da Erken Bizans Döneminde kullanım dışı kalması ile yapının malzemeleri kullanılarak doğusuna avlulu, bir sivil konut inşa edilmiştir. Her iki alanda da Geç Roma Döneminden itibaren çok sayıda ithal ve bölgesel üretim kap parçası bulunmuştur. Kente 7. yüzyıl ortasına kadar yoğun bir nüfusun yaşadığına işaret eden buluntular mevcuttur. 8. yüzyılda seramik buluntuların miktarı aniden azalmakla birlikte devam etmesi, Bizans'ta 'Karanlık Dönem' olarak adlandırılan süreçte kentin tamamen terk edilmediğini ve yerleşimin kırsallaşarak da olsa devam ettiğini kanıtlamaktadır. 10. yüzyıl sonunda kent ve yakın çevresinde tekrar nüfus artışı görülür. 12-13. yüzyıl ortasına ait seramik buluntuların çokluğu, kentin bu dönemde yaşadığı son gelişmeyi göstermektedir. Bizans Dönemine ait seramiklerin 13. yüzyıl ortasında aniden sonlanması tüm Batı Anadolu gibi Stratonikeia'nın da aynı tarihlerde Beylikler hâkimiyetine girdiğini göstermektedir.

Güney Ege Linyit İşletmeleri'nin (GELİ) 2006 yılından itibaren, Yatağan İlçesinde kömür çıkartmak amacıyla hafriyat çalışmaları gerçekleştirmesi nedeniyle, bölgede birçok yerde kurtarma kazıları yapılmıştır. Çalışmalarda Tunç çağından Beylikler Dönemine kadar uzanan farklı Dönemlerdeki yerleşimlere ait kalıntılar tespit edilmiştir.

Bu kalıntıların tespit edildiği bir yerleşim olan ve bölge halkı tarafından Beybağ olarak anılan mevki, Stratonikeia ve Lagina arasındaki kutsal yolun uzandığı vadinin yamaçlarına kurulmuştur. Kazısı çalışmaları tamamlanan mevkide Bizans Dönemi seramik işlikleri tespit edilmiştir. Mevcut izlere göre Beybağ mevkiinin 750 m. kadar güneyinde yer alan ve bölge halkı tarafından Börükçü olarak anılan mevkide Geometrik Döneme ait seramik ve dokuma işlikleri saptanmıştır. Aynı alanda Klasik Dönem ve

Geç Roma Döneminde iki farklı yerleşim evresi daha mevcuttur. M.S. 3. yüzyılda Börükçü mevkiindeki yerleşim terk edilerek kuzeye doğru, bölge halkı tarafından Beybağ olarak adlandırılan mevkiye taşınmıştır. Beybağ'daki ilk yerleşim izleri M.S. 4. yüzyıldan M.S. 7. yüzyıl ortasına kadar takip edilebilmektedir. M.S. 7. yüzyıl ortasından sonra terk edilen yerleşimde, M.S. 10. yüzyılda seramik işliklerinin kurulduğu yeni bir evre tespit edilmiştir. İşlikler hafif eğimli bir yamaç üzerine, üç kademe halinde kurulmuştur. İzler yamaç boyunca vadinin içindeki dereye kadar takip edilebilmektedir. Buradaki kazı çalışmalarında yerel üretim sırsız seramiklerle birlikte üretim sürecinin bir parçası olan fırınlama esnasında kullanılmış olan gereçler ve ithal sırlı seramikler ele geçmiştir. Beybağ'daki üretim faaliyetleri olasılıkla yakınındaki Stratonikeia'nın gelişimine paralel olarak M.S. 12. yüzyılda artmış ve M.S. 13. yüzyılın ortasında tamamen sonlanmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen diğer bir alan ise Beybağ'ın yaklaşık 1000 m. kuzeydoğusunda, Yeşilbağcılar Beldesi'nin 250 m. güneyinde yer alan Kurudere mevkidir. Beybağ mevkiinin kuzeydoğusunda Burada Orta Bizans Döneminde küçük bir yerleşim inşa edilmiştir. Yerleşime ait kalıntıların ancak küçük bir kısmı açığa çıkartılmıştır. Alanda kalın bir savunma duvarıyla çevrelenen birbirine bitişik, çok sayıda, küçük oda ve bir şapel tespit edilmiştir. Ele geçen seramik buluntular M.S. 13. yüzyıl başından bölgede Bizans yerleşimlerinin tamamen sonlandığı M.S. 13. yüzyıl ortasına kadar olan dar bir zaman dilimine aittir.

Kurudere'deki kazı çalışmaları 2007, Beybağ'daki kazı çalışmaları ise 2008 yılında tamamlanmıştır. Stratonikeia ve Lagina'da kazı çalışmalarına halen devam edilmektedir. Çalışma süresince devam eden kazılar neticesinde yoğun olarak Bizans seramiklerinin gelmeye devam etmesi konunun sınırlanmasını gerektirmiştir. Bu nedenle 2007 yılında başlanan belgeleme çalışmaları, 2010 yılı kazı sezonunda tamamlanarak çalışma kapsamına dâhil edilen parçalar 2010 yılı buluntuları sınırlandırılmıştır.

Amaç ve Önem

Günlük yaşamın içerisindeki diğer unsurlar gibi tarımsal faaliyetler ve beslenmenin ayrılmaz bir parçası olan seramikler, günümüze az sayıda yazılı kaynağın ulaştığı Bizans Dönemi günlük yaşamının aydınlatılabilmesi için önemli ipuçları

sağlamaktadır. Bu yüzden özellikle 1990'lı yıllardan sonra Bizans seramiklerine gösterilen ilginin ve araştırmaların artması sevindirici bir gelişmedir. Yayınlanan örneklerin artmasıyla çok sayıda merkezde ele geçen buluntuların karşılaştırılması mümkün olmuş, eserlerin dönemsel ve bölgesel nitelikleri daha kesin olarak tanımlanabilmiştir.

Anadolu'nun batısında özellikle kıyı şeridindeki büyük kentlerde uzun süredir detaylı arkeolojik çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarda son yıllarda Bizans Dönemine ait kontekstlerin detaylı analizlerinin yapılmış olması bölge için bir diğer avantajdır. Bizans Dönemi coğrafyasında kıyıdan uzaklaşarak iç bölgelere doğru gidildiğinde hem ticari faaliyetlerin azalmasına bağlı olarak büyük kentlerin sayısı azalmakta hem de üretime dayalı ekonominin ağırlık kazanmasıyla birlikte kentler kırsal bir kimlik kazanmaktadır.

Stratonikeia kenti, Karia Bölgesinin iç kesiminde, bölgedeki az sayıdaki büyük tarım alanlarından biri olan Çine Ovası'na hâkim bir noktada yer alır. Anadolu'dan Ege'ye ve Akdeniz'e açılan önemli ticaret yolları ve limanlarla olan bağlantısı sayesinde, Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerinde zengin bir kent konumundadır. Bu yüzden kentin seramik üretimi ve ticari ilişkilerinin tanımlanması, bölgede Bizans Dönemi kent yaşamına dair önemli veriler sağlamaktadır. Seramiklerin çevredeki diğer kazı alanlarında ele geçen buluntularla karşılaştırılarak dönemin ticari ilişkilerine dair veriler elde edilmesi amaçlanmıştır.

Arkeolojik kazı çalışmaları genellikle Roma ve daha erken dönemlere ait yapıları tespit etmek üzere planlanmaktadır. Bu durum çoğunlukla mevcut Antik dokudan oldukça farklı bir yapı gösteren Orta ve Geç Bizans Dönemi yerleşimleri hatta bazen Erken Bizans Dönemi için bir eksiklik oluşturmaktadır. Anıtsal Antik yapılar üzerine ya da çevresine oturarak dağınık bir oluşum gösteren Bizans kent dokusunda, anıtsal dini yapılar dışında, sivil yaşam ve üretimle ilişkili yapılar ve objeler çok fazla bilinmemektedir.

Çalışma kapsamında Stratonikeia'da yapılan kazı çalışmalarında bulunan seramiklerin yanı sıra kent çevresinde yer alan merkezlere ait buluntular da değerlendirilmiştir. Beybağ gibi bir seramik üretim merkezi ve Lagina ile Kurudere gibi dini kuruluşlarda bulunan seramikler de incelenmiştir. Bir Bizans kentinin çekirdeği ve

çevresindeki diğer üretim ve yaşam birimleri ile birlikte ele alınması Bizans kentsel kurgusunun anlaşılmasında önemli yararlar sağlamaktadır.

Bizans Dönemi seramik işlikleri yapısı gereği çok dayanıklı malzemeler ile inşa edilmediğinden ve sürekli yenilenmeleri gerektiğinden günümüze ulaşabilen, kazısı tamamlanmış seramik işliklerinin sayısı çok azdır. Bugüne kadar Bizans seramik işliklerinin çok az bir kısmının üretimi kesin bir şekilde aydınlatılabilmiştir. İşliklerin organizasyon biçimi kesin olarak tanımlanmadığında bir merkezin ticareti faaliyetlerini de tanımlamak güçleşmektedir. Bu nedenle ithal olarak kente gelen seramiklerin yanı sıra özellikle yerel üretimlerin tespit edilmesi bölgenin kültürel ve ekonomik yapısına ilişkin oldukça fazla veri sunmaktadır.

Kazılarda ele geçen küçük buluntuların ve seramiklerin temizlik, belgeleme aşamasının uzun sürmesi, mimari belgelemeye göre daha yavaş değerlendirme yapılmasına neden olmaktadır. Seramiklerin değerlendirilme aşamasında görülen bir diğer zorluk kazı alanlarında kırık parçalar halinde çok sayıda buluntunun ele geçmesi, arkeolojik kazılardaki iş yükünün fazlalığı ve zaman darlığıdır. Bu yüzden sistemli buluntu değerlendirmesi yapmak ve sonuçların paylaşılması daha da önemli hale gelmektedir.

Seramikle ilgili tez çalışmalarında konular genellikle dönem, işlev, süsleme gibi unsurlara göre sınırlandırılmaktadır. Buluntuların çokluğu nedeniyle yapılan bu ayrım, konunun bir kısmının detaylı olarak incelenmesini sağlamaktadır. Ancak zaman ve ekonomik unsurlar nedeniyle araştırmaların konuyu tamamlayacak şekilde devam ettirilmemesi bir yerleşime ait unsurların bütün olarak algılanmasını engellemektedir.

Çalışma kapsamında Stratonikeia ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında Erken Bizans Döneminden başlayarak bölgedeki Bizans hâkimiyetinin tamamen sonlandığı 13. yüzyıl ortasına kadar uzanan geniş bir zaman dilimine ait seramik buluntuların tamamı incelenmiştir. Bir Bizans kenti ve çevresinde bulunan seramiklerin dönem ayrımı yapılmaksızın birlikte ele alınması günlük yaşam, kapların kullanım şekilleri ve beslenme alışkanlıklarıyla olan bağlantısının anlaşılması bakımından önemli veriler ortaya koymaktadır.

Yöntem

Stratonikeia kenti ve Lagina kutsal alanı kazılarında ele geçen Bizans seramiklerinin incelenmesinde araştırmanın ilk aşamasını depo çalışması yani Bizans seramiklerinin teşhisi oluşturmuştur. Teşhisin ardından belgeleme çalışması yapılmıştır. Seramiklerin kazı alanlarında kırık parçalar halinde yoğun olarak ele geçmesi, buluntuların tanımlanmasında belgeleme çalışmasının sistemli bir şekilde yapılmasını hayati hale getirmektedir. Belgeleme aşamasında parçaların milimetrik kâğıt üzerine, kesiti sağda ve profili solda olmak üzere el ile teknik çizimi yapılmıştır.[1] Yapılan çizimler taranarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Yapılan taramalar Macromedia Freehand programında dijital olarak çizilmiştir.

Bizans Dönemi seramiklerinde özellikle sırlı parçalar üzerinde yoğun süsleme görülmektedir. Süslemeyi oluşturan çizgilerin belirgin oluşu nedeniyle bezemeli her bir parçaya ait görünüş doğru açı ile fotoğrafı çekilerek çizim üzerinde gösterilmiştir. Bu yolla süslemenin çizimi için ayrılan vakitten ve parçaların çizim ve fotoğraflarının ayrı ayrı basılmasından kaynaklanan maliyetten tasarruf edilmiştir. Ayrıca çizim ve görünüşün bir arada bulunması okuma esnasında parçaların kolay tanınmasını sağlamıştır. Seramik araştırmalarının paylaşılmasında karşılaşılan en önemli sorunlardan biri, çalışmada çok fazla fotoğraf kullanılamaması nedeniyle parçaların diğer araştırmacılar tarafından daha net algılanmasını sağlayan yüksek çözünürlüklü renkli resimlere gereği kadar yer verilememesidir. Bu yöntem sayesinde üzerinde süsleme yer alan her bir parçanın renkli görüntüsü de çizimle birlikte sunulmuştur. Buluntunun yüzeyinin aşınması ya da kireç tabakası ile kaplı olması gibi süslemenin fotoğraftan görülemediği durumlarda parçanın üzerindeki motifler çizim üzerinde gösterilmiştir.

[1] Kat. No. 121, 103, 165, 166, 224, 246, 260, 293, 294, 378, 390, 395, 415, 416, 417, 427, 442, 444, 445, 459, 464'te yer alan parçaların milimetrik çizimleri, Arkeolog Nihal Kürüm Durnagölü; Kat. No. 4, 5, 7, 14, 15, 18, 33, 37, 38, 39, 41, 47, 49, 50, 52, 74, 75, 81, 82, 87, 106, 107, 109, 118, 134, 150, 228, 249, 412'de yer alan parçaların milimetrik çizimleri, Sanat Tarihçi Elif Tosun; Kat. No. 16, 29, 83, 135, 145, 187, 179, 191, 259, 263, 341, 357, 358, 359, 360, 361, 453, 456, 458'de yer alan parçaların milimetrik çizimleri, Sanat Tarihçi Melda Kandemirli; Kat. No. 12, 13, 55, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 351, 454'te yer alan parçaların milimetrik çizimleri, Arkeolog İnci Başkaya; Kat. No. 223, 352, 349, 432, 439'da yer alan parçaların milimetrik çizimleri, Sanat Tarihçi Döne Kemeç; Kat. No. 32, 221'de yer alan parçaların milimetrik çizimleri, Arkeolog Özerk Canbaz; Kat. No. 188'de yer alan parçaların milimetrik çizimleri, Arkeolog Ayşegül Temel; Kat. No. 46'da yer alan parçaların milimetrik çizimleri, Sanat Tarihçi Deniz Yılmaz tarafından yapılmıştır.

Çizim ve fotoğraf çalışmaları ile eşzamanlı olarak buluntuların katalog çalışmaları tamamlanmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasını kütüphane çalışması oluşturmaktadır. İncelenen buluntulara benzer örnekler, bunların üretim özellikleri, tarihlendirmeleri ve dağılım alanlarının tespiti için basılmış kitap, makale, rapor ve tezler taranmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında bölgede halen devam eden kazılara yapılan gezilerle buluntuları karşılaştırma imkânı sağlanmıştır.

Oluşturulan tez çalışması altı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Bizans Döneminde Karia Bölgesi ile Stratonikeia kenti ve hinterlandına ait tarihsel veriler aktarılmıştır. Bölgenin Bizans Dönemi coğrafi özellikleri, tarihi, idari yaşamı ve kentleri üzerinde durulmuştur.

Çalışma kapsamında tercih edilen terminoloji ve dilde birlik olmasına hassasiyet gösterilmiştir. Bizans Döneminde başkent ve çevresinde kullanılan dildeki değişime göre; Erken Bizans Döneminde kişi adları Latinceden, 7. yüzyıldan itibaren ise Yunancadan Türkçeleştirilerek yazılmıştır. Bu bölümde ve çalışmanın bütününde bahsi geçen yer adlarının karışmaması için, Bizans Dönemi yerleşimlerinin günümüzdeki lokasyonları kelimenin ilk geçtiği kısımda parantez içerisinde yazılmıştır.

İkinci bölümde Bizans Dönemi seramiklerinin yapım aşamaları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca kap formlarının işlevinin anlaşılmasında beslenme alışkanlıklarının önemli bir rolü olması nedeniyle, Bizans Döneminde yetiştirilen ürünler ve pişirme teknikleri konusunda bilgi verilmiştir. Bizans Döneminde kap formlarının adlandırılmasında hem Türkçe hem de yabancı dillerdeki literatürde günümüz adlandırmalarının tercih edilmesi büyük karışıklıklara neden olduğundan; kap formlarının Latince ve Yunanca adları birinci el kaynaklardan tespit edilerek, formlar için yeni bir terminoloji önerisi sunulmuştur.

Üçüncü bölümde çalışmanın konusunu oluşturan seramik buluntuların ele geçtiği yerleşimlerde yapılan kazı çalışmaları hakkında bilgilere yer verilmiştir. Kazılarda Bizans Dönemine ait kalıntılar kısaca tanıtılmış ve seramiklerin bulunduğu alanlar tanımlanmıştır.

Dördüncü bölümde buluntuların tasnifinde izlenilen yöntem üzerinde durularak üretim gruplarının adlandırmalarının ne şekilde yapıldığı açıklanmıştır. Bu bölümde yer alan katalog bilgileri üretim gruplarında tercih edilen adlandırmaya göre sıralanarak

başlıklar altında toplanmıştır. Bilimsel çalışmalarda okuma güçlüğü yaratan tek bir parça için ayrı ayrı buluntu, katalog, çizim ve levha numarası verilmesinden kaçınılmıştır. Her parçanın katalog numarası ilgili kataloğun başında belirtilmiş ve metinde de bu numaralar kullanılmıştır. Ardından parçanın çalışmanın sonunda yer alan levhalar içerisindeki yeri belirtilmiştir. Parçaların çalışma içerisindeki yeri gösterildikten sonra buluntu durumu, türü, formu, teknik özellikleri hakkında bilgi verilerek parçanın ait olduğu üretim grubunda tespit edilen benzer örneklerin dağılım alanı, tarihi ve yararlanılan çalışmadaki yeri belirtilerek sunulmuştur. Buluntuların tanımlanmasında karşılaşılan önemli sorunlardan bir tanesi de hamur ve sır renkleriyle ilgili tanımlamaların kişiye göre göreceli oluşudur. Bu yüzden çalışmada buluntuların hamur, astar ve sır renkleri Munsell renk kataloğundaki kod sistemine göre belirtilmiştir. Her bir parça için tespit edilen benzer örnekler katalog sonunda kısaltılarak yazılmıştır. Çalışma kapsamında 480 adet buluntunun kataloğuna yer verilmiştir. Kataloglanan parçalar arasında Stratonikeia'da 25, Beybağ'da 20, Kurudere'de 3 adet tüm; Stratonikeia'da 53, Beybağ'da 116, Kurudere'de 4, Lagina'da 5 adet ağız parçası; Stratonikeia'da 20, Beybağ'da 39, Lagina'da 1 adet ağız-kulp parçası; Stratonikeia'da 1, Beybağ'da 5, Lagina'da 1 adet kulp parçası; Beybağ'da 1 adet boyun parçası; Stratonikeia'da 9, Beybağ'da 16, Kurudere'de 2, Lagina'da 1 adet gövde parçası; Stratonikeia'da 45, Beybağ'da 52, Kurudere'de11, Lagina'da 1 adet kaide parçası; Stratonikeia'da 5, Beybağ'da 1 adet dip parçası ile Stratonikeia'da 4, Beybağ'da 23 adet kapak parçası ve Beybağ'da 4 adet fırınlama gereci bulunmuştur. Tezin okunabilirliğini azaltmamak için tasnif esnasında birbirine çok benzer, form veya süsleme özelliklerinin tekrarlandığı parçalara yer verilmemiştir. Her bir grubu tanımlamak için gerekli olan buluntular çalışma kapsamına alınmıştır.

Beşinci bölüm değerlendirme kısmıdır. Bu bölümde buluntular, çalışmada kullanılan yönteme göre; önce dönemlere, daha sonra işlevlerine ve son olarak da üretim gruplarına göre alt tiplere ayrılarak tasniflenmiştir. Her bir üretim grubunun hamur, süsleme ve form özellikleri tanımlanarak benzer buluntuların ele geçtiği yerleşimler belirtilmiştir. Üretim grupları ile ilgili yapılan değerlendirmenin ardından Stratonikeia kenti ve çevresinde yapılan üretimler, bilinen başka merkezlerle karşılaştırılmıştır. Kentin üretim potansiyeli değerlendirildikten sonra bölgedeki konumu ve ticari ilişkileri incelenmiştir.

Son bölüm olan sonuç kısmında, çalışmada yapılan analizler ve elde edilen bulgular yer almıştır. Metinde kullanılan terimler için kısa bir sözlük oluşturularak tezin sonunda eklenmiştir.

Birinci Bölüm

Bizans Döneminde Stratonikeia ve Çevresi

1. Karia Bölgesi Bizans Dönemi Tarihi Coğrafyası

Karia Bölgesi ismini Herodotos'e göre burada yaşayan ve kendilerini Mysia ve Lydia halklarına kardeş sayan Karlar'dan almıştır.[2] Hem Herodotos hem Strabon, bu halkın Dorlar ve Ionlar tarafından adalardan çıkartılmış olan Lelegler olduğunu belirtmiştir.[3] Ancak arkeolojik olarak bunu kanıtlayacak bir veriye henüz ulaşılmamıştır.[4] Homeros'a göre ise Karlar ve Lelegler iki farklı halktır.[5] Hatta Athenaios, Theangelalı Philippos'tan aktararak Karların Lelegleri köle olarak kullandığını yazar.[6] Hitit metinlerinde bölgenin ismi 'Karkisa' veya 'Karkiya' olarak, Pers kaynaklarında ise 'Karka' olarak geçer.[7]

Karia Bölgesi sınırları günümüzde Aydın ve Muğla illeri ile Denizli'nin batısına denk düşer. Antik dönemde Karia Bölgesinin genel olarak sınırlarını; kuzeyden Lydia ve Ionia, doğu ve güneydoğudan Phrygia ve Lykia, batıdan ve güneyden ise Ege Denizi belirler. Kuzey sınırını M.Ö. 188 yılındaki Apameia Barış Antlaşmasına kadar Messogis Dağları (Aydın Dağları); bu tarihten sonra Roma ve Bizans dönemlerinde Maiandros (Büyük Menderes Nehri) belirler. Kuzeydoğudaki sınırı ise net bir biçimde Salbakos Dağı (Babadağ) oluşturur. Buradaki Aphrodisias, Salbakos Herakleiası, Apollonia ve Kidramos bölgenin en doğusunda yer alan kentlerdir. Bölgenin Lykia ile sınırı çok belirgin değildir. M.Ö. 4. yüzyıldan itibaren Telmessos sınır oluşturur. Strabon'a göre ise Karia ve Lykia sınırını Daidala kenti (Muğla-İnlice) belirler ve bu kent Rhodosluların peraiası içindedir.[8] M.S. 2. yüzyıldan sonra ise yine coğrafi öğeler sınırı belirler ve Indos Nehri sınır kabul edilir. Erken Bizans Dönemine gelindiğinde ise sınır

[2] Herodotos (2006). *Tarih*. (Çev: M. Ökmen), İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, I. 171.
[3] Herodotos (2006), I. 171; Strabon (1991). *Coğrafya: Anadolu (kitap: XII, XIII, XIV)*. (Çev: A. Pekman), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, s.56.
[4] G. E. Bean (2000). *Eskiçağda Menderes'in ötesi*. (Çev: P. Kurtoğlu), İstanbul: Arion Yayınevi, s.1.
[5] Homeros (1999). *İlyada*. (Çev: A. Erhat-A. Kadir), İstanbul: Can Yayınları, X. 429-430.
[6] Athenaios (1854). *Deipnosophists*.(Çev: C.D. Yonge), Harvard University Press, VI 271/b-c. http://www.attalus.org/old/athenaeus6d.html (Erişim tarihi: 14.10.2011)
[7] M. Aksan (2007). *Türkiye arkeolojik yerleşmeleri (TAY) klasör 7 (Pisidya ve Karia bölgeleri, Yunan-Roma dönemi)*. İstanbul: Ege Yayınları, s.3.
[8] Strabon (1991), s.191.

Kaunos'tur. Ionia sınırında Latmos Körfezi, Karia Bölgesi'ne dâhil olmakla birlikte kuzeyindeki Priene ve Miletos gibi kentler Ionia sınırları içerisinde kalır. Erken Bizans Dönemi piskoposluk listelerinde de Maiandros'un hemen kuzeyindeki Tralles, Nysa, Brioula (Aydın-Kurtuluş) ve Mastaura (Aydın-Bozyurt) gibi kentler Asia eyaletine dâhil kentler içerisinde sayılmıştır.[9] Bizans Döneminde Maiandros'un güneyindeki kentler idari olarak Karia kentleri sayılsa da üretim ve ticaret açısından metinlerde nehrin kuzeyindeki diğer kentlerle birlikte anılmışlardır.[10]

Bölgenin çok engebeli oluşu nedeniyle yerleşim yapısı, büyük bir yerleşime dini ve ekonomik açıdan bağlı küçük köylerden oluşur. Karia sınırları içerisindeki Antik kentler; Alabanda (Aydın-Çine-Doğanyurt), Alinda (Aydın-Karpuzlu), Amnistos (Muğla-Marmaris-Söğüt), Amos (Muğla-Marmaris-Hisarburnu), Amynanda (Muğla-Milas-Ören), Amyzon (Aydın-Karpuzlu-Gaffarlar), Menderes Antiocheiası (Aydın-Nazilli-Başaran), Aphrodisias (Aydın-Karacasu-Geyre), Apollonia (Denizli-Tavas), Arkonnesos (Muğla-Bodrum-Karaada), Attouda (Denizli-Babadağ-Hisar), Bargasa (Aydın-Bozdoğan-Haydere), Bargylia (Muğla-Milas-Kemikler), Bybassos (Muğla-Marmaris-Hisarönü), Erine (Muğla-Marmaris-Hisarönü), Euhippe (Aydın-Merkez-Dereköy), Euromos (Muğla-Milas-Ayaklı), Euthena (Muğla-Marmaris-Ovacık), Gallipoli (Muğla-Marmaris-Gelibolu), Gordiou Teikhos (Aydın-Karacasu-Aşağı Görle), Halikarnassos (Muğla-Bodrum), Harpasa/Arpasa (Aydın-Nazilli-Esenköy), Salbakos Herakleiası (Denizli-Tavas-Vakıf), Hydai/Uda (Muğla-Milas-Damlıboğaz), Hydas (Muğla-Marmaris-Turgut), Hydissos (Muğla-Milas-Karacahisar), Hyllarima (Muğla-Kavaklıdere-Kopraklar), Iasos (Muğla-Milas-Kıyıkışlacık), Idyma (Muğla-Marmaris-Kozlukuyu), Ioniapolis (Muğla-Milas-Gölyaka), Itoana (Aydın-Buharkent-Bucak), Kalimnos (Kilimli Adası), Kallipolis (Muğla-Ula-Kızılkaya), Kauroura (Denizli-Sarayköy-Tekkeköy), Karianda (Muğla-Bodrum-Güvercinlik Adası), Kasara (Muğla-Marmaris-Bozuk), Kaunos (Muğla-Ortaca-Dalyan), Kedreai (Sedre Adası), Keramos (Muğla-Milas-Ören), Khalketor (Muğla-Milas), Kibyra (Burdur-Gölhisar), Kidramos (Denizli-Tavas-Yorga), Kildara (Muğla-Milas-Kuzyaka), Kindya (Muğla-Milas-Kemikler), Knidos (Muğla-Datça-Yazıköy), Kos (İstanköy Adası), Koskinia (Aydın-Merkez-Dalama), Kyllandos (Muğla-Ula), Kys/Kyon/Kanebion/Palaiapolis (Aydın-

[9] V. Sevin (2001). *Anadolu'nun tarihi coğrafyası I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, s.108-109.
[10] M. F. Hendy (1985). *Studies ın the Byzantine monetary economy c.300-1450*. London: Cambridge University Press, s.91.

Bozdoğan), Larymna (Muğla-Marmaris-Bozburun), Latmos Herakleiası (Muğla-Milas-Kapıkırı), Loryma (Muğla-Marmaris-Bozuk), Madnasa (Muğla-Bodrum-Gölköy), Mobolla (Muğla), Mylasa (Muğla-Milas), Myndos/Amyndos (Muğla-Bodrum-Gümüşlük), Myus (Aydın-Söke-Afşar), Neapolis (Muğla-Merkez-Karacaören), Nisiros (İncirli Adası), Olymos (Muğla-Milas-Kafkaca), Orthosia (Aydın-Yenipazar-Donduran), Pargasa (Muğla-Milas-Gökbel), Pasanda (Muğla-Ortaca), Passala (Muğla-Milas-Güllük), Pedasa (Muğla-Bodrum-Gökçeler), Pedason (Muğla-Yatağan-Eskihisar), Phoiniks (Muğla-Marmaris), Physkos (Muğla-Marmaris), Pidasa (Muğla-Milas-Danişment), Pisye (Muğla-Merkez-Yeşilyurt), Pladasa (Muğla-Milas-Akbük), Plarasa (Aydın-Karacasu-Bingeç), Pyrnos (Muğla-Marmaris-Büyükkaraağaç), Rhodos (Rhodos Adası), Sebastepolis (Denizli-Tavas-Kızılca), Sibda (Muğla-Bodrum), Stratonikeia (Muğla-Yatağan-Eskihisar), Syangela (Muğla-Bodrum-Alazeytin), Syne (Sömbeki Adası), Syrna (Muğla-Marmaris-Bayır), Tabai (Denizli-Tavas), Tarmessos (Muğla-Kavaklıdere-Çayboyu), Teikhiousa (Muğla-Milas-Kazıklı), Telmessos (Muğla-Bodrum-Gürice), Termera (Muğla-Bodrum-Aspat), Theangela (Muğla-Bodrum-Etrim), Thera (Muğla-Merkez-Yerkesik), Thymbria (Aydın-?), Thyssanos (Muğla-Marmaris-Söğüt), Trapezapolis (Denizli-Babadağ-Bekirleer), Triopion (Muğla-Datça-Yakaköy), Tymnos (Muğla-Marmaris-Söğüt), Ouranion'dur (Muğla-Bodrum-Geriş). Bir yerleşim barındırmayan kutsal alanlar ise; Gerga (Aydın-Çine-Ovacık), Didyma (Aydın-Didim), Kastabos (Muğla-Marmaris-Hisarönü), Labraunda (Muğla-Milas-Çomakdağ), Lagina (Muğla-Yatağan-Turgut), Sinuri (Muğla-Milas-Yukarı Kalınağıl) ve Panamara'dır (Muğla-Yatağan-Bağyaka). (Harita 1)

Bölge içerisindeki en yüksek dağlar; kuzeyinde Lydia ile sınırını da çizen Messogis (1819 m.), Phrygia ile sınır oluşturan Salbakos (2308 m.), batısında Maiandros, Milas ve Marsyas çayı ovalarının ortasında bulunan Latmos (1367 m.) ve Mylasa'nın doğusunda doğu-batı yönlü uzanan Grion'dur (Kazıklı ve Paşalı Dağları) (1073 m.). Bölgenin çok dağlık oluşundan dolayı nüfus alüvyonlu vadiler ve yüksek platolarda yoğunlaşmıştır.[11] Bölgenin dağlık yapısı aynı zamanda denizcilik faaliyetleri için uygun sayısız koya sahip olmasını sağlamıştır. Karia Bölgesi kıyıları Batı Anadolu'nun diğer bölgelerine göre çok daha girintili çıkıntılıdır.[12] Bölgenin en geniş

[11] Sevin (2001), s.110.
[12] D. Magie (2002). *Anadolu'da Romalılar 2: Batı Anadolu ve zenginlikleri*. (Çev: N. Başgelen ve Ö. Çapar), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, s.10.

körfezi denizden 135 m. içeriye giren, kuzeyde Myndos Yarımadası'nın güney ucundaki Termerion burnu ile güneyde Knidos Yarımadası'nda Knidos kenti arasında kalan Keramikos Kolpos'tur (Gökova Körfezi). Bu körfezin kuzeyi yoğun bir iskâna sahne olurken, kuzeydoğuya doğru gidildiğinde dağlık coğrafyanın başlaması nedeniyle nüfus seyrekleşir. Keramikos Kolpos'tan sonra Knidos'un güneyinde Bybassios Kolpos ve onun da güneyinde Thymnias Kolpos (Söğüt Körfezi) yer alır.[13]



Şekil 1. Karia Bölgesi kentleri

Kaynak: Calder ve Bean, 1958.

Bölge su kaynakları bakımından zengin olmamakla birlikte Phrygia'dan doğarak Latmos Körfezi'nde denize dökülen Maiandros çevresindeki Menderes Ovası bölgenin en önemli tarım alanlarından biridir. Marsyas Ovası ve Milas Ovası da bölgenin diğer önemli düzlükleridir. Diğer önemli akarsular; güneyden kuzeye doğru akarak Maiandros'a karışan Morsynos (Vandalas), Harpasos (Akçay) ve Marsyas'tır (Çine). Bölgenin güneyinde Mylasa yakınında denize dökülen Kybersos (Sarıçay), eskiden

[13] Sevin (2001), s.124, 126-127.

körfez olan Kaunia Gölü'ne (Köyceğiz Gölü) dökülen Kalbis (Dalyan Çayı), Ege Denizi'ne akan Indos'tur (Dalaman Çayı). Bölgenin güneydoğusunda Akson (Kargın Çayı) ve Glaukos çayları (Kızıldere) yer alır. Glaukos, Telmedios (Aygırçay) ile birleşerek kendi adını verdiği Glaukos Kolpos'a (Fethiye Körfezi) dökülür. Strabon bu körfez içerisinde zengin limanların bulunduğunu belirtir.[14] Güneybatısında Phrygia'dan doğan Kazanes (İnönü Deresi) ve Kalbis Kaularis dereleri (Çavdır Deresi) yer alır.[15] Bu nehirlerin taşıdığı alüvyonlar Antik çağdan itibaren kıyı şeridindeki yapıyı sürekli değiştirmiştir. Tarihi kaynaklarda Kaunos kentinde açılıp kapatılabilen bir limandan söz edilmektedir. Ancak kentin kalıntıları, günümüzde denizden 3 km. kadar içeridedir.[16] Latmos Herakleiası'nın kurulduğu körfez de giderek alüvyonlarla dolmasıyla M.Ö. 1. yüzyıldan itibaren önemini yitirmiştir. Günümüzde körfez tamamen kapanarak Bafa Gölü'nü oluşturmuştur.

Karia Bölgesi'nin kıyısında ve alçak kesimlerinde Akdeniz iklimi, doğusundaki yüksek alanlarda ise karasal iklim görülmektedir. Buna göre Akdeniz iklimi görülen alanların % 60'ı ormanlarla kaplıdır. Karasal iklimin görüldüğü alanlarda ise bitki örtüsü steptir.[17]

Bölgede ekonomi daha çok tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Alüvyonlu vadiler ve yüksek platolarda tahıl tarımı yapılmaktaydı. Ancak ekilebilecek tarım alanının azlığı çoğu ürünün bölgesel ihtiyacı karşılayabilecek kadar üretilmesine neden olmuştur. Ayrıca bölgede Akdeniz ikliminin görüldüğü Maiandros vadisi ve kıyı kesiminde zeytincilik yapılmaktaydı. M.Ö. 4. yüzyılda Karia zeytinyağının Atina'ya ihraç edildiği bilinmektedir. İncir, soğuk rüzgârlardan korunaklı Maiandros ovasında özellikle Kaunos'ta üretilen önemli bir ihraç ürünüydü ve Mısır ile İtalya'ya gönderilirdi. Datça yarımadasında ise bağcılık önemliydi ve burada üretilip Hellas, Mısır ile İtalya'ya gönderilen şarap ile sirke de yine önemli ihraç ürünleriydi. Kaynaklardan bilinen diğer tarım ürünleri soğan, şifalı otlar, yağlar, lahana, kamış, kenevir ve kendirdir. Ayrıca Theangela'da arıcılık ve kurak topraklara sahip bir liman kenti olan Iasos'ta balıkçılığın önemi büyüktür. Kos adasında ise çok bereketli tarım alanları vardı. Burada meyve, özelikle de üzüm yetiştirilmiştir. Kurutulmuş beyaz üzüme deniz suyu katılarak yapılan

[14] Strabon, s.173.
[15] Sevin (2001), s.110-111.
[16] Strabon (1991), s.173; Sevin (2001), s.129.
[17] Sevin (2001), s.110, 120.

özel bir şarabı vardır ve İtalya'ya ihraç edilmiştir.[18] Bizans Döneminde bölgede zeytin, susam, incir, meyve ve sebze ile bazı dağlık alanlarda teraslama tekniği kullanarak tahıl yetiştirilmiş, ayrıca bal üretilmiştir.[19] Yazıtlardan Aphrodisias'ta keten işleyiciler, dokumacı ve boyacıların varlığı bilinmektedir.[20]

Bölgenin doğal zenginlikleri arasında mermer başta gelmekteydi. Aphrodisias'ta mermer ocakları mevcuttu. Latmos Herakleiası Antik dönemde mermeriyle ünlüdür. Grion Dağı ile Mylasa kaliteli beyaz mermer yataklarına sahipti. Alabanda siyah mermeriyle ünlüydü. Iasos ise kırmızı-pembe damarlı mermerleriyle (marmor carium) tanınmıştı. Bu mermerler Bizans Döneminde İstanbul Ayasofya ve Ravenna San Vitale kiliselerinde de kullanılmıştır. Alabanda ve Orthosia'dan dağ kristali de çıkarılmaktaydı.[21]

Latmos Dağı'nda (Beşparmak Dağları) demir yatakları, Myndos'ta gümüş madeni vardı. Bizans Döneminde 600'lerde yazılmış olması gereken Mappae Clavicula'da geçen duvar resimlerinin renklendirilmesi için verilen tariflerde kahverenginin tonlarından bir tanesinde Karia kurşun oksidinin kullanılması gerektiği belirtilmiştir.[22] Kos Adası'nda M.Ö. 300'lerde bakırcıların ve çömlekçilerin varlığı bilinir. Ayrıca lüks tüketim maddesi olarak parfüm üretilmiştir. Karia Bölgesi'nin en önemli ihraç ürünlerinden birisi de dağlarındaki köknardır. Ancak bölgenin dağlık yapısından ötürü kerestenin taşınması oldukça zahmetli olmuştur. Alabanda'da çıkarılan bir tür kireç tahıl ilaçlamada kullanılmıştır.[23]

Batı Anadolu'da kullanılan en eski ticari yollardan ilki Ephesos ve Smyrna limanlarından Sardes'e bağlanan 'Kral Yolu'dur. Bu yol Sipylos'un (Spil Dağı) kuzeyinden ve güneyinden iki yol ile Phrygia'ya bağlanmaktadır. Diğer bir önemli hatta daha sık tercih edilen ticari yol ise yine Ephesos limanından başlayarak Maiandros Vadisi'ni izler. Messogis'teki dar bir boğazdan geçilerek Lykos Vadisi'ne (Çürüksu Vadisi), oradan kuzeye doğru giderek Apameia'ya (Afyon-Dinar) bağlanır. Phrygia'dan sonra Lakonya, Kappadokya ve Kilikia'dan geçer. Bu yol Helenistik dönemden Erken

[18] Magie (2002), s.37-38.
[19] V. Ruggieri (2005). *La Caria Byzantina: topografia, archeologia ed arte: Mylasa, Stratonikeia, Bargylia, Myndus, Halicarnassus.*Rubbetino, s.57.
[20] J. Poblome (2004). Comparing ordinary craft production: Textile and pottery production in Roman Asia Minor. *JESHO*, 47 (4), 491-506, s.493.
[21] Sevin (2001), s.117, 131.
[22] D. C. Winfield (1968). Middle and later Byzantine wall painting methods: A comparative study. *DOP*, 22, s.115.
[23] Magie (2002), s.36-38.

Bizans Dönemine kadar Ege ve Suriye'yi birbirine bağlayan yoldur.[24] M.S. 5. yüzyıla ait Tabula Peutingeriana'da bu yol üzerindeki merkezler gösterilmiştir. Buna göre yol Ephesos'tan başlayarak Menderes Magnesiası, Tralles, Menderes Antiocheiası'ndan; Phrygia'da Laodikeia, Apameia ve Julia'dan (Afyon-Çay); Lakonia'da Philomelion (Konya-Akşehir), Laodikeia (Konya-Ladik) ve Savatra'dan (Konya-Yağlıbayat); Kappadokya'da Archelais (Aksaray), Caesaria, Arasaksa (Kayseri-Akmescit), Arga (Niğde-Çukurkent) ve Meleitene'den (Malatya) geçerek güneye doğru devam eder.[25]

Karia Bölgesi doğu-batı yönlü ana ticaret yollarına kuzey-güney yönlü bir ana yol ile bağlanır. Maiandros Vadisi'nden geçen yol güneyde Marsyas vadisinden geçerek Stratonikeia'ya, buradan Physkos'a ve Telmessos'a oradan Lykia'ya ulaşır. Roma döneminde Asia eyaletinin kuzeyi ve güneyini birleştiren ana yol budur.[26] Kuzey-güney yönlü bu ana yol dışında Harpasos izlenerek Tabai ve kuzeybatısındaki kentlerden; Morsynos izlenerek Sebastepolis'ten, kuzeybatısındaki kentlerden ve Aphodisias'tan doğu-batı yönlü anayola bağlantılar vardır. Tüm bu yolların kavşak noktası Phrygia'daki Laodikeia'dır.[27]

Karia Bölgesi'nin batı kıyısındaki yerleşimlerde bulunan Protogeometrik dönem boyalı seramiklerine göre buradaki Yunan kolonizasyonu M.Ö. 10. yüzyılda başlamıştır. M.Ö. 900'lerde Dorların Anadolu'nun özellikle güneybatı sahillerine, Rhodos ve Kos adalarına göç ettikleri bilinmektedir. Bu göç dalgasıyla birlikte güneybatı Anadolu'da ve Rhodos adasında altı kentten oluşan Dor Heksapolisini oluşturmuşlardır. Dini yönü de kuvvetli olan birlik Datça yarımadasındaki Triopion Burnu'nda toplanarak Triopia Apollon'u onuruna şenlikler düzenlemekteydi.

M.Ö. 7-6. yüzyılda Karia, Lydia Krallığı toprakları içine alınmıştır. Yine de iç işlerinde bağımsız oldukları, istenildiğinde haraç ve asker gönderdikleri tahmin edilmektedir. M.Ö. 546'da Lydia kralı Kroisos'un Perslere yenik düşmesiyle Karia ve Lydia toprakları Pers hâkimiyetine girer. Karia, M.Ö. 480 yılında Pers egemenliğine karşı kurulan Attika-Delos Deniz Birliği'ne katılır. Ancak birlik içerisindeki ekonomik anlaşmazlıklar M.Ö. 431'de Peloponnesos Savaşı'nın çıkmasına neden olmuştur. Savaş 404 yılında birliğin dağılması ile son bulmuştur. M.Ö. 397'de Kral Barışı ile Anadolu

[24] Magie (2002), s.13-16.
[25] W.M. Ramsay (1960). *Anadolu'nun tarihi coğrafyası*. (Çev: M. Pektaş). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, s.50.
[26] Magie (2002), s.13-16.
[27] Ramsay (1960), s.50.

kentleri bir kez daha Pers hâkimiyetine girer.[28] M.Ö. 395 ya da 391 yılında başkenti Mylasa olan tam bir satraplık olan bölge ilk kez yerli sülalelerden Hekatomnos'un idaresine bırakılmıştır.[29] Bu aileden Mausolos'un (M.Ö.377-353) döneminde satraplığın merkezi Mylasa'dan Halikarnassos'a taşınmıştır. Yunan kültürüne merak duyan Mausolos, Halikarnassos dışında altı Leleg kasabasından altısını daha büyüterek yeni yapılar yaptırmıştır.

M.Ö. 334'te tüm bölge Büyük İskender tarafından fethedilmiştir. İskender'in ölümünden sonra generallerinden Antigonos'un akrabası Kassandros'un, M.Ö. 301 yılından sonra Lysimakhos'un, M.Ö. 281 yılında da Seleukos'un eline geçmiştir. Seleukos idaresi döneminde kıyıdaki Kaunos, Halikarnassos ve Myndos gibi kentler, Ptolemaioslar tarafından ele geçirilmiştir.[30]

M.Ö. 3. yüzyılda Stratonikeia çevresinde 'Khrysorik Birliği' denilen bir birlik ortaya çıkmıştır. Tüm Karia yerleşimlerinin katıldığı bu birlikte her kentin kendisine bağlı köy sayısı kadar oy hakkı vardır. Stratonikeia yakınında Karia halkının hem kurban sunmak hem de 'Khrysorik Birliği'nin önemli konularını görüşmek için toplandıkları Zeus Khrysaoreos'a adanmış bir tapınak vardır.[31] Olasılıkla Stratonikeia'nın kuruluşundan eskiye giden bir birlik olan 'Khrysorik Birliği'nin varlığına dair en eski yazıt M.Ö. 267 yılına aittir. Birliğin varlığı M.S. 1. yüzyıla kadar devam etmiştir. Bu dönemde Karialılar için bir başka önemli kült alanı da Mylasa'daki Zeus Karios tapınağıdır.[32]

M.Ö. 3. yüzyıl Anadolu'nun sürekli savaş ve mücadeleyle geçen dönemidir. Helenistik krallıkların bu mücadeleler yüzünden sürekli zayıflamasıyla Pergamon Krallığı ve Rhodos güçlenmiştir. Ege ve Karadeniz'e düzenlediği seferler sebebiyle Rhodos ve Bergama Krallığı'nın düşman olduğu V. Philippos, M.Ö. 201'de Karia'yı işgal eder. Mylasa, Menderes Magnesiası, Alabanda kentleri V. Philippos'u desteklemiştir. Bu dönemde Rhodos himayesindeki Stratonikeia ve Rhodos Peraiasına dâhil olan Bargylia, Iasos, Euromos ve Pedasa gibi özgür kentler de zapt edilmiştir. Ancak V. Philippos'un Roma ile girdiği savaştan yenik çıkması Rhodos'un kaybettiği

[28] Aksan (2007), s.5-6.
[29] Karia'nın ayrı bir satraplık haline geldiği tarih konusunda tartışmalar devam etmektedir. Bk. Bean (2000), 10; Aksan (2007), s.7.
[30] Sevin (2001), s.108, 122.
[31] Strabon (1991), s.186.
[32] Sevin (2001), s.107.

tüm toprakları geri almasını sağlamıştır. Aynı yıl içinde Selukos kralı III. Antiokhos tekrar güçlenebilmek için Karia'ya sefer düzenlemiştir. Rhodos ve Pergamon Krallığı ile müttefik olan Ptolemaioslar'a üstünlük sağlayabilmek ve Rhodos ile iyi ilişkiler kurmak için Stratonikeia'yı Rhodos'a verir.[33] M.Ö. 190 yılında Roma ve bağlaşıkları Rhodos ile Bergama ve III. Antiokhos arasında Magnesia'da (Manisa) yapılan savaş, III. Antiokhos'un yenilgisiyle sonuçlanır. Apameia Barış antlaşmasına göre Maiandros Nehri'nin güneyi Rhodos hâkimiyetine, kuzeyinde kalan dar alan ise Pergamon Krallığı'na bırakılmıştır. Latmos Herakleiası, Euromos, Iasos, Mylasa, Bargylia, Myndos, Halikarnassos, Pedasa ve Knidos ise özgür kalmıştır.

M.Ö. 167'de Karia kentlerinin başlattığı isyan üzerine Lykia ve Karia Bölgesi, Roma senatosundan çıkan bir kararla Rhodos hâkimiyetinden çıkarak bağımsızlığını kazanmıştır. M.Ö. 133'te Karia Bölgesi, miras yoluyla Roma'nın Asia eyaleti sınırları içine alınmıştır.[34] Bu tarihten sonra Pergamon Krallarından Attalos hanedanına mensup II. Eumenes'in oğlu olduğunu iddia eden Aristonikos tarafından Batı Anadolu'da isyan başlatılması nedeniyle Roma eyalet sınırlarında bir düzenleme yapmış; Karia, Misya, Lydia, Phrygia ve eski Pergamon Krallığı topraklarını Asia eyaleti olarak birleştirmiştir.

M.Ö. 88'de Pontos Kralı VI. Mithridates, Anadolu'nun batısına seferler düzenler. Bu durum Karia kentleri tarafından coşkuyla karşılanır. Ancak VI. Mithridates M.Ö. 85 yılında Roma ordusu tarafından yenilgiye uğradığında; Sulla, Roma'ya itaat eden kentler olan Stratonikeia ve Alabanda dışındaki kentleri cezalandırarak büyük miktarda savaş tazminatını kentlerden toplamıştır.

M.Ö. 40 yılında Caesar'ı öldüren Brutus ve Cassius'un Part ordusundan yardım istemesi ile Partlar Karia'nın bir kısmını işgal eder. M.Ö. 39'da Antonius'un gönderdiği ordu başarı sağlasa da M.Ö. 31 yılındaki Actium Deniz Savaşı'nda Antonius, Roma orduları kumandanı Octavianus'a yenilir. M.Ö. 27'de Octavianus, Augustus unvanı ve Imperium dini yetkisini alarak yaptığı yeni yönetim düzenlemeleri ile Roma'yı imparatorluk olarak yönetmeye başlamıştır.[35] Strabon, bu dönem Karia kentleri içerisinde kıyı kentleri olarak Bargylia, Iasos, Miletos'u saydıktan sonra iç kesimlerde Mylasa, Stratonikeia ve Alabanda olmak üzere dikkate değer üç kent olduğundan söz

[33] Aksan (2007), s.7-8.
[34] Sevin (2001), s.108.
[35] Aksan (2007), s.8-9.

eder. Amyzon, Salbakos Herakleiası, Euromos ve Khalketor'un ise kıyıdaki ve iç kesimdeki bağlı kentler olduğunu belirtir.[36]

Roma İmparatorluk döneminde M.S. 180 yılına kadar neredeyse hiç savaş yaşanmadan geçen Pax Romana sürecinde imparatorluğun her bölgesinde olduğu gibi Karia'da da ekonomi düzelerek refah artmıştır.[37] Roma imparatorluk döneminde eyaletin conventusları (yargı bölgesi) konumunda Salbakos Herakleiası, Amyzon, Stratonikeia, Keramos, Euhippe, Apollonia, Trapezopolis ve Aphrodisias olmak üzere sekiz büyük kent vardır.[38]

M.S. 235'te Severus Alexander'ın (M.S. 208-235) ölümü ile imparatorluk topraklarında siyasi kriz, savaşlar ve veba salgını yüzünden geniş çapta bir kargaşa yaşanmaya başlar. Bu dönemdeki siyasi kriz ortamında Batı Anadolu'ya sürekli düzenlenen saldırılar bölgeyi derinden etkilemiştir. M.S. 253 yılında Ephesos, Gotlar tarafından yağmalanmıştır. M.S. 260'lı yıllarda Stratonikeia, Ephesos, Miletos ve Didyma saldırıya uğrar. Hatta M.S. 267'de Ephesos Gotların kontrolüne geçer. Yine 260'lı yıllardaki veba salgını ve 3. yüzyılın ikinci yarısındaki bir deprem bölgeyi derinden etkilemiştir. Hatta Gallienus (260-68) döneminde kendi adına sikke basan kent kalmamıştır.[39] Ramsay, Roma döneminde çok az kentin sikke basmasına dayanarak Karia'nın özellikle kıyı kentlerinin gerilediğini belirtir.[40]

Diocletianus'un (M.S. 284-305) başa geçtiği 284 yılına kadar devam eden elli yıllık 'askeri anarşi' olarak adlandırılan süreçte; askeri yapı, ekonomi ve tüm Roma yaşam biçimi değişmiştir. Bu dönemde sürekli çıkan isyanlar yüzünden hiçbir imparator uzun süre yönetimde kalamamıştır. İmparatorluğun kuzeyinde ve doğusunda savaşlar başlamış ve çeşitli bölümleri de bağımsız hale gelmiştir. Çöken ekonomi yüzünden enflasyon artmış ve paranın değeri düşmüştür.

Diocletianus'un başa geçtiği ve ardından tetrarşi düzeninin uygulanmaya başlandığı dönem bir istikrar dönemi oldu. Bu iki augusti ve iki caesardan oluşan 'dörtlü yönetim' sisteminde; Constantius imparatorluğun kuzeybatısında (Galya ve Britanya), Maximianus İtalya, İspanya ve Kuzey Afrika'da, Galerius da Balkanlar ve

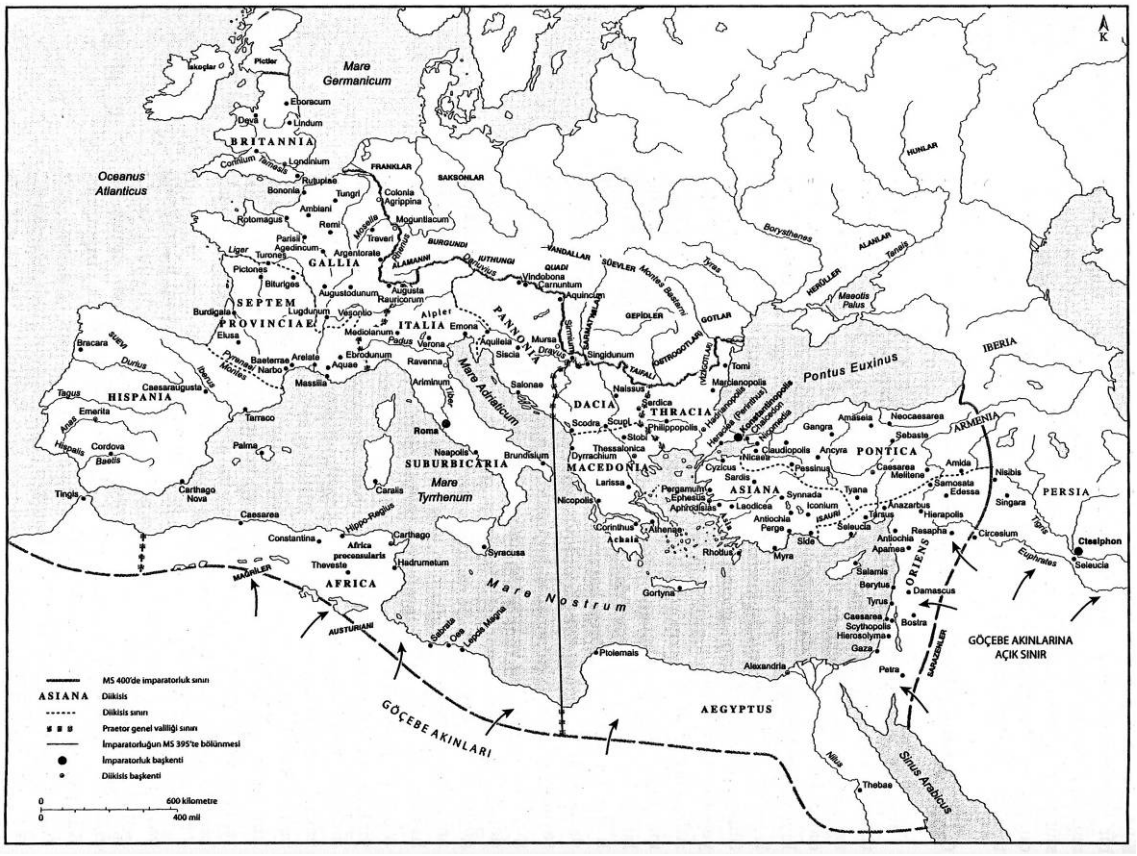
[36] Strabon (1991), s.183.
[37] Aksan (2007), s.9.
[38] Sevin (2001), s.114.
[39] B. Ceylan (2000). Batı Anadolu bölgesinde bulunan Antik dönem anıtsal yapılarından dönüştürülmüş bazilika planlı kiliseler. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, s.9-10.
[40] Ramsay (1960), s.472.

Yunanistan'da, Diocletianus doğuda (Anadolu, Oriens ve Mısır) başa geçti. Bu dönemde eyalet sayıları elliden yüze çıkartılarak, her bir eyalet diocese adı verilen ve sayıları on iki olan idari bölgelerin kontrolüne verildi.[41] Yeni eyalet düzenlemesinde Karia Bölgesini merkezi Aphrodisias olmak üzere, kuzeyden Lydia ve Asia, doğu ve güneydoğudan Phrygia Prima ve Lykia ile Pamfilya, batıdan ve güneyden ise Ege Denizi sınırlar.

Diocletianus dönemindeki askeri, ekonomik ve idari reformlar pek çok açıdan imparatorluğun bir arada tutulmasını sağlıyordu. Yine de bu dönemde imparatorun ticarette satılan malların tavan fiyatlarını belirleyerek enflasyonu kontrol altına alma çabası sonuç vermemiştir.[42] Yine Diocletianus dönemi Hıristiyanların ilk kez sistemli kovuşturma ve idamlara tabi tutulduğu dönemdir. Diocletianus hâkimiyetinin başlarında görmezden geldiği yeni bir inanca mensup Hıristiyan cemaatinin, imparatorluğun emirlerine uymayı reddetmesinden rahatsız olarak; 302 yılında ruhban sınıfının tutuklanmasını, kutsal kitaplara ele konulmasını ve Hıristiyanların kurban edilmelerini emretti. 302 yılından Diocletianus'un 305 yılında tahttan çekilmesine kadar oldukça sert geçen bu süreç 'Büyük Zulüm' olarak adlandırılmıştır ve bu tarihten sonra Hıristiyanlık daha hızlı bir şekilde yayılmaya devam etmiştir.

Tetrarşi düzeni, 324 yılında I. Constantinus'un tek başına tahta geçmesi ile son buldu. İmparator I. Constantinus'un aldığı kritik kararlar birçok açıdan sonraki yüzyıllarda hem Ortodoks Hıristiyanlığın hem de imparatorluğun şekillenmesinde önemli rol oynadı. Ekonomik olarak İmparator Diocletianus'un başlattığı reformlar devam ettirildi. Yeni yönetim ve eyalet düzenlemeleri yapıldı. İmparatorluğun başkenti Roma'dan Yeni Roma adını alacak olan Byzantion'a taşındı.[43] Yeni eyalet sisteminde İmparator Diocletianus dönemindeki Hellespontus, Asia, Karia, Lydia, Phrygia Prima ve Phrygia Secunda, Pisidya ve Lykia ile Pamfilya bölgelerinin hepsi Asiana sınırları içerisine alındı. (Şekil 2) Eyalette bu dönemde üç yüzden fazla kent vardı ve topraklarının bereketi ve zenginliği ile ünlüydü.[44]

[41] T. Gregory (2007). *Bizans Tarihi*. (Çev: E. Ermert), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s.30, 43.
[42] E. İznik (2011). İmparator Diocletianus'un "tavan (en yüksek) fiyatlar fermanı. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXX(49), s.127.
[43] Gregory (2007), s.50-69.
[44] Ceylan (2000), s.14.



Şekil 2. İmparator I. Constantinus dönemi eyaletleri

Kaynak: Haldon, 2007: 38.

I. Constantinus'tan önce baskı altında bulunan Hıristiyanlık 313 Milano Fermanı ile imparatorluk içinde kabul gören inanışlardan biri haline geldi. Hıristiyanlık içindeki bölünmeler ve anlaşmazlıklar bizzat imparatorun desteği ile çözümlenmeye çalışıldı ve bunun neticesinde ilk Ökümenik konsil olan İznik Konsili 20 Mayıs 325'te toplandı.[45] Konsil listesine göre Karia Bölgesinden Aphrodisias, Menderes Antiochiası, Apollonia, Kibyra, ve Miletos kentlerinin temsilcileri katılmıştır. Mevcut kentlere bakıldığında bu yüzyıl için bölgedeki piskoposluk merkezlerinin sayısı kadar temsilci katıldığı söylenebilir. Ancak bu yüzyılda bir yerleşimin piskoposluk merkezi olması için kent olması gerekmediği de hatırlanmalıdır. 4. yüzyıldaki bu uygulama daha sonra 5. yüzyılda, Zenon döneminde sürekli bir eylem haline getirilerek yerleşimler piskoposluk

[45] Gregory (2007), s.54-69.

merkezi statüsü edinmişlerdir.[46] 2. yüzyıldan itibaren bölge metropoliti olan Aphrodisias, Hıristiyanlıkla birlikte bu yetkisini dini otoriteye çevirmiştir.

İmparatorluğu tek imparatorun hâkimiyetinde birleştiren I. Constantinus'un kendisinden sonra kimin imparator olacağını belirlemeden 337 yılında ani ölümünün ardından imparatorluk oğulları II. Constantinus, I. Constans ve I. Constantius arasında üçe bölündü. Kardeşler arasındaki anlaşmazlıklar I. Contantius'un tek başına tüm imparatorluğa hâkim olmasıyla son buldu. 361 yılında arkasında bir oğul bırakmadan aniden ölümü üzerine Gallus'un üvey kardeşi İulianus askerler tarafından imparator ilan edildi. İulianus'un hâkim olduğu çok kısa dönem hem yönetim hem de din bakımından I. Constantinus ile tezatlıklar içermektedir. Paganizme karşı olan yasalar iptal edildi ve Ortodoksluk dışındaki inançlar desteklendi, Hıristiyanların okullarda ders vermeleri yasaklandı. 363'te Doğuda Sasani İmparatorluğu'na düzenlediği sefer esnasında bir mızrakla vurularak ölümü, İulianus'un politikalarının da son bulmasıyla sonuçlandı. Kendisinden sonra gelen imparatorlar klasik Ortodoks gelenekte eğitim görmüş kişiler oldu.[47]

I. Constantinus'un ölümü ve I. Theodosius'un tahta çıkışına değin imparatorlukta güvensiz bir yönetim vardı. Batıda Gotlar, Trakya topraklarına kadar sürekli yağma faaliyetleri gösterdiler. Doğu sınırı ise tamamen kontrolsüzdü. İnzivaya çekilmiş İspanyol bir komutan olan I. Theodosius, Hadrianapolis savaşının galibi Gratius tarafından geri çağırılarak 379 yılında imparator ilan edildi ve Dacia, Makedonya ve Doğu topraklarının başına getirildi. I. Theodosius'un ilk faaliyetlerinden birisi batıdaki kontrol edilemeyen Got akınlarını önlemek ve imparatorluğun asker ihtiyacını sağlamak amacıyla Got kabilelere foederati (barbar müttefikler) olarak orduda görev vermekti. Daha sonra doğuda Ermenistan topraklarını Sasani İmparatorluğu ile paylaşmak koşuluyla bir barış anlaşması imzaladı. İmparatorluğun batı ve doğu sınırında güvenliği sağladıktan sonra dini konulardaki anlaşmazlıkları çözmek amacıyla 381 yılında I. Konstantinopolis Konsili'ni topladı. Konstantinopolis'teki bu konsile Karia'dan sadece Aphrodisias ve Kibyra kentlerinden temsilciler katılmıştır.[48] Bu konsille I. Theodosius

[46] Ruggieri (2005), s.39-40, 48-50.
[47] Gregory (2007), s.76-80.
[48] Ruggieri (2005), s.48-50.

imparatorluk toprakları içinde çok güçlenen Aryanizm[49] tartışmalarına son noktayı koymuştur. Katı bir Ortodoks olan I. Theodosius önemli yönetim görevlerine Hıristiyanların getirilmesine özellikle dikkat etti.[50] I. Theodosius'un paganizme karşı çıkardığı önemli fermanlardan ilki 383 ve 385 tarihli kurban sunularının yasaklanması ile ilgili olanlardır.[51] Daha sonra 391 yılında pagan tapınaklara girmeyi ve ayin yapmayı kesin bir biçimde yasaklayan ferman gelmiştir ve kamusal alanda pagan tapınım tamamen yasaklanmıştır.[52] Theodosius dönemi artık Hıristiyanlık ve Romalılık kavramlarının iç içe geçtiği bir dönem olmuştur. 4. yüzyıl aynı zamanda zaten aristokrat sınıfa mensup olan piskoposların Hıristiyan kilisesindeki hiyerarşi içerisinde de güçlü bir yer edinmeye ve aynı zamanda Hıristiyan asketizminin[53] de ilk kez kurumsallaşmaya başladıkları dönemdir.[54]

4. yüzyıl sonunda Anadolu'da hac merkezleri oluşmaya başlamıştır. Karia'ya çok yakın olan Phrygia'da Hierapolis ve Lydia'da Ephesos bu amaçla ziyaret edilmiştir. Karia'da bilinen bir hac merkezi Khonai'deki (Denizli-Honaz) Başmelek Mikhail Kilisesi'dir.[55] 12. yüzyılda yaşamış tarihçi Niketas Khoniates (Khonaili Niketas), bu kiliseyi "*büyük ve her bakımdan hayranlık uyandıracak bir sanat eseri*" olarak tanımlanmıştır.[56]

I. Theodosius'un 395 yılında ölümüyle tahta oğulları Arcadius ve Honorius geçti. Bu dönemde imparatorluk yönetimi bir daha hiç birleşmemek üzere doğu ve batı olarak ikiye ayrıldı. Ancak her iki kardeşin de çok genç ve tecrübesiz oluşu, I. Theodosius döneminde Konstantinopolis'in kuzeyine ve batısına yerleştirilen barbar kabilelerin Alaric liderliğinde başlattıkları isyanın kontrol edilememesine neden oldu. Alaric, bu dönemde Yunanistan'ı ve Roma'yı talan etti. Böylece Germen kabilelerin İtalya'ya

[49] Baba ve Oğul'un bir olduğuna ancak Oğul'un Baba tarafından yaratıldığına inanan Klasik Ortodoks gelenek tarafından heretik sayılan mezhep. Monofizitliğe yakın olmakla birlikte İsa'nın çarmıha gerilmesi ve kurtuluş konusundaki tartışmalarda ayrılırlar.
[50] Gregory (2007), s.92-94.
[51] Codex Theodosianus 16.7.3 ve 16.10.9 için bk.ttp://ancientrome.ru/ius/library/codex/theod/liber16.htm (Erişim tarihi: 18.10.11)
[52] Codex Theodosianus 16.10.10 için bk. http://ancientrome.ru/ius/library/codex/theod/liber16.htm (Erişim tarihi: 18.10.11)
[53] Dünyevi yaşamın önemsizliğine inanan, bedenin ve zihnin manevi dünyanın geliştirilmesi için kullanılması gerektiğinin öne süren yaşam biçimi.
[54] Gregory (2007), s.99.
[55] C. Foss (1977). Archaeology and the "twenty cities" of Byzantine Asia. *AJA*, 81(4), s.484.
[56] Niketas Khonaiates (1995). *Historia*. (Çev: F. Işıltan). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s.123.

yerleşmeye başlaması imparatorluğun Doğu toprakları için tehlikenin savuşturulmasını sağladı.

İmparatorluğun doğu topraklarında hâkim olan Arcadius, 408 yılında aniden öldüğünde tahttın varisi olarak 7 yaşındaki oğlu II. Theodosios'u bıraktı. II. Theodosios'un yaşının çok küçük olması nedeniyle yönetim, 414-15 yıllarına kadar Praetorian (Vali) Anthemius, ardından II. Theodosius'un ablası Pulkheria ve karısı Eudokia gibi güçlü kişilerin idaresi altında geçmiştir. Bu dönem hem Kristoloji hem de Alexandria, Antiocheia (Hatay) ve Konstantinopolis piskoposları arasında yetki ve güç tartışmalarının doruğa çıktığı dönemdir. Bu tartışmaların çözümü için toplanan 431 yılındaki Ephesos Konsili, Konstantinopolis piskoposu Nestorios'un suçlu bulunarak sürgüne gönderilmesi ve taraftarlarının da İran, Arabistan ve hatta daha doğuya göç etmeleri ile sonlandı.[57] Bu dönem konsil kayıtlarından Karia kentlerinden Aphrodisias, Alinda, Amyzon, Keramos, Kibyra, Harpasa, Latmos Herakleiası, Salbakos Herakleiası, Iasos, Myndos ve Tabai olmak üzere çok sayıda piskoposun katıldığı bilinmektedir.[58]
II. Theodosios, 450 yılında yerine bir varis bırakmadan ani bir av kazasında hayatını kaybettiğinde kardeşi Pulkheria, yaşlı barbar kumandan Markianus ile evlenerek tahta geçmiştir. Markianos, II. Theodosios döneminde doğu sınırında barışı sağlamak için verilmeye başlanan vergilerin ödenmesini durdurduğundan Hun İmparatoru Attila, bu durumun öcünü imparatorluğun batısında yağmaya girişerek almıştır. Dini tartışmaların çok alevlendiği bu dönemde Papa I. Leo, İmparator Markianos ve Pulkheria tarafından 449 yılındaki Ephesos Konsili (Haydut Konsili) kararlarının tekrar tartışılması amacıyla bir konsil daha düzenlenmesi kararlaştırıldı. 451 yılında Khalkedon'da (Kadıköy) toplanan konsil, Trakya ve Anadolu'daki piskoposlukları Konstantinopolis piskoposluğuna bağlı ilan ederek Konstantinopolis'in statüsünü yükseltmiş ve kilise hiyerarşisinde Konstantinopolis piskoposluğunu Roma'dan hemen sonraki sıraya yerleştirmiştir.[59] Bu dönem konsil kayıtlarına göre Karia kentlerinden Aphrodisias, Alabanda, Alinda, Amyzon, Menderes Antiocheiası, Apollonia, Harpasa, Knidos, Eriza (Denizli-Armutlu), Halikarnassos, Latmos Herakleiası, Salbakos Herakleiası, Iasos, Myndos, Orthosia ve Stratonikeia olmak üzere on altı piskopos katılmıştır.

[57] Gregory (2007), s.104-111.
[58] Ruggieri (2005), s.48-50.
[59] Gregory (2007), s.112-113.

Farklı kayıtların ışığında 431 Ephesos Konsili'nden 451 Khalkedon Konsili'ne kadar geçen süreçte Aphrodisias metropolit olmak üzere Karia'da toplam yirmi kentin piskoposluk merkezi olduğu tespit edilmiştir. Bunlar; Alabanda, Alinda, Amyzon, Menderes Antiocheiası, Apollonia, Bargylia, Keramos, Kibyra, Knidos, Eriza, Halikarnassos, Harpasa, Latmos Herakleiası, Salbakos Herakleiası, Iasos, Myndos, Orthosia, Stratonikeia ve Tabai'dir.[60] Bu durum görkemli kiliselerin inşa edilmesiyle halkın Hıristiyanlaştırma faaliyetlerinin de arttığını gösterir. 5. yüzyılda imparatorların bağışları ve piskoposların hayırseverlikleri Hıristiyanlığı giderek daha cazip kılmıştır.[61] Ancak Karia Bölgesi'nde çok sayıda kilisenin olması bu dönemdeki Hıristiyan nüfus konusunda yanıltıcı olabilir. 5. yüzyılda Aphrodisias halkının önemli bir kesiminin Hıristiyan olmadığı bilinir. Ayrıca 6. yüzyılda Ephesoslu Ioannes'in dinsel elçilik göreviyle Batı Anadolu'da Hıristiyanlığı yayma çabaları da bu yüzyılda halen pagan halkın yoğun olarak yaşadığını gösterir.[62]

5. yüzyıl kentleri hakkında piskoposluk kayıtları dışındaki bir başka liste ise Hierocles'in Synecdemus adlı yol rehberidir. Synecdemus'ta Karia Bölgesi içerisindeki yirmi sekiz kent sayılmıştır. Bunlar; Miletos, Latmos Herakleiası, Halikarnassos, Myndus, Knidos, Keramos, Mylasa, Stratonikeia, Amyzon, Alinda, Alabanda, Orthosia, Harpasa, Neapolis, Hyllarima, Menderes Antiocheiası, Aphrodisias, Salbakos Herakleiası, Tabai, Apollonia, Sebastepolis, Iasos, Eriza, Marcianoupolis, Anastasioupolis (553'ten sonra Elpidophorus), Khoria Patrimonialia, Kibyra ve Komai Ktematikai'dir. Bunlardan Sebastopolis, Marcianoupolis, Khoria Patrimonialia ve Komai Ktematikai dışındaki kentler piskoposluk merkezidir.[63]

457 yılında Markianos'un öldüğü sırada başkentte en güçlü isim II. Theodosios döneminde konsüllük de yapmış olan komutan (magister militum) Aspar'dı. Aryan olduğu için tahtta hak iddia edemeyen Aspar, tahta yardımcılarından biri olan Leon'un geçmesini sağlamıştır. I. Leon, Germen ordularına karşı İsaurialıları denge unsuru olarak kullanmıştır. Hatta Isaurialı kumandanlarından olan Zenon ve kızı Ariadne'yi evlendirerek imparatorlukta Isauria kökenli bir imparatorun da başa geçmesini sağlamıştır.

---

[60] Ruggieri (2005), s.40-50.
[61] Gregory (2007), s.117.
[62] A. Pesclow-Bindokat (2005). *Latmos'ta bir Karia kenti: Herakleia*. İstanbul: Homer Kitabevi, s.27.
[63] Ruggieri (2005), s.41-42.

İmparator Zenon (474-491), Bizans sarayında yetişmiş olan ve Roma kültürünün Gotlara aktarılmasında çok önemli bir rolü olan Germen beyi Theodorik ile ittifak yapmış ve batıdaki imparatorlar ile bir ayrılık yaşamıştır.[64] Onun döneminde 451 Khalkedon Konsili kararlarına paralel olarak çıkarılan bir kanun ile ister eski ister yeni kurulmuş olsun tüm kentler birer piskoposluk merkezi haline getirilmiştir. Bu durum kent yöneticilerinin yerini piskoposların almaya başladığının göstergesidir.[65]

491 yılında Zenon'un ölümünün ardından dul karısı Ariadne saray muhafızı Anastasios'u imparator olarak seçti. Onun döneminde doğuda barış bozulmuş ve Sasanilerle 506 yılında bir savaş yapılmıştır. Bizans'ın aleyhine sonuçlanan bu savaş, barış anlaşması imzalanarak bitirilmiştir. I. Anastasios, imparator olduğu dönemde ekonomiyi ve ticareti düzeltmek için düzenlemeler yapmıştır. Kentlerin imarına; özellikle surların güçlendirilmesi ve kiliselerin inşaatı için çalışmıştır. I. İustinianos döneminin sanatta altın çağını yaşamasının I. Anastasios'un 518 yılındaki ölümünden önce imparatorluk hazinesini bir hayli zenginleştirmiş olduğu bilinmektedir.[66]

I. Anastasios'un da varis bırakmadan ölümü üzerine eski bir kumandan ve saray muhafızı olan İustinos tahta geçmiştir. İustinos, Papa ile yakın ilişkiler kurmaya yönelik bir siyaset izlemiştir. Bu durum Ostrogot Kralı Theodoric ile ilişkilerin kötüleşmesine yol açmıştır. Doğuda ise Sasanilerle barış sağlanmaya çalışılmıştır.[67]

I. İustianianos, amcası İustinos'un 527'deki ölümünün ardından tahta geçti. I. İustianianos tahta geçtiğinde ilk olarak Maniheist[68], Samaritan[69] ve paganlara karşı yasalar çıkardı. İmparatorluğunun ilk yıllarında paganlara imparatorluk hizmetlerinin yasaklanması halen yoğun bir pagan nüfusun varlığını göstermektedir. İmparatoriçe Theodora'nın açık bir biçimde monofizitleri desteklemesi, imparatorun monofizitlere karşı hiçbir zaman sert bir tutum göstermemesine neden olmuştur. I. İustianianos döneminde Papa ile yaşanan ayrılık son bulmuş ve iyi ilişkiler kurulmuştur. Bu yüzden imparator monofizitler ve 'Khalkedonlular' arasındaki ayrılığı da düzeltebileceği

[64] Gregory (2007), s.114-115.
[65] V. Ruggieri (2009). The Carians in the Byzantine Period. Die Karer und die Anderen. Bonn: Dr. Rudolf Habelt GmbH, 207-218, s.208.
[66] Gregory (2007), s.116-117. Gregory, Iustinianos'a atfedilen surların güçlendirmesi faaliyetlerinin birçoğunun I. Anastasios döneminde yapılmış olduğunu belirtir.
[67] Gregory (2007), s.126-127.
[68] Pers İmparatorluğu Döneminde dini lider Mani tarafından şekillendirilen inanç sistemi. Işık ve karanlığın birbiriyle mücadele ettiği ve yaşamın sonunda ikisinin birbirinden tamamen ayrılacağına inanılan düalist bir öğretiye sahiptir.
[69] İsrail'deki Samiriye kentinden adını alan; peygamberleri, Tevrat'ı ve Kudüs'ün kutsallığını reddeden tektanrıcı mezhep.

düşüncesi ile 553 yılında Konstantinopolis'te monofizit ve Khalkedonlu din adamlarının katıldığı bir konsil düzenlemiştir. Ancak konsil kararlarından memnun kalmayan monofizitler, tüm uzlaşma çabalarını sona erdirip imparatorluk içinde daha fazla yayılmaya devam etmiştir.[70]

553 yılındaki II. Konstantinopolis konsiline Karia Bölgesi'nden Aphrodisias, Anastasioupolis, Kibyra, Knidos ve Tabai piskoposları olmak üzere çok az sayıda din adamı katılmıştır.[71] Konsile katılan kentler, bu dönemdeki Karia kentlerinin durumu hakkında fikir verebilir. Bizzat imparatoriçe Theodora'nın desteklediği monofizitliğin Anadolu'da en çok güney ve batı sahillerinde ve Ege adalarında yoğun olduğu bilinmektedir. Hatta monofizitliğin güçlenmesi için Edessa'nın (Urfa) monofizit piskoposu Jacob'ın (541-542/ö. 578) Karia'da Tralles, Alabanda ve bölge metropoliti Aphrodisias'a atama yaptığı bilinir.[72] Bölge genelinde İustinos döneminde Ortodoks geleneğe bağlılık daha fazladır. Onun döneminde açıkça monofizitliğe bağlı altı piskoposun varlığı bilinmektedir. Bu piskoposların adları ve görev yaptıkları merkezler; Aphrodisias (metropolit) piskoposu Euphemius, Menderes Antiochiası piskoposu Menophanes, Alabanda piskoposu Zeuxis, Alinda piskoposu Petrus, Harpasos piskoposu Irenaeus ve Halikarnassos piskoposu Julianus'tur.[73] Ancak I. İustianianos dönemine gelindiğinde monofizit misyonerler bölgeyi derinden etkilemiştir.[74] Bölge metropoliti Aphrodisias da dâhil birçok kent ve territoryasındaki halk monofizit inancı benimsemiştir.[75]

I. İustinianos'un hukuk alanında yaptığı düzenleme ve derlemeler günümüz medeni hukukunun da temelini oluşturmuştur. Ayrıca vergi reformları yapmış ve özellikle rüşveti engellemeye çalışmıştır. Onun vergi açığını dengelemek için uyguladığı baskıcı politikalar 532'de başkentte Nika İsyanı olarak anılan büyük bir isyanın da patlak vermesine yol açmıştır. Tabi ki isyanın tek nedeni vergi reformları değildir. Fanatik taraftarları bulunan ve birbirlerine muhalif baskın gruplar olan Maviler ve Yeşiller'in sirk oyunları esnasında imparatora karşı tavır almış ve tahta I. Anastasios'un yeğeni Hypatios'un geçirilmesini istemişlerdir. I. İustinianos, isyanı kanlı

[70] Gregory (2007), s.130-142.
[71] Ruggieri (2005), s.48-50.
[72] T. Kaçar (2009). Geç Antik çağda Hıristiyanlık. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, s.165, dn.45.
[73] Ruggieri (2009), s.212.
[74] Ruggieri (2005), s.39.
[75] Foss (1977), s.483.

bir biçimde bastırmıştır. İsyan esnasında yanan bazilikal planlı I. Constantinus dönemi yapısı yerine bugün ayakta olan Aya Sofya Kilisesi inşa edilmiştir.

I. İustinianos ve komutanı Belisarios, Kuzey Afrika ve İtalya'da askeri başarılar göstererek imparatorluk sınırlarını genişletmişlerdir. Sasaniler'in 540 yılında Antiocheia'ya saldırarak kenti ele geçirmesi üzerine doğu sınırında da sefer gerçekleştirmişlerdir. Ancak başlayan veba salgını savaşın sürmesine engel olmuştur ve 545'te beş yıllık bir barış anlaşması yapılmıştır. 551 yılında İspanya'ya da sefer düzenlenmiş ve İspanya'nın kıyı kesimi ele geçirilmiştir.[76]

I. Iustinianos hem askeri sistemde hem de eyalet düzenlemesinde reformlar yapma yoluna gitmiştir. Diocletianus dönemi bölgelerine yakın bir bölümleme ile genel valilik ve valilik sınırları belirlenir. Seksen üç valilik, dört ana valilik olan İtalya, Afrika, Oriens ve Illyricum'a bağlıdır. Buna göre Karia Bölgesi, Oriens genel valiliğine bağlıdır. (Şekil 3) Ayrıca orduda düzenlemeler yaparak sahra komutanlıkları kurmuştur. Askeri düzenlemede (Quaestura Exercitus - Just. Nov. 41) Güney Ege Adaları (insulae), Kypros, Karia, Moesia Secunda ve Scythia valilikleri başkenti koruyan Tuna sınır bölgesi birliklerinin ihtiyacını karşılamak üzere ayrılır. Buradaki amaç sınır birliklerinin ihtiyacını deniz yolu ile Adalar ve Karia'dan karşılayarak, sınır bölgesindeki kent ve köyleri sürekli asker gücünü destekleme yükünden kurtarmaktır.[77] 654 yılında Kypros'un Arap hakmiyetine girmesiyle diğer bölgeler bu yükü üstlenmeye devam etmiştir.[78]

I. İustinianos'un hazineyi imar faaliyetlerinde tüketmiş olması ve kötü yönetimi ya da kendinden sonraki imparatorların kötü yönetimi, genellikle 6. yüzyıldaki çöküşün sebebi olarak gösterilmiştir. Ancak savaşlar ve kötü yönetim; deprem, veba ve kıtlık dışında imparatorluğun 6. yüzyıl başından itibaren yaşadığı felaketlerin sadece bir kısmıdır. 500 yılında Akdeniz'den Kuzey Mezopotamya'ya ve Ermenistan topraklarına ulaşan bir çekirge istilası görülmüştür. Bu durum buğday fiyatlarının fahiş miktarda artması ve Edessa sokaklarında insanların kış boyunca açlıktan ölmelerine neden olmuştur. Kaynaklara göre 532 yılındaki Antiocheia depremi de çok fazla can kaybına neden olmuştur. Malalas'a göre bu depremde 250.000 kişi yaşamını yitirmiştir. 541 yılında Etiyopya'dan başlayarak İspanya ve İran'a kadar tüm Akdeniz'e yayılan ve 542

[76] Gregory (2007), s.131-141.
[77] J. Haldon (2007). *Bizans Tarih atlası*. (Çev: A. Özdamar), İstanbul: Kitap Yayınevi, s.50, 66.
[78] Hendy (1985), s.653.

yılında başkente ulaşan veba salgını, imparatorluk demografisinde eşi görülmemiş bir yıkıma yol açmıştır. Bu dönemdeki nüfus kaybının çok büyük olduğu bilinir. Bu yüzden meslekleri icra eden yeni ustaların yetişmesi sekteye uğramış hatta tarım alanları boş kalmıştır. Hayatta kalanlar da imparatorluğun ağır vergi yüküne dayanmak zorunda bırakılmışlardır.[79]

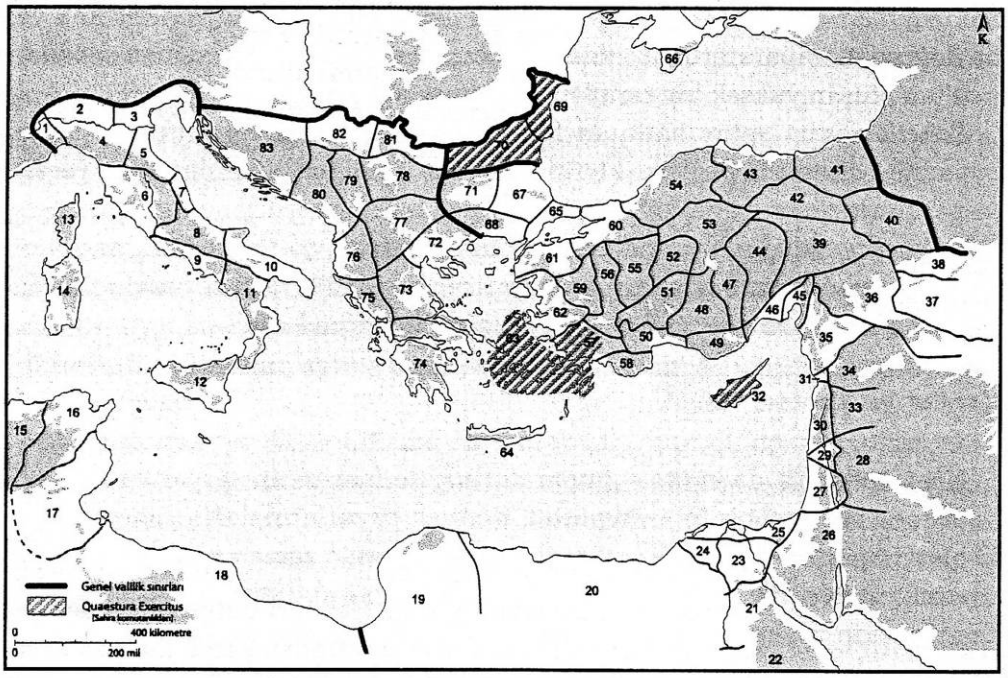
I. Iustinianos'un 565 yılındaki ölümünden sonra tahta yeğeni II. İustinos geçti. II. İustinos'un amcasının söz verdiği haraçları ödemeyi reddetmesi hem doğudaki hem de batıdaki sınır güvenliğini tehlikeye atmıştır. Özellikle doğuda Sasanilerle Bizans'ı çok yıpratan elli yıllık bir savaş dönemi yaşanmıştır.

578'de II. İustinos'un ölümünden sonra zaten imparatorun dengesiz tavırları yüzünden yönetiminin son dört yılında idareyi ele almış olan Tiberios geçti. İmparator olduğu kısa dönemde İtalya'da II. İustinos döneminde kaybedilen topraklar geri alındı. Doğuda Sasanilere karşı başarılı bir şekilde mücadele edildi. Ancak her iki sınırda birden savaşılması yüzünden Avarlar, Balkanları işgal etti.

582'de Tiberios'un ölümünden sonra tahta onun döneminde zaten başarılı bir komutan olan Mavrikios geçti. Tehlike altında bulunan İtalya ve Kuzey Afrika topraklarını güçlendirebilmek için ilk kez Ravenna ve Kartaca'da eksarkhlık adı verilen asker valilerin başında bulunduğu yönetim birimleri kurdu. Bu yönetim şekli daha sonraki yüzyıllarda Thema düzenlemesine de esin kaynağı olmuştur. Mavrikios, Sasanilerle 591 yılında bir barış anlaşması yaparak Ermenistan topraklarını geri aldı.

602 yılında Tuna çevresindeki ordunun başlattığı isyan başkente Maviler ve Yeşiller'in İmparator Mavrikios'a karşı başlattıkları bir başka isyan olarak yansıdı. İsyana önderlik eden Fokas, senatonun da desteğini alarak aynı yıl tahta geçmeyi başarmıştır. Fokas, senatonun desteğini alsa da sonrasında aristokrat kesime karşı kıyımlar başlamıştır. Bu durum Onun döneminde de Maviler ve Yeşiller'in imparatora karşı tavır takınmasına nenden olmuştur. Aynı zamanda Papa'nın Ökümenik Patrik unvanını kullanmasına karşı çıkarak ve monofizitlere karşı acımasız bir politika izleyerek dini karmaşayı daha da arttırmıştır. Doğuda Sasani orduları Dara ve Kaesaria'yı alarak başkente kadar ilerlemiştir. İmparator Fokas, Avar hanına yüklü bir ödeme yaparak batıdaki tehlikeyi bertaraf etmeye çalıştı. Ancak askeri gücün çöküşüyle bir anda imparatorluğun kentleri Avar ve Slavlar tarafından yağmalanmaya başlandı.

[79] C. Mango (2007). *Bizans: Yeni Roma İmparatorluğu*. (Çev: G. Çağalı Güven), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s.76-78.



İtalya Genel Valiliği
1 Alpes Cottiae
2 Aemilia
3 Venetia
4 Liguria
5 Flaminia
6 Tuscia et Umbria
7 Picenum
8 Samnium
9 Campania
10 Apulia et Calabria
11 Lucania et Bruttium
12 Sicilia

Afrika Genel Valiliği
13 Corsica
14 Sardinia
15 Numidia
16 Zeugitania
17 Byzacena
18 Tripolitania

Oriens Genel Valiliği
19 Libya Pentapolis
20 Libya Inferior
21 Arcadia
22 Thebais Inferior
23 Augustamnica II
24 Aegyptus I ve II
25 Augustamnica
26 Palaestina III
27 Palaestina I
28 Arabia
29 Palaestina II
30 Phoenice
31 Theodorias
32 Cyprus (*quaestura exercitus* içinde)
33 Phoenice Libanensis
34 Syria II
35 Syria I
36 Euphratensis
37 Ossrhoene
38 Mesopotamia
39 Armenia III
40 Armenia IV
41 Armenia I
42 Armenia II
43 Helenopontus
44 Cappadocia I
45 Cilicia II
46 Cilicia I
47 Cappadocia II
48 Lycaonia
49 Isauria
50 Pamphylia
51 Pisidia
52 Galatia Salutaris
53 Galatia I
54 Paphlagonia
55 Phrygia Salutaris
56 Phrygia Pacatiana
57 Caria (*quaestura exercitus* içinde)
58 Lycia
59 Lydia
60 Bithinia
61 Hellespontus
62 Asia
63 Insulae (*quaestura exercitus* içinde)
64 Creta
65 Europa
66 Bosporus
67 Haemimontus
68 Rhodope
69 Scythia (*quaestura exercitus* içinde)
70 Moesia II (*quaestura exercitus* içinde)
71 Thracia

Illyricum Genel Valiliği
72 Macedonia I
73 Thessalia
74 Achaea
75 Epirus vetus
76 Epirus nova
77 Macedonia II
78 Dacia Mediterranea
79 Dardania
80 Praevalitana
81 Dacia ripensis
82 Moesia I
83 Dalmatia

Şekil 3. *İmparator I. Iustinianos dönemi valilikleri*

Kaynak: Haldon, 2007: 66.

Bu dönemde Balkanlar ve Yunanistan'da tahrip edilen birçok kent ya bir daha hiçbir zaman yeniden kurulamamıştır ya da tekrar kent olmaları dört yüz yıl kadar sürmüştür. 610 yılında Kartaca piskoposu Herakleios'un başkente bir donanma göndermesiyle Fokas yönetimi son buldu ve Patrik Sergios tarafından imparator olarak Herakleios'a taç giydirildi.[80]

Herakleios, Fokas'ın yönetiminde çıkan krizden hemen sonra tahta geçti. Tahta geçişinden kısa bir süre sonra doğuda Sasaniler, Dara kentini ele geçirip Bizans ordusunu Antiokheia'da (Hatay) yendiler, Damaskus (Şam) ve 614 yılında da Tarsus, Kudüs ve Ephesos, 615 yılında Khalkedon, 616'da Sardis, 619'da Mısır eyaleti, 622 yılında Ankyra ele geçirildi. Bu dönemde Kudüs'ün yağmalandığı ve I. Constantinus'un yaptırdığı Kutsal Mezar Kilisesi'nin tahrip edilerek 'Gerçek Haç'ın çalındığı bilinmektedir. Kuşkusuz Kudüs'ün kaybedilmiş olması Bizanslılar için en büyük felaketlerden biri olmuştur. İmparatorluğun en büyük tahıl deposu niteliğindeki Mısır eyaletinin elden çıkması imparatorluğun ciddi bir kıtlık yaşamasına da neden olmuştur.[81] İstilanın büyüklüğü düşünüldüğünde Karia Bölgesi'ndeki tüm kentler de bu süreçten etkilenmiş olmalıdır.

Herakleios, askeri alanda yenilik olarak hafif silahlı atlı okçu birliklerini geliştirerek 622 yılında Ermenistan'ın kuzeyine sefere çıkmıştır. Bu dönemde birçok kent geri alınmıştır. Hatta Kudüs yağmasının intikamı olarak Sasanilerin dini merkezi Ganzak tahrip edilerek Zerdüşt mabedi yakılmıştır. 626 yılında Sasaniler, Avarlarla işbirliği yaparak Konstantinopolis'i kuşatmıştır. Kafkasya'da olduğu için imparator başkentte değildi. Kentin savunması Patrik Sergios tarafından yürütüldü ve Avar saldırıları geri püskürtüldü. Bu dönemdeki askeri başarılar Bizans'ın doğuda üstün konuma gelmesini sağlamıştır. Ancak bu başarılar çok kısa ömürlü olmuştur.[82]

622 ya da 623 yılında Rhodos işgal edildiğinde Karia Bölgesi de tehdit altına girmiştir. Bu dönemde metropolit Aphrodisias'ta sikke verileri kesilir. Ancak bir istila izine rastlanmamıştır. Bu durum daha çok Antiokheia, Nikomedia (İzmit) ve Kyzikos (Balıkesir-Balıkhisar) gibi önemli darphanelerin 610-619 yılları arasında kapanmasından kaynaklanır. Yine de tehdidi, en açık şekilde bu dönemde birçok kent

[80] Gregory (2007), s.151-157, 159.
[81] G. Ostrogorsky (1999). *Bizans Devleti Tarihi*. (Çev: F. Işıltan), Ankara: Türk Tarih Basımevi, s.88-89; Ephesos ve Sardis'in istilası için bk. Foss (1977), s.474, 476.
[82] Gregory (2007), s.161-162.

hatta Menderes Magnesiası gibi küçük ölçekli yerleşimlerin bile sur inşa ettirmiş olması gösterir.[83]

629 yılındaki bir anlaşma ile Sasani-Bizans savaşı sona ermiştir. Ancak savaşlar için yapılan askeri harcamalar imparatorluk kaynaklarını tüketmiştir. 634 yılında Sasaniler'e karşı kazanılan zaferden sadece beş yıl sonra bu kez Araplar, Suriye ve Filistin dâhil doğu topraklarının büyük kısmını ele geçirmişlerdir. 636 yılında Herakleios, 100.000 kişilik bir ordu ile Suriye'de Arap ordularına karşı başarı kazanamayan bir savaş gerçekleştirmiştir. 638 yılında Kudüs halkı Arap ordularına teslim oldu. Araplar, 640 yılında Ermenistan'ı ve 641 yılında da Mısır'ı ele geçirdiler.

Sasani ve Arap saldırıları karşısında güçsüz düşen yerleşimlerin yapısı ve Bizans İmparatorluğu'nun bu dönemdeki demografisine ilişkin çok kesin bilgiler bulunmamaktadır. Bu yüzden Bizans kentlerinin varlığının ve niteliğinin kesin olarak anlaşılamadığı yaklaşık üç yüz yıl süren bu dönem 'Karanlık Çağ' olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde kırsal nüfusun yok olduğunu, kıyı kentlerinin tamamen boşaldığını ve mevcut kentlerden çok azının kale-kentlere dönüşerek varlıklarını devam ettirmiş olduklarını belirten tezler yaygındır.[84]

Anadolu'da güvensiz hale gelen Bizans topraklarında ticaretin azalmasıyla, tarımsal üretim ve uluslararası ticarete dayalı Bizans ekonomisi çözülmeye başlamıştır. Arkeolojik ve Nümizmatik veriler de Anadolu nüfusundaki bu dalgalanmayı destekler niteliktedir. Bu dönemde halkın güvenlik sorunları yüzünden Anadolu kentlerinin 'dioikismos' olarak adlandırılan birbirinden bağımsız kırsal yerleşmeler ile Roma akropolislerine çekilmiş kale-kentler biçiminde örgütlendiği bilinir. Özellikle 7–9. yüzyıllar arasında günlük ekonomik sirkülâsyonda en sık kullanılan para olan bronz sikkelerin sayısında düşüş tespit edilmesi de kentlerin bu dönemde ekonomik işlevlerini kaybederek, kale-kentlere çekildiğini gösterir. Yine kesin ve doğru bir veri sayılamasa bile 9. yüzyıl Arap kaynakları da kentsel yapı üzerindeki değişimleri kısmen doğrular. Kaynaklara göre bu dönemde Anadolu'da kent sayılabilecek sadece beş yerleşim Ephesos, Nikaia, Amorion (Afyon-Emirdağ-Hisarköy), Ankyra (Ankara) ve Samala (İzmit) bulunmaktadır.[85]

---

[83] C. Foss (1975). The Persians in Asia Minor and the end of Antiquity. *The English Historical Review*, 90, s.742-744.
[84] Gregory (2007), s.165-170.
[85] G. Ostrogorsky (1959). Byzantine cities in the Early Middle Ages, *DOP,* 13, 47–66.

Burada kabul edilmesi gereken durum artık Bizans öncesi kentlerinin tanımı için kullanılan ticari ve yönetsel yapılar ile belediye işlevi gören kurumların varlığı koşulunun, Bizans kentlerini tanımlamaya yetmediğidir. Köyleşme olarak da tabir edilen kentlerdeki bu değişim ekonomik değişimle birbirine paraleldir. Kentlerin tanımlanmasındaki güçlüklerden bir tanesi de artık kentlerin bir bütünün parçası olarak mı yoksa kendi dinamiğine sahip yerleşmeler olarak mı algılanması gerekliliğindedir. Batı Anadolu'da kazısı yapılmış ve Bizans Dönemindeki dokusu bilinen Ephesos, Miletos, Sardis ve Pergamon Antik döneme göre alan bakımından oldukça küçülmüştür.[86] Benzer bir durum Menderes Magnesiası için de söz konusudur.

Arap akınları Karia Bölgesi'nin demografisini de ciddi biçimde etkilemiştir. 649-655 yılları arasında Kypros (Kıbrıs Adası), Rhodos ve Kos adalarının Arap hâkimiyetine geçmesi Ege Denizi'nin ve Batı Anadolu'daki kıyı yerleşimlerinin tamamen güvensiz hale gelmesine neden olmuştur. 7. yüzyıl ortasından III. Leon'un önemli bir askeri başarı kazandığı 740 yılına kadar Batı Anadolu'da Arap tehdidi sürmüştür.[87] Bu dönemde Metropolit Aphrodisias'ın ismi paganizmi çağrıştırdığı için 7. yüzyıldan sonraki kaynaklarda Stauropolis olarak anılmaya başlanmıştır.[88] Latmos Herakleiası korunaklı yapısı nedeniyle önemli bir manastır ve piskoposluk merkezi haline gelmiştir.[89]

Herakleios'un 641 yılında ölümünden sonra tahta torunu 11 yaşındaki II. Konstans geçti. II. Konstans Arap akınlarıyla mücadele etti. Ancak bu dönemde güçlü bir donanma kuran Emevi halifesi Muaviye komutasındaki Araplar, Kypros, Rhodos ve Kos'u alarak Anadolu'nun güney kıyılarını tehdit altına aldılar. Bu dönemde Muaviye'nin iç politika ile uğraşması, Bizans İmparatorluğu'nun yüklü bir haraç ödeyerek barış anlaşması imzalayabilmesini sağladı. Doğudaki barış döneminde imparator Herakleios batıda kaybedilen topraklar için mücadeleye girmiştir. Yunanistan'dan sonra Roma ve Siracusa'yı almıştır.[90]

Herakleios döneminde Anadolu'nun idari sistemi savunma odaklı olarak değiştirilmiştir. Yeni eyalet sistemi vergilendirmeden çok, askeri savunma göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. 7. yüzyılda Arap akınlarının oluşturduğu büyük tehdit,

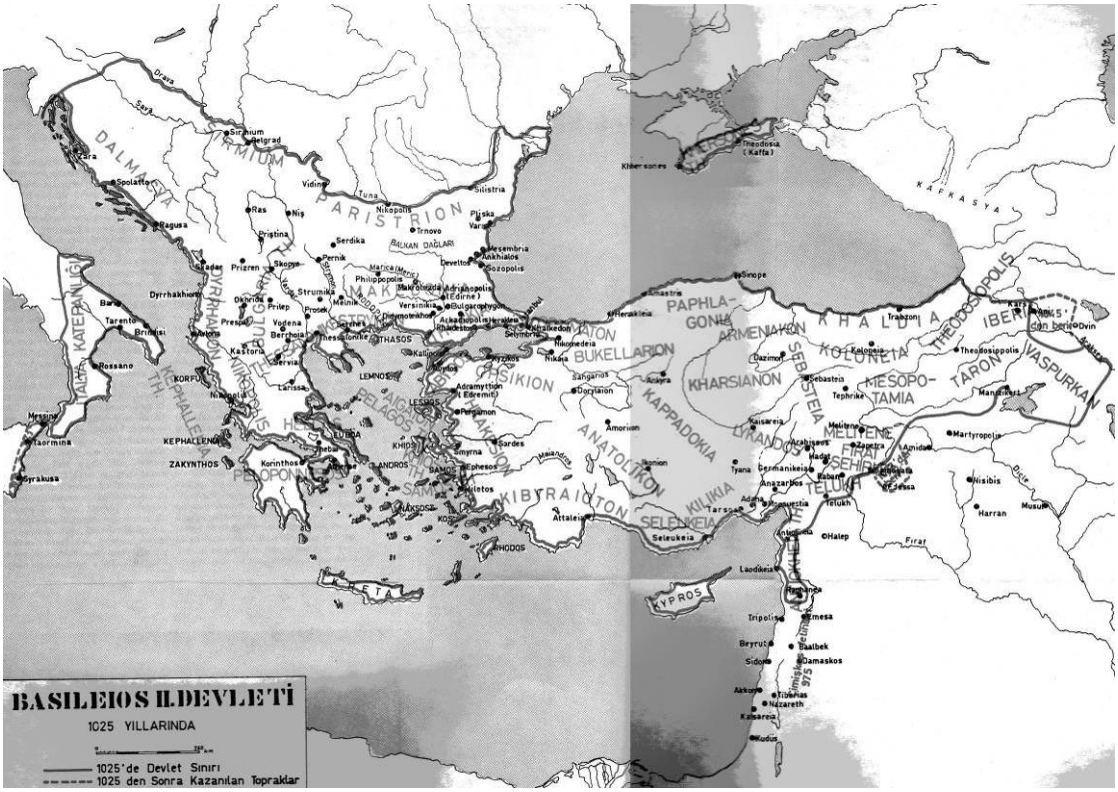
[86] Foss (1977), s.469.
[87] Ostrogorsky (2000), s.13.
[88] Aksan (2007), "Aphrodisias".
[89] Sevin (2001), s.120.
[90] Gregory (2007), s.171-172.

Thema adı verilen başında strategos adı verilen askeri yöneticilerin bulunduğu eyaletlerin kurulmasını sağlamıştır. Boş kalan araziler gerektiğinde askeri destek verme taahhüdünde bulunan çiftçilere verilmiştir. Bu askeri nitelikli düzenlemede Bizans İmparatorluğu yeni bir donanma kurmak ve bölgeyi denetleyebilmek için Karia, Lykia ve Pamfilya bölgelerini içeren Kibyrrhaiotai Theması'nı kurmuştur.[91] (Şekil 4)

668 yılında suikasta kurban giden II. Konstans'tan sonra tahta oğlu IV. Konstantinos geçti. 663 yılından itibaren Araplar her yıl Anadolu'ya saldırmaktaydı. IV. Konstantinos başa geçtikten sonra Arap donanması Marmara Denizi kıyısındaki Kyzikos'u ve 670 yılında da Smyrna'yı ele geçirdi. 674 yılında da Konstantinopolis Araplar tarafından kuşatıldı. Dört yıl süren kuşatma Muaviye'nin ordusunun geri çekilmesiyle sonlandı ve otuz yıl sürecek bir barış anlaşması imzalandı. IV. Konstantinos kendinden önceki imparatorlar gibi dini anlaşmazlıkları çözümlemek için uğraşmıştır. Bunun için 680 yılında III. Konstantinopolis Konsili'ni düzenlemiştir.[92] Bu konsil kayıtlarında Karia Bölgesi'nden sadece metropolit Aphrodisias'ın adı geçmektedir. Kaynaklardan 7. yüzyılın son çeyreğinde Alabanda, Menderes Antiocheiası, Kibyra, Latmos Herakleiası, Hyllarima, Miletos, Myndus, Neapolis ve Stratonikeia'nın halen piskoposluk merkezi olduğu bilindiği halde bu kentten temsilciler konsile katılmamıştır.[93]

IV. Konstantinos'un 685 yılında ölümünden sonra yerine oğlu II. İustinianos geçmiştir. II. İustinianos doğuda Araplara ve batıda Slavlara karşı askeri başarılar kazanmıştır. Bu dönemde Slavları Anadolu'ya doğudaki nüfusu da Balkanlara yerleştirerek ilginç bir nüfus değişim politikası sürdürmüştür. 691-692 yılında Konstantinopolis'teki Trullo Konsili bu dönemde düzenlenmiş ve imparator tarafından kilise yönetimi ve günlük yaşam düzenlenmeye çalışılmıştır.

[91] Thema düzenlemesinin tam olarak ne zaman oluşturulduğuna dair farklı görüşler öne sürülmüştür. En yaygın kabul gören görüşe göre Herakleios döneminde Themaların sınırları ve bunlara bağlı birlikler tekrar düzenlenmiştir. Bk. Ostrogorsky (1999), s.89-93.
[92] Gregory (2007), s.174-175.
[93] Ruggieri (2005), s.48-50.



Şekil 4. *İmparator Herakleios dönemi themaları*

Kaynak: Ostrogorsky, 1999: 288.

Çok sıkı vergi politikaları sonucu çıkan bir isyan yüzünden II. İustinianos 695 yılında sürgüne gönderilmiştir. II. İustinianos döneminden sonra 717 yılında III. Leon'un tahta çıkışına kadar imparatorların çok kısa sürelerle başa geçtiği ve askeri başarıların azaldığı istikrarsız bir dönem başlamıştır.

III. Leon 717 yılında tahta geçtiğinde Araplar Konstantinopolis'i tekrar kuşatmıştı. İmparator başkent üzerindeki tehdidi kaldırdıktan sonra da Batı Anadolu'daki Arap tehdidine son vermiştir.[94] Askeri başarılarının yanı sıra III. Leon, ikonalara karşı olması ve İkonoklazma döneminin yaratıcısı olarak da Bizans uygarlığında derin izler bırakmıştır. VI. Konstantinos döneminde 787 yılında düzenlenen II. Nikaia Konsili'ne Karia kentlerinden Aphrodisias, Alabanda, Amyzon, Bargylia, Keramos, Kibyra, Knidos, Halikarnassos, Latmos Herakleiası, Hyllarima, Iasos, Mylasa, Myndus, Neapolis, Stratonikeia, Tabai'den piskoposlar katılmıştır.[95] III.

[94] Gregory (2007), s.176, 182.
[95] Ruggieri (2005), s.48-50.

Leon'la başlayan ve 820 yılına kadar devam eden Isauria hanedanlığı döneminde iç siyasi sorunlarla zayıflayan Araplara karşı kazanılan askeri başarılar devam etmiştir. Balkanlar'daki ve Yunanistan'daki kentler tekrar imar edilmiştir.

II. Mikhael'in tahta geçişiyle başlayan Amorion hanedanlığı döneminde Slav isyanları imparatorluğu zayıflatmıştır. Arapların Girit'i ve Sicilya'yı ele geçirmesi Bizans İmparatorluğu'nun Batı Anadolu'daki ticari hayatını sarsmıştır. 726 yılında başlayan İkonoklazma hareketi, 843 yılında sona erdirilmiş, dini yapılar tekrar figürlü resimlerle süslenmeye başlanmıştır.

I. Basileios'un 867'de tahta geçmesiyle Bizans İmparatorluğu'nda Makedon Hanedanlığı başlamıştır. Bu dönemde önceki imparatorların aksine Papa ile iyi ilişkiler kurulmaya çalışılmıştır. Konstantinopolis'te 869-870 yılında Papa II. Hadrianus'un da elçiler gönderdiği IV. Konstantinopolis Konsili toplanmıştır. Papalık elçilerinin itirazlarına rağmen konsilde Bulgar Kilisesi Konstantinopolis'e bağlı kalmış ve konsil kararları Bizans'ın lehine sonuçlanmıştır. Bu dönemde Ermenistan bağımsızlığını kazanmıştır. Ticari anlaşmazlıklar yüzünden 894 yılında Bulgar Kralı Symeon Bizans'a karşı Balkanlar'da başarılı bir savaş yürütmüştür ve Bizans İmparatorluğu Bulgaristan'a yüklü bir haraç ödemiştir. Bu dönemde Suriye'de kazanılan başarıların aksine, batıda hem İtalya'da hem de Balkanlar'da toprak kayıpları olmuştur. Ege Denizi'nde ise Araplar halen ciddi bir tehlike oluşturmaktadır. Bu yüzden Bizans ile imzalanan anlaşmaların sayesinde Rus tacirler Bizans ticari hayatında etkin olmaya başlamışlardır.[96]

10. yüzyıl ortasına ait De Thematibus'ta Thrakesion Theması'na bağlı Asia'daki en önemli yirmi kentin adı geçer. Bunlar Ephesos (İzmir-Selçuk), Smyrna (İzmir), Sardis (Manisa-Sart), Miletos (Muğla-Yeniköy), Priene (Aydın-Güllübahçe), Kolophon (İzmir-Değirmendere), Thyateira (Manisa-Akhisar), Pergamon (İzmir-Bergama), Menderes Magnesiası (Aydın-Ortaklar), Tralles (Aydın/Güzelhisar), Hierapolis (Denizli-Karahayıt), Kolossai (Denizli-Honaz), Laodikeia (Denizli-Goncalı), Nysa (Aydın-Sultanhisar), Alabanda, Alinda, Myrina (İzmir-Kalabakhisar), Teos (İzmir-Sığacık) ve Lebedos'tur (İzmir-Kısık).[97] Savaş ve siyasi krizlerin bir sonucu olarak bu dönemde Ephesos, Smyrna ve Miletos gibi korunaklı liman kentlerinin dışında sadece verimli düzlük ve vadilere kurulmuş kentler ayakta kalabilmiştir.

[96] Gregory (2007), s.192-223.
[97] Foss (1977), s.471.

927 yılında Bulgar Çarı Petrus ve Bizans imparatoru Romanos Lekapenos'un arasında evlilik ve Bulgarlara verilen imtiyazlar yoluyla barış sağlanmıştır. Ayrıca Bulgaristan'dan ayrılarak bağımsızlığını kazanan Sırbistan ile ittifak kurulmuştur. Ancak 941 yılında Rus ordusu sürpriz bir şekilde Konstantinopolis'e saldırmıştır. Savaş Bizans'ın lehine sonuçlanmıştır. Uzun bir dönemden sonra doğuda başarılı seferler gerçekleştirilmiş ve Amida (Diyarbakır), Dara ve Nisibis (Nusaybin) ele geçirilmiştir. Romanos Lekapenos döneminde 9. yüzyıldan itibaren köylülerin elindeki topraklara el koyarak ya da satın alarak ortaya çıkan yeni aristokrat sınıfa karşı toprakların satılmasıyla ilgili kanunlar çıkartılmıştır.

Makedonya Hanedanlığı döneminde Araplara karşı doğuda ve Ege'de başarılı savaşlar yapılmıştır. Akınların sürdüğü dönemde boşalan adalar ve kıyı yerleşimlerinin yeniden iskânı sağlanarak ekonomi canlandırılmaya çalışılmıştır. II. Nikeforos Fokas döneminde köylü nüfusu koruyan yasalar yerine toprak sahibi asker nüfusu koruyan yasalar çıkarılmıştır. Bu durum köylü milislere duyulan ihtiyacın azalmasıyla açıklanabilir. Halefi I. İoannes Çimiskes döneminde de kentlere yerleşmiş olan köylü nüfusun köylerine geri dönmeleri için yoğun bir çaba sarf edilmiş ve kısmen başarılı olunmuştur. II. Nikeforos Fokas, kilise ve manastırların büyümesini de durdurmaya yönelik önlemler almıştır. Onun döneminde Araplara karşı çok başarılı seferler yapılmış, Kuzey Suriye'ye kadar olan topraklar geri alınmıştır. İlk kez Rus Krallığı ile kurulan yakın ilişkiler sayesinde batıda Bulgar Krallığı'na karşı da başarılar elde etmiştir.

11. yüzyıl başından itibaren toprak sahipleriyle ilgili yürütülen imparatorluk politikaları yüzünden küçük toprak sahipleri azalarak büyük toprak sahiplerinin egemenliğinde yaşamlarını sürdürmeye başlamışlardır. Batıdaki feodal sistemden farklı olarak Bizans'ta devletçe aristokrat sınıfa verilen topraklar bölünemezdi ve miras olarak bırakılmazdı. Bu yönüyle farklı olsa da devlet gücünü ve ekonomisini sınırlandırmıştır. IX. Konstantinos döneminde uzun bir süreden sonra ilk kez altına metal karıştırılarak düşük ayarlı sikkeler basıldı. Bu uygulama Bizans parasının güvenilirliğini sarstı ve enflasyona neden oldu. Toprak sahibi asker sınıfın yok olmasıyla birlikte imparatorluk paralı askerlere muhtaç kaldı.

11. yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde imparatorluğun hem doğusunda hem batısında yeni tehditler belirdi. Batıda, İtalya'nın güneyinde Normanlar, Balkanlar'da

Macarlar, Uzlar ve Kumanlar; Doğuda Selçuklu Türkleri sınırları tehdit ediyordu. 1067 yılında Selçuklular Ermenistan'a saldırarak Kaesaria'ya kadar ilerledirler. Doğuda sefere çıkan IV. Romanos, 1071 yılında Selçukluları Anadolu'dan çıkarmak için ağırlığı paralı Norman askerlerden oluşan büyük bir ordu ile Malazgirt'e geldi. Norman askerlerinin savaş alanını terk etmesiyle Alparslan'ın orduları karşısında Bizans ordusu ağır bir yenilgi yaşamıştır. Doğu Anadolu'nun Türklere verilmesi koşuluyla IV. Romanos serbest kalsa da generallerin Anadolu'daki birliklerini bırakıp Konstantinopolis'e kaçmasıyla Anadolu istilalara açık hale gelmiş ve Selçuklular İkonion'a (Konya) kadar ilerlemişlerdir.[98] 11. yüzyılda Karia'da Maeander Vadisi Türk akınlarının hedefi olmuştur.[99] Bu dönemden itibaren Karia'nın güneyi kesin olarak istila edilmiştir ve Selçuklular ile Bizans İmparatorluğu arasındaki sınırı Indus çizmektedir. Bizans'ın en güneyindeki topraklar Datça Yarımadası'dır.[100] (Şekil 5)

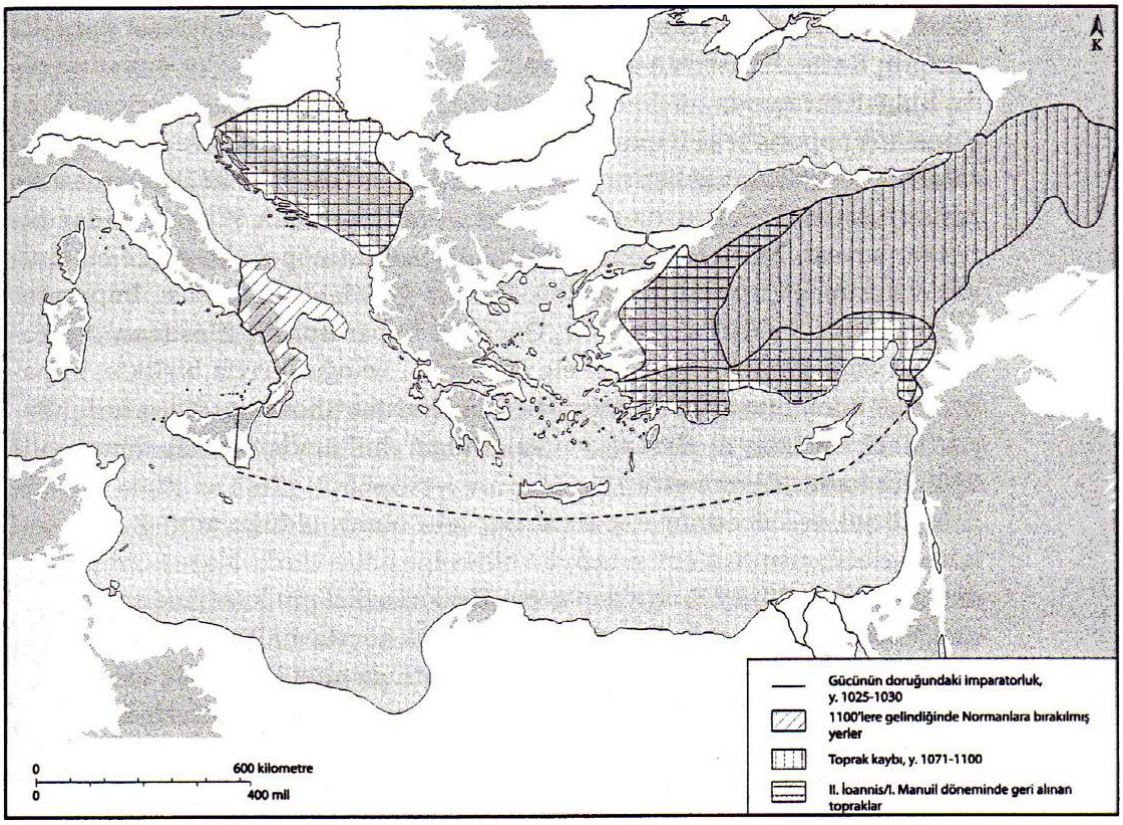
Doğu ve Batı kiliseleri arasında erken dönemlerden beri devam eden evrensellik tartışması 11. yüzyıl ortalarında başlayan tartışmaların alevlenmesiyle birlikte 1054 yılında çözülemez bir noktaya geldi ve Doğu Kilisesi ile Papalık arasında bir daha uzlaşma sağlanamadı.[101]

1081 yılında I. Aleksios Komnenos'un tahta çıktığı dönemde Anadolu ve Balkanlar'ın büyük kısmı işgal altındaydı. İmparator en büyük tehdit olarak gördüğü Normanlara karşı Venediklilerle ittifak yapmıştır. Karşılığında vergi muafiyeti ve serbest ticaret hakkı tanımıştır. 1091 yılında Konstantinopolis, Peçenekler tarafından kuşatılmış ve Kumanlarla yapılan ittifak sayesinde kent düşmekten kurtulmuştur.

Kutsal kent Kudüs'ün 1077 yılında Selçukluların eline geçmesinden sonra Batı'da 1095 yılında Clermont'ta Papa Urbanus tarafından toplanan konsilde Haçlı ideolojisi doğmuştur. 1096 yılında ilk Haçlı orduları başkente ulaştı. Haçlıların Bizans'ta yaratabileceği olası yıkımı sezen I. Aleksios Komnenos orduları Anadolu'ya yönlendirerek Bizans'ın doğuda kaybettiği toprakları geri alabilmek için bir mücadeleye girmiştir. Ancak Haçlıların 1098'de Antiocheia'yı kendi adlarına almaları I. Aleksios'un umutlarını suya düşürdü. 1099 yılında Kudüs Haçlılarca alındığında da

[98] Gregory (2007), s.226-249.
[99] Foss (1977), s.482.
[100] L. Karlsson (2011). The forts and fortifications of Labraunda. *Labraunda and Karia: Proceedings of the International Symposium Commemorating Sixty Years of Swedish Archaeological Work in Labraunda*. (Ed: L. Karlsson ve S. Karlsson), Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis, s.244.
[101] Gregory (2007), s.247.

Godfreoi de Bouillon Kudüs Kralı ilan edildi. Bizans'ın bu seferden tek çıkarı Suriye'deki birçok limanın geri alınmasıydı.



Şekil 5. *Bizans İmparatorluğu'nun 11-12. yüzyıldaki sınırları*
Kaynak: Haldon, 2007: 107.

Haçlıların yarattığı tehdide karşı Bağdat'a giderek Selçuklu sultanı ile başarısız bir ittifak girişiminden sonra I. Aleksios, sınırlarını koruyabilmek için Anadolu'yu tahkim etmeye başlamıştır. Özellikle batısındaki tehditlerle mücadele etti ve Orta Anadolu'ya 1111 yılında sefer düzenledi. Paralı askerlere bağımlılığın yarattığı düzensizlik ve ekonomik çöküşe engel olmak için pronoia adı verilen toprağa bağlı askerlik sistemini kurmuştur.[102]

Halefi II. İoannes Komnenos döneminde 1143 yılında mevcut Kibyrrhaiotai Theması'nın kuzeyinde ve Thrakesion Theması'nın güneyinde kalan topraklar Mylasa ve Melanoudion adı verilen tek Thema altında birleştirilmiştir. Buradaki amaç Karia'da

[102] Gregory (2007), s.251-257.

eskiden beri kullanılan doğu-batı güzergâhından ve bu yolun doğudaki kavşak noktası olan Selçukluların kontrolündeki Laodikeia üzerinden gelebilecek saldırıları kontrol etmekti.[103] Bu dönemde kentlerin hâkimiyeti sürekli değiştiğinden sınır kesin olarak çizilememektedir. Alman Kralı III. Kondrad komutasındaki Haçlı birliğinin 1148 yılında güneybatı Anadolu'da geçtiği güzergâh tanımlanmıştır. Buna göre Ephesos limanından gelen Haçlı birliği sonrasında Maiandros Vadisi'nden geçebilmek için Türklerle savaşmak zorunda kalmıştır. Sonrasında halen Bizans kontrolündeki fakat boş halde buldukları Laodikeia'dan geçerek güneye doğru inmişlerdir. Bizans'ın elindeki Khonai, Themisonion (Denizli-Karahöyük), Eriza, Kibyra (Burdur-Gölhisar), İsinda (Korkuteli-baraj kesimi) ve Temessos'u (Güllük Geçidi) takip ederek Attaleia'ya ulaşmışlardır. Yol üzerindeki merkezlerin Bizans'a ait olmasına rağmen Haçlılar sınır yakınlarından gelen Selçuklular ile yol boyunca savaşmak zorunda kalmışlardır. 1158 yılında ise Manuel Komnenos Denizli'den geçtiğinde burada karşılaştığı Türklerle savaşarak kenti tahrip etmiştir.[104]

Komnenos hanedanlığı döneminde Anadolu ve Balkanlar'daki mevcut toprakların korunması ve Orta Anadolu ile Kilikia'da kaybedilen toprakların geri alınması için iyi ilişkiler ya da savaş yoluyla sürekli bir mücadele verilmiştir. 1147 yılında Haçlıların dışında bırakılan II. Roger Yunanistan'da Thebes, Korinth ve Atina gibi önemli kentlere saldırmıştır. Ardından Normanlarla ittifak yaparak donanmalarını Ege Denizi'ne göndermelerini sağlamıştır. 1149 yılında yapılan savaş Bizans'ın lehine sonuçlanmıştır. Batıda kazanılan zaferlerle birlikte Bizans'ın İtalya'nın geri alınması için girişimleri olduysa da bu coğrafyadaki savaşlarda başarısız olmuştur. 1176'da Phrygia'da yapılan Miryakefalon Savaşı da Malazgirt kadar büyük bir hezimetle sonuçlanmıştır.[105] Bizans İmparatorluğu Orta Anadolu'daki hâkimiyetini tamamen kaybetmiştir. Bu dönemde Bizanslılar tarafından sadece batıdan Denizli'ye inen güvensiz yollar kullanılabilinmekteydi.[106]

Batı ile ilişkiler de Komnenoslar döneminde bozulmuştur. Katolik Hıristiyanlığı daha önce Bizans'ın egemenliğindeki krallıklarda güçlenmiştir. Sırp ve Bulgar Krallıkları ile yapılan mücadeleler Bizans İmparatorluğu'nu oldukça yıpratmıştır.

[103] Karlsson (2011), s.245.
[104] I. Demirkent (2005). 12. yüzyılda Bizans'ın Ege Bölgesi'nden güneye inen yolları hakkında. *Bizans Tarih yazıları*. İstanbul: Dünya Yayıncılık, 139-153, s.146-147.
[105] Gregory (2007), s.259-263.
[106] Demirkent (2005), s.153.

Üçüncü Haçlı Seferi sırasında Alman askerlerle yaşanan sorunlar Sırp ve Bulgar kralların Haçlılarla ittifak kurmasıyla sonuçlanmıştır. Alman komutan Barborossa'nın Anadolu'dan geçişi esnasında aniden ölümüyle durum, Bizans'ın lehine çevrilmiş ve kısa bir süre daha Sırbistan'ın Bizans kontrolünde kalmasını sağlamıştır. Kypros Adası bu dönemde Lusignan idaresine geçmiştir.

12. yüzyıl devlet idaresinin ve gelirlerinin giderek zayıfladığı halde Venediklilerin ticarete kattığı ivme ile taşranın zenginleştiği bir dönem olmuştur. Ancak Antik dönemden Erken Bizans Döneminin sonuna kadar varlığını sürdürmüş kentlerin dokusu bu dönemde ciddi bir değişime uğramıştır. Antik dönemin düzenli planlanmış kentlerinin üzerine aynı insulaları kullanarak inşa edilen Erken Bizans kentlerinden bu dönemde çok fazla iz kalmamıştır. Hâkim yapılar yine kiliseler olmakla birlikte anıtsallıklarını ciddi ölçüde yitirmişlerdir.

1202 yılında Papa III. Innocentius IV. Haçlı seferini başlatmıştır. Amacından sapan bir sefer olarak Haçlı ordusu 1204'te Konstantinopolis'i işgal etmiştir. İmparator V. Aleksios Dukas başkentten kaçmak zorunda kalmıştır. Haçlılar ve Venedikliler arasındaki anlaşmaya göre Latin imparator toprakların dörtte üçünü alacak ve diğer topraklar Venedikliler ve Haçlı şövalyeleri arasında paylaşılacaktır. Flandre Kontu Baudouin Bizans imparatoru olarak taç giymiştir. Haçlı seferlerinin asıl komutanı Boniface Montferrat ise kendisine verilen Anadolu topraklarını reddedip Makedonya ve Thessaloniki'yi (Selanik) alarak kendisini Selanik Kralı ardından da Yunanistan'ın güneyini alarak Atina Lordu ilan etmiştir. Haçlılar ve yerel halk arasındaki ilişki bölgelere göre farklılık göstermiştir. Pek çok bölgede Haçlılar halkı mezhep değiştirmeye zorlamışlarsa da bu durum yerel halkın inancını sağlamlaştırmaktan başka bir işe yaramamıştır. Venedikliler önemli ticaret limanlarıyla ilgilenmişlerdir. Bu yüzden Konstantinopolis'in sekizde üçünü, Girit'e kadar olan Ege adaları ve İyon Denizi adaları ile Adriyatik'ten Konstantinopolis'e kadar olan adalar ile Çanakkale Boğazını ele geçirmişlerdir.

Haçlılar dışında eski imparatorluk topraklarında Bizans tahtının halefi olarak tanımlanabilecek farklı imparatorluklar ortaya çıkmıştır. Bunlardan en eskisi zaten Latin istilasından önce siyasi karışıklıklardan yararlanarak 13. yüzyıl başında Karadeniz'in güney kıyılarında bağımsızlığını ilan eden Trebizond İmparatorluğu'ydu. I.

Andronikos'un torunları tarafından yönetilen imparatorluk varlığını Bizans'tan bile uzun bir süre 1461 yılına kadar devam ettirmiştir.

Nikaia İmparatorluğu Konstantinopolis'in Latin işgalinden sonra III. Aleksios'un damadı ve despot unvanıyla I. Theodoros Laskaris tarafından kuzeybatı Anadolu'da kurulmuştur. I. Theodoros Laskaris 1205 yılında imparator olmuş hem Haçlılar hem Trebizond İmparatorluğu hem de Selçuklular ile mücadele etmek zorunda kalmıştır.[107] Bizans hâkimiyetinin başkentten Batı Anadolu'ya kayması, Selçukluların önemli limanlara ulaşmasını engellediğinden bölgedeki Bizans-Selçuklu mücadelesi daha da keskinleşmiştir. Selçukluların eski imparator III. Aleksios ve Haçlılar ile yaptığı ittifak ile I. Theodoros Laskaris'i tahttan çekilmeye zorlaması neticesinde müstahkem bir mevki olan Menderes Antiocheiası'nda yapılan savaşta I. Theodoros Laskaris galip gelmiştir.[108] Nikaia İmparatorluğu döneminde Knidos Yarımadası elden çıkmış ve güneyde Selçuklular ile olan sınır Myndos Yarımadası'na çekilmiştir. Yarımada üzerindeki dağ silsilesi burada belirleyicidir. Dağın kuzeyindeki Iasos ve Bargylia'nın Bizans hâkimiyetinde olduğu bilinir. Buradan sınır Mylasa üzerinden Latmos Dağı ve sonrasında Marsyas'ı takip eder.[109]

Bizans İmparatorluğunun halefi olarak kurulan bir başka devlet de Epiros Despotluğu'dur. Latin işgalinden sonra II. Aleksios ve II. İsaakios'un kuzeni Mikhael Angelos, Dyrrachion'dan Korinth Körfezi'ne kadar Yunanistan'ı işgal etmiştir. 1224'te Epiros Despotluğu'nun hâkimi Theodoros, Thessaloniki'yi alarak Haçlıların kurduğu imparatorluğa son verdikten sonra Bizans tahtı üzerinde hak iddia etmiştir.

Laskaris sülalesinin yönetiminde bulunan Nikaia İmparatorluğu, Vatatzes döneminde öne çıkmaya başlayan aristokrat bir aile olan Palaeologos ailesine mensup Mikhael Palaeologos tarafından 1259 yılında ele geçirilmiştir. Haçlılar, Epiros Despotluğu ve Sırp Krallığı'na karşı başarılı savaşlar yürütmüştür. Mikhael Palaeologos, bu başarıların ardından Konstantinopolis'i geri almak hedefini gerçekleştirebilmek için halen büyük bir güç olan Venediklilere karşı rakip olan Cenova ile ittifak kurmuştur. 1261 yılında Konstantinopolis'i ele geçirerek Latin hâkimiyetine son vermiştir. Papalık ile kurduğu iyi ilişkiler sayesinde Balkanlar'da Bizans'a karşı

[107] Gregory (2007), s.264-276.
[108] Ostrogorsky (1999), s.397.
[109] Karlsson (2011), s.245.

ittifak yapan devletlerle uzun süre mücadele etmek zorunda kalmamıştır.[110] Latin istilası döneminde lüks tüketim malları sınırlandırılarak yabancı tüccarların ekonomi üzerindeki etkileri azaltılmaya çalışılmış, ancak Bizans ticareti üzerindeki İtalyan hâkimiyeti sürmeye devam etmiştir.[111]



Şekil 6. Bizans İmparatorluğu'nun 13. yüzyıl başındaki sınırları

Kaynak: Kazhdan, 1991a: 357.

VIII. Mikhael Palaeologos'un halefleri döneminde imparatorluğun gücü zayıflamaya başlamıştır. Osmanlı Devleti ve Sırbistan'ın yükselişi de bu durumda etkili olmuştur. Papalık ile ilişkiler yeniden bozulmuştur. Bu dönemde yerel yönetimlere çoğunlukla Palaeologos ailesine mensup kişilerin getirilmesi ve bu yöneticilerin yarı bağımsız tutumları tam anlamıyla aristokrasinin zaferini ilan ettiği dönem olmasına sebep olmuştur. Büyük toprak sahibi aristokrat sınıfın vergilerini ödememesi devletin güç kaybetmesine neden olmuştur.[112]

[110] Gregory (2007), s.277-282.
[111] M. Kahyaoğlu (2010). On ikinci ve on üçüncü yüzyıllarda Batı Anadolu liman kentleri. *I. Uluslararası Sevgi Gönül Bizans araştırmaları sempozyumu bildirileri*. İstanbul: Vehbi Koç Vakfı, s.274.
[112] Gregory (2007), s.285-286.

1261 yılından sonra VIII. Mikhail, batıdaki devletler ile sürdürdüğü mücadeleler esnasında Batı Anadolu'nun kontrolü ile çok az ilgilenmiştir. 1263-1264 yıllarındaki akınlar ile Selçuklular Tralles'e kadar ulaşmıştır. 1269-1274 yılları arasında VIII. Mikhail'in kardeşi İoannes Palaeologos tarafından Latmos'daki manastırların korunması için sefer düzenlenmiştir. 1277-1279 yılları arasında Moğol hâkimiyetinin Laodikeia'nın güneyine kadar uzanmasıyla Selçuklular batıya doğru yeni yerleşimler kurma çabasına girmiştir ve buradaki Bizans hâkimiyetini sonlandırmıştır.[113] Ayrıca 1284 yılında II. Andronikos'un donanmayı büyük ölçüde tasfiye etmesi sonucunda işsiz kalan denizciler özellikle Ege Denizi'nde korsanlık faaliyetleri yürüterek bölgedeki kontrolün daha da azalmasına neden olmuştur.[114]

13. yüzyıl ortasında bölgede Türk hâkimiyeti yayılmış, Karia Bölgesi'nde Bizans hâkimiyeti tamamen sonlanmıştır. 13. yüzyıl sonunda Bizans'ın hâkimiyetindeki son kentler olan Nyssa, Tralles, Labraunda ve Latmos Herakleiası'ndaki Bizans Dönemi yerleşimi sonlanmıştır.[115] 1295 yılında Aleksios Philanthropenos tarafından Latmos'un geri alınması için tekrar sefer düzenlenmiş ve sefer kısa süreli bir başarıya ulaşmıştır. Ancak bu tarihten sonra 1304 yılında da Miletos ve Ephesos, Türklerin hâkimiyetine geçmiştir.[116] 14. yüzyıldan sonra bölgede başkenti Milas olan Menteşe Beyliği hâkim olmuştur. 15. yüzyıldan sonra bölge, Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyetine girmiştir.

[113] Karlsson (2011), s.246-247.
[114] Kahyaoğlu (2010), s.274.
[115] Nyssa ve Tralles için bk. Foss (1977), s.483; Latmos Herakleiası için bk. Pesclow-Bindokat (2005), s.13; Labraunda için bk. Karlsson (2011), s.245.
[116] Karlsson (2011), s.247.

2. Stratonikeia Kenti ve Lagina Kutsal Alanı Tarihçesi

Stratonikeia kenti (Στρατονικεια), Antik dönemdeki Karia Bölgesi'nin kuzeyinde yer alır. Günümüzde Muğla ili, Yatağan ilçesi, Eskihisar Köyü sınırları içinde kalmaktadır.[117] Eski Yatağan-Milas karayolu 7. kilometrede Antik kentin içinden geçmektedir.

Etimolojik olarak kentin adı Stratonike kelimesinden gelmektedir. Bu isimle ilgili iki farklı görüş öne sürülmüştür. İlk görüşe göre Seleukos kralı I. Antiokhos, kenti eşi Stratonike'ye ithaf ederek, 'Stratonike'nin kenti' anlamında Stratonikeia olarak adlandırmıştır. İkinci görüşe göre ise sözcük bir kişiyi işaret etmediği gibi ismin içerdiği 'ordu' ve 'zafer' kelimeleri nedeniyle, 'Ordunun Yengisi Yurdu' anlamında kullanılmıştır.[118]

Kentin isminin kökeni bir efsaneye de konu olmuştur. Buna göre; Büyük İskender'in ölümünden sonra kurulan Seleukoslar Krallığı'nın başındaki I. Seleukos (M.Ö. 358-281), M.Ö. 299-298 yıllarında politik nedenlerle, Makedonya kralı Demetrios Poliorketes'in (M.Ö. 336-283) kızı Stratonike ile evlenir. Kral bu sıralarda 60 yaşındadır ve ülkeyi oğlu Antiochos ile birlikte yönetmektedir. Bu evlilikten kısa bir süre sonra kralın oğlu Antiochos ile üvey annesi Stratonike arasında bir aşk başlar. Antiochos aşkı yüzünden ölüm döşeğindeyken Seleukos, bu durumu öğrenir ve karısı Stratonike'yi oğluna eş olarak vererek onları ülkenin doğusuna gönderir. M.Ö. 281 yılında Kral I. Seleukos, Lysimakhos'la yaptığı savaşı kazanır ve Batı Anadolu'nun kontrolünü eline alır. Ancak aynı yıl I. Seleukos ölünce ülkenin yönetimi oğlu Antiochos'a kalır. M.Ö. 270 yıllarında Antiochos, kraliçe Stratonike adına 'Stratonikeia' kentini kurdurur.[119] Seleukoslar döneminde üç tane Stratonikeia kenti kurulduğu bilinmektedir.[120]

Kent, Çine Vadisi'ndeki verimli araziye kurulmuştur. Bu vadiyi güneyden kuzeye doğru akarak Maiandros'a karışan Marsyas Çayı sulamaktadır. Kent çevresindeki en

---

[117] Stephanus'a dayanarak bazı araştırmalarda Karia'daki Stratonikeia kenti, Bergama'nın kuzeydoğusundaki, olasılıkla Hadrianus tarafından geliştirilmiş olan diğer Stratonikeia kenti birbirine karıştırılmıştır. Bk. Bean (2000), s.83.

[118] B. Umar (1999). *Karia: Bir Tarihsel Coğrafya araştırması ve gezi rehberi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, s.281.

[119] O. T. Yurdugüzel (2005). Eskihisar kentsel sit koruma projesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, s.3.

[120] A. M. Mansel (1984). *Ege ve Yunan Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s.496.

eski yerleşim izleri M.Ö. 2.bin sonlarına kadar uzanır.[121] Kaynaklara göre kent, Khrysaoris adlı Karia yerleşiminin bulunduğu alanda kurulmuştur. Daha sonra adı İdrias olmuştur.[122] Araştırmacılar tarafından burada önceden Kodroma isimli bir Karia yerleşiminin olduğu da öne sürülmüştür.[123] Kentin tam kuruluş tarihi bilinmese de Batı Anadolu'da Seleukos idaresinin başladığı 281 yılında olmalıdır.[124] Attik-Delos Deniz Birliği'nde kentin adı Edrian olarak geçer. Khrysaoris ismi ise kentin eski adı ve pek çok köyden oluşan Stratonikeia için kullanılmıştır.[125]

Strabon, Stratonikeia'nın gelişmiş bir kent olduğunu söyler. Kentte iki önemli tapınak olduğunu belirtir. Bunlardan biri her yıl festivaller düzenlenen Lagina'daki Hekate tapınağıdır.[126] Lagina, Stratonikeia'nın demosudur ve birbirlerine bugün de kentin kuzeyinde izleri yer yer görülebilen 9.65 km. uzunluğunda taş döşemeli bir yolla bağlanmışlardır. Yazıtlar ve kalıntılardan Lagina'da Hekate'ye ait bir kutsal alan olduğu bilinmektedir. [127]

Lagina'daki tanrıça Hekate tapınağının ilk inşa tarihi kesin olarak bilinmese de M.Ö. 189-167 yılları arasına ait yazıtlardan varlığı bilinmektedir. Tapınağa ait kalıntılar günümüzde Turgut Kasabası içerisinde yer almaktadır. Günümüzde kazı çalışmalarının halen devam ettiği Hekate'ye adanmış bu kutsal alanda; 150x135 m. boyutlarında Dor düzeninde bir stoa, alanın güneydoğusunda propylon, 11x8 sütunlu Korinth düzeninde pseudodipteros planlı tapınak ve doğusunda altar yer almaktadır. Tapınakta her dört yılda bir Hekatesia-Romania, olasılıkla yılda bir Anahtar Taşıma ve Doğum Günü adlı üç ayrı görkemli şenlik düzenlendiği bilinmektedir. Birkaç gün süren Anahtar Taşıma şenliğinde şenlik alayının, tapınağın anahtarlarını Stratonikeia'ya getirip sonra geri götürmesi hem tapınak alanının Stratonikeia'ya bağlı olduğunu hem de Hekate'nin yer altı dünyasının anahtarlarını elinde tuttuğunu simgelemektedir.[128]

Strabon, bu dönem Karia kentleri içerisinde kıyı kentleri olarak Barglia, Iasos, Miletos'u saydıktan sonra iç kesimlerde Mylasa, Stratonikeia ve Alabanda olmak üzere dikkate değer üç kent olduğundan söz eder. Yine Strabon'a göre Stratonikeia yakınında

[121] B. Söğüt (2010). Stratonikeia 2008 Çalışmaları. 31. *KST*, 4. cilt, 263-286, s.264.
[122] Bean (2000), s.82.
[123] Umar (1999), s.282.
[124] Bean (2000), s.81.
[125] Aksan (2007), "Stratonikeia".
[126] Strabon (1991), s.186.
[127] Bean (2000), s.91.
[128] A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2005b). Lagina. Muğla: Anıl Ofset &Matbaacılık, s.10-11.

Pedason isimli bir kasaba yer alır.[129] Sevin, bu kasabanın kentin 3-4 km. kadar batısındaki bir tepede olabileceğini belirtmiştir.[130]

Kentin diğer bir kutsal alanı ise Panamara'dır. Stratonikeia kentine kuş uçuşu yaklaşık 11.3 km. uzaklıktadır. Bugün Bağyaka Köyü içerisinde kalıntıları halen görülebilmektedir. Yazıtlardan bu alanda Zeus Panamaros, Hera, Artemis ve Serapis kültü olduğu bilinmektedir.[131] Kaynaklardan her yıl on gün süren Panamareia şenliklerinin Stratonikeia'da yapıldığı bilinmektedir.[132]

Strabon, kentin yanında başka bir önemli tapınaktan daha bahseder. Bu tapınak hem Karia halkının kurban sunmak hem de 'Khrysorik Birliği'nin önemli konuları görüşmek için toplandıkları Zeus Khrysaoreos'a adanmıştır.[133] Stratonikeia halkı Makedon kökenlidir. Ancak diğer Karia kentlerinin rızası ile birliğe kabul edilmişlerdir. Zaten Mylasa gibi klanlara değil demelere ayrılmıştır. Ancak demelerin aldıkları isimler Yunanca değildir. Olasılıkla Stratonikeia'nın kuruluşundan eskiye giden bir birlik olan 'Khrysorik Birliği'nin varlığına dair en eski yazıt M.Ö. 267 yılına aittir. Birliğin varlığı M.S. 1. yüzyıla kadar devam etmiştir.[134]

M.Ö. 3. yüzyılda Anadolu'da Helenistik krallıkların hâkimiyeti siyasi çekişmeler yüzünden zayıflar. Bu dönemde Pergamon Krallığı ve Rhodos güçlenmiştir. Ege ve Karadeniz'e düzenlediği seferler sebebiyle Rhodos ve Bergama Krallığı'nın düşman olduğu V. Philippos, M.Ö. 201'de Karia'yı işgal eder. Rhodos himayesindeki Stratonikeia da zapt edilmiştir. Ancak V. Philippos'un Roma ile girdiği savaştan yenik çıkması, Rhodos'un kaybettiği tüm toprakları geri almasını sağlamıştır. Aynı yıl içinde Seleukos kralı III. Antiokhos Karia'ya sefer düzenlemiş ve Rhodos ile iyi ilişkiler kurmak için Stratonikeia'yı Rhodos'a bırakmıştır.[135] Apameia Barış antlaşmasına göre Maiandros Nehri'nin güneyi Rhodos hâkimiyetine bırakılmış ve Stratonikeia bu tarihten itibaren Rhodos hâkimiyetine girmiştir. Maiandros ve Stratonikeia arasındaki Alabanda, III. Antiokhos tarafından Makedonyalı göçmenlerin yerleştirilmesiyle Antiokheia Khrysaor adıyla, Stratonikeia için bu yolun kontrolünü sağlamak amacıyla kolonize edilmiştir. M.Ö. 2. yüzyılda yerleşim büyüyerek kendi sikkelerini basmaya başlamıştır.

[129] Strabon (1991), s.113, 183.
[130] Sevin (2001), s.116.
[131] Bean (2000), s.92.
[132] Sevin (2001), s.115.
[133] Strabon (1991), s.186.
[134] Bean (2000), s.10, 82.
[135] Aksan (2007), s.7-8.

M.Ö. 167'de Karia kentlerinin başlattığı isyan üzerine Lykia ve Karia Bölgesi, Roma senatosundan çıkan bir kararla Rhodos hâkimiyetinden çıkarak bağımsızlığını kazanmıştır. M.Ö. 133'te Karia, miras yoluyla Roma'nın Asia eyaleti sınırları içine alınmış ve Karia, Mysia, Lydia, Phrygia ve eski Pergamon Krallığı toprakları Asia eyaleti olarak birleştirilmiştir.[136]

M.Ö. 88'de Pontos Kralı VI. Mithridates, Anadolu'nun batısına seferler düzenlemiştir. Bu durum Karia kentleri tarafından coşkuyla karşılanmış, ancak VI. Mithridates, M.Ö. 85 yılında Roma ordusu tarafından yenilgiye uğradığında; Sulla (M.Ö. 138-78), Roma'ya itaat eden kentler olan Stratonikeia ve Alabanda dışındaki kentleri cezalandırarak kentlerden büyük miktarda savaş tazminatı toplamıştır.[137] Gösterdiği bağlılıktan ötürü Stratonikeia'ya 50 km. kuzeydoğusundaki Hydisos'u armağan etmiştir.[138]

M.Ö. 44 yılında Caesar'ı öldüren Brutus ve Cassius'un Part ordusundan yardım istemesi ile Partlar Karia'nın bir kısmını işgal etmiştir. M.Ö. 40 yılında Anadolu'da Part akınları görülür. Aynı yılda Labienus (ö. M.Ö. 39), Part ordusunun başında Stratonikeia'ya saldırmıştır. Ancak saldırı başarıya ulaşmayınca bozgunun öcünü almak için kentin kutsal alanı Lagina'daki Hekate tapınağını yağmalamıştır. Aynı amaçla kentin diğer kutsal alanı Panamara'ya da saldırı düzenlemiş ancak başarıya ulaşamamıştır.[139] Yağma sırasında harap olan tapınağın tamiri için İmparator Augustus M.Ö. 27 yılında bağışta bulunmuştur.[140]

M.S. 1-2. yüzyıllardaki Anadolu'yu etkileyen bir dizi depremden, olasılıkla 142-144 yılları arasındaki deprem, Rhodos, Kos ve Stratonikeia'ya büyük zarar vermiştir.[141] Pax Romana sürecinde diğer bölgelerde olduğu gibi Karia'da da ekonomi düzelerek refah artmıştır.[142] Roma imparatorluk döneminde eyaletin conventusları (yargı bölgesi) konumunda Salbakos Herakleiası (Denizli-Vakıf), Amyzon, Stratonikeia, Keramos,

[136] Sevin (2001), s.108, 113.
[137] Aksan (2007), s.9.
[138] Aksan (2007), "Stratonikeia".
[139] Bean (2000), s.81.
[140] A. A. Tırpan ve B. Söğüt (2005). *Lagina*. Muğla: Anıl Ofset &Matbaacılık, s.4.
[141] J. S.Murray (2005). The urban earthquake imagery and divine judgement in John's apocalypse. *Novum Testamentum,* 47(2), 142-161, s.145.
[142] Aksan (2007), s.9.

Euhippe, Apollonia, Trapezopolis ve Aphrodisias olmak üzere sekiz büyük kent vardır.[143]

Mevcut kalıntılara göre Stratonikeia, Roma döneminde Asia eyaletinin kuzeyi ve güneyini birleştiren ana yol güzergâhı üzerindeki bağımsız ve zengin bir kenttir.[144] Maiandros Vadisi'nden geçen yol güneyde Marsyas vadisinden geçerek Stratonikeia'ya bağlanır. Buradan Physkos'a ve Telmessos'a oradan Lykia'ya ulaşır. Kent aynı zamanda Karia Bölgesi'nin kuzeyindeki doğu-batı yönlü ana ticaret güzergâhına kuzey-güney yönlü bir ana yol ile bağlanır.[145] Ayrıca taş döşeli bir yol ile Panamara üzerinden en yakın liman kenti olan Keramos'a bağlantısı olduğu bilinmektedir.[146]

M.S. 235'te Severus Alexander'ın (M.S. 208-235) ölümü ile imparatorluk topraklarında siyasi kriz, savaşlar ve veba salgını yüzünden geniş çapta bir kargaşa yaşanmaya başlamıştır. Bu dönemdeki siyasi kriz ortamında Batı Anadolu'ya sürekli düzenlenen saldırılar bölgeyi derinden etkilemiştir. M.S. 253 yılında Ephesos, Gotlar tarafından yağmalanmıştır. M.S. 260'lı yıllarda Stratonikeia, Ephesos, Miletos ve Didyma saldırıya uğrar. Yine 260'lı yıllardaki veba salgını ve M.S. 3. yüzyılın ikinci yarısındaki bir deprem bölgeyi derinden etkilemiştir. Hatta Gallienus (M.S. 260-68) döneminde kendi adına sikke basan kent kalmamıştır.[147] Roma döneminde özellikle kıyı kentlerin sikke basmaması Karia'nın ekonomik olarak gerilediğini göstermektedir.[148]

Diocletianus'un başa geçtiği ve ardından tetrarşi düzeninin uygulanmaya başlandığı dönem bir istikrar dönemi olmuştur. Yine de bu dönemde imparatorun ticarette satılan malların tavan fiyatlarını belirleyerek enflasyonu kontrol altına alma çabası sonuç vermemiştir. 'Tavan Fiyatlar Fermanı'na ilişkin yazıtların bir kısmı bugün halen Stratonikeia'daki bouleuterionun duvarlarında görülebilmektedir.[149]

M.S. 5. yüzyıla ait Hierokles'in Synecdemus'unda yol güzergâhları üzerindeki ana kentlerden biri olarak Stratonikeia da sayılmıştır.[150] M.S. 5. yüzyıl imparatorluk genelinde görkemli kiliselerin inşa edilmeye başlanmasıyla halkın Hıristiyanlaştırılması faaliyetlerinin arttığı bir dönem olmuştur. 5. yüzyılda imparatorların bağışları ve

[143] Sevin (2001), s.114.
[144] Bean (2000), s.83; Sevin (2001), s.115.
[145] Magie (2002), s.13-16.
[146] W. R. Paton, ve J. L. Myres (1897). Researches in Karia. *The Geographical Journal,* 9 (1), 38-54, s.39.
[147] Ceylan (2000), s.9-10.
[148] Ramsay (1960), s.472.
[149] İznik (2011), s.108, 127.
[150] Ruggieri (2005), s.41-42.

piskoposların hayırseverlikleri Hıristiyanlığı giderek daha cazip kılmıştır.[151] Ancak Karia Bölgesi'nde çok sayıda kilisenin olması bu dönemdeki Hıristiyan nüfus konusunda yanıltıcı olabilir. 5. yüzyılda Aphrodisias halkının önemli bir kesiminin Hıristiyan olmadığı bilinir. Ayrıca 6. yüzyılda Ephesoslu Ionnes'in dinsel elçilik göreviyle Batı Anadolu'da Hıristiyanlığı yayma çabaları da bu yüzyılda halen pagan halkın yoğun olarak yaşadığını gösterir.[152] Kaynaklar bu dönemde dönüşümün ne kadar süratle yapıldığının göstergesidir. 6. yüzyıl başında bölgede 70.000 pagan din değiştirmiş, eski tapınaklarını yerle bir edip, 96 kilise ve 12 manastır inşa etmişlerdir.[153]

Mevcut kalıntıların yoğun toprak tabakası ile örtülü olması ve Osmanlı döneminde köyün refahının artarak yoğun inşa faaliyetleri gerçekleştirişmiş olması nedeniyle Stratonikeia'nın Bizans Dönemi yerleşim dokusu henüz aydınlatılamamıştır. Kentte yapılan kazılarda Kuzey Cadde üzerinde olasılıkla 5. yüzyılda inşa edilmiş üç nefli bir bazilika ve buna bağlı mozaik döşemeli bir portik ile müştemilatlar ortaya çıkarılmıştır.[154] Kuzey Cadde'nin sonlandığı alanda bulunan Roma dönemi çeşmesi de onarılarak Bizans Döneminde tekrar kullanılmıştır.[155] Gymnasion, bouleuterion ve tiyatroda da Bizans Dönemine ait yapılara ait temel izleri tespit edilmiştir.

Lagina'da Erken Bizans Döneminde tapınak ve altar arasına üç nefli bir bazilika inşa edilmiştir. Kilisenin çevresinde Bizans Dönemine ait bir yerleşime rastlanmaması, olasılıkla alanın pagan kullanımı sonlandırmak amacıyla kiliseye dönüştürüldüğünü göstermektedir. Bemanın oturduğu altar üzerinde ve naosta derin deprem izleri görülmesi ve burada bir Bizans tamiratının tespit edilememesi olasılıkla kilisenin büyük bir depremle kullanım dışı kaldığını göstermektedir.[156] Günümüzde kilisenin güney ve nartheks duvarı, güney stylobatı ve şapel görülebilmektedir.

Kutsal alanlarda bir yerleşim bulunmamasına rağmen eski dini temsil eden tapınakların dönüştürülmesi Karia'da uygulanmıştır. Didyma Apollon Tapınağı bir kiliseye dönüştürülmüştür. Büyük bir piskoposluk ikametgâhı ve vaftizhane de

[151] Gregory (2007), s.117.
[152] Pesclow-Bindokat (2005), s.27.
[153] Ruggieri (2009), s.213.
[154] G.K. Öztaşkın (2009). Kuzey bazilika-1 2009 yılı çalışmaları. Stratonikeia 2009 yılı çalışmaları raporu. Haz. B. Söğüt. Denizli Pamukkale Üniversitesi, s.93-113.
[155] Söğüt (2010), s.269.
[156] A. Tırpan – B. Söğüt – T. Sezgin – G. K. Öztaşkın (2009). The Byzantine Church At Lagina Hecate Temenos In Muğla**.** *II. International Conference on Mediterranean Studies*, Athens Institute For Education and Research; 9-12 April 2009 Athens-Greece; T. Sezgin ve B. Yılmaz (2009). Bazilika Planlı Kilise. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 Yılı çalışma raporu, s.16-20.

eklenmiştir. Lagina ve Labraunda ise piskoposluk merkezi olmamasına rağmen tapınak alanları kiliseye çevrilmiştir.

İlginç bir biçimde Lagina'daki tapınağın basamaklarında ve Stratonikeia'da Kuzey Cadde üzerindeki mimari elemanların üzerinde ve kilisenin giriş kapısında Hıristiyanlıkla ilgili grafitiler bulunur. Bu tip grafitiler daha çok ziyaretgâhlarda bulunan kiliselerle ilişkilendirilir. Bu tip grafitilere Karia Bölgesi'nin birçok kentinde rastlamak mümkündür. Ruggieri, bunların Karia Bölgesi'nde yaygın olmasının kırsal bölgeden kentteki büyük bir kiliseye ya da piskoposluk kilisesine yapılan ziyaret, yapıların hac güzergâhı üzerinde bulunması veya askerlerin kiliseyi ziyareti gibi birçok sebepten yapılmış olabileceğini belirtmiştir.[157]

Bizans Döneminde Stratonikeia, Aphrodisias'a bağlı merkezlerden biridir. Konsil kayıtlarından kentte görev yapan üç piskoposun isimleri bilinmektedir. Eupeithus 451'deki Kadıköy konsiline, Theopemptus 692'deki Konstantinopolis Sinodu'na, Gregorios ise 787'deki İznik Konsili'ne katılmışlardır. 5-6. yüzyıla ait yazıtlarda piskopos Kleo[nymos] (Kleobios ya da Kleonikos) ve 10. yüzyılda piskopos Ioannes'in ismi geçer.[158] Kentte görev yapan diğer iki piskoposun varlığı ise mühürlerden bilinir. Bunlardan ilki yaklaşık 10-11. yüzyıllarda piskoposluk yapan keşiş Dionysios'tur. Bir diğeri ise yine aynı yüzyıllar içerisinde piskoposluk yapan Georgios'tur.[159]

Erken Bizans Döneminden sonra artık Hıristiyanlık ve Roma vatandaşlığı eşanlamlı gibi görünmektedir. Ancak kentli ve kırsal nüfus arasında da bir ayrım yapılmamıştır. Her kent kendi topraklarına sahiptir ve üretiminden de kendisi sorumludur. Sivil yaşamda Roma'nın kültürel mirasının son izleri Stratonikeia'da ve Keramos'ta hayırsever yurttaşlar Maximos ile Philagrios'un adının geçtiği yazıtlardır.[160]

6. yüzyılda kentler halen Roma dönemi yapısını korumaktadır. Kentlerin konumları ve territoryaları henüz ciddi bir değişim geçirmemiştir. Her bölgede yönetimi sağlayan, ekonomik ve sosyal merkez konumundaki bir merkez mevcuttur. Ancak kentli ve kırsal nüfus arasındaki ayrım gerçekten kalkmıştır. Zeno'nun buyruğuyla her şehrin

[157] Ruggieri (2009), s.216.
[158] Ruggieri (2005), s.50; Ruggieri (2009), s.215.
[159] J.W. Nesbitt ve N. Oikonomides (1996). *Catalogue of Byzantine Seals at Dumbarton Oaks and in the Fogg Museum vol. 3: West, Northwest, and Central Asia Minor and the Orient*. Washington D.C.: Dumbarton Oaks, s.183-184.
[160] Ruggieri (2009), s.207-211.

piskoposluk merkezi haline getirilmesinden sonra özellikle 7. yüzyılda kent ve piskoposluk aynı anlamda algılanmaya başlanmıştır. Devam eden savaşlarla geçen sonraki dönemlerde ise kent sözcüğü tahkim bir mevki ile eşdeğerdir. 12. yüzyıl sonu ve 13. yüzyıl ilk yarısı itibarıyla, Karia Bölgesi artık imparatorluğun bir parçası olan, eski kimliğini kaybetmişti. Bu durum sadece yönetimle ilişkili değil, kentlerin mevcut dokusunun da Romalı karakterine dair bir unsur taşımamasından kaynaklanmaktaydı.[161]

7. yüzyılda Arap akınlarıyla başlayan süreçte Kibyrrhaiotai Theması sınırları içerisinde kalan Stratonikeia'da mevcut Erken Bizans Dönemi yerleşim alanları terk edilmiştir. Bu dönemde Kuzey Cadde üzerindeki bazilika olasılıkla Erken Bizans Döneminin sonunda yıkılmıştır. Kilise ve portikin yıkılması ile cadde kotu oldukça yükselmiştir. 11. yüzyıl sonu ve sonrasında Kuzey Cadde üzerinde olasılıkla konut ya da dükkân olarak kullanılmış mekânlar inşa edilmiştir. Geliş yeri belli olmayan ancak kazı ekibince Kuzey Cadde'de toplanmış Orta Bizans Dönemi mimari plastik eserlerine göre kentte Orta döneme ait bir kilise daha inşa edilmiş olmalıdır.[162] Kent 13. yüzyıla kadar dini bakımdan Stauropolis'e bağlı yirmi altı ya da yirmi yedi suffragandan biri olarak kayıtlarda geçer.[163] Kuzey Cadde üzerinde yapılan kazı çalışmalarında bulunan seramik ve küçük buluntular da en son 13. yüzyılda alandaki yerleşimin sonlandığını göstermektedir.

Beylikler döneminde Antik kentin bulunduğu alan üzerinde Eskihisar adı verilen bir köy kurulmuştur. Evliya Çelebi, köy yerleşiminin 1354 yılında Menteşeoğlu Ahmed Bey tarafından Cenevizlilerden alındığını bildirir. Ancak köy 1358 yılında Menteşeoğlu İbrahim Bey'in ölümünden sonra başlayan mücadele esnasında Ahmed Bey tarafından kardeşlerinden birinden alınmış olmalıdır. Menteşeoğulları'nın 1425 yılında yıkılmasından sonra bölge Osmanlıların hâkimiyetine girmiştir.[164]

Kentin kalıntıları ilk olarak W. Sherard tarafından 1709 yılında keşfedilmiştir. Sherard'ın eseri yayınlanmamış ancak 1824 yılında kenti ziyaret etmemiş olan W.M. Leake, Karia yerleşimlerinden biri olarak kentin tarihiyle ilgili bilgi vermiş ve

[161] Ruggieri (2009), s.208-209.
[162] G.K. Öztaşkın (2009). Kuzey bazilika-1 2009 yılı çalışmaları. Stratonikeia 2009 yılı çalışmaları raporu. Haz. B. Söğüt. Denizli Pamukkale Üniversitesi, s.93-113.
[163] http://catholicism.academic.ru/10990/Stratonicea (Erişim Tarihi 28.09.2011)
[164] A. Baş (1991). Eskihisar'daki Türk devri yapıları. *Vakıflar Dergisi*, XXII, 365-382, s.365.

Sherard'ın çalışmasından yararlanarak kentteki yazıtları incelemiştir.[165] Kentin en ayrıntılı tasvirlerinden birini 1743'te kente gelen İngiliz antropolog R. Pococke tarafından yapılmıştır.[166] Pococke, kentteki tiyatro, bouleuterion ve giriş kapısını tanıtmıştır. 1776 ve 1782 yıllarında C. Gouffier ve R. Chandler tarafından kentin en eski resimlerinden birini yayınlanmıştır.[167] 1863 yılında P. Trimaux tarafından ilk kez kentin mevcut yapıları topografik plan üzerinde gösterilmiştir.[168]

1957 yılındaki depremde Eskihisar Köyü hasar gördüğünden bir yıl sonra 2 km. uzağında aynı isimle kurulan köye taşınmıştır.

[165] M. Leake (1824). *Journal of a tour in Asia Minor*. London: John Murray, s.229-230, 235, 329-338. http://books.google.com.tr/books?id=ZmIGAAAAQAAJ&printsec=frontcover&dq=Journal+of+a+tour+in+Asia+Minor:+with+comparative+remarks+on+the+ancient&hl=tr&sa=X&ei=i2QnUYqZG8TRsgbP5oDABg&ved=0CC4Q6AEwAA (Erişim tarihi 22.02.2013).

[166] http://asiaminor.ehw.gr/forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaid=10061&boithimata_State=&kefalaia_State= (Erişim Tarihi 10.11.2011) R. Pococke (1743). *A Description of the east and some other countries: Observations on the islands of the Archipelago, Asia Minor, Thrace, Greece, and some other parts of Europe*, vol.2.

[167] C. Gouffier (1782). *Voyage Pittoresque de la Grèce I*, s.134, lev.76; R. Chandler (1776). Travel in Asia Minor, s.116.

[168] P. Trimaux (1863). *Exploration Archéologiques en Asie Mineure*, lev.84.

İkinci Bölüm

Bizans Döneminde Seramik Üretimi ve Kap Formları

1. Bizans Seramiğinin Teknik Özellikleri

Seramik genel tanımıyla biçim verilen kilin yüksek ısıda fırınlanması ile elde edilen objelere verilen isimdir. Ancak Sanat Tarihi alanındaki bilimsel çalışmalarda yine kilden yapılan lahit, kiremit, tuğla, heykelcik, kandil gibi objeler için pişmiş toprak kelimesi yaygın olarak tercih edilirken; seramik terimi daha çok günlük yaşamda yemeğin hazırlanması ve servis edilmesi için kullanılan kaplar için kullanılmıştır.

Seramiğin hammaddesi olan kili doğada bulunan sulu haldeki alümina ve silis ikilisi oluşturur. Kil, doğadaki granit, gneis, feldspat ve pegmatit gibi kayaçların kimyasal ya da fiziksel etkilerle aşınmasıyla oluşur. Günümüzde 'özlü toprak' olarak da adlandırılan kil, yumuşak dokuludur ve kolay şekil alır. Doğada suyla karıştırıldığında şekil alabilir hale gelen başka bir mineral yoktur. Bu yüzden istenilen formun oluşturulmasına olanak sağlaması ve fırınlandığında dayanıklı hale gelmesi özelliği yüzünden Neolitik dönemden itibaren günlük yaşamdaki objelerin yapımında sürekli olarak kullanılmıştır.

Kilin hazırlanması

Seramik yapımı için gerekli hammaddeyi elde etmek için kil, kendi doğal yatağından kazılarak çıkartılır. Kil yataklarından geçen su kaynaklarının taşıdığı kil de seramik yapımı için elverişlidir. Kendi yatağından kazılarak çıkartılan killerin (primer) tane boyutu daha büyüktür ve nehir çevresindeki killere (sekonder) göre daha açık renklidir.

Kil, beyaz, sarı, pembe, kırmızı, kahverengi, yeşil veya gri renkte olabilir. Renk farklılığına kilin yapısı ve içeriğindeki diğer mineral ile maden oksitler neden olur. Nehir suyu tarafından taşınması esnasında kilin içerisine kalker (kalsiyum karbonat-kireç), dolomit (manganez içeren esmer renkli kireç taşı) ve demir oksit karışabilir.[169] Kilin limonit (%60 demir içeren mineral) içermesi halinde rengi kahverengi, demir

[169] Ş. Doğan (1985). *Açıklamalı seramik teknolojisi.* İstanbul: Birsen Yayınevi, s.24-28.

peroksit içermesi halinde rengi kırmızı, manganez dioksit içermesi halinde rengi siyah, organik maddeler içermesi halinde menekşe rengidir. Kil fırınlandıktan sonra içerisindeki demir miktarına ve fırının sıcaklığına göre doğal halinden farklı renklerde görünür. Aynı kil düşük ısıda fırınlandığında pembe renkteyken, ısı yükseltildikçe kırmızı renk alır. Yüksek ısıya uzun süre maruz kaldığında ise rengi koyulaşır ve kırmızı-kahverengi görünür.

Doğada bulunan tüm kil mineralleri seramik yapımına uygun değildir. Kil tanelerinin boyutu arttıkça plastisitesi düşer. Bu yüzden 0,002 mm.den küçük olan kil taneleri seramik yapımı için elverişlidir.[170] Saf kile kaolen adı verilir. Kaolen ormanlık alanların altında yer alan feldspat kayaçlarına çürüyen bitkilerden süzülen, yağmur sularındaki karbonik asidin etkisiyle oluşur. Ancak bu haliyle yine plastisitesi düşüktür ve fırınlama esnasında çok fazla küçüleceğinden seramik ustalarınca çok tercih edilmemiştir. Özellikle kapaklı formlar ya da servis için kullanılan kaplarda kurutma ve fırınlama esnasındaki çekmeyi kontrol altına almak çok önemlidir.

Kilin seramik yapımına hazırlanması için içerisindeki yabancı maddelerden arındırılması gerekir. Bizans Döneminde bu arıtma işlemi eğimli bir yüzeye inşa edilmiş dinlendirme havuzlarında birkaç aşamadan geçirilerek yapılır. Havuzda dinlendirme esnasında taşçık veya kum gibi kaba maddeler dibe çöker. Kil ise suyun üzerine çıkar.

Kilin arındırıldıktan sonra biçimlendirilmeden önce iyice yoğrulması gerekir. Yoğurma esnasında hamur içerisinde hava boşlukları kalması kabın deforme olmasına yol açar. Antik dönemde bu yoğurma işleminin günümüzdeki gibi el ile değil ayakla çiğnenerek yapıldığına dair tasvirler mevcuttur.[171] Yoğurma esnasında dikkat edilmesi gereken bir başka nokta, hamurun seramik yapımı için uygun kıvamda olmasıdır. Sulu hamur biçimlendirildiğinde kap yüzeyinde yoğun el izleri ve kil parçacıkları kalır. Hamurun içerisindeki su miktarı az olduğunda ise seramik yüzeyinde ince çatlaklar oluşur.

Elde edilen seramik hamurunun içerisinde doğal olarak kile karışmış halde mika veya kuvars bulunabilir. Mika katkı değildir. Kilin içerisinde doğal olarak bulunur. Fırınlama esnasında kabın çekmesini büyük ölçüde azaltır. Bu sayede daha dengeli bir

---

[170] O. Ünal (2012) *Yapı malzemesi ders notları: Seramik malzemeler*, s.1-2. tr.scribd.com/doc/116955415/seramik (Erişim Tarihi: 21.02.2012)

[171] K. İren (2003). *Vazo resimleri ışığında Eski Yunan çömlekçiliği*. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, s.10.

fırınlama elde edilir. Ayrıca kuvars (silisyum dioksit kristali) ve kireç (kalsiyum karbonat) gibi plastik özelliği bulunmayan mineraller de kabın dayanıklılığını arttırmak ve çekme oranını azaltmak amacıyla eklenebilir. Bu katkılar fırınlama esnasında yüksek ısılarda kabın çatlamasını önler.

Kuvars, seramiğin kuruma ve pişme esnasındaki çekmesini azaltır. Ayrıca fırınlandığında seramik hamuruna dayanıklılık kazandırır. Pembe, sarı, beyaz ya da gri renkte olabilir. Kuvars 750-900° arasında fırınlandığında kimyasal olarak değişime uğramaz. Seramik hamurunun içeriğinde bulunan sodyum, potasyum ve demir oksitler kuvarsın erime sıcaklığını düşürür.[172] Bu yüzden Bizans Dönemi seramiklerinin birçoğunda fırınlama ısısı 900-1000°deyken iri kalan kuvars parçalarının erimeye başladığı görülmüştür. Kuvars özellikle bu haliyle kaba çok daha fazla dayanıklılık kazandırır. Kuvarsın ısıya dayanıklılığı arttırması nedeniyle Bizans Döneminde pişirme işleviyle kullanılan kaplarda sıklıkla kullanılmıştır.

Doğada yaygın olarak bulunan kireç minerali ufalanarak seramik hamurunun içerisine kabın dayanıklılığını arttırmak amacıyla katılır. Kireç seramik hamurunun içerisinde su ile birleştiğinde hidroksit haline dönüşür.[173] Fırınlama esnasında hidroksit genleşeceğinden kireç katkı iyice ufalanmazsa seramikte ciddi deformasyonlar oluşturur.

Taşçık katkı özellikle ısıya karşı dayanıklı olması istenen kaplarda ve pithos gibi büyük boyutlu kaplarda kullanılmıştır. Servis amacıyla üretilen kaplarda hamuru kaba ve ağır hale getirdiğinden tercih edilmez. Yine katkı olarak kullanılan kum ise içeriğindeki maddeyi serin tutması istenen amphora gibi büyük boyutlu kaplarda kullanılmıştır.

Bizans Döneminde kullanılan diğer bir katkı ise şamottur. Şamot fırınlanarak kimyasal değişime uğramış seramiğin ufalanmasıyla elde edilir. Yeni hazırlanan seramik hamuruna katıldığında hamurun küçülmesini önemli miktarda azaltır. Şamot genellikle kap kırığında farklı renkte olmasıyla kolaylıkla ayırt edilir. Bizans Döneminde aynı taşçık gibi büyük boyutlu kaplarda kullanılmıştır.

[172] Doğan (1985), s.10-11.
[173] Ünal (2012), s.7.

Biçimlendirme

Seramiğin biçimlendirilmesinde en eski biçimlendirme tekniği elle biçimlendirmedir. Bizans Döneminde kulp, tutamak veya kapak gibi küçük parçalar dışında elle biçimlendirme çok nadiren tercih edilmiştir.

Kandil, matara, ampullae gibi ince süslemelere sahip, seri biçimde üretilen, küçük boyutlu seramikler için Bizans Döneminde kalıp kullanılmıştır. Genellikle taş ya da kilden yapılan kalıplarda hamur iki parçalı kalıp arasında ezilerek biçimlendirilmiştir. Parçalar sıvı haldeki kil ile birbirine eklenmiştir. Ekleme izleri genellikle sonradan düzeltilmiştir.

Bizans Döneminde kullanılan en yaygın biçimlendirme yöntemi çarkta çekmedir. Kaba görünümlü pişirme kapları üzerinde bile çark izine rastlanması bu kapların da seri biçimde çarkta çekildiğini göstermektedir. Çömlekçi çarkının hızlı ve kaliteli seramik biçimlendirmeye olanak tanıması bu durumda etken olmuştur.

Yunan vazoları üzerindeki tasvirlerde ikinci bir seramik ustası tarafından çevrilen tek bir diskten oluşan çömlekçi çarkının kullanıldığı görülür.[174] Bizans seramikleri üzerinde yoğun çark izinin bulunması tek diskten oluşan çarka göre daha hızlı dönen bir çark kullanıldığını gösterir.[175] Bizans Döneminde kullanılan çömlekçi çarkı birbirine bir mil ile bağlı iki diskten oluşur. Açılan küçük bir çukura sabitlenen mil üzerinde dönen alttaki disk, ayak yardımıyla çömlekçi ustası tarafından çevrilirken üstteki disk üzerinde ıslak seramik hamuru biçimlendirilmiştir. Bizans Döneminde çok büyük boyutlu servis kaplarının kullanılmaması ve iki diskten oluşan çarkın daha seri biçimlendirmeye olanak vermesi nedeniyle bu çark tipi kullanılmıştır. Çarkta çekildikten sonra kaide, kulp, tutamak, emzik gibi kısımlar eklenir. Kaide ve kulp gibi detayların kaba sağlam şekilde eklenebilmesi için eklenecek olan yüzeye ince kesikler açılır. Sıvı haldeki kil dökülerek, eklenen parça, bu kesikler üzerine bastırıldığında kap üzerine sağlam şekilde eklenmiş olur.

Biçimlendirilen seramik kap hemen fırınlanmaya uygun değildir. İçerisinde % 25-30 oranında su barındırır. Kap içeriğindeki fazla suyu bırakması için en az üç gün süreyle gölgede dinlendirilir. Kabın çok ani kuruması ya da çark üzerinde çok hızlı çekilmesinden kaynaklanan çatlaklar görülebilir. Kapların diğer kısımlarına göre daha

[174] İren (2003), s.21.
[175] D. Papanikola-Bakirtzis vd. (1992). *Ceramic art from Byzantine Serres.*Chiago: University of Illinois Press, s.22.

kalın olan dip veya kaideleri daha geç kuruyacağından genellikle kaplar baş aşağı kurutulur. Dinlendirme esnasında hamurun yapısına göre bir miktar çekme görülür. Yeterince dinlenen kap havadaki nem miktarı kadar nem barındırır. Seramik üzerine doğrudan boya ya da astar ile yapılan bezemeler de bu aşamada uygulanır.

Çarkta çekilen kap üzerine perdahlama işlemi kap henüz ıslakken ya da dinlendirilip kısmen suyunu çekmeye başladıktan sonra deri sertliği denilen kıvamdayken yapılır. Bu aşamada kap % 8-15 oranında su barındırır.[176] Seramik tekrar çarka konup çevrilirken üzerine kemik, taş, ahşap ya da deri parçaları ile bastırılarak kabın yüzeyi pürüzsüzleştirilir.

Süsleme

Kap henüz ıslakken sivri uçlu aletlerle hamur kazıma, baskı veya kabartma tekniklerinde uygulanan bezemeleri yapılır. Hamur kazıma tekniğinde kap üzerine ince uçlu bir aletle hamur kazınarak bezemeler oluşturulur. Baskı tekniğinde uygulama biçimi ve kullanılan cisme göre çok farklı sonuçlar elde edilir. Uygulama şekline göre tarak baskı, parmak baskı, rulet baskı, motif baskı gibi türlere ayrılmaktadır. Tarak baskı, sivri uçlu dişleri bulunan bir aletin kap üzerinde ince izler bırakmasıyla yapılır. Parmak baskıda kap üzerinde el ile geniş oluklar açılır. Rulet baskıda önceden hazırlanan ve üzerinde motifler bulunan silindir biçimli bir aletle kap üzerinde derinliği fazla olmayan yivler açılır. Motif baskıda hazırlanan desenli kalıp ya da kalıplar seramik yüzeyine bastırıldığında istenen desenler uygulanmış olur. Kabartma tekniği, önceden hazırlanan negatif desen kalıbının içinin sulu haldeki seramik hamuruyla doldurulduktan sonra seramik yüzeyine bastırılmasıyla yapılır.

Bezemesi tamamlanan kabın hem suyu daha az geçirgen hale gelmesi hem de daha kaliteli görünmesi için astarlanması gerekmektedir. Astarın hem işlevsel hem de görsel etkisi vardır. Astarlanmış kap içindeki sıvılardan daha az etkilendiğinden kabın daha uzun süre kullanılmasını sağlar. Astar, saf kilin bol su ve kuvars ile karıştırılması ile elde edilen sulu çamurdur. Daldırma, akıtma ya da boyama tekniğinde uygulanabilir. Daldırma tekniğinde kap astarın içerisine batırılır. Akıtma tekniğinde bir miktar astar kabın üzerine akıtıldıktan sonra çevrilerek astarın eşit olarak dağılması sağlanır. Boyama tekniğinde astar kabın üzerine bir fırça yardımıyla sürülür.

[176] T. Ökse (1999). *Önasya Arkeolojisi seramik terimleri*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, s.13.

Sırlı kapların üretiminde sırlama işleminden önce bisküvi fırınlaması adı verilen ilk fırınlaması yapılır. Nedeni kabın ve sırın fırınlama esnasında çekme oranlarının birbirinden çok farklı olmasıdır. Kap soğuduktan sonra astarlama işlemi yapılır. Astar henüz ıslakken ince uçlu bir aletle üzerine kazıma desenler yapılır. Daha sonra sırlanır. Bizans Döneminde çok renkli sır uygulamasında astar üzerine önce başka renklerdeki boya ya da sır sürülür. Daha sonra tüm yüzeyi örten asıl sır tabakası uygulanır. Sırlandıktan sonraki fırınlamada sıcaklık kabın bisküvi fırınlamasından daha düşüktür. Seres'te çok yüksek kalitedeki parlak ve camsı sırlı çok renkli sgrafitto tekniğindeki kapların üç kez fırınlandığı tespit edilmiştir. Bisküvi fırınlamasından sonra astar üzerine sarı veya kahverengi ile yeşil renkte sır sürülerek tekrar fırınlanmıştır. Renkli sır uygulandıktan sonra kabın tüm yüzeyini kaplayan, genellikle şeffaf ya da açık yeşil veya sarı renkteki son sır tabakasının uygulanarak kap üçüncü kez fırınlanmıştır. Seres'te bulunan yarı-mamul kapların genellikle son sırlama işlemi yapılmamıştır.[177]

Sır içerik olarak akışkan kıvamlı cam hamurudur. Ana maddesini silisyum dioksit oluşturur. Bizans Döneminde sırın renklendirilmesi için demir, bakır, kurşun, manganez gibi metal oksitler kullanılır. Demir oksit sır içindeki oranına göre sarı, kahverengi; türüne göre yoğun kullanıldığında kırmızı veya siyaha yakın bir renk verir. Bakır ve demir içerikli sırlarda sarı, yeşil ve kahverenginin tüm tonları elde edilebilir. Mangan oksit kurşunla birlikte kahverengi ve mora yakın bir renk verir.[178] Kurşunun diğer metal oksitlere göre erime noktası çok düşük (880°) olduğundan, üretim maliyetini oldukça düşürür.[179] Geç Bizans Dönemi boyunca Bizans'ta diğer oksitlerle karışık olarak kurşun da kullanılmıştır. Bizans Döneminde kurşun ve demir oksit ile kırmızı, sadece %1 demir ile sarı, %2-3 demir ile kahverengi, bakır ile yeşil, manganez katılarak mor renkte sır elde edilmiştir.[180]

Kurşun sırın tuğla yüzeylere uygulanarak Mısır ve Mezopotamya'da mimari süslemede kullanılmasından sonra, günlük kullanım kaplarında da kullanımı Helenistik dönemle birlikte başlar. Roma döneminde az sayıda merkezde (Gaul ve Germenia'da) sırlı seramik üretilmeye devam edilmiştir.[181] Bizans Döneminde sırlı seramiğin tam

[177] Papanikola-Bakirtzis vd. (1992), s.27, 30.
[178] Doğan (1985), s.121-122.
[179] Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2007). *Seramik ve cam teknolojisi: Sır hazırlama.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, s.5.
[180] K. Dark (2001). *Byzantine pottery*. Tempus Publishing, s.87.
[181] E. Cooper (1978). *Seramik ve çömlekçilik*. (Çev: Ö. Bakırer), İstanbul: Remzi Kitabevi, s.16.

olarak nerede endüstrileştiği kesin olarak bilinmemekle birlikte en erken tarihli örnekler Atina ve Balkanlar'da 4-5. yüzyıllarda üretilmiştir.[182]

Sır aynı astar gibi daldırma, akıtma ve boyama tekniğinde uygulanabilir. Sırlanan kap bisküvi fırınlamasından daha düşük ısıda fırınlanır. Bizans Dönemi seramiklerinde sırın tüm kap yüzeyine, özellikle kaide kısımlarına uygulanmasından fırın içerisindeki kapların birbirine yapışmasına neden olacağından özellikle kaçınılmıştır. Sırın kap yüzeyine tam olarak tutunması için kalsiyum içerikli bir katman uygulanması işlemin düzgün olmasını sağlar.[183]

Seramik yüzeyinde oluşan sorunlar sırın görünümünü de etkiler. Örneğin kabın astarı üzerinde ani kurumalardan ötürü oluşabilecek çatlaklar, sır fırınlandığında siyah çizgiler halinde görülür. Diğer oluşabilecek sorunlardan bir diğeri de bisküvi ve sırın genleşmesinin eşit olmayışıdır. Sırın genleşmesi daha fazla olduğunda çok ani olarak küçüleceğinden yüzeyinde ince, kılcal çatlaklar oluşur. Bisküvinin genleşmesi fazla olduğunda ise sırın yüzeyinde derin çatlaklar oluşur. Ani çekme az olsa bile sır seramik yüzeyine tam olarak tutunamaz ve kavlama adı verilen tabakalar halinde soyulması sonucu görülür. Bisküvi içerisindeki çok fazla renk verici oksidin kullanılması, fırınlama esnasında bu oksitlerin sır ile tepkimeye girerek sırda renk lekeleri oluşturmasına neden olur. Sırın uygulama esnasında iyi karıştırılmaması da sırın homojen görünmemesine ve içeriğinde lekeler oluşmasına yol açar.[184]

Sır ve hamur içerisindeki oksidin cinsi, miktarı, boyutu gibi kimyasal özelliklerin yanı sıra fırınlama şekli de sır görünümünü etkiler. Fırın sıcaklığına göre aynı kimyasal içeriğe sahip sırlar farklı tonlarda görünebilir. Sırın pürüzsüz görünümü içeriğindeki maddelerin iyi öğütülmesine veya büyük parçaların elenmesine bağlıdır. İyi elenmemiş ve içeriğinde büyük maddeler kalmış sırın görünümü heterojen olacaktır. Bakır ve demir oksit, sır içerisinde tam olarak çözünmezse kap yüzeyinde siyah noktalar bırakır.[185] Yakılan malzemenin oluşturduğu gazlar sır yüzeyinde farklı renkte noktalar ya da istenmeyen renkte bir sır elde edilmesine neden olur. Ya da hızlı soğutulan sır parlak, yavaş yavaş soğutulan sır ise mat görünüm alır. Sırın içeriğindeki metal oksitlerin aniden buharlaşması sonucunda sır üzerinde noktalar oluşur. Hata ile çok

[182] Sırlı seramiklerin görüldüğü Erken Bizans Dönemi yerleşimleri için bk. Dark (2001), s.58-61.
[183] Doğan (1985), s.124.
[184] Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2007), s.28-30.
[185] Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2007), s.15.

yüksek sıcaklığa ulaşıldığında sır üzerinde bisküviden gelen gazların oluşturduğu hava kabarcıkları görülür.[186]

Fırınlama

Fırınlama işlemi farklı tekniklerle yapılabilir. En ilkel fırınlama biçimi açıkta fırınlama tekniğidir. Bu teknikte kaplar yan yana dizilir ve çevresine yakılacak çalı çırpı malzeme dizilir. Ateş yakılarak kapların fırınlanması sağlanır. Günümüzde bu tipte fırınlamada ateşin en az yarım saat düzenli olarak yanması sağlanmakta ve sıcaklık 700-800°ye kadar yükselebilmektedir.[187] Aynı teknik fazla derin olmayan bir çukur içerisinde de gerçekleştirilebilir. Ateş söndükten sonra kaplar yavaş yavaş soğumaya bırakılır. Bu teknikte renk ve pişme düzeni kontrollü olmadığından günümüzde güveç kaplarının yapımında tercih edilen fırınlama yöntemidir.

Gelişmiş bir mimari sistemden oluşan fırınlama sistemi yine en eski yöntemlerden biridir. Bu teknikte birbirinden ızgarayla ayrılan iki hazneden oluşan bir fırın inşa edilmelidir. Fırın inşası açıkta pişirim tekniğine göre uzun sürer ve maliyeti yüksektir. Ancak tek seferde çok miktarda kabın dengeli olarak fırınlanmasını sağladığı için kaliteli ve sürekli üretim yapan atölyeler tarafından kullanılmıştır. Seramik fırınında bir ateş haznesi ve bu hazneye açılan, seramiklerin yer aldığı bir diğer odacık bulunur. Seramiklerin hatasız fırınlanması ateşin düzenli olarak yanmasına bağlıdır. Seramiklerin dizildiği odacığın üzerinde kapların fırınlamasını düzenli olarak sağlayabilmek için bir oksidasyon bacası bulunur. Oksidasyon bacası dışında fırınlama haznesinde yine ısıyı gerektiğinde kontrol etmek veya kontrol hamurlarını çekip almaya yarayan küçük bir gözetleme penceresi bulunur.

Bizans Döneminde 5. yüzyıl kaynaklarında seramik fırınları ipnos (ίπνος) , kaminos (κάμινος), ya da fournos (φουρνος) olarak adlandırılmıştır. İpnos (ίπνος) ekmek yapmak için kullanılan fırınlardır. Kaminos (κάμινος) hem seramik hem de metalürji için kullanılan fırınlara verilen isimdir. Hamamlarda yer alan fırınlar için de aynı sözcük kullanılır. Evlerde yer alan ve minyatür bir seramik fırınına benzeyen

[186] Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2007), s.30.
[187] Cooper (1978), s.54.

fırınlar da aynı adla anılmıştır. 10. yüzyıla ait bir metinde ise seramik fırını kaminion (καμίνιον) olarak geçer.[188]

Fırınlar ateş haznesi ve fırınlama haznesinin konumuna göre yatay ve dikey olarak ayrılır. Dikey fırınlar, ısıyı daha uzun süre muhafaza etmesi ve yakıtı çok hızlı tüketmemesi bakımından daha pratiktir. Ancak dikey fırınların ısısı en fazla 1100-1150°ye kadar çıkabilir. Akdeniz çevresindeki yüksek kalkerli kilden üretilen seramikler için bu ısı yeterlidir. Yatay fırınlar, Uzakdoğu porselenlerinin üretiminde kullanılan yan yana birden fazla fırınlama haznesine sahip yüksek ateşin yandığı fırınlardır. Sıcaklığı 1300°ye kadar yükselebilir. Bu yüzden porselen yapımında yatay fırınlar tercih edilmiştir.[189]

Seramik hamurunun kimyasal değişime uğrayıp kırılgan hale gelmesi 600°den sonra mümkündür. 650-750° arasında fırınlama yapıldığında ise kaplar düşük ısıda fırınlanmış olur. Bizans Döneminde günlük kullanım seramikleri 800-900°, polychrome tekniğindeki seramikler 750-850° arasında fırınlanmıştır.[190] 1100-1350° arasında seramiğin yapısı tamamen değişir ve taşlaşma görülür. Kaplar yanlışlıkla 1350° ve üzerinde fırınlandığında yeniden genişlemeden ötürü ciddi şekilde deforme olur.[191]

Seramik fırınları plan tiplerine göre yuvarlak, oval ve dikdörtgen planlı; destek sistemine göre ise merkezde tek destekli, yatay veya dikey ayaklı ve kemerli olmak üzere ayrılabilir. Üretim yapan atölyenin ihtiyacına göre fırınların boyutları değişmektedir. Aynı atölyede farklı planlara sahip fırınlar kullanılabilir.

Antik döneme ait buluntular, fırınlarda yakıt olarak genellikle zeytin ve asma dallarının kullanıldığını göstermektedir. Kırsal kesimde saman, fıstık kabuğu, badem kabukları ya da dikenli çalılar da kullanılmıştır. Kuşkusuz bir seramik fırınının kullandığı yakacak malzeme çevrede en kolay bulunanlarla sınırlıdır. Zeytin uzun süreli ve düzenli yanma sağladığından özellikle deniz kıyısındaki atölyelerce kullanıldıkları düşünülebilir.

Bizans Dönemi fırınların genellikle ateş yanan alt kısımları harç ve taş ya da tuğla kullanılarak örülmüştür. İçleri kil ile bir ya da birkaç tabaka halinde sıvanmıştır. Bu

[188] E. Hasaki (2002). Ceramic kilns in Ancient Greece. Yayınlanmamış Doktora Tezi. University of Cincinnati, s.56-68.
[189] Hasaki (2002), 72-73.
[190] Dark (2001), s.87.
[191] Ökse (1999), s.19.

kısım ateşi daha uzun süre muhafaza etmesi için kısmen toprak içerisine kazılarak inşa edilir. Seramiklerin dizildiği üst kısımlar ise kerpiçten yapılmıştır. Ateş haznesi ve bu hazneye açılan bir ateşleme koridoru (praefurnium) bulunur. Ateşin düzenli olarak yanabilmesi için ateşleme koridoru yanma esnasında taş bir kapakla kapatılır. Izgara sıcak havanın dengeli biçimde kapların arasında dolaşmasını sağlar. Kapların dizildiği fırınlama haznesi hiç boşluk bırakmamacasına doldurulur. Bu haznenin üzerinde kapların fırınlamasını düzenli olarak sağlayabilmek için bir oksidasyon bacası bulunur. Fırının ısısının kontrol edilebilmesinin tek yolu, sık sık seramik hamurunun renginin gözlenmesidir. Bu yüzden fırınlama haznesini gözleyebilmek veya kontrol hamurlarını çekip almaya yarayan küçük bir pencerenin bulunması gerekir.

Sürekli termal gerilime maruz kalan seramik fırınları çok çabuk tahrip olmaktadır. Özellikle üstteki kerpiç yıprandığında tekrar tekrar sıvandıkları veya yıkılarak tekrar inşa edildikleri tespit edilmiştir. Bazı Antik dönem örneklerinde aynı fırın üzerinde iki adet ateşleme koridoru görülür. Ancak her ikisi de aynı anda kullanılmamış, bir taraftaki yıkıldığında diğer yöne bir ateşleme koridoru daha inşa edilmiştir.[192]

Kerpiç kısımlar dayanıksız olduğundan kazılarda günümüze sağlam olarak ulaşan bir fırın duvarı yoktur. Yunanistan, İtalya ve Balkanlar'daki seramik üretim merkezlerinden günümüze ulaşan fırın kalıntılarında sadece taş ya da tuğladan yapılan ateş haznesine ait kalıntılar bulunmuştur.[193]

Fırınlama esnasında kapların arasında sıcak havanın verimli biçimde dolaşması için kapların aralarına konan Bizans Döneminde koni, çubuk ve üçayak gibi fırın malzemeleri kullanılmıştır.[194] Bizans'ta üçayak kullanımı 12. yüzyıl sonunda başlar. Üçayak kullanımının kökleri Yunanistan'da Helenistik döneme kadar uzansa da, genellikle Bizanslı seramik ustalarının 9. yüzyıldan itibaren üçayak kullanılan İslam seramiklerinden etkilendiği kabul edilir.[195]

Yakacak malzemenin sağlanması ve düzenli bir fırınlamanın yapılması için gereken süre uzun olduğundan, fırınlama seramik üretiminin en maliyeti yüksek

[192] Hasaki (2002), s.80, 102-108.
[193] Korinth için bk. Morgan (1942). *Corinth.. The Byzantine pottery*, Vol. XI. Harvard University Press, s.14-17. Yunanistan'daki Bizans seramik fırınları için bk. Hasaki (2002), s.243-246; Papanikola-Bakirtzis vd. (1992), s.25, dn. 8; D. Papanikola-Bakırtzis (Ed.) (1999). *Byzantine glazed ceramics, The art of sgrafitto*. Atina: Archaeological Receipts Fund, s. 158-248; Akdeniz'deki Bizans fırınlarının genel bir listesi için bk. A. Ç. Türker (2011). *Demre sırsız seramikleri*. Antalya: Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Enstitüsü, s.26-27.
[194] Korinth'de bulunan fırın malzemeleri için bk. Morgan (1942), s.21-22.
[195] Papanikola-Bakirtzis vd. (1992), s.27, 30.

kısmıdır. Ayrıca henüz fırınlanmamış hatalı üretim seramiklerin kimyasal değişime uğramadığından tekrar suda bekletilerek kullanılması mümkündür. Ancak fırınlaması yapılmış bir kabın tekrar kullanımı söz konusu değildir. Seramik ustası uzun bir süreçte ürettiği çok sayıda kabı tek seferde sistemli bir şekilde fırınlamak zorundadır. Bu aşamada karşılaşılabilecek sorunların geri dönüşü olmadığından seramik üretiminin en kritik aşamasıdır.

Fırınlama süresi, fırın boyutu, seramiğin yapısı ve boyutu, fırına kapların yerleştirilme sıklığı gibi etmenlere göre değişir. Fırınlama maliyetli bir iş olduğu için fırınlar hiç boşluk kalmamacasına doldurulmuştur. Fırınlama tamamlandıktan sonraki en son aşamada ateşleme koridorunun kapağı açılarak soğumaya bırakılır. Fırınlama düzenli yapılmadığında seramik yüzeyinde ve kesitinde renk farklılıkları görülür. Fırınlamanın iyi sonuçlanıp sonuçlanmaması hava koşulları, seramiğin yapısı, fırının sıcaklık ve düzenine bağlıdır.

Bizans Döneminde seramik yapımında kilin çıkartılması, hazırlanması, biçimlendirilmesi, bezemelerinin yapılması, kap sırlıysa sır için gerekli malzemelerin hazırlanması, sırlama işleminin yapılması ve fırınlanması gibi ustalık gerektiren birçok işlem yapılmasını gerektirir. Ancak yazılı kaynaklar bu organizasyonun nasıl yapıldığını detaylı şekilde tasvir etmez. Günümüzde Vatikan Kütüphanesi'nde bulunan bir el yazmasına ait iki minyatürde kilin toprak altından çıkartan ve tuğla olması muhtemel parçaları fırınlayan ustalar betimlenmiştir. Kili çıkartan işçiler sepetlere doldurarak taşımaktadır. Fırınlama işlemini yapan ustalar meyilli bir arazi üzerine kurulmuş yuvarlak planlı fırının ısısını denetlemektedir. El yazmasındaki metinde tuğla üreticilerinin kil işçileri (ostrakarioi) ve seramik üretenler (keramopoioi) olmak üzere ikiye ayrıldıkları görülür.[196] Bizans Döneminde tuğla, kiremit, amphora, kandil üreten atölyeler ile günlük kullanıma yönelik seramik üreten atölyelerin kesin olarak farklı olup olmadığı ya da aynı atölyede üretim yapıp yapmadıklarına dair bir iz yoktur.

Fırınlama esnasında en sık karşılaşılan sorun, düzensiz oksijen gören parçalardaki renk değişimidir. Sırlı seramiklerde ise sırın fazla ısıdan akışkan hale gelerek kapları birbirine yapıştırması sorunu görülür. Bizans Döneminde fırınlamanın nasıl yapıldığı kaynaklarda anlatılmasa da M.Ö. 2. yüzyıla ait bir şiir, fırınlamada karşılaşılabilecek sorunlardan ustaların ne kadar çekindiğini gözler önüne sermektedir. Şiirde fırınların

[196] R. Ousterhout (1999). *Master builders of Byzantium*. Princeton-New Jersey: Princeton University Press, s.129.

düşmanı iblislerden söz edilmektedir. Buna göre 'kırıcı' raflardaki seramikleri sertçe çekerek düşürür; 'parçalayıcı' fırının içerisindeki seramikleri patlatır; 'söndürülemeyen' fırının ısısını çok fazla yükseltir ve bir başka iblis de hem henüz fırınlanmamış seramiğe zarar verir hem de fırın içerisindeki kapların deforme olmasına neden olur.[197]

Atölyeler

Bizans seramiklerinin üretiminde manastırların da rolü vardır. Kaynaklara göre Athos'daki Lavra Manastırı 952 yılında bir çömlekçi atölyesi satın almıştır. 982 yılında da Iveron Manastırı'nın da deniz kenarında bir çömlekçi atölyesine sahip olduğu bilinir.[198] Üretilen seramiklerin manastırın üretimini olan gıdaların satışı için kullanıldığı düşünülebileceği gibi, atölyenin manastıra gelir getiren bir iş kolu olduğu da düşünülebilir.

Yunanistan'da yer alan Korinth'te yapılan kazılarda yuvarlak ve dikdörtgen planlı, kısmen korunabilmiş fırın kalıntıları bulunmuştur. Korinth'de kentin eski agorasında Bizans Dönemine ait dört farklı atölyeye ait kalıntılar mevcuttur. Korinth örneği bir atölyenin yapısının tam olarak ortaya konabilmesini sağlamıştır. Atölye fazla yüksek olmayan bir duvarla çevrilidir. Seramik üretimi için gerekli su ve hammaddeler yere açılmış kuyular içerisinde saklanmaktadır. Çömlekçi çarklarının bulunduğu alan kapalı birimler olarak düzenlenmiştir. Avluda kurutma rafları bulunur. Ayrıca burada kalan işçiler için yaşam alanları olarak kullanılmış alanlar da mevcuttur.[199] Korinth atölyeleri kil kaynağına uzak olmakla birlikte olasılıkla kentin ticari merkezi olması ve su kaynağı bulunmasından ötürü bu alan seçilmiştir. Kent merkezinde olduğundan işliklerin giriş kısmındaki odalar olasılıkla satış amaçlı kullanılmıştır.

Olasılıkla Korinth ile benzer düzende kent merkezinde kurulan atölyelerin çıkardıkları duman ve atıklarının yaptığı kirlilik, aynı deri tabaklayanlar ve maden işleyenlerde olduğu gibi, kent yaşamında sorunlara neden olmuştur. 14. yüzyıla ait Exabiblos adlı metinde atölyelerin kent içerisinde nasıl konumlanmaları gerektiği tanımlanmıştır. Buna göre seramik atölyeleri evlerden; kuzeyden ve batıdan 40 ayak, güneyden ve doğudan 25 ayak uzakta olmalı, farklı fırınlar arasında uzak mesafe

[197] T. Tek (2001). Antik Çağda seramik fırınları. *I. Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu*. Eskişehir, s.33.
[198] Dark (2001), s.85.
[199] Morgan (1942), s.7-13.

bulunmalıdır. Daha büyük fırınlara ihtiyaç duyan seramik atölyeleri için de durum aynı olmalıdır.[200] Atölyelerin yarattığı kirlilik nedeniyle birçok seramik atölyesi, kent dışında su kaynaklarını yakınında veya daha az popüler olan konut alanlarının çevresinde yer almışlardır.

Bir seramik atölyesinde kil dinlendirme havuzları, kil yoğurma masası, çömlekçi çarkları, kurutma rafları, fırın ve pişen kaplar ile malzemeler için depolar bulunması gereklidir. Üretilen seramiklerin bir süre depolanması gerekeceğinden böyle bir deponun varlığı özellikle önemlidir. Bir atölyede hem kurutma işlemi geniş açık mekânlara hem de gerekli malzemenin ve bitmiş ürünlerin depolanması için geniş kapalı mekânlara ihtiyaç bulunmaktadır. Atölye su, kil ve yakacak maddelerin sağlandığı kaynağa uzak olmamalıdır. Eğimli bir alanda inşa edilmesi sayesinde hem fırın ve diğer çukurlar için çok derin çukur açılmasına gerek duyulmaz hem de kilin süzülmesi gibi eğimli yüzey gerektiren işlemlerin yapılmasını kolaylaştırır.

Etno-arkeolojik çalışmalar Antik dönemde ve Ortaçağda kil yataklarına çok fazla uzak olmayan ve seramik üreten merkezlerin günümüzde halen küçük ölçekli atölyeler ya da endüstrileşmiş olarak seramik üretim merkezleri olduğunu göstermiştir.

Amphora gibi ticari kaplar için taşınan gıdanın üretimine dayalı bir organizasyon vardır. Bizans gemileri Roma dönemine göre oldukça küçüktür. 24x12 m.lik bir gemide yaklaşık 1000 'bag shaped' amphora taşınır.[201] Bazı gemilerin tek bir tip amphora taşımadığı örnekler de tespit edilmiştir. İskandil Burnu'ndaki 6-7. yüzyıl batığında 18x4 m.lik bir alanda İsrail, Gaza ve Mısır menşeli şarap amphoraları bulunmuştur.[202]

Bizans kaynaklarında ticaret ve kas gücü ile geçimini sağlamak aşağılayıcı bir durum kabul edildiğinden tüccarların yaşamı ve ticari ilişkilere dair neredeyse hiç bilgi yer almaz. Tamamlanan seramiklerin ticaretinin ne şekilde yapıldığına ilişkin bilgiler sınırlıdır. Antik dönemde kendi ürettikleri seramikleri satan ustaların hem de seramik satışı için kurulmuş dükkânların varlığı bilinmektedir.[203] Korinth örneğindeki gibi kent içerisinde yer alan Bizans Dönemi atölyelerinin de benzer şekilde hem üretim yaptıkları

[200] Ousterhout (1999), s.128.
[201] 'Torba biçimli' amphoralar küresel gövdeli olmalarından dolayı bu isimle anılan ve ortalama 19-22 litre kapasiteli, M. S.5. yüzyıla ait, Mısır kökenli amphoralardır. Her ne kadar Roma gemilerine göre küçük bir ölçü olsa da bu tarihte Akdeniz ticareti için büyük sayılabilecek bir tekne ile tek seferde 19.000-22.000 litre sıvı taşınabildiği anlamına gelir.
[202] Dark (2001), s.89-90.
[203] İren (2003), s.57-58.

hem de ürünlerinin bir kısmını doğrudan sattıkları söylenebilir.[204] 9. yüzyılda VI. Leon (Bilge) döneminde kentteki loncalar için bir çeşit yönetmelik çıkarılmıştır. Bu yönetmelikte kent içerisinde herhangi bir alanda işletilebilen saldamariosların satabileceği mallar arasında çanak çömlekler de sayılmıştır.[205]

[204] Morgan (1942), s.7.

[205] A. Dalby (2004), *Bizans'ın damak tadı*. (Çev: A. Özdamar), İstanbul: Kitap Yayınevi, s.55. Saldamarios, Bizans Döneminde peynir, yağ, bal, tuzlanmış et ve taze balık gibi çeşitli gıda maddelerinin satışını yapan kişilere verilen isim. Bk. J. Koder (2007). Stew and salted meat – opulent normality in the diet of every day?. *Eat, drink and be merry (Luke 12:19) – Food and Wine in Byzantium. Papers of the 37th Annual Spring Symposium of Byzantine Studies, in Honour of Professor A.A.M. Bryer* (Ed: L. Brubaker and K. Linardou). Aldershot: Ashgate, s.64.

2. Bizans Dönemi Beslenme Alışkanlıkları

Arkeolojik kazılarda bulunan en yoğun buluntu grubunu günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası olan seramikler oluşturur. Yerleşimin özelliklerine göre lüks sayılabilecek cam ve maden buluntuların nadiren ele geçtiği alanlarda bile seramik buluntular sayısal olarak yoğundur. Bu kadar yoğun ele geçmelerinin nedeni kırılgan olma özelliğinin yanı sıra maden kaplara göre ekonomik oluşlarından dolayı yoğun kullanılmalarıdır.

Erken Bizans Döneminden itibaren kültürel değişimlere paralel olarak üretimde sürekli bir yeniden tasarlama söz konusudur. El sanatlarında olduğu gibi mimari de dini, ekonomik ve siyasi değişiklikler nedeniyle sürekli bir değişim geçirmiştir. Bu yüzden değişimlerin işlevsel nedenleri ve yapıların kullanım biçimleri bilinmeden kültürel evrimi açıklamak olanaksızdır. Bu problematik el sanatları için de geçerlidir.

Ekonomik, dini ve siyasal değişiklikler el sanatlarının üretimine sürekli yansımıştır. Ekonomik koşullar kapların kalitesini, boyutlarını ve sirkülâsyonunu; dini değişimler üzerindeki süslemelerin biçimini değiştirmiştir. Siyasal değişimler ise, etkisinde kalınan kültürlerle birlikte yeni form ve süsleme repertuarlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Arkeolojik kazılarda bulunan seramiklerin tanımlanmasında tüme yakın örneklerin yoğun olmaması veya kazı alanlarında kapların nasıl kullanıldığına ilişkin verilerin tespit edilememesi yapılan tanımlarda ciddi boşluklar oluşturmaktadır. El sanatlarında, özellikle de seramiklerde işlevi kesin olarak bilinmeden biçimindeki özellikleri açıklamak olanaksızdır. Seramiklerin işlevlerinin belirlenmesi günlük yaşama bağlı değişkenlerin bilinmesiyle mümkün olabilmektedir. Özellikle seramik buluntular için kültürel değişimin ve nedenlerinin göz önünde bulundurulduğu bütüncül bir yaklaşım geliştirilmesi sosyal yaşamın daha iyi aydınlatılabilmesini sağlar.

Günümüze gelebilmiş Bizans kaynakları günlük yaşamın birçok alanında olduğu gibi beslenme alışkanlıkları hakkında bilgi vermek hususunda da Yunan ve Roma dünyasına göre oldukça sınırlıdır. Kuşkusuz Bizans yazınının günlük yaşam üzerine bu kadar az bilgi içermesinin nedeni, ticari faaliyetleri ve insan gücüne bağlı meslekleri soylu uğraşlar olarak görmemesinden kaynaklanır. Bu yüzden beslenme alışkanlıkları ile ilgili bilgiler veya besinlerin ticaretini doğrudan konu alan yazılı kaynaklar

sınırlıdır.[206] Kaynakların ele alınışında dikkat edilmesi gereken bir nokta, günlük hayatın birçok noktasında olduğu gibi, besinlerin de sadece bahsedilmeye değer bulunanlarının metinlerde yer almasıdır. Bizans Dönemine ait birçok kaynak, özellikle başkent yaşamının detaylı bir portresini çizerken, kırsal yaşamı sözü edilmeye değer bulmamıştır. Benzer biçimde Antik çağdaki beslenme alışkanlıkları hakkında bilgi veren birçok kaynağın varlığına rağmen, kuşkusuz Antik dönem sofraları hakkında bildiklerimiz de yine sözü edilmeye değer bulunan şölen sofralarıdır.[207]

Yunan günlük yaşamında günde üç öğün yemek yenmesi yaygındır. Kahvaltı oldukça basittir. Öğlen yemeği de aynı şekilde hafif yiyeceklerle geçiştirilen bir öğün olmuştur. En çok önemsenen öğün akşam yemeğidir. Mütevazı sofralarda akşam yemeği tek çeşit bir ana yemekten oluşmuştur.[208] Duvar resimleri ve vazolar üzerinde birçok tasviri bulunan, zengin konukların ağırlandığı törensel akşam yemekleri ise 'symposion' olarak anılmıştır. Yazılı kaynaklar symposionlara sadece erkeklerin katıldığını belirtmiştir. Yemek esnasında salonda konuklar ve ev sahibi dışında, müzisyenler, dansçı ve akrobatlar da bulunmuştur. Yemek esnasında güzel kokulu çelenkler ve kokulu yağlar da kullanılmıştır. Oturma düzeninde konuklar, her biri birer masaya sahip birer klineye ya da ortada tek bir büyük masanın etrafına dizilen klineler üzerine uzanarak yemek yemişlerdir. Uzanarak yemek yeme geleneği, Yunanlıların etkisiyle Roma'da Cumhuriyet döneminde gelenek haline gelmiş, hatta bu akşam yemeklerine kadınlar da katılmaya başlamıştır.

Çok sayıda konuğun bulunduğu zengin törensel sofraların hazırlanması, sadece evin kadınlarına ait bir iş olmayıp birçok yardımcı ve kölenin çalıştığı bir organizasyondur. Gösterişli villalarda yaşayanlarca yemeğin pişirilme şekli isteğe bağlıdır. Kap formlarındaki değişimlerden de anlaşıldığı gibi yağda kızartma, haşlama veya fırında pişirme teknikleri dönemlere göre değişiklik göstermektedir. Her evde besinlerin saklandığı bir depo mevcut olup, yemek pişirilme şekline göre ev içerisinde mutfak olarak kullanılan bir odada ya da avluda yapılmıştır. Roma dönemi insulalarında ise yemeğin hazırlanması esnasında çıkan yangınlar oldukça fazla olduğundan, güvenlik

[206] Bizans yemek tarifleri hakkındaki kaynakların listesi için bk. Dalby (2004), s.7, 237-240. Yazar ayrıca Bizans Dönemi yiyeceklerinin Yunanca adları ve tanımları için oldukça geniş bir sözlük hazırlamıştır. Bk. Dalby (2004), s.166-224.

[207] Antik döneme ait beslenme ile ilgili kaynaklar için bk. A. Dalby ve S.Grainger (2001). *Antik Çağ yemekleri ve yemek kültürü*. (Çev: B. Avunç), İstanbul: Homer Kitabevi, s.2-3, 8, 22, 28, 30, 156.

[208] Dalby - Grainger (2001), s.140; İ. Delemen (2003). *Antik Dönemde beslenme*. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, s.39.

nedeniyle sadece çok basit yemeklerin pişirilmesine izin verilmiştir. Ayrıca hem Antik çağda hem de Bizans Döneminde günün her saatinde sıcak yemek ve çorba satan sokak tezgâhları olduğu bilinmektedir.[209]

Genellikle buğday ve arpa ekmeği ile başlayan zengin akşam yemekleri, sıra ile sofraya gelen birkaç çeşit ana yemekten oluşur.[210] Ana yemekte biten bir çeşidin ardından hizmetçiler tarafından masalar hemen temizlenerek yeni yemekler getirilirdi. Akşam yemeklerinde sırasıyla önce giriş yemeği, ardından ana yemek, ardından mola, daha sonra şarap ve son olarak şarap ile birlikte tatlı olmak üzere servis edilmiştir.[211] Yemek sonunda kattabos adı verilen oyunun oynanması gelenek haline gelmiştir. Kattabos içki kadehinde kalan damlanın, ortaya hedef olarak konulan bir kaba doğru fırlatılarak çıkan sesin felsefi olarak yorumlandığı bir oyundur. Kylix adı verilen yatay kulplu kâseler şarap içmek ve kattabos oynamak için ideal formdur.

Doğu ve batı mutfağının ilk karşılaşması, Roma döneminden önce Büyük İskender'in fetihleri ile birlikte Helenistik dönemde olmuştur. Hocası Aristoteles, Büyük İskender'i seferleri esnasında yanında botanikçi ve bilim adamları götürmesi için teşvik etmiştir. Batı mutfağı bu dönemden itibaren sürekli yeni denemeler yaparak yeni tatların arayışına girmiştir.[212]

Yunan mutfağı, kap formlarından da anlaşılacağı üzere şarap kültüründeki zenginliğine karşın, Roma mutfağına göre oldukça sadedir. Yine de Roma mutfağına göre daha zengin bir mutfak kültürüne sahip olmakla övünen Yunanlılar, Romalıları 'lapa yiyenler' olarak tanımlamıştır.[213]

M.Ö. 4. yüzyıla ait belgelere dayanarak, Roma kültürünün erken dönemleri için bu söz doğru kabul edilebilse bile M.Ö. 2. yüzyıldan itibaren refahın artması ve yeni fetihlerle birlikte, Roma mutfağı giderek zenginleşmiştir. Tohumlar ıslah edilmiş; Anadolu ve İran'dan getirilen kiraz, erik, kayısı, badem, ceviz, fıstık gibi meyveler aşılanarak İtalya'da yetiştirilmiş; av ve kümes hayvanlarının besiye çekildiği özel çiftlikler kurulmuştur. Bu dönemden sonra Romalıların oburlukları ve yeni tatlara olan

---

[209] Delemen (2003), s.39; Dalby - Grainger (2001), s.15; Dalby (2004), s.16.
[210] Dalby - Grainger (2001), s.4.
[211] Dalby - Grainger (2001), s.43. Burada Yunan, Helenistik ve Roma mutfaklarının tüm özellikleri sayılamamaktadır. Ancak konu ile ilgili hatırı sayılır bir literatür vardır. Bk. Dalby - Grainger (2001), s.156-157; P. Pray Bober (2003). *Sanat, kültür ve mutfak: Antik ve Ortaçağda yemek kültürü*. İstanbul: Kitap Yayınevi, s.452-458.
[212] Dalby - Grainger (2001), s.75.
[213] Dalby - Grainger (2001), s.5-7, 9, 11.

düşkünlükleri daha çok anılmıştır. Hatta Romalıların iştahını anlatan 'hareket eden ya da olduğu yerde büyüyen her canlıyı yiyebilirler' şeklinde söylenmiş bir deyim bile mevcuttur.[214]

Roma Dönemi sofralarının en iyi belgeleri Pompei'de bulunur. Burada ekmek fırınları ile sıcak yemek satan dükkânlar (thermapolium) bulunmuştur. Ayrıca konutlarda taşlaşmış halde ekmek somunları ve yemek artıklarına rastlanmıştır. Organik kalıntılar dışında freskolardaki günlük yaşamdan sahneler ve natürmortlar da Antik çağdaki yemek kültürünün anlaşılmasını sağlayan belgelerdir.

Yeme-içme ile ilgili metinler, günümüzdeki gibi Bizans Döneminde de yiyeceklerin 'sağlıklı ve sağlıksız' olarak ayrıldığını, seçme şansı olan az sayıda Bizanslının bu kurallara uymaya çalıştığını gösterir. Vücudun dengesini yöneten iyi ve kötü salgıların varlığına ve bu salgıları dengede tutmaya özen gösterilmiştir. Yiyecekler sağlıklı olma özelliklerinin vücutta iyi salgı veya kötü salgı üretme etkisine göre belirlenmiştir.[215] Bizanslı hekimlere göre insan vücudundaki dört temel salgıya; kan, balgam, sarı safra, kara safra, sıcak ya da soğuk ve kuru ya da nemli gibi beslenme çeşitleri olması gerektiği kabul edilmiştir. Örneğin tatlı dut, sıcak ve nemli bir yapıya sahiptir. Ekşisi ise soğuk olmaya eğilimlidir ve sarı safraya uygundur. Sıcak ve nemli olan üzüm vücudu besler ve sıkılaştırır. Kuru üzüm de yine besleyicidir ve iyi vücut salgıları üretir.[216] Ancak aynı yiyeceklerin sıcak ve soğuk bünyeli kişilerde farklı etkileri olduğuna inanılmıştır. Kaynaklar kişilerin kendi bünyesine ve mevsimlere göre beslenme düzenini seçmesi gerektiği üzerinde ısrarla durduğundan, Bizans'ta yiyeceklerin varsayılan etkisi günümüzdekinin aksine evrensel değil kişiye özeldir.

Bizanslı yazarlara göre sekiz tat vardır. Bunlar; tatlı, yakıcı, tuzlu, keskin, yağlı, buruk, tatsız ve eriyen tatlardır. Hem şeker[217] ve bal hem de meyveler tatlı olarak tanımlanmıştır. Günümüzde acı olarak tanımladığımız tatlar yakıcı tatlardır. Keskin tat

---

[214] Roma döneminde Uzakdoğu ve Amerika kökenli patates, domates, biber, patlıcan, kakao dışında neredeyse tüm sebze ve meyveler bilinmektedir. Roma'daki tarım faaliyetleri için bk. Delemen (2003), s.21-26; Yeşiltepe, A. (2010). Anadolu ustaları: Damağın tadı Doğu'dan gelir. *NTV Tarih*, 17: 72-75, s.75.

[215] Dalby (2004), s.69.

[216] Dalby (2004), s.41-45, 114, 120-121. Bizans Dönemi metinlerinde aynı besin için farklı değerlendirmeler yer alır. Örneğin incir bazı kaynaklarda övülürken bazı metinlerde kötü vücut salgısı üretenler arasında sayılır.

[217] Hindistan kökenli şeker kamışından elde edilen şeker, M.Ö. 3-2. yüzyıldan itibaren bilinmektedir. Ancak tadı çok yavan bulunduğundan sadece ilaç yapımında kullanılmıştır. Delemen (2003), s.31-32. Şekerin bulamaç gibi yemeklerde kullanılması Bizans Dönemi tariflerinde görülür. Ancak Bizans'ta da şarabı tatlılaştırmak ve hamur tatlısı yapmak için sadece bal kullanılmıştır.

ise karabiber, nezleotu, soğan ve sarımsaktır. Buruk tat olarak tanımlanan besinler hintyağı, ayva, armut ve elmadır. Tatsız sayılan besinler ise yumurta akı ve karnıyarık otu tohumudur.[218] Antik çağdan itibaren tatlı, tuzlu, ekşi, acı unsurların karıştırılmasıyla elde edilen günümüz damak tadından oldukça farklı olan karma tatlar, Akdeniz dünyasına özgü lezzetlerdir.[219] Bizans Dönemine ait lezzetli yemek tariflerinde de benzer karışımlar kullanılmıştır.

Kuşkusuz belli bir diyete uyma şansı olmayan Bizanslıların yemeklerini tercih etmelerindeki sebepler, yaşanan coğrafya ve ekonomik koşullar ile yakından ilgilidir. Bu koşulların dışında dini kurallar da beslenme düzenini belirlemektedir. Bu kurallara göre yılın belli zamanlarında et ve süt ürünleri tüketilmesi yasaktır. Genellikle Paskalya nisan ayına denk geldiğinden bir önceki ay olan marttaki Büyük Perhiz'de et ve süt ürünleri tüketilmesi yasaklanmıştır. Yıl içerisinde yine perhizin belli zamanlarında 'kansız et' tüketilmesi gerektiği için, bu dönemlerde sadece kabuklu deniz hayvanları ve sebze tüketilmiştir.[220]

Bizans sofralarıyla ilgili bilgi içeren yazılı kaynakların betimlemelerinin ne kadarının gerçeğe dayandığı, ne kadarının coşkuyla yapılan abartmalar olduğu anlaşılamaz. Örneğin tarihçi Theophilaktos'a göre 582 yılında, İmparator Mavrikios'un düğününde kutlamalar yedi gün boyunca sürmüş ve tüm kent gümüş sofra takımlarıyla süslenmiştir.[221] Kutlamalarda yer alan müzisyenler, sihirbaz, oyuncular, araba yarışçılarına dair bilgiler abartılı görünmese de; tüm kenti donatacak kadar çok gümüş sofra takımının kullanıldığı bilgisi düğünün görkemini vurgulamak için yazılmış olmalıdır.

Hem Roma hem Bizans Döneminde yoksul kesimin büyük oranda yediği yemek buğday ve arpadan yapılan lapa (puls) çeşitleridir. Kykeon adı verilen bulamaç da fazlaca tüketilmiştir.[222] Eğer bir öğünde tahıl yenecekse lapa olarak yenmesi daha yaygındır. Bizans Döneminde yenilen lapanın da koyu kıvamlı, sulu, tatlı veya ekşi olarak farklı çeşitleri vardır. Tatlı lapa; bal, Hint sümbülü ve tarçınla yapılmıştır. Köylü azığı olarak metinlerde tanımlanan ve trakhanas olarak anılan ekşi lapa ise kurutulmuş

[218] Dalby (2004), s.114-115.
[219] Delemen (2003), s.35.
[220] Dalby (2004), s.49, 82. Büyük Perhiz, Paskalya haftasının perşembesinde bitmektedir.
[221] Dalby (2004), s.103.
[222] Dalby - Grainger (2001), s.4, 40. Bizans Döneminde tüketilen tahıl ve baklagiller; buğday, arpa, pirinç, bakla, nohut, acıbakla, boyotu (çemen otu) tohumu, mercimek, börülce, mürdümük, akdarı, bulgur, yarma buğdaydır. Bk. Dalby (2004), s.116-118.

süt ya da yoğurtla hazırlanan bir bulamaçtır ve sulandırılarak yenilmiştir. Lapanın bir başka ve daha lüks sayılan çeşidinde, öğütülmüş badem ve şeker katılarak tatlandırılmış yarma buğday kullanılmıştır. Bakliyatlar genellikle kaynatılıp çorba olarak, ezilip lapa olarak ya da filiz halinde olmak üzere üç farklı şekilde tüketilmiştir.

Buğday ekmeği, kaynaklarda en iyi ekmek olarak sayılmıştır. Hatta iyi bir ekmeğin içerisinde anason, rezene tohumu ve damla sakızı bulunması gerektiği belirtilmiştir. Ancak burada Bizans Dönemi buğday ekmeğinin içeriği, günümüz ekmeğine denk düşmez. Tamamen beyaz undan yapılan ekmek, Bizans'ta 'beyaz köpük' olarak adlandırılmıştır ve kaynaklarda sağlığa zararlı olduğu belirtilmiştir. Buğday ekmeğinin içerisine fazladan kepek eklenmiş olan türü, Bizans Döneminde sadece kıtlık zamanlarında tüketilmiştir. Gezginler ve askerler yanlarında ekmek yerine, boukellaton adı verilen halka biçimli bir tür galeta ya da çifte fırınlanmış arpa ekmeği olan paximadi taşımıştır. Bizans Döneminde erişte benzeri hamurların hazırlandığı bilinse de bunlar pek rağbet görmemiş ve çok nadiren tüketilmiştir.[223] Bizans kaynaklarında 'kollikia' ve 'koullourotsi' olarak anılan halka biçimli ekmekler de mevcuttur.[224] Bizans Döneminde yulaf hiç sevilmemiş, sadece hayvan yemi olarak kullanılmıştır.

Bizans Döneminde başkentte fırıncıların kendi loncaları olduğu bilinir. Tüm loncalarda olduğu gibi fırıncılar loncası, kent Eparkh'ı tarafından denetlenmiş ve zaman zaman değişen buğday fiyatlarına göre de ekmeğin fiyatı ve olması gereken ağırlığını belirlemiştir. Ayrıca fırınların üretiminde kesinti olmaması için fırıncılar, kamu hizmetlerinden muaf sayılmışlardır. Fırıncılarla ilgili bir başka dikkat çeken düzenleme fırınların konutların alt katlarında kurulmasının yasaklanmış olmasıdır.[225]

Roma gibi, Konstantinopolis kenti de çok zengin tarım alanları ve su kaynaklarına sahip olmadığından, eyaletler başkentin ihtiyaçlarını karşılamıştır. Özellikle Kıbrıs, Rhodos, Midilli, Korinth ve Ege Adaları, Bizans Dönemi boyunca Konstantinopolis'in ihtiyacı olan lüks objeleri sağlamak için birbirleriyle yarışmıştır.

Baharatlar başkente çok uzak mesafelerden getirildiğinden, Bizans'ta her zaman lüks ticaret malları arasında yer almıştır. Bununla birlikte yemekleri çeşnilendirmek için her zaman talep görmüştür. Hatta baharatların savaş ganimeti olarak alındığı bilinir.

[223] Dalby (2004), s.70-72.
[224] Dalby (2004), s.188-189.
[225] Dalby (2004), s.57.

Theofanes'in kroniğinde 626 yılında İran'ın ele geçirilmesinden sonra, Dastagerd'deki sarayda ele geçirilen ganimetler arasında Arap sarısabırı, ödağacı, ipek, keten gömlek, şeker, zencefil, devekuşu, ceylan, yabaneşeği, tavuskuşu ve sülün sayılmıştır.[226]

Yemeği çeşnilendirmek dışında bitkilerin bazıları güzel kokusu nedeniyle törenlerde kullanılmıştır. IX. Konstantinos Porphyrogennetos'un 'Seremoniler' kitabına göre; resmigeçitlerden önce başkent sokaklarını kötü kokulardan arındırmak için çam yongaları, sarmaşık çelenkleri, defne, mersin ve biberiye kullanılmıştır. Analipsis yortusunda, güllerden ve başka kokulu çiçeklerden örülen haçlar imparatora sunulmuştur. Palmiye yaprakları Geç Antik çağdan itibaren hipodromda galip gelen yarışçılara verilen zafer sembolleri arasındadır. 'Seremoniler' kitabına göre imparator tarafından Paskalya'dan önceki Pazar günü, Aziz Demetrios Kilisesi'nde senato üyelerine palmiye yaprakları, mercanköşk ve mevsimin kokulu çiçekleri sunulmuştur.[227]

Bizans Döneminde kullanılan yemek ve baharat adları genellikle Roma'dan süregelen bir gelenekle Latince kökenlidir. Mısır ve Suriye'nin Müslümanların eline geçmesiyle; baharatların Arap coğrafyası üzerinden Bizans'a ulaşmaya başlamasıyla kullanılan Arapça adlar Bizans Yunancası'na geçmiştir. Uzakdoğu'dan gelen baharatların büyük çoğunluğu, Arap coğrafyasında yetişmiyor olsa da Bizanslıların tanıdığı dünya Arap coğrafyasıyla son bulmaktadır. Bazen de Arapça isimlerin yerli bitki türlerinin isimlerinin yerini aldığı görülür. Baharatlar dışında kavun, hünnap, patlıcan, portakal da Bizans'a doğudan gelen besinler arasındadır. Besin adlarına kaynak oluşturan bir başka coğrafya ise yine yoğun ticari ilişkilerin olduğu Karadeniz coğrafyasıdır.[228]

Bizans Döneminde aktarların (myrepsoi), başkentte Milion ve Khalke Kapısı arasında satış barakaları olduğu bilinmektedir. Bu yüzden kötü kokulu bitkiler satmaları bilhassa yasaklanmıştır. Az bulunan ve lüks sayılan baharat ve yağların satışını aktarlar üstlenmiştir. Asıl ticaretini yaptıkları baharat, koku ve boyalar dışında; yiyecek, içecek, ilaç ve tütsülerde kullanılan baharatların ticaretini de üstlenmişlerdir. Kaynaklarda aktarlarca satılan baharat ve boya maddeleri arasında; karabiber, Hint sümbülü, tarçın, ödağacı, esmeramber, misk, akgünlük, mür, Mekke pelesengi, çivit, gomalak, laciverttaşı, sumak, ayıfındığı reçinesi sayılmıştır. İlaç olarak kullanılan iyileştirici

[226] Dalby (2004), s.41.
[227] Dalby (2004), s.34.
[228] Dalby (2004), s.19-20, 40.

maddeler arasında bitkiler ve kokular olmak üzere iki farklı grup vardır. Tedavi edici bitkiler; gül, menekşe, mersin, fesleğen, mercanköşk, nilüfer, arap yasemini, nergis, dağ nanesi, akzambak, papatyadır. Bitkiler ezilerek veya kaynatılarak ilaç yapımında kullanılmıştır. IX. Konstantinos Porphyrogenitos'un 'Seremoniler' kitabında imparatorun özel odasında sürekli bulunması gereken baharat ve kokuların bir listesi yer alır. Bunlar merhemler, değişik günlükler, tütsüler, mastika, Arap sarısabırı, şeker, safran, misk, esmeramber ve kuru ödağacı, birinci ve ikinci kalitede gerçek tarçın, Çin tarçını ve başka koku verici maddelerdir.[229]

9. yüzyılda VI. Leon döneminde kentteki loncalar için bir düzenleme yapılmıştır. Loncaların satışını ve kent içerisindeki organizasyonunu belirleyen kurallar, 'Kent Eparkh'ı tarafından uygulanmıştır. İmparatorluk tarafından başkentte gıda maddelerinin ticaretinin nasıl yapılacağına ilişkin hükümler, kantar ve terazi ile satılan mallar olarak iki farklı biçiminde düzenlenmiştir.[230]

Kantar ile satılan yiyecek ve içecek maddelerinin satışı saldamarioslar tarafından yapılmıştır. Saldamariosların dükkânlarını kentin herhangi bir noktasında açmalarına izin verilmiştir. Aktar, sabuncu, manifaturacı, meyhaneci ve kasapların sattığı malları satmaları kesinlikle yasaklanmıştır. Yine Eparkh Kitabı'nda saldamarioslarda satılabilecek malların bir listesini bulmak mümkündür. Bunlar et, tuzlu balık, işkembe, peynir, bal, sıvı yağ, her türlü sebze, tereyağı, katı ve sıvı katran, sedir yağı, kenevir, keten tohumu, alçıtaşı, çanak çömlek, kavanoz ve çividir.[231] Bu maddeler içerisinde çanak çömleğin sayılması ilginçtir. Kasapların sattıkları malları satmaları yasak olduğundan saldamariosların tuzlanmış et ya da kasaplardan alınan parçalanmış etleri sattığı düşünülmelidir.

Et Bizans Döneminde diğer tüm yiyeceklerden daha besleyici sayılmıştır. En gözde hayvanlar oğlak, keçi, ceylan, yabani eşek, manda, dana, sığır, koyun ve domuzdur. Hekimlerin önerilerinde et ürünleri, soğuk ve kuru besinler arasında yer

[229] Dalby (2004), s.35-37. Kaynaklarda tedavi edici kokular arasında misk, esmeramber, kâfur, sandal ağacı, ödağacı, safran, karanfil, ceviz ve gülyağı sayılmıştır. Bk. Dalby (2004), s.124.

[230] Dalby (2004), s.35. Orta Bizans Dönemindeki Kent Eparkh'ı, Geç Roma dönemindeki Kent Prefectus'una denk düşen en önemli memurluklardan biridir.

[231] Dalby (2004), s.54. İlk bakışta yalnızca kasapların satabileceği bir gıda maddesi gibi görünen etin satılması için gerekli izin, kent içerisinde çeşitli gıdaların satışından sorumlu olan saldamarioslara verilmiştir. Kasapların et ticaretindeki rolü daha çok kırsal kesim ile kent arasındaki ilişkiyi sağlamak ve üretimi kontrol altında tutmaktır. Kırsal kesimdeki çobanların da kaçak olarak satış yapamaması için çobanların da kasaplar loncasında adının bulunması gerekmektedir. Saldamariosların sattığı et, bu yüzden kurutulmuş et şeklinde ya da kasaplardan alınan parçaların satışı anlamında kullanılmış olmalıdır. Aynı yönetmeliğin kasaplarla ilgili hükümleri için bk. Dalby (2004), s.57.

almıştır. Ancak nemli olan ve vücuda zarar veren koyun, kuzu ve domuz etinin olumsuz etkilerinden karabiber ya da hardal gibi baharatlar sayesinde kurtulmak mümkündür.[232]

Bizans Dönemine ait az sayıdaki yemek tarifinde Antik dönemde olduğu gibi birden fazla çeşit etin bir arada pişirilmesi önerilmiştir. Özellikle kırmızı et ve balık, yahni türü yemeklerde karışık olarak pişirilmiştir. Kırmızı etin yer aldığı tariflerde yahni veya fırında olmak üzere iki çeşit pişirme yöntemi vardır. Tariflerde yahnisi yapılan etin olasılıkla uzun bir sürede pişmesinden ötürü, metal değil seramik kaplarda pişirilirse daha lezzetli olacağı belirtilmiştir. Et için hazırlanan baharatların da toprak havanlarda (mortarium) dövülmesi önerilmiştir. Aşamaları detaylı olarak verilmese de fırında pişirilen et yemeği için ayrıca bir sos hazırlanması gerekmektedir. Pişirilen yemeklerin katı kısmı yendikten sonra suyu ayrıca da içilmiş ya da ekmek banılmak üzere ayrılmıştır.[233]

Bizans'ta kurutulmuş et (apokti) ticareti yapılan besinler arasındadır. Sirke ve baharatlarla ovulan et, uzun süre asılarak kurumaya bırakılır. 'Loukania' adı verilen kıyma, baharatlar, balık sosu ve yeşilliklerin karıştırılarak inceltilmiş bağırsağın içerisine doldurulduğu sosisler de sevilerek tüketilmiştir.[234]

Konstantinopolis'te et satıcılarının da ayrı bir loncası vardır. Bu lonca içerisinde olup ürününü bildirmeden kaçak olarak satan veya pahalı fiyatla satanları ciddi cezalara çarptırılmıştır. Lonca kurallarına uymayan tüccarların kırbaçlanıp saçları kazındıktan sonra loncadan atılarak cezalandırıldığı bilinir.[235]

Kaynaklarda besi hayvanlarının dışında Avrupa karacası, Küçük Asia ceylanı, dağ keçisi, yaban domuzu, Yunan ve Balkan dağ ayıları, yaban tavşanı ve yaban eşeği gibi av hayvanlarının isimleri yer alır. Ancak beslenme önerilerine göre ceylan, keçi ve ayı eti sindirimi zor olan, zararlı salgılar üreten besinlerdendir.

Kuşlar ister av hayvanı ister evcil olsun çok sağlıklı ve kan yapan besinler arasında sayılmıştır. Etleri sevilerek tüketilenler tavuk, ördek, kaz, bıldırcın, keklik, tavus, turna ve ardıçkuşudur. Kuş yumurtaları sıcak özellikte olup en besleyicisi evcil

[232] Dalby (2004), s.56, 125.
[233] Dalby (2004), s.155.
[234] Kurutma süresi net biçimde tanımlanmaz. Sadece 'haftalarca' kurutulması gerektiği belirtilmiştir. Dalby (2004), s.156.
[235] Dalby (2004), s.56-57. Bizans Dönemi kaynaklarında bir türün her zaman cinsiyeti ve yaşı belirtilmiştir. Fiyatlar hayvanların bu özelliklerine göre değişmektedir.

tavuklarınkidir.[236] Çırpılmış yumurta akı ile hazırlanan ve kaşıkla yenen yemekler Yunan döneminden itibaren bilinir. Bizans'ta da benzer sufle (afrutum) tarifleri vardır. İçeriği çok net olmamakla birlikte balık ya da tavukla hazırlanmıştır.[237]

Bizans'ta özellikle başkentte balığın hem taze hem salamura haline ilgi çok yoğundu. Mevsimine göre her çeşit balığın tazesi balık pazarlarında bulunabilirdi. Başkentte balık satıcıları bir loncaya bağlıydı. Balık fiyatları toptan ve perakende olmak üzere günlük olarak belirlenmekteydi. Beslenme önerilerinde balıkların iyi vücut salgısı üreten cinsleri; derin deniz balıkları ile yosunsuz, berrak suda yetişenler olarak sayılmıştır.[238]

Bizans Dönemi kaynaklarında balıkçılıkla ünlü olan tüm merkezler sayılmamaktadır. Ancak adları sayılmasa da Antik çağda balık ticaretiyle ünlü kentler, doğal limanlarıyla Bizans Döneminde de ticari faaliyetlerini sürdürmüş olmalıdır. Ayrıca havyar da sevilerek tüketilmiştir. Taze balıklar yahni, ızgara ve kızartma olarak üç farklı şekilde pişirilmiştir. Deniz kabukluları lezzetli ve besleyici bulunmaları, hem de 'kansız balık' olarak sayıldıkları için perhiz günlerinde özellikle tercih edilmiştir. Kaynaklarda yenen deniz kabukluları arasında istiridye, midye, deniz salyangozu ve tarak, ıstakoz sayılmıştır. Yengeç, ıstakoz, böcek, ahtapot, kalamar, supya sevilerek yenen deniz canlıları arasındadır. Bunlardan yengeç ve ıstakoz oldukça lezzetli sayılan yiyecekler arasındadır.[239]

Antik dönemde özellikle akşam yemeği esnasında birden fazla çeşit şarap türlerine göre 1/8, 1/20 gibi oranlarda sulandırılarak içilmiştir.[240] Benzer şekilde Bizans'ta da aynı öğünde çeşitli şaraplar içildiğine dair bilgiler mevcuttur. Bizans kaynaklarında şarabın tarif edilen sulandırılma oranı yarı yarıyadır. Orta Bizans Döneminde her ne kadar hekimler sağlıksız olduğu konusunda ciddi uyarılarda bulunsalar da özellikle soğuk günlerde sulandırılmamış şarap içme eğilimi başlamıştır.[241] Bizans'ta şarabın alkol bileşeni tanımlanmaz. Ancak değişen alkol oranına göre şarapların sıcak ya da soğuk olarak algılandıkları bilinir. Az alkollü şarap

[236] Dalby (2004), s.63-64, 126-127.
[237] Dalby (2004), s.156.
[238] Dalby (2004), s.58, 127-128.
[239] Bizans Dönemi kaynaklarında adları geçen ve kesin olarak tanımlanabilen balıklar palamut, kefal, uskumru, hamsi, levrek, barbun, mersin balığı, kaya balığı, trakonya, öksüz balığı, kırmızı iskorpit, orfoz, tırpana, vatoz, fenerbalığı, yayınbalığıdır. Dalby (2004), s.127-129, 153.
[240] Dalby ve Grainger (2001), s.29.
[241] Dalby (2004), s.79, 83.

sıcak, alkol oranı yüksek şaraplar ise soğuk olarak tanımlanmıştır. Bizans Döneminde özellikle yortu günlerinde alkolsüz içkiler içilmesine özen gösterilmiştir.[242]

Roma döneminde yoksul kesim ve askerler arasında yaygın bir içecek olduğu bilinen fouska (Lat. posca) sulu, sirkemsi bir şaraptır. Bizans Döneminde sıkça içilmiştir. Ancak fouska kelimesi olasılıkla Bizans Döneminde çok sulu şarap dışında, bira gibi tamamen düşük kaliteli sayılan içeceklerin genel adı olarak kullanılmıştır. Fouska'nın içeriği çok net olmasa da, Bizans'ta 'fouskarion' adı verilen ve akşam saat sekize kadar hizmet veren meyhanelerin varlığı bilinir.[243]

Roma'dan gelen bir gelenekle baharatlı bir şarap türü olan konditon (Lat. conditum) Bizans Döneminde de yemeklerden önce iştah açıcı olarak sevilerek içilmiştir. Bunlardan ayıfındığı reçineli balsam şarabı, tamamen Bizans'a özgüdür. Baharatlı şarap yapımında biber, tarçın, Hint sümbülü, karanfil, anason, zencefil, rezene, çobandüdüğü, kakule gibi baharatlarla birlikte; özellikle gül, menekşe ve papatya, şarabı çeşnilendirmek için kullanılmıştır. Baharatlı şarap yapımında malzemeler doğrudan şaraba katılarak bekletildiği gibi; başka bir kapta hazırlanan ballı-baharatlı şerbet, sulandırılarak servise hazırlanması esnasında şarabın içerisine karıştırılarak da hazırlanmıştır. Bizans Döneminde şarabın damla sakızı, anason, gül ve pelinle tatlandırılanı çok makbuldür. Hatta gezginlerin gittikleri yerde yedikleri yemek veya şarabın niteliğini arttırmak için yanlarında kendi baharatlarını taşıdıkları bilinir.

Hem Antik dönemde hem de Bizans Dönemi boyunca Girit şarapları çok ünlüdür. 'Passum' kuru üzümden yapılan bir şarabıdır. Yaş üzümden yapılan Girit şarabı (Kretikos oinos) Bizans Döneminde Monembasiós (Peloponessos'un güneyinde bir ada) olarak anılan üzümden yapılmıştır ve Avrupa'ya ihraç edilmiştir. Sakız Adası şarabı (Khiotikon) ve Midilli Adası şarabı (Mitylenaios oinos) da beğenilen şaraplar arasındadır. Sakız Adası'nda yetişen ağaçlardan elde edilen damla sakızı (mastika), ekmek, çörek, şarap ve tıbbi ilaç yapımında kullanılmıştır. Bizans Dönemi boyunca en sevilen şarapları üreten merkezlerin birçoğu Batı Anadolu ve Ege'dedir. Günümüzdeki misket üzümü, Bizans Döneminde 'moskhatos' olarak anılır ve Batı Anadolu yetiştirilmiştir.

M.S. 6. yüzyıl kaynaklarında İsauria, Mysia Bölgesi, İsrail'de Askalon, İtalya'da Teurine ve Filistin'de Gaza şarapları en sevilen şaraplar olarak sayılmıştır. Diğer kaliteli

[242] Dalby (2004), s.45, 76.
[243] Dalby (2004), s.80.

şaraplar; Samos, Ganos, Euboea (Ege'nin batısında ada) ve Rhodos şaraplarıdır. Karadeniz şarabı olan Varniote iyi sayılmayan bir şarap türü olarak anılmıştır. Kaynaklarda iyi ve kalitesiz şarap arasında kesin bir ayrım yapılmıştır. İyi şarabın kupayla, çok sulandırılmış kalitesiz şarabın ise çukur tabaklardan içildiğine dair dikkate değer bilgiler mevcuttur.[244]

Geç dönemde sınırların daralmasıyla birlikte Bizans sınırları içerisinde iyi şarap üreten merkezler, Monembasiote, Thebes, Triglia (Bursa-Mudanya-Trilye), Nikaia (İznik) ve Bithynia Bölgesi olarak sayılmıştır.

Bizans Döneminde şarabın çok yaygın olmasının nedeni; kuşkusuz tarihin birçok döneminde olduğu gibi, az işgücüyle, kısa zamanda üretilebilen en lezzetli içecek olmasıdır. Bizans'ta şaraptan sonra en fazla tüketilen içecek bal likörüdür. Bal likörü aynı dönemde Avrupa'da da en gözde içecektir. Kımız gibi içkiler Türk devletlerine giden elçiler tarafından tadıldığı bilinse de, beğenilmeyerek 'barbarlara özgü şarap' olarak tanımlanmıştır. İçecek olarak kullanımı dışında Bizans Döneminde bira, fildişi eserlerin üretiminde kullanılmıştır. Kaynaklarda biraya yatırılan fildişinin kolay işlediğine dair bilgiler mevcuttur.[245]

Antik çağda tahıl, şarap ve zeytinyağından sonra, en yoğun ticareti yapılan besin garumdur. Yunanlılara özgü bir sos olan garum ya da Latince adıyla liquamen, Bizans Dönemi boyunca da sevilerek tüketilmiştir. Kullanılan balık türü, baharatlar ve yapılış şekline göre birçok farklı garum türü bulunur. Bizans Döneminde standartlaşmış belli türleri olup olmadığına dair bilgi yoktur. Antik çağda en kıymetlisi uskumru balığından yapılanıdır. Hatta M.S. 1. yüzyılda garumun en kaliteli türü olan 'garum sociorum'un altı buçuk litresine 1000 sestertius fiyat biçilirken, dönemin aynı miktardaki en kıymetli şarabı 60 sestertius'a satılmıştır.[246]

Garum tuzlanan balığın içerisine çeşitli otlar da eklenerek, en az üç ay süreyle fermente edilmesiyle yapılmıştır. Fermantasyondan sonra elde edilen sıvı garum olarak adlandırılmıştır. Roma ve Bizans Dönemi yemek tariflerinde sadece tuzun kullanılması çok nadirdir. Mevcut tariflerde yemekleri tuzlamak için garum kullanılmıştır. Antik

[244] Dalby (2004), s.18, 39-45, 77, 154, 160-162.
[245] Dalby (2004), s.77-80.
[246] Benzer bir sos, ilk olarak M.Ö. 1700'lerde Mezopotamya'da üretilmiş ve olasılıkla Akdeniz'de Fenikeli tüccarlar sayesinde tanınmıştır. Antik dönemde garum üretimiyle ünlü merkezler Bk. D.Ç. Lenger (2009). Antik Çağ'da garum. *Arkeoloji ve Sanat*, 129, 69-76, s.70-73.

dönemde garum, kızartma yağı olarak ya da şarap (oinogaron), sirke (oxygarita), zeytinyağı veya suyla karıştırılarak sos olarak kullanılmıştır.[247]

Bizans Dönemine ait bazı tariflerde garum yemek esnasında başka besinlerle yenen bir sos olarak da kullanılmıştır. Taze yeşilliklerin garum ya da garumla yapılan soslara batırılarak yenildiğine ilişkin bilgiler mevcuttur. Tariflerden anlaşıldığına göre Bizans Döneminde garum bolca tüketilmiştir. Hatta kaynaklarda sindirimi kolaylaştırmak için balık sosu ve üzerine taze beyaz şarap içilmesi tavsiye edilmiştir.[248]

Garum süzüldükten sonra kalan tortuya alec adı verilir. Alec yemek olarak değersizdir ve Roma döneminde kölelere verilen besinler arasındadır. Alec daha çok ilaç olarak özellikle yanıkların tedavisinde kullanılmıştır. Balığın iç organlarının temizlenerek sadece beyaz etin, su ve tuzla fermente edilerek üretilen daha berrak sıvıya ise muria adı verilmiştir. Romalı yazarlar murianın sebze, et, zeytin, şeftali, peynir ve şarabın ömrünü uzatmak maksadıyla kullanıldığını belirtmiştir.[249]

Garumun hazırlanması esnasında çıkan koku yüzünden birçok dönemde, kent içerisinde üretilmesi yasaklanmıştır.[250] Bizanslılarca da çok sevilen bu sos, Avrupa'dan gelen elçilerce "balıktan yapılma çok nahoş bir sıvı" olarak tanımlanmış ve hiç beğenilmemiştir.[251] Bizans Dönemine ait çiftçiler için bir el kitabı olan Geoponica'da yiteceklerin üretim sürecine ilişkin detaylı bilgiler yer almaktadır. Bu yazmada garum yapımı çok detaylı olarak tarif edilmiştir:

> *"Liquamen şöyle yapılır: Balığın iç organları bir kaba konup tuzlanır. Biraz balık, özellikle gümüş balığı ya da tekir ya da sardalye ya da hamsi ya da yeterince küçük herhangi bir balık olduğu gibi buna eklenir ve arada bir karıştırılarak güneşte mayalanmaya bırakılır. Sıcaklık sayesinde mayalandığında, özü şöyle alınır: Derin, sıkı örülü bir sepet, bu balıkların bulunduğu kabın merkezine yerleştirilir ve sıvı sepetin içine akar; liquamen işte bu yolla, sepetle süzülerek elde edilir. Katı artık alix'i oluşturur. Bithynialılar bunu şöyle yaparlar: Tercihen ufak ya da iri izmarit ya da eğer hiç biri yoksa hamsi ya da istavrit ya da uskumru ya da belki alix ya da*

[247] Garos aynı zamanda bir balık türüdür. Daha sonra balık sosuna adını vermiştir. Günümüzde hangi balık türü olduğu bilinmemektedir. Tartışma ve Roma'daki garum türleri için bk. Lenger (2009), 69-76.
[248] Dalby (2004), s.134.
[249] Lenger (2009), s.73.
[250] Dalby ve Grainger (2001), s.15-17.
[251] Dalby (2004), s.61.

bütün bunların bir karışımını alıp hamurun yoğrulduğu türden bir fırıncı leğenine koyar, balıklar tuzla iyice birbirine karışsın diye çeyrek kilo balığa 3 litre tuz düşecek biçimde ayarlayıp yoğurur ve bunu bir çömleğe koyup bir geceliğine dinlendirir, sonra zaman zaman bir değnekle karıştırarak iki üç ay üstü açık olarak güneşte bırakır, ardından özünü çıkarır, üstünü örter ve saklarlar… Haimation "kan sosu" denilen daha kaliteli bir garos şöyle yapılır: Solungaç, akışkan kısımları ve kanı ile birlikte bir ton balığını al, üstüne yeterince tuz serp, bir çömlekte en fazla iki aylığına bırak: ardından çömleği del ve garos denilen sosu dışarı akıt."[252]

Bizans Dönemi sofralarında çiğ ya da pişirilerek yenen sebzeler geniş bir yer tutar. Beslenme önerilerinde marul ve hindiba dışında tüm yeşil yapraklı sebzeler sindirimi zor besinler arasında sayılmıştır. Bu tip sebzelerin keskinliklerini almak için üç kez haşlanmaları gerektiği belirtilmiştir.[253]

İncir ve üzüm meyvelerin en makbulüdür. Zeytinle birlikte üçü de bünyeyi güçlendiren besinler arasındadır. Kapari, bal sirkesi ya da zeytinyağı ve sirkeyle birlikte giriş yemeği olarak yenilmiştir.[254] Ayva veya cevizle yapılan kaşık tatlısı, Bizans'ta sevilen lezzetler arasındadır. Bizans öncesinde Antik çağda bilinmeyen limon, Bizans'ta kaşık tatlısı yapmak için kullanılmıştır. Bizans'ta pirinç az tanınan bir besindir. Genellikle süt ve balla pişirilerek tatlı olarak yenilmiştir. Zeytin; tuz, sirke ya da bal sirkesiyle salamura yapılarak tüketilmiştir. Kış başlamadan salamura işlemi tamamlanmıştır. Bizans Dönemi kaynaklarında zeytinin karadan 60 km. içeriye girildiğinde yetişmediği belirtilmiştir.[255]

Yunan döneminde süt, tereyağı, peynir gibi süt ürünleri hiç sevilmemiştir. Roma döneminde İtalya ve Anadolu'da peyniri ile ünlü merkezler olduğundan, peynir sofralarda yerini almış görünmektedir. Yine de süt sadece krema veya peynir yapımında kullanılmıştır. Roma döneminde 'barbar yiyeceği' olarak tanımlanan tereyağının

[252] Geoponica 20.46. Tercüme için bk. Lenger (2009), s.70.
[253] Dalby (2004), s.123, 133-134. Tüketilen sebzeler; marul, hindiba, pazı, kereviz, roka, misk soğanı, havuç, mantar, domalan, turp, pırasa, sarımsaktır.
[254] Kaynaklarda sayılan meyveler; hurma, erik, kayısı, kiraz, şeftali, limon, nar, elma, ayva, armut, dut, kavun, karpuz, hıyar, zeytin, meşe palamudu, kestane, ceviz, badem, hünnap, antepfıstığı, fındık, çamfıstığı, susam, helvacıkabağı, kapari, keçiboynuzu, kudret helvasıdır. Dalby (2004), s.121-122, 133-134.
[255] Dalby (2004), s.67-71, 159.

tüketimi, Bizans mutfağıyla birlikte başlamıştır. Süt de sadece Bizans Döneminde sevilerek tüketilmiştir. Kaynaklarda sütün üç gün boyunca bozulmaması için kaynatılması ve soğurken bir rezene sapı ya da kamışla karıştırılması önerilmiştir. Bizans kaynaklarında sütün çok fazla içildiğinde böbrek taşı oluşumuna yol açtığı bilgisi yer alır.[256] Orta Bizans Döneminde askerler tarafından yemek öncesinde içilmesi için; bir seramik kapta çalkalanarak, süt, şarap ve su ya da süt, bal ve şarap karışımından oluşan bir içki hazırlandığı bilinmektedir.[257]

Antik dönemde peynirler sepette süzülerek üretilmiştir.[258] Bizans Dönemi kaynaklarında peynir yapımına ilişkin bilgiler olmasa da kazılarda peynir süzmeye yarayan delikli seramik kapların bulunmaması aynı yöntemin Bizans'ta da devam ettirildiğini düşündürmektedir. Peynir yemeklerle birlikte katık olarak sıkça tüketilen besinler arasındadır. En iyisinin keçi sütü ve ekşi sütten yapılan peynirler olduğu belirtilmiştir.

Kaynaklarda peynirin saklanabilmesi için dört farklı yöntem tarif edilmiştir. İlk olarak tuz ya da deniz suyu kullanılarak tuzlu peynir üretilmiştir. Peyniri saklamak için kullanılan bir diğer yöntemde; peynir, bala ya da aspir (yalancı safran) bulunan sıcak suya konularak bekletilmiştir. Üçüncü yöntemde peynir kesildikten sonra içme suyu ile yıkanıp ardından güneşte kurutulur. Kurutulan peynir tatlı sirke bulunan çömlek içerisinde saklanır. En son yöntem tütsülemektir. Ayrıca kaynaklarda peynirin bakliyat içerisinde uzun süre dayanacağı bilgisi yer almıştır. Bayat peynirler çiğ arpa unuyla karıştırılan suda bekletilerek kullanılmıştır. Bizans metinlerinden peynirin saklanması için birçok ipucu elde edilebilir. Yine de anlaşılması gereken en uzun süre bir yıldır. Bizans Döneminde 1.5-2 ayda sofralık hale gelen taze peynirlerin türü tamamen farklıdır ve sindirimi ve yemesi hoş peynir olarak tanımlanmıştır.[259]

Roma dönemi kaynaklarında yemek tarifleri dışında, çiftçilere rehberlik eden yazmalarda, besinlerin saklanması için yol gösteren ipuçları da mevcuttur. Örneğin mercimeğin uzun süre saklanması için; silphium sirkede eritildikten sonra, mercimekler sirkeye yatırılır. Ardından mercimekler yağ ile ovalanarak kurutulur. Böylelikle uzun

[256] Delemen (2003), s.28-29; Dalby (2004), s.134.
[257] A. K. Vionis et. al. (2010). A Middle–Late Byzantine pottery assemblage from Sagalassos: Typo-chronology and sociocultural interpretation. *Hesperia*, 79, 423–464, s.454.
[258] Dalby ve Grainger (2001), s.22.
[259] Dalby (2004), s.64-66, 127.

süre bozulmadan taze kalır.[260] Roma döneminde besinlerin uzun süre saklanabilmesi için dondurma, mayalama, kurutma, isleme, tuzlama ve salamura gibi sayısız yöntem kullanılmıştır.[261]

Bizans Dönemi sofra düzeni hakkında birçok farklı kaynakta önemli bilgiler mevcuttur. Erken dönemden itibaren yemek sahnelerinde geleneksel Roma ziyafet sahneleri benimsenmiştir. 3. yüzyıldan itibaren özellikle mermer lahit kapakları üzerinde kabartma olarak, mezar odaları ve küçük yeraltı şapellerinde sıva üzerine yapılmış resimlerde ziyafet sahneleri tasvir edilmiştir.

Roma katakomplarında yer alan fresklerde genellikle ekmek, balık ve şarabın sunulduğu ortak bir yemek sahnesi sıklıkla görülür. Balık katakomp resimlerinin ana öğelerinden olsa da; erken tarihli bu tasvirlerde ekmek somunları ve şarap kapları, çoğu kez Ökaristi ayinine gönderme yapan semboller olarak değil, gerçek anlamıyla kullanılmıştır. İlk araştırmalarda yemek sahneleri Ökaristi ayiniyle ilişkili tasvirler olarak yorumlanmıştır. Yine de konukların sayısı ve diğer öğelerin sembolik anlamları tartışmalı olduğundan, yaygın görüş tasvirlerin bir cenaze töreniyle ilişkili olması gerektiği yönündedir. Ekmek, balık ve şaraptan oluşan bir yemek, Roma dönemi sofraları için de tercih edilebilir bir öğündür ve benzer yemek sahneleri Hıristiyanlık öncesinde de tasvir edilmiştir.[262]

İncil'de anlatılan olayları tasvir eden sahneler, 5. yüzyıldan itibaren karşımıza çıkar. Hıristiyanlıkla ilgili en sık tasvir edilen yemek sahneleri 'Emaus'ta Son Akşam Yemeği', 'Kana Düğünü' veya 'Beytüllahim'de Yemek' sahneleridir. 'İbrahim'in Konukseverliği' sahneleri de Erken Bizans Dönemi resimlerinde sıkça yer almıştır. Ziyafet sahnelerinin büyük bir kısmını 'Son Akşam Yemeği' sahneleri oluşturur. 'Son Akşam Yemeği' sahnelerinde; masa düzeni, yenilen yemek, masada kullanılan kaplar ve çatal bıçak gibi unsurlar dönemlere göre oldukça farklılık göstermektedir.

Erken Bizans Döneminde Ravenna'daki mozaiklerde açıkça görüldüğü gibi Roma gelenekleri devam eder. Hatta Roma döneminde konuklar arasında uygulanan hiyerarşik oturma düzeni bile bozulmamıştır. Ters U biçiminde dizilmiş klineler üzerinde baş konuğun oturması gerektiği yerde İsa bulunur. Tam karşısında ikinci önemli konuğun

[260] Dalby ve Grainger (2001), s.89. Silphium, Libya'da yetiştirilmiş nadir bir baharattır. Olasılıkla İmparator Nero zamanında nesli tükenmiştir. Dalby ve S.Grainger (2001), s.17.
[261] Delemen (2003), s.35.
[262] J. Vroom (2003). *After Antiquity Ceramics and Society in the Aegean from the 7th to the 20th Century A.C.: A Case Study from Boeatia Centrial Greece*. Leiden: Leiden University, s.306.

oturması gerektiği yerde en yaşlı havari ve İsa'nın kilisesini kurma yetkisi verdiği Petrus gösterilmiştir. Erken dönem örneklerinde Petrus'un özellikle hiyerarşideki önemi vurgulanmış gibi görünmektedir. Hatta Ravenna San Apolloniare in Nuovo'daki ve çok benzer bir örnek olarak Rossano İncili'ndeki Son Akşam Yemeği sahnesinde Antik geleneklere uygun olarak masada oturanlar sandaletlerini çıkarmışlardır. Ortada işlemeli masa örtüleri üzerinde bireysel tabaklar değil herkesin ortak kullandığı geniş servis tabakları görülür. İsa ve havarileri Roma'daki yemek düzenini bilen bir insanın yapması gerektiği gibi uzanıp sol kolları ile destek alırken, sağ elleri ile yemeğe uzanmışlardır. Antik çağdaki geleneklere uygun olarak bıçak veya kaşık yoktur. Bu iki örnekte hem Pompei'dekine benzer parçalı yuvarlak ekmekler hem de hilal biçimli ekmekler tasvir edilmiştir. Ancak bu oturma düzeni Roma'daki gibi Bizans'ta da sadece akşam yemeğine has bir uygulama olmalıdır. Roma'da günün diğer öğünleri masada yenirken sadece gösterişli bir törene dönüştürülen akşam yemekleri klineler üzerine uzanarak yenilmiştir. Bu yüzden İbrahim'in Konukseverliği gibi gündüz saatinde gerçekleşen bir olay betimlenirken, Erken dönemden itibaren tasvirlerde sürekli masa ve sandalyeler gösterilmiştir.

Orta Bizans Döneminden itibaren değişen sosyal yaşamın etkileri, Son Akşam Yemeği sahnelerine yansımaya başlamıştır. Son Akşam Yemeği sahnelerinin aksine Bizans'ta sadece 'Litürjik Son Akşam Yemeği' sahnelerinde oturma şekli ve sofrada kullanılan objeler açıktır ve neredeyse hiç değişmemiştir. Son Akşam Yemeği sahnelerinde oturma düzeni değişerek, İsa masanın ortasında baş konuk olarak yer almaya başlamıştır. Kapadokya örneklerinde olduğu gibi yine çok süslü masa örtüleri kullanılmıştır. Ancak hem masadaki tabakların ve kadehlerin sayısı artmış hem de daha önce bu sahnede hiç görmediğimiz şamdan, bıçak ve kaşık gibi unsurlar sahneye dâhil edilmiştir.

İmparatorluk sarayındaki yemeklerde Geç Antik çağın sofra geleneklerinin devam ettiği görülür. Konstantinopolis'te Latin istilasına kadar kullanılan Büyük Saray'da üç farklı triclinium olduğu ve bunlardan en büyüğünün otuz altı klineye sahip olduğu bilinir. Orta dönemle birlikte sofra alışkanlıklarında kesin farklılıklar görülmeye başlanır. Klinelere uzanarak yeme alışkanlığı terk edilerek yerine Bizanslılarca 'yarı-haç' olarak tanımlanan T biçiminde bir masa düzeni kullanılmaya başlanmıştır. İmparatorluk kutlamalarında ve yabancı elçilerin ağırlandığı şölenlerde konuklar

hiyerarşik düzene göre sıralanmıştır. İmparator ve imparatoriçe sofranın en başında ve daha yüksekte otururken, diğer konuklar da önem sırasına göre onların yanında sıralanmıştır. Saray maiyetindeki kişilerden erkekler masanın sonunda sağ tarafta, kadınlar ise sol tarafta oturmuşlardır.

Masalardaki oturma düzeni dışında yemeklerin servisine de çok büyük özen gösterilmiştir. İyi bir yemek servisi iştah açıcı etkiye sahiptir. Alman elçi Liutprand saraydaki bir şölende tüm konuklara altın tabaklarda yemek sunulduğunu belirtmiştir. Meyve servisinde kullanılan üç altın tabağın, kaldırılmayacak kadar ağır olduğundan, tavandan sarkan bir mekanizma ile konuklar arasında dolaştırıldığını gördüğünde hayrete düşmüştür.[263] Meyve ve şarap gibi soğuk servis edilmesi gereken besinler ise soğutma kuyularında soğutulmuştur. Bu kuyulara bir sepete bağlanan ip yardımıyla besinler indirilerek istenen sıcaklığa gelinceye kadar kuyuda tutularak soğutulmuştur.[264]

Bizans Dönemi manastırlarında çok katı bir perhiz uygulanmıştır. Çoğunlukla günde sadece bir öğün olan ve akşam yenen yemek, trapezada İncil eşliğinde sessizce yenilmiştir. Hiyerarşinin en üstündeki keşişler, trapezanın apsidal formlu kısmında otururken, diğerleri taş masalar üzerinde otturarak yemiştir. Manastırlar arasında perhiz düzeni oldukça farklılıklar göstermektedir. Ancak kaynaklardan keşişlerin hiyerarşisine göre yemek düzenlerinin değiştiği kesin olarak bilinmektedir. Manastırdaki en katı perhizi her zaman keşişlerin 'en kutsalları' uygulamıştır.[265]

Manastırdaki katı perhize riayet etmeyen keşişlerin varlığı ise alaycı şiirlere konu olmuştur. Bu sayede sıradan keşişlerin yediği bir öğün olan 'kutsal çorba'nın tarifi net olarak kaynaklarda açıklanır. Çorba, suya atılan soğanların üzerine az miktarda zeytinyağı ve zahter gezdirilmesiyle hazırlanmıştır. Sulu olarak değil ekmeğin üzerine dökülerek yenilmiştir. Kuşkusuz besleyiciliği neredeyse hiç olmayan böyle bir öğünün manastırlarda yaşayanlarca sürekli yendiğini düşünmemek gerekir. Ancak manastır yaşamının yemek menüsündeki sadeliği göstermesi bakımından da önemli bir detaydır. Kilisenin büyük şenliklerinde bakliyatlardan oluşan öğünlerin yendiği bilinse de ne şekilde pişirildikleri belirtilmemiştir. Büyük kentlerden uzakta bulunan bazı

[263] T. Talbot Rice (2002), *Bizans'ta günlük yaşam*. (Çev. B. Altınok), İstanbul: Özne Yayımcılık, s.44, 51.
[264] Dalby (2004), s.67.
[265] Talbot Rice (2002), s.77.

manastırlarda ise et yemenin kesinlikle yasak olduğu bilinir. Piskoposların sofralarının çok zengin oluşu ise yaşadıkları dönemde çağdaşları tarafından eleştirilmiştir.[266]

[266] Dalby (2004), s.83-86.

3. Bizans Dönemi Seramik Formları ve Terminolojisi

Türkiye'de Sanat Tarihi'nin sosyal bilimlerin birçok dalında olduğu gibi genç sayılabilecek bir alan oluşu nedeniyle terminoloji tartışmaları, günümüzde halen devam etmektedir. Sanat Tarihi disiplini kapsamında incelenen farklı uygarlıklar ve dönemler söz konusu olduğunda, ilgili alana ait terminolojinin beslendiği kaynaklar da değişiklik göstermektedir. Bu nedenle yaşanan terminoloji sorunları, farklı yaklaşımları da beraberinde getirmektedir.

Bizans Sanatı araştırmalarında her alanın terminolojik uzlaşma yönünden aynı mesafeyi kat ettiğini söylemek ise güçtür. Araştırmacılar özellikle mimari ve mimari süsleme ile ilgili terimler üzerinde hemen hemen bir fikir birliğine varmış gibi görünmektedir. Ancak Bizans Dönemi el sanatlarının ve özellikle seramiklerin nasıl tanımlanacağı konusunda henüz bir ortak dil oluşturulamamıştır.

Ortak bir terminolojide uzlaşma sağlanamamasının nedenleri arasında ilk olarak; birinci el kaynakların konu hakkında yeterli bilgi sunmamaları yer alır. Dönem kaynaklarının sunduğu az miktardaki bilgi, doğrudan seramik üretimi ile ilgili olarak değil, bürokratik yazışmalar veya tarihi metinlerin arasına gizlenerek günümüze ulaşmıştır. Bizans yazını, günlük yaşamın önemsenmeyen bir parçası hatta aşağılayıcı bir iş kolu olarak görülen seramik üretimi konusunda bilgi vermekte oldukça cimridir. Bu nedenle seramiklerin adlandırılmasındaki belirsizlik, araştırmacılar tarafından yakın bir geçmişe kadar kullanılan terimlerle karşılanmaya çalışılmıştır.

Hem Türkçe hem de yabancı dillerde yapılan çalışmalarda kap formlarının adlandırılmasında günümüz mutfak kaplarındaki adlandırmalar tercih edilmiştir. Farklı dillerde seramiklerin o kültüre ait terimler ile tanımlanması; farklı dillerdeki ayrılıklardan kaynaklanan aşılması imkânsız bir çeviri sorununa neden olmuştur. Buradaki temel sorun, mesleki anlamda görüş farklılıklarından çok, dillerin ait olduğu kültürlerin yapısal farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Bizans Sanatında özellikle İngilizce ve Almanca kökenli sözcüklerin karşılıkları konusunda yapılmış bir çalışma yoktur. Bu eksiklik nedeniyle çok fazla irdelenmeden yapılan çeviriler sonucunda 'leğen' gibi terimler Sanat Tarihi literatürüne girmiştir. Diğer yandan yabancı dillerde olduğu gibi Türkçede de kullanılan 'tabak, çanak, sürahi, pişirme kabı' gibi günümüz dilinde kullanılan temel bazı kelimelerin de aslında formların işlevine yönelik yapılan

ayrımlar olmasına rağmen ihtiyacı karşılamadığı görülmektedir. Bizans seramik araştırmalarında terminoloji sorunlarının devam etmesi, bilimsel iletişimin azalarak seramik alanının diğer alanlardan soyutlanmasına neden olmaktadır. Bir bilimsel çalışmada hedef dilde doğru karşılıklarının kullanılması ve dil birliğinin sağlanması için terminoloji çalışmaları üzerinde durulması gereken en önemli konulardan biridir.

Arkeolojik kazı çalışmalarında kısa dönemlerde, sınırlı bütçe ile zor koşullar altında, çok iş yapılması gerekmektedir. Ardından kazılardaki zaman ve bütçe yetersizliğine uzman yetersizliği eklenmektedir. Bu nedenlerle kazılarda seramik buluntuların detaylı olarak çalışılması, kaynak bakımından zahmetli görülen bir iştir. Son yıllarda arkeolojik kazı sistematiğinin tamamen yerleşmesi, Bizans sanatına olan ilginin de artmasını sağlamıştır. Yunanistan, Balkanlar, Karadeniz, Anadolu, Kıbrıs ve Orta Doğu'da yapılan kazı çalışmaları sayesinde daha fazla eser gün ışığına çıkmıştır. Ancak buluntuların yoğunlaşması, daha kolay tanınabilen Bizans seramiklerinin adlandırılması konusunda ise daha fazla araştırma yapılmasını gerektirmiştir.

Sanat Tarihi dışında, Prehistorik dönemden başlayarak farklı dönemlere ait seramik araştırmaları için hazırlanmış sözlükler ve el kitapları bulunmaktadır. Özellikle Antik Yunan dönemi seramiklerinin terminolojisi hakkında yapılan araştırmaların tarihinin çok geriye gittiği ve araştırmacıların yaptıkları yayınlar ve tartışmalar sayesinde konuya büyük oranda açıklık kazandırıldığı görülmektedir. Yunan ve Roma dönemindeki mevcut seramik formlarının tespitinde, kuşkusuz günümüze ulaşabilen birinci el kaynaklarının çokluğu ve arkeolojik veriler çok büyük yararlar sağlamıştır. Tüm bu veriler, Yunan ve Roma mutfağındaki kapların işlevleri, pişirme usulleri ve yemek tariflerine varana kadar tanımlanmasına olanak vermiştir.

Bizans Dönemi için kap formları ile ilgili çalışmalar oldukça azdır. 1989 yılında Ch. Bakırtzis tarafından, dönem kaynakları ile kazılardan ve batık araştırmalarından bulunan sağlam örneklerden yola çıkarak, Bizans seramik formlarını konu alan önemli bir çalışma hazırlanmıştır.[267] Bakırtzis, kaplar arasında üretildiği malzemeye göre bir ayrım yaparak, bir arada kullanılmaları nedeniyle hem maden hem de seramik kaplar için ortak bir terminoloji önerisi getirmiştir. Bu çalışmada Niketas Khoniates, Ptochoprodromou, Eustathios ve Michael Psellos gibi yazarların metinleri, azizlerin vitaları ve ticaretle ilişkili metinler yardımıyla belirli formların isimleri tespit edilmiştir.

[267] Ch. Bakırtzis (1989). *Byzantine tsoukalolagena: A contribution to the study of the names, shapes and uses of fireproof cooking pots, transport vessels and storage containers.* Atina: Tameio.

Bakırtzis'in bu değerli çalışması, günlük yaşamı anlamanın yanı sıra kapların biçimleri konusunda bilgi sahibi olabilmek için hazırlanan bir rehber niteliğindedir. Ancak aradan geçen uzun zamana rağmen bu çalışmada yer alan adlandırmalar yeterince tartışılmamış ve araştırmacılar tarafından kısıtlı olarak benimsenmiştir. Çalışmanın orijinal dilinin Yunanca oluşu ve çalışma kapsamında sadece Bizans Döneminde kullanılan mutfak kaplarının tanımlanmış olması bu durumda etkili olmuştur.

J. Vroom tarafından 2005 yılında yapılan çalışmada, Bizans seramik formları hakkında bir liste hazırlanmıştır.[268] Çalışmanın Erken Bizans Döneminden günümüze kadar uzanan bir süreci kapsaması ve çizimlerle desteklenmemesi, önerilen formların tanımlanmasını imkânsız kılmıştır. Çalışmada önerilen terimlerin hangi kaynaklardan alındığı, hangi dönemde kullanıldığı ve neden tercih edildiği yer almamıştır. Ayrıca terimler arasında Bizans Yunancasının dışında İtalyanca ve Balkan dillerinden çok sayıda sözcük yer almaktadır.

Bizans seramik formları için oluşturulacak bir terminoloji, dönemin geleneklerinin kökenini oluşturduğundan, öncelikle Yunan ve Roma formlarının tespit edilmesini gerektirmektedir. Yunan mutfağından çok fazla unsuru alan Roma mutfağı, değişen ekonomik koşullara uyum sağlayarak eski geleneklerin büyük bir kısmını Bizans Dönemine aktarmıştır. Bizans Dönemi öncesi kap formları ve terimleri farklı bir inceleme alanı oluşturduğundan, bu konu üzerine yapılan tartışmalara bu bölümde yer verilmemiştir. Ayrıca yabancı dillerden yapılan çevirilerde oluşabilecek hataları önlemek amacıyla, Yunan ve Roma dönemi kap formları ile ilgili terimler için İ. Delemen ve S. Çokay Kepçe'nin 2009 yılında, Türkçe olarak hazırladıkları sözlük referans alınmıştır.[269]

Bizans Dönemi kap formlarına ait özgün isimlerin tespit edilmesinde karşılaşılan bir diğer güçlük, kaynaklarda geçen sözcüklerin genel olarak Bizans Döneminde kullanılan bir sözcük mü, yoksa o nesneyi tanımlayan yerel bir adlandırma mı olduğunun saptanmasındadır. Tarihi olayların veya imparatorlukla ilişkili törenlerin anlatıldığı metinlerde bu durum söz konusu değildir. Bakırtzis'in de belirttiği gibi, Bizans Tarih kaynaklarına bakıldığında "yazarların sanki başkent dışında,

[268] Vroom J. (2005a*). Byzantine to modern pottery in the Aegean*. Utrecht: Parnassus Press, s.19.
[269] İ. Delemen ve S.Çokay Kepçe (2009). *Yunan ve Roma kap formları sözlüğü*. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü.

çevrelerindeki dünyayı hiç görmediği izlenimi oluşur."[270] Yine de kaynaklarda yer alan bazı sözcüklerin, imparatorluğun tamamında kullanılıp kullanılmadığını tespit etmek güçtür. Bu yüzden terimler, imkânların elverdiği ölçüde, farklı kaynaklardan karşılaştırılarak hazırlanmıştır. Bu nedenle metinlerde sıklıkla anılmayan ve kullanım şekli bilinen eserler ile karşılaştırılarak belirlenemeyen formlar, çalışma kapsamına alınmamıştır. Ayrıca kesin formu veya kullanım şekli tanımlanamayan ya da etimolojik açıdan çelişkilerin bulunduğu formlar da çalışma kapsamına alınmamıştır.

Birinci el kaynaklar, törenler ve diğer devletlere gönderilen diplomatik hediyelerin listesi gibi saraydaki önemli olayların betimlemelerinde; değerli madenlerden yapılmış eserler ağırlıklı olarak yer tutarken, seramik objeler hakkına çok az bilgi verirler. Bu yüzden bu metinlerden elde edilebilecek ipuçları kısıtlıdır. Ancak seramik ve maden eserler arasında her zaman sıkı sıkıya bir bağlantı olduğu da göz ardı edilmemelidir. Özellikle servis ve pişirme esnasında kullanılan seramik kaplar, maden kapları satın almaya alım gücü yeterli olmayan topluluklar tarafından tercih edildiğinden; esasında bazı seramik formları maden örneklerin taklitleridir. Ancak bu ilişkinin dönemlere göre farklılıklar gösterebileceği göz önünde bulundurularak, metinlerde bahsedilen madeni kapların, seramik örnekler içerisinde çok yakın benzerleri tespit edilemeyen örnekler de yine çalışma kapsamına alınmamıştır.

Günlük yaşamla ilgili olarak seramik formları hakkında en detaylı bilgiler ise typikonlardan elde edilmiştir. 2000 yılında Dumbarton Oaks Araştırma Merkezi tarafından altmış bir adet Bizans typikonunun İngilizce çevirisi tek bir ciltte yayınlanmıştır.[271] Uzmanlar tarafından çeviri esnasında objelerin orijinal isimleri korunmuş, metin içerisinde çağdaş dilde önerilen karşılıklar yazılarak, geniş bir Yunanca indeks hazırlanmıştır.

Fribourg Üniversitesi'nde benzer bir yöntemle araştırma yapan bir uzman grubu, 'Artefacts and Raw Materials in Byzantine Archival Documents' (Bizans Arşiv Belgelerinde El Sanatları ve Hammaddeler) adında, typikonlarda adı geçen objelerin tanımlandığı bir proje hazırlamıştır.[272] Halen devam eden proje internet sitesi yoluyla geniş bir kullanıcı ağına ulaşmaktadır.

---

[270] Bakırtzis (1989), s.13.

[271] J. Thomas ve A. Constantinides Hero (Ed.) (2000). Byzantine monastic foundation documents: A complete translation of the surviving founders' typika and testaments Washington, D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection.

[272] http://elearning.unifr.ch/apb/Typika/index.php (Erişim Tarihi 02.05.2013).

Bizans seramik formları üzerine yapılacak araştırmalarda tarih kaynaklarının yanı sıra günümüze ulaşabilen resim sanatı örneklerinin de büyük bir önemi vardır. Resim sanatı örnekleri incelenirken ilk akla gelen soru, Bizans tasvirlerinin ne kadar gerçekçi olduğudur. Günümüze gelen dini konulu sahnelerin oldukça fazla sayıda olmasına rağmen günlük yaşama ilişkin tasvirlerin az oluşu, bu konuda araştırma yapanları her zaman kuşkuya düşürmektedir. Bizans Dönemi anıtsal resim sanatında ve el yazmalarında dini figürlerin kalıplaşmış tiplerinin, olması gerektiği gibi aktarılması kaygısıyla bir Bizans ressamının çevresinde gördüğü nesneleri ne kadar gerçekçi bir şekilde aktardığını tespit etmek zor bir süreçtir. Örneğin İsa ve havarilerini gösteren bir Orta Bizans Dönemi tasvirinde görülen tunik, kolobion, khlamys ve himation gibi kıyafetlerin biçimleri, bu dönemde artık çok eski bir geleneğin parçasıdır ve ne halk ne de imparatorluk ailesi tarafından giyilmektedir. Ancak Ayasofya'nın güney girişindeki tympanumda yer alan, 10. yüzyıl sonu-11. yüzyıl başında yapılmış olan İmparator I. Constantinus ve İmparator I. Iustinianus mozaiğinde Meryem ve Çocuk İsa tasvirleri gelenekselleşmiş duruş ve kıyafetler, imparatorlar ise dönemin saç, sakal stili ve kıyafetleri ile gösterilmişlerdir. Karşılaştırılan örnekler ışığında Bizans sanatında gelenekselleşmiş bazı kalıpların dini figürler için geçerli olduğunu, din dışı unsurların ise sanatçıların kendisinin veya eserin banisinin isteklerinin doğrultusunda yapılmış olabileceğini söylemek mümkündür. Resimler her ne kadar dini içerikli olsa da tüm bir sahnedeki unsurlar ayrı ayrı incelendiğinde, ressamların günlük yaşam ile ilgili objeleri tasvirlerine yansıtmış olduğunu gösteren çok sayıda bulgu vardır. Bir önceki bölümde değinildiği gibi, Erken Bizans Döneminden Orta Bizans Dönemine doğru değişen alışkanlıklarla birlikte, klineler yemekle ilişkili sahnelerden kaldırılmış, daha önce yemek sahnelerinde bulunmayan çatal gibi unsurlar resme dâhil edilmiş, hatta pişirilen ekmeklerin biçimleri bile tasvirlerde gerçekçi olarak gösterilmiştir. En azından törenler ve dini konulu sahnelerde gösterilen kapların boyut, gövde ve kaide biçimleri konusunda ressamların oldukça gerçekçi olarak çevrelerinde gördükleri haliyle objeleri resmettiklerini söylemek mümkündür. Sonuç olarak resim sanatı örnekleri, seramik formları konusunda veriler sağlasa da her zaman temkinli yaklaşmayı gerektirmektedir.

Bu noktada karşılaşılan bir diğer sorun, tasvir edilen eserlerin yapıldığı maddenin saptanmasında yaşanmaktadır. Seramik, cam ve maden endüstrileri arasında teknikler ve formlar konusunda sürekli bir etkileşimin varlığı, tasvir edilen kapların ne kadarının

seramikten yapıldığı sorusunu akla getirmektedir. Bu sorun ancak kazılarda ve müzelerde bulunan tüme yakın kapların incelenmesi ve tasvirlerle karşılaştırılması ile aşılabilmektedir.

Kap formlarının isimlerinin tespit edilmesinde diskus, ampulla, gararion, poterion, modiolus gibi bazı sözcüklerin türetildiği kökün aynı zamanda kapların kullanımına ya da formuna ilişkin detayları ortaya koyması büyük kolaylık sağlamıştır. Ancak belli bir işlevi ya da biçimi işaret etmesi sayesinde daha kolay tanımlanabilen formların yanı sıra işlev ve isimlerin birbiriyle çelişkili göründüğü örnekler de mevcuttur. Örneğin Orta Bizans Dönemi metinlerinde sıklıkla bahsi geçen pinakion (πινάκιον) sözcüğü, düz ve sığ servis kapları için kullanılmıştır. Ancak Antikçağda döneminde düz, levha biçimindeki bir objeyi tanımlayan bir kelimenin, Bizans Döneminde servis kapları için kullanılmış olması dikkat çekicidir.

Benzer bir sorun da Bizans Dönemi yazarlarının, asıl amacı günlük yaşamı anlatmak olmadığından, bir objeyi tanımlamak için kullandığı sözcükleri ne kadar özenli seçtiğidir. Kaynaklarda VII. Konstantinos Porphyrogennetos'un (913-959) gönderdiği diplomatik hediyelerin arasında bir 'sardonyx poterion'dan bahsedilmektedir. Anna Komnena'nın 1083 yılında, imparator I. Aleksios'un Alman imparatoru IV. Henry'ye gönderdiği hediyeleri sayarken bir 'sardonyx kaukion'dan bahsetmesi, üretilen eserlerin hem yapıldıkları malzeme hem de formu konusunda adlarının bilinçli şekilde kullanıldıklarını düşündürmektedir.[273] Yine metinlerde 'mesoskoutelion' (orta boy skoutelion) ya da 'chalkotzoukalion' (bakır tsoukalion)[274] gibi ayrımların yapılması da yine objelerden genel bir adlandırmayla değil, özenli şekilde bahsedildiğini göstermektedir. Bu verilerden elde edilen bir başka sonuç ise kapların boyutlarına göre değil, işlevine göre anılmasıdır. Bizans Döneminde aynı işlevle kullanılan bir kabın büyük ya da küçük örneklerinin olması kabın adlandırmasını değiştirmemektedir.

Son olarak Bizans seramik terminolojisinde eserin ait olduğu dönemde kullanılan dile yani adının Latince ya da Yunanca oluşuna göre yazılışların da revize edilmesi zorunluluğu vardır. Bu yöntem ilk bakışta bir karışıklık gibi görünse de esasında yeme-içme alışkanlıkları ile kullanılan objelerin bağlantısındaki sürekliliği ve değişimi gösterdiğinden ilginç veriler sunar. Erken Bizans Dönemi ile Orta ve Geç Bizans

[273] Hendy (1985), s.268-269.
[274] http://elearning.unifr.ch/apb/Typika/fiche_synthese.php?id=432 (Erişim Tarihi 05.02.2013)

Döneminde aynı işleve sahip kap formlarının adlandırılmasındaki farklılık ya da süreklilik nedeniyle hazırlanan tabloda farklı bir düzenleme tercih edilmiştir. Bu yüzden Erken Bizans Dönemindeki Latince adlandırmalar, Orta Bizans Döneminden itibaren Yunanca olarak kullanılmaya devam edilmişse tabloda karşısındaki satırda gösterilmiştir. Erken Bizans Döneminden sonra aynı işleve sahip bir kap, Orta Bizans Döneminde farklı bir adla anılmaya başlanmışsa karşısındaki satırda gösterilmemiş, yeni bir madde olarak alttaki satıra eklenmiştir.

Kapların servis, mutfak ya da depolama kabı olması biçim ve süslemesini belirlediğinden kap formları işlevlerine göre ayrılmıştır. Ticari kaplar üretim merkezleri ve dönemlere göre hem form hem de kapasiteleri bakımından farklılıklar gösterdiğinden bu özellikleri dikkate alınarak ayrı bir başlık altında ele alınmıştır. Aynı sebeple aydınlatma gereçleri de farklı bir grup olarak kabul edilmiştir.

Yemek, içki ve sosların servis edilmesinde kullanılan kaplar, açık ve kapalı formlar olarak ayrılmaktadır. Açık formlar genellikle yemek ve sosların konduğu geniş ağızlı ve sığ kaplardan oluşur. Kapalı formlar ise su, yağ, şarap ve diğer sıvıların konduğu, ağzı gövdesinden dar olan kaplardır. Bizans metinlerinde kapların boyutlarına göre kullanım şekillerinde de farklılıklar görüldüğünden; yemeğin servisinde kullanılan kapları tanımlayan birçok sözcük bulunmaktadır.

Bunlardan ilki **discus** (Lat.) olarak adlandırılan formdur. Adından anlaşıldığı gibi düz ve sığ servis kaplarıdır. Sofrada katı gıdaların servisinde kullanılmıştır. Ayrıca Erken Bizans Döneminde kiliselerde paten işleviyle de kullanılan geniş kaplar da bu adla anılmıştır. Arkeolojik olarak da belgelenebilen form, Orta Bizans Dönemi metinlerinde diskos (Yun.) (δισκος) olarak geçer. Ancak sözcüğün metinlerde anılması, sadece litürjik işlevi nedeniyledir.[275] Orta Bizans Döneminden itibaren özellikle typikonlarda manastırlarda yenen yemek esnasında kullanılan tabak formlarını tanımlamak için **pinakion** (Yun.) (πινάκιον) sözcüğü kullanılmaya başlanmıştır.[276] Her

[275] A. M. Talbot (Çev.) (2000). Attaleiates: Rule of Michael Attaleiates for his Almshouse in Rhaidestos and for the Monastery of Christ Panoiktirmon in Constantinople. *Byzantine monastic foundation documents: A complete translation of the surviving founders' typika and testaments* (Ed: J. Thomas ve A. Constantinides Hero), Washington, D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, ss.326-376, s.357, 369.

[276] N. Patterson Sevcenko, (Çev.) (2000). Kosmosoteira: Typikon of the Sebastokrator Isaac Komnenos for the Monastery of the Mother of God Kosmosoteira near Bera. *Byzantine monastic foundation documents: A complete translation of the surviving founders' typika and testaments* (Ed: J. Thomas ve A. Constantinides Hero), Washington, D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, ss.782-858, s.831.

iki sözcük de yemeğin konduğu sığ formları işaret ettiğinden, derinliği çapının üçte birinden az olan kaplar discus ve pinakion olarak adlandırılmışlardır.

Erken Bizans Döneminde yemek servisinde sıklıkla kullanılan kaplardan bir diğeri **scutula** (Lat.) olarak adlandırılmıştır. Bu kaplar, sofrada servis esnasında kullanılan açık formların en küçüğüdür. Bu yüzden sofrada, ana yemeğin yanında yenen garum ve sofraya getirilen baharatlar, kuruyemişler için kullanılmış olabileceği düşünülmektedir. Kazı alanlarından çıkan ve müzelerde yer alan Erken Bizans Dönemi eserleriyle karşılaştırıldığında; çapı 20 cm.den küçük ve derinliği çapın yarısından az olan kapların bu işlev için uygun olduğu tespit edilmiştir. **Skoutelion** (Yun.) (σκουτέλιον) adı, Orta Bizans Dönemi metinlerinde sıklıkla geçmektedir. Günlük yemek düzeninin bir parçası olduğu anlaşılan ve 'orta boy skoutelion'[277] şeklinde tanımlamaların yapılması formun Erken Bizans Döneminden farklı olarak, daha büyük boyutlu olduğunu ve ana yemek için kullanılan servis kabı olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca bu tür kaplar, Orta Bizans Döneminde düşük kaliteli şarapların sulandırılarak büyük boyutlu kaplardan içilmesi için de uygundur. Erken dönem ve sonrasında üretilen servis kapları karşılaştırıldığında, Erken Bizans Döneminde üretilen scutula gibi küçük boyutlu kapların artık nadiren üretildiği tespit edilmiştir. Orta Bizans Dönemine gelindiğinde bakliyat ve sulu yemeklerden oluşan öğünlerin artmasıyla geniş ve derin servis kaplarının üretimi artmıştır. Çapı 25 cm.den küçük ve derinliği çapının üçte birinden az olan kaplar için bu terim kullanılmıştır.

Benzer sebeplerle **catillus** (Lat.) olarak anılan, soslu veya sulu yemeklerin servisinde kullanılan derin ve büyük boyutlu kaplar, Erken Bizans Döneminden sonra görülmemektedir. Orta Bizans Döneminde yemeklerin tek öğünde tüketileceği kadar pişirilmeye başlanması nedeniyle büyük boyutlu ve derin servis kaplarına olan ihtiyaç azalmıştır. Erken Bizans Döneminde görülen çapı 35 cm.den küçük ve derinliği çapının yarısından az olan kaplar için bu terim kullanılmıştır.

Gabata (Lat.), Antikçağda sofradaki büyük servis tabağının yanında sosun servisi için kullanılmıştır. Çapı çok geniş olmayan, derin bir formdur. Erken Bizans Döneminde yine yemek esnasında sos veya kuruyemiş servisinde kullanılmış olmalıdır. Orta Bizans Döneminde skoutelion gibi servis kaplarının boyutlarında görülen değişimlerle **gabadion** (Yun.) (γαβαδιον) olarak anılmaya başlanan kaplarda da

[277] http://elearning.unifr.ch/apb/Typika/fiche_synthese.php?id=929 (Erişim Tarihi 05.02.2013)

değişiklik olmuştur.[278] Daha geniş ve büyük bir form olarak Bizans Dönemi sofralarında varlığını sürdürmüştür. Çapı 32 cm.den küçük ve derinliği çapının yarısından az olan kaplar için bu terim kullanılmıştır.

Yemeklerin ve diğer eşyaların masaya taşınmasında **patina** (Lat.) adı verilen ve daha çok madenden yapılan düz ve geniş kap kullanılmıştır. Bu kapların aynı zamanda yemeğin pişirilmesi için de kullanıldığı bilinmektedir. Discustan daha geniş bir kap olduğundan, çapı 30 cm.den fazla olan sığ seramik kapların tanımlanması için bu terim kullanılmıştır. Orta Bizans Döneminde pişirme alışkanlıklarının değişimine paralel olarak, bu tip geniş kapların yemeğin hazırlanması esnasında kullanılması azalmıştır. Geniş servis kapları, yüksek kaideli ve süslü olarak tasarlanmaya başlayarak giderek geniş maden kapların yerini almıştır. İşlevindeki değişime paralel olarak çok miktarda yemeğin servis yapıldığı zengin sofralarda kullanılan bu kaplar **moukhroution** (Yun.) (μουχρούτιον) olarak adlandırılmıştır.[279] Kazılarda tespit edilen örnekler arasında nadiren görülen ve genellikle çapı 34. cm.den büyük kaplar bu adla anılmıştır.

Açık servis kaplarından sonuncusu, yemeğin sıcak servis edilmesinde kullanılan ve Erken Bizans Döneminde **gararium** (Lat.), Orta Bizans Döneminde **saltsarion** (Yun.) (σαλτσάριον) ya da **gararion** (Yun.) (γαράριον) olarak anılan kaplardır.[280] Kökeni Helenistik Döneme kadar uzanan, yemeği sıcak tutmaya yarayan servis kapları, adından dolayı sadece balık sosu (garum/garos) ile ilişkili gibi görünse de, Orta Bizans Döneminde et yemeklerini de bu sosa bulayarak pişirmek yaygın bir uygulamadır. Bu yüzden sıcak servis edilmesi gereken, sos ya da soslu et yemeklerinin konulduğu kaplar olabileceği düşünülmektedir.

Açık formların yanı sıra yemek esnasında içkinin servis edilmesinde kullanılan kapalı formlar mevcuttur. Kapalı formlardan en yaygın olan **oinokhoe** (Yun.) / **oinokheion** (Yun.) (οίνοχηι□ν)[281], sıvıların servisi için kullanılan, yonca biçiminde ağza sahip, şişkin gövdeli, kısa boyunlu, tek dikey kulplu servis kaplarıdır. Adından anlaşıldığı gibi özellikle şarap (oinos) servisi ile ilişkili bir formdur. Bu terim Bizans Dönemi boyunca ağzı yonca biçiminde yapılmış servis kapları için kullanılmıştır.

---

[278] F. Miklosich ve I. Müller (1890). *Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et profana VI*, s.241-246.
[279] P. Gautier (1984). Le typikon du sébaste Grégoire Pakourianos.*REByz*, 42, 5-145.
[280] Bakırtzis (1989), s.55.
[281] N. Oikonomides (1990). The contents of the Byzantine house from the eleventh to the fifteenth century. *DOP*, 44, 205-214, s.211.

Dar ve uzun bir boyna sahip **lagoena** (Lat.) / **lagena** (Yun.) (λαγήνα) yine Bizans Dönemi boyunca kullanılmıştır. Özellikle zeytinyağı, şarap ve diğer sıvıların servisinde ve taşınmasında kullanılan, şişkin gövdeli, dar boyunlu kaplardır. Metinlerden küçük boyutlu olan örneklerin **laginion** olarak anıldığı anlaşılmıştır.[282]

Bu iki formun dışında, Orta Bizans Döneminde sofrada içilen daha ucuz içkilerin 'kerasion' olarak anılmaya başlanmasıyla birlikte içki servisinde kullanılan kapalı formlar arasına yeni bir adlandırma dâhil olmuştur. **Kerastikon** (Yun.) (κεραστικ□ν) olarak anılan form; sıvıların servisinde kullanılan, şişkin gövdeli, tek dikey kulplu kabı tanımlamaktadır.[283]

Müzeler ve koleksiyonlardaki örnekler sayesinde, yemek esnasında servis edilen içkilerin içilmesi için üretilmiş, çok süslü, maden veya camdan yapılmış çok sayıda eser mevcuttur. Aynı işlevle kullanıldığı kesin olarak tespit edilmiş seramik örnekler ise daha az sayıdadır. Erken Bizans Döneminde kullanılan **calix** (Lat.), bu işleve sahip eserler arasında en yaygın olanıdır. Kesin bir biçimi olmamakla birlikte yüksek kaideli, derin bir form olduğu anlaşılmaktadır. Kiliselerde ayin esnasında kullanılan maden örnekleri çok sayıda örnekle belgelenmiştir. Ancak Orta Bizans Döneminden itibaren hem litürji esnasında şarabın konduğu hem de günlük yaşamda şarap içmeye yarayan kaplar, **poterion** (Yun.) (ποτήριον) olarak anılmaya başlanmıştır.[284] Litürjik işlevi nedeniyle Bizans metinlerinde sıkça anılmaktadır. Maden örnekleri yoğun olmakla birlikte maden kapları taklit eden seramik örnekleri de bulunmaktadır.

Modiolus (Lat.) / **modiolos** (Yun.) (μοδίολος), silindirik ya da konik gövdeli, tek dikey kulplu veya kulpsuz kaplara verilen isimdir. Bizans Dönemi boyunca kullanılan formlardan birisidir. İçki içilmesinin yanı sıra ölçek olarak kullanılmıştır. Daha çok cam ve metal örnekleri yaygındır. Seramikten yapılan örnekler, genellikle metal kapların taklididir. Roma mitolojisinde bereket sembolü olarak; Mısır kökenli bir Tanrı olan Serapis ve Tanrıça Tyche'nin atribüleri olarak başlarının üzerinde gösterilmiştir. Hatta

[282] Bakırtzis (1989), s.90.
[283] G. Dennis (Çev.) (2000). Skoteine [Boreine]: Testament of Maximos for the Monastery of the Mother of God at Skoteine near Philadelphia. Byzantine monastic foundation documents: A complete translation of the surviving founders' typika and testaments (Ed: J. Thomas ve A. Constantinides Hero), Washington, D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, ss.1176-1195, s.1186.
[284] Talbot (2000), s.357, 358, 369; Hendy (1985), s.268.

Orta Bizans Döneminde imparator ve imparatoriçeler tarafından giyilen konik, yüksek ve süslü taçlar da aynı adla anılmıştır.[285]

Bu forma benzer ancak belli bir ölçü birimine tekabül etmeyen; küresel gövdeli, tek dikey kulplu formlar da mevcuttur. **Koupa** (Yun.) (κούπα) olarak anılan bu formlar, Orta Bizans Dönemi seramiklerinde yaygın olarak görülmektedir.[286]

Sıvıların servisinde kullanılan bir kap olan **poculum** (Lat.), formu net olmamakla birlikte, tasvirlerden özellikle cam kaplarda yaygın olan konik bir form olduğu anlaşılmaktadır. Diğer içki kaplarına göre kullanımı daha yaygın olmamakla birlikte, metinlerden genel olarak içki içmek için kullanılan kapları tanımlamakta kullanılan bir sözcük olduğu anlaşılmaktadır.[287]

Kaukion (Yun.) (καυκίον) Orta Bizans Döneminden itibaren metinlerde sıklıkla anılan bir diğer servis kabıdır. İçki içilmesi amacıyla kullanılmıştır. Hem günlük yaşamın bir parçası olarak hem de lüks objelerin arasında sayıldığından küresel ya da konik gövdeli, basit bir forma sahip olduğu anlaşılmaktadır.[288] Küçük bir çanak ya da daha derin, konik gövdeli bir bardak biçiminde olduğu düşünülmektedir. Bu tip servis kaplarının maden ve cam örnekleri çok yaygın olmakla birlikte, seramik örnekleri de yapılmıştır.

Bu çalışmada servis öncesinde yemeğin ve içkilerin hazırlanması esnasında kullanılan kapların tümü mutfak kapları olarak tanımlanmıştır. Bu aşamalarda ahşap, maden ya da seramikten yapılmış; yıkama, karıştırma, ezme, mayalama, yoğurma, süzme ve pişirmeye yarayan birçok gereç kullanılmaktadır. Duvar resimlerinde, mezarlar kabartmalarında az sayıda da olsa Roma dönemi mutfaklarının tasvirlerine rastlanır. Ayrıca arkeolojik araştırmalar sayesinde kapların işlevleri konusunda kesin bilgiler edinmek mümkün olmuştur. Günümüze gelen objeler arasında seramikten yapılan, karıştırma ve ezme işleviyle kullanılan geniş kaplar daha yoğun olarak bulunmaktadır. Yemek tariflerinde yeşilliklerin ve baharatların seramik kaplarda hazırlandığında daha lezzetli olacağı gibi önerilere de dayanarak karıştırma, ezme,

[285] A. Kazhdan (1991). Modiolos. *ODB*, III. New York: Oxford University Press, s.1387-1388.
[286] L. Bénou (1998). *Le Codex B du Monastère Saint-Jean-Prodrome (Serrès), A (XIIIe – XVe siècles).* Paris, s.123-125.
[287] L. Döderlein (1841). *Döderlein's hand-book of Latin synonymes.*(Çev: B. A. Arnold), London: J. G. F. & J. Rivington, s.165.
[288] Patterson Sevcenko (2000), s.831; Hendy (1985), s.269.

yoğurma mayalama gibi işlemlerin özellikle bu kaplarda yapıldığının anlaşılması bu kapların kazılarda daha yoğun olarak bulunmasını açıklar.

Crater (Lat.) / **krater** (Yun.) (κρατήρ) olarak adlandırılan kaplar, aslında servis esnasında su ve şarabın karıştırması için kullanılan bir kap formudur. Servisten önce şarabın sulandırılması için kullanılmıştır. Antikçağda döneminde çok süslü seramik ve maden örnekleri mevcut olup, crater içerisinden bir kepçe (Lat. cyathus) yardımıyla içki kaplarına doldurulması geleneğinin servisin bir parçası olduğu anlaşılmaktadır. Orta Bizans Döneminde, Yunan ve Roma dönemi örnekleri gibi çok süslü olmayışı, şarabın mutfakta hazırlandıktan sonra oinocheion, lagena veya kerastikon gibi kaplar yardımıyla servis edildiğini göstermektedir. Orta ve Geç Bizans Dönemi saraylarındaki şölen tasvirlerinde de krater tasvirlerine rastlanmaz. Form olarak oldukça derin, geniş ve küresel gövdeli kaplardır. Bizans Dönemi boyunca metinlerde sıklıkla geçmesi nedeniyle kapların kullanımının devam ettiği saptanmıştır. Ancak formun değişerek daha sade, geniş ve derin bir mutfak kabına dönüşmüştür. Ancak diğer mutfak kapları kadar kaba hamurlu değildir.

Alveus (Lat.), mutfak kaplarının içerisinde en büyük boyutlu olan formlardan biridir. Basit bir tekne formunda olup, yıkama, karıştırma, mayalama, yoğurma gibi birçok farklı amaç için kullanılmıştır. Ahşaptan yapılan örnekleri yoğun olmakla birlikte seramikten yapılan örnekleri de mevcuttur. Aynı işlevle kullanılan kaplar, Orta Bizans Döneminde **lekane** (Yun.) (λεκάνη) olarak anılmıştır.[289] Kaplar büyük boyutlu olduklarından Bizans Dönemi boyunca mutfak dışında ev içi ihtiyaçlar için de kullanılmıştır.

Mortarium (Lat.), özellikle yemeği çeşnilendirmekte kullanılan otlar ve baharatların ezilmesinde kullanılan; kalın cidarlı, geniş ezme ve karıştırma kabıdır. Erken Bizans Döneminde ezme ve karıştırma işleviyle kullanılan geniş ve kalın cidarlı, ağır kaplar bu isimle anılmıştır. Havaneli (Lat. **pistillum**) ile birlikte kullanılmıştır. Orta Bizans Döneminden itibaren aynı işlevde kullanılan kaplar, **olmoi** (Yun.) (□λμοι) olarak anılmış ve havaneli (Yun. **mochlion**) (μοχλιον) ile birlikte kullanılmıştır.[290]

[289] R. Jordan (Çev.) (2000). Pakourianos: Typikon of Gregory Pakourianos for the Monastery of the Mother of God Petritzonitissa in Backovo. *Byzantine monastic foundation documents: A complete translation of the surviving founders' typika and testaments* (Ed: J. Thomas ve A. Constantinides Hero), Washington, D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, ss.507-563, s.554.
[290] A. Kazhdan ve G. Vikan (1991). Mortaria. *ODB*, II. New York: Oxford University Press, s.1411.

Mutfak işleri ve özellikle şarabın suyla karıştırılması esnasında kullanılan süzgeçler, Erken Bizans Döneminde **colum** (Lat.) olarak adlandırılmıştır. Genellikle şarap süzmekte kullanılan süslü, maden örnekleri bilinse de mutfakta kullanılmış olan az sayıda seramik örnek bulunmaktadır. Çift tutamaklı ya da tek saplı örnekleri mevcuttur. Orta Bizans Döneminden itibaren süzme işleviyle kullanılan gereçler, **ithmos** (Yun.) (ιχμος) olarak anılmıştır.[291] Metalden örnekleri olduğu gibi pişmiş topraktan yapılmış örnekleri de Bizans Dönemi boyunca kullanılmıştır. Bu dönem örnekleri daha çok delikli küçük bir kâse formundadır. Bazı örnekleri tek saplıdır.

Karıştırma ve süzme işlemleri dışında gıda ve sıvıların taşınması veya muhafaza edilmesi için kullanılan birçok kap mevcuttur. Günlük yaşamda maden kaplarda yoğun olmakla birlikte, nadiren seramik örnekleri görülen **Situla** (Lat.) / **Sitla** (Yun.) (σιτλά), halka kulplu, silindirik ya da konik gövdeli bir kaptır.[292] Aynı zamanda kiliselerde kutsal suyun taşınması için de kullanılmıştır. Seramikten yapılan örnekler su veya süt gibi sıvıların taşınması için kullanılmış olmalıdır.

Mastrapas (Yun.) (μαστραπ□ς), geniş ağızlı, tek dikey kulplu, küçük mutfak kabıdır.[293] Sıcak su ya da başka nesnelerin aktarılması için kullanılan tek ya da çift kulplu kaplardır. Bir kepçeye benzer bir işleve sahipse de formu nedeniyle yemeğin hazırlanması esnasında malzemelerin ölçülmesi amacıyla da kullanılmış olabileceği anlaşılmaktadır.

Mutfakta yemeğin hazırlanması dışında, besinlerin depolandığı kaplar da mevcuttur. Erken Bizans Döneminde **cadus** (Lat.) genellikle şarap ya da yağ gibi sıvıların depolanmasında kullanılmıştır. Roma döneminde olduğu gibi, Bizans Dönemi caduslarının standart bir kapasitesi olup olmadığı henüz tespit edilememiştir. Küresel gövdeli, tek ya da çift dikey kulpludur. Bazen az miktarda tahılın saklanması için de kullanılmıştır. Bu nedenle geniş ya da dar ağızlı örnekleri mevcuttur.[294]

Stamnion (Yun.) (στάμνιον), dar ağızlı, yatay veya dikey kulplu depolama kabıdır.[295] Şişkin gövdeli, çift ya da tek kulplu kaplar için bu terim kullanılmaktadır. Formun hem depolama hem de taşıma amacıyla kullanıldığı anlaşılmaktadır.

---

[291] Talbot (2000), s.357, 358, 369.
[292] Bakırtzis (1989), s.106.
[293] Dennis (2000), s.1186.
[294] Delemen ve Çokay Kepçe (2009), s.5; K. D. White (1975). *Farm equipment of the Roman world*. New York: Cambridge University Press, s.127-130.
[295] Bakırtzis (1989), s.95.

Orta Bizans Döneminde geniş ağızlı, silindirik gövdeli, büyük depolama kapları **kourelos** (Yun.) (κουρελός) olarak anılmıştır.[296] Formu nedeniyle özellikle salamura yapımında ve depolama işleviyle kullanıldığı anlaşılmaktadır. Büyük boyutlu kaplar, kolay taşınmaları için yatay ya da dikey kulplara sahiptir. Geç Bizans Dönemi tasvirlerinden aynı zamanda şarabın sulandırılması için kullanıldığı da anlaşılmaktadır.

Yine Orta Bizans Döneminde görülen **kouroupion** (Yun.) (κουρούπιον), küresel gövdeli, geniş ağızlı depolama kaplarına verilen isimdir.[297] Büyük boyutlu kaplar olmamakla birlikte saklama kabı işleviyle kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kazılarda bulunan örneklerin birçoğu kapaklarıyla birlikte ele geçmiştir. Bu nedenle kuru besinlerin, özellikle de peynirin uzun süre saklanması için kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Erken Bizans Döneminde tahıl, şarap veya yağ saklamak amacıyla kullanılan, büyük boyutlu depolama kapları **dolium** (Lat.) olarak anılmıştır. Ayrıca şarabın mayalama aşamasında da kullanılmıştır. Mevcut Roma dönemi örneklerinde standart bir kapasiteye sahiptir. Ancak Bizans Dönemi için böyle bir tespit yapılamamıştır. Orta Bizans Döneminde form özellikleri değişerek daha küçük boyutlarda üretilen bu kaplar, **pithos** (Yun.) (πιθ□ς), olarak anılmıştır. Orta Bizans Dönemi örnekleri daha geniş ağızlı ve küresel gövdelidir. Olasılıkla bölgenin ve yerleşimin ihtiyacına göre depolama kaplarının boyutları farklılık gösterir. Ancak pithosun yanı sıra **pitharion** (Yun.) (πιθαριον) olarak, pithoslardan daha küçük olan depolama kaplarından bahsedilmesi; Bizans Döneminde kullanılan pithoslarda yüksek kapasiteye sahip olanlar ve daha küçük olanlar şeklinde bir ayrım olduğunu göstermektedir.[298]

Flaskion (Yun.) (φλασκίον), yassı, küresel gövdeli, çift kulplu kaplara verilen isimdir. Tam olarak depolama ya da taşıma amacıyla kullanıldığı saptanamayan bir form olarak karşımıza çıkmaktadır. Deriden veya ahşaptan yapılan örneklerinin genel kullanım amacının yolculuk esnasında sıvıların taşınması olduğu bilinmektedir. Ancak pişmiş topraktan yapılan ve uzak mesafelere yapılan yolculuklara pek de uygun olmayan seramik örneklerinin farklı bir kullanım amacı bulunmaktadır. Seramik olanların az miktarda satın alınan kıymetli içkilerin doldurulması için kullanıldığı

[296] Bakırtzis (1989), s.122.
[297] Bakırtzis (1989), s.122.
[298] Bakırtzis (1989), s.110.

anlaşılmaktadır. İşlev olarak benzer ancak gövdenin genişleyerek yatay silindirik bir biçim aldığı örnekler askodabla (Yun.) (ασκοδάβλα) olarak anılmıştır.[299]

Bizans Döneminde lezzetli bir yemek hazırlamak için malzemelerin pişirme şekline göre özenle seçildiği bilinmektedir. Kızartma, haşlama ve fırınlama olarak farklı pişirme tekniklerine uygun kap formları mevcuttur. Kazılarda pişirme kapları içerisinde en yoğun ele geçen örnekler **Chytra** (Lat.) / **Khytra** (Yun.) (χύτρα) formlarıdır. Maden kapların dayanıklılığına rağmen seramik kapların ekonomik bir çözüm olduğu anlaşılmaktadır. Ancak seramik pişirme kaplarının bu denli yaygın oluşunun en önemli nedeni, dönem kaynaklarında da belirtildiği gibi, özellikle et yemeklerinin seramik kaplarda pişirilmesinin tercih edilmesidir. Ayrıca chytralar, yemek pişirmenin dışında sosların pişirilmesinde ve su ısıtmak amacıyla kullanılmıştır. Ağız ve kulp profilleri, dönemlere ve bölgelere göre farklılıklar göstermekle birlikte, küresel gövdeli, gövdeden ağza doğru daralan, tek ya da çift kulplu, derin pişirme kapları bu adla anılmıştır.

Orta Bizans Döneminde pişirme amacıyla kullanılan kaplar, **tsoukalion** (Yun.) (τσουκαλιον) olarak da anılmıştır. Metinlerden sözcüğün aynı zamanda günlük yaşamdaki pişirme kaplarının genel adı olduğu da anlaşılmaktadır.[300]

Patella (Lat.), saplı veya çift tutamaklı, yayvan bir pişirme kabıdır. Olasılıkla daha az sulu yemeklerin veya tatlıların pişirilmesinde kullanılmıştır.[301] Ancak Orta Bizans Döneminden itibaren bu tip kaplar artık üretilmediği gibi adlandırma da kullanılmamıştır.

Orta Bizans Döneminde khytra kadar derin olmayan, yayvan ağızlı pişirme kapları s**tegnaton** (Yun.) (στεγνάτον) olarak anılmıştır.[302] Erken Bizans Dönemindeki patellaya benzemekle birlikte daha derin ve küçük bir formdur. Geniş ağızlı ve sığ bir pişirme kabı formudur.

Patera (Lat.), kulpsuz ya da tek kulplu, yayvan ve sığ kaplardır.[303] Maden örneklerinin yanı sıra seramikten yapılan örnekleri de yoğun olarak kullanılmıştır. Erken Bizans Döneminde özellikle kızartmalar için kullanıldığı bilinmektedir.

Kızartma amacıyla kullanılan bir diğer kap Erken Bizans Döneminde **tagenon** (Lat.) olarak anılmıştır. Form olarak tek saplı ya da çift kulplu sığ kaplardır.

[299] Bakırtzis (1989), s.100.
[300] Bakırtzis (1989), s.31.
[301] Delemen ve Çokay Kepçe (2009), s.21.
[302] Bakırtzis (1989), s.51.
[303] Delemen ve Çokay Kepçe (2009), s.21.

Antikçağdan itibaren kullanılan bu form, değişikliklere uğramakla birlikte Bizans Döneminde besinleri kızartmak amacıyla yoğun olarak kullanılmıştır. Orta Bizans Dönemi metinlerinde **teganion** (Yun.) (τηγάνιον) olarak anılmıştır.

Evlerde yenen yemeğin hazılanmasında kullanılan kapların dışında; şarap, yağ, garum, kurutulmuş et/balık, kozmetik ürünleri, balmumu, boya gibi ürünlerin ya da kutsal sayılan yağ, su, toprak gibi maddelerin taşınmasında kullanılan ve üretimi içerisinde barındırdığı nesnenin üretimine bağlı olan kaplar, ticari kaplar olarak adlandırılmıştır. Günlük yaşam için gerekli olan seramik objelerin üretildiği seramik atölyelerinden bağımsız bir endüstri olarak kurulurlar. Kaplar, içerisinde bulunan maddelerin uzak mesafelere bozulmadan taşınması için üretildiklerinden, günlük kullanım kaplarından oldukça farklı biçimlere sahiptir. Antiçağda uzak mesafe ticarette en yoğun kullanılan kaplar, çift ya da tek kulplu amphora adı verilen kaplardır. Bölgelere ve dönemlere göre kapasiteleri değişken olmakla birlikte formlar, temel olarak kulpları yardımıyla kolayca taşınması için tasarlanmıştır. Geç Roma dönemiyle birlikte Akdeniz'de üretilen amphoraların biçim ve kapasitelerinde değişimler görülür. Bu değişim kapların adlandırılmalarına da yansır. Erken Bizans Döneminden itibaren içerisinde genellikle yağ veya şarap taşınan kaplar, **kouphon** (Yun.) (κούφον) olarak adlandırılmıştır. Erken Bizans Döneminin sonunda ekonomik koşulların değişim göstermesiyle, Erken Bizans Döneminde kouphon olarak anılan kaplar, Orta Bizans Döneminde **magarikon** (Yun.) (μαγαρίκ□ν) adını almıştır.[304]

Orta Bizans Döneminde deniz ticareti, verilen imtiyazlar nedeniyle özellikle Venedik ve Ceneviz'den gelen İtalyan tüccarların kontrolüne girmiştir. Bu dönemle birlikte kap formlarında da İtalyan etkisiyle görülmeye başlanan bazı formlar tespit etmek mümkündür. En belirgin olan örnek, **tzarikion** (Yun.) (τζαρίκιον) olarak adlandırılan ve omuz kısmında üç ya da dört yatay kulp bulunan, büyük kapasiteli, ticari kaplarıdır.[305]

Erken Bizans Döneminde yüksek kapasiteli ticari kapların dışında, az miktarda ticareti yapılan ürünler için kullanılan küçük bir başka form mevcuttur. **Unguentarium** (Lat.) adı verilen bu kaplar; kulpsuz, silindirik gövdeli, şişkin karınlı ve dar boyunludur. Sözcük içerisinde yağ veya merhem (Lat. unguent) benzeri bir madde taşındığına işaret etse de Erken Bizans Döneminde kullanılan bu kapların içerisinde ne taşındığı kesin

[304] Bakırtzis (1989), s.70.
[305] Bakırtzis (1989), s.122.

olarak belirlenmemiştir. İçerisindeki maddelerin uzak mesafelere taşınması amacıyla kalın cidarlı üretilen kaplardır.

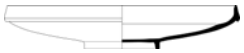
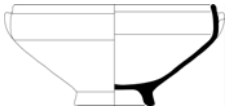
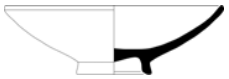
Üretimi, içerisinde taşıdığı ürüne bağımlı olan bir başka kap formu ise kutsal kabul edilen nesnelerin taşındığı, **ampulla** (Lat.) / **ampulla** (Yun.) (□μπυλλα), adı verilen kaplardır. Kurşun, cam ve seramikten örnekleri bulunan kaplar, hac merkezlerine gelen hacıların yanlarında kutsal toprak, su veya yağdan bir miktar götürebilmeleri için üretilmişlerdir.

Bizans Döneminde seramik endüstrisine bağlı olarak gelişebildiği gibi, bağımsız olarak gelişen bir diğer endüstri de aydınlatmadır. Yağ kandilleri, Erken Bizans Döneminde **lychnus** (Lat.) olarak anılmıştır.[306] Erken Bizans Dönemi seramik kandilleri genellikle tek bir burna sahip, kulplu ya da tutamaklı, küresel gövdelidir. 7. yüzyılda mum kullanımının artmasıyla, içerisinde yağ yakılan aydınlatma gereçleri, daha çok kiliselerde kullanılmaya devam edilmiş ve **kandela** (Yun.) (κανδ□λά) olarak anılmıştır.[307] Bu dönemde kiliselerde ayaklı ya da asılarak kullanılan birçok gereç, ayin esnasındaki dizilişine göre farklı isimlerle anılmaktadır. Ancak genel olarak içerisinde yağ yakılan aydınlatma gereçlerininin kandela olarak anılması sebebiyle bu terim tercih edilmiştir.

Hayvansal yağ ya da balmumundan yapılan konik biçimli mumların, Roma döneminde kullanıldığı bilinmekle birlikte; Bizans Döneminde kullanımları yaygınlaşmıştır. Mumun üzerine yerleştirilerek uzun süre yanmasını sağlayan gereçlerin madenden yapılmış örnekleri, candelabrum (Lat.) olarak anılmıştır.[308] Ancak seramikten yapılan örnekleri tespit edilememiştir. Bizans döneminde sivil konutlarda kullanılan mumların, kiliselerde kullanılanlara göre daha küçük olduğu bilinmektedir. Orta Bizans Döneminde üzerinde mumun takılması için sivri bir çıkıntı da bulunan örnekler, **manoualia** (Yun.) (μανουάλια) olarak anılmıştır.[309]

[306] A. Kazhdan ve L. Ph. Bouras (1991). Lighting in everyday life. *ODB*, II. New York: Oxford University Press, s.1228.
[307] Jordan (2000), s.536.
[308] Delemen ve Çokay Kepçe (2009), s.8.
[309] Jordan (2000), s.554.

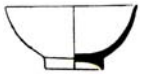
Tablo 1. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Servis Kapları

Terim		Tanım	Etimoloji		Kaynak	Çizim	Öneriler
Erken Bizans	**Orta ve Geç Bizans**		**Lat.**	**Yun.**			
SERVİS KAPLARI							
discus		Geniş ve düz servis kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 9.	 (1)	Yunan ve Roma dönemi için form bakımından belirgin bir özelliği yoktur. Bizans metinlerinde litürjik işlevi nedeniyle sıklıkla kullanılmıştır. Bu terim, geniş ve düz biçimli kapların için kullanılabilir.
	pinakion (πινάκιον)	Geniş ve sığ servis kabı		X	Typikon (Sevcenko, 2000), s. 831.	 (2)	Orta Bizans Döneminde düz servis kapları için kullanılan bir sözcüktür. Bu yüzden sığ servis kapları için bu terim kullanılabilir.
catillus		Büyük ve derin servis kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 6.	 (3)	Yemek servisinde kullanılan büyük bir servis kabıdır. Büyük ve derin kaplar için bu terim kullanılabilir.
gabata	**gabadion** (γαβαδιον)	Çapı geniş ve derin servis kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 10. Typikon (Miklosich-Müller, 1890), s. 241-246.	 (4)  (5)	Yunan döneminde sofrada büyük servis tabağının yanında sosun servisi için kullanılan derin bir servis kabıdır. Erken Bizans Dönemindeki orta boy, derin kaplar için kullanılabilir. Orta Bizans Döneminde adı aynı kökten gelmekle birlikte boyutu değişmiştir. Orta ve Geç dönemde görülen büyük ve derin servis kapları için kullanılabilir.
scutula	**skoutelion** (σκουτέλιον)	Derinliği az, çapı küçük servis kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 25. Typikon (Sevcenko, 2000), s. 831.	 (6)  (7)	Erken Bizans Döneminde küçük bir kâse formundadır. Orta Bizans Döneminde adı aynı kökten gelmekle birlikte boyutu değişmiştir. Orta ve Geç Bizans Döneminde ana yemeğin yendiği büyük boyutlu ve orta derinlikte kaplar için bu terim kullanılabilir.

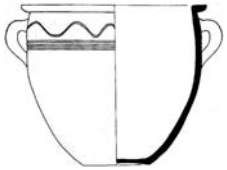
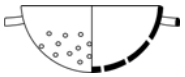
Tablo 2. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Servis Kapları

Terim		Tanım	Etimoloji		Kaynak	Çizim	Öneriler
Erken Bizans	**Orta ve Geç Bizans**		**Lat.**	**Yun.**			
patina		Geniş servis ve pişirme kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 21.	 (8)	Pişirme ve servis amaçlı kullanılan, çok geniş, sığ veya derin olabilen kapların tanımlanması için bu terim kullanılabilir.
	moukhroution (μουχρούτιον)	Çok geniş servis kabı.		X	Bakırtzis (1989), s. 52. Typikon (Gautier, 1984), s. 5-165.	 (9)	Orta Bizans dönemi öncesinde kaynaklarda anılmaz. Yemeğin ortaya servisi için kullanılan geniş kaptır.
gararium	**saltsarion** (σαλτσάριον) **gararion** (γαράριον)	Servis esnasında sos veya yemeği sıcak tutmaya yarayan, ayaklı, taşınabilir ocak	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 10. Bakırtzis (1989), s. 55.	 (10)	Her ne kadar adından dolayı sadece balık sosu ile ilişkili gibi görünse de Bizans Döneminde et yemeklerini bu sosa bulayarak pişirmek yaygın bir uygulamadır. Bu yüzden sıcak servis edilen sos veya et yemeklerinin konulduğu kaplar için bu terimler kullanılabilir.
oinokhoe	**oinokheion** (οίνοχηι□ν)	Yonca şeklinde ağza sahip, şişkin gövdeli, kısa boyunlu, tek dikey kulplu servis kabı		X	Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 20. Oikonomides (1990), s. 211.	 (11)	Adından anlaşıldığı gibi özellikle şarap (oinos) servisi ile ilişkili bir formdur. Form, içerdiği sıvının kolayca boşaltılmasını sağlar. Ağzı yonca biçiminde yapılmış servis kapları için bu terim kullanılabilir.
lagoena	**lagena** (λαγήνα)	Şişkin gövdeli, dar boyunlu, tek dikey kulplu servis kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 15. Bakırtzis (1989), s. 90.	 (12)	Zeytinyağı, şarap ve diğer sıvıların servisinde kullanılmıştır. Geç Antik çağdan itibaren süreklilik gösteren bir formdur. Şişkin gövdeli, dar boyunlu kapalı formlar için bu terim kullanılabilir.
	kerastikon (κεραστικ□ν)	Şişkin gövdeli, tek dikey kulplu servis kabı		X	Typikon (Dennis, 2000). s. 1186.	 (13)	Orta dönemden itibaren şarap ve diğer sıvıların servisinde kullanılan şişkin gövdeli, geniş ağızlı kapalı formlar için bu terim kullanılabilir.

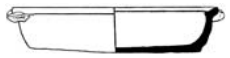
Tablo 3. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Servis Kapları

Terim		Tanım	Etimoloji		Kaynak	Çizim	Öneriler
Erken Bizans	**Orta ve Geç Bizans**		**Lat.**	**Yun.**			
calix		Yüksek kaideli, diyagonal ya da küresel gövdeli derin içki kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 5.	 (14)	Kesin bir formu yoktur. Şarap içmek için kullanılan, yüksek kaideye sahip, diyagonal ya da küresel gövdeli olduğu kaplar için bu terim kullanılabilir.
	poterion (ποτήριον)	Yüksek kaideli, diyagonal ya da küresel gövdeli içki kabı	X		Typikon (Talbot, 2000), s. 357, 358, 369. De Caerimoniis, Hendy (1985), s. 268.	 (15)	Bizans metinlerinde içki içmek için kullanılan kaplara verilen isimdir. Litürjik işlevi nedeniyle Bizans metinlerinde sıkça anılmaktadır.
modiolus	**modiolos** (μοδίολος)	Silindirik ya da konik gövdeli, tek dikey kulplu veya kulpsuz kap			Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 19. Kazhdan (1991b), s. 1387-1388.	 (16)	Aslında cam ve metal formlarında çok yaygındır. Seramik örnekler genellikle metal kapların taklididir. Silindirik ya da konik gövdeli, tek dikey kulplu kaplar için bu terim kullanılabilir.
	koupa (κούπα)	Tek dikey kulplu, küresel gövdeli içki kabı		X	Typikon (Bénou, 1998), s. 123-125.	 (17)	Seramik formlarında yaygın olarak görülen tek kulplu, küresel gövdeli kaplar için bu terim kullanılabilir.
poculum		Küresel gövdeli, küçük içki kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 23.	 (18)	Esasında sıvıların servisinde kullanılan küçük bir kâse formundadır. Özellikle cam kaplarda yaygındır.
	kaukion (καυκίον)	Küresel ya da konik gövdeli, içki kabı		X	Typikon (Sevcenko, 2000), s. 831. Alexiad (Hendy 1985), s. 269.	 (19)	Formu net olmamakla birlikte sofrada içki içilirken kullanıldığı açıktır. Küresel ya da konik gövdeli, küçük kaplar için bu terim kullanılabilir.

Tablo 4. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Mutfak Kapları

Terim		Tanım	Etimoloji		Kaynak	Çizim	Öneriler
Erken Bizans	**Orta ve Geç Bizans**		**Lat.**	**Yun.**			
crater	**krater** (κρατήρ)	Şarabın suyla karıştırılması için kullanılan, geniş ağızlı, derin kap	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 7. Typikon (Gautier, 1984), s. 5-165.	 (20)	Orta ve Geç Bizans metinlerinde anıldığından aynı işlevle kullanılmaya devam edildiği anlaşılmaktadır. Geniş ağızlı ve çok derin kaplar için bu terim kullanılabilir.
alveus		Kalın cidarlı, geniş ve derin karıştırma kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 1.	 (21)	Karıştırma işleviyle kullanılan çok geniş ve derin kaplar için bu terim kullanılabilir.
	lekane (λεκάνη).	Kalın cidarlı, geniş ve derin karıştırma kabı		X	Typikon (Jordan, 2000), s. 554. Sophocles (1900), s. 990.	 (22)	Yemeğin hazırlanması esnasında karıştırma, yoğurma, mayalama gibi birçok aşamada kullanılmıştır. Bizans Dönemindeki çok geniş ve derin kaplar için bu terim kullanılabilir.
mortarium		Kalın cidarlı, geniş ezme ve karıştırma kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 19.	 (23)	Erken Bizans Döneminde ezme ve karıştırma işleviyle kullanılan geniş ve kalın cidarlı, ağır kaplar bu isimle anılmıştır. **Pistillum** (havaneli) ile birlikte kullanılmıştır.
	olmos (□λμος)	Kalın cidarlı, geniş ezme ve karıştırma kabı		X	Kazhdan-Vikan (1991), s. 1411.	 (24)	Bizans metinlerinde ezme ve karıştırma işleviyle kullanılan geniş ve kalın cidarlı, ağır kaplar bu isimle anılmıştır. **Mochlion** (μοχλιον) (havaneli) ile birlikte kullanılmıştır.
colum		Süzgeç	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 6.	 (25)	Şarap süzmek ve mutfak işleri için kullanılan çift tutamaklı ya da tek saplı süzgeçler için bu terim kullanılabilir.

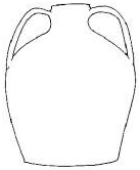
Tablo 5. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Mutfak Kapları

Terim		Tanım	Etimoloji		Kaynak	Çizim	Öneriler
Erken Bizans	**Orta ve Geç Bizans**		**Lat.**	**Yun.**			
	ithmos (ιχμος)	Süzgeç		X	Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 9. Typikon (Talbot, 2000), s. 357, 358, 369.	 (26)	Genellikle şarabın süzülmesinde ya da mutfak işlerinde kullanılmıştır. Delikli küçük bir kâse formundadır. Bazı örneklerinde tek bir sap yer alır.
situla	**sitla** (σιτλά)	Halka kulplu silindirik ya da konik gövdeli kap	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 25. Bakırtzis (1989), s. 106.	 (27)	Günlük yaşamın içerisinde maden kaplarda yoğun olmakla birlikte nadiren seramik örnekleri görülür. Kiliselerde kutsal suyun taşınması için de kullanılmıştır. Seramikten yapılan örnekler su veya süt gibi sıvıların taşınması için kullanılmıştır.
chytra	**khytra** (χύτρα)	Pişirme veya ısıtma amacıyla kullanılan küresel gövdeli, tek ya da çift kulplu kap		X	Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 13. Bakırtzis (1989), s. 31.	 (28)	Ağız ve kulp profili bölgelere göre farklılıklar göstermekle birlikte küresel gövdeli ve pişirme amacıyla kullanılan kaplar için bu terim kullanılabilir.
	tsoukalion (τσουκαλιον)	Pişirme veya ısıtma amacıyla kullanılan küresel gövdeli, tek ya da çift kulplu kap		X	Bakırtzis (1989), s. 31.	 (29)	Orta Bizans Döneminde pişirme amacıyla kullanılan kaplar genel olarak bu adla da anılmıştır.
patella		Saplı veya çift tutamaklı, yayvan pişirme kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 21.	 (30)	Pişirme amacıyla kullanılan geniş bir kaptır. Tek saplı ya da tutamaklı olabilir. Bu işleve sahip kaplar için bu terim kullanılabilir.
	stegnaton (στεγνάτον)	Geniş ağızlı ve derin pişirme kabı		X	Bakırtzis (1989), s. 51.	 (31)	Tsoukalion kadar derin olmayan yayvan ağızlı pişirme kapları için bu terim kullanılmaktadır.

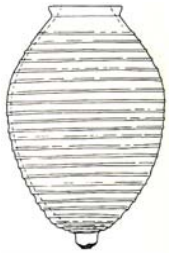
Tablo 6. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Mutfak Kapları

Terim		Tanım	Etimoloji		Kaynak	Çizim	Öneriler
Erken Bizans	**Orta ve Geç Bizans**		**Lat.**	**Yun.**			
patera		Kızartma amacıyla kullanılan kulpsuz ya da tek saplı kap	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 21.	 (32)	Bizans Döneminde kızartma işleviyle kullanılan kulpsuz ya da tek kulplu, yayvan ve sığ kaplardır. Maden örneklerinin yanı sıra seramikten yapılan örnekleri de yoğun olarak kullanılmıştır.
tagenon	**teganion** (τηγάνιον)	Kızartma amacıyla kullanılan tek saplı kap		X	Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 26. Bakırtzis (1989), s. 48.	 (33)	Yunan döneminden itibaren kullanılan kap, form bakımından değişikliklere uğramakla birlikte Bizans Döneminde besinleri kızartmak amacıyla, tek saplı ya da çift kulplu sığ kaplar yoğun olarak kullanılmıştır.
	mastrapas (μαστραπ□ς)	Geniş ağızlı, tek dikey kulplu, kabı		X	Typikon (Dennis, 2000), s. 1186.	 (34)	Sıcak su ya da başka nesnelerin aktarılması için kullanılan tek kulplu kaplardır. Temel olarak bir kepçeye benzer işleve sahipse de formu nedeniyle ölçme amacıyla da kullanılmış olabileceği anlaşılmaktadır.

Tablo 7. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Depolama Kapları

Terim		Tanım	Etimoloji		Kaynak	Çizim	Öneriler
Erken Bizans	Orta ve Geç Bizans		Lat.	Yun.			
flasca	**flaskion** (φλασκίον)	Yassı, küresel gövdeli, çift kulplu kap. Matara		X	Bakırtzis (1989), s. 100.	 (35)	Bizans Döneminde yerleşimlerde az miktarda satın alınan içkilerin doldurulması için kullanılan kaplar bu isimle anılmıştır.
cadus		Geniş ya da dar ağızlı, sıvı depolama kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 5.	 (36)	Kaynaklarda genellikle şarap ve yağ gibi sıvıların saklanması ve bazen de az miktardaki tahılın saklanması için kullanıldığına dair bilgiler mevcuttur. Örneklerle karşılaştırıldığında depolama amaçlı kullanılan, geniş ya da dar ağızlı örnekleri mevcuttur. Küresel gövdeli, tek ya da çift kulplu, büyük depolama kapları için bu terim kullanılabilir.
	stamnion (στάμνιον)	Dar ağızlı, yatay veya dikey kulplu depolama kabı		X	Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 26. Bakırtzis (1989), s. 95.	 (37)	Hem depolama hem de taşıma amacıyla kullanıldığı anlaşılmaktadır. Şişkin gövdeli, çift ya da tek kulplu kaplar için bu terim kullanılabilir.
	kourelos (κουρελός)	Geniş ağızlı, küresel gövdeli, büyük depolama kabı		X	Bakırtzis (1989), s. 122.	 (38)	Bizans Döneminde depolama kabı işleviyle kullanılan büyük boyutlu kaplar bu şekilde anılmıştır. Genellikle salamura yapmak için kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bizans seramiklerindeki küresel gövdeli ve kulplu, büyük boyutlu kaplar için bu terim kullanılabilir.

Tablo 8. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Depolama Kapları

Terim		Tanım	Etimoloji		Kaynak	Çizim	Öneriler
Erken Bizans	**Orta ve Geç Bizans**		**Lat.**	**Yun.**			
	kouroupion (κουρούπιον)	Küresel gövdeli, geniş ağızlı depolama kabı		X	Bakırtzis (1989), s. 122.	 (39)	Bizans Döneminde saklama kabı işleviyle kullanılan kaplara verilen isimdir. Besinlerin özellikle de peynirin uzun süre saklanması için kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bizans Dönemindeki küresel gövdeli ve geniş ağızlı kaplar için bu terim kullanılabilir.
dolium		Küresel gövdeli, büyük depolama kabı	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 69	 (40)	Erken Bizans Döneminde tahıl, şarap veya yağ saklamak amacıyla kullanılan, büyük boyutlu depolama kapları için bu terim kullanılabilir.
	pithos (πιθ□ς)	Küresel gövdeli, büyük depolama kabı		X	Bakırtzis (1989), s. 110.	 (41)	Bizans Döneminde özellikle tahıl gibi gıdaların ya da şarap, yağ gibi sıvıların saklanması için kullanılan, büyük boyutlu depolama kapları bu adla anılmıştır.
	pitharion (πιθαριον)	Küresel gövdeli depolama kabı		X	Bakırtzis (1989), s. 110.	 (42)	Bizans Dönemi metinlerinde depolama amacıyla kullanılan kaplar arasında kapasitesine göre bir ayrım yapılmıştır. Bizans Döneminde kullanılan pithosların standart bir boyutu olmadığından bu sözcük daha küçük boyutlu pithos formundaki kaplar için kullanılabilir.

Tablo 9. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Ticari Kaplar

Terim		Tanım	Etimoloji		Kaynak	Çizim	Öneriler
Erken Bizans	**Orta ve Geç Bizans**		**Lat.**	**Yun.**			
kouphon (κούφον)		Şarap, yağ ve çeşitli malların ticaretinde kullanılan çift ya da tek kulplu kap		X	Bakırtzis (1989), s. 70.	 (43)	Yunan döneminden itibaren ticarette kullanılan amphora sözcüğünün yerini Erken Bizans Döneminde kouphon sözcüğü almıştır.
	magarikon (μαγαρίκ□ν)	Şarap, yağ ve çeşitli malların ticaretinde kullanılan çift ya da tek kulplu kap		X	Bakırtzis (1989), s. 70.	 (44)	Erken Bizans Döneminde kullanılan kouphon sözcüğü yerini Orta Bizans Döneminde magarikon almıştır.
	tzarikion (τζαρίκιον)	Omuz kısmında üç ya da dört yatay kulp bulunan, büyük ticaret kapları		X	Bakırtzis (1989), s. 122.	 (45)	Orta Bizans Döneminde İtalyan tüccarların etkisiyle üretilmeye başlanmış olan, besinlerin ve çeşitli maddelerin ticaretinde kullanılan üç ya da dört kulplu, büyük kaplar bu isimle anılmıştır.
unguentarium		Silindirik gövdeli, şişkin karınlı, dar boyunlu, kulpsuz, küçük kap		X	Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 2.	 (46)	Sözcük içerisinde yağ Lat. 'unguent' taşındığına işaret etmektedir. İçerisindeki maddelerin uzak mesafelere taşınması amacıyla kalın cidarlı ve dayanıklı yapılan kaplardır.
ampulla	**ampulla** (□μπυλλαε)	Küresel gövdeli, dar boyunlu, asılarak kullanılan küçük şişe	X		Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 2.	 (47)	Bizans Döneminde hacıların gittikleri merkezlerden yağ, su veya toprak taşıması için üretilen, boyna asılarak kullanılan küçük şişeler için bu terim kullanılmaktadır.

Tablo 10. Bizans Dönemi seramik formları terminolojisi – Aydınlatma Gereçleri

Terim		Tanım	Etimoloji		Kaynak	Çizim	Öneriler
Erken Bizans	**Orta ve Geç Bizans**		**Lat.**	**Yun.**			
lychnus		Kandil	X		Kazhdan, A. ve Bouras (1991), s. 1228.	 (48)	Tek burunlu, kulplu ya da tutamaklı yağ kandilleri bu adla anılmıştır.
	kandela (κανδ□λά)	Kandil		X	Typikon (Jordan, 2000), s. 536.	 (49)	Kiliselerin aydınlatılması için daha çok cam ya da madenden yapılan, günlük yaşama ait az sayıda seramik örneği bulunan yağ kandillerine Orta ve Geç Bizans Döneminde kandela ismi verilmiştir.
	manoualia (μανουάλια)	Şamdan		X	Typikon (Jordan, 2000), s. 554.	 (50)	Günlük kullanımdaki mumlar kiliselerde kullanılanlara göre daha küçüktür. Mumların taşındığı ve üzerinde mumun takıldığı sivri bir çıkıntı bulunan örnekler bu adla anılmıştır.

Tablo 11. Çizimlerin kaynakları

Çizimlerin Kaynakları		
(1) Beybağ, Kat. No. 19, Lev. No. 2 (2) Stratonikeia, Kat. No. 89, Lev. No. 9 (3) Stratonikeia, Kat. No. 27, Lev. No. 3 (4) Beybağ, Kat. No. 24, Lev. No. 3 (5) Stratonikeia, Kat. No. 188, Lev. No. 17 (6) Stratonikeia, Kat. No. 10, Lev. No. 1 (7) Stratonikeia, Kat. No. 189, Lev. No. 17 (8) Olympos kazı buluntusu (9) Beybağ, Kat. No. 302, Lev. No. 24 (10) Ch. Bakırtzis (1989). *Byzantine Tsoukalolagena: A Contribution to the Study of the Names, Shapes and Uses of Fireproof Cooking Pots, Transport Vessels and Storage Containers*. Atina: Tameio, lev. 13/3. (11) J. Vroom (2005). *Byzantine to Modern Pottery in the Aegean*. Utrecht: Parnassus Press, s. 68. (12) Vroom (2005), s. 124. (13) J.M. Spieser (1996). *Die Byzantinische Keramik Aus Der Stadtgrabung von Pergamon*. Berlin: Walter de Gruyter, lev. 46/429. (14) Vroom (2005), s. 20. (15) Vroom (2005), s. 120. (16) Beybağ, Kat. No. 365, Lev. No. 30 (17) Beybağ, Kat. No. 293, Lev. No. 25	(18) H.S. Robinson (1959). *The Athenian Agora V: Pottery of the Roman period*. Princeton-New Jersey: The American School of Classical Studies at Athens, lev. 62/G35. (19) J.W. Hayes (1992). *Excavations at Saraçhane in İstanbul 2: The Pottery*. Princeton: Princeton University Press, fig. 91/62.4. (20) C. Williams (1989). *Anemurium: The Roman and Byzantine pottery*. Toronto: Pontifical Institute of Medieval Studies, fig. 46/465. (21) Beybağ, Kat. No. 48, Lev. No. 5 (22) Beybağ, Kat. No. 407, Lev. No. 32 (23) Williams (1989), fig. 42/448. (24) Stratonikeia, Kat. No. 412, Lev. No. 33 (25) Belgrad, Sırbistan Ulusal Müzesi (26) Beybağ, Kat. No. 415, Lev. No. 33 (27) Olympos kazı buluntusu (28) Beybağ, Kat. No. 318, Lev. No. 27 (29) Stratonikeia, Kat. No. 350, Lev. No. 29 (30) G. Lüdorf (2006). *Römische und frühbyzantinische Gebrauchskeramik im westlichen Kleinasien: Typologie und chronologie*. Rahden: Verlag Marie Leidorf GmbH, Lev. 3/P32. (31) Bakırtzis (1989), lev. 11/2. (32) Lüdorf (2006), Lev. 2/P13.	(33) Bakırtzis (1989), lev. 10/1. (34) D. Papanikola-Bakırtzis (Ed.) (1999). *Byzantine Glazed Ceramics, The Art of Sgrafitto*. Atina: Archaeological Receipts Fund, s. 236. (35) Bakırtzis (1989), lev. 28/2. (36) J. S. Crawford (1990). *The Byzantine shops at Sardis*. London: Harvard University Press, fig. 486. (37) Bakırtzis (1989), lev. 26/1. (38) Beybağ, Kat. No. 395, Lev. No. 29 (39) Bakırtzis (1989), lev. 33/4. (40) Delemen-Çokay Kepçe (2009), s. 9. (41) Bakırtzis (1989), lev. 30/2. (42) Bakırtzis (1989), lev. 30/3. (43) Williams (1989), fig. 56/561. (44) N. Günsenin (1989). Recherches sur les amphores Byzantines dans les musées Turcs. *BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la Céramique Byzantine* (Ed: V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss. 267-276. (45) Bakırtzis (1989), lev. 22/3. (46) Vroom (2005), s. 46. (47) Stratonikeia, Kat. No. 64, Lev. No. 6 (48) Stratonikeia, Kat. No. 68, Lev. No. 7 (49) Hayes (1992), fig. 15/16. (50) Beybağ, Kat. No. 464, Lev. No. 37

Üçüncü Bölüm

Kazı Çalışmaları

1. Stratonikeia

Antik kentte ilk kazı çalışmaları, 1977-1997 yılları arasında Y. Boysal başkanlığında yürütülmüştür.[310] Bu çalışmalarda Kuzey Şehir Kapısı, kuzeyindeki nekropol, tiyatro, bouleuterion ve gymnasionda kazılar yapılmıştır. Kuzey Şehir Kapısındaki çeşmenin tamamı bu dönemde ortaya çıkartılmıştır. Çeşmenin doğusundaki sur duvarına bitişik konumdaki kilisede kazı çalışmaları yapılmıştır. Kuzey Cadde'deki temizlik çalışmalarında az miktardaki sırlı-sırsız seramik buluntu ele geçmiştir.

2003-2006 yılları arasında M. Ç. Şahin başkanlığında kentin epigrafik buluntuları incelenmiştir.[311]

2008 yılından itibaren B. Söğüt başkanlığında sürdürülen kazı çalışmaları günümüzde halen devam etmektedir.[312] Çalışmalarda kentin kuzeyinde yer alan çift

---

[310] Y. Boysal (1981). Stratonikeia kazısı 1979 sonuçları. *II. KST*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.127-131; Y. Boysal (1981). 1980 Yılı Stratonikeia Kazısı, 1980 Yaz Sezonu Çalışmaları, *III. KST*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.69-72; Y. Boysal (1983). Stratonikeia Kazısı 1981 Çalışma Raporu, *IV. KST*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.193-198; A. Tırpan (1984). Stratonikeia Kazısı 1982 Çalışmaları, *V. KST*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.209-214; Y. Boysal (1985). 1984 Yılı Stratonikeia Kazısı, VII. *KST*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.519-522; Y. Boysal (1987). Stratonikeia Kazısı 1986 Çalışmaları. IX. *KST,* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.237-238; E. Varinlioğlu (1990). 1989 Stratonikeia Kazıları. *XII. KST,* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.219-224; Y. Boysal (1993). Eskihisar 1991 Kazısı. *XIV. KST,* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.117-122; Y. Boysal (1994). Stratonikeia 1992 Yılı Kazısı. *XV. KST,* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.121-123; Y. Boysal (1995). Stratonikeia 1993 Kazısı. *XVI. KST,* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.315-318; Y. Boysal (1998). 1996 Yılı Stratonikeia Çalışmaları. *XIX. KST,* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.153-160; Y. Boysal, ve M. Kadıoğlu (1998). 1997 Yılı Stratonikeia Nekropol Çalışmaları. *XX. KST,* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 215-228.

[311] M. Ç. Şahin (1975). Lagina'dan (Koranza) İki Yeni Yazıt – Two New Inscriptions from Lagina (Koranza). *Anadolu*, 17, 177-195; M. Ç. Şahin (1976). *The Political and Religious Structure in the Territory of Stratonikeia in Caria*. Ankara: Şafak Matbaası; M. Ç. Şahin (1981). Die Inschriften von Stratonikeia I, Bonn; M. Ç. Şahin (1997). New Inscriptions from Lagina . *EpigrAnat*, 29, 83–106; M. Ç. Şahin (1999). The Place Name of Korazis: A New Inscription from Lagina, *EpigrAnat*, 31, 35–36; M. Ç. Şahin (2002). New Inscriptions from Lagina, Stratonikeia and Panamara. *EpigrAnat*, 34, 1–21; M. Ç. Şahin (2003). A Hellenistic Decree of the Chrysaoric Confederation from Lagina. *EpigrAnat*, 35, 1–7; M. Ç. Şahin (2010). *Inscriptions of Stratonikeia*, part III. Bonn: Dr. Rudolf Habelt GMBH.

[312] B. Söğüt (2010). Stratonikeia 2008 Çalışmaları. *31. KST,* 4. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.263-286; B. Söğüt (2008). Stratonikeia 2008 Yılı Çalışmaları Raporu. Denizli: Pamukkale Üniversitesi; B. Söğüt (2011). Stratonikeia 2009 Çalışmaları. *32. KST,* 4. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.194-211; B. Söğüt (2009). Stratonikeia 2009 Yılı Çalışmaları Raporu. Denizli: Pamukkale Üniversitesi; B. Söğüt (2012). Stratonikeia 2010 Çalışmaları. *33. KST,* 4. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm

açıklıklı anıtsal giriş kapısı ve çeşme yapısının temizlik ve konservasyon çalışmaları yapılmıştır.[313] Bu çalışmalarda sur duvarı ve çeşme yapısının Bizans Döneminde onarılarak kullanılmaya devam edildiği tespit edilmiştir. Çeşme zeminindeki mozaikler üslup ve teknik bakımdan M.S. 5. yüzyıl özellikleri göstermektedir. Bu nedenle çeşme yapısındaki Bizans dönemi onarımları da bu tarihte gerçekleştirilmiş olmalıdır. Daha önceki kazı çalışmalarında çeşmede bulunan kadın ve erkek portreleri, üslup özelliklerine göre 460 yılına tarihlendirilmiştir.[314] Yazıtlardan bu portrelerin kentteki su kanallarının tamiratını yaptıran Apollinarios ve eşine ait olduğu tespit edilmiştir.[315]



Şekil 7. Stratonikeia anıtsal kuzey girişindeki çeşme

Kaynak: Sezgin ve Taşkıran, 2009: 21.

2009 yılındaki kazı çalışmalarında, çeşmenin doğusunda sur duvarına bitişik konumda yer alan bir kilise ortaya çıkartılmıştır.[316] 1970'li yıllarda başlayan kazı çalışmaları esnasında, sur duvarının ortaya çıkartılması amacıyla kilisenin üzerindeki modern köy evleri kaldırılmıştır. Modern yapılaşmanın oluşturduğu tahribat nedeniyle,

Bakanlığı, ss.395-420; B. Söğüt (2010). Stratonikeia 2010 Yılı Çalışmaları Raporu. Denizli: Pamukkale Üniversitesi; (2013). B. Söğüt (2013). Stratonikeia 2011 Yılı Çalışmaları. 34. KST, 3. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 45-58.

[313] T. Sezgin ve M. Taşkıran (2009). Stratonikeia 2008 Yılı Çalışmaları Raporu. Haz. B. Söğüt. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, s.20-22.

[314] R. Özgan ve D. Stutzinger (1985). Untersuchungen zur Porträtplastik des 5. Jhr. N. Chr. Anhand Zweier Neugefundener Porträts aus Stratonikeia. *IstMitt*, 35, 237-274.

[315] M. Ç. Şahin (2010). *Inscriptions of Stratonikeia*, part III. Bonn: Dr. Rudolf Habelt GMBH, s.65-66.

[316] B. Söğüt (2011). Stratonikeia 2009 Yılı Çalışmaları. 32*, KST,* 4. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 194-211.

kilise günümüzde sadece temel seviyesinde izlenebilmektedir. Bazilikanın apsis ve bema kısmı 1990'lı yıllardaki yol yapım çalışmaları sırasında tahrip olduğundan günümüze ulaşmamıştır. Günümüzde yapının nartheks duvarları, naosun taş döşemesi ve kısmen ve naos duvarları görülebilmektedir.



Şekil 8. Stratonikeia çeşme binasının doğusundaki kilisenin batıdan görünümü
Kaynak: Gürsoy, 2011: 12.

Kazı çalışmalarında kilisenin üç nefli bazilikal plan şemasına sahip olduğu tespit edilmiştir. Kilise M.S. 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir.[317] Kilisenin nartheksi 4,33 m. genişliğinde olup batı duvarı güneye doğru devam etmektedir. Uzunluğu 28.50 m. olan bu duvar, kiliseden güneye doğru devam eden bir portikin doğu duvarını oluşturmaktadır. Kuzey Caddenin güneyinde kazı çalışmaları yapılmadığından bu yönden portikin bağlandığı mekânlar tespit edilememiştir. Portikin kuzeyindeki anıtsal Roma dönemi mezarına ait kalıntıların oldukça sağlam olarak bulunması, yapının Bizans döneminde kullanıldığını gösterse de hangi amaçla kullanıldığı saptanamamıştır. Portikin batısı devşirme Roma dönemi postament ve sütunları ile çevrilmiştir. Portikte yapılan kazı çalışmalarında çeşme yapısı ile benzer işçilik gösteren mozaik döşeme bulunmuştur. Döşeme olasılıkla kilisenin inşasıyla birlikte planlanmış olmalıdır.

[317] G.K. Öztaşkın (2009). Kuzey bazilika-1 2009 yılı çalışmaları. Stratonikeia 2009 yılı çalışmaları raporu. Haz. B. Söğüt. Denizli Pamukkale Üniversitesi, s.93-113.

Mevcut verilere göre; Kuzey Cadde'nin anıtsal kapı ile bağlandığı tüm bu alan, M.S. 5. yüzyılda tekrar düzenlenmiştir.



Şekil 9. Stratonikeia Kuzey Cadde'nin kuzeyden görünümü

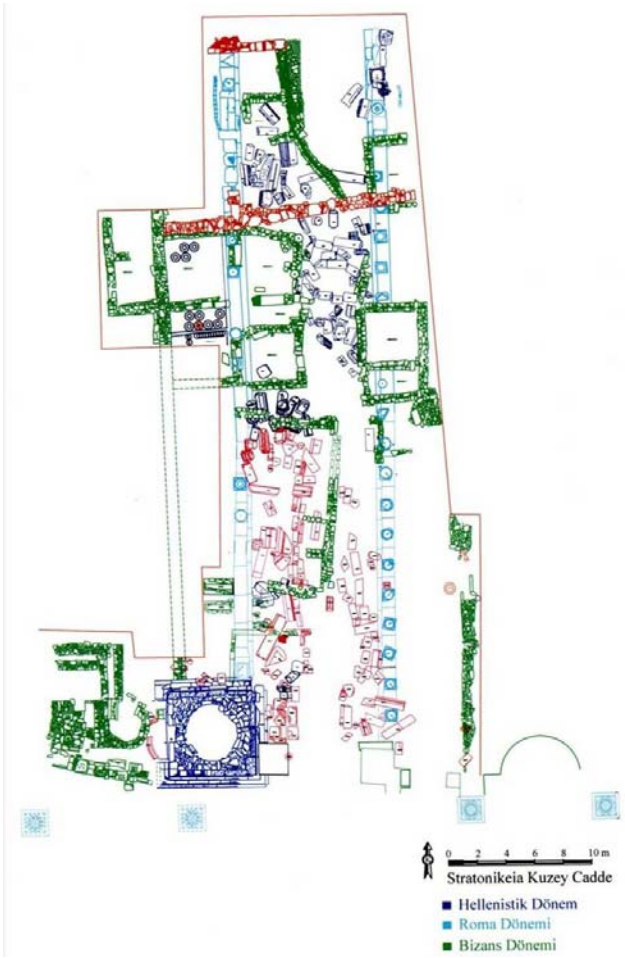
Kaynak: Sezgin, 2011: 29.

Yazıtlardan kentte üç farklı kilisenin var olduğu bilinmektedir.[318] Ancak Kuzey Cadde üzerinde tespit edilen kilisenin kime adandığı henüz belirlenememiştir. [319] Geliş yeri belli olmayan ancak kazı ekibince Kuzey Cadde'de toplanmış Orta Bizans Dönemi litürjik taş eserlerine göre; kentte Orta Bizans Döneminde kullanılan bir kilise olmalıdır.[320] Ancak Kuzey Cadde'nin doğusundaki kilisenin hangi dönemde kullanım dışı kaldığı ve parçaların hangi yapıya ait olduğu bilinmemektedir.

Kuzey Cadde'nin doğu ve batısındaki portikler üzerinde moloz taşlar kullanılarak yapılmış 7 adet Bizans Dönemi mezarı tespit edilmiştir.[321] Alan olasılıkla kutsallığını kullanım dışı kalmasından sonra bir süre daha devam ettirmiş olmalıdır. Portike ait mimari elemanların caddeye doğru yıkılması ile alanın kodu oldukça yükselmiştir. Sikke verilerine göre olasılıkla 11. yüzyıl sonunda, I. Aleksios Komnenos (1081-1118)

[318] M. Aydaş (2010). Stratonikeia 2008 Çalışmaları. (Haz. B. Söğüt). *31. KST,* 4. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.263-286, s.278.
[319] G.K. Öztaşkın (2009). Kuzey bazilika-1 2009 yılı çalışmaları. Stratonikeia 2009 yılı çalışmaları raporu. Haz. B. Söğüt. Denizli Pamukkale Üniversitesi, s.93-113.
[320] G.K. Öztaşkın (2009). Kuzey bazilika-1 2009 yılı çalışmaları. Stratonikeia 2009 yılı çalışmaları raporu. Haz. B. Söğüt. Denizli Pamukkale Üniversitesi, s.93-113.
[321] T. Sezgin ve M. Taşkıran (2009). Mezarlar. Stratonikeia 2008 Yılı Çalışmaları Raporu. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, s.34-48.

zamanında Kuzey Cadde üzerinde sivil yapılar inşa edilmeye başlanmıştır.[322] 12. yüzyıl sonunda alanın güneybatısındaki Roma dönemi stoasında düzenlemeler yapılmıştır. Ancak burada büyük çaplı bir iskân faaliyetine işaret eden bir kalıntı yoktur. Alandaki mevcut izler, burada küçük ölçekli bir kırsal yerleşim kurulduğunu göstermektedir.[323] Olasılıkla konut, ahır ve depo olarak kullanılmış mekânlarda yoğun miktarda seramik buluntuya rastlanmıştır. Kuzey Cadde'de bulunan Bizans dönemi sikkelerinin III. Alexios Komnenos ile birlikte sonlanması, en azından kentin bu kısmında Bizans yapılaşmasının sonlandığını göstermektedir.

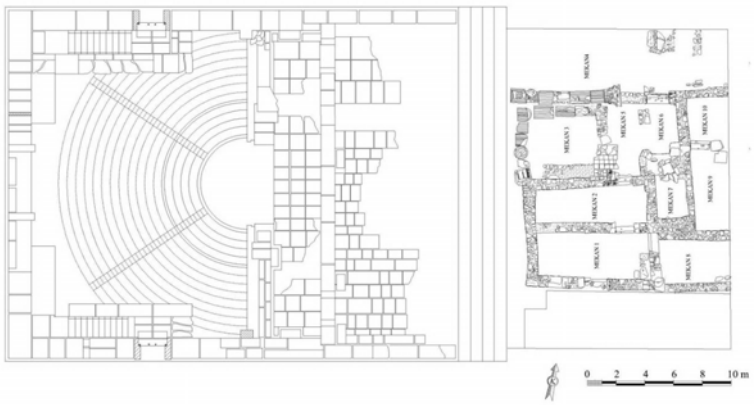


Şekil 10. Stratonikeia Kuzey Cadde taş planı

Kaynak: Sezgin, 2011: 30.

[322] T. Sezgin (2010). 08SKC01 Numaralı Yapının Doğusu ve Kuzeyi. Stratonikeia 2008 Yılı Çalışmaları Raporu. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, s.32.
[323] T. Sezgin (2008). Lagina ve Börükçü Kazıları 2007 Yılı Raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt.s.5-18.

2010 yılında Kuzey Cadde'nin güneyindeki kazı çalışmaları yapılmıştır. Bouleuterionun Erken Bizans döneminde kullanım dışı kalması sebebiyle atriumunda sivil yapılar inşa edilmiştir. Birbirine bitişik dörtgen planlı odalardan oluşan kompleks konut amacıyla kullanılmıştır. Buluntular, konutun bir süre kullanıldıktan sonra 6. yüzyıl sonunda terk edildiğini göstermektedir.[324]



Şekil 11. Stratonikeia bouleuterion planı

Kaynak: Yılmaz, 2011: 55.

[324] B. Yılmaz. Bouleuterion'un avlusundaki çalışmalar. Stratonikeia 2010 yılı çalışmaları raporu. Haz. B. Söğüt. Denizli Pamukkale Üniversitesi, s.39-55.

2. Lagina

Stratonikeia'nın yaklaşık 9 km. kuzeybatısında yer alan Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda ilk kazı çalışmaları, 1891-1892 yılları arasında Osman Hamdi Bey tarafından yürütülmüştür. Propylon, tapınak ve stoada çalışmalar yapılmış, bulunan eserler İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne teslim edilmiştir.

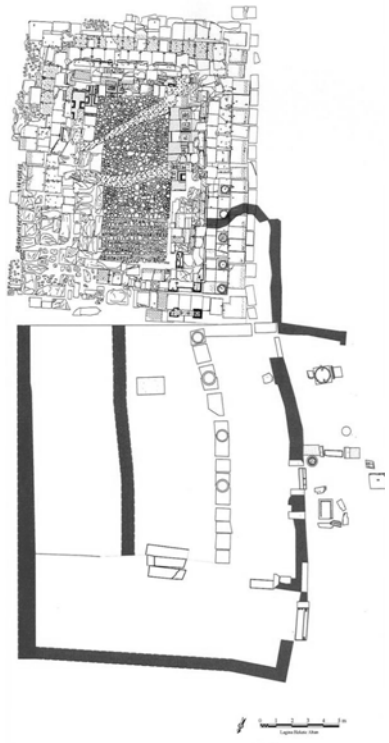
1967-1970 yılları arasında, Y. Boysal başkanlığında tekrar kazı çalışmaları yürütülmüştür. Bu dönemde altar ve tapınak arasındaki alanda çalışmalar yapılmıştır. Bu dönemde yine Boysal başkanlığında; Yarbaşı'ndaki Eski Tunç Çağı nekropolünde, Bozukbağ ve Emirler Mevki'lerinde Arkaik ve Roma Dönemi nekropol alanında, Koranza'da Apollon ve Artemis Kutsal Alanı ve nekropolünde kazılar gerçekleştirilmiştir.[325]

1993 yılında A. Tırpan başkanlığında başlayan kazı çalışmaları, tapınak, altar ve stoada yoğunlaşmıştır.[326] Bu çalışmalarda Hekate tapınağı ve altar arasındaki sütunlu tören yolu kullanılarak inşa edilen üç nefli bazilikal planlı kilise ortaya çıkartılmıştır. Erken Bizans Döneminde inşa edilen kilisenin güneyinde küçük bir şapel yer alır. Kilisenin çevresinde Bizans Dönemine ait bir yerleşime rastlanmaması, olasılıkla alanın

[325] A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2005). *Lagina*. Muğla: Anıl Ofset &Matbaacılık, s.2.

[326] A. Tırpan (1984). Stratonikeia Kazısı 1982 çalışmaları, *KST*, V. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.209-214; A. Tırpan (1996). Lagina Kazısı 1993-1994. *XVII. KST*, II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.209–228; A. Tırpan (1997). Lagina Hekate Temenosu 1995. XVIII. *KST*, II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 309–336; A. Tırpan (1998). Lagina Hekate Propylonu 1996. XIX. *KST*, II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.173–194; A. Tırpan (1999). Lagina Hekate Temenosu, Propylon ve altardaki kazı çalışmaları 1997. XX. *KST*, II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.237–256; A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2000). Koranza Kazısı 1998. 21. *KST,* 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 153-162; A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2001). Lagina Hekate Temenosu 1999 yılı çalışmaları. *22. KST,* 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.299–310; A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2002). Hekate Temenosu 2000 yılı çalışmaları. *23. KST*, 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.343–350; A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2004). 2002 yılı Lagina yılı kazıları. *25. KST*, 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.87–100; A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2005a). Lagina ve Börükçü 2003 yılı çalışmaları. 26. *KST*, 1. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.371–386; A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2005b). *Lagina*. Muğla: Anıl Ofset &Matbaacılık; A. Tırpan (2006). Lagina ve Börükçü 2004 Yılı Çalışmaları. 27.*KST*, 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.257–270; A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2007a). Lagina ve Börükçü 2006 yılı çalışmaları raporu; A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2007b). Lagina ve Börükçü kazıları 2004 yılı çalışmaları. 28. *KST*, 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 591-612; A. Tırpan (2007). Lagina. *AJA,* 111 (2), 317–318; A.A. Tırpan (2008a). Lagina ve Börükçü 2005 Yılı Çalışmaları. *28. KST*, 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.591–612; A.A. Tırpan (2008b). Lagina ve Börükçü 2006 Yılı Çalışmaları. *29. KST*, 3. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.387–410; A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2008). *Lagina ve Börükçü kazıları 2007 yılı raporu*; A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2009a). *Lagina ve Börükçü kazıları 2008 yılı çalışma raporu*; A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2009b). Lagina ve Börükçü 2007 yılı çalışmaları. 30. *KST*, 4. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.243-266; A.A. Tırpan ve B. Söğüt (2010). Lagina, Börükçü, Belentepe ve Mengefe 2008 yılı çalışmaları. 31. *KST*, 3. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss.505-527.

pagan kullanımı sonlandırmak amacıyla kiliseye dönüştürüldüğünü göstermektedir. Bemanın oturduğu altar üzerinde ve naosta derin deprem izleri tespit edilmiştir. Kilisenin apsisinin üzerine oturduğu altarda derin çatlaklar net bir şekilde izlenebilmektedir. Burada bir Bizans Dönemi tamiratının tespit edilmemiş olması, kilisenin büyük bir depremle kullanım dışı kaldığını göstermektedir.[327] Günümüzde kilisenin güney duvarı, güney stylobatı, nartheksi ve kilisenin güneyindeki şapel görülebilmektedir. Bizans Döneminde 12. yüzyılda alanın güneybatısındaki stoa çevresinde düzenlemeler yapılmıştır. Ancak alanda bir yerleşime işaret eden bir iz mevcut değildir. Orta Bizans döneminde stoanın sadece küçük bir kısmı konut ve işlik olarak kullanılmış olmalıdır.



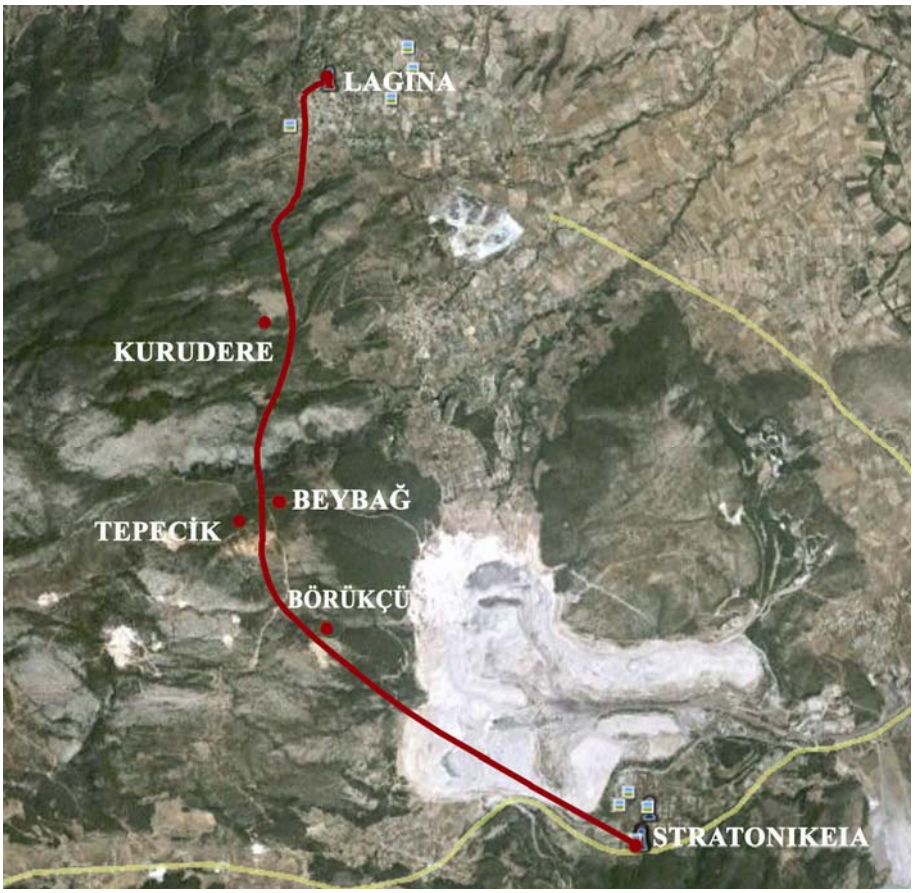
Şekil 12. Lagina Kutsal Alanı'ndaki Bizans Dönemi kilisesi planı

Kaynak: Sezgin ve Yılmaz, 2008: 19.

[327] A. Tırpan – B. Söğüt – T. Sezgin – G. K. Öztaşkın (2009). The Byzantine church At Lagina Hecate Temenos In Muğla. *II. International Conference on Mediterranean Studies*, Athens Institute For Education and Research; 9-12 April 2009 Athens-Greece; T. Sezgin ve B. Yılmaz (2009). Bazilikal planlı kilise. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu, s.16-21.

3. Kurudere

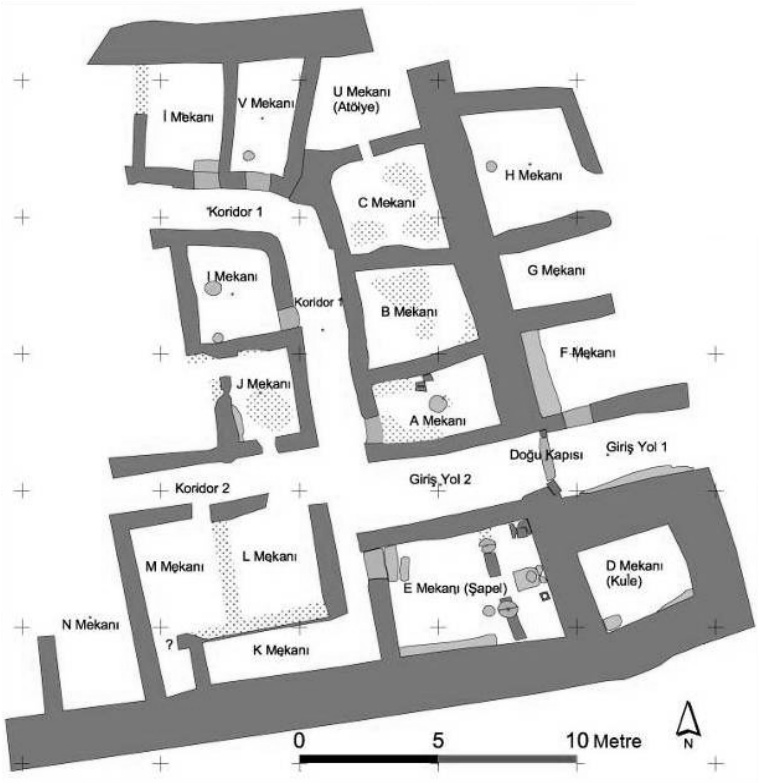
Bölge halkı tarafından Kurudere olarak anılan mevki, Yeşilbağcılar Beldesi'nin 250 m. güneyinde, Stratonikeia'nın 4.5 km. kuzeybatısında, Beybağ mevkinin yaklaşık 1.3 km. kuzeybatısında yer alır. Güney Ege Linyit İşletmeleri'nin burada 2007 yılında sondaja başlamasıyla, A. Tırpan başkanlığında kurtarma kazıları yapılmıştır.[328]



Şekil 13. Uydu görüntüsü üzerinde Kurudere, Börükçü, Beybağ, Tepecik mevkilerinin konumları

Çalışmalarda Helenistik ve Roma dönemine ait mezarlar tespit edilmiştir. Ayrıca Stratonikeia ve Lagina arasındaki kutsal yolun uzandığı vadinin yamacına kurulmuş, kalın bir duvarla çevrili birbirine bitişik dikdörtgen mekânlardan oluşan bir kompleks ortaya çıkartılmıştır.

[328] T. Sezgin – B. Yılmaz - F. Demir – M. Sığın - S.Durnagölü ve A. Büyüközer (2007). Kurudere Kazıları. Lagina ve Börükçü Kazıları 2007 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.146-185.



Şekil 14. Kurudere planı

Kaynak: Sezgin – Yılmaz - Demir – Sığın - Durnagölü ve Büyüközer, 2007: 148.

Kompleksin tespit edilen tek girişi doğu yönündedir ve girişin hemen güneyinde bir kule yer almaktadır. Savunma amaçlı yapıldığı anlaşılan duvarın kalınlığı 1.40 m.dir. Kompleksin güneydoğusunda küçük bir şapel bulunmuştur. Diğer mekânlar olasılıkla işlik, depo, mutfak ve barınma amacıyla kullanılmıştır. Mekânlar içerisinde çok sayıda şarap pithosu ile mermer ağırlıkların bulunması alanda tarıma yönelik ticari faaliyetlerin yürütüldüğünü göstermektedir. Sikke veriler kompleksin Bizans Döneminde M.S. 11. yüzyıl ortasından M.S. 13. yüzyıl ortasına kadar kullanıldığını göstermektedir. Bazı mekânlarda yoğun kül tabakasına rastlandığından kompleksin bir yangınla terk edildiği düşünülmektedir. Mekânlarda ele geçen az sayıda sırlı seramik parçaları ile sırsız çanak parçaları da kompleksin 13. yüzyılın ikinci yarısında kullanılmadığını göstermektedir. Linyit işletmelerinin sondaj çalışmalarını durdurması nedeniyle tepenin üzerindeki kompleksin sadece kuzeydoğusunda kazı çalışmaları tamamlanmıştır.

4. Beybağ

Bölge halkı tarafından Beybağ olarak anılan mevki, Stratonikeia'nın 3.8 km. kuzeybatısında yer alır. Stratonikeia ve Lagina arasındaki kutsal yolun uzandığı vadinin doğu yamacında kurulmuştur. Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Güney Ege Linyit İşletmeleri'nin 2003 yılında sondaja başlamasıyla, ilk olarak 2006 yılında Stratonikeia'nın 2.5 km. kuzeybatısındaki Börükçü mevkiinde; ardından 2007 yılında Börükçü mevkiinin 1.8 km. kuzeydoğusundaki Beybağ olarak anılan mevkide, A. Tırpan başkanlığında 2007yılında kurtarma kazılarına başlanmıştır. Her iki alanın kazıları 2009 yılında tamamlanmıştır.[329]

Börükçü olarak anılan mevki, Stratonikeia ve Lagina arasındaki kutsal yolun yakınındaki yamaçlara kurulmuş kırsal bir yerleşimdir.[330] Yerleşim, kutsal yola 3 m. genişliğinde bir yol ile bağlanmaktadır. Yapılan kazı çalışmalarında Geometrik döneme ait seramik fırınları ile zeytinyağı işlikleri, mezarlar ve su kuyuları tespit edilmiştir. Geometrik Dönemde kurulan yerleşim, Roma Dönemine kadar kullanılmıştır.[331]

Hemen ardından Börükçü'nün bulunduğu yamacın altındaki dere yatağının karşısındaki yamaçta, Börükçü'nün 750 m. kuzeyindeki Beybağ'da 4. yüzyılda yerleşim devam etmiştir. Mevcut kalıntılara göre Börükçü mevkindeki yerleşim, 3. yüzyılda tamamen terk edilmiş ve Bizans Döneminde sadece mezarlık alanı olarak kullanılmıştır. Mezarlarda yapılan çalışmalarda alanın sadece gömü yapmak amacıyla kullanıldığı tespit edilmiştir. 07BM11 no.lu mezar içerisinde Stratonikeia'da bir benzeri (Kat. No. 63) bulunan Erken Bizans Dönemine ait bir ampulla iskeletin çene kemiği altında ele geçmiştir.[332] Yüzeyde ise olasılıkla yakınındaki Beybağ ve Tepecik mevkindeki Beylikler yerleşiminden taşınarak alana gelen çok küçük parçalar halinde sırlı seramikler bulunmuştur.

Beybağ mevkiindeki kazı çalışmalarında, Beybağ'dan başlayarak Stratonikeia ve Lagina arasındaki kutsal yola bağlanan, 42 m. uzunluğunda ve 2.60-2.80 m. genişliğinde taş döşeli bir yol ortaya çıkarılmıştır. Arkaik dönemden Geç Roma

[329] Tırpan (2008b), 387–410; Tırpan ve Söğüt (2008); Tırpan ve Söğüt (2009a); Tırpan ve Söğüt (2009b), 243-266; Tırpan ve Söğüt (2010), 505-527.
[330] Tırpan ve Söğüt (2005a), s.372.
[331] Tırpan ve Söğüt (2009b), s.251; B. Söğüt (2012). Börükçü 2003-2006 yılları kazıları. *Stratonikeia'dan Lagina'ya. Ahmet Adil Tırpan Armağanı* (Ed: B. Söğüt). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 553-586.
[332] T. Sezgin (2008). Mezar Kazıları-07BM18 Numaralı Mezar. Lagina ve Börükçü Kazıları 2007 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt. (2009), 113-114.

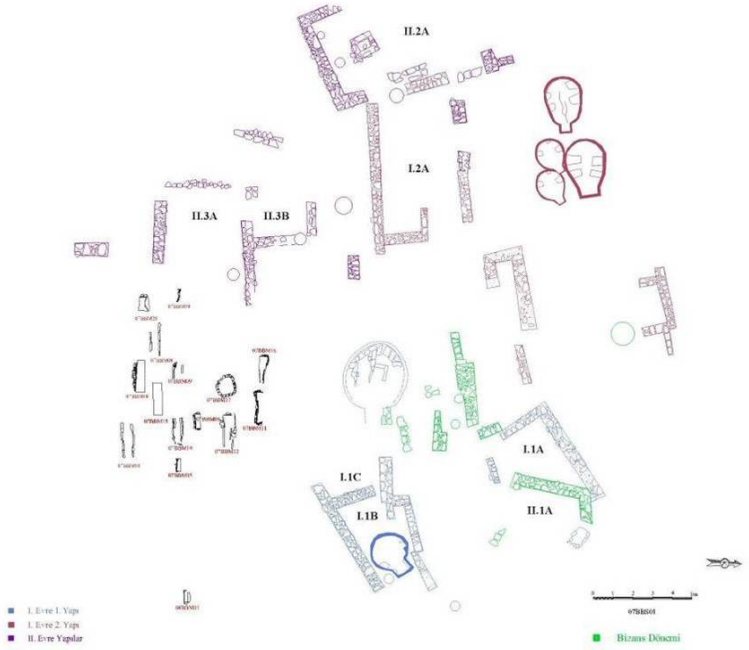
dönemine kadar kullanılan bu yol, Orta Bizans Döneminde yamaç boyunca kademeler halinde inşa edilen yeni yapılar tarafından kesilmiştir. [333] Zeytinlik olarak kullanılan alanda uzun yıllar yoğun olarak tarım faaliyetleri yürütüldüğünden Beybağ'daki kalıntıların tamamı temel seviyesinde bulunmuştur.

Beybağ'daki en eski izler, 08BBS32 no.lu sondajda bulunan Genç Tunç Çağına ait bir mezardır.[334] 07BBS01 no.lu sondajda yer alan Bizans dönemi seramik işliğinin kuzeyinde Klasik Döneme ait iki fırın kalıntısı tespit edilebilmiştir.

Beybağ'ın güney yamacındaki 07BBS06 no.lu sondajda Roma Dönemi istinat duvarlarının bir kısmı görülebilmiştir. Yapılan kazılarda yüzey buluntusu olarak Erken Bizans Dönemi seramikleri bulunmuştur. 07BBS05, 07BBS35, 08BBS16 ve 08BBS27 no.lu sondajlarda Erken Bizans dönemine ait az sayıda sikke ve seramik buluntu ele geçmiştir. Beybağ'daki Erken Bizans Dönemi yerleşimi 7. yüzyıl başında tamamen terk edilmiştir. Orta Bizans döneminde sikke ve seramik verilerine göre 10. yüzyıl sonunda, Beybağ mevkiinde dere yatağının yanında olasılıkla bir seramik işliği kurulmuştur. İşliğin 13. yüzyılın başına kadar uzun bir süre üretim yaptığı tespit edilmiştir. Kullanım dışı kalan fırın ve mekânların yakınına yenilerinin inşa edilmesiyle, işliğe ait kalıntılar geniş bir alana yayılmıştır.

2007 yılı çalışmalarında 07BBS01 no.lu, 35x35 m. genişliğindeki sondajda iki farklı evreye sahip işlik mekânları ve altı farklı fırına ait kalıntılara rastlanmıştır.[335] 1 no.lu Yapı olarak adlandırılan ilk evrede birbirine bitişik üç odadan oluşan işliğe ait mekânlar tespit edilmiştir. Moloz taş ve toprak harç kullanılarak inşa edilen mekân duvarları günümüz tarım faaliyetleri nedeniyle oldukça tahrip olduğundan temel seviyesinde korunabilmiştir. İşliğin güneyi 13. yüzyıl başında gömü alanı olarak kullanılmıştır.

[333] Tırpan ve Söğüt (2008a), s.398.
[334] A. Büyüközer ve A. Eker (2009). Lagina ve Börükçü kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.237-241.
[335] A. Büyüközer ve M. N. Çiçek (2008), Beybağ kazıları-07BBS01 Numaralı Sondaj. Lagina ve Börükçü kazıları 2007 yılı raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, ss.189-209.



Şekil 15. Beybağ 07BBS01 sondajı planı

Kaynak: Büyüközer ve Çiçek, 2008: 191.

Mekân 1B'nin batısındaki Mekân 1C içerisinde bir seramik fırın açığa çıkarılmıştır. 1. no.lu bu fırın oldukça tahrip olmuştur. 32 cm. yüksekliğe kadar korunabilen yuvarlak planlı fırın 2.70 m. çapındadır. Ateşleme koridoru güneyindedir. Fırının tamamı 30x50x15 cm. ölçülerindeki tuğlalardan inşa edilmiştir. Izgara, fırının ateşleme koridoruna dik olarak uzanan üç dikdörtgen ayakla taşınır. Fırın 3-4 cm. kalınlığında toprak harç ile sıvalıdır. Fırın içerisindeki tek buluntu olasılıkla kontrol hamuru veya destek işleviyle kullanılmış olan fırınlanmamış halka biçimli bir objedir. Fırının kuzeyinde toprağa gömülü olarak iki adet pithos bulunmuştur.

Mekân 1A'nın içerisinde bulunan ocak sebebiyle avlu olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Mekân 1B içerisinde 2. no.lu fırın olarak adlandırılan 2.20x1.87 m. ölçülerinde, yuvarlak planlı bir seramik fırını bulunmuştur. Fırının ateşleme koridoru kuzeydoğu yönündedir. Ateşleme haznesi ile fırınlama haznesini ayıran ızgarayı taşıyan dört adet ayaktan üçü 10 cm. yüksekliğe kadar korunmuştur. Ayakların üzeri toprak harçla sıvanmıştır. Ocak ve ateşleme koridoru (praefurnium) moloz taş, taşıyıcı ayaklar ise tuğladan kireç harç kullanılarak örülmüştür. Ateşleme haznesinin içi kireç harçla

sıvanmıştır. Fırının hemen güneyinde zemine gömülü halde bir pithos bulunmuştur. Oldukça tahrip olan fırının içerisinde seramik buluntu ele geçmemiştir.



Şekil 16. *Beybağ 07BBS01 sondajı, Mekân 1B içerisindeki seramik fırını*
Kaynak: Büyüközer ve Çiçek, 2008: 194.



Şekil 17. Beybağ 07BBS01 sondajı, Mekân 1C'nin batısındaki seramik fırını
Kaynak: Büyüközer ve Çiçek, 2008: 195.



Şekil 18. Mekân 1C'nin batısındaki seramik fırını içerisinde bulunan obje

Kaynak: Büyüközer ve Çiçek, 2008: 195.

2 No.lu Yapı olarak adlandırılan birbirine bitişik odalardan oluşan 2. evreye ait mekânlar 1 No.lu Yapının kuzeybatısında yer alır. Duvarların sadece bir kısmı temel seviyesindedir. Mekân 2A olarak adlandırılan 3.70x6.65 m. ölçülerindeki odanın duvarları net bir şekilde izlenebilmektedir. Diğer mekânları oluşturan duvarların büyük bir kısmı tahrip olduğundan mekânların plan özellikleri tam olarak tespit edilememiştir. Mekân 2A'nın 3 m. batısında yuvarlak planlı dört farklı fırına ait kalıntılar bulunmuştur.



Şekil 19. Beybağ 07BBS01 sondajı, Mekân 2A'nın batısındaki seramik fırınları

Kaynak: Büyüközer ve Çiçek, 2008: 200.

Fırınların konumlarına göre en erken tarihli olan batıdaki 3. no.lu fırın, 2.11x1.41 m. ölçülerinde yuvarlak planlıdır. Ateşleme koridoru güney yönündedir. Ateşleme haznesi ve ızgarayı taşıyan dört taşıyıcı ayak korunmuştur. Ateşleme haznesi tuğla ve kiremit parçaları ile inşa edilmiştir. Bağlayıcı malzeme olarak kireç harç kullanılmıştır. Ateş haznesinin zemini kireç harçla kaplanmıştır.

Daha küçük boyutlu olan 4 no.lu fırın, olasılıkla 3 no.lu fırının kullanımı sona erdikten sonra 3 no.lu fırının hemen doğusuna inşa edilmiştir. Ateşleme koridoru doğusunda yer alır. Bu fırın daha sonra inşa edilen 5 no.lu fırın tarafından kesildiği için ateşleme haznesinin bir kısmı korunabilmiştir. Olasılıkla yuvarlak planlı ateş haznesinin korunan kısmı 1.50 m. çapında, 0.36 m. yüksekliğindedir. 3 no.lu fırın gibi tuğla ve kiremit parçaları ile kireç harç kullanılarak inşa edilmiştir.



Şekil 20. Beybağ 07BBS01 sondajı, Mekân 2A'nın batısındaki 1 no.lu fırın

Kaynak: Büyüközer ve Çiçek, 2008: 201.



Şekil 21. Beybağ 07BBS01 sondajı, Mekân 2A'nın batısındaki 2 no.lu fırın
Kaynak: Büyüközer ve Çiçek, 2008: 202.

5 no.lu fırının ateşleme haznesi 0.95 m. yüksekliğinde korunabilmiştir. Fırının kullanımı sona erdikten sonra üzeri kapatılmıştır.

En geç tarihli 6 no.lu fırın diğerlerine göre daha iyi korunmuştur. Yuvarlak planlı ve 2.32x1.87 m. ölçülerindedir. Ateşleme haznesi 0.45 m. yüksekliğe kadar görülmektedir. Izgarayı taşıyan dört ayak görülmektedir. Diğer üç fırın gibi tuğla ve kiremit parçaları kullanılarak kireç harçla örülmüştür. Yapılan kazı çalışmalarında fırın çevresinde çok sayıda sırlı ve sırsız kap parçaları bulunmuştur.

İşliğin 2. evresinde görülen fırınların çok yakın ve birbirlerinin ateşleme koridorlarını kapatacak şekilde konumlandırılmış olmaları, sürekli yüksek ısıya maruz kalması nedeniyle kullanım dışı kalan bir fırının hemen yanına yenisinin inşa edildiğini göstermektedir. Olasılıkla aynı işliğe ait fırınların yönü kuzeydoğuya dönüktür. Mevcut izlere göre fırınlar bir duvarla çevrelenmemiştir. Ancak bu alanı çevreleyen duvarların günümüzdeki tarım faaliyetleri nedeniyle tahrip olmuş olması da muhtemeldir. Alanda bulunan en geç tarihli Bizans sikkesi İmparator III. Aleksios Angelos (1195-1203) dönemine aittir.[336]

[336] M. F. Hendy (1999). *Catalogue of the Byzantine coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection IV/2: Alexius I to Michael VIII*. Washington: Dumbarton Oaks, Lev.54, 3c.22.

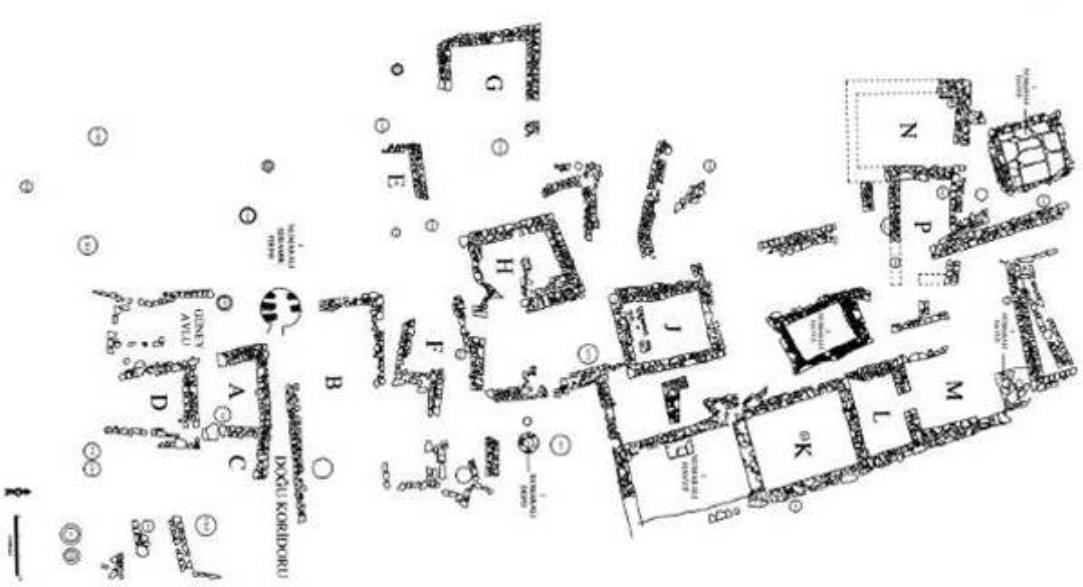


Şekil 22. Beybağ 07BBS01 sondajı, Mekân 2A'nın batısındaki 4 no.lu fırın
Kaynak: Büyüközer ve Çiçek, 2008: 202.

07BBS01 no.lu sondajın doğusundaki 08BBS19 ve 08BBS21 no.lu sondajlarda Bizans Dönemine ait bir mezarlık bulunmuştur. Toplam 50 adet mezar tespit edilmiştir. Kiremit ve sikke buluntular mezarlık alanının 12. yüzyılın ikinci yarısından 13. yüzyıl başına kadar kullanıldığını göstermektedir.[337]

2007 yılı çalışmalarında Beybağ'daki 07BBS01 no.lu sondajın yaklaşık 70 m. doğusunda, 40x25 m. ölçülerindeki 07BBS04 no.lu bir başka sondajda olasılıkla Orta Bizans Döneminde kullanılmış, 2.60x1.90 m. ölçülerinde, yuvarlak planlı bir seramik fırını ve az sayıda duvar kalıntısı tespit edilmiştir. Fırın ve çevresindeki yapılar temel seviyesinde korunmuştur. Ateşleme haznesinin içinin diğer fırınlardan farklı olarak kille sıvandığı tespit edilmiştir. Fırın içerisinde bulunan amphora formunda kaplara ait yivli gövde parçaları, fırının amphora üretiminde kullanıldığını göstermektedir. Fırın içerisinden çıkan buluntulara göre işlik 10-11. yüzyıllarda kullanılmıştır.

[337] A. Büyüközer ve A. Eker (2009). 08BBS19 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.169-179; A. Büyüközer ve A. Eker (2009). 08BBS21 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.182-200.



Şekil 23. Beybağ 07BBS04 sondajı planı

Kaynak: Büyüközer –Şen ve Sonkür, 2008: 211.

Sondajın kuzeyindeki ikinci evrede Bizans dönemine kullanılan dikdörtgen mekânlardan oluşan bir konut ortaya çıkartılmıştır. Mekânlarda bulunan takı ve günlük yaşama dair objelerin varlığı, bu mekânların yaşam alanı olarak kullanıldığını göstermektedir. Mekânların çevresinde toprağa gömülü halde çok sayıda pithos ve toprak içerisine tuğladan örülerek yapılmış depolama amacıyla kullanılan kuyular tespit edilmiştir. Sondajın kuzeydoğusunda toprak içerisine tuğla ve kireç harç kullanılarak örülen 1. 60 m. derinliğindeki kuyu içerisinde bir saklama kabı içerisinde 408 adet çukur sikkeden oluşan bir define ele geçmiştir. Sikkeler 12. yüzyıl ortasından başlayarak 13. yüzyılda III. Alexios Angelos (1195–1203) dönemi ile sonlanmaktadır.[338]

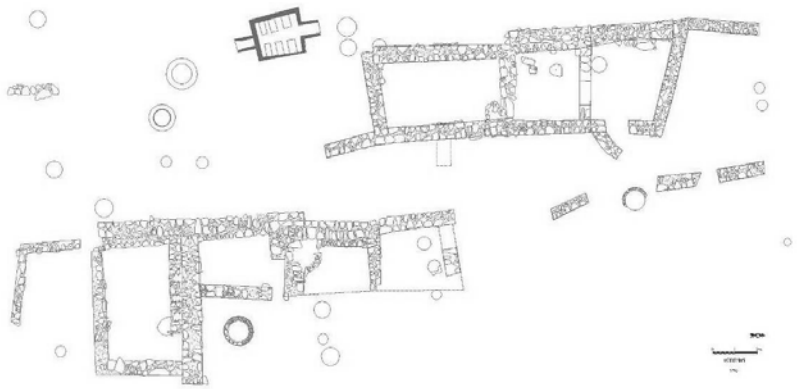
2008 yılı çalışmalarında 07BBS04 no.lu sondajın kuzeyinde açılan 08BBS03, 08BBS23, 08BBS42 no.lu; doğusunda açılan 08BBS25 no.lu ve güneyinde açılan 08BBS24 sondajlarda kazı çalışmaları yürütülmüştür. Bulunan duvarlar tamamen tahrip olduğundan toprağa gömülü halde bir seramik fırınına ait izler, pithos parçaları ve

[338] A. Büyüközer ve M. Sonkür (2009). 07BBS04 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.47-79.

seramik buluntular tespit edilebilmiştir. Mevcut duvar izleri sondajın 50. kuzeyindeki 08BBS28 no.lu sondaja kadar takip edilebilmektedir.[339] Sikke buluntular burada yer alan mekânların 10. yüzyıl ortasında yerleşimin erken tarihlerinde kullanılan bir işlik olduğunu ve 12. yüzyılda kullanım dışı kaldığını göstermektedir.

07BBS04 no.lu sondajın doğusunda yer alan 08BBS27 no.lu ve kuzeyinde yer alan 08BBS26 no.lu sondajlarda herhangi bir duvar izine rastlanmamış olup sadece yüzey toprağında seramik buluntuların ele geçtiği alanlardır.[340]

Beybağ'daki 07BBS01 numaralı sondajın yaklaşık 20 m. kuzeydoğusunda 07BBS05 no.lu sondajda birbirine bitişik dikdörtgen mekânlardan oluşan iki yapı tespit edilmiştir. Mekânlar tespit edilen diğer işliklerdeki gibi moloz taş ve toprak harç kullanılarak inşa edilmiştir. Eğimli arazi nedeniyle mekânlar teras üzerine inşa edilmiştir. Doğudaki yapının batı duvarı aynı zamanda teras duvarını oluşturmaktadır.



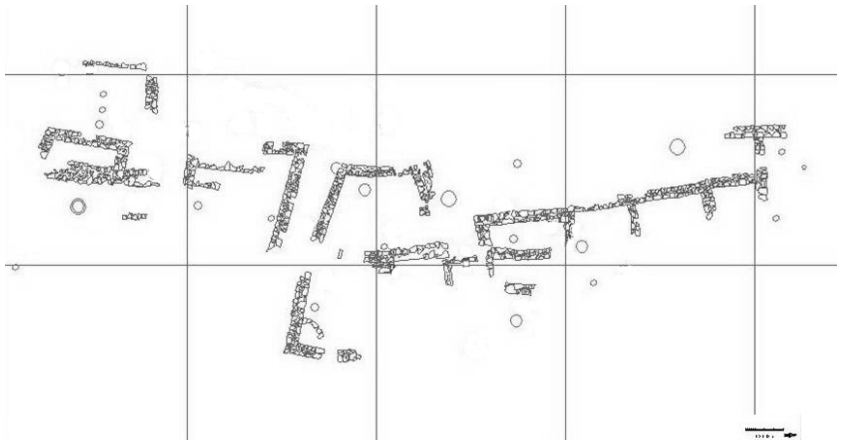
Şekil 24. Beybağ 07BBS05 sondajı planı

Kaynak: Büyüközer ve Bediz, 2008: 242.

[339] A. Büyüközer ve M. Sonkür (2009). 08BBS03 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.104-110; A. Büyüközer ve V. Tursun (2009). 08BBS23 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.201-207; A. Büyüközer ve S.Durnagölü (2009). 08BBS42 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.289-292; A. Büyüközer ve T. Özdemir (2009). 08BBS24 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.207-211; A. Büyüközer ve A. Eker (2009). 08BBS25 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.211-212.

[340] A. Büyüközer ve G. Girgin (2009). 08BBS27 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.218.

Yapıların güneybatısında içten 2.72x1.90 m. ölçülerinde dikdörtgen planlı seramik fırını tespit edilmiştir. Sadece ateşleme haznesinin bir kısmı sağlam durumdadır. Fırının ateşleme koridoru kuzeybatısındadır. Moloz taş, kiremit parçaları ve kireç harçla yapılmıştır. Izgara, altı adet dikdörtgen taşıyıcı ile desteklenmektedir. Ateşleme haznesinin iç kısmı tamamen kireç harç ile sıvalıdır. Yapılan kazı çalışmalarında fırının ilk kullanımında ateşleme koridorunun güneydoğusunda olduğu sonradan kapatılarak mevcut fırına kuzeybatıdan bir ateşleme koridoru eklendiği tespit edilmiştir. İşlik çevresinde toprağa gömülü olarak çok sayıda pithos bulunmuştur. [341]



Şekil 25. 08BBS16 sondajı planı

Kaynak: Büyüközer – Eker, 2009: 162.

2008 yılı çalışmalarında 07BBS05 no.lu sondajın kuzeyinde 08BBS16 ve 08BBS20 no.lu sondajlarda kazı çalışmaları yapılmıştır. Mekânlar eğimli arazi üzerinde yer aldığından oldukça tahrip olmuştur. Mimari veriler 07BBS05 no.lu sondajda tespit edilen seramik işliğine bağlı depo ya da konut alanı olduğunu düşündürmektedir.[342] Ayrıca hemen batısında 08BBS44 ve 08BBS45 no.lu sondajlarda daha erken tarihli bir

[341] A. Büyüközer - A. Bediz (2008). 07BBS05 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2007 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.229-244.

[342] A. Büyüközer - A. Eker (2009). 08BBS16 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.146-162; A. Büyüközer – M. Aydın ve Y. Şen (2009). 08BBS20 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.179-182.

seramik işliği ve 10. yüzyıl sonu-11. yüzyıl başına ait dört adet mezar tespit edilmiştir.[343]

Fırının hemen kuzeyinde yer alan pithosun içerisinden IV. Mikhael (M.S. 1034-1041) dönemine ait 1 adet follis[344], bir başka pithos içerisinde 10. yüzyıl sonu-11. yüzyıl sonu arasında basılmış 1 adet anonim follis ele geçmiştir.[345] Ayrıca alanda tamamı 115 adet çukur Bizans sikkesinden oluşan bir define bulunmuştur. Sikkeler İmparator I. Manuel Komnenos (1143-1180) ve III. Alexsios Angelos (1195-1203) dönemine aittir.



Şekil 26. Beybağ 07BBS05 sondajında bulunan seramik fırını

Kaynak: Büyüközer ve Bediz, 2008: .240.

Beybağ Mevkii'nde, 07BBS04 numaralı sondajın 43.70 m. doğusunda açılan 07BBS07 no.lu sondajda yapılan kazı çalışmalarında 13 adet kil dinlendirme havuzu tespit edilmiştir. Havuzlar dere yatağının çok yakınında eğimli bir arazi üzerinde konumlanmıştır. Yuvarlak planlı 12 adet havuzun çapı 1.10–1.90 m. arasında değişmektedir ve herhangi bir duvar örülmeden doğrudan toprak içerisine kazılarak açılmıştır. İç yüzeyleri su geçirgenliğini azaltmak için kireç harçla kaplanmıştır.

[343] A. Büyüközer - A. Eker (2009). 08BBS44 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.308-311; A. Büyüközer - A. Eker (2009). 08BBS44 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.311-330.

[344] P. Grierson (1973). *Catalogue of the Byzantine coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection III/2: Leo III to Nicephorus III*. Washington: Dumbarton Oaks, s.723, Lev.60/C.26.

[345] Grierson (1973), s.634-706.

Toprağa kazılarak yapılan havuzların dışında 2.45x2.58 m. ölçülerinde moloz taşlardan inşa edilmiş bir havuz daha ortaya çıkarılmıştır. Zemini tuğla döşeli havuzun içi diğerlerinden farklı olarak kiremit katkılı kireç harçla sıvanmıştır. Havuzun zemininde Bizans Döneminde 12-13. yüzyıllarda görülen bronz bir çukur sikke ele geçmiştir. Ancak yoğun korozyona uğradığından tam olarak tanımlanamamıştır.[346]



Şekil 27. Beybağ 07BBS07 sondajı plan

Kaynak: Büyüközer ve Konaç, 2008: 251.



Şekil 28. Beybağ 07BBS07 sondajında bulunan kil havuzları

Kaynak: Büyüközer ve Konaç, 2008: 250.

Eğimli arazi üzerine konumlanan havuzlarda birkaç aşamada kilin yabancı maddelerden arındırıldığı anlaşılmaktadır. Havuzlardan bazıları arasında kilin

[346] A. Büyüközer ve V. Konaç (2008). 07BBS07 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2007 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.246-253, s.249.

aktarılması için açılmış kanallar da tespit edilmiştir. Havuzların dere yatağına yakın bir alanda oluşu kilin dere yatağında biriken yataklardan sağlandığını göstermektedir. Dere yatağında çevresinde alterasyona uğramış sekonder kil yatakları günümüzde halen görülebilmektedir.



Şekil 29. Beybağ 07BBS07 sondajında bulunan havuz
Kaynak: Büyüközer ve Konaç, 2008: 249.

Havuzların doğusunda moloztaşla inşa edilmiş birbirine bitişik üç mekân ve bir fırın kalıntısı mevcuttur. Mekânların batısındaki güney–kuzey doğrultulu bir duvarla kesilen yuvarlak planlı fırın içten 1.30 m. çapındadır. Ateş haznesi 42 cm. yüksekliğe kadar korunabilmiştir. Kiremit parçaları ve toprak harç kullanılarak inşa edilmiştir. Fırın içinde iki hazneyi ayıran ızgarayı taşıyan ayaklardan sadece ikisi tespit edilebilmiştir. Seramik fırını kullanım dışı kaldıktan sonra sonraki bir dönemde eklenen bir duvarla kesilerek tahrip olmuştur.

Dere yatağının yakınında çok sayıda kil dinlendirme havuzunun tespit edilmesine rağmen diğer işliklerin çevresinde havuz kalıntısın rastlanmaması, bu alandaki havuzların ayrı bir işliğe işaret etmediğini göstermektedir. Küçük boyutlu tek bir fırının bulunması ve sonrasında mekân duvarları ile kesilerek tahrip edilmesi kısa bir dönem alanda seramik üretimi yapıldığını, sonrasında yamaçtaki işliklerin kaynak ihtiyacını karşılamak için alanın yeniden düzenlendiğini düşünülmektedir. Ayrıca

mekânların küçük boyutlu olması üretim yapılmadığını ve işliğe bağlı mekânlar olduğunu göstermektedir. Havuz çevresinde 10-13. yüzyıllar arasına ait çok sayıda kiremit parçası, sırlı, sırsız kap parçaları ve sikkeler bulunmuştur. Bu yüzden alanın ilk olarak 10. yüzyılda üretim yapmak amacıyla, ardından yamaçtan yukarı doğru taşınan üretim alanlarına kil sağlamak amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir.



Şekil 30. Beybağ 07BBS07 sondajında bulunan seramik fırını

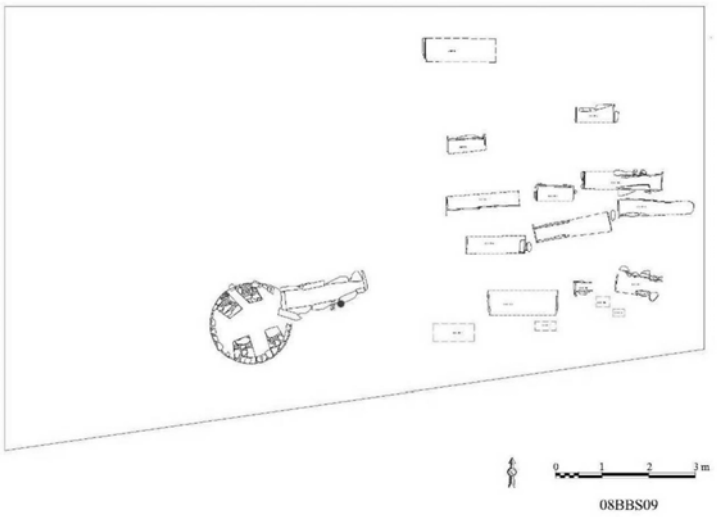
Kaynak: Büyüközer ve Konaç, 2008: 249.

2008 yılı çalışmalarında 07BBS07 no.lu sondajın batısındaki 08BBS41 no.lu sondajda iki evreli bir yapı tespit edilmiştir. Mekânlar ilk kullanımında 07BBS07 no.lu sondajda bulunan seramik fırını ile ilişkili bir işlik olarak kullanılmıştır. Bu mekânların kullanımı 11. yüzyılında ikinci yarısında sonlanmıştır. Daha sonra ikinci evre duvarları 07BBS07'de olduğu gibi ilk evre duvarlarını tahrip ederek üzerine oturmuştur. İkinci evresinde kazı çalışmalarında bulunan küçük buluntulara göre konut ve depo alanı olarak kullanılmıştır.[347] Seramik verilere göre mekân 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl başına kadar kullanılmıştır.

2008 yılında 07BBS01 sondajının güneyinde GELİ tarafından yapılan yol yapım çalışmasında mezarların bulunması nedeniyle 10x15 m. ölçülerinde 08BBS09 adı

[347] A. Büyüközer ve M. Sonkür (2009). 08BBS41 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.276-288.

verilen bir sondaj açılmıştır. Alanda yapılan kazı çalışmalarında ele geçen kiremit parçalarına göre M.S. 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl başına tarihlendirilen 18 adet mezar ve bir seramik fırını tespit edilmiştir. Sondaj alanının batısında açığa çıkarılan 1.76x1.53 m. ölçülerindeki seramik fırını oval planlıdır. Fırının ateşleme koridoru doğusundadadır. Sadece ateşleme haznesi 25 cm. yüksekliğe kadar korunabilmiştir. Bu kısım tuğla ve kiremit parçaları ile kireç harç kullanılarak inşa edilmiştir. Izgarayı taşıyan aynı malzeme ile inşa edilmiş 4 adet ayak tespit edilmiştir. Fırın içerisinde kil kalıntıları ve cüruflaşmış seramik parçaları ele geçmiştir. Bulunan parçalar fırının depolama ve pişirme kapları ile magarikon üretiminde kullanıldığını göstermektedir. Fırın işlev dışı kaldıktan sonra hemen doğusuna ateşleme koridoru üzerine bir mezar açılmıştır.[348]



Şekil 31. Beybağ 08BBS09 no.lu sondaj planı

Kaynak: Büyüközer ve Aydın, 2009: 120.

[348] A. Büyüközer ve M. Aydın (2009). 08BBS09 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.119-122.

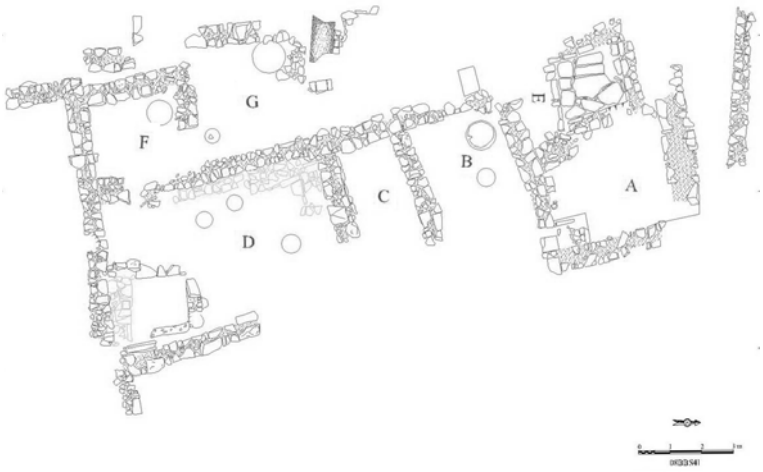


Şekil 32. Beybağ 08BBS09 no.lu sondajda bulunan seramik fırını
Kaynak: Büyüközer ve Aydın, 2009: 122.

2008 yılında 07BBS04 no.lu sondajın güneybatısında açılan 08BBS29 no.lu 9x12 m. ölçülerindeki sondajda 2 adet Bizans dönemi seramik fırını bulunmuştur.

Yuvarlak planlı ilk fırın moloz taşlarla örülmüştür. Günümüze ulaşmayan ateşleme koridoru olasılıkla doğu yönündedir. Fırınlar oldukça tahrip olduğundan sadece ateşleme haznelerine ait izler görülebilmektedir. Yuvarlak planlı ikinci fırın tuğla ile inşa edilmiştir. Fırının hemen yanında toprağa gömülü halde iki pithos tespit edilmiştir.[349] Kazı çalışmalarında 10. yüzyıl ve 12. yüzyıl sonuna ait iki adet sikke ve az miktarda 12-13. yüzyıllara ait seramik buluntu ele geçmiştir. Fırınlar ve çevresindeki mekânlar tahrip olduğundan hangi döneme ait oldukları tespit edilememiştir.

[349] A. Büyüközer ve T. Özdemir (2009). 08BBS29 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.225-228.



Şekil 33. Beybağ 08BBS41 sondajı planı

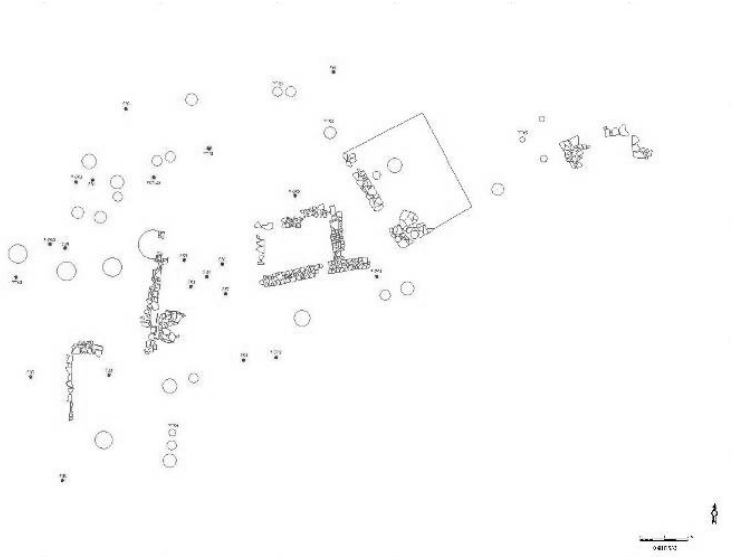
Kaynak: Büyüközer ve Sonkür, 2009: 288.



Şekil 34. Beybağ 08BBS29 sondajı güneydoğudan görünüm

Kaynak: Büyüközer ve Özdemir, 2009: 225.

07BBS05 no.lu sondajın batısında açılan 08BBS35 no.lu sondajda iki mekân ve bunlara bağlı olduğu takip edilebilen duvarlar ile seramik fırınları ele geçmiştir. Tarım faaliyetleri nedeniyle alandaki kalıntılar tahrip olmuştur. Sondajın doğusunda temel seviyesinde görülebilen iki dikdörtgen mekânın batısında kuzeydoğu-güneybatı yönelişli 3.80 m. uzunluğunda bir duvar tespit edilmiştir.



Şekil 35. Beybağ 08BBS35 sondajı planı

Kaynak: Büyüközer ve Özdemir, 2009: 263.

Duvarın kuzeydoğu ucunda bir seramik fırına ait kalıntılar belgelenebilmiştir. Yuvarlak planlı 1 no.lu fırının ateşleme koridoru doğusundadır. Fırın tahrip olduğundan sadece ateşleme haznesinden koridora geçiş kısmı korunabilmiştir. 1 no.lu fırının kuzeybatısında oldukça küçük boyutlu olan 2. no.lu fırına ait izler seçilebilmektedir. Fırın tuğla ve toprak harç kullanılarak inşa edilmiştir. Izgarayı taşıyan ayaklardan sadece bir tanesi tespit edilebilmiştir. Taşıyıcı ayak dikdörtgen formda tuğlaların üst üste yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur.

İşlikte toprağa gömülü olarak çok sayıda pithos bulunmuştur. 1 no.lu fırının güneyinde yassı taşlar kullanılarak inşa edilen ve zemini de yine taş döşemeli olan bir havuz tespit edilmiştir. Bu havuza bağlı başka havuzların bulunmayışı havuzun kilin arıtılması amacıyla değil işlikte kilin hazırlanıp dinlendirilmesi için kullanıldığını göstermektedir. Havuzun kuzeyinde 28 adet bronz sikke bir arada bulunmuştur. Sikkelerle birlikte bulunan kumaş parçasından sikkelerin bir kese ile buraya bırakıldığı anlaşılmaktadır. Sikkeler I. Manuel Komnenos (1143-1180), II. Isaakios Angelos (1185-1195), III. Alexsios Angelos (1195-1203) dönemlerine aittir. Sondajdaki bir pithos içerisinde de 1185-1195 yıllarına tarihlendirilen bronz bir sikke ve tüm olarak bir kap (Kat. No. 294) bulunmuştur.[350] Bu sikkeler alanın son kullanım tarihini göstermektedir.

[350] A. Büyüközer ve T. Özdemir (2009). 08BBS35 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.256-263.

Sikke ve seramik buluntulara göre mekânlar, 11. yüzyılın ortasından 13. yüzyıl başına kadar kullanılmıştır.



Şekil 36. Beybağ 08BBS35 sondajı genel görünümü

Kaynak: Büyüközer ve Özdemir, 2008: 256.



Şekil 37. Beybağ 08BBS35 sondajında bulunan seramik fırınları

Kaynak: Büyüközer ve Özdemir, 2008: 259.



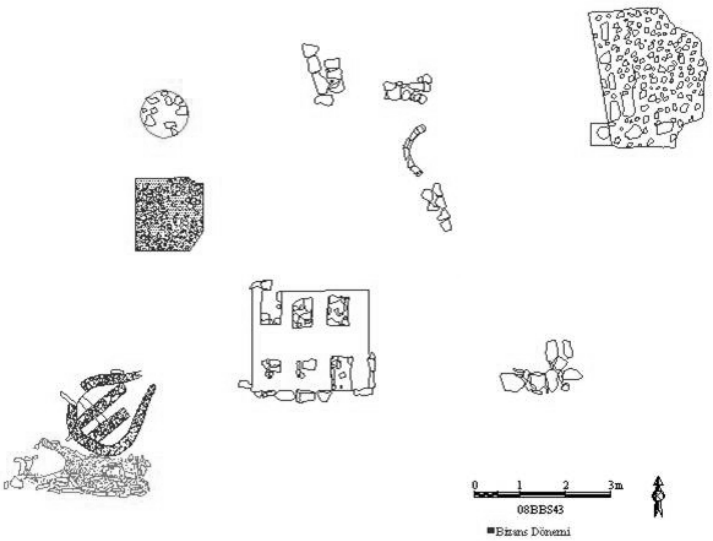
Şekil 38. Beybağ 08BBS35 sondajında bulunan havuz

Kaynak: Büyüközer ve Özdemir, 2008: 260.

Beybağ'daki 07BBS01 no.lu sondajın 2 m. kuzeyinde 2008 yılında 08BBS43 no.lu sondajda bir seramik işliği ve mezarlık alanı tespit edilmiştir. İşlikte üç seramik fırını ve iki tezgâh bulunmuştur. İşlikteki en erken tarihli fırın dikdörtgen planlıdır. İşlev dışı kaldıktan sonra üzerine yuvarlak planlı başka bir fırın inşa edilmiştir. Dikdörtgen fırın kalıntıları diğer fırının güney duvarı çevresinde görülmektedir.

Yuvarlak planlı fırın içten 1.47 m. çapındadır. Sadece 20 cm. yüksekliğinde bir kısmı korunabilmiştir. Tuğla ve kiremit parçaları ile kireç harç kullanılarak yapılmıştır. Ateşleme koridoru kuzeydoğusundadır. Izgara, ateşleme koridorunun zemini kireçle kaplandıktan sonra eklendiği anlaşılan fırının güneydoğusundan ateşleme koridoruna doğru uzanan iki dikdörtgen ayak ile taşınmaktadır. Ateşleme haznesinin hemen doğusunda fırına sonradan bir koridor daha açılmıştır. Bu koridorun önünde fırın artığı olduğu anlaşılan çok sayıda cüruflaşmış seramik parçası ve kül tespit edilmiştir.

Yuvarlak planlı fırının kullanım dışı kalmasıyla kuzeydoğusuna 3.60x1.53 m. ölçülerinde dikdörtgen planlı bir başka fırın yapılmıştır. Ateşleme koridoru batı yönündedir. Fırının ateş haznesine ait kısmı sadece 10 cm. yüksekliğinde korunabilmiştir. Tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Izgara, tuğla ve küçük taşlardan örülen altı adet destekle taşınmaktadır. Fırının dışında kenarlarına sonraki bir dönemde olasılıkla fırını desteklemek amacıyla dere taşları dizilmiştir.



Şekil 39. Beybağ 08BBS43 sondajı planı

Kaynak: Büyüközer ve Öztekin, 2008: 296.



Şekil 40. Beybağ 08BBS43 sondajı yuvarlak planlı seramik fırını

Kaynak: Büyüközer ve Öztekin, 2008: 297.



Şekil 41. Beybağ 08BBS43 sondajında bulunan seramik fırınları

Kaynak: Büyüközer ve Öztekin, 2008: 299.



Şekil 42. Beybağ 08BBS43 sondajında bulunan tezgâh

Kaynak: Büyüközer ve Öztekin, 2008: 300.

Dikdörtgen planlı fırının hemen batısında kiremit parçaları ve kireç harçla yapılmış bir tezgâh tespit edilmiştir. Sondajın doğusunda bir başka tezgâh daha yer alır.

Doğudaki tezgâh dere taşı ve kireç harç kullanılarak yapılmıştır.[351] Tezgâhların hamurun yoğrulması, dinlendirilmesi ya da hazırlanan seramiklerin dizilmesi için kullanılmış olması muhtemeldir. İşlik çevresinde üretim için gerekli suyun ve malzemelerin depolandığı çok sayıda pithos bulunmuştur. Formu tanımlanabilen az sayıda seramik parçası ve sikke verilere göre 11. yüzyıl ortasından 12. yüzyıl ortasına kadar kullanılmıştır.

Bizans Dönemi seramiklerinin ele geçtiği bir başka alan 08BBS31 no.lu sondajdır. 07BBS01 no.lu sondajın 80 m. batısında açılan bu sondajda, 1.05 km. güneybatısındaki 13. yüzyıl başında kurulan bir Selçuklu yerleşimi olan Tepecik mevkiinin mezarlığı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Burada Arkaik, Bizans ve Beylikler dönemlerine ait buluntular karışık halde ele geçmiştir.

Beybağ mevkiindeki işlikler, sikke ve seramik verilere göre 13. yüzyıl ortasına kadar kullanılmaya devam edilmiştir. 13. yüzyıl başında kısa bir süre mezarlık alanı olarak kullanıldıktan sonra tamamen terk edilmiştir. Beybağ'daki Bizans yerleşiminin sonlanmasının ardından, Tepecik olarak anılan mevkide 13. yüzyıl ortasında bir Beylikler köy yerleşimi kurulmuştur. Bu yerleşim sikke verilerine göre 16. yüzyılın ilk yarısına kadar kullanılmaya devam edilmiştir. Beybağ, Tepecik yerleşiminin kurulmasından sonra Beylikler Döneminde mezarlık alanı olarak kullanılmıştır.[352]

[351] A. Büyüközer ve E. Öztekin (2009). 08BBS43 numaralı sondaj. Lagina ve Börükçü Kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt, s.293-307.

[352] A. Büyüközer (2009). Börükçü ve Beybağ çalışmaları. Lagina, Börükçü, Belentepe ve Mengefe 2008 yılı çalışmaları. Haz. A.A. Tırpan ve B. Söğüt. *31. KST*, 3, 505-527; S. Cirtil (2011). Muğla-Yatağan Tepecik Kazısı Türk Dönemi buluntuları 2007. *XII. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu*. İstanul: Komen Yyayınları, ss. 93-102.



Şekil 43. Beybağ Mevkinde bulunan Bizans Dönemi işliklerinin konumu

Kaynak: Tırpan ve Söğüt, 2008: 331.

Beşinci Bölüm

Değerlendirme

Belli bir zaman dilimi içerisinde; köken, teknik veya üslup özellikleri bakımından birlik gösteren ve kendine özgü karakteristiğe sahip olan seramik örnekleri bu çalışmada 'üretim grubu' olarak tanımlanmıştır. Üretim grupları şüpheye yer bırakmaksızın ortak özellikleri tespit edilebilmiş örneklerden oluşmaktadır. Bir üretim grubunun esasında önceki bir dönemde görülen üretim grubunun devamı niteliğinde olduğunu ya da birbiri ile etkileşim içerisindeki farklı merkezlerce üretilen seramikler arasında benzerlikler bulunduğunu tespit etmek mümkündür. Farklı üretim grupları arasında bağ bulunması, belli bir üretim grubunun kendi içerisinde birlik oluşturma özelliğini değiştirmemektedir. Örneğin Kırmızı Astarlı Seramiklerin Terrasigillata seramiklerin devamı olduğu belirtildiğinde; M.S. 3. yüzyıldaki ani ekonomik değişimlerle ortaya çıkan yeni teknik ve üslup anlayışının hâkim olduğu seramiklerin, önceki bir dönemde var olan bir başka üretim grubuyla teknik özelliği yönünden ilişki kurulmuş olur. Ya da aynı atölye tarafından üretilen sırlı servis kapları ile sırsız mutfak kapları arasında da üretim merkezi yönünden bir bağ mevcuttur. Ancak bu ortaklıklar, farklı grupların üyelerinin aynı karakteristik özelliklere sahip olduğunu ifade etmekten ziyade; tarihsel, teknik veya kültürel süreç içerisinde farklı üretim gruplarının birbirleri ile ilişkilerini tanımlamak için yapılmıştır.

Kazı çalışmalarında bulunan ve tespit edilen üretim gruplarının adlandırılması için farklı bir çalışma gerektirmektedir. Bir bilim alanından söz edilebilmesinin ancak o alanın temsilcileri arasında bir söz ve anlam birliği oluşturulması ile mümkün olabilmektedir. Bu nedenle üretim gruplarının adlandırılmasında kullanılabilecek en sağlıklı yöntem, yapılan çalışma ile çok derin zıtlık oluşturmuyorsa, önceden yapılmış adlandırmaların sürdürülmesidir.

Yapılan araştırmalara bakıldığında seramik buluntuların yaygın olarak öncelikle zaman ve insan faktörüne göre sınırlandığı görülmektedir. Erken Bizans Dönemi seramikleri dendiğinde genel bir adlandırma için ilk adım atılmış olur. Ancak bu noktadan sonra üretim gruplarının adlandırılmasında aşılması güç sorunlar ortaya çıkmaktadır. Genellikle seramik araştırmalarda örneklerin işlev, teknik ya da üretim

merkezi ve dağılım alanı gibi birden fazla faktöre göre adlandırılmıştır. Pişirme kabı, pithos ya da tekne gibi adlandırmalar doğrudan doğruya işleve göre yapılan ayrımlardan oluşmaktadır. Sgrafitto seramik, astar bezemeli seramik gibi adlandırmalar ise teknik özelliğe işaret ederler. Zeuxippos Seramik, Ege Tipi Sgrafitto ya da Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri gibi adlandırmalar ise buluntu yeri ve dağılım alanı göz önünde bulundurularak mekân faktörüne göre yapılmıştır. Ancak yeni yapılan kazı çalışmaları ile birlikte farklı üretim merkezleri tespit edilebileceğinden, yeni tanımlanan üretim gruplarını adlandırmada mekân faktörü çok fazla çok tercih edilmemiştir. Aynı sebepten tüm Bizans Dönemi seramik repertuarını tek bir faktöre göre adlandırmak da mümkün gözükmemektedir.

Seramiklerin kullanım biçimlerinin teknik özelliklerini belirlemesi nedeniyle çalışmamızda seramikler öncelikle işlevlerine göre tasniflenmiştir. Buna göre kaplar; servis, mutfak, depolama, taşıma/ticari ve aydınlatma olmak üzere beş gruba ayrılmıştır. İşlevlerine göre ayrılan kaplar arasında hamur ve süsleme özelliklerinin benzerlik gösterdiği örnekler ayrılarak üretim grupları tespit edilmiştir. Konu ile ilgili daha önce yapılan araştırmalarda yaygın olarak kullanılan Türkçe adlandırmalar tercih edilmiştir. Değerlendirme bölümünde her bir üretim grubu tanıtılmadan önce adlandırmanın hangi araştırmacılar tarafından yapıldığı ve neden tercih edildiği belirtilmiştir. Özellikle form ve hamur renkleri gibi teknik özelliklerin kolayca tanımlanabilmesi için her bir üretim grubuna farklı bir harf ve rakam kodu verilmiştir. Teknik özellikleri benzer ancak köken bakımından farklı olan örnekler için farklı kodlar kullanılmıştır. Bazı başlıklar çok uzun olmaması için içerikte belirtilmemiş, ilgili başlığın altında açıklanmıştır.

Araştırmalarda özellikle renklerin tanımlanması göreceli bir durum olduğundan hamur, astar ve sır renkleri, Munsell Color Charts'a (1998) göre yazılarak tablo halinde Ek 1, 2 ve 3'te gösterilmiştir.

Çalışma kapsamında tespit edilen üretim grupları aşağıdaki gibi adlandırılmıştır:

Grup A-Erken Bizans Dönemi Servis Kapları

Grup A1 Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri

Grup A2 Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri

Grup A3 Yerel Kırmızı Astarlı Seramikler

Grup B-Erken Bizans Dönemi Mutfak ve Depolama Kapları

Grup B1 Pişirme Kapları (Chytralar)

Grup B2 Saklama Kapları (Caduslar)

Grup B3 Tekneler (Alveuslar)

Grup C-Erken Bizans Dönemi Ticari Kapları

Grup C1 Kouphon (LRA1)

Grup C2 Kouphon (Spatheion 3)

Grup C3 Kouphon (Samos)

Grup C4 Unguentariumlar

Grup C5 Ampullalar

Grup D- Erken Bizans Dönemi Aydınlatma Gereçleri

Grup D1 Kandiller (Lychnuslar)

Grup D2 Fitil Taşıyıcıları

Grup E- Orta Bizans Dönemi Beyaz Hamurlu Servis Kapları

Grup E1 Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramikleri

Grup F- Orta Bizans Dönemi Kırmızı Hamurlu İthal Sırlı Servis Kapları

Grup F1 Ege Tipi Kalın Kazıma Seramikler

Grup F2 Ege Tipi İnce Kazıma Seramikler

Grup F3 Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramikler

Grup F4 Geniş Kazıma Seramikler

Grup F5 Zeuxippus Seramikler

Grup F6 Akıtma Dekorlu Ege Seramikleri

Grup F7 Kahverengi Boyalı Seramikler

Grup F8 Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramikler A

Grup F9 Astar Bezemeli Sırlı Seramikler A

Grup G- Orta Bizans Dönemi Kırmızı Hamurlu Batı Anadolu Üretimi Sırlı Servis Kapları

Grup G1 Tek Renk Sırlı Seramikler A

Grup G2 Tek Renk Sırlı Seramikler B

Grup G3 Tek Renk Sırlı Seramikler C

Grup G4 Yeşil Lekeli Sgrafittolar A

Grup G5 Yeşil Lekeli Sgrafittolar B

Grup G6 Yeşil Lekeli Sgrafittolar C

Grup G7 Yeşil Lekeli Sgrafittolar D

Grup G8 Yeşil ve Kahverengi Lekeli Sgrafittolar

Grup G9 Mangan Lekeli Sgrafittolar A

Grup G10 Mangan Lekeli Sgrafittolar B

Grup G11 Mangan Lekeli Sgrafittolar C

Grup G12 Yeşil Boyalı Seramikler A

Grup G13 Yeşil Boyalı Seramikler B

Grup G14 Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramikler B

Grup G15 Astar Bezemeli Sırlı Seramikler B

Grup G16 Saltsarionlar

Grup H- Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları

Sırsız Servis Kapları

Grup İ- Orta Bizans Dönemi Mutfak ve Depolama Kapları

Grup İ1 Pişirme Kapları (Khytralar)

Grup İ2 Kızartma Tavaları (Pateralar)

Grup İ3 Saklama Kapları (Koureloslar)

Grup İ4 Tekneler (Lekaneler)

Grup İ5 Havanlar (Olmoslar)

Grup İ6 Süzgeç (İthmos)

Grup İ7 Pithoslar

Grup İ8 Şarap Hırsızları

Grup J- Orta Bizans Dönemi Ticari Kapları

Magarikonlar

Grup K- Orta Bizans Dönemi Aydınlatma Gereçleri

Şamdan (Manoualia)

Grup L- Orta Bizans Dönemi Fırınlama Gereçleri

Mesnetler

1. Erken Bizans Dönemi Seramikleri

1.1. Servis Kapları

Stratonikeia ve Lagina kazılarında yapılan çalışmalarda ele geçen Erken Bizans Dönemi servis kaplarının tamamını Kırmızı Astarlı Seramikler (Red Slip Ware) oluşturur. Bu seramikler ilk olarak Waagé tarafından, Geç Helenistik Dönemden itibaren üretilen Doğu Sigillatalarının geç örnekleri olduğu öne sürülerek, Atina Agorası buluntuları arasında 'Geç Roma Seramikleri' (Later Roman Wares) başlığı altında 'Kırmızı Astarlı Seramikler' olarak tanımlanmıştır. Seramikler üretim özelliklerine göre dört gruba ayrılarak, Geç Roma A, B, C ve D olarak adlandırılmıştır. Bu çalışmada yazar tarafından ilk üç grubun üretim yeri Mısır olarak önerilmiş, daha sonraki çalışmasında A ve B grubunun üretim merkezinin Afrika olduğu belirtilmiştir.[353] Waagé'nin çalışmasından sonra özellikle Doğu Akdeniz'deki kazılarda bulunan ve dünyanın çeşitli müzelerindeki Kırmızı Astarlı Seramikler üzerine çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

1972 yılında W. Hayes, seramikleri hamur, form, süsleme özelliklerine göre gruplandırarak olası üretim merkezlerine göre bir sınıflandırma yapmıştır.[354] Bu sınıflandırmada seramikler yine kaliteli, parlak, kırmızı astar özellikleri nedeniyle Kırmızı Astarlı Seramikler olarak adlandırılmış ve Roma dönemi terrasigillata seramiklerinin devamı olarak kabul edilmiştir. 4-7. yüzyıllar arasında üretilen seramiklerin yoğun olarak faaliyet gösteren üretim merkezleri Kuzey Afrika, Pitane, Phokaia, Kıbrıs ve Mısır olarak tespit edilmiştir. Sürekli faaliyet gösteren merkezler dışında Makedonya, Atina, Anadolu ve Filistin'de de üretim olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmanın büyük kısmı halen güncelliğini korumakta, yapılan yeni kazı ve yüzey araştırmalarında farklı araştırmacılar tarafından kullanılmaktadır.

Hayes tarafından belirlenen üretim merkezleri dışında, Sagalassos'un (Burdur/Ağlasun) da kazı çalışmaları neticesinde bir üretim merkezi olduğu tespit

[353] O. Waagé (1933). The American Excavations in the Athenian Agora, First Report: The Roman and Byzantine Pottery. *Hesperia*, II: 279-328, s.293; O. Waagé (1948). *Antioch on-the-Orontes IV.1: Ceramics and Islamic Coins.* Princeton: London and The Hague.

[354] J.W. Hayes (1972). *Late Roman Pottery: A Catalogue of Roman Fine Wares.*London: The British School at Rome.

edilmiştir. Elde edilen veriler J. Poblome tarafından detaylı olarak sunulmuştur.[355] Sagalassos'ta gün ışığına çıkan Kırmızı Astarlı Seramikler Doğu Sigillatalarının devamı niteliğindedir. Kentte 1. yüzyılda başlayan Doğu Sigillatalarının üretimi 3. yüzyılda kesintiye uğramıştır. Ancak Geç Roma döneminde kentte üretim 6. yüzyıl sonu ya da 7. yüzyıl ortasına kadar devam etmiştir.

Akdeniz'de yaygın olarak ticareti yapılan ve iyi tanınan atölyeler dışında, Batı Anadolu'da bölgesel ihtiyacın karşılanması için Ephesos[356], Priene[357], Aphrodisias[358], Sardis[359], Hierapolis[360], Laodikeia[361] ve Kibyra[362] gibi merkezlerde de üretim yapılmıştır. Sardis'teki yerel üretimler 'Light Coloured Ware' (Açık Renkli Seramikler) olarak adlandırılmıştır. Batı Anadolu atölyelerinin üretimlerinde hamurun açık renkli olması nedeniyle; Afrika, Phokaia gibi üretim merkezlerinde görülen astarın hamurla atnı tonda ya da birkaç ton daha koyu ya da açık renkte olması özelliği, Batı Anadolu üretimlerinde görülmez. Batı Anadolu'nun çok yoğun mikalı, pembe ya da açık kahverengi kiliyle üretilen seramikler, yine diğer merkezler gibi kırmızı renkte astarlanmıştır.

1.1.1. Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri

Kazı çalışmalarında Afrika kökenli 4 adet ağız ve 1 adet kaide olmak üzere toplam 5 adet parça incelenmiştir. Bunlardan bir tanesi Beybağ'da (Kat. No. 1), dört tanesi de Stratonikeia'da (Kat. No. 2-5) bulunmuştur.

---

[355] J. Poblome (1999). *Sagalassos Red Slip Ware: Typology and Chronology*. Turnhout: Brepols.

[356] S.Ladstätter ve R. Sauer (2005). Late Roman C-Ware und lokale spätantike feinware aus Ephesos. *Spätantike und mittelalterliche keramik aus Ephesos* (Ed: F. Krinzinger), Viyana: Verlag der Österrreichen Akademie der Wissenschaften, ss.143-201.

[357] Z. Yılmaz (2007). Spätantike sigillaten aus Priene. *Byzas 7. Çanak: Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediterrenean Archaeological Contexts* (Ed: B. Böhlendorf-Arslan – A. O. Uysal ve J. Witte-Orr), İstanbul: Ege Yayınları, ss.123-130.

[358] N. Hudson (2008). Three centuries of late Roman pottery. *Aphrodisias Papers*, 4, 319-345.

[359] M. Rautman (2003). *Notes for Processing Roman Pottery at Sardis* http://www.bu.edu/av/clas/readings/Rautman-Roman_Pottery_Guide.pdf (Erişim tarihi 20.08.21012)

[360] F. Silvestrelli (2007). II Ninfeo dei Tritoni (Regio II): le fasi di eta bizantina e postbizantina. Relazione preliminare delle campagne di scavo 1994-2001. *Hierapolis di Frigia I. Le attivia delle campagne di scavo e restauro 2000-2003* (Ed: F. D'Andria ve M. Piera Caggia), İstanbul: Ege Yayınları, ss.333-357.

[361] C. Şimşek (2003). Laodikeia Antik Kentinden Haç Baskılı Tabaklar. *III. Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu*. Eskişehir: Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, ss.411-422.

[362] S.Japp (2007). The local pottery production of Kibyra. *AnatStud*, 59, 95-128.

Seramiklerin hamurları kırmızı renkli ve sık dokuludur. Bazı örneklerde tamamen gözeneksizdir (Kat. No. 1-2). İyi perdahlanan kap yüzeyi pürüzsüzdür. Tüm örneklerde çok küçük kireç taneleri görülür. Bir örnekte iri kireç tanelerinin kabı deformasyona uğrattığı tespit edilmiştir. (Kat. No. 4) Hamurdan birkaç ton daha koyu renkli olan astar kırmızıdan kahverengiye doğru değişen farklı tonlardadır. Astar ince bir tabaka halinde tüm yüzeyde seçilmektedir. Kaplar yüksek ısıda fırınlanmıştır. Kat. No. 4'te kabın ağız kenarının dışında, kapların fırınlama esnasında iç içe dizilmesinden kaynaklanan yeşile doğru giden renk değişimi görülür.

Afrika Kırmızı Astarlı Seramiklerinde bezemeler genellikle kabartma, baskı veya rulet tekniğinde yapılmıştır. Mitolojik ya da Hıristiyanlıkla ilişkili figürler ile geometrik ve bitkisel motifler yoğun olarak kullanılmıştır. Stratonikeia'da bulunan örneklerde yüzeyler iyi korunmuştur. Ortasından kırık olan bir kaide parçasında kabın merkezinde baskı tekniğinde yapılmış bir Malta haçı bulunmaktadır. (Kat. No. 5) İki örnekte kabın dış yüzeyine rulet bezeme uygulanmıştır. (Kat. No. 2-3)

İncelenen örnekler arasında servis için kullanılan hem derin hem de sığ örnekler mevcuttur. Buluntularda dört faklı form tespit edilmiştir:

Form A1-1: (Kat. No. 1) Dışa çekik ağız kenarına sahip, yarı küresel gövdeli discustur. Hayes'in tarafından ARS Form 58 olarak adlandırılmıştır. İki farklı hamur özelliği görülmektedir. Hamuru çok kaliteli ve pürüzsüz bir astara sahip olanlar Tip A; hamuru daha iri taneli ve rengi turuncudan kahverengiye doğru giden örnekler ise Tip B olarak ayrılmıştır. Beybağ'da bulunan parça hamur özelliklerine Hayes'in Tip A olarak tanımladığı parlak kırmızı renkli, sık dokulu hamurludur. Bu forma ait örnekler; Tunus, Libya, İsrail, Yunanistan, Kerkyra (Korfu Adası), Malta ve Portekiz'de[363] 290-375 yılları, Tarsus'ta[364] 4. yüzyıl, Sardis'te[365] 300-357 yılları arasına ait kontekstlerde bulunmuştur. Form özellikleri ve benzer örneklere göre 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form A1-2: (Kat. No. 2) Dışa katlı ağız profiline sahip, diyagonal gövdeli catillustur. Ağız dıştan bir bant halinde görülmektedir. Hayes'in çalışmasında ARS Form 82 olarak adlandırılmıştır. Ağız kenarı belirgin ve alçak kaideli örnekler Tip A, ağız profili daha az keskin ve dışa doğru açılan kaideye sahip örnekler ise Tip B olarak

[363] Hayes (1972), s.92-96, fig.14.19; (1980); J. W. Hayes (1980). *Supplement to Late Roman pottery*. Londra: The British School at Rome.s.499-500.
[364] I. Adak – Adıbelli (2006). Tarsus Geç Roma seramiği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji A.B.D., s.48-50.
[365] Rautman (2003), s.4.

ayrılmıştır. Stratonikeia örneği Tip B grubuna dâhil olup 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Benzer formlar, Atina Agorası, Tunus ve Sudan'da[366] 430-475 yılları, Miletos'ta[367] 460-500 yılları arasına ait kontekstlerde ele geçmiştir.

Form A1-3: (Kat. No. 3) Dıştan kalınlaştırılmış kare kesitli ağza sahip, diyagonal gövdeli catillustur. Hayes'in çalışmasında ARS Form 81 olarak adlandırılmıştır. Dış yüzeyin tamamen rulet bezemelerle doldurulduğu örnekler Tip A, düz bırakıldığı örnekler Tip B olarak ayrılmıştır. Stratonikeia'da bulunan örnekler Tip A grubuna dâhildir. Benzerleri Tunus, Cezayir, İtalya ve Portekiz'de 5. yüzyılın ikinci yarısına ait kontekstlerde ele geçmiştir.[368] Stratonikeia'da bulunan örnek benzerlerine göre 5. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir.

Form A1-4: (Kat. No. 4) Dıştan kalınlaştırılmış yuvarlak kesitli ağza sahip, diyagonal gövdeli discustur. Hayes tarafından ARS Form 104 olarak adlandırılmıştır. Form özelliklerine göre üç gruba ayrılmıştır. Tip A, alta doğru sivrilen belirgin ağız kenarına ve dışa açılan, orta yükseklikte bir kaideye sahip derin servis kabıdır. Tip B'de ağız kenarı daha az belirgindir. Kaide daha alçak ve kare kesitlidir. Tip A'ya göre biraz daha derin ve hamuru daha az kalitelidir. Tip C'de ağız kenarı yuvarlaklaşmıştır. Gövde daha küresel ve derindir. Oldukça alçalmış kaide, kare ya da üçgen kesitlidir. İç yüzeyde ağzın hemen altında tek ya da çift sıra halinde belirgin yivler görülür.

Stratonikeia'da bulunan örnek Hayes'in Tip C olarak tanımladığı gruba dâhildir. Benzerleri Yunanistan, Antiocheia, Filistin ve İsrail'de[369] 550-625 yılları, Saraçhane'de[370] 550-580 yılları, Kelenderis'te[371] 550-625 yılları, Anemurium'da[372] 7. yüzyıl, Tarsus'ta[373] 550-625, Marseille'de[374] 7. yüzyılın ikinci yarısı-8. yüzyıl başına ait kontekstlerde bulunmuştur. Stratonikeia'da bulunan örnek, form özelliklerine göre 6. yüzyıl ortası-7. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.

---

[366] Hayes (1972), s.128-130.
[367] Berndt, M. (2003). *Funde aus dem survey auf der Halbinsel von Milet 1992-1999*. Rahden: Westf.: Leidorf, s.22-23.
[368] Hayes (1972), s.128, fig.22.5; Hayes (1980). s.504.
[369] Hayes (1972), s.160-166; Hayes 1980, s.507-508.
[370] Hayes (1992), s.97, fig.35/21-4.
[371] M. Tekocak (2006). Kelenderis Roma Çağı seramiği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji A.B.D., s.54, lev.9/59.
[372] C. Williams (1989). *Anemurium: The Roman and Byzantine pottery*. Toronto: Pontifical Institute of Medieval Studies, s.38.
[373] I. Adak – Adıbelli (2006). Tarsus Geç Roma seramiği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji A.B.D., s.71-74, lev.12-19.
[374] D. Pieri (2005). *Le Commerce du vin Oriental a l'époque Byzantine (V□-VII□ siécles): Le témoignage des amphores en Gaule*. Beyrouth: Institut Français du Proche-Orient., s.38.

Afrika üretimi tek bir kaide parçası bulunmuştur (Kat. No. 5). Üzerindeki haç bezemenin stil özellikleri, 5. yüzyıl sonu-6. yüzyıl başında görülen kabın merkezinde yalın çizgilerle oluşturulmuş tek bir haçın görüldüğü örneklere benzemektedir.[375] 6. yüzyıl başından itibaren Afrika üretimi Kırmızı Astarlı Seramiklerde astar çok ince bir tabaka halinde uygulanmıştır. Kat. No. 5'in yüzeye çok ince olarak uygulanmış, parlak kırmızı astara sahip olması ve haç bezemenin stil özellikleri nedeniyle 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Kuzey Cadde'de yapılan çalışmalarda Form A1-4'e ait çok sayıda parça ele geçmiştir. Çalışma kapsamında incelenen buluntular arasında Form A1-1, Form A1-2 ve Form A1-3 formlarına ait sadece birer örnek tespit edilmiştir.

1.1.2. Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri

Çalışma kapsamında 5 adet ağız, 1 adet kaide ve 2 adet gövde parçası olmak üzere toplam 8 adet Phokaia (Foça) Kırmızı Astarlı seramik parçası incelenmiştir. Seramiklerin tamamı Stratonikeia'da Kuzey Cadde ve bouleuterion kazılarında ele geçmiştir.

Örneklerin hamurları kırmızı, kırmızı-kahverengi ve pembe-kırmızı renklerdedir. Sık dokulu, az gözeneklidir. İri taneli kil kesitte pürüzlü bir görüntü oluşturur. Tüm örneklerde gözle kolayca seçilebilen kireç katkı yoğundur. Baskı tekniğinde bezemeli iki gövde parçasının kesitinde çok küçük parçacıklar halinde kuvars seçilebilmektedir. (Kat. No. 12-13) Kapların dış yüzeyinde ince çizgiler halinde çark izleri görülür. Hamur üzerinde ince ve parlak astar seçilmektedir. Astar kırmızı ve pembe-kahverengi tonlarında olup hamurdan birkaç ton daha koyudur. Seramikler Afrika üretiminde olduğu gibi yüksek ısıda, yaklaşık 1100ºye kadar yükselen bir sıcaklıkta düzenli olarak fırınlanmıştır.[376]

[375] Hayes (1972), s.276, fig.56.
[376] Ladstätter ve Sauer (2005), ss.143-201, s.146.

İncelenen örneklerde üç farklı form tespit edilmiştir:

Form A2-1: (Kat. No. 6-8) Dışa katlı ağız kenarına sahip, küresel ya da diyagonal gövdeli discustur. Hayes'in çalışmasında PRS Form 3 olarak adlandırılmış ve form özelliklerine göre sekiz tipe ayrılmıştır.

Tip A, bu formun en erken örnekleridir ve çok yaygın değildir. Dış yüzeyde ince bir bant oluşturan ağız kenarı sivrilerek sonlanır. Hem geniş hem küçük örnekleri vardır. Rulet bezeme ağız kenarına uygulanmıştır. 5. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmiştir.

Tip B'de diyagonal uzanan ağız kenarı oldukça uzundur ve geniş bir çıkıntı oluşturur. Kare kesitli, geniş ağız ortası içbükey biçimde sonlanır. Diğer gruplardan farklı olarak küresel gövdelidir. Dış yüzeyde ve içte kabın ortasında rulet bezemeler görülür.

Tip C diyagonal uzanan ağız kenarı oldukça uzun ve geniştir. Dışta içbükey bir bant oluşturur. Ağzın alt kısmı dışa doğru çıkıntı yapar. Genellikle dışta ağız kenarında rulet bezeme görülür. Tip B gibi 460-490 yılları arasına tarihlendirilmiştir.

Tip D, Ağzın altta çıkıntı yapan kısmı yuvarlaklaştırılarak belirgin bir çıkıntıya dönüşmüştür. Ağız kenarında derin olarak yapılmış üç sıra halinde rulet bezeme görülür. 5. yüzyıl sonuna tarihlendirilmiştir.

Tip E, Tip C'nin devamıdır. Belirgin ağız kenarının alt kısmı sivrilerek öne doğru oldukça çıkıntılıdır. Ağzın alt kısmındaki çıkıntıdan gövdeye geçişte ince bir çıkıntı görülür. 5. yüzyıl sonu-6. yüzyıl başına tarihlenmiştir.

Tip F, Tip D ve E'nin devamıdır. Ağız kenarı daha basıktır. Alt dudaktaki çıkıntı daha belirginleşmiştir. Ağzın alt kısmındaki çıkıntıdan gövdeye geçişte ince bir çıkıntı görülür. Bazı örneklerin dış yüzeyinde rulet bezeme görülür. 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmiştir.

Tip G, Tip F'ye benzer. Ağzın iç kısmında derin bir girinti görülür. Rulet bezeme görülmez. Ağzın alt kısmındaki çıkıntıdan gövdeye geçişte ince bir çıkıntı görülür. Bu tipin geç örneklerinde giderek kalınlaşan ve yuvarlaklaşan dudak profili Form 10'a benzemektedir. 6. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmiştir.

Tip H'de ağız üçgen kesitlidir. Ağız alt kısımda yuvarlak bir çıkıntı yapar. Bazı örneklerde ağzın alt kısmındaki çıkıntıdan gövdeye geçişte ince bir çıkıntı görülür.

Hamuru diğer tiplere göre daha kabadır. Astar iç yüzeyde daha ince ve parlaktır. 6. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmiştir.[377]

Hayes'in çalışmasında olmayan ancak kazı çalışmaları neticesinde Ephesos[378] ve Tarsus'ta[379] tanımlanmış bir grup daha yer alır. Bu grupta ağız kenarı kalınlaşarak yukarı doğru sivrilen üçgen kesitli bir görünüm alan küçük servis kapları üretilmiştir. Hayes'in çalışmasından sonra tanımlanan bu grup, araştırmacılar tarafından Tip İ olarak adlandırılmış ve 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Stratonikeia'da yapılan çalışmalarda Form 3D, 3E ve 3G'ye ait parçalar bulunmuştur.

Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri; Doğu Akdeniz, Kırım ve İspanya'daki yerleşimlerde 5. yüzyılın ikinci çeyreği-6. yüzyıl kontekstlerinde yoğun olarak bulunmuştur.[380] Yapılan araştırmalar Foça üretimi seramiklerin ticaretinin sadece Ege ve Doğu Akdeniz ticareti ile sınırlı olmadığını göstermiştir. Bu form M.S. 450 ile M.S. 540lı yıllar arasında Batı Anadolu ticaretinin Adriyatik kıyıları, Akdeniz'in batısı ve Kuzey Atlantik kıyılarının batısı ile sıkı ilişki halinde olması nedeniyle; İtalya, Marsilya

---

[377] Hayes (1972), s.329-338.

[378] V. Gassner (1997). *Das südtor der Tetragonos-Agora. Keramik und kleifunde, Forschungen in Ephesos XIII/1/1*. Viyana: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, s.146, lev.47/575-577.

[379] Adak-Adıbelli (2006), s.105, 109.

[380] Hayes 1992, s.93-94, 153-154, fig.32/13-6, 33/6-13; C. Başaran, ve H.E. Ergürer (2012). Parion Odeion'u (Bouleuterion?) 2010 Çalışmaları ve Odeion'da Bulunan Seramikler. *Olba*, XX, 245-289, s.260, fig.8; Rautman (2003), s.5; L. Doğer (2005). Kuşadası, Kadıkalesi (Anaia) Kazısı 2003 yılı Bizans Dönemi seramik buluntuları. *Sanat Tarihi Dergisi*, 14(1),105–133, s.105, 119, tab.I/a-b; L. Doğer (2007b). Byzantine ceramics: Excavations at Smyrna Agora. *Byzas 7. Çanak: Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediterrenean Archaeological Contexts* (Ed: B. Böhlendorf-Arslan – A. O. Uysal ve J. Witte-Orr), İstanbul: Ege Yayınları, ss.97-122, s.109, lev.III; Berndt 2003, s.35-37, 15-37; Yılmaz 2007, s.126, res.2/3-4; Gassner 1997, s.142-145, lev.46- 47; S.Heath ve B. Tekkök (2008). *Greek, Roman and Byzantine Pottery at Ilion (Troia)*. http://classics.uc.edu/troy/grbpottery/ (Erişim tarihi 07.10.2011), s.72, fig.13-14; Japp 2007, s.59-60, fig.2; I. Mader (1996). Keramik der forschungen im gebiet von Kyenai ausden jahren 1989-1992. *Lykische Studien 3: Die Siedlungskammer von Kyenai in Lykien, Bericht über Feldforschungen im Yavu-Bergland im Sommer*. *Asia Minor Studien 24* (Ed: F. Kolb), Bonn: Dr. Ludwig Reichert Verlag, ss.87-112, s.91, 103, res.30/43, 45; Tekocak 2006, s.58, lev.11; Williams 1989, s.46, fig.22/269-278; Adak-Adıbelli 2006, s.101-110, lev.24-26; J.Y. Chi ve S.Heath (Ed.) (2011). *Edge of Empires: Pagans, Jews, and Christians at Roman Dura-Europos.*New York: New York: University, Institute for the Study of the Ancient World, s.72, fig.3/20; K. Domżalski, (2002). Late Roman Pottery from Pompeiopolis.*Eurasia Antiqua*, 8, 415-491, s.425, fig.10; A. Sazanov (2000a). Les ensembles clos de Chersonese de la fin du VIe-troisieme quart du VIIe siecles: La chronologie de la ceramique. *Les sites archéologiques en Crimée et au Caucause durant L'Antique tardive et le haut Moyen-Age* (Ed: M. Kazanski ve V. Soupault), Lieden-Boston-Köln: Brill, ss.123-149.s.135, 137, fig.5/5; 1998, s.423-428, , fig.6; F.A. Waagé (1933), s.299, 303-304; S.C. Gallimore (2011). An island economy: Ierapetra and Crete in the Roman Empire. Yayınlanmamış Doktora Tezi. New York: University at Buffalo, State University of New York, Department of Classics, s.282, fig.5/20-5/21-259-277.

kıyıları, İngiltere, İrlanda ve Portekiz'deki yerleşimlerinde 5. yüzyıl sonu-6. yüzyıl başına ait tabakalarda yoğun olarak bulunmuştur.[381]

Form A2-2: (Kat. No. 8) Dışa katlı ağız kenarına sahip, diyagonal gövdeli scutuladır. Form A2-1 ile aynı ağız profiline sahiptir. Hayes'in çalışmasında PRS Form 3 olarak adlandırılmıştır.

Form A2-3: (Kat. No. 10) Ağza doğru kalınlaşan gövdeye, içe doğru incelen basit ağza sahip, yarı küresel gövdeli scutuladır. Hayes'in çalışmasında PRS Form 9 olarak adlandırılmıştır. Saraçhane'de 520-600, Miletos'ta 520-600, Smyrna Agorası'nda 5-6. yüzyıl kontekstlerinde bulunmuştur.[382] 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form A2-4: (Kat. No. 9) Dışa katlı yassılaştırılmış yuvarlak ağız profiline sahip, diyagonal gövdeli discustur. Hayes'in çalışmasında PRS Form 10 olarak adlandırılmıştır. Aynı çalışmada PRS Form 3'ün 6. yüzyıldaki devamı olduğu belirtilmiştir. Form özelliklerine göre üç alt tip belirlemiştir.

Tip A'da ağız kenarı oldukça belirgindir ve kareye yakın bir profili vardır.

Tip B'de uzatılmış ağız kenarı yuvarlaklaşmıştır. Bazı örneklerinde dıştan içbükey bir girinti görülür. Tip A ve B, 6. yüzyıl sonu-7. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.

Tip C'de yassılaştırılmış ağız kenarı içbükeydir. 7. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiştir.

Stratonikeia'da bulunan örnek tip A grubuna dâhildir.

Özellikle Kuzey Cadde'de yapılan kazı çalışmalarında Form A2-1 ve Form A2-4'e ait çok sayıda ağız parçası bulunmuştur. Form A2-1'de ağız kenarına uygulanmış rulet bezeme çok yaygındır. Form A2-3 tek bir örnekle temsil edilir. Sağlam olarak bulunmuş tek bir alçak halka kaide parçası mevcuttur. (Kat. No. 11) Diğer iki kaide parçası (Kat. No. 12-13) küçük parçalar halindedir. Bu parçalarda kabın içinde baskı tekniğinde yapılmış spirallerle çevrelenen haç bezeme görülmektedir. Kabın merkezinde spirallerle çevrelenen tek bir haç motifinin bulunduğu örnekler; Atina

[381] A. Kelly, (2010). The discovery of Phocaean Red Slip Ware (PRSW) Form 3 and Bii ware (LR1 amphorae) on sites in Ireland-An analysis within a broader framework. *Proceedings of the Royal Irish Academy*, 110, 35-88, s.40-42; P. Reynolds, (1995). *Trade in the western Mediterranean AD 400–700*. Oxford: British Archaeological Reports, s.162.

[382] Hayes (1972), s.340-342; Berndt (2003), s.38, lev.41/TS 554; Doğer (2007b), s.114.

Agorası[383], Illion[384], Smyrna Agorası[385], Anemurium[386], Khersonessos'ta[387] bulunmuş ve 5-6. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

1.1.3. Yerel Kırmızı Astarlı Seramikler

Bugüne kadar tanımlanmış atölyelerin üretimleri dışında, Stratonikeia ve çevresinde yerel üretim olduğu tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında 2 adet tüme yakın kap, 10 adet ağız, 2 adet kaide ve 1 adet kapalı forma ait boyun parçası olmak üzere toplam 17 adet parça değerlendirilmiştir. Parçalardan sekiz tanesi Stratonikeia'da Kuzey Cadde ve Bouleuterion kazısında, beş tanesi Beybağ, üç tanesi Lagina kazısında bulunmuştur.

Stratonikeia'da 2009 yılında, bir köy evinin bahçe duvarında devşirme olarak kullanılmış, M.Ö. 50-M.S. 50 yıllarına tarihlendirilen iç içe geçmiş hatalı üretim kâselerin bulunması, bu dönemde kentte faaliyette olan bir atölyenin varlığına işaret eder.[388] Erken Bizans Döneminde üretimin kesin olarak nerede yapıldığını gösteren veriler yoksa da bölgenin kendine has, demir yönünden fakir, griye yakın açık kahverengi tonlarındaki, yoğun mikalı kil kaynaklarına sahip oluşu, parçaların net olarak ayırt edilebilmesini sağlamıştır. Beybağ'ın doğusunda dere yatağı çevresinde ve Stratonikeia kentinin hemen güneyindeki bölge halkı tarafından Işık Deresi olarak anılan mevkide benzer kil yatakları tespit edilmiştir. Batı Anadolu'da yoğun mikalı ve ince taneli kil yatakları yaygındır. Ancak Stratonikeia çevresindekiler demir oksit yönünden oldukça fakirdir ve Batı Anadolu'daki diğer yataklardan bu yönüyle ayrılmaktadır.

Griye yakın açık kahverengi renkteki kil, ortalama 800-900° arasındaki ısıda fırınlandığında açık kahverengi (Munsell 10R 5/8, 10R 6/8) bir renk alır. Kilin demir oksit yönünden fakir oluşu, fırınlandığında seramik kapların daha dayanıksız olmasına

[383] Waage 1933, s.299, 303-304; J. W. Hayes (2008). *The Athenian Agora XXXII: Roman Pottery, Fine-Ware Imports*. Princeton-New Jersey: The American School od Classical Studies at Athens, s.83-88, lev.69; Hayes (1972), s.364, fig.78.
[384] Heath-Tekkök (2008), s.74-75.
[385] Doğer (2007b), s.111.
[386] Williams (1989), s.50.
[387] Sazanov (2000b), s.252.
[388] T. Sezgin (2010). Seramik atölyesi izleri. Stratonikeia 2009 yılı çalışmaları raporu. Haz. B. Söğüt, s.187-188.

yol açmaktadır. Bu yüzden kent çevresinde üretilen seramiklerin yapımında içerisine demir oksit eklendiği tespit edilmiştir. Bazı örneklerde tamamen ufalanmamış demir oksit taneleri, seramik kesitinde 1-2 mm. büyüklüğünde parlak, kırmızı noktalar halinde görülebilmektedir. Yoğun demir oksit eklenen parçalar kırmızı (10R 5/8) veya kırmızı-sarı (10R 6/10) renklerdedir.

Yerel Kırmızı Astarlı Seramiklerde hamur iyi yoğrulmuştur. Az gözeneklidir. Kapların yapımında hızlı dönen çömlekçi çarkı kullanılmıştır. Çark izleri genellikle düzeltilmeden bırakılmıştır. Kent çevresinde üretilen seramiklerde hemen hemen tüm örneklerde katkı olarak kireç kullanılmıştır. Kireç katkı genel olarak iyi ufalanmıştır ve fırınlama esnasında nadiren seramik kaplara zarar vermiştir.

Tüm örneklerde ince ve kırmızı renkli astar mevcuttur. Bazı parçalarda astar aşınmıştır ve küçük lekeler halinde kalıntıları görülebilmektedir. Astar iyi arıtılmış kilden üretilmiştir. İçerisinde yoğun demir oksit vardır. Genellikle daldırma tekniğinde kapların tüm yüzeyini örtecek şekilde ince bir tabaka halinde uygulanmıştır. Astar ve hamur arasında belirgin renk farklılığı mevcuttur. Dış yüzeyde astarın kaideye kadar devam etmediği örneklerde hamur ve astar kontrast oluşturmaktadır.

Bölgenin yerel üretimleri arasında açık formdaki servis kapları yoğundur. Sıvıların servisinde kullanılan kapalı formlar nadiren üretilmiştir. Parçalar arasında on üç farklı form tespit edilmiştir:

Form A3-1: (Kat. No. 14-15) İçten kalınlaştırılmış yuvarlak ağız profiline sahip, diyagonal gövdeli scutuladır. Hayes tarafından Afrika üretimi seramikler arasında benzer formlar tanıtılmış ancak detaylı bir sınıflandırma yapılmamıştır.[389] Stratonikeia buluntuları arasında gövde profiline göre iki farklı varyant tespit edilmiştir. Form A3-3A'da gövde yarı-küreseldir. Yuvarlak ağız kenarı içte belirgin bir çıkıntı yapar. A3-3B'de ise tamamen diyagonal olan gövde, kaideye doğru incelir. Her iki varyant da 4-5. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form A3-2: (Kat. No. 16) Dıştan kalınlaştırılmış ağız kenarına sahip yarı küresel gövdeli scutuladır. Kalınlaştırılan ağız kenarı üçgen bir profil oluşturarak dıştan bir bant halinde seçilir. Hayes tarafından 440-500 yılları arasına tarihlendirilen ARS 84

[389] Hayes (1972), s.300-302, fig.58.b.

formunun taklididir.[390] Afrika örneklerinde olduğu gibi ağız kenarının hemen altından başlayarak dış yüzey rulet bezemeyle doldurulmuştur. 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form A3-3: (Kat. No.17) Ağız kenarının altında, dıştan kalınlaştırılarak yapılmış keskin bir profile sahip, küresel gövdeli scutuladır. Form bakımından Foça üretimi PRS 3 formunun Tip A örneklerine benzemektedir. Ancak PRS 3 formu örneklerine göre çapı oldukça küçüktür. Ağzın keskin şekilde işlenişi nedeniyle servis kaplarıyla birlikte kapak olarak da kullanılmış olması mümkündür. Ancak parça üzerinde bunu gösteren bir aşınmaya rastlanmamıştır. 5. yüzyıl ortası-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Form A3-4: (Kat. No. 18-21) Dışa katlanmış ağız kenarına sahip, küresel veya diyagonal gövdeli discustur. Katlanan ağız dışta kalın bir bant halinde görünür ve gövde ile birleştiği kısımda dışa doğru çıkıntı yapar. Phokaia atölyesi tarafından 5. yüzyılın ikinci çeyreği-6. yüzyıl arasında üretilen ve PRS 3 formunun taklididir.[391] Foça atölyesinin üretimini kesin olarak ne zaman sonlandırdığını söylemek mümkün olmasa da formun taklitleri, Batı Anadolu'daki Aphrodisias gibi bazı merkezler tarafından 7. yüzyılda üretilmeye devam edilmiştir.[392] Stratonikeia örnekleri form özelliklerine göre 5. yüzyıl sonu-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir. Form özelliklerine göre dört farklı varyant tespit edilmiştir. A3-4A ağız kenarı yuvarlak dudakla sonlanır ve ağız kenarı dışta bir bant şeklinde seçilir. Ağzın alt kısmı gövdeden aşağı doğru sarkmaktadır. A3-4B, ağız kenarı sivri dudakla sonlanır ve ağız kenarı dışta bir bant şeklinde seçilir. Ağzın alt kısmı gövdeden aşağı doğru sarkar. A3-4C, kare kesitli dudakla sonlanır. Ağzı yine bir bant şeklindedir ve alt kısmı sivri bir şekilde çıkıntılıdır. A3-4D, yuvarlatılmış dudakla sonlanır. Geniş ağzın dış kısmı içbükeydir. Ağzın alt kısmı ile gövde tamamen birleşmiştir.

Form A3-5: (Kat. No. 22) Dışa katlanmış ağız kenarına sahip, yarı küresel gövdeli discustur. Katlanan ağız dışta çok kalın bir bant halinde görünür ve gövde ile birleştiği kısımda dışa doğru çıkıntı yapar. Geniş bant üzerinde ağız kenarına paralel yivler görülür. Ağız kenarı bir C profili çizer. Hayes tarafından ARS 82 olarak tanımlanmıştır.[393] Stratonikeia'da bulunan örnekte ağız kenarı oldukça belirgin olmakla

[390] Hayes (1972), s.130, 132-133, fig.23.
[391] Hayes (1972), s.329-338.
[392] Hudson (2008), s.344, fig.24/6-4.
[393] Hayes (1972), s.128-130, fig.23.1; Sardis'teki Diğer Anadolu üretimleri için Rautman (2003), s.5.5-6c.

birlikte Afrika formlarında görülmeyen bir şekilde kalın ağız kenarı C biçiminde kıvrılmıştır. 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form A3-6: (Kat. No. 23) Kalınlaştırılmış üçgen kesitli ağza sahip, küresel gövdeli gabatadır. Ağız kenarının hemen altından gövde [biçiminde içe doğru keskin bir profil yapar. Afrika üretimi seramiklere özgü bir form olan ve Hayes tarafından 360-470 yılları arasına tarihlendirilen ARS Form 67'nin taklididir.[394] Afrika örneklerine göre çok derin bir kaptır. Formun ağız profilindeki dirsek belirgin değildir. Üzerinde herhangi bir bezeme görülmez. 4. yüzyıl sonu-5. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form A3-7: (Kat. No.24) Dıştan kalınlaştırılmış üçgen kesitli ağız kenarı dışa çekik, küresel gövdeli gabatadır. Form bakımından Mısır Kırmızı Astarlı Seramikleri B grubundaki Afrika üretimi formların taklitlerine benzemektedir.[395] Paphos buluntuları arasında yine Mısır kökenli seramikler arasında tanımlanmıştır.[396] Ancak küresel gövdeden diyagonal şekilde dışa çekik, uzun ağız kenarına sahip formlar Lykia Bölgesinde Olympos'ta henüz bilinmeyen bir atölyenin üretimleri arasında tespit edilen örnekler arasındadır. 5. yüzyıl sonu-6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form A3-8: (Kat. No. 25) Ağız kenarının altında, dıştan kalınlaştırılarak yapılmış keskin bir profile sahip, küresel gövdeli catillustur. Giderek incelen ağız sivri dudakla sonlanır. Hayes tarafından ARS 61 olarak adlandırılan forma benzer bir ağza sahiptir[397] Ancak Form A3-1'de olduğu gibi orijinalinden çok daha derin olarak yapılmıştır. Geniş ve alçak halka kaidelidir. Hamurla kontrast oluşturan parlak kırmızı astar yıpranmıştır. 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form A3-9: (Kat. No.26) Dışa katlanmış ağız kenarına sahip, yarı küresel gövdeli catillustur. Katlanan ağız dışta çok kalın bir bant halinde görünür ve gövde ile birleştiği kısımda dışa doğru çıkıntı yapar. Kalın ağız kenarı C biçiminde kıvrılmıştır. Dudak kısmı içe doğru sivrilerek sonlanmıştır. Form A3-6 ile benzerlikler taşır. Ancak ağzın biçimlendirilişi ve kabın boyutları farklıdır. 4. yüzyıl sonu-5. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form A3-10: (Kat. No.27) Kare kesitli ağızla sonlanan diyagonal gövdeli catillustur. Kare kesitli alçak halka kaidelidir. Kırmızı Astarlı Seramiklerin formu

[394] Hayes (1972), s.112-116, fig.19.9.
[395] Hayes (1972), s.398, fig.88/a.
[396] A.H. Rowe (2004). Reconsidering Late Roman Cyprus: Using new material from Nea Paphos to review current artefact typologies.(Yayınlanmamış Doktora Tezi) Sydney, University of Sydney, Department of Classical Archaeology, s.158, fig.58/5.
[397] Hayes (1972), s.100-107, fig.17.7.

tamamen deforme olmuş geç örneklerindendir. Aphrodisias'taki yerel üretimler arasında yakın formlar tespit edilmiştir.[398] 6. yüzyıl sonu-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Form A3-11: (Kat. No.30) Sadece boyun kısmı korunabilmiş, süzgeçli lagoenadır. 5. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Kırmızı Astarlı servis kaplarında kaide parçaları çok az sayıda bulunmuştur. (Kat. No. 34-36) İncelenen tüm örneklerde kare kesitli alçak halka kaide kullanılmıştır.

4-6. yüzyıllar arasında Yerel Kırmızı Astarlı Seramiklerde görülen formların birçoğu Afrika kökenli Kırmızı Astarlı Seramiklere benzemektedir. Orijinal Afrika formlarından dört tanesi Stratonikeia'da Bouleuterion ve Beybağ kazılarında bulunmuştur. Afrika seramiklerinin ticaret yoluyla kente gelmiş olması, taklidi yapılan diğer Afrika formları olan Form 61, 67, 84 ve fig. 58.b'de gösterilen içten kalınlaştırılmış ağız kenarına sahip kaplar gibi örneklerin de yine ticaret yoluyla kente gelmiş olabileceğini göstermektedir.

6. yüzyılda Batı Anadolu'da yoğun faaliyet gösteren Phokaia atölyesinin Hayes'in Form 3 olarak adlandırdığı, dışa katlı ağız kenarlı örnekler hem kente yoğun olarak ithal edilmiş hem de yerel taklitleri yapılmıştır. Yine kentte yapılan çalışmalarda çok yoğun olarak bulunan bir diğer orijinal form ise Hayes Form 10'dur (Kat. No. 9). Ancak ilginç bir şekilde yerel örnekler arasında hiç Form 10'un taklidi bulunmamıştır. Hayes PRS 5 formunun yerel taklitleri bulunmasına rağmen kazı çalışmalarında ele geçmemiştir.

Yerel üretimlerin yüzeyinde süsleme çok azdır. Bir örnekte kabın dış yüzeyinde birbirine paralel içbükey çizgilerden oluşan rulet bezeme görülmektedir. Stratonikeia ve çevresindeki yerel üretimlerde, birçok Erken Bizans Dönemi atölyesinin yoğun olarak kullandığı baskı bezemelere rastlanmamıştır.

[398] Hudson (2008), s.340, fig.20.4.9.

1.2. Mutfak ve Depolama Kapları

Besinlerin hem hazırlanması hem de saklanması için üretilmiş çok sayıda kap formu mevcuttur. Yemeğin asıl önemsenen kısmının servis aşaması olması nedeniyle servis kapları ile oldukça farklı özellikler gösterirler. Bizans Döneminde yemeğin hazırlanması esnasında mayalama, karıştırma, süzme işlemlerinin yanı sıra kızartma ve pişirme işlemleri için de kullanılan çok sayıda kap mevcuttur. Bu formların her birinde işlevsel olduğu için genelde bir değişiklik olmamakla birlikte farklı dönem ve bölgelere göre ağız, kulp profillerinde ve gövdenin biçimlendirilişinde farklılıklar görülür. Ayrıca gıdaların uzun süre saklanması için farklı boyutlarda çok sayıda depolama kabına ihtiyaç duyulmuştur.

Mutfak kapları öncelikle kullanıldığı aşamaya göre gruplandırılmıştır. İlk grupta ısıya maruz kaldığından sürekli yenilenmesi gereken pişirme kapları/chytralar ele alınmıştır. İkinci grupta besinlerin yıkanması, karıştırılması ya da mayalama gibi daha uzun süreçte gerçekleşen birçok farklı amaçla kullanılmış olan tekneler/alveuslar yer almaktadır. Üçüncü grupta ise kuru ya da sıvı besinlerin saklanması için kullanılan kaplar ele alınmıştır.

1.2.1. Pişirme kapları (Chytralar)

Çalışma kapsamında Erken Bizans Dönemine ait Stratonikeia'da 4 adet ağız ve 1 adet kapak, Lagina'dan 2 adet ağız ve 1 ağız-kulp, Beybağ'da 2 adet ağız, 1 adet ağız-kulp olmak üzere toplam 11 adet parça incelenmiştir. (Kat. No. 31-41)

Parçaların tamamı çok yoğun mikalı olup açık kahverengi, kahverengi ya da kırmızı-sarı renkte hamura sahiptir. Örneklerin birçoğunda kapların termal şoklara karşı dayanıklı hale gelebilmesi için hamurun içerisine iri parçalar halinde kuvars eklenmiştir. Kesitteki beyaz renkli kuvars taneleri herhangi bir değişime uğramamıştır. Bazı örneklerde hamurun içerisinde kireç parçacıkları görülmektedir Birkaç örnekte hem kuvars hem de kireç tespit edilmiştir.

Kapların bir kısmında iç yüzeyde ağız kenarında veya dış yüzeyde kırmızı astar kalıntıları tespit edilmiştir. Pişirme kaplarında astarın uygulanmasında daldırma ve

akıtma tekniği olmak üzere iki farklı teknik tercih edilmiştir. Daldırma tekniğinde astarlanmış bir örnekte kırmızı astar tüm kap yüzeyinde düzenli bir tabaka halinde görülmektedir. (Kat. No. 32)

İncelenen örnekler arasında sekiz farklı form tespit edilmiştir:

Form B1-1: (Kat. No. 31) Dışa çekik, basit ağızla sonlanan, diyagonal gövdeli chytradır. Tamamen yana doğru kıvrılmış ağzın üzerine kapağın yerleştirilmesi için derin bir girinti yapılmıştır. Form özelliklerine göre 5-6. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

Form B1-2: (Kat. No. 32) Dışa çekik ağız profiline sahip, küresel gövdeli chytradır. Dışa çekik ağız kenarının gövdeden dışa doğru kıvrıldığı kısımda kapağın yerleştirilmesi için belirgin bir çıkıntı yer alır. Form özellikleri ve bulunduğu alanlara göre 5-6. yüzyılda üretilmiş olmalıdır.

Batı Anadolu'ya özgü bir form olarak benzer örneklerini Geç Roma döneminde hemen hemen tüm Batı Anadolu kentlerinde görmek mümkündür.[399] Erken Bizans Dönemi örnekleri az sayıda belgelenmiştir. Bu örneklerde ağız profili çok fazla değişikliğe uğramamıştır. Yassılaşmaya başlayan kulp ağız kenarına doğru kaymıştır. Anadolu'da benzer örnekleri Sardis'te[400] 1-7. yüzyıla, Ephesos'ta[401] ise 5. yüzyıl sonu-6. yüzyıl başına, Saraçhane'de[402] 6-7. yüzyıla ait kontekstlerde bulunmuştur. Dyrrachion'da[403] ise 5-6. yüzyıl kontekstlerinde yine benzer formlara rastlanmıştır.

Form B1-3: (Kat. No. 33) Dışa çekik, basit ağızla sonlanan, küresel gövdeli chytradır. Ağız sonlanmadan birkaç santim önce dışa doğru keskin bir dönüş yapar. Kabın boyutlarına göre olasılıkla ağzın hemen altından eklenmiş iki dikey kulpludur. 5-6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Formun bir benzerleri Hierapolis'te[404] Geç Antik-Erken Bizans Dönemine, İstanbul/Saraçhane'de[405] 7. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

---

[399] J.W. Hayes (1997), s.79; Geç Roma formları için G. Lüdorf (2006). *Römische und frühbyzantinische Gebrauchskeramik im westlichen Kleinasien: Typologie und chronologie*. Rahden: Verlag Marie Leidorf GmbH, s.43-45.

[400] Rautman (2003), s.11.

[401] P. Turnovsky (2005). The morphological repertory of Late Roman/Early Byzantine coarse wares in Ephesos. *LRCW1* (Ed: J.M. Gurti i Esparraguera), Oxford: British Archaeological Reports, ss.635-645, s.640, fig.1.14.

[402] J. W. Hayes (1992). *Excavations at Saraçhane in İstanbul 2: The Pottery*. Princeton: Princeton University Press, s.100-101, 159, fig.38.13.

[403] G. Guiducci ve G. Montana (2007). Ceramiche da fuoco tardoantiche da Dyrrachion (Albania): Un primo approccio morfologico ed archaeometrico. *LRCW 2*. (Ed: M. Bonifay ve J. C. Tréglia), Oxford: British Archaeological Reports, ss.541-549, s.542, 547, fig.1.1.

[404] Cottica (2005), s.665, fig.4.9.

[405] Hayes (1992), s.110, 1575, fig.55.61.

Form B1-4: (Kat. No. 34) Küresel gövdeli chytradır. Kalınlaştırılmış ağız kenarı dışa çekiktir. Üstte kapağın yerleştirilmesi için derin bir girinti yer alır. Benzer bir örnek Illion'da bulunmuş ve Geç Roma dönemine ait olduğu belirtilmiştir.[406] Beybağ'da bulunmuş tek bir örnekle temsil edilen form, hamur özellikleri nedeniyle Stratonikeia ve çevresinde yer alan bir atölyenin üretimidir.

Formun tek bir örnekle temsil edilmesi nedeniyle buluntu durumuna göre bir tarihlendirme yapmak mümkün olmamıştır. Form özellikleri ve Beybağ'daki diğer buluntulara göre 4-6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form B1-5: (Kat. No. 35) Dışa çekik kalınlaştırılmış ağızlı chytradır. Küresel gövde ağza doğru daralır. Ağız kenarında kapağın oturması için hafifçe bir girinti yer alır. Form özelliklerine göre 6. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına aittir.

Form B1-6: (Kat. No. 36) Dışa çekik, basit ağızla sonlanan, küresel gövdeli khytradır. Diğer örneklere göre daha büyük boyutlu ve ince cidarlıdır. Ağız kenarı gövde ile keskin bir açı yaparak kıvrılmıştır. Gövdenin üzerinden başlayan oval kesitli kulp başlangıcı seçilmektedir. Benzerleri Aphrodisias'ta 7. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.[407] Form özelliklerine göre 6. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Form B1-7: (Kat. No. 37-39) Dışa katlı ağız kenarına sahip, küresel gövdeli khytradır. Kare kesitli ağız dıştan kalın bir bant görünümünü almıştır. Ağızda kapağın yerleştirilmesi için hafifçe bir girinti mevcuttur.

Benzerleri Miletos'ta[408] 5-6. yüzyıl, Kyenai'de[409] 6-7. yüzyıl, Elaiussa Sebaste'de[410] Erken Bizans Dönemi, Dyrrhachion'da[411] Roma ve Bizans Dönemi kontekstlerinde bulunmuştur. Stratonikeia'da bulunan örnekler form özelliklerine göre 6. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Form B1-8: (Kat. No. 40) Dışa katlı, yuvarlak kesitli ağza sahip küresel gövdeli khytradır. Örnekler form özelliklerine göre 6. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

[406] Heath-Tekkök (2008), s.106-107. 2.
[407] Hudson (2008), s.343, fig.22.5.12.
[408] Lüdorf (2006), s.93, lev.8.T69.
[409] Mader (1996), s.95, 108, res.36.106.
[410] Ferrazzoli (2003), s.694, şek. 76.
[411] Shkodra (2006), s.447-448, fig.12.68.

Benzer örnekler Sagalassos'ta[412] 7. yüzyıl ortası-8. yüzyıl ortasına, Elaiussa Sebaste'de[413] Erken Bizans Dönemine, Tunus/Ksour Essef'te[414] 6. yüzyıl sonu-7. yüzyıl kontekstlerinde bulunmuştur.

Pişirme kaplarıyla birlikte kullanılan tüme yakın bir kapak parçası bulunmuştur. Doğu Akdeniz'de örnekleri yaygın olarak bilinen diyagonal gövdeli, tutamaklı kapak formundadır. (Kat. No. 41) Benzerleri Ephesos'ta[415] 5. yüzyıldan 7. yüzyılın ilk yarısına, Hierapolis'te[416] Erken Bizans Dönemine, Sardis'te[417] 5-7. yüzyıllar arasına, Saraçhane'de[418] 6-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

Bölgede henüz Erken Bizans Dönemine ait bir seramik atölyesi tespit edilmemiştir. Ancak pişirme kaplarının hamur özellikleri nedeniyle Erken Bizans Döneminde üretim yapan bir atölyenin mevcut olduğunu söylemek mümkündür.

1.2.2. Tekneler (Alveuslar)

Stratonikeia'dan 5 adet, Beybağ'da 1 adet olmak üzere toplam 6 adet parça bulunmuştur. (Kat. No. 47-52)

Tüm örneklerde hamur çok yoğun mikalıdır. Hamur rengi açık kahverengi, kırmızı, kırmızı-sarı tonlarındadır. Örneklerin tamamında hamur içerisine yoğun kuvars katkı eklenmiştir. İki örnekte hamur içerisinde kuvarsın yanı sıra kireç tespit edilmiştir. Hamur üzerinde kırmızı, kırmızı-pembe ve kırmızı-sarı tonlarında astar mevcuttur.

Erken Bizans Dönemine ait tekne/alveus formları içerisinde beş farklı form tespit edilmiştir:

---

[412] J. Poblome, et. al. (2010). Sic transit gloria mundi. Does it really? Wasting seventh century AD Sagalassos (SW Turkey). *LRCW3. Comparison between western and eastern Mediterranean* (Ed: S.Menchelli), Oxford: British Archaeological Reports, ss.791-801, s.800, fig.5.
[413] Ferrazzoli (2003), s.697, şek. 110-111.
[414] J. Nacef (2007). Nouvelles données sur l'atelier de potiers de Henchir ech Chekaf (Ksour Essef, Tunisie). *LRCW 2*. (Ed: M. Bonifay ve J. C. Tréglia), Oxford: British Archaeological Reports.ss.581-595, s.584, 590, fig.6.40.
[415] Turnovsky (2005), s.641, fig.2/9, 2/14.
[416] Silvestrelli (2007), s.350, fig.13/16.
[417] Rautman (2003), s.8.
[418] Hayes (1992), s.101, 160, fig.39/35.

Form B4-1: (Kat. No. 47) Dışa çekik, kare kesitli ağza sahip, yarı-küresel gövdeli alveustur. Ağzın üst kısmını dolaşan iki sıra yiv görülür. Formun bir benzeri Ksanthos'ta 6-7. yüzyıl kontekstlerinde bulunmuştur.[419]

Form B4-2: (Kat. No. 48) Dışa çekik, üçgen kesitli ağızla sonlanan, küresel gövdeli alveustur. Benzerine Aphrodisias'ta 7. yüzyıl başına ait kontekstlerde rastlanmıştır.[420]

Form B4-3: (Kat. No. 49-50) Dışa katlı ağızla sonlanan, küresel gövdeli alveustur. Ağız profiline göre iki farklı varyantı mevcuttur. Form B4-5A'da hafifçe kalınlaştırılmış kare kesitli ağız tamamen gövdeye doğru sarkar. Ağız ve gövde arasında boşluk bırakılmış, ağız gövdeye tamamen birleştirilmemiştir. Ağzın katlandığı kısımda keskin bir profil görülür. Form B4-5B, Form B4-5A'ya benzer. Ancak ağız kenarı hafifçe kalınlaştırılmış yuvarlak dudakla sonlanır.

Form B4-4: (Kat. No. 51) Dıştan kalınlaştırılmış, yuvarlak ağız kenarı dışa çekik yarı-küresel gövdeli alveustur. Ağız kısmında pişirme ve saklama kaplarındaki gibi kapak yerleştirilmesi için yapılmış bir girinti yer alır.

Form B4-5: (Kat. No. 52) Ağız kısmı içten ve dıştan kalınlaştırılmış, yarı-küresel gövdeli alveustur. Oldukça kalın ağız kenarının üst kısmında hafif bir girinti yer alır. Benzer örnekler Kyenai'de[421] 2-3. yüzyıl, Antikythera'da[422] 6-7. yüzyıllara ait kontekstlerde bulunmuştur.[423]

Kent ve çevresinde bulunan tekne/alveus örnekleri ele geçtikleri diğer seramik buluntular ve form özelliklerine göre 5. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

1.2.3. Saklama kapları (Caduslar)

Erken Bizans Döneminde besinlerin uzun süre saklanması için farklı kaplar kullanılmıştır. Dolium gibi çok miktarda besinin saklanması için üretilenlerin dışında özellikle sıvıların ve salamura besinlerin saklanması ve taşınması için kullanılan kaplar

[419] E. Pellegrino (2007). Les céramiques de la maison du nord-est de l'acropole lycienne de Xanthos: Un ensemble original de la fin du VI□-debut du VII□ S.Apr. J.-C. *LRCW 2*. (Ed: M. Bonifay ve J. C. Tréglia), Oxford: British Archaeological Reports, ss.659-669, s.660, 664, fig.1.1.
[420] Hudson (2008), s.344, fig.24.6.9.
[421] Mader (1996), s.95, 106, res.33.81.
[422] Quercia (2011), s.39, fig.100.
[423] Pellegrino (2007), s.660, 664, fig.1.1.

saklama kabı/cadus olarak adlandırılmıştır. Stratonikeia'da 1 adet, Beybağ'da 4 adet olmak üzere toplam 5 adet parça incelenmiştir.

Tüm örneklerde hamur yoğun mikalıdır. Hamur içerisinde katkı olarak kireç ve kuvars kullanılmıştır. Hamur renkleri kırmızıdan açık kahverengi ve kahverengiye doğru farklı tonlardadır. Az gözenekli hamur iyi yoğrulmuş olmakla birlikte üç örnekte hamur içerisine eklenen demir oksit yeterince ufalanmadığından kesitte küçük parçalar halinde seçilmektedir. (Kat. No. 43-45) Tek bir örnekte tüm yüzeyi kaplayan kırmızı renkte, ince astar görülür. (Kat. No. 45) İncelenen parçaların hamur özellikleri kent veya çevresindeki bir merkezde üretildiğini göstermektedir.

İki farklı form tespit edilmiştir:

Form B3-1: (Kat. No. 42-44) Dışa çekik ağızlı, küresel gövdeli cadustur. Ağız profiline göre üç farklı varyant tespit edilmiştir. Form B3-1A, dıştan hafifçe kalınlaştırılmış kare kesitli ağızla sonlanır. Benzerleri Dyrrhachion'da[424] 6. yüzyıl, İspanya/Iesso'da[425] 5. yüzyıl kontekstlerinde bulunmuştur. Form B3-1B, dıştan hafifçe kalınlaştırılmış yuvarlak kesitli ağızla sonlanır. Benzerleri İtalya/San Lorenzo'da[426] 4-5. yüzyıl, İspanya/Iesso'da[427] 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Form B3-1B, kare kesitli ağızla sonlanır. Benzerleri Piadena'da[428] 7. yüzyıl, San Lorenzo'da[429] 4-5. yüzyıl kontekstlerinde ele geçmiştir. Beybağ'da bulunan örnekler, form özelliklerine göre 5. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Form B3-2: (Kat. No. 45) Dıştan kalınlaştırılmış, dışa çekik ağızlı, küresel gövdeli cadustur. Ağız kısmında kapağın oturması için geniş bir girinti yer alır. Form özelliklerine göre 5. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Lagina'da bu formlara ait olabilecek bir kaide bulunmuştur. (Kat. No. 46)

---

[424] Shkodra (2006), s.447-448, fig.11.65.

[425] A.Uscatecu ve R. Garcia Jiménez (2005). Pottery wares from a fifth century deposit found an Iesso (Guissona, Lleida): Archaeological and Archaeometrical Analyses. *LRCW 1*. (Ed: J.M. Gurt i Esparraguera), Oxford: British Archaeological Reports, ss.81-104, s.86, 101, fig.4.59.

[426] M. Bortoletto (1995). La ceramica grezza di San Lorenzo di ammiana tra tardoantico e altomedioevo. *Archeologia Medivale*, XXII, 467-474, s.470, tav.1.5.

[427] Uscatecu-Jiménez (2005), s.86, 101, fig.4.58.

[428] S.Gelichi (2000). Ceramic production and distribution in the early Medieval Mediterrenean basin (seventh to tenth centuries AD): Between town and countriside. *Towns and their territories between Late Antiquity the Early Midddle Ages* (Ed: G.P. Brogiolo-N. Gauthier-N. Christie), Lieden-Boston-Köln: Brill, ss.115-139, s.127-128, fig.5.1-2.

[429] Bortoletto 1995, s.470, tav.1.8.

1.3. Ticari Kaplar

1.3.1. Kouphonlar

Stratonikeia'da 3 adet ağız-kulp ve 1 adet tüne yakın olmak üzere toplam 4 adet kouphon bulunmuştur. Uzak mesafelere deniz yoluyla ticareti yapılacak çeşitli malların taşındığı bu kaplar üç farklı kökeni işaret etmektedir.

Form C1: (Kat. No. 53-54) (Keay 53, Carthage LRA1, Benghazi LRA1, Kuzmanov 13, Peacock & Williams 44) Genellikle LR 1 (Late Roman 1) olarak anılan bu kaplar, başta Kilikia'da Elaiussa Sebaste ve Seleukeia Pieria arasındaki sahil şeridi ve Kıbrıs olmak üzere iki ayrı bölgede üretilmiştir. Kilikia'da Elaiussa Sebaste, Soloi, Tarsus, Karataş, Aigai ve Yumurtalık Körfezi çevresin ile Kıbrıs'ta Zygi-Petrini ve Paphos'ta atölyelere ait izler bulunmuştur. Marmaris/İçmeler, Rhodos ve Kos diğer üretim merkezleridir.[430] Ayrıca Mısır'da ve Tunus'ta taklitleri üretilmiştir.[431]

Kıbrıs'ın diğer bölgelerden daha erken bir dönemde olasılıkla 4. yüzyıl sonunda üretime başlamış olduğu kabul edilmektedir.[432] 6. yüzyılda Kilikia kökenli ürünler Kıbrıs üretimlerine göre sayısal olarak fazladır. Kilikia Bölgesi, 536 yılındaki toprak düzenlemesi Quaestura İustinianus Exercitus ile birlikte çok güçlü bir ekonomiye kavuşmuş ve bu kouphonların üretiminde ön plana çıkmıştır. Ancak 6. yüzyıl ortasında bölgede görülen deprem, salgın hastalıklar, savaşlar ve iklim değişikliği gibi olayların neden olduğu ekonomik gerileme üretime yansımıştır.[433] 7. yüzyılda bu tipin üretimi tamamen sonlanmıştır.

Genellikle şarap ve yağ ticaretinde kullanıldıkları kabul edilmiştir. Tüm Akdeniz, Ege ve Karadeniz ile Güneybatı Britanya olmak üzere geniş bir dağılım alanına

[430] Pieri (2005), s.80.
[431] A. K. Şenol (Haz.) (2009). *AETAM (Arslan Eyce Taşucu Amphora Müzesi)'da bulunan ticarî amphoralar ve Akdeniz'de ticaretin izleri*. Mersin: Taşeli Matbaacılık, s.145-146.
[432] A. Opait (2010). On the origin of Carthage LR amphora 1. *LRCW 3*. (Ed: S.Menchelli), Oxford: British Archaeological Reports, ss.1015-1022, s.1015.
[433] D. Pieri (1998). Les importations d'amphores orientales en gaule méridionale durant l'antiquité tardive et le haut-moyen age (IVe - VIIe siècles après J.-C.) Typologie, chronologie et contenu. *Importations d'amphores en Gaule du Sud, du règne d'Auguste à l'Antiquité tardive. Actes du congrès d'Istres (21-24 mai 1998)*. SFECAG, ss.97-106.

sahiptir.[434] Bu kapların birden fazla merkezde üretilmesi ve Erken Bizans Döneminde çok yaygın olması köken belirlemede zorluk yaşanmasına sebep olmuştur.

Bonifay ve Pieri tarafından kapasitesine ve form özelliklerine göre belirlenen üç alt grubun varlığı tüm araştırmacılar tarafından kabul edilmiştir.[435] Buna göre LRA 1A olarak adlandırılan ilk grup, 5. yüzyılın ilk üç çeyreğinde yaygındır. Dar silindirik ya da konik boyunludur. Ağız çapı 5-7.5 cm. arasında değişebilir ve kenarı dışa taşkın bir bant görünümündedir. Derin yivli, yuvarlak kesitli kulp her zaman boyundan başlar. Yuvarlak dip hafifçe çıkıntılı bir uçla biter. Tüm gövde alta doğru sıklaşan derin yivlerle çevrilidir. LRA 1B grubu 6-7. yüzyıllarda üretilmiştir. Ağız formu ilk grubu andırmakla birlikte genişleyen ağız çapı, 10-12.5 cm. arasında değişmektedir. Kalınlaştırılmış, yuvarlak kesitli ağız bu grup için tipiktir. Kapasitesi yaklaşık 10 lt.dir. 20-25 lt.lik LRA 1A'ya göre oldukça düşüktür. Her iki tipin de belirgin özelliklerini taşımayan 'atipik' tür, iki 1A ve 1B arasında geçiş dönemi üretimleri olarak tanımlanmıştır. Kapasiteleri oldukça düşük olan bu tip yaklaşık 3-3.5 lt.lik hacme sahiptir. 5. yüzyıl sonundan 6. yüzyıl başına kadar üretilmiştir.

Genellikle kesin tarihlendirme gövde formunun değişimlerine göre yapıldığından, kazılarda bulunan kırık parçaları tarihlendirme güçlüğü yaşanmaktadır. Sazanov, Karadeniz'deki merkezlerde bulunan örnekler için ağız ve kulp profillerine göre çok detaylı bir tarihlendirme hazırlamıştır.[436] Ancak sadece Karadeniz örneklerini içerdiğinden diğer bölgeler için uygulanabilirliği tartışmalıdır.

Stratonikeia'da bulunan ilk örnek LR 1B grubuna aittir. Form özelliklerine göre 6. yüzyıl-7. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. İkinci örnek ise LR üretimlerinin 'atipik' olarak adlandırılan örneklerinden olduğundan 5. yüzyıl sonu-6. yüzyıl başına aittir.

Form C2: (Kat. No. 55) (Keay 26, Spatheion 3) Kuzey Afrika kökenli Spatheion kouphonlarının üçüncü ve en küçük grubudur Üretimine 5. yüzyılda Kuzey Afrika'da başlanan amphoraların 6. yüzyılda İspanya ve Sicilya'da taklitleri yapılmıştır.[437]

---

[434] D.P.S.Peacock ve D.F. Williams (1991). *Amphorae and the Roman economy: An introductory guide*. London-New York: Longman, s.186.

[435] M. Bonifay ve D. Pieri (1995). Amphores du Ve au VIIe s.à Marseille: nouvelles donnees sur la typologie et le contenu. *JRomA*, 8, 94-120, s.108-109.

[436] A. Sazanov (1999). Les amphores "LA 1 Carthage" dans la region de la Mer Noire (Typologie et chronologie: Ve-VIIe SÇ APR. J.-C.). *Productions et Commerce des Amphores Anciennes en Mer Noire*. Aix-en-Provence: Université de Provence, ss.265-279.

[437] S.J. Keay (1984). *Late Roman Amphorae in the Western Mediterrenean. A typology and economic study: The Catalan evidence*. Oxford: British Archaeological Reports, s.215.

Yaklaşık 3 l. olan hacmi yüzünden 'minyatür spatheion' olarak da anılmıştır. Bonifay tarafından dört alt tip tespit edilmiştir.

Tip A, üçgen kesitli ağzın dış yüzeyinde derin bir oluk vardır. Kulplar ağzın hemen altından başlar. genişliği en fazla 13 cm., uzunluğu yaklaşık 50 cm.dir. İçi dolu, kısa diplidir. Tip B, üçgen kesitli, konik ağızlıdır. 8-9 cm.lik gövde oldukça dardır. İçi dolu, konik diplidir. Bazı örneklerinde kulp bulunmaz. Tip C, kalınlaştırılmış, uzun ağza sahiptir. Diğer iki gruba göre uzun boyunludur. 7-8 cm.lik gövde oldukça dardır. İçi dolu, konik diplidir. Bazı örneklerinde kulp bulunmaz. Tip D'de uzun ve konik ağız dıştan bir bant şeklinde seçilir. Boyun oldukça uzundur. Genellikle kulpsuzdur. Gövde genişliği 7-9 cm. arasındadır. İçi dolu, kısa diplidir.

Bu kouphonlar 6. yüzyılın ikinci yarısından 7. yüzyılın sonuna kadar üretilmiştir. Kuzey Afrika, İtalya, Ege ve Adriyatik Denizi, Karadeniz, İspanya, Güney Fransa, olmak üzere oldukça geniş bir dağılım alanı mevcuttur.[438]

Stratonikeia buluntusu hamur özelliklerine göre Tip C grubuna aittir. Yalnızca Tip C'ye özgü olan krem rengi hamur üzerinde çok açık yeşil astar yer alır. Genellikle araştırmacılar tarafından Tip C grubunun Kuzey Afrika'da Zeugitana Bölgesi'nde üretildiği kabul edilmiştir.

Form C3: (Kat. No. 56) (Samos Cistern Type, Pieri LRA 8) İlk olarak Samos Adası'nda gerçekleştirilen kazı çalışmalarında bir sarnıç içerisindeki çöplükte bulundukları için bu adla anılmışlardır. Formun karakteristik özellikleri dışa çekik, kalın ağızlı, kısa ve silindirik boyunlu, yivli kulplara sahip, aşağı doğru genişleyen silindirik gövdeli, konik kaideli olmasıdır. Boyutları 50-60 cm. arasında değişmektedir. Hamur rengi turuncudan kırmızıya doğru değişen farklı renklerdedir. Hamurun içerisinde kireç veya kuvars bulunabilir.

Yapılan araştırmalarla farklı kapasitelerde olan örneklerin birden fazla merkezde üretilmiş olduğu saptanmıştır. Kimyasal analizler ile Halikarnassos yarımadasının da bir başka üretim merkezi olabileceği tespit edilmiştir.[439] Özellikle LRA 3 ile hamur yönünden benzerlikler taşıyan, çok yoğun mikalı ve yumuşak dokulu örneklerin Maeandros Vadisi'nde üretildiği kabul edilmektedir. Daha sert dokulu, iyi fırınlanmış

[438] M. Bonifay (2004). *Études sur la céramique romaine tardive d'Afrique*. Oxford: British Archaeological Reports; Kartaca ve Torre de Audiencia için bk. Keay 1984, s.216-217, fig.13. T/6/622.
[439] Williams, D.F. (1990). A note on the petrology of a Samos cistern type amphora from excavations at the Castello di Udine. *Aquileia Nostra*, 61, 295-296.

örnekler ise Samos Adası üretimleridir. Üretimine 5. yüzyılda başlanan kouphonlar Balkanlarda ve Tuna Irmağı kıyısındaki yerleşimlerde yoğun olarak bulunmuştur. 5. yüzyıldan sonra Thrakia'nın iç bölgeleri, 6. yüzyıldan sonra da Bulgaristan yoğun olarak ithal etmiştir.[440] 6. yüzyılda toprak kayıplarına rağmen Bizans'ın varlığını halen hissettirdiği Sicilya, Campania, Ravenna çevresi ve Adriyatik'in kuzeyinde yapılan kazılarda bu kouphonlar yoğun olarak bulunmuştur.[441] Doğu Akdeniz ve Karadeniz'deki az sayıda merkezde de bulunan kouphonların üretimi 6. yüzyılın sonuna kadar devam etmiştir.[442]

Beybağ'da kapların ağızlarının alçı ya da kil ile kapatılmasında kullanılan tıpalardan bir adet bulunmuştur. (Kat. No. 57) Stratonikeia'da bulunan örnek çok yoğun ve iri mikalı hamuru nedeniyle Maeandros Vadisi atölyelerince üretilmiş olması muhtemeldir.

1.3.2. Unguentariumlar

Stratonikeia'da 3 adet dip ve 1 adet ağız parçası olmak üzere 4 adet unguentarium parçası bulunmuştur. Örnekler Akdeniz'de 6-7. yüzyıllarda çok yaygın olarak ticareti yapılan silindirik gövdeli, sivri dipli unguentarium tipindedir.

1971 yılında Hayes tarafından buluntuların dağılımı tespit edilmiştir. Bazı örneklerin içerisinde yağ kalıntıları tespit edildiğinden vaftiz ve rahip atama seremonilerinde kullanılan yağın taşındığı, Filistin kökenli örneklerin ise Ürdün Nehri'ndeki suyun taşındığı kaplar olabileceği belirtilmiştir.[443] Ephesos kazısındaki

[440] A. K. Şenol (2009), s.157.
[441] P. Arthur ve H. Patterson (1994). Ceramics and early medieval central and southern Italy: "A potted history". *La storia dell'alto-medioevo italiano (VI-X secolo) alla luce dell'archeologia* (Francovich, R. ve Noyé, G.). Floransa, ss.409-441, s.412.
[442] İtalya/Aquilée, Kanossa, Ravenna, Roma; Yunanistan/Atina, Korinth, Thessalonika; Sırbistan/Tekija; Romanya/Murighiol, Topraichioi; Bulgaristan/Iatrus Kalesi, Maroneia, Silistra, Varna; Hırvatistan/Sibenika; Bodrum, Khios, Kıbrıs, Kourion, Santorini/Tira, Thasos, Lesbos/Methymna, Libya/Benghazi, İsrail/Kaesarea, Shikmona, Rusya/Tanais, Tomi, Khersonesos, Fransa/Arles, Avignon, Narbonne, Port Vendres ve İspanya/Tarragone. Buluntu merkezler için D. Pieri (2005), s.132-137.
[443] J.W. Hayes (1971), s.243-248.

buluntuların kimyasal analizinde kapların içerisinde çam reçinesine rastlanması suyun dışında başka organik maddelerin de taşındığını göstermektedir.[444]

Hayes tarafından kaplar 'iğ biçimli' oldukları belirtildiği halde ampulla olarak tanımlanmıştır. Ancak ampulla kelimesi balon biçimli kapları tanımlayan bir sözcüktür. Robinson, Atina Agorası'ndaki örnekleri 6. yüzyıla tarihlendirerek kapları unguentarium olarak adlandırmıştır.[445] Ephesos kazısındaki buluntularla ilgili çalışmada işlev ve adlandırma tartışmalarına da değinilerek formun yapısı nedeniyle ampulla olarak tanımlanamayacağı belirtilmiştir. Ancak Helenistik dönemde parfüm ve kozmetik kabı olarak kullanılan kapların işlevlerinin değişmesi nedeniyle unguentarium terimi tercih edilmemiş ve kaplar uzak mesafe ticaretinde kullanıldığından amphoriskos olarak tanımlanmıştır.[446]

Üzerinde Hıristiyanlıkla ilişkili hayvan figürleri ve monogramlar ile Rhodos'ta bulunan örneğin üzerinde 'Piskopos Severianus' ismi okunmasından dolayı içerisinde kutsal su veya yağların taşınmış olabileceğini önerilmiştir. İspanya/Cartagena buluntusu bir örnek üzerinde ise 'Eparkh' kelimesi okunabilmiştir.[447] Bu yüzden üretildikleri merkezde gümüş eserlerde olduğu gibi içerisindeki maddenin saflığının resmi devlet görevlisi tarafından denetlendiği anlaşılmaktadır. Ticaretinin kesinlikle devlet tarafından kontrol edilmiştir. Bu yüzden kentlerin dini liderleri tarafından ayinlerde kullanılmak üzere üretildikleri düşünülebilir. Laodikeia'da kilisenin yakınındaki depo olarak kullanılan alanda bu kaplardan çok sayıda bulunması bu görüşür desteklemektedir.[448] Ancak neden sivil konutlarda da aynı kaplardan bulunduğunu açıklamamaktadır. Bu durum hastalara şifa bulması için kilise tarafından verilmesi ve içindeki madde bitse bile kutsal sayılan bir merkezden gelmesi ya da şifa bulan kişilerin atfettiği önemle açıklanabilir. Diğer bir olasılık formun sağlamlığı yüzünden bazı Erken Bizans Dönemi kouphonlarında olduğu gibi başka işlevler için tekrar kullanılmış

[444] S Lochner- R. Sauer ve R. Linke (2005). Late Roman Unguentaria?-A contribution to Early Byzantine wares from the view of Ephesus.*LRCW1* (Ed: J.M. Gurti i Esparraguera), Oxford: British Archaeological Reports, s.647-654.
[445] H.S.Robinson (1959). *The Athenian Agora V: Pottery of the Roman period*. Princeton-New Jersey: The American School of Classical Studies at Athens, s.118.
[446] S Lochner- R. Sauer ve R. Linke (2005), s.647-654.
[447] J.V. Sánchez, ve I. Pérez Martín (2008). Ungüentarios Bizantinos con sello epigráfico en carthago Spartaria. *AEspA*, 81, 151-176. Eparkh, Geç Roma dönemindeki kent prefectusuna benzer yetkileri elinde bulunduran memurdur. Başlıca görevleri arasında kentteki imar faaliyetleri, üretim ve ticareti denetmek yer alır.
[448] C. Şimşek ve B. Duman (2007a). Laodikeia'da bulunan Geç Antik Çağ unguentariumları. *Adalya*, X, 285-307.

olmasıdır. İşlevi kesin olarak tespit edilmediyse de araştırmacılar tarafından yaygın görüş içerisinde kutsal su ve yağ gibi iyileştirici gücü olduğuna inanılan maddelerin ticaretinin yapılması için üretildikleridir.

Kapların üretildiği dönemde artık uzak mesafe deniz ticaretinde kullanılan kaplar için amphora yerine kouphon kelimesi kullanılmaya başlanması ve biçim olarak ampullalar ile benzerlik taşımaması; ayrıca kapların içerisinde yağ, su, kozmetik gibi maddelerin taşınmış olması nedeniyle bu çalışmada unguentarium terimi tercih edilmiştir.

Birden fazla merkezde üretilmiş olan kapların bazı örnekleri hamur özellikleri bakımından Filistin üretimlerine benzemektedir. Mısır'da da yerel üretimler olduğu bilinmektedir. Suriye, Filistin ve Mısır dışında Thessalonika ve Pamphylia diğer üretim merkezleridir. Ancak örneklerin Yunanistan ve Anadolu'nun batısı ile güneyinde çok yaygın olmasına rağmen Balkanlarda olmaması ilginç bir durumdur. Üretim merkezlerinin tespiti halen araştırılan konulardan biridir. Uzak mesafelere taşınması için boyutuna göre çok kalın cidarlı ve sert hamurlu olarak yapılmışlar.

Stratonikeia'da bulunan örneklerin tamamı mikalı, sık dokulu hamurludur. Bazı örneklerin hamurunda çok küçük parçacıklar halinde kireç tespit edilmiştir. Kalın cidarlı kaplar çok yüksek ısıda fırınlandığından tamamında kesitte renk değişimi görülmektedir. Bir örnek tamamen cüruflaşmıştır. Hamur renkleri pembe-kırmızıdan kırmızıya ve griye doğru değişmektedir. Tüm örneklerde ağızdan gövdeye doğru akmış kırmızı astar mevcuttur. Kat. No. 59'da gövdenin ortasında akan astarın başka bir parçaya yapışması ile oluşmuş bir deformasyon ve yüzeyde parmak izleri görülür.

Unguentariumlar hızlı dönen çarkta kabaca biçimlendirilmişlerdir. Ağız veya gövdedeki bozukluklar düzeltilmeden bırakılmıştır. Yüzeyler pürüzlüdür. İki örnekte dip kısmında damga ile yapılmış kare biçimli monogram tespit edilmiştir. İlk örnekte Yunanca 'β, A, ε, O' harfleri seçilmektedir. (Kat. No. 59) Bir diğer örnekte ise karşılıklı duran iki adet Δ ile bir X harfi seçilmektedir (Kat. No. 60).

1.3.3. Ampullalar

Ampulla, pişmiş toprak, kurşun yâda bronzdan yapılmış; hacı olmak amacıyla gidilen merkezlerden alınan yağ, su veya toprağın taşıması için kullanılan kaplara verilen isimdir. Form olarak küçük, küresel gövdeli, dar ağızlı kaplardır. Gövdenin iki yanında boyna asılması için iplerin geçirilebileceği delikler mevcuttur. Bu kapları hacıların yolculukları esnasında gittikleri merkezden şifalı ve kutsal olduğuna inanılan toprak, su yâda kutsal bir kişinin mezarından alınan yanmış kandil yağlarını koymak için kullandıkları bilinmektedir. Bu yüzden kapların ağzı bir tıpa yardımıyla kapatıldıktan sonra boyna asılarak kullanılmıştır. Kapların üzerinde de genellikle Hıristiyanlığa ilişkin semboller, bazen de incil yazarı, aziz veya azize tasvirleri yer almaktadır..

Stratonikeia'da Kuzey Cadde ve bouleuterionda yapılan kazı çalışmalarında tüm halde 3 adet ampulla bulunmuştur. Örnekler kalıp tekniğinde üretilmiştir. Hamur özellikleri aynı olmakla birlikte üzerindeki tasvirler ve boyutlarına göre iki farklı tip tespit edilmiştir.

Form C6-1: (Kat. No. 62). Bu tip diğer örneğe göre daha büyük boyutludur. Bir yüzünde burgulu sütunlarla taşınan kiborium benzeri bir düzenlemenin altında altar ve üzerinde tören haçı yer alır. Kabın diğer yüzünde ise kubbeli bir yapı tasvir edilmiştir. Yapının aediculalı girişinde açık kapı kanatları arasında ellerini göğsünde kavuşturmuş bir figür seçilmektedir. Bazı araştırmacılar Ephesos kökenli olduğu belirlenen ampulla üzerindeki figürün Lazarus'u temsil ettiğini öne sürmüştür. Altar ve haç tasviriyle birlikte Lazarus'un ampullalar üzerinde gösterilmesi İsa'nın zaferi ve inananların kurtuluşunun temsili olarak kabul edilmiştir.[449] Vikan, Erken Hıristiyanlık döneminde kapının öbür dünyaya geçiş için bir metafor olarak kullanılmasına dayanarak çarmıhı temsil eden haç motifi ile birlikte bu ampullalar üzerinde Tanrı'nın inayetinin temsil edildiğini söyler.[450] Zalesskaya, aynı örneklerin Ephesos merkezli olduğunu belirtir. Basit rozetlerle süslü örneklerle birlikte bu grubu ele alarak, ampulla üzerinde tasvir edilen mezar yapısı ve altarın Aziz Ioannes'in mezar yapısı ve kilisesine ait olduğunu

[449] Walter Arts Galley'deki 48.2521 no.lu örnek için http://art.thewalters.org/detail/19490/pilgrim-flask/ (Erişim Tarihi 16.02.2013).
[450] G. Vikan (1982). *Byzantine pilgrimage art*. Washington, D.C.: Dumbarton Oaks, s.27.

belirtir.[451] Ampullalar üzerindeki sütunları belirgin biçimde gösterilmiş aedicula nedeniyle tasvirin Golgotha Tepesi'ndeki Kutsal Mezar yapısına ait olduğu diğer bir görüştür.[452]

Benzerleri Ephesos[453], Hierapolis[454] ve Laodikeia'da[455] bulunmuştur. Stratonikeia'da bulunan örnek 5. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Form C6-2: (Kat. No. 63-64). Ampullanın her iki yüzünde de birer malta haçı ve onu çevreleyen geometrik desenli daire yer alır. Tek bir haç motifinin Hıristiyan ikonografisinde İsa'nın ve inananların ölüme karşı zaferini temsil ettiği kabul edilir. Birbirine çok benzer motiflere sahip iki farklı ampulla ele geçmiştir. Benzer örnekler Ephesos[456], Hierapolis[457], Laodikeia[458] ve Atina Agorası'nda[459] bulunmuştur. Stratonikeia'da bulunan örnekler 6. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Ampullalar stil özellikleri bakımından Erken Bizans Dönemi özellikleri göstermektedir. Her iki örnek de çok ince taneli kilden üretilmiş, yumuşak dokuya sahiptir. Kırmızı-pembe renkli hamur içerisinde yoğun olarak mika bulunur. Kaplar kırmızı renkli astara daldırılmıştır. Ancak örneklerin hangi hac merkezini temsil ettiği yâda nerede üretilmiş olabileceğine dair kesin sonuçlar mevcut değildir.

[451] V. Zalesskaya (2005). Souvenirs of the Holy Land. *Pilgrim Treasures from the Hermitage: Byzantium-jerusalem* (Ed: L. Humphries), St. Petersburg: Hermitage Museum, ss.73-87, s.76.
[452] J. Murphy-O'Connor (2012). *Keys to Jerusalem: Collected Essays*. Oxford: Oxfrod University Press, s.208-209.
[453] Vikan (1982), s.26, fig.20a-b ve Zalesskaya (2005), s.76-77.
[454] P. Arthur (2006). *Arkeoloji Rehberi: Bizans ve Türk döneminde Hierapolis (Pamukkale)*. (Çev: N. Fırat), İstanbul: Ege Yayınları, s.162-163, res.85.
[455] Şimşek-Duman (2007b), s.12, 25, fig.3.
[456] Hayes (1997), s.88-89, fig.36.
[457] Arthur (2006), s.162-163, res.85.
[458] C. Şimşek ve B. Duman (2007b). Laodikeia'da bulunan ampullalar. *Olba*, XV, 1-29, s.18, 28-29, fig.29-31.
[459] Hayes (2008), s.117, lev.91.1815.

1.4. Aydınlatma Gereçleri

1.4.1. Kandiller (Lychnuslar)

Stratonikeia'da Erken Bizans Dönemine ait farklı tiplerde 8 adet tüme yakın kandil incelenmiştir. Kandil buluntuların tamamı 1970'li yıllarda yapılan kazı çalışmalarında bulunmuş ve geliş yerleri belirtilmemiştir. Tamamı kalıp yapımı olan kandiller bilinen bir kandil atölyesine ait değildir. Mikalı hamur özellikleri Batı Anadolu üretimi olduklarını gösterir. Form bakımından yuvarlak ve oval gövdeli iki tip mevcuttur. Gövde formu ve diskus özelliklerine göre sekiz ana tip belirlenmiştir.

Form D1-1: (Kat. No. 65) Oval formludur. Diskus hilal biçimli, geniş bezemeyle sınırlanmıştır. Tek bir doldurma deliği yer alır. Diskus ve burun geniş bir kanalla birbirine bağlanır. Gövdeye birleşik yassı tutamaklıdır.

Diskusta yıpranmış, kabartma bir figür olduğu seçilmektedir. Diskusu sınırlayan hilal biçimli şerit içerisinde yan yana sıralanmış rozetler yer alır.

Brooner tarafından Tip XXXI olarak adlandırılan Afrika üretimi kandiller grubuna benzemektedir.[460] 4. yüzyılda yoğun rağbet gören Afrika kandilleri 5. yüzyıldan itibaren Atina, Korinth ve Argos gibi önemli merkezlerce taklit edilmeye başlanmıştır. Atina'da bulunan örnekler ışığında 4. yüzyılın ikinci yarısından 7. yüzyıla kadar Batı Anadolu'da da Afrika kandillerinin imitasyonlarının üretildiği saptanmıştır.[461] Atina kandil endüstrisinin 4. yüzyılda önemini kaybetmeye başlaması ticaret yollarındaki değişimi de gösterir. 5. yüzyılda Küçük Asya üretimi geniş omuzlu kandiller ve Afrika Tip II kandilleri ön plana çıkmaya başlamıştır.[462]

Stratonikeia'da sağlam olarak bulunan örnek, yoğun mikalı hamura sahiptir. Bu özelliği Batı Anadolu'da bir merkezde üretilmiş olabileceğini gösterir. Yetkili ya da yetkisiz bir şekilde yaygın ticareti yapılan kandillerin başka merkezlerce üretimi Erken Bizans Döneminde görülen bir durumdur. Yetenekli ustaların ithal edilen örneklerden alçı ya da kil kalıplar yardımıyla model çıkartması ve bir malın taklitlerini üretmesi

[460] O. Broneer (1930). *Corinth, 4/2: Terracotta Lamps.*Cambridge-Massachusetts: Harvard University Press, s.27, lev.XXI-XXII; Afrika kökenli kandillerin orijinal örnekleri Hayes tarafından tanımlanmış ve Tip IIB olarak adlandırılmıştır. Hayes (1972), s.311-314.

[461] J. Perlzweig, (1961). *The Athenian Agora, vol. 7. Lamps of the Roman period: First to seventh century after Christ*. Princeton-New Jersey: The American School of Classical Studies at Athens, s.10.

[462] A. Karivieri (2010). Creating contacts: Trade and exchange along the Via Egnatia From the Roman to the Early Byzantine Period. *Bollettino di Archeologia on line*, I 2010/ Volume speciale C / C11 / 3, 15-22.

mümkündür. Bulunan örnek üzerinde motifler ince bir kireç tabakası ile kaplanmıştır. Formun orijinaline yakın ve motiflerin belirgin olması 5-6. yüzyılda üretilmiş olduğunu göstermektedir.

Form D1-2: (Kat. No. 66) Oval formludur. Diskus tek bir şeritle sınırlanmıştır. Tek bir doldurma deliği yer alır. Diskus ve burun ince bir kanalla birbirine bağlanır. Gövdeye birleşik yassı tutamaklıdır.

Diskusta tek bir rozet motifi yer alır. Omuz üzerinde yapraklardan oluşan bitkisel bezeme yer alır.

Form D1-2, oval gövdeli kandildir. Açık kahverengi hamur rengi ve yoğun mikalı oluşu kente yakın bir merkezde üretildiğini göstermektedir. Form ve süsleme özelliklerine göre 5-6. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Üzerinde tek bir rozet motifi ve çevresinde bitkisel şerit ya da dairelerin bulunduğu bu tip oval ya da dairesel gövdeli, küçük kandiller, araştırmacılar tarafından 'Anadolu Tipi' olarak tanımlanmakta ve Batı Anadolu'da üretildiği kabul edilmektedir. Stratonikeia'da bulunan örneğin benzerleri Samos'ta ve Ephesos'ta bulunmuştur.[463]

Form D1-3: (Kat. No. 67) Oval formludur. Diskus çift şeritle sınırlanmıştır. İki doldurma deliği yer alır. Fitil deliği geniştir. Gövdeye birleşik yassı tutamaklıdır.

Diskus üzerinde ayakta duran bir insan figürü seçilmektedir. Omuz üzerinde yan yana sıralanmış daireler yer alır.

Form D1-3, 'Anadolu tipi' oval gövdeli, küçük kandillerin figürlü örneklerindendir. 5-6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form D1-4: (Kat. No. 68) Yuvarlak formludur. Omuz kısmı geniştir. İçbükey diskus çift şeritle sınırlanmıştır. Tek bir doldurma deliği yer alır. Diskus ve burun ince, belirgin bir kanalla birbirine bağlanır. Gövdeye birleşik yassı tutamaklıdır.

Diskus bezemesizdir. Omuz üzerinde birbirine paralel diyagonal çizgilerden oluşan geometrik bezeme yer alır.

Form D1-4, basit geometrik bezemeye sahip yuvarlak gövdeli kandildir. Hamur özellikleri diğer örneklerden farklıdır. Bu yüzden bölgesel bir üretim olmayıp ithal bir örnek olabilir. Form özellikleri köken belirlemeyi zorlaştırmaktadır. İçbükey diskus çevresindeki şeritler belirgindir. Geometrik bezeme derin çizgilerden oluşmuştur. Form ve süsleme özelliklerine göre 5-6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

[463] U. Jantzen - W. Hautumm - W. R. Megow ve M. Weber (2004). *Samos Band XX: Die Wasserleitung des Eupalinos.*Die Funde. Bonn: Rudolf Habelt, s.30, lev.5/80; Bailey (1988), s.390, lev.111/ Q3184.

Form D1-5: (Kat. No. 69) Yuvarlak formludur. Omuz kısmı geniştir. İçbükey diskus çift şeritle sınırlanmıştır. Tek bir doldurma deliği yer alır. Gövdeye birleşik geniş, yassı tutamaklıdır.

Diskus bezemesizdir. Omuz üzerinde birbirine paralel eğik çizgilerden oluşan geometrik bezeme yer alır.

Form D1-5, yuvarlak gövdeli kandildir. Burun U biçimindedir. Yoğun mikalı hamura sahip olmasının yanı sıra içbükey diskus ve belirgin şeritlerin bulunması gibi özellikleri Batı Anadolu'da üretildiğini gösterir. Ephesos'ta benzer örnekler tespit edilmiştir.[464] 5-6. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form D1-6: (Kat. No. 70) Yuvarlak formludur. Omuz kısmı geniştir. Diskus çift şeritle sınırlanmıştır. Geniş, tek bir doldurma deliği yer alır. Diskus ve burun belirgin bir kanalla birbirine bağlanır. Gövdeye birleşik yassı tutamaklıdır.

Diskus bezemesizdir. Omuz üzerinde dalgalı çift sıra çizgiden çıkan yaprak ve kıvrım dallarla yapılmış, çok stilize bir asma motifi yer alır.

Form D1-6, tamamen yanmıştır. Yüzey ve hamur özellikleri net olarak tespit edilmediyse de Batı Anadolu üretimi kandillerin geç varyantlarından biri olabileceği düşünülmektedir. 6. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Form D1-7: (Kat. No. 71) Yuvarlak formludur. Omuz kısmı geniştir. Diskus çift şeritle sınırlanmıştır. Geniş, tek bir doldurma deliği yer alır. Diskus ve burun belirgin, ince bir kanalla birbirine bağlanır. Fitil deliği küçüktür. Gövdeye birleşik yassı tutamaklıdır.

Diskus bezemesizdir. Omuz üzerinde asma dallarından oluşan bitkisel bezeme yer alır.

Form D1-7, yuvarlak gövdeli kandildir. Geniş bir doldurma deliği mevcuttur. Üzerindeki bitkisel süslemeler oldukça deforme olmuştur. Hamur özelliği Batı Anadolu'da üretildiğini göstermektedir. 6. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Form D1-8: (Kat. No. 72) Yuvarlak formludur. Omuz kısmı geniştir. Diskus üç şeritle sınırlanmıştır. Tek bir doldurma deliği yer alır. Fitil deliği küçüktür. Gövdeye birleşik yassı tutamaklıdır.

Omuz üzerinde asma dallarından oluşan bitkisel bezeme yer alır.

---

[464] D.M. Bailey (1988). *A catalogue of the lamps in the British Museum, III: Roman provincial lamps.*London: British Museum Publications, s.392, lev.113/Q3202.

Form D1-8, yuvarlak gövdeli kandildir. Üzerindeki süslemeler oldukça deforme olmuştur. Hamur özelliği Batı Anadolu'da üretildiğini göstermektedir. 6. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

1.4.2. Fitil taşıyıcıları

Stratonikeia'da Kuzey Cadde'de yapılan çalışmalarda iki adet fitil taşıyıcısı ele geçmiştir. Her iki örnek kazı çalışmalarında iç içe geçmiş halde bulunmuştur. Çalışma kapsamında 1 adet örnek kataloglanmıştır (Kat. No. 73).

Bizans Döneminde aydınlatmada metalden yapılmış fitil taşıyıcıları yaygın olarak kullanılmıştır. Ekonomik sebepler nedeniyle kullanılmış olan seramik örnekler ise kazı buluntuları arasında tanımlanmadığından ne kadar yaygın olarak kullanıldıkları bilinmemektedir. Doğu Akdeniz'deki az sayıda merkezde bulunmuş ve işlevi kesin olarak tanımlanmıştır.[465]

Fitil taşıyıcıları içbükey profilli ve yuvarlak formdadır. Ortasında fitilin yerleştirilmesi için bir delik açılmıştır. Sap kısmı boş olarak yapılmış çubuklu kandillerle birlikte kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Örnekler üzerinde kullanımdan kaynaklı islenme görülmemesine rağmen alt yüzlerinde cam kandil ile temas ettiği kısımlarda aşınma meydana gelmiştir. Kuzey Cadde'de yapılan kazı çalışmalarında cam buluntular arasında kadeh formundaki kandiller yoğun buluntu grubunu oluşturmaktadır. Çubuklu kandillere ait olabilecek çok küçük parçalar dışında sağlam bir örneğe rastlanmamıştır. Kuzey Cadde'deki Bizans Dönemi yapılarının sadece küçük bir kısmında kazı çalışması yapıldığından henüz seramik fitil taşıyıcılarının ne tür cam kandillerle kullanıldığı tespit edilememiştir. Stratonikeia'da bulunan örnekler diğer seramik buluntulara göre 5. yüzyıl-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

[465] Ç. Gençler Güray (2005). Elaiussa Sebaste'den bir cam kandil ve kullanımı üzerine. *Ramazan Özgan'a Armağan - Festschrift für Ramazan Özgans* (Der. M. Şahin ve İ.H. Mert). İstanbul: Ege Yayınları, ss.157-160; M .J. Chavane (1975). *Salamine de Chypre VI: Les petits objets*. Paris: Diffusion de Boccard, s. 182-183, lev. 50.

2. Orta Bizans Dönemi Seramikleri

2.1. Servis Kapları

2.1.1. Beyaz Hamurlu Sırlı Servis Kapları

2.1.1.1. Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramikleri

Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramikleri ilk olarak D.T. Rice tarafından tanımlanmıştır. Araştırmacı seramikler için 'White Ware' yani Beyaz hamurlu ismini kullanarak, Konstantinopolis kökenli örnekleri, beyaz hamurlu üretimlerin bir grubu olarak ele almıştır.[466] Daha sonra R.B.K. Stevenson hazırladığı çalışmada Büyük Saray örneklerini değerlendirmiştir.[467]

Beyaz Hamurlu Seramiklerin tipik özelliği beyaz kil kullanılarak üretilmiş olmasıdır. Beyaz hamur üzerine sarı, kahverengi ve yeşil tonlarda sırlıdır. Kil analizlerine göre Konstantinopolis çevresinde üretilmiştir. Dağılım alanı Konstantinopolis çevresi, Anadolu, Balkanlar, Kırım, Kıbrıs, Yunanistan'dır. Seramiklerin üretimi 7. yüzyılda başlamış ve 13. yüzyıla kadar devam etmiştir.

J.W. Hayes Saraçhane kazısında bulunan örnekleri Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramikleri (Constantinopolitan White Ware) olarak adlandırmış, hamur ve karakteristik sır özelliklerine göre beş gruba ayırmıştır.[468] Buna göre ilk grup genellikle açık kahverengi, sarı ya da pembe renkte hamurludur. Örneklerin birçoğunda hamurdan biraz daha koyu renkte tüm kabı örten astar görülür. Çok açık kahverengi astar kullanılmıştır. Sır açık yeşil, kahverengi veya koyu sarıdır. Daha çok kapalı formlar ve daha az sayıda açık formlar üretilmiştir. Haç motifleri, balık figürleri ve yazıtlar yaygın olarak görülen bezemelerdir. Erken örnekleri 7. yüzyılda üretilmeye başlanmış, 12. yüzyıl başına kadar üretilmiştir.

İkinci grubun hamur rengi tamamen beyazdır. Genellikle astar kullanılmamıştır. Kapların ortasında baskı tekniğiyle yapılmış hayvan figürleri ya da geometrik motifler

[466] D.T. Rice (1930). *Byzantine Glazed Pottery*. Oxford: Clarendon Press, s.23-28.
[467] R.B.K. Stevenson (1947). Pottery. *The Great Palace of Byzantine Emperors*. G. Brett – W.J. Macaulay ve R.B.K. Stevenson. London: Oxford University Press, s.34-60.
[468] J.W. Hayes (1992). *Excavations at Saraçhane in İstanbul 2: The Pottery*. Washington D.C.: Princeton University Press, s.12-34.

bulunur. Açık sarı veya açık yeşil sırlıdır. Hem açık hem kapalı formlar üretilmiştir. 9. yüzyıl ortasından 12. yüzyıl sonuna kadar üretilmiştir.

Üçüncü grup hamur özellikleri bakımından farklıdır. Hamuru pürüzlü bir dokuya sahiptir. Hamur içerisinde kırmızı ve gri renkte parçacıklar mevcuttur. Açık yeşil veya açık kahverengi sır diğer gruplara göre daha incedir. 11. yüzyıl ortasında başlayan üretim 12. yüzyıl boyunca devam etmiştir.

Dördüncü grupta hamur rengi beyazdan pembeye doğru gider. Hamur pürüzlüdür ve mika içerir. Soluk yeşil ya da kahverengi sır kullanılmıştır. Bazı örneklerde ise yeşil ya da mavi renkli sır görülür. Sır şeffaftır. Bazı örneklerde dış yüzeyde sır görülmez. 12. yüzyıl ortasından 13. yüzyıla kadar üretilmiştir.

Beşinci grupta hamur tonları beyazdan açık sarı ve pembeye doğru gider. Hamur mikalı ve pürüzlüdür. Bu özellikleriyle dördüncü gruba benzer. Sır dokusu ikinci gruba benzese de genellikle açık sarı sır üzerinde kırmızı ya da kahverengi benekler görülür. 11. yüzyıl sonundan 12. yüzyıl sonuna kadar üretilmiştir.

Stratonikeia'da Kuzey Cadde'de yapılan kazı çalışmalarında 5 adet beyaz hamurlu seramik parçası bulunmuştur. Parçalardan 2'si ağız, 2'si kaide, 1 tanesi gövde parçasıdır.

İki örnek hamur ve sır özellikleri bakımından Hayes'in tipolojisindeki Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramikleri III grubuna benzerdir (Kat. No. 74-75). Krem rengi hamur içerisinde seyrek olarak tespit edilen kırmızı parçacıklar gözle görülebilmektedir. Ancak mevcut gruplandırmanın aksine her iki örneğin de hamuru mikalıdır. Bu durum Hayes'in Konstantinopolis dışındaki bir atölyeye ait olduğunu öne sürdüğü kapların olasılıkla birden fazla üretim yeri olduğunu göstermektedir.

Ağız parçasında sırın altında çok açık kahverengi astar seçilir. Diğer parçada sır tüm yüzeyi kapladığından astar uygulanıp uygulanmadığı anlaşılamamaktadır. Her iki parçada açık renkli yeşil sır görülür. Sır soluk ve şeffaftır. Ağız parçasında sır dış yüzeyde devam etmez. Dış yüzey pürüzlüdür. Kaide parçasında Beyaz Hamurlu Seramik III grubu özelliği olarak dış yüzeyde ince bir tabaka halinde tüm kap sırlanmıştır. Bulunan parça sayısı az olduğundan form repertuarı sınırlıdır. Kare kesitli ağızla sonlanan, diyagonal gövdeli gabadion formları üretilmiştir. Benzerleri Anaia'da

12. yüzyıl ortası-13. yüzyıl başına ait kontekstlerde bulunmuştur.[469] Bu grup için yapılan genel tarihlendirme ve buluntuların ele geçtiği kontekste göre Stratonikeia örnekleri 12. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Stratonikeia'da Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramikleri IV grubuna ait 1 adet ağız, 1 adet kaide ve 1 adet gövde parçası olmak üzere toplam 3 parça bulunmuştur (Kat. No. 76-78). Hamur sarımtırak beyaz renkte ve mikalıdır. Bir parçanın hamuru içerisinde kuvars katkı tespit edilmiştir. Gözenekli hamur üzerine astar uygulanmamıştır. İki örnek üzerinde oldukça kalın bir tabaka halinde dağınık noktalar oluşturan, siyah renkli oksit boya görülür. Boya üzerine açık sarı renkte sır uygulanmıştır. Gövde parçasında ise yeşil ve kahverengi boyalar fırça ile uygulanmıştır. Boyalar kabın ağız kenarına doğru akmıştır. Tüm yüzeyde açık sarı renkte sır görülür. Tüm örneklerde kabın dış yüzeyi sırlanmadan bırakılmıştır.

Benzer örneklere Anaia[470], Daskyleion[471] ve Korinth'te[472] rastlanmıştır. Anaia örnekleri 12. yüzyıl ortası-13. yüzyıl başına, Daskyleion'da bulunan parçalar ise 12. yüzyılın ikinci yarısı-13. yüzyılın ilk çeyreğine, Korinth buluntuları 12. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Stratonikeia'da bulunan parçalar, benzer örnekler ve kontekst verilere göre 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.

[469] L. Doğer (2009). Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia Bizans Sırlı Seramikleri. *I. ODTÜ Arkeometri Çalıştayı: Türkiye Arkeolojisi'nde Seramik ve Arkeometrik Çalışmalar*. Ankara: ODTÜ, ss.83-101, s.89-98, tab.II.g.
[470] Doğer (2009), s. 89-98, tab. II.g ve Doğer (2005), s. 107, res. 18.
[471] Doğer (2009), s.89-98, tab.II.g; L. Doğer (2010a). Daskyleion kazılarından yeni buluntular: Yeşil ve/veya Kahverengi Boyalı Bizans Seramikleri (Sırlı Beyaz Mal IV-GWWW IV). *Bizans ve Çevre Kültürler: Prof. Dr. S.Yıldız Ötüken'e Armağan* (Ed: S.Doğan ve M. Kadiroğlu), İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık A.Ş., ss.164-176, tab.3.
[472] Morgan (1942), s. 84, lev. XVIII.j-k.

2.1.2. Kırmızı Hamurlu Sırlı Servis Kapları

2.1.2.1. Ege Tipi Kalın Kazıma Seramikler

Kalın Kazıma Seramikler, ilk kez Kıbrıs/Paphos'daki Saranda Kolonnes buluntularına göre A.H.S. Megaw tarafından sınıflandırılmıştır.[473] Megaw, daha önce yine Paphos buluntularını ele aldığı bir başka çalışmasında 'Incised Ware' (Kazıma Seramikler) olarak adlandırdığı seramikleri, 'Aegean Glazed Ware' (Ege Sırlı Seramikleri) olarak adlandırmış ve seramiklerin kesin olarak Ege Bölgesi'nde birden fazla atölyenin üretimi olduğunu belirtmiştir. Kaplar Megaw'ın iki ayrı çalışmasında kullandığı şekliyle diğer araştırmacılar tarafından da benimsenmiş ve bilimsel çalışmalarda bu özelliğiyle anılmıştır.[474] 2000 yılında L. Doğer, İzmir Arkeoloji Müzesi'ndeki bilinmeyen bir batıktan çıkan örnekleri ele aldığı çalışmasında 'Kazıma Dekorlu Ege-Bizans Seramikleri' adını verdiği grubun buluntu merkezleri ve üretim özelliklerini tanımlamıştır.[475] Seramikler; hamur, form ve yüzey görüntüsü bakımından İnce Kazıma Seramikler ile büyük benzerlikler taşır. Bu durum kapları ortak bir kökene bağlar. Fakat bilinen hiç bir batıkta iki üretim grubu bir arada bulunmadığından farklı merkezlerce üretildikleri kabul edilmiştir. İnce Kazıma Seramiklerden farklı olarak, seramiklerin üzerinde kalın uçlu aletlerle yapılan bezemesi nedeniyle Kalın Kazıma Seramikler olarak adlandırılmıştır.[476]

Kalın Kazıma Seramiklerin hamur renkleri kırmızı veya sarı-kırmızı tonlarındadır. Hamur içerisinde az miktarda kireç ve kuvars katkı kullanılmıştır. Astar beyaz renktedir. Sır, genellikle sarı, açık sarı ve yeşil tonlarındadır. Üretilen formlar basit ağız kenarlı açık servis kaplarıdır. Kazılardaki ortak kontekst verilere göre 12. yüzyıl ortasından 13. yüzyıl başına kadar üretildikleri tespit edilmiştir.[477]

---

[473] A.H.S.Megaw (1975). "An Early Thirteenth–Century Aegean Glazed Ware", *Studies in Memory of David Talbot Rice*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 34–45.
[474] A.H.S. Megaw (1972). Supplementary Excavations on a Castle Site at Paphos, Cyprus. *DOP*, 26, 322–344.
[475] L. Doğer (2012a). *İzmir Arkeoloji Müzesi örnekleriyle Kazıma Dekorlu Ege-Bizans seramikleri*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.
[476] Çalışma kapsamında incelenen ve Ege kökenli olduğu bilinen astar kazıma tekniğinde bezemeli seramikler, L. Doğer'in önerisiyle daha pratik bir adlandırma sağlamak amacıyla kullanılan kazıma çizgilerin niteliğine göre Kalın, İnce ve İnce-Kalın Kazıma olarak ayrılmıştır.
[477] Doğer (2012a), s.67.

Motif repertuarı oldukça zengin olan seramiklerde daire, rozet, eşkenar dörtgen gibi geometrik motifler ve püskül motifleri, başak ve stilize dallardan oluşan bitkisel motifler kullanılmıştır. Hayvan figürleri yoğun olarak kullanılmıştır. Özellikle kabın merkezinde kuş, balık, tavşan ve ceylan gibi hayvanlar görülmektedir. Bu kompozisyonda merkezdeki figür, genellikle püskül, çizgiler veya başak gibi motifler ile çevrilidir. Kabın ağız kenarları genelde bezemesizdir. Nadiren ağız kenarında üçgenler, dalgalı çizgiler veya bitkisel motifler yer almaktadır.

Ege, Yunanistan, Anadolu ve Karadeniz'de yapılan araştırmalarda bu seramiklerden çok sayıda belgelenmiştir.[478] Müze ve koleksiyonlara dağılmış durumdaki çok sayıda eser ise Ege kökenli olduğu düşünülen tam yeri bilinmeyen batıklardan bulunmuştur. Ege Tipi Seramiklerin bulunduğu bilinen batıklar ise Pelagonnisos, Pelagos, Kastellorizo, Çamaltı Burnu I ve Tekmezar Burnu Batığı batıklarıdır.[479]

Kalın Kazıma Seramikler, İstanbul ve Anadolu'da birçok kentte bulunmasına rağmen bu bölgelerde üretilmemiştir. Materyal benzerliği Ege bölgesinde seri bir üretim olduğunu ortaya koyar. Kil analizleri İstanbul, Anadolu, Pelagos ve Atina buluntuları arasında benzerlik olduğunu göstermiştir. Yarı mamul örneklerin bulunmuş olması, Korinth'te bir üretim olabileceğini gösterir. Ancak Korinth buluntuları arasındaki birçok örnek Korinth'te üretilmemiştir.[480] Bu yüzden olası üretim merkezleri arasında Kıbrıs/Paphos ve Ege Adaları sayılmaktadır.

Çalışma kapsamında Stratonikeia'dan 18 adet, Beybağ'dan 15 adet olmak üzere toplam 33 adet örnek incelenmiştir. Buluntulardan 1'i tüme yakın, 16'sı ağız, 14'ü kaide ve 3'ü gövde parçasıdır. (Kat. No. 79-111)

Hamur iyi ufalanmış kireç ve kuvars katkılıdır. İnce Sgrafitto Seramiklere göre daha az gözeneklidir. Hamur renkleri kırmızı, kırmızı-kahverengi ve kahverengidir. Tüm örneklerin dış yüzeyi çok pürüzlüdür. Kalın çark izleri, kireç ve kuvars tanelerinin oluşturduğu çukurlar yoğundur. Bazı örneklerde spatula benzeri bir aletin izleri görülse

[478] Doğer (2012a), s.3-11.
[479] Pelagonnisos batığı, Thessaloniki'nin doğusundaki Kuzey Sporades adalarından bir tanesidir. Alonnisos ve Skopelos farklı dönemlere ait diğer batık içeren adalardır. Pelagos, Kuzey Egededir. Kastellorizo, Meis Adasıdır. Çamaltı Burnu I ve Tekmezar Burnu Marmara'dadır. Seramiklerin bulunduğu batıklar için bk. L. Doğer (2012a), s.3-8.
[480] Morgan sınıflandırmasında 'Gelişmiş Stil' olarak adlandırdığı örneklerin Korinth'e ithal olarak gelmiş olduğunu belirtmiştir. Morgan (1942), s.162-164.

de bu izler yüzeyi düzgün hale getirmekten çok, yüksek çıkıntılar oluşturmuştur. Seramikler yüksek ısıda fırınlanmıştır.

Astar daha çok beyaz nadiren krem renklidir. Neredeyse örneklerin tamamında dış yüzeyler, kalın ya da ince, dağınık bir tabaka görünümünde astarlanmıştır. Bazı örneklerin dış yüzeyi astarlanmamıştır. (Kat. No. 81, 88, 95, 99, 100) Astar kapların dış yüzeylerindeki yoğun çark izlerini tam olarak kapatmamıştır. Tek bir örnekte tüm dış yüzeyde hem astar hem sır görülmektedir. (Kat. No. 93).

Sır açık yeşil, sarı ve açık sarı renklerdedir. Sır kalitesi oldukça değişkendir. Şeffaf, parlak ve camsı sırın kullanıldığı örneklerin yanı sıra yine şeffaf olan mat ve soluk renkli sırın kullanıldığı örnekler de görülür. Kat. No. 94'ün iç yüzeyinde koyu yeşil renkte lekeler görülür. Sırın daha ince olduğu parçalarda yüzeyde yıpranmalar oluşmuştur. İki örnekte sır opaktır. (Kat. No. 92-93)

Bezemede kabın merkezinden ağza doğru yayılan kalın, kıvrık dallar ve başak motifleri yaygın olarak kullanılmıştır. (Kat. No. 79-86) Bir örnekte çok yaygın olmayan, kabın merkezinden çıkan içi birbirini kesen diyagonal çizgilerle doldurulmuş yaprak ya da ağaç motifi görülür. (Kat. No. 88) Thebes'de benzer bir motif, eşkenar dörtgen motifleri ile bir arada kullanılmıştır.[481] İki ağız parçasında kabın ağız kenarında dalgalı çizgilerden oluşan bir şerit yer alır. (Kat. No. 109-110) Kompozisyonu tespit edilebilen bazı parçalarda merkezde stilize kuş, tavşan ve balık figürleri tespit edilmiştir. (Kat. No. 90-91, 92, 101-106) Figürlerin çevresinde yine stilize bitkisel motifler kullanılmıştır. Bir parçada ağız kenarının altında birbirine paralel iki kalın çizgi arasında, üstünde çapraz çizgiler bulunan bir eşkenar dörtgen motifi yer alır. (Kat. No. 93) Kabın merkezi kırık olduğundan kompozisyonun tamamı seçilemeyen bazı örneklerde ağız kenarına paralel çizgilerin arasına çok kalın dikey çizgilerin yerleştirilmesi ile yapılmış bantlar görülür. (Kat. No. 98-100)

Geniş, sığ ya da derin servis kapları üretilmiştir. Seramiklerde alçak, halka kaide görülmektedir. Tek bir parçada yüksek halka kaide görülür. (Kat. No. 82) Yine tek bir örnekte üçgen kesitli, alçak kaidelidir. (Kat. No. 86) İncelenen parçalar arasında sekiz farklı form tespit edilmiştir:

[481] Papanikola-Bakırtzis (Ed.) (1999), fig.36.

Form F1-1: (Kat. No. 81, 97) Küresel gövdeli skouteliondur. Kalın cidarlı gövdenin ortasından yukarı doğru keskin bir dönüş yaparak incelen basit dudakla sonlanmaktadır.

Form F1-2: (Kat. No. 98) Yarı-küresel gövdeli skouteliondur. Kalın gövde hiç incelmeden hafifçe yukarı doğru kıvrılarak kare kesitli dudakla son bulmaktadır.

Form F1-3: (Kat. No. 87) Diyagonal gövdeli skouteliondur. Gövde hiç incelmeden kare kesitli dudakla sonlanmaktadır.

Form F1-4: (Kat. No. 99) Yarı-kürsel gövdeli pinakiondur. Ağız hafifçe incelerek basit dudakla sonlanmaktadır.

Form F1-5: (Kat. No. 79, 80, 85, 103) Yarı küresel gövdeli pinakiondur. Gövde ağza doğru hafifçe incelerek kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Tüme yakın bir örneği basit, alçak halka kaidelidir.

Form F1-6: (Kat. No. 89) Yarı-küresel gövdeli pinakiondur. Kalın gövde hiç incelmeden hafifçe yukarı doğru kıvrılarak kare kesitli dudakla son bulmaktadır. Profil olarak Form 2'ye benzemektedir.

Form F1-7: (Kat. No. 105) Küresel gövdeli gabadiondur. Ağza doğru incelerek basit dudakla sonlanan derin servis kabıdır.

Form F1-8: (Kat. No. 110) Küresel gövdeli gabadiondur. Kalın gövde dışa çekik basit dudakla sonlanmaktadır.

Form F1-9: (Kat. No. 109) Küresel gövdeli skouteliondur. Dışa çekik kare kesitli dudak aşağı doğru sarkıtılmıştır.

Aynı mekânda bulunan Kat. No. 79 ve 80 tamamen aynı üretim özelliklerini taşımaktadır. Ayrıca Geniş Kazıma tekniğindeki üç parça (Kat. No. 151-153) ile aralarındaki hamur ve sır yönünden tespit edilen benzerlikler aynı merkezde üretildiklerini göstermektedir. Kat. No. 88, 89, 90 ve 91 arasında da yine teknik ve üslup yönünden benzerlikler mevcuttur. Birbirlerine yakın alanlarda bulunan parçaların tamamında dış yüzey astarlanmıştır.

Bu grupta görülen alışılmış sır renklerinin dışında sarı rengin kullanıldığı iki örnekte motif yönünden benzerlik olmasa da hamur, sır niteliği ve kalın bir aletle yapılan sade iç dekorasyonları ortak bir kökenden geldiklerini göstermektedir. (Kat. No. 92-93) Figürlü örnekler arasında teknik ya da üslup yönünden bir benzerlik mevcut

değildir. Figürlerin işlenişi ve sır kalitesi yönünden parçalar arasında farklılıklar mevcuttur.

Benzer örnekler Anaia[482], Metropolis[483], Smyrna Agorası[484], Pergamon[485], Sagalassos[486], Konstantinopolis[487] Kinet Höyük[488] Phokis[489], Atina[490], Korinth[491], Thessalonika[492], Skopelos[493], Vrya[494] Khersonessos[495], Paphos[496], Marsilya[497], Kastellorizo Batığı[498], İzmir Arkeoloji Müzesi[499], İstanbul Arkeoloji Müzesi[500], Alanya, Antalya, Bodrum, Burdur ve Fethiye Arkeoloji Müzesi'nde bulunmaktadır. [501]

Çalışma kapsamında incelenen örnekler, benzer buluntulara göre 12. yüzyıl ortası-13. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.

---

[482] L. Doğer (2005). Kuşadası, Kadıkalesi (Anaia) Kazısı 2003 yılı Bizans Dönemi seramik buluntuları. *Sanat Tarihi Dergisi*, 14(1),105–133, s.108, 128, res.9; Doğer (2009), s.88-89, 98, res.5/a, 4/b, tab.III.g-h.
[483] Böhlendorf (2004), lev.122.546, 548;
[484] Doğer (2007b), s.117, lev.XI.g
[485] Böhlendorf (2004), lev.64.110, 67.121, 96.330-331
[486] A.K. Vionis, et. al. (2010). A Middle–Late Byzantine pottery assemblage from Sagalassos: Typo-chronology and sociocultural interpretation. *Hesperia*, 79, 423–464, s.447-448, fig.20/d-h.
[487] Böhlendorf (2004), lev.66.114;
[488] S. Redford - S. Ikram - E. M. Parr ve T. Beach (2001). Excavations at Medieval Kinet, Turkey: A preliminary report. *Ancient Near Eastern Studies*, 38, 58-138, s.102, fig.15.
[489] P. Armstrong (1989). Some Byzantine and later settlements in Eastern Phokis. *BSA*, 84, 1–47, s.10-32, lev.5/4, 8/56, 9/3, 12.33, 19/41.
[490] M.A. Frantz (1938). Middle Byzantine pottery in Athens. *Hesperia*, 7, 429–467, s.432, fig.7.A54, 13.A70
[491] Morgan (1942), s.150-157, lev.L.p.
[492] Ch. Bakırtzis ve D. Papanikola–Bakırtzis (1981). De La ceramique en glaçure a Thessalonique. *Byzantino–Bulgaric*, VII, 421–444, s.423, fig.4, 7.
[493] P. Armstrong (1991) A group of Byzantine bowls from Skopelos. *OJA*, 10, 335–347, s.335, fig.1.
[494] A. Tsanana (2003). The glazed pottery of Byzantine Vrya (Vrea). *VIIe Congrés International our la Céramique Médiévale en Méditerranaé Thessaloniki* (Ed : Ch. Bakirtzis). Atina, ss. 245–250, s.247, fig.7.
[495] Megaw (1975), s.38, lev.17.1.
[496] Megaw (1975), lev.16.6 ve 12-13. yüzyıl, M. L. von Wartburg (2003). Cypriot contacts with East and West as reflected in Medieval glazed pottery from the Paphos region", *Actes du VIIe Congrès International sur la Céramique Médié vale en Méditerranée*. Atina, ss. 153-166, s.153-159, fig.2.1.7, 11.14.4, 11.331.2.
[497] L. Vallauri (et. al.) (2003). La circulation des céramiques Byzantines, Chypriotes et du Levant Chrétien en provence, languedoc et corse du Xe au XIVe siécle. *VIIe Congrés International our la Céramique Médiévale en Méditerranaé Thessaloniki* (Ed : Ch. Bakirtzis). Atina, ss. 137–152, s.146-147, fig.7.1.
[498] G. Philothéou ve M. Michailidou (1989). Plats Byzantines provenant d'une epave prés de Castellorizo. *BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la Céramique Byzantine* (Ed : V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss. 173–176, s.173-176, fig.1/a-c; Zalesskaya (1989), s.146, fig.2.
[499] Doğer (2012a), s.69-84, kat. no. 1-46.
[500] L. Doğer (2007c). *Kalanlar: 12. ve 13. yüzyıllarda Türkiye'de Bizans sergi kataloğu*. İstanbul: Vehbi Koç Vakfi, ss. 125, 131-137, 232, 235, s.131-134.
[501] S. Bilici (1999-2000). Anadolu'dan Ege tipinde sualtı buluntusu bir grup Bizans seramiği. *Adalya*, IV, 259–280, res.5-11, 18-21.

2.1.2.2. Ege Tipi İnce Kazıma Seramikler

İnce Kazıma Seramikler, ilk olarak D. Talbot Rice tarafından servis kapları içerisinde B1 grubu olarak 'Early Sgrafitto' (Erken Sgrafittolar) başlığı altında tanımlanmıştır.[502] F.A Waage, Atina Agorası buluntularını değerlendirirken bu tanımlamaya uyarak aynı adlandırmayı kullanmıştır.[503] C. Morgan, aynı grubu 'Sgrafitto' başlığı altında bezemesine göre üç ana grupta incelemiştir. 'Fine Style' (İnce Stil), 'Spiral Style' (Spiral Stil) ve 'Duochrome Style' (İki Renkli Stil) olarak adlandırdığı üretim gruplarının geç 11. yüzyıldan 12. ortasına kadar üretildiğini; üretimin devamı olan 'Developed Style' (Gelişmiş Stil) olarak adlandırılan grubun ise 12. yüzyıl ortasından 13. yüzyıl başına kadar görüldüğünü belirtmiştir.[504] J.W.Hayes, Saraçhane buluntularını incelerken ilk kez 'Fine Sgrafitto' (İnce Sgrafitto) terimini kullanmıştır.[505] J. M. Spieser, Bergama buluntularında Hayes ile aynı adlandırmayı kullanmayı tercih etmiştir.[506] B. Böhlendorf, İstanbul ve Anadolu örnekleri üzerine yaptığı çalışmalarda yine aynı adlandırmayı devam ettirerek bu gruptaki seramikleri hamur ve form özelliklerine göre 'Feine Sgrafittoware I, II, III ve Feine Sgrafittoware mit Oxydauftrag (Oksit Boyalı İnce Sgrafitto)'olarak dört gruba ayırmıştır.[507]

İnce Kazıma Seramikler kırmızı, kırmızı-kahverengi hamurludur. Tüm örnekleri kireç ve kuvars katkılıdır. Hamur az gözenekli ve sık dokuludur. Beyaz ya da krem renginde astarlıdır. Sır renkleri açık sarıdan, sarı, soluk sarı, açık yeşile kadar değişebilmektedir. Sır genellikle tüm iç yüzeye ve dışta ağız kenarının bir kısmına uygulanmıştır. Bazı örneklerin tüm yüzeyleri sırlıdır. Dış yüzeyi çoğunlukla pürüzlü ve kabuklu bir görünüme sahiptir. Basit ağız kenarlı ve şerit biçiminde dışa çekik ağız kenarlı sığ tabak ve kâseler üretilmiştir. Astar kazıma çizgiler çok ince uçlu bir aletle yapılmıştır. Bezeme repertuarında kufi yazı taklidi çizgiler, spiral motifleri, bitki dalları, kuş veya balık gibi hayvan figürleri yer alır. Buluntu merkezlerdeki veriler ışığında İnce Kazıma Seramiklerin üretimine 12. yüzyıl ortasında başlanmış ve 13. yüzyıl başına kadar üretilmiştir.

---

[502] D. Talbot Rice (1930), s.32-33.
[503] F.A. Waage (1933), 279-328.
[504] C. Morgan (1942), s.116-140.
[505] J.W. Hayes (1992), s.44.
[506] J.M. Spieser (1996). *Die Byzantinische Keramik Aus Der Stadtgrabung von Pergamon*. Berlin: Walter de Gruyter, s.52.
[507] B.Böhlendorf (2004). *Glasierte Keramik aus der Turkei*. İstanbul: Ege Yayınları, s.120-124.

İtalya'dan Orta Doğu'ya kadar Doğu Akdeniz'de geniş bir dağılım alanı vardır.[508] Orta Bizans Dönemi gemi batıklarında sıklıkla görülen üretim gruplarından bir tanesidir. Henüz üretim yerine ilişkin kesin kanıtlar bulunmamakla birlikte, yapılan kil analizlerine göre Kuzey Ege ve Kıbrıs iki önemli olası üretim merkezidir.

Oksit Boyalı İnce Kazıma Seramiklerin hamur özellikleri diğer örneklere benzer. Bazı örneklerde az bir oranda mika saptanmıştır. Üretimi diğer örneklerden daha erken bir tarihte, olasılıkla 12. yüzyıl ortasında başlamıştır. Sadece Korinth örnekleri 12. yüzyılın ilk yarısından biraz daha erkene aittir. Korinth'te çok fazla Oksit Boyalı Kazıma Seramik parçası ele geçmesine rağmen Korinth'de üretilmemiştir.

Stratonikeia ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında bulunan 7 adet ağız, 11 adet kaide ve 3 gövde parçası incelenmiştir. (Kat. No. 112-132) Toplam 21 parçadan 13'ü Beybağ'da, 8'i Stratonikeia'da bulunmuştur.

Beybağ'da yapılan çalışmalarda oksit boyalı örneklere ait 1 adet kaide parçası bulunmuştur. (Kat. No. 112) Hamur özellikleri grubun genel karakterine benzemekle birlikte kireç tespit edilmemiştir. Sadece kuvars katkı görülmektedir. Mika taneleri iridir ve kesitte rahatlıkla seçilebilmektedir. Kırmızı renkte hamur üzerinde beyaz renkte astar görülür. Mor lekelerin üzerinde neredeyse renksiz çok açık yeşil renkte (7.5Y 7/4) sır uygulanmıştır. Parça üzerinde merkezde kazıma çizgilerle yapılmış ve içi ince spiral motifleriyle doldurulmuş bir madalyon yer alır. Oksit lekeler birbirini kesen diyagonal çizgilerden oluşan bir bant şeklinde düzenli olarak uygulanmıştır.

Oksit boyalı örneğe benzer özelliklere sahip ancak üzerinde oksit lekelerin görülmediği bir parça yine Beybağ'da bulunmuştur. (Kat. No. 112) Kırık olan ağız parçasının ait olduğu kabın merkezinde oksit boyaların kullanılıp kullanılmadığı tespit edilememiştir. Ağız kenarının altında İnce Kazıma Seramiklere özgü, içi spiral motifleri doldurulmuş bir bant görülmektedir. Dış yüzeyde astarın devam ettiği anlaşılmaktadır. Oksit boyalı benzer örnekler, Anaia[509], Konstantinopolis[510], Korinth[511], Thessalonika[512], Atina[513], Vrya[514], Nea Anchialo[515], Pelagonnisos[516] ve Paphos'ta[517] bulunmuştur.

---

[508] Anadolu'da Konstantinopolis, Pergamon, Yortanlı, Ephesos, Miletos, Seydra, Mersin/Yumuktepe, Antiocheia'da; Pelagonnisos Batığı'nda; Yunanistan, Bulgaristan, Romanya, Sırbistan, İtalya, Kafkasya, Kırım, Kıbrıs ve Orta Doğu'da bulunmuştur. Bk. B.Böhlendorf (2004), s.120-124.
[509] Doğer (2005), s.107, 125, res.4.
[510] Böhlendorf (2004), lev.56.66.
[511] Morgan (1942), s.141, fig.115.
[512] Bakırtzis ve Papanikola–Bakırtzis (1981), s.423, fig.6.
[513] Frantz (1938), s.432, fig.5.A26;

İnce Kazıma Seramikler arasında hamur yönünden farklı iki örnekte kuvars tespit edilmemiştir. (Kat. No. 114, 117) Kırmızı hamurlu bu örneklerde kireç parçaları kesitte net olarak izlenebilmektedir. Beyaz renkte astar üzerinde parlak açık yeşil sır tabakası yer alır. Her iki örnekte de dış yüzeyde astar görülmez. Ağız parçasında Kat. No. 113'e benzer bir bant yer alır. (Kat. No. 114) Kaide parçası oldukça yıpranmış olmasına rağmen merkezden ağza doğru uzanan bitkisel motifler seçilebilmektedir. (Kat. No. 117)

Diğer örnekler arasında hamur ve sır özellikleri yönünden belirgin farklılıklar gözlenmemiştir. Bu örnekler kireç ve kuvars parçalarının net biçimde görülebildiği, az gözenekli ve sık dokulu, kırmızı ya da kırmızı-kahverengi hamura sahiptir. Kaide parçalarında ağız kısımlarına göre daha sık ve iri gözenekler göze çarpar. Yüksek ısıda fırınlanan kapların hamurları oldukça serttir. Kapların birçoğunda ufalanmamış büyük kireç parçaları fırınlama esnasında kabın dış yüzünde oyuklar meydana getirmiştir. Bazı parçalarda düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi oluştuğu gözlenmiştir. (Kat. No. 130, 132) Dış yüzeyde çark izleri yoğundur ve dış yüzeyi çok pürüzlü olarak bırakılmıştır. İki örnekte dış yüzey kısmen perdahlanarak düzeltilmiştir. (Kat. No. 126-127)

Astar beyaz renktedir. Örneklerin birçoğunda astar kaidenin altına kadar devam etmektedir. (Kat. No. 115, 118-122, 124-126, 128-131) Sır renkleri açık sarı, sarı, açık yeşil ve koyu yeşile kadar farklı renklerdedir. Tüm örneklerde sır, sadece kabın iç yüzeyindedir. Tek bir parçada dış yüzeyde sır tüm yüzeyi kaplamaktadır. (Kat. No. 132) Dış yüzeyde ağız kenarından çok az taşırılmıştır. Parçalar arasında sırın niteliği bakımından büyük farklılıklar görülmektedir. Bazı örneklerde astar ve sır tabakası oldukça incedir. (Kat. No. 115, 123). Bu nedenle astar üzerine kazınarak yapılan çizgiler diğer örneklere göre yüzeyseldir. İki parçada sarı renkte sır üzerinde kırmızı hareler görülmektedir. (Kat. No. 129-130)

---

[514] A. Tsanana (2003). The glazed pottery of Byzantine Vrya (Vrea). *VIIe Congrés International our la Céramique Médiévale en Méditerranaé Thessaloniki* (Ed : Ch. Bakirtzis). Atina, ss.245–250, fig.3.

[515] Ministry of Culture, Byzantine and Christian Museum [BXM] (1986). *Byzantine and Post-Byzantine Art*. Atina, s.230, şek. 264;

[516] E. Ioannidaki–Dostoglu, (1989). Les vases de l'epave Byzantine de Pélagonnése–Halonnése. *BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la Céramique Byzantine* (Ed : V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss.156–171, s.162, fig.2-3;

[517] M. L. von Wartburg (2003). Cypriot contacts with East and West as reflected in Medieval glazed pottery from the Paphos region", *Actes du VIIe Congrès International sur la Cé ramique Médié vale en Méditerranée*. Atina, ss.153-166, s.153-154, fig.6.

Bezeme repertuarında geometrik motiflerden oluşan bantlar, hayvan ve insan figürleri kullanılmıştır. Örneklerin küçük parçalar halinde bulunması stil özelliklerinin tespit edilmesini güçleştirmiştir. Bitkisel motifler azdır ve genellikle hayvan figürleri ile birlikte kullanılmıştır. Tek bir örnekte bitkisel motifler kabın ortasında ana motif olarak yer almaktadır. (Kat. No. 117) Örnekler üzerinde aslan ve kuş figürleri ile bir savaşçı figürü görülmektedir. Kuş figürleri ve etrafında çerçeve oluşturacak şekilde uygulanmış bitkisel motifler yoğun olarak kullanılmıştır. Hayvan figürlerinin gövdelerindeki tüyler birkaç sıra halinde dizilmiş ince C biçimli çizgilerle gösterilmiştir. Gövde veya kuyruklardaki tüyler belirgin, ayak ve baş kısımları ise sade çizgilerle yapılmıştır.

Kompozisyonu tam olarak seçilebilen aslan figürlü bir parça üzerindeki figür bitkisel bir çerçeve içerisindedir. (Kat. No. 128) Başını geriye doğru çevirmiştir. Aslan figürü çerçevenin merkezindedir. Başın üzerindeki kulaklar da gözler gibi belirgin olarak işlenmiştir. Yele kulakların arkasından başlayarak sırt boyunca uzanan, birbirine paralel üç dalgalı çizgiden oluşur. Vücut tüyleri noktalarla belli edilmiştir. Öne doğru uzanan pençeleri vücuduna göre küçüktür. Diğer bir aslan figürü anatomik detayların verilişi bakımından farklıdır. (Kat. No. 126) Yuvarlak başın üzerine yine belirgin kulaklar ve gözler yer alır. Kulakların bitiminde sırta doğru uzanan, yan yana ucu kavisli çizgilerle yapılmış yele bulunmaktadır. Tüyler figürün tüm vücudunu boşluk kalmadan kaplayacak şekilde, C biçimli, ince çizgilerle gösterilmiştir. Ağız kapalıdır. Burun hafifçe içe kıvrık bir çizgi ile gösterilmiştir. Burundan ileri doğru uzanan çizgiler olasılıkla hayvanın kızgınlıkla nefes alıp verdiğini göstermek için eklenmiştir. Aslan figürünün hemen karşısında elinde sivri uçlu uzun bir mızrak tutan bir insan figürünün uzun tuniği ve ayak kısmı seçilebilmektedir. Mızrak, giysi ve ayaklar oldukça yalın çizgilerle oluşturulmuştur. Benzer şekilde stilize edilmiş detaylara sahip, olasılıkla yine bir aslan figürüne ait ayak kısmı bulunmuştur.

Üretilen kapların tamamı açık formlu servis kaplarıdır. Form veren ağız parçaları az sayıda ele geçmiştir. Seramiklerde alçak, halka kaide görülmektedir. Tek bir parçada yüksek halka kaide görülür. (Kat. No. 124) İki örnekte üçgen kesitli, alçak halka kaide görülmektedir. (Kat. No. 100, 128) Çanak/gabadion, tabak/pinakion formları olmak üzere beş farklı form tespit edilmiştir:

Form F2-1: (Kat. No. 114) Yarı-küresel gövdeli pinakiondur. Diğer formlara göre ince cidarlıdır. Kare kesitli ağız kısmı gövde ile aynı kalınlıkta yukarı doğru kıvrılarak sonlanmaktadır.

Form F2-2: (Kat. No. 119) Diyagonal gövdeli pinakiondur. Yuvarlak ağızla sonlanır.

Form F2-3: (Kat. No. 118) Küresel gövdeli gabadiondur. Kalın cidarlı gövde ağza doğru incelerek ince, basit dudakla sonlanmaktadır.

Form F2-4: (Kat. No. 113) Diyagonal gövdeli gabadiondur. Ağız hafifçe incelerek yuvarlak biçimde sonlanmaktadır.

Form F2-5: (Kat. No. 132) Diyagonal gövdeli gabadiondur. Gövde ağız kısmına doğru kalınlaşarak kare kesitli dudakla sonlanır.

Stratonikeia ve Beybağ'da yapılan çalışmalarda bulunan İnce Kazıma Seramiklerin tamamı 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. Korinth[518], Atina[519], Vrya[520], Nea Anchialos[521], Dobroudja[522], Konstantinopolis[523], Anaia[524], Myra[525], Paphos[526] ve Jerusalem'de[527] benzer buluntular ele geçmiştir. Pelagonnisos Batığı'ndaki parçalarla da benzerlik kurulabilecek örnekler mevcuttur.[528] İzmir Arkeoloji Müzesi[529] ve Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde[530] bilinmeyen batıklardan gelen geniş koleksiyonda da benzer buluntular tespit edilmiştir.

---

[518] Morgan (1942), s.121-130, 176, fig.96, 104, 159; A.H.S.Megaw ve R.E. Jones (1983). Byzantine and allied pottery: A contribution by chemical analysis to problems of originand distribution. *BSA*, 78, 235-263, lev.25.3.7; R.H. Randall (1968). Three Byzantine Ceramics. *The Burlington Magazine*, 110 (785), 461-464, s.463. 59.

[519] Frantz (1938), s.432, fig.7.A41, 13.A71;Waage (1933), s.309-313, fig.8/a, c, d.

[520] Tsanana (2003), s.247, fig.4.

[521] Ministry of Culture, Byzantine and Christian Museum [BXM] (1986), s.239-240, şek. 286, 290.

[522] I. Barnea (1989). La ceramique Byzantine de Dobroudja, X–XII siécles.*BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la Céramique Byzantine* (Ed : V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss.132–142, s.141, fig.11.

[523] H. Wallis (1907). *Byzantine ceramic art: Notes on examples of Byzantine pottery recently found at Constantinople*. Londra: Bernard Quaritch, s.5, lev.VII. Fig.17.

[524] Doğer (2009), s.88, 93, res.5.b.

[525] Y. Ötüken, S Alpaslan ve M. Acara (1999-2000). Demre–Myra Aziz Nikolaos Kilisesi kuzey ek yapısının yeni bir değerlendirilmesi, *Adalya*, IV, 221–242, s.232, res.14;

[526] Wartburg (2003), s.153-154, fig.2.1.2-3, 11.14.3.

[527] A.J. Boas (1994). The import of western ceramics to the Latin Kingdom of Jerusalem. *IEJ*, 44/1–2, 102–122, s.103, fig.1.

[528] Ioannidaki (1989), s.170, fig.28-29.

[529] L. Doğer (2001a). İzmir Arkeoloji Müzesi'ndeki kuş figürlü Bizans seramiklerine üslupsal açıdan bir yaklaşım. *Sanat Tarihi Dergisi*, XI, 57–96, s.71, tab.1. şek. 9, 24; (2001b). İzmir Arkeoloji Müzesindeki bitkisel bezemeli sgrafitto bezemeli Bizans kapları. *Olba*, IV, 209–223, lev.57–71.s.217, fig.15; (2000). Bizans seramiklerinde bezeme elemanı olarak aslan figürleri. *Sanat Tarihi Dergisi*, X, 77–90, s.81, şek. 3.

2.1.2.3. Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramikler

İnce-Kalın Kazıma Seramikler hamur ve sır özellikleri bakımından hem İnce hem de Kalın Kazıma Seramikler ile paralellikler taşımaktadır. Üslup olarak Morgan'ın İnce Kazıma Seramiklerde tespit ettiği; iç içe bantlardan oluşan 'Madalyon Stil' ve figürlerin kabın merkezine çerçevesiz olarak yerleştirildiği 'Serbest Stil' kompozisyonlarını tekrar eder niteliktedir.[531] Bu seramiklerin bezemesindeki farklılıklar nedeniyle ayrı bir grup olarak ele alınmıştır. İnce Kazımadan farklı olarak İnce-Kalın Kazımada iki farklı kalınlıkta alet kullanılmıştır. Geometrik kompozisyonlarda ince ve kalın çizgiler kap yüzeyinde kontrast oluşturur. Figürlü örneklerde ise figürün gövdesinde Geniş Kazımaya (champleve) yaklaşan büyüklükte kazınmış alanlar görülürken, anatomik detaylar ince çizgilerle tamamlanmıştır. Özellikle savaşçı Digenis Akritas ya da kynokephalos (köpek başlı insan) tasvirlerinin olduğu kalabalık kompozisyonlar görülmektedir.

İnce-Kalın Kazıma Seramiklerin hamuru kırmızı, kırmızı-sarı renktedir. İnce Kazıma ve Kalın Kazıma Seramiklere göre daha küçük kireç ve kuvars parçaları içerir. Sır açık sarı, sarı, koyu yeşil veya yeşildir. Sparta atölyesinin üretimleri arasında bu seramiklere ait parçalar bulunmuştur.[532] Üretiminin 12. yüzyıl ortasında başlayarak 12. yüzyıl sonuna kadar sürdüğü tespit edilmiştir.[533]

Bu seramiklerden 5 ağız, 11 kaide ve 2 gövde parçası incelenmiştir. (Kat. No. 133-150) Toplam 18 parçadan 12'si Stratonikeia'da, 6'sı Beybağ'da bulunmuştur.

Hamur içerisinde İnce ve Kalın Kazıma Seramiklere göre daha küçük boyutlarda kuvars ve kireç katkı görülür. Hamur kırmızı, kırmızı-kahverengi ve kırmızı-sarı renktedir. Bir örnekte kesitte kuvars parçaları tespit edilmemiştir. (Kat. No. 137) Çoğu örnekte kuvars parçaları kireç parçalarından daha küçüktür. İki parçada kireç ve kuvars çok iyi ufalanmıştır. (Kat. No. 134-135) Hamur genellikle az gözeneklidir ve yüksek ısıda fırınlanmıştır. Hem sır görüntüsü hem de motif karakteri bakımından birbiriyle

---

[530] E. Parman (2007). *Kalanlar: 12. ve 13. yüzyıllarda Türkiye'de Bizans sergi kataloğu*. İstanbul: Vehbi Koç Vakfı, ss.94-104, 109-110, 112-119, 138, 243-244.s.103.
[531] Morgan (1942), s.147-157.
[532] Papanikola-Bakırtzis (1999), 187.
[533] L. Doğer (2007a). İşlev, teknik ve estetik değerlendirmelerle Bizans günlük yaşamında sırlı seramik. *SERES'07* (Ed: B. Karasu), İstanbul: Türk Seramik Derneği Yayını, ss.709–727.

paralellik kurulabilecek dört örnekte hamurun diğer parçalara göre oldukça gözenekli olduğu tespit edilmiştir. (Kat. No. 139-142) İnce Kazıma Seramiklerde olduğu gibi dış yüzeydeki yoğun çark izi ve pürüzlü görüntü düzeltilmeden bırakılmıştır.

Astar beyaz renktedir. Parçaların dış kısmında astar görülmektedir. Az sayıdaki örnekte dış yüzeyde astar kalıntısı tespit edilmemiştir. (Kat. No. 138, 142, 148).

Astar üzerinde parlak açık sarı, sarı ve açık yeşil renkte sır görülür. Sır ince ve parlaktır. Çok açık yeşil örnekleri neredeyse renksizmiş gibi görünmektedir.

Bezemede ince detaylar ve iri boyutlu kazımalar ilginç bir kontrast oluşturur. Üç farklı kompozisyon tespit edilmiştir. İlkinde kalın ve ince çizgilerin birlikte kullanıldığı ağız kenarına paralel bantlar kullanılmıştır. (Kat. No. 133-140) Kırık parçaların küçük olması nedeniyle bütün motifler seçilememektedir. Kapların merkezinde kufi yazı taklidi harflerden, tarama çizgilerden ya da yan yana sıralanmış eşkenar dörtgenlerden oluşan madalyonlar yer alır. İki örnekte kullanılan eşkenar dörtgen ve kufi yazı taklidi motiflerin çevresi çok ince çizgilerle doldurulmuştur. (Kat. No. 130-140) Bantların içerisinde dikey ya da diyagonal çizgiler ile ince spiral motifleri bulunmaktadır. İkinci kompozisyonda kabın merkezini kaplayacak şekilde hayvan figürleri ya da Akritik figürler görülmektedir. (Kat. No. 141-143, 150) Bu kompozisyonda kalın uçlu aletlerle figürlerin çevresinde stilize bitkisel dallar yerleştirilmiştir. Akritik figürlü bir örnekte figürün sadece baş kısmı sağlam kalabilmiştir. Yüzü stilize edilerek siluet şeklinde yapılmıştır. Göz tek bir daire şeklindedir. Burun öne doğru çıkıntı yapar. Ancak kaş ve ağız detayları hiç çizilmemiştir. Kıvırcık ve uzun saçlar yassılaştırılmış baş kısmının üzerinden başlayarak omza doğru devam eder. Bu şekilde tasvir edilmiş örneklerin Digenis Aktitas'ı temsil ettiği düşünülmekle birlikte 'köpek başlı insan' figürlerinin farklı bir ikonografisi olabileceği de öne sürülmüştür.[534] Figürün kıyafeti tam olarak seçilememektedir. Ancak elinde kalın çizgilerler yapılmış, V biçiminde ucu bulunan uzun bir mızrak tuttuğu anlaşılmaktadır. Figürün başının üzerinde ucunda tek bir daire bulunan stilize başak motifi kalın bir çizgi ile yapılmıştır. Çizginin hemen yanında içi tarama çizgilerle doldurulmuş bir dairenin başlangıcı seçilmektedir. Üçüncü kompozisyonda ise kabın merkezinde gövdesi genişçe kazınarak yapılmış hayvan

[534] J. A. Notopoulos (1964). "Akritan ikonography on Byzantine pottery", *Hesperia,* 33: 108-133; L. Doğer (2000c). İnsan figürlü Bizans sırlı seramik repertuvarına yeni bir örnek", *Sanat Tarihi Dergisi*, X: 57–76.

figürleri yer alır. (Kat. No. 144-146, 148-149) Figürlerin detayları ince çizgilerle tamamlanmıştır.

Üretilen kapların tamamı açık formlu servis kaplarıdır. Seramiklerde alçak, halka kaide görülmektedir. İki parça diğer örneklerden farklı olup dışa doğru açılan yüksek kaide görülür. (Kat. No. 145, 146, 148) Form veren ağız parçaları az sayıda ele geçmiştir. Bu grup içerisinde geniş tabak/pinakion ve derin skoutelion formlarının üretilmiştir. Üç farklı form tespit edilmiştir:

Form F3-1: (Kat. No. 135) Diyagonal gövdeli skouteliondur. Basit dudakla sonlanmaktadır.

Form F3-2: (Kat. No. 133, 142) Yarı-küresel gövdeli pinakiondur. Ağza doğru hafifçe yukarı incelerek basit dudakla sonlanmaktadır.

Form F2-3: (Kat. No. 139, 143) Diyagonal gövdeli pinakiondur. Basit dudakla sonlanmaktadır.

İnce ve Kalın Kazıma Seramiklerin tamamı 12. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir. Benzer örnekler Konstantinopolis[535], Saraçhane[536], Pergamon[537], Anaia[538], Metropolis[539], Ephesos[540], Ayasuluk[541], Miletos[542], Korinth[543], Atina[544], Thessalonika[545], Skopelos[546], Phokis[547], Vrya[548], Boeotia[549], Khersonessos[550],

[535] Talbot Rice (1958), s.112-113, fig.28.h; E. Parman (1989a). Bizans keramiklerinden ilginç örnekler. *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Yazıları* I, 81–84, s.101, res.24a; Böhlendorf (2004), lev.51/44, 64/110, 71/132-133.
[536] Hayes (1992), s.43-44, lev.10.b,f.
[537] S.Y. Waksman ve J.M. Spieser (1997). Byzantine ceramics excavated in Pergamon: Archaeological classification and characterization of the local and imported productions by PIXE and INAA elemental analysis, mineralogy and petrography. *Materials analysis of Byzantine pottery* (Ed: H. Maguire), Washington, D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, ss.105–133, s.123, fig.7.157.
[538] Doğer (2005), s.106, 124, res.2-3.
[539] Böhlendorf (2004), lev.122.546, 549.
[540] Parman (1989a), s.85-86, res.1-3.
[541] E. Parman (1989b), The pottery from St. John's Basilica at Ephesos. *BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la Céramique Byzantine* (Ed : V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss.277–289, s.285, fig.8a.
[542] Böhlendorf (2004), lev.146.742.
[543] Megaw ve Jones (1983), lev.25/3.4, 3.6; Morgan (1942), s.131, lev.XLVIII.b, lev.LI.g, fig.132.
[544] Frantz (1938), s.432, fig.7/A54, 13/A70; Waage (1933), 11-12. yüzyıl s.313-316, fig.7/c, 10/a, i, j.
[545] Bakırtzis (1981), s.423, fig.4, 7.
[546] Armstrong (1991), s.335, fig.6.
[547] Armstrong (1989), s.18, fig 8/56, 11/23, fig 18/37.
[548] Tsanana (2003), s.247, fig.5.
[549] Vroom (2003), s.163-164, 203, fig.6.23.W15.2.
[550] S. Y. Waksman ve M.L. von Wartburg (2006). "Fine-sgrafitto ware", "Aegean ware", and other wares: New evidence for a major production of Byzantine ceramics. *Report of the Department of Antiquities, Cyprus 2006*, s.373, fig.2/10.

Pelagonnisos[551], Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi[552], İzmir Arkeoloji Müzesi[553], Jerusalem[554] ve Paphos'ta[555] bulunmuştur.

2.1.2.4. Geniş Kazıma Seramikler

Sırlı seramiklerin üzerindeki astara figürleri oluşturan çizgilerin değil, figürlerin çevresinin kazınması esasına dayanan teknikte bezenmiş kaplar teknik olarak diğer astar kazıma seramiklerden farklılık göstermektedir. İlk olarak A. H. S. Megaw tarafından 'Champleve Ware' olarak Ege Tipi seramik buluntular arasında tanıtılmıştır.[556] Fransızca 'genişçe oymak' anlamına gelen sözcük Türkçe bilimsel çalışmalarda 'Geniş Oyma' olarak araştırmacılar tarafından benimsenmiş ve kullanılmıştır.[557] Bu çalışmada teknik temel olarak astarın kazınmasına dayandığından Geniş Kazıma olarak adlandırılmıştır.

Bu teknikte motifler, kap yüzeyinden yüksekte kaldığı için kabartma görünümü almıştır. Bizans Döneminde 12. yüzyıl sonunda kullanılmaya başlanmıştır. Ağız kenarında oksit boyalı olan örnekler de tespit edilmiştir. Kazılarda sayısal olarak kazıma tekniğindeki Ege-Bizans seramikleri kadar yoğun bir grup olmadığı tespit edilmiştir.

Geniş Kazıma Seramiklere ait Stratonikeia'da 4 adet kaide parçası, Beybağ'da 1 adet tüme yakın kap, 3 adet ağız ve 2 adet kaide parçası olmak üzere toplam 10 adet örnek incelenmiştir. (Kat. No. 151-159)

Hamur kırmızı ya da kırmızı-kahverengidir. Kireç ve kuvars katkı kullanılmıştır. Kazıma tekniğindeki diğer Ege-Bizans üretim gruplarına göre kireç ve kuvars taneleri küçüktür. Tek bir örneğin kesitinde kireç ya da kuvars tespit edilememiştir. (Kat. No. 160) Seramikler yüksek ısıda fırınlanmışlardır. Dış yüzey çok pürüzlüdür. Dış yüzeyde hem astar hem de sırın kullanıldığı parçalarda bile kap yüzeyindeki çark izleri belirgindir. Kaidelerin altı da dâhil olmak üzere kapların tüm yüzeyleri, kalın beyaz

[551] Ioannidaki (1989), s.166-168, fig.16-21, 24-25.
[552] E. Parman (2007). *Kalanlar: 12. ve 13. yüzyıllarda Türkiye'de Bizans sergi kataloğu*. İstanbul: Vehbi Koç Vakfı, ss. 94-104, 109-110, 112-119, 138, 243-244, s.97.
[553] L. Doğer (2001b). İzmir Arkeoloji Müzesindeki bitkisel bezemeli sgrafitto bezemeli Bizans kapları. *Olba*, IV, 209–223, lev. 57–71, s.216-217, fig.7-16; Doğer (2005), s.107, 125, res.3.
[554] Boas (1994), 103, fig.1.5.
[555] Wartburg (2003), s.153-154, 158-159, fig.2/1.4, 11/28.1, 11/14.4.
[556] Megaw (1975), s.39, fig.17.3.
[557] Doğer (2007a), ss.716.

renkli astarla örtülmüştür. Sır parlak ve camsıdır. Açık sarı ve açık yeşil renklerdedir. Açık yeşil sırlı bazı örneklerin sır rengi ve dokusunun aynı olması tek bir merkezde üretilmiş olduklarını göstermektedir. (Kat. No. 151-153) Bu iki örneğin Kalın Kazıma Seramikler arasında hem buluntu yeri hem teknik özelliklerine göre paralel örnekleri bulunması nedeniyle aynı üretim merkezinde üretilmiş oldukları söylenebilmektedir. (Kat. No. 79-80) Tüm örneklerde dış yüzey kalın sır tabakasıyla kaplıdır. Kat. No. 168'de dış yüzeyde astar veya sır tespit edilmemiştir.

Örnekler kırık parçalar halinde bulunduğundan bezeme repertuarı kesin olarak tanımlanamamıştır. Merkezde tek bir kuş, tavşan ya da ceylan figürünün bulunduğu örneklerde, figürlerin çevresi kazınarak bir madalyon içerisine alınmışlardır. (Kat. No. 151-152) İki parçada figürün çevresinde iç içe dairelerden oluşan geometrik kuşak olduğu seçilmektedir. (Kat. No. 153, 157) Bu dört örnekte figürlerdeki göz, ayak gibi detaylar kalın çizgilerle yapılmıştır. Üslup olarak farklılık gösteren iki parçada detaylar ince çizgilerle tamamlanmıştır. (Kat. No. 158-159) Üç parça üzerinde dairelerin çizilmesinde kullanılan pergelin kabın merkezinde bıraktığı iz net olarak görülmektedir. (Kat. No. 162, 158-159) Geniş Kazıma Seramiklerde figürlerin kullanıldığı tüm örneklerin arasında tek bir parçada merkezde bir palmet motifi yer alır. (Kat. No. 158)

Üretilen kapların tamamı açık formlu servis kaplarıdır. Seramiklerde alçak, halka kaide görülmektedir. (Kat. No. 152-156, 158-159) Form veren ağız parçaları az sayıda ele geçmiştir. Geniş tabak/pinakion ve çanak/gabadion formlarının üretilmiştir. İki farklı form tespit edilmiştir:

Form F4-1: (Kat. No. 151) Küresel gövdeli pinakiondur. Kalın gövde ağza doğru incelerek basit dudakla sonlanmaktadır.

Form F4-2: (Kat. No. 157) Diyagonal gövdeli gabadiondur. Gövde ağza doğru incelerek basit dudakla sonlanmaktadır.

Benzer buluntular Konstantinopolis[558], Pergamon[559], Smyrna Agorası[560], Anaia[561], Myra[562], Sagalassos[563], Anemurium[564], Jerusalem[565], Antalya Arkeoloji Müzesi ve

[558] Wallis (1907), lev.XXXIX, fig.80; Talbot Rice (1958), s.112-113, fig.28.e; Böhlendorf (2004), lev.lev.68/123, 70/128.
[559] Böhlendorf (2004), lev.96.332.
[560] Doğer (2007b), s.117, lev.XI.f.
[561] L. Doğer (2010b). On ikinci ve on üçüncü yüzyıllarda Bizans sırlı seramik sanatında form ve üslup değişimlerine ait bazı gözlemler. *I. Uluslararası Sevgi Gönül Bizans Araştırmaları Sempozyumu*. (Ed: A. Ödekan), İstanbul: Vehbi Koç Vakfı, ss. 511-520, s.513, res.3a.

Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi[566], Atina[567], Sparta[568] Thebes[569] Thessalonika[570], Phokis[571], Vrya[572], Khersonessos[573], Skopelos[574] ve Pelagonnisos'ta[575] bulunmuştur. Stratonikeia ve Beybağ'da bulunan Geniş Kazıma Seramikler 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.

Hamur bakımından Kalın Kazıma, İnce Kazıma ve Geniş Kazıma Seramikler ile benzerlik gösteren ancak üzerinde herhangi bir bezemenin olmadığı örnekler az sayıda bulunmuştur. (Kat. No. 160-163) Bu parçalar arasında kapalı formlara ait bir dip ve kulp parçası bulunması bu üretimler arasında nadiren de olsa kapalı formların da üretildiğini göstermektedir.

2.1.2.5. Zeuxippus Seramikleri

İnce cidarlı ve parlak kaliteli sırlı Zeuxippos Seramikleri, ilk olarak D. Talbot Rice'ın 1927 yılında İstanbul'da yaptığı çalışmalarla tanınmıştır.[576] Rice, parlak ve kendine has yeşil sır rengi nedeniyle üretim grubunu, 'Shiny Olive Incised Ware' (Parlak Zeytin Yeşili Sırlı Seramikler) olarak tanımlamıştır. T. Stillwell MacKay, Korinth örneklerini incelediği çalışmasında İstanbul örneklerine benzeyen bir seramik grubunu 'Shiny Olive Incised Ware II' olarak tanımlamıştır.[577] 1968 yılında A.H.S.

---

[562] E.F. Fındık (2010). Myra-Demre Aziz Nikolaos Kilisesi'nde On İkinci ve On Üçüncü Yüzyıl Sırlı Seramikleri. *On İkinci ve On Üçüncü Yüzyıllarda Bizans Dünyasında Değişim* (Ed: A. Ödekan), İstanbul: Vehbi Koç Vakfı, ss. 521-528, s.526, şek. 15.
[563] Vionis (2010), s.447-448, fig.21/a-b.
[564] Böhlendorf (2004), lev.156.822.
[565] Boas (1994), s.104-105, fig.2.4.
[566] S. Bilici (1998). Antalya ve Bodrum müzelerindeki champleve dekorlu Bizans seramikleri. *Adalya*, II, 221-234, s.231-233, res.1, 3, 7, 9-11; Parman (2007), s.104.
[567] Frantz (1938), s.432, fig.7.A31, 8.A35.; Waage (1933), 11-12. yüzyıl s.313-316, fig.11.
[568] G.D.R. Sanders (1993). Excavations at Sparta: The Roman stoa, 1988–91. Preliminary report. *BSA*, 88, 251–286, s.261, lev.24.11.
[569] Armstrong (1993), 311, fig.9.131.
[570] Bakırtzis (1981), s.426, fig.4, 10.
[571] Armstrong (1989), s.18, lev.7.36.
[572] Tsanana (2003), s.247, fig.6.
[573] Megaw (1975), lev.17.3.
[574] Armstrong (1991), s.335, fig.4-5.
[575] Ioannidaki (1989), s.166, fig.16-17.
[576] D.T. Rice (1928). The Byzantine Pottery in S.Casson, *Preliminary Report upon the Excavations carried out in and near the Hippodrome of Constantinople in 1927*. British Academy, s.34.
[577] T. Stillwell MacKay (1967). More Byzantine and Frankish pottery from Korinth. *Hesperia*, 36, 249–303, s.258.

Megaw bu seramikleri Geç Bizans Döneminin yüksek kalitede, narin servis kapları olarak değerlendirerek, İstanbul'da yoğun olarak Zeuxippus Hamamı'nda bulunması nedeniyle 'Zeuxippus Ware' terimini kullanmıştır.[578] Bu adlandırma benzer buluntuları değerlendiren diğer araştırmacılar tarafından benimsenmiştir.

Kırmızı hamurlu, beyaz ya da krem rengi astarlı Zeuxippus seramikler, kullanılan sırın niteliğine göre alt gruplara ayrılmıştır. Zeuxippus IA grubu, sarı veya yeşil renkte şeffaf sırlıdır. Tipik motifleri kabın merkezinde yer alan iç içe daire motifleridir. 12. yüzyılda üretilmiştir. Zeuxippus IB, sarı-kahverengi ve zeytin yeşili renk sırlıdır. Zeuxippus IC ise koyu yeşil renk sırlıdır. Zeuxippus II grubu sır kalitesi yönünden Zeuxippus I grubuna benzemekle birlikte karakteristik özelliği ise sarı üzerine kahverengi veya daha geç örneklerde yeşil oksit kullanılmış olmasıdır. Merkezde yer alan konsantrik dairelerle birlikte bitkisel motifler de kullanılmıştır. 12. yüzyıl ortasından itibaren 13. yüzyıl boyunca üretildiği kabul edilmiştir.[579]

Seramiklerin çok ince cidarlı olması özelliği yüzünden sağlam kapların az sayıda bulunması ve üretim merkezlerinin tamamının tespit edilememiş olması, bu seramikleri tanımlamayı güçleştirmektedir. Bu nedenle Zeuxippus üretim grubunun devamı ya da taklitleri olarak tanımlanabilecek farklı üretim gruplar 'Zeuxippus varyantı' ya da 'Zeuxippus Ailesi' olarak adlandırılmıştır.[580] Son yıllarda yapılan çalışmalarla İznik dışında Anaia'da da üretim yapıldığı tespit edilmiştir.[581]

Stratonikeia'da 1 adet dip, Kurudere'de 1 adet ağız ve 1 adet kaide olmak üzere Zeuxippus Seramikler IB grubuna ait, toplam 3 adet parça tespit edilmiştir. (Kat. No. 164-166)

Bulunan örneklerde hamur çok sık dokulu, kuvars ve kireç katkılıdır. Kaplar yüksek ısıda fırınlanmıştır. Üç örnekte de keskin kırıklar görülmektedir. Kurudere'de bulunan kırmızı hamurlu bir kaide parçasında kalın beyaz astar, dış yüzeyde kaideye kadar devam etmektedir. (Kat. No. 164) Sır kaliteli ve Zeuxippus Seramiklere özgü hardal sarısı renktedir. Kabın ortasında içi spiral motifleriyle doldurulmuş iç içe iki çizgiden oluşan madalyonun ortasında bir kuş figürü yer alır. Figür stilize edilmiştir.

[578] A.H.S.Megaw (1968). Zeuxippus Ware. *BSA*, 63, 67–88.
[579] Megaw (1968), s.64–88.
[580] P. Armstrong (1992). Zeuxippus derivative bowls from Sparta. *Lakonian Studies in Honour of Hector Catling*, s.1–9; Böhlendorf Arslan (2004), s.125-130; Böhlendorf Arslan (2004), s. 128-130.
[581] F. İnanan (2010). Anaia - Kadikalesi: A new Zeuxippus Ware production centre. *Trade and production through the ages* (Ed: E. Doksanaltı ve E. Aslan). Konya: Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayını, ss. 115-128.

Benzerleri Nikaia'da[582] 13-14. yüzyıla ve Khersonesos'ta[583] 14. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bulunan diğer seramik örnekleri ışığında Kurudere'deki buluntunun 13. yüzyılın ortasına ait olduğu tespit edilmiştir.

Kurudere'de bulunan ağız parçası açık kahverengi hamurlu, beyaz astarlıdır. (Kat. No. 165) Parlak ve neredeyse renksiz görünen açık sarı sırlıdır. Astar ve sır dış yüzeyde devam etmektedir. Kırık olan kabın bezemesi tespit edilememiştir. İç yüzeyde gövdenin yukarı doğru kıvrıldığı kısımda ağız kenarına paralel, astar kazıma tekniğinde yapılmış ince bir çizgi görülmektedir. Sır kalitesi ilk örneğe göre oldukça düşüktür. Hamur özellikleri bakımından diğer iki örnekle paralellik göstermemektedir.

Stratonikeia'da bulunan bir örnek, kapalı formlara ait bir dip parçasıdır. (Kat. No. 166) 1970'li yıllarda kentte yapılan çalışmalarda yüzey buluntusu olarak kazı deposuna getirilmiştir. Kırmızı-kahverengi hamur içerisinde iyi ufalanmış küçük kireç parçaları seçilebilmektedir. Hamur sık dokulu ve az gözeneklidir. Tüm dış yüzeyde krem rengi astar görülmektedir. İç yüzey astarlanmamıştır. Dış yüzeyde kaidenin bitiminde itibaren başlayan açık yeşil sır görülür. Sır pürüzsüz ve parlak bir görünüme sahiptir. Gövde üzerinde astar kazınarak yapılmış, birbirine paralel iki yatay yiv ve üzerinde birbirine geçmiş halkalardan oluşan düğüm motifi görülmektedir. Zeuxippus Seramiklerde bu tip düğüm motifleri 13. yüzyıl örneklerinde sıkça görülmektedir. Kapalı formlarda bu motifin uygulandığı hardal sarısı rengi sırlı bir örnek Anaia'da 13. yüzyıl kontekstlerinde bulunmuştur.[584]

Hamur özellikleri yönünden Zeuxippus Seramikler grubuna ait olmayan ancak sır ve kompozisyonlarının benzerliği nedeniyle; Kurudere'de bulunan 1 adet ağız ve a 1 adet kaide parçası Zeuxippus Ailesi olarak tanımlanmıştır. (Kat. No. 167-168) Olasılıkla Batı Anadolu'da bilinmeyen bir atölyenin üretimi olan Zeuxippus Ailesi örneklerinde hamur yoğun (altın) mikalıdır. Pembe-kahverengi hamur içerisinde küçük kireç parçaları seçilmektedir. Sadece iç yüzeyde beyaz astar kullanılmıştır. Kaide parçası üzerinde homojen olmayan, hardal sarısı renkte sır görülür. (Kat. No. 167) Kazıma çizgilerle yapılmış iç içe üç daire kompozisyonu oluşturulmuştur. Diğer örnek açık sarı

[582] V. François (1997). Les ateliers de céramique byzantine de Nicée/Iznik et leur production (Xe-début XIVe siècle). *BCH*, 121/1, 411 – 442, s.422, fig.1.20-21.
[583] A. Romančuk (2003). Befunde der glasierten keramik der Spatbyzantinischen zeit in Chersonesos: örtliche herstellung und import. *VIIe Congrés International our la Céramique Médiévale en Méditerranaé Thessaloniki* (Ed : Ch. Bakirtzis). Atina, ss. 101–114, s.113-114, res.9.3-4.
[584] Doğer (2009), s.89-90, res.10.a-b.

sırlıdır. Ağız kenarına paralel ince bir çizginin altında stilize bitkisel motifin bir kısmı görülmektedir. (Kat. No. 168) Ağızdan kabın merkezine doğru uygulanmış kahverengi renkli sır yer alır. Bulunduğu kontekst nedeniyle her iki buluntu 13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

2.1.2.6. Tek Renk Sırlı Seramikler

Stratonikeia, Beybağ ve Kurudere'de yapılan kazı çalışmalarında sarı ya da yeşil sırlı, çoğunlukla üzerinde astar kazıma tekniğinde bezemelere sahip çok sayıda seramik parçası bulunmuştur. Bazı örneklerde kırık parçalar üzerinden yapılan gözlemlerde astar kazıma tekniğinin kullanılmadığı da gözlenmiştir. Mevcut çalışmalarda benzer seramikler için tanımlanmış bir atölye henüz tespit edilmemiştir. Bu nedenle bulunan örnekler tek bir başlık altında ele alınmıştır. Beybağ'da 1 tüme yakın, 12 ağız, 14 kaide, 1 gövde; Stratonikeia'da 4 tüme yakın, 2 ağız, 3 kaide, 1 gövde ve Kurudere'de 3 kaide parçası olmak üzere toplam 41 adet parça incelenmiştir. Yoğun mikalı, kırmızı renkte hamura sahip seramiklerin sır özellikleri ve bezeme repertuarı birbirlerinden oldukça farklı olduğundan teknik özelliklerine göre karşılaştırma yapılarak üç alt grup belirlenmiştir.

Tek Renk Sırlı Seramikler A grubunda hamur yoğun mikalı, kırmızı, kırmızı-sarı ya da kırmızı-kahverengi renktedir. (Kat. No. 169-187) Az gözenekli, sık dokuludur. Bazı parçalarda hamur içerisinde kireç tespit edilmiştir. (Kat. No. 173-175, 177- 178, 180, 183-186) Beybağ'da bulunan bir ağız ve bir kaide parçasında hamurda kirecin yanı sıra kuvars bulunmaktadır. (Kat. No. 171-175)

Astar genellikle krem ya da beyaz renklerdedir. Dış yüzeyde ağız kenarında birkaç santim genişliğinde astar uygulanmıştır. Bu örneklerde astar, dışta dağınık çizgiler halinde akmıştır. İki parçanın dış yüzeyi tamamen astarlanmıştır. (Kat. No. 170, 182) İki örnekte kalın olarak tüm yüzeye uygulanmış pembe renkte astar görülmektedir. (Kat. No. 176, 182) Bir ağız parçasında ise tüm dış yüzeyine astar ve sır uygulanmıştır. (Kat. No. 176)

Tek Renk Sırlı Seramikler A örneklerinde sır soluk sarı, açık sarı, açık yeşil ya da sarı-kahverengi renktedir. Renklerine göre sır kalitesi ve dokusu birbirinden farklıdır.

Grubun bazı örneklerinde kaliteli, parlak, açık sarı ya da açık yeşil sırın kullanıldığı görülmektedir. Bu parçalarda iç yüzeyde kabın merkezinde dalgalı çizgilerden oluşan bantlar, spiral motifleri kullanılmıştır. (Kat. No. 177, 179, 180) Bu parçalarda hem iç hem de dış yüzeyde kazıma çizgilerle yapılmış geometrik bezemeler görülmektedir. (Kat. No. 178) Benzer örnekler Eskişehir Karacahisar Kalesi'nde de bulunmuştur.[585] Bir örnekte kabın merkezinde geniş kazıma ile oluşturulmuş bir madalyon yer alır. Parça kırık olduğundan kompozisyon tanımlanamamıştır. (Kat. No. 176) Kaliteli parlak sarı renkte sırın kullanıldığı örneklerde dış yüzey tamamen perdahlanarak pürüzsüz bir görünüm elde edilmiştir. (Kat. No. 173, 177, 181) Perdahlama nedeniyle kabın kesitinde keskin kırıklar oluşmuştur. Benzer sır özelliklerini gösteren bezemesiz bir parçada, kabın dışında ağız kenarının altında iki sahte kulp mevcuttur. (Kat. No. 182) Hafifçe dışa taşkın olarak yapılmış sahte kulpların benzerleri Pergamon ve İzmir Agorası buluntuları arasında, 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl başına ait Bizans seramiklerinde görülmektedir.[586]

Bu gruba ait soluk sarı ya da açık sarı renkte sırlanmış parçaların bir kısmında, dört adet ince uca sahip tarak benzeri bir aletle astar kazınarak yapılmış dalgalı çizgiler kullanılmıştır. (Kat. No. 172-175, 181, 183) Dalgalı çizgiler merkezden radyal olarak dağılan ya da ağız kenarına paralel uzanan hatlar şeklinde düzenlenmiştir. Bir örnekte tarak bezemenin yanı sıra, iç yüzeydeki açık sarı sır rengine çok yakın açık yeşil renkte sır uygulanmıştır. (Kat. No. 181) Tek renk sırlı benzer buluntular Sardes'te[587] ve Magnesia'da[588], yeşil lekeli örnekleri ise Aphrodisias[589] ve Pergamon'da[590] bulunmuştur. Daskyleion'da Zeuxippus Alesine ait bir grup seramikte dalgalı çizgilerin daha farklı bir teknikle düz değil, kesik çizgiler biçiminde uygulandığı örnekler yer almaktadır.[591]

---

[585] M. Bursalı (2007). Eskişehir Karacahisar Kalesi sgrafitto dekorlu Ortaçağ seramikleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, s.lev.22, 24-25.
[586] Doğer (2010b), s.519, res.11.
[587] C.H. Greenewalt (2010). Lidya'da çömlekçilik. Lidyalılar ve Dünyaları (Haz. N.D.Cahill). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, ss.107-124, s. 117, res. 14.
[588] Böhlendorf (2004), lev.141.697.
[589] T. A. Tömöry (1980). A study of Medieval glazed pottery from Aphrodisias and Cilicia. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Toronto: University of Toronto, s. 96-100, lev. 78/fig. 1-3, 7 no. 456-458, 452, lev. 79/fig. 9, no. 464.
[590] Waksman ve Spieser (1996), lev.14/217-219.
[591] Doğer (2012), s. 45, teb. 39-40.

İç yüzeyinde benzer bir aletle yapılmış astar kazıma çizgiler bulunan bir parçada sarı-kahverengi renkte farklı bir sır rengi görülmektedir. (Kat. No. 184) Bu örneklerde iki eğik çizginin arasına uygulanan dalgalı çizgilerle elips biçiminde motifler görülmektedir. Aynı hamur ve sır özelliklerine sahip parçalarda görülen bir diğer kompozisyonda ağız kenarına paralel ince ve kalın çizgiler ile kabın merkezinde stilize edilmiş bitkisel motiflerden oluşan birer madalyon yer almaktadır. (Kat. No. 185-187)

Beybağ'da bulunan iki parçada sır soluk sarı renkte ve oldukça incedir. Bu örneklerde kalın ve parlak bir sır tabakası görülmez. (Kat. No. 170-171) Bezeme kalın astar kazıma çizgiler ile zenginleştirilmiştir. Gövde parçasında kabın merkezinde iç içe dalgalı ve düz çizgilerden oluşan bir madalyon, ağız parçasında ise ağız kenarına paralel çizgilerin altında içi dalgalı çizgilerle doldurulmuş içbükey kenarlı bir üçgen görülmektedir. Benzer sır özelliklerine sahip bir parçada; iç yüzeyde astar kazıma tekniğinde, çok stilize edilerek ince çizgilerle yapılmış, karşılıklı duran, dilimli yaprak motifleri yer alır. (Kat. No. 169) İç yüzeye her iki yaprağı çerçeve içerisine alacak şekilde, kalın bir tabaka halinde sır sürülerek eşkenar dörtgen motifleri yapılmıştır. Eşkenar dörtgenler için farklı bir boya ya da sır kullanılmamıştır. Kabın sırlanması için kullanılan sır aynı zamanda kalın bir tabaka halinde yaprak motiflerinin çevresine uygulanmıştır.

Tek Renk Sırlı Seramikler B grubunda hamur, Tek Renk Sırlı Seramikler A grubunda olduğu gibi, yoğun mikalı, kırmızı, kırmızı-sarı ya da kırmızı-kahverengidir. (Kat. No. 188-198) Astar özellikleri de benzer olan örnekler arasında tek bir tüme yakın kabın dış yüzeyi kaideye kadar astarlanmıştır. (Kat. No. 191) Tüm örneklerde koyu yeşil renkte sır kullanılmıştır. Bu örnekler A Grubu ile form bakımından benzer bir repertuara sahiptir. Kullanılan astar kaızma tekniğindeki süslemelerde A Grubunda görülen tarak bezeme motifleri yaygındır. (Kat. No. 195-198) Bu bezemeye sahip parçalarda, bitkisel ve geometrik motiflerin uygulandığı örneklere göre daha şeffaf ve parlak sır kullanılmıştır.

Bitkisel ve geometrik motifler iç yüzeydeki geniş madalyon içerisine serbest olarak uygulanmıştır. (Kat. No. 188-194) Dalgalı çizgiler, üçgen, daireler ile stilize edilmiş bitki dalları kullanılan motiflerdir. Bu parçalarda koyu yeşil sırlı diğer örneklere göre daha opak ve mat bir sır kullanılmıştır. Yüzeyde sırın dökülmesinden kaynaklanan bozulmalar oluşmuştur. Kompozisyon olarak ilginç bir örnekte, kabın ortasını tamamen

kaplayan geniş madalyon içerisinde astar kazınarak yapılmış bir motif yer alır. (Kat. No. 189) Oldukça tahrip olan örnekte bir insan eli olması muhtemel bir tasvir yer almaktadır. Elin iki yanında ise elips biçiminde gösterilen iki ışık demeti görülmektedir. Ancak motifin seramik buluntular içerisinde bir benzerine henüz rastlanmamıştır. Stratonikeia'da 1970'li yıllarda yapılan temizlik çalışmalarında geliş yeri belirsiz olan bir adet tüme yakın örneğin dışında Beybağ'da yapılan çalışmalarda da benzer bir motife ait olabilecek seramik parçaları bulunmuştur. (Kat. No. 190) Stratonikeia'da bulunmuş bir kaide parçasında kabın merkezinde elips biçiminde stilize bitkisel motif uygulanmıştır. (Kat. No. 191)

Tek Renk Sırlı Seramikler C grubundaki örnekler hamur ve form özellikleri yönünden A ve B grubu seramikleri ile büyük benzerlikler taşımaktadır. (Kat. No. 199-209) Tüm örneklerde Kat. No. 175 ve 177'ye benzer ince, soluk sarı renkte sır kullanılmıştır. Sır, ince ve parlaktır. Astar renkleri beyaz ve krem rengindedir. Genellikle kapların dış yüzeyi astarlanmamıştır. Üç örnekte astarın kaideye kadar devam ettiği görülmektedir. (Kat. No. 205, 208, 209) Bu grupta dış yüzeyde astarla yapılan dalgalı çizgiler dışında herhangi bir bezeme unsuruna rastlanmamıştır. (Kat. No. 200-201)

Tek Renk Sırlı Seramiklere ait parçalar, Kurudere'de ve Beybağ'da yapılan çalışmalarda da 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl ortasına ait kontekstlerde yoğun olarak bulunmuştur. Beybağ'da bulunan bir kaide parçasının altında doğrudan hamur üzerine kazınarak yapılmış Yunanca ve Γ harfleri seçilmektedir. Kırık olan parçada iki harfin üzerinde başka bir harf ya da şekle ait olabilecek düz bir çizgi daha yer alır. (Kat. No. 207) Bu tip kazımalar genellikle üretim süreci ile ilişkili işaretler olarak yorumlansa da parçadaki kazımaların üretim aşamasında ya da kullanım aşamasında yapılıp yapılmadığı tespit edilememiştir.

Tek Renk Sırlı Seramiklerde genellikle açık servis kapları üretilmiştir. Kapalı formlara ait tek bir kaide parçası bulunmuştur. Açık servis formlarının dar ve sığ oluşu, diskos formunda olan örneklerin servis esnasında küçük porsiyonlar halinde yenen yemekler; daha dar ve derin olan skoutelion formunda olanların ise sulandırılmış şarap servisinde kullanıldığını düşündürmektedir. Seramiklerde alçak, halka kaide görülmektedir. Tek bir parçada yüksek halka kaide görülür. (Kat. No. 193) Bir örnekte

dışa doğru açılan, yüksek ve dar bir kaide görülmektedir. (Kat. No. 202) Ağız ve gövde profillerine göre sekiz farklı form tespit edilmiştir:

Form 1 (G2): (Kat. No. 189, 192) Yarı-küresel gövdeli diskostur. Gövde ağza doğru hafifçe incelerek basit dudakla sonlanmaktadır. Tek Renk Sırlı Seramikler B Grubunda örnekleri mevcuttur.

Form 2 (G1): (Kat. No. 186-187) Diyagonal gövdeli gabadiondur. Kalın gövde ağza doğru hafif bir S profili çizerek basit dudakla sonlanır. Tek Renk Sırlı Seramikler A Grubunda örnekleri mevcuttur.

Form 3 (G1): (Kat. No. 173) Küresel gövdeli gabadiondur. Form 2 (G1)'e benzemekle birlikte S biçimindeki profil dışarıdan seçilmemektedir. Tek Renk Sırlı Seramikler A Grubunda örnekleri mevcuttur.

Form 4 (G1-2): (Kat. No. 172, 182, 196, 197) Küresel ya da yarı-küresel gövdeli skouteliondur. Kalın gövde ağza doğru incelerek dışarı doğru açılır. Kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Tek Renk Sırlı Seramikler A ve B Grubunda örnekleri mevcuttur.

Form 5 (G1/2): (Kat. No. 171, 174, 176, 178, 184, 195) Küresel gövdeli skouteliondur. Kalın gövde ağza doğru incelerek dışa çekik basit dudakla sonlanmaktadır. Tek Renk Sırlı Seramikler A ve B Grubunda örnekleri mevcuttur.

Form 6 (G2): (Kat. No. 188) Küresel gövdeli skouteliondur. Gövde ağız kısmında içe doğru bir kavis yaparak basit dudakla sonlanmaktadır. Tek Renk Sırlı Seramikler B Grubunda örnekleri mevcuttur.

Form 7 (G3): (Kat. No.200-201) Diyagonal gövdeli skouteliondur. Gövde kabın ortasında keskin bir dirsek yaparak yukarı doğru dönmektedir. Yuvarlak kesitli basit ya da içten incelerek sivri dudakla sonlanmaktadır. Tek Renk Sırlı Seramikler C Grubunda örnekleri mevcuttur.

Form 8 (G3): (Kat. No. 207) Kapalı servis formlarına ait üçgen kesitli, alçak kaide parçasıdır. Tek Renk Sırlı Seramikler C Grubunda örnekleri mevcuttur.

2.1.2.7. Yeşil Lekeli Seramikler

Sarı renkte sır ve yeşil renkte oksit boya ile yapılmış süslemelerin bulunduğu astar kazıma tekniğinde bezemeli seramikler bu adla anılmıştır. (Kat. No. 210-220) Bu gruba ait Beybağ'da 2 tüme yakın, 2 ağız, 3 kaide ve 1 gövde parçası; Kurudere'de 1 tüme yakın ve 2 kaide parçası olmak üzere toplam 11 adet parça bulunmuştur. Aynı dönemde kullanılan ancak hamur, sır ve bezeme özellikleri nedeniyle farklı atölyelerin üretimleri olması muhtemel dört farklı alt grup tespit edilmiştir. A, B ve D grupları ele geçtiği diğer seramik buluntulara göre 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl ortasına, C Grubu ise 13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Yeşil Lekeli Seramikler A, Tek Renkli Seramikler ile form, hamur ve bezeme yönünden benzerlikler taşır. (Kat. No. 210-212) Tüm örneklerde kırmızı-kahverengi hamur içerisinde kireç tespit edilmiştir. Astar krem ya da beyaz renklidir. Kapların sadece iç yüzeyinde ve dış yüzeyde ağız kenarına uygulanmıştır. Parçaların dış yüzeyi tamamen perdahlanarak pürüzsüz ve parlak bir dış yüzey görünümü elde edilmiştir. İç yüzeyi tamamen örten açık sarı ve açık yeşil renklerdeki sır parlak ve pürüzsüzdür. Tek Renk Sırlı Seramikler A ve B grubunda olduğu gibi kabın iç yüzeyinde tarak benzeri aletle yapılmış dalgalı veya düz çizgiler görülmektedir. Kapların iç yüzeyinde yüzeyi kaplayan açık yeşil ya da açık sarı sır dışında yeşil renkte oksit boya kullanılmıştır. Buluntular arasında tespit edilen yarı-mamul bir ağız parçası grubun üretim aşamalarının aydınlatılmasını sağlamıştır. (Kat. No. 212) Parçanın iç yüzeyini kaplayan beyaz renkli astarın bir kısmı tarakla kazınarak hamur açığa çıkartılmıştır. Parçayı çok renkli hale getirmek için astarın üzerinde yeşil renkte oksit boya kullanıldığı tespit edilmiştir. Beybağ'da bulunan bazı parçalarda üretimin son aşamasındaki sırlama işleminin tamamlanmadığı görülmüştür. (Kat. No. 212)

Kaplarda küresel gövdenin ağza doğru daralarak dışa çekik ağızla sonlandığı tek bir gabadion formu bulunmuştur. Tüme yakın kaplarda alçak halka kaide kullanılmıştır. Pergamon'da bulunan örnekler form bakımından da bu grup ile benzerdir.[592]

Yeşil Lekeli Seramikler B grubunda hamur yoğun mikalı, kireç katkılı, kırmızı-kahverengidir. (Kat. No. 213-218) Beyaz astarlıdır. Şeffaf, parlak açık sarı renkte sır üzerinde yeşil lekeler görülmektedir. Kabın merkezinde yer alan konsantrik dairelerin

[592] Waksman ve Spieser (1996), lev.14/217-219.

çevresinde akıtılarak ya da fırça ile düzenli olarak uygulanmış yeşil boya görülmektedir. Tüm örneklerde benzer bir kompozisyon tekrarlanmıştır. Bazı örneklerde dairelerin çevresinden ağza doğru yönelen stilize yaprak motifleri biçiminde bezeme geliştirilmiştir. (Kat. No. 213-215) Sır kalitesi farklılıklar göstermektedir. Kurudere'de bulunan örnekte sır diğer örneklere göre daha incedir. (Kat. No. 215) Fırça ile uygulanan boya, üçgen ve içerisinde birer daireden oluşan motifler oluşturur. Yine Kurudere'de bulunan diğer örnekte yeşil renkteki boya düzensiz lekeler biçimindedir. (Kat. No. 217) Beybağ'da bulunan stilize yaprak motifli örneklerde yeşil boya, kazıma çizgileri takip eder. Ağız kenarına paralel kazıma çizgilerin olduğu örneklerde ise çizgiler düzenlidir. (Kat. No. 213, 214, 216, 218) Benzer buluntular Priene'de 13. yüzyılın ikinci yarısı-14. yüzyıla ait kontekstlerde bulunmuştur.[593] Bu gruba ait bir ağız parçası bulunmamış olup incelenen parçalar alçak halka kaide formundadır.

Yeşil Lekeli Seramikler C grubu tek bir örnekle temsil edilmektedir. Kurudere'de bulunan tüme yakın bu kabın üretim özellikleri diğer seramiklerden oldukça farklıdır. (Kat. No. 219) Ancak buluntunun sağlam oluşu ve kesin olarak tarihlenebilmesi nedeniyle çalışma kapsamında incelenmiştir. Ağza doğru hafifçe kalınlaşan basit dudakla sonlanan küresel gövdeli skouteliondur. Hamuru çok küçük mikalı, kireç katkılıdır. Açık kahverengi renkteki hamurda düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte kısmen renk değişimi oluşmuştur. Beyaz renkli astar dışta sadece ağız kenarına uygulanmıştır. İç yüzeyde sarı ve soluk yeşil renklerde parlak sır görülmektedir. Küçük bir skoutelion formundaki kabın ortasında stilize bir kuş figürü yer almaktadır. Figürün gövdesi ve kanatları diyagonal çizgilerle doldurulmuştur. Kıvrık gagasının sadece alt kısmı seçilebilmektedir. Baş kısmında büyük bir daireden oluşan gözün üst kısmı görülmektedir. Kontekst verilere göre 13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Yeşil Lekeli Seramikler D grubu da tek bir örnekle temsil edilmektedir. Beybağ'da tespit edilen örneğin form ve süsleme özellikleri diğer yeşil lekeli üretimlerden farklılık göstermektedir. (Kat. No. 220) Küresel gövdeli gabadiondur. Gövde ağza doğru keskin bir şekilde daralarak hafifçe dışa çekik sivri dudakla sonlanmaktadır. Yoğun mikalı ve kireç katkılı hamur kırmızı renktedir. İç yüzeyde pembe renkli astar seçilmektedir. Sır sarı renkte, parlak ve şeffaftır. Astar kazıma çizgilerin çevresine dağınık lekeler halinde yeşil oksit boya uygulanmıştır. Kabın iç

[593] Böhlendorf (2004), lev.144.727.

yüzeyinde spiral ve dalgalı çizgilerle oluşturulmuş geniş madalyon içerisinde stilize bir kuş figürü yer almaktadır. Figürün anatomik detayları çok yalın çizgilerle belirtilmiştir.

2.1.2.8. Yeşil ve Kahverengi Lekeli Seramikler

Açık sarı sır üzerinde yeşil ve kahverengi lekelerin görüldüğü bu gruba ait Beybağ'da 1 ağız-kaide, 1 kaide, Kurudere'de 1 kaide, 1 gövde olmak üzere toplam 4 adet parça ele geçmiştir.

Kurudere'de bulunan seramiklerin hamuru yoğun mikalı ve kireç katkılı, pembe-kahverengidir. (Kat. No. 221-222) Beyaz astar dış yüzeyde gövdenin ortasına kadar devam etmektedir. Her iki parçada da şeffaf, çok açık yeşil sır üzerine yeşil ve kahverengi oksit boya uygulanmıştır. Ağız ve kaide parçası bulunmuş bir skoutelion formunda hem iç hem de dış yüzeyde sır kullanılmıştır. İç yüzeyde ince astar kazıma çizgilerle yan yana yerleştirilmiş dairelerden oluşan geometrik kompozisyon görülmektedir. Diğer bir kaide parçasında iç yüzeyde kabın merkezinde iç içe dairelerden oluşan astar kazıma tekniğinde madalyon yer almaktadır. Yeşil ve kahverengi lekeler fırça ile düzenli olarak uygulanmıştır. Her iki parça teknik özellikleri bakımından benzerlikler taşıdığından olasılıkla aynı merkezde üretilmiş olmalıdır. Kurudere'de bulunan örnekler, parlak görünümlü sırı ve çok renkli görüntüsü ile bu gruba ait diğer parçalardan farklıdır. Bu parçalar birarada bulunan diğer seramik buluntulara göre 13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Beybağ'da bu gruba ait 1adet gövde ve 1 adet kaide parçası bulunmuştur. (Kat. No. 223-224) Hamur mikalı ve kireç katkılı, açık kahverengidir. (Kat. No. 221-222) Beyaz ya da krem renkli astar sadece iç yüzeye uygulanmıştır. Her iki parçada da şeffaf sarı ya da açık yeşil sır üzerine yeşil ve kahverengi oksit boya uygulanmıştır. Bulunan kaide parçasında yeşil ve kahverengi boya merkezdeki astar kazıma tekniğinde konsantrik dairenin çevresinde dağınık olarak uygulanmıştır. Benzer örnekler Miletos'ta 13. yüzyılın ikinci yarısı-14. yüzyıla ait kontekstlerde bulunmuştur.[594] Gövde parçasında ağız kenarına paralel kazıma çizgilerin arasında daire ve üçgen motiflerinden oluşan bir bant yer alır. Yeşil ve turuncu renkte çizgiler astar kazıma çizgileri

[594] Böhlendorf (2004), lev.149/770.

vurgulayacak biçimde düzenli olarak uygulanmıştır. Kontekst verilere göre Beybağ'da bulunan Yeşil ve Kahverengi Lekeli Seramikler, 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

2.1.2.9. Mangan Lekeli Seramikler

İç yüzeyde mangan renginde lekelerin bulunduğu seramikler bu adla anılmıştır. Hamur, sır ve bezeme özellikleri nedeniyle farklı atölyelerin üretimleri olması muhtemel üç farklı alt grup tespit edilmiştir.

Mangan Lekeli Seramikler A grubuna ait Stratonikeia'da 2 ağız, 1 kaide, 1 gövde; Beybağ'da 1 kaide ve 1 gövde parçası olmak üzere toplam 6 adet buluntu incelenmiştir. (Kat. No. 225-230) Hamur açık kahverengi, kırmızı-kahverengi renklerdedir. Mikalı hamur, sık dokulu ve gözeneklidir. Bazı parçalarda hamur içerisinde kireç tespit edilmiştir. Tek bir örnekte hamurun içerisinde kirecin yanı sıra kuvars görülmektedir. (Kat. No. 228) Beyaz astar kullanılmıştır. İç yüzeyde açık sarı renkte ince, parlak sır üzerinde mangan rengi oksit boya yer alır. Tüm örneklerde iç yüzeyde ince kazıma çizgilerle spiral, üçgen veya dalgalı çizgilerden oluşan bezemeler yapılmıştır. Bazı örneklerde astar kazıma bezemeler sadece kabın merkezinde küçük bir motif olarak uygulanmıştır. (Kat. No. 228) Mangan lekelerin kazıma çizgileri takip etmediği gözlenmiştir. Benzer buluntular Daskyleion'da 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıla tarihlendirilmiştir.[595] Kullanılan sır rengi, ince kazıma çizgiler ve lekelerin düzenlenişi Oksit Boyalı İnce Kazıma Seramikler ile benzerlikler taşımaktadır. Bu gruptaki seramikler Batı Anadolu'da üretim yapan bir atölyenin ithal olarak gelen bu seramiklerden etkilendiğini düşündürmektedir. Stratonikeia ve Beybağ'da bulunan örnekler 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Mangan Lekeli Seramikler B grubu, Beybağ'da bulunan iki örnekle temsil edilmektedir. (Kat. No. 231-232) Hamur kırmızı renkte, mikalı, kireç katkılıdır. Sadece iç yüzeyde beyaz astar kullanılmıştır. Sır sarı renktedir. Kabın iç yüzeyinde iç içe farklı kalınlıklarda birbirine paralel çizgilerle bantlar oluşturulmuştur. Bezeme yönünden oldukça sadedir. Bir örnekte kabın hem iç yüzeyinde sarı sır altına hem de dış yüzeyde

[595] Doğer (2012b), s.52, tab.50/237.

doğrudan hamur üzerine fırça ile mangan renginde konsantrik daireler uygulanmıştır. Ele geçtiği kontekstler nedeniyle her iki örnek de 12. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Mangan Lekeli Seramikler C grubunda Beybağ'dan 1 adet ağız ve 2 adet kaide olmak üzere toplam üç adet örnek bulunmuştur. (Kat. No. 233-235) İncelenen parçaların hamuru yoğun mikalı olup iki örnekte kireç tespit edilmiştir. (Kat. No. 233-234) Kırmızı-kahverengi renkte hamur üzerinde beyaz renkte astar görülmektedir. Tüm örneklerde iç yüzey açık yeşil renkte şeffaf ve parlak sırlıdır. Sır homojen olmayıp içerisinde çok küçük yeşil noktalar seçilmektedir. İç yüzeyde merkezde ve gövdenin ortasında farklı kalınlıklardaki kazıma çizgilerle bantlar oluşturulmuştur. (Kat. No. 233-234) Bir örnekte kabın merkezinde çerçeveli olarak stilize yaprak motifi seçilmektedir. (Kat. No. 235) Bezemesi oldukça sade olan kapların iç yüzeyinde kazıma çizgilerin çevresinde dağınık lekeler halinde mangan rengi boya görülmektedir. Ele geçtiği kontekstlere göre 12.yüzyıl sonu-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Bulunan kaide parçaları alçak halka kaide formundadır. Kırık parçalar halinde ele geçen buluntular arasında ağız ve gövde profillerine göre dört farklı form tespit edilmiştir:

Form 1 (G9): (Kat. No. 225) Ağzı şerit biçiminde dışa çekik, basit dudakla sonlanan diskostur.

Form 2 (G9): (Kat. No. 228) Küresel gövdeli skouteliondur. Ağzı dışa çekik, basit dudakla sonlanmaktadır.

Form 3 (G11): (Kat. No. 233) Diyagonal gövdeli skouteliondur. Kalın gövde ağza doğru incelerek yukarı doğru kıvrılmıştır. Ağzı hafifçe dışa çekik, basit dudakla sonlanmaktadır.

Form 4 (G10): (Kat. No. 231) Küresel gövdeli gabadiondur. Dıştan hafifçe incelen yuvarlak dudakla sonlanmaktadır.

2.1.2.10. Akıtma Dekorlu Ege Seramikleri

Stratonikeia ve Beybağ'da yapılan kazı çalışmalarında Ege Tipi İnce Kazıma ve Kalın Kazıma Seramikler grubuna ait çok sayıda parça ele geçmiştir. (Kat. No. 236) Olasılıkla aynı merkezlerde üretilmiş olan astar kazıma tekniği kullanılmadan oksit boyalarla renklendirilen seramiklerden Beybağ'da 1 adet kaide parçası bulunmuştur. Hamur yönünden Ege Tipi Seramikler ile aynı özellikleri taşımaktadır. Sık dokulu, kireç ve kuvars katkılı hamur yüksek ısıda fırınlanmıştır. Hamur kesitindeki kuvars parçaları tamamen erimiştir. Hamur kırmızı renktedir. Kabın hem iç hem de dış yüzeyi pembe renkte astar ile kaplanmıştır. Kaliteli sır parlak ve şeffaftır. Açık yeşil sır üzerinde yeşil ve mangan renginde spiral motifleri görülmektedir. Bu seramiklerin en iyi bilinen örnekleri 13. yüzyıla ait Kastellorizo Batığı'nda[596] bulunmuştur. Alanya, Antalya, Fethiye, Bodrum, İzmir Arkeoloji Müzeleri'nde bilinmeyen batılardan gelen örnekler arasında aynı tipte kaplar 12. yüzyıl ortası-13. yüzyıl başına tarihlendirilmektedir.[597]

2.1.2.11. Kahverengi Boyalı Seramikler

Olasılıkla Ege Bölgesi'nde bilinmeyen bir merkezde üretilen bu seramikler, L. Doğer tarafından Anaia'da 12. yüzyıla ait buluntular arasında tanımlanmıştır.[598] Seramiklerin hamurunun Ege Tipi İnce Kazıma ve Kalın Kazıma seramiklerle benzer özellikler göstermesi olasılıkla aynı merkezlerde üretilmiş olduklarını göstermektedir. Beybağ'da tespit edilen örnekte kırmızı-kahverengi hamur içerisinde kireç ve kuvars parçaları tespit edilmiştir. (Kat. No. 237) Yüksek ısıda fırınlanmış kabın kesitinde kuvars parçaları değişime uğramıştır. Beyaz renkli astar üzerinde kaidenin altına kadar tüm yüzeyi kaplamaktadır. İç yüzeyde yüzeyi örten açık yeşil sır üzerinde dalgalı çizgiler halinde kahverengi oksit boya görülmektedir. Beybağ'da bulunan örnek benzer buluntulara göre 12. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

[596] Philothéou ve Michailidou (1989), s.173-176, fig.2b.
[597] L. Doğer (2002), Müzelerimizden örneklerle sualtı buluntusu akıtma boya dekorlu Ege–Bizans seramikleri. *ArkSan*, 1006, 3–15.s.3-15.
[598] Doğer (2005), s.108, şek. 1.

2.1.2.12. Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramikler

Bu grup ilk olarak Atina buluntuları arasında F. A. Waage tarafından 'Black and Green Painted Ware' (Siyah ve Yeşil Boyalı Seramikler) olarak tanımlanmıştır.[599] C. Morgan, Korinth buluntularını incelediği çalışmasında, Atina buluntuları ile birlikte grubun asıl karakterinin şeffaf sır altında görülen yeşil ve sarı-kahverengi tonlarda, bazen de koyu kahverengi ve siyah renkte görülen boyalarının oluşturduğunu belirterek, 'Green and Brown Painted Ware' (Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramikler) olarak adlandırmıştır.[600] Korinth'in aynı zamanda önemli bir üretim merkezi olduğunu ve boyalı örneklerin beyaz hamurlu ve kırmızı hamurlu seramikler arasında bir geçiş oluşturduğunu belirtmiştir. Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramiklerin kırmızı hamurlu örneklerini özelliklerine göre beş gruba ayırmıştır. Grup I'de çizgisel bezemeler; Grup II'de ilk grubun çizgiselliğinden uzaklaşılarak yoğun ve yuvarlak hatlı motifler kullanılmıştır. Grup III'te kahverengi çerçevelerin içerisine yeşil rengin uygulanmasıyla oluşturulan konsantrik daire motifleri kullanılmıştır. Çok fazla örneği görülmeyen Grup IV'te sgrafitto kaplarda görülen motiflerin yanı sıra kahverengi benek motifleri görülmektedir. Grup V'te ise kapların iç yüzeylerinin büyük kahverengi ve yeşil beneklerle kaplandığı kompozisyonlar görülmektedir. Araştırmacılar tarafından bu seramiklerin üretiminin 12. yüzyıl ortasında başlayıp 13. yüzyıl başına kadar sürdüğü kabul edilmiştir.

Stratonikeia'da Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramiklere ait 1 adet kaide; Beybağ'da 1 adet ağız ve 1 adet kaide olmak üzere toplam 3 adet parça bulunmuştur. (Kat. No. 238-240) Buluntular hamur özelliklerindeki farklılık nedeniyle Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramikler A ve B olmak üzere iki ayrı alt gruba ayrılarak ele alınmıştır.

Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramikler A grubuna ait ilk örnek Beybağ'da bulunan iyi korunmuş durumdaki ağız parçasıdır. (Kat. No. 238) Yarı-küresel gövdeli gabadiondur. Gövde orta kısmında keskin bir dirsek yaparak dıştan kalınlaştırılmış ağızla sonlanmaktadır. Form bakımından benzer bir buluntu Korinth kazısında ele

[599] Waage (1933), s.323-324.
[600] Morgan (1942), 70-83.

geçmiştir.[601] Hamur İnce Kazıma ve Kalın Kazıma seramikler ile benzerdir. Çok yüksek ısıda fırınlamış sert hamur kırmızı renktedir. İçerisinde kireç ve kuvars parçaları tespit edilmiştir. İç yüzey beyaz astarla kaplanmıştır. Astar üzerinde yeşil (5GY 5/4) ve siyah (10YR 2/2) renklerde boya ile yapılmış çizgisel bezeme görülmektedir. Ağız kenarından gövdedeki keskin dirseğe kadar siyah renkte ince ve yeşil renkte kalın dikey çizgiler uygulanmıştır. Kabın ortası yine aynı renkte çizgilerle çerçevelenmiştir. Merkezde tamamen çizgisel olmayan yuvarlak hatlara sahip siyah ve yeşil çizgiler seçilmektedir. Boyaların üzerine uygulanan şeffaf sır büyük oranda tahrip olmuştur. Daha çok yeşil boya üzerinde kalıntıları mevcuttur. Bu örnek üslup özellikleri bakımından Morgan'ın sınıflandırmasındaki Grup I özelliklerini göstermektedir. Benzer örnekleri Korinth'te[602] 12. yüzyıl, Boeotia'da[603] 12. yüzyılın ikinci yarısı-13. yüzyıl başı, Sagalassos'ta[604] 12. yüzyılın ikinci yarısı-13. yüzyıl başına ait kontekstlerde bulunmuştur. Beybağ'da bulunan kaide parçası hamur ve boya özellikleri bakımından ağız parçası ile benzerdir. (Kat. No. 239) Parçanın yüzeyi oldukça yıprandığından tam olarak seçilemese de krem renkli bir sır tabakası seçilebilmektedir. Bezeme olarak siyah ve yeşil boya ile yapılan motifin bir kısmı görülmektedir. Benzer örnekleri Atina'da[605] 11. yüzyılın son çeyreği-13. yüzyıl başı, Thessalonika'da[606] 11. yüzyıl sonu, Sparta'da[607] 12. yüzyıl ortası, Phokis'te[608] 12. yüzyıl, Vrya'da[609] 12. yüzyıl, Boeotia'da[610] 12. yüzyılın ikinci yarısı-13. yüzyıl başı, Girit'te[611] 12. yüzyıl, Ayasuluk'ta[612] 12. yüzyılın ilk yarısına ait kontekstlerde bulunmuştur.

Üzerinde yeşil ve siyah renkte boya bezemenin görüldüğü son örnek Stratonikeia'da bulunmuştur. (Kat. No. 240) Hamur özellikleri A Grubundaki örneklerden tamamen farklıdır. Bu nedenle Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramikler B

[601] Morgan (1942), 73, fig.51/B.
[602] Morgan (1942), s.78, lev.XXIII.b.
[603] Vroom (2003), s.151-152, 201, fig.6.21.W10.12.
[604] Vionis (2010), s.449, fig.21/d.
[605] Frantz (1938), s.432, fig.1.
[606] Bakırtzis (1981), s.423, fig.3.
[607] Sanders (1993), s.267, lev.24/32.
[608] Armstrong (1989), s.6, 16-17, 23, lev.3-4, 7, 9.
[609] Tsanana (2003), s.247, fig.3
[610] Vroom (2003), s.151-152, 199, fig.6/19.W10.3, 5.
[611] N. Poulos–Papademetrios (2003). Mesobyzantine keramike apo ton Krete: 9th–12th aionas. *VIIe Congrés international our la céramique Médiévale en Méditerranaé Thessaloniki* (Ed: Ch. Bakirtzis), Atina, ss. 211–226, 219-223, fig.34/5.
[612] L. Doğer (1996a). Yeşil ve kahverengi boya dekorlu Bizans sırlı seramikleri. *Antika&Dekorasyon ve Sanat Dergisi*, 35, 196–197, res.3-5.

grubu olarak tanımlanmıştır. Kahverengi hamur içerisinde küçük ve çok sık olarak (gümüş) mika tespit edilmiştir. Kesitte küçük kireç parçaları seçilmektedir. Sadece iç yüzey beyaz renkli astar ile kaplanmıştır. Astar üzerinde yeşil ve siyah renkte boya ile yapılmış motifin bir kısmı korunabilmiştir. Dıştaki siyah çerçevenin içerisinde yeşil renkte boya görüldüğünden Morgan'ın sınıflandırmasındaki Grup III özelliklerini göstermektedir.[613]

Hamur özelliklerine göre Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramiklere ait iki farklı merkezde üretilen örnekler mevcuttur. Mevcut veriler ışığında tüm örnekler 12. yüzyıl ortası-13. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.

2.1.2.13. Yeşil Boyalı Seramikler

Kurudere'de bu gruba ait 1 adet ağız, 3 adet kaide; Beybağ'da ise 1 adet ağız ve 1 adet kaide olmak üzere toplam 6 adet buluntu ele geçmiştir. (Kat. No. 241-246) Sır ve boya özelliklerindeki farklılıklar nedeniyle örnekler Yeşil Boya Bezemeli Seramikler A ve B olmak üzere iki alt grupta incelenmiştir.

Yeşil Boya Bezemeli Seramikler A grubunda kırmızı-kahverengi ya da kahverengi, kireç katkılı hamur görülmektedir. (Kat. No. 241-243) Hamur iyi yoğrulmuş ve gözeneksizdir. Kaplar yüksek ısıda fırınlanmıştır. Beyaz astar dış yüzeyde kaideye kadar devam etmektedir. Tüm iç yüzey açık sarı sır ile kaplanmıştır. Bezeme olarak iç yüzeye fırça ile uygulanmış yeşil renkte spiral ya da daire içerisinde kesişen dikey ve yatay çizgilerden oluşan kare motifleri görülmektedir. İki örnekte astardaki ani kuruma ile oluşan çatlaklar, sır dokusunda ince siyah çizgiler oluşturmuştur. (Kat. No. 241-242) Bu gruptaki seramikler ele geçtiği kontekst verilere göre 13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Yeşil Boya Bezemeli Seramikler B grubunda kırmızı-kahverengi, kireç katkılı hamur görülmektedir. (Kat. No. 244-246) Hamur iyi yoğrulmuş ve gözeneksizdir. Bir örnekte kesitte kirecin yanı sıra kuvars parçaları tespit edilmiştir. (Kat. No. 246) Beyaz astar dış yüzeyde sadece ağız kenarında görülmektedir. Tüm iç yüzey parlak, açık sarı renkte sır ile kaplanmıştır. İç yüzeyde yeşil renkte fırça ile dağınık dalgalı çizgiler

[613] Morgan (1942), s.79, fig.58.

yapılmıştır. Bir örnekte kabın iç yüzeyinde yeşil boya sıçratma tekniğinde uygulanmıştır. Gövdenin ortasında ve ağız kenarında olasılıkla kahverengi renkte boya ile yapılmış iki yatay çizgi görülmektedir. Aynı boya iç yüzeyde kabın tüm ağız kenarına uygulanmıştır. (Kat. No. 244) İki örnekte sırın sürülmesi ya da fırınlama esnasında oluşmuş bir hata sonucu sır kabın bazı kısımlarında noksandır. Sırın tam olarak değmediği kısımlarda astar görülmektedir. (Kat. No. 245-246) Yeşil Boyalı Seramikler B grubuna ait parçalar ele geçtiği kontekstlere göre 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

2.1.2.14. Astar Bezemeli Sırlı Seramikler

Astarın bezeme için bir zemin oluşturmak yerine kendisinin bezeme unsuru olarak kullanıldığı farklı bir tekniktir. Teknik adını kap üzerine doğrudan fırça ile ya da akıtılarak uygulanan beyaz ya da krem renkte astar ve üzerine sürülen sır ile yapılan dekorasyonundan almıştır. İlk fırınlaması yapılan kapların üzerine sarı, yeşil renkte veya şeffaf sır uygulanmasının ardından tekrar fırınlanmıştır. Fırınlama esnasında hamur ile temas eden yüzeyler koyu kahverengi bir renk aldığından, astar üzerinde görülen sır zeminle kontrast oluşturur. Bu teknikte üretilmiş Bizans seramikleri ilk olarak Korinth buluntuları arasında F. A. Waage tarafından 'Slip Painted Ware' (Astar Boyalı/Bezemeli Seramikler) olarak tanımlanmıştır.[614] M. A. Frantz Atina buluntularını, C. Morgan, Korinth buluntularını incelerken aynı adlandırmayı kullanmıştır.[615] Araştırmacılar tarafından bu seramiklerin 11. yüzyıldan Bizans döneminin sonuna kadar üretildikleri kabul edilmiştir. İtalya, Yunanistan, Balkanlar, Anadolu, Kıbrıs, Suriye, Filistin, Kırım ve Kafkasya'ya kadar geniş bir coğrafyada örnekleri bulunmuştur. Olasılıkla çok sayıda atölye tarafından üretilmiştir. Korinth'in üretim merkezlerinden biri olduğu bilinmektedir. Korinth üretimlerinin yanı sıra hamur özellikleri nedeniyle Ege Tipi İnce Kazıma ve Kalın Kazıma seramikler ile aynı merkezlerde de üretilmiştir.[616]

[614] Waage (1933), s.323.
[615] Frantz (1938), s.431; Morgan (1942), s.95-104.
[616] Böhlendorf (2004), s.112-117; L. Doğer (1998). İzmir Arkeoloji Müzesi koleksiyonlarındaki sualtı buluntusu slip teknikli Bizans seramikleri", *Adalya*, 3, 179–194.s.179-194.

Stratonikeia'da 1 tüme yakın, 3 ağız, 2 kaide; Beybağ'da 4 ağız, 6 kaide, 3 gövde ve Kurudere'de 2 gövde parçası olmak üzere toplam 21 adet Astar Bezemeli Seramik parçası incelenmiştir. (Kat. No. 247-267) Hamur ve süsleme özelliklerine göre iki farklı alt grup tespit edilmiştir. Bu nedenle buluntular Astar Bezemeli Sırlı Seramikler A ve B olarak ayrılmıştır.

Astar Bezemeli Sırlı Seramikler A grubunda hamur Ege Tipi İnce Kazıma ve Kalın Kazıma seramikler ile benzerlik gösterir. Kırmızı, kırmızı-kahverengi renklerdeki hamur içerisinde kuvars ve kireç parçacıkları tespit edilmiştir. Benzer şekilde kapların dış yüzeyi oldukça pürüzlüdür. İç yüzeyde bezemelerin oluşturulmasında beyaz ya da pembe renkte astar kullanılmıştır. Bazı örneklerde kapların dış yüzeyi tamamen astarlanmıştır. (Kat. No. 248, 251, 254, 256, 258) Sır görüntüsünde farklılıklar görülmektedir. Sır renkleri açık sarı, sarı, açık yeşil renklerdedir. Bir örnekte parlak ve şeffaf sırın yanı sıra yeşil renkte boya kullanılmıştır. (Kat. No. 254) Bir başka yeşil oksit boyalı parçada sır kalitesi daha düşüktür ve neredeyse şeffaf açık yeşil renkte sır görülmektedir. Bu gruba ait yeşil sırlı örnekler daha nadiren kazılarda bulunmaktadır. Beybağ'da açık formlara ait bir gövde parçası üzerinde tamamen yeşil renkte sır kullanılmıştır. (Kat. No. 255) Bazı parçalarda sır oldukça soluk açık sarı renktedir. (Kat. No. 250, 256) Bir parça üzerinde hemen hemen hamurla aynı tonlarda çok parlak kırmızı astar tespit edilmiştir. Kımızı renkteki astar kabın tüm yüzeyini kaplamaktadır. Üzerine yine tekniğe uygun olarak beyaz renkte astarla bezeme yapıldıktan sonra sarı sır sürülmüştür. (Kat. No. 258) Sır doğrudan hamur ile temas etmediğinden kırmızı astar üzerinde kırmızı-kahverengidir. İki farklı astar kullanılan bu teknik diğer örneklere göre daha canlı ve metalik bir etki oluşturmaktadır.

Astar Bezemeli Seramiklerin bu örneklerine ait tanımlanmış buluntuların çokluğu sayesinde kalıplaşmış bazı kompozisyonların sıklıkla uygulandığı söylenebilmektedir. Kapların sadece merkezine yapılan bitkisel ve geometrik motiflerin bir arada kullanıldığı örnekler sıklıkla görülmektedir. (Kat. No. 247, 248, 249, 256, 257) İki parça üzerinde ise tamamen stilize bitki dallarından oluşan motifler yer almaktadır. (Kat. No. 250, 251, 253, 258) Bunlardan Kat. No. 270'te yan yana stilize palmet motifleri seçilmektedir. Bu gruba ait örnekler teknik özellikleri ve ele geçen diğer seramik buluntulara göre 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.

Benzer örnekler Korinth'te[617] 11. yüzyıl sonu-12. yüzyılın ilk yarısı, Atina Agorası[618], Vrya[619], Boeotia[620], Phokis[621] ve Girit'e[622] 12. yüzyıl, İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde[623], 12. yüzyıl ortası-13. yüzyıl başı, Anaia'da[624], 12-13. yüzyıl, İzmir Arkeoloji Müzesi'nde[625] 12. yüzyıl sonu-13. yüzyıl başı, Sagalassos'ta[626] 11. yüzyıl sonu-12. yüzyıllara tarihlenmektedir.

Astar Bezemeli Sırlı Seramikler B grubunda yoğun mikalı, kırmızı-sarı, pembe-kahverengidir. (Kat. No. 259-267) Bazı parçalarda hamur içerisinde kireç tespit edilmiştir. (Kat. No. 264-267) Astar genellikle beyaz ve krem rengindedir. Tüm parçalarda dış yüzeyde ince bir astar tabakası görülmektedir. Şeffaf ve parlak sır, sarı renktedir. Tek bir örnekte yeşil sır kullanılmıştır. (Kat. No. 267)

İç yüzeyde yan yana dairelerden oluşan bantlar yaygın olarak kullanılan motiflerdir. Stratonikeia ve Beybağ'da bulunan örneklerin birçoğunda dairelerin içerisinde noktalar görülmektedir. Yan yana uygulanmış S biçimli çizgiler ya da kesişen dalgalı çizgilerin görüldüğü örnekler birer parça ile temsil edilmektedir. Bu örnekler 12. yüzyıl ortası-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir. Kapalı formlara ait tek bir parçanın dış yüzeyinde fırça ile uygulanmış düz ve dalgalı çizgi motifleri yer almaktadır.

Benzer örnekler, Alabanda'da[627] 12-13. yüzyıl, Ayasuluk'ta[628] 13-15. yüzyıl, Aphrodisias'ta[629] 12. yy. ortası-13. yy.başı, Hierapolis'te[630] Geç Bizans dönemi, Thessalonika'da[631] 13. yüzyıl, Jerusalem'de[632] 13. yüzyıla tarihlenmektedir.

Astar Bezemeli Sırlı Seramikler A grubundaki örnekler, hamur bakımından Ege Tipi İnce Kazıma ve Kalın Kazıma seramikler ile paralel olduğu gibi form bakımından da bu gruplar ile aynı form repertuarını paylaşmaktadır. Astar Bezemeli Sırlı Seramikler

---

[617] Megaw ve Jones (1983), lev.25.4.15; 18.2.
[618] Waage (1933), s.323-324, fig.18/c, 19/c.
[619] Tsanana (2003), s.247, fig.3.
[620] Vroom (2003), s.150-151, 167, 222, fig.6/41.W9.13, 6.43.W21.1
[621] Armstrong (1989), s.16-18, lev.7.12, 11.2-3, 13.64-65,
[622] Poulos–Papademetrios (2003), 218-220, fig.21.2, 24/1.
[623] Doğer (2007c), s.137;
[624] Doğer (2009), s.89-98, tab.II/f; Doğer 2010b, s.514, res.5a;
[625] Doğer (1998), s.190, 192-193, res.2, 4, 5, 7-8, 10,
[626] Vionis (2010), s.449-450, fig.21/e.
[627] Doğer (2010b), s. 519, res. 14.
[628] Parman (1989b), s. 288, fig. 14.
[629] T. A. Tömöry (1980). A study of Medieval glazed pottery from Aphrodisias and Cilicia. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Toronto: University of Toronto, s. 34-39, lev. 5/fig. 1, no. 7.
[630] Yılmaz (1994), s. 215, res. 22.
[631] Bakırtzis (1981), s.423, fig.4.
[632] Boas (1994), 109-100, fig. 6.

B grubu örnekleri, hamur özellikleri yönünden benzer olan Tek Renk Sırlı Seramikler ile aynı formlarda üretilmişlerdir. Bulunan örneklerin tamamında alçak halka kaide kullanılmıştır. Ağız ve gövde profillerine göre tespit edilen sekiz farklı form diğer üretim grupları ile ortak form özelliklerine göre ayrılmıştır.

Form F9-1: (Kat. No. 250) Diyagonal gövdeli skouteliondur. Ağız kenarı dıştan hafifçe incelerek sivri dudakla sonlanmaktadır.

Form F9-2: (Kat. No. 248) Diyagonal gövdeli diskostur. Ağız kenarı dıştan hafifçe incelerek yuvarlak dudakla sonlanmaktadır.

Form F9-3: (Kat. No. 247) Küresel gövdeli gabadiondur. Gövde ağza doğru kalınlaşarak sivri dudakla sonlanmaktadır.

Form F9-4: (Kat. No. 253) Diyagonal gövdeli gabadiondur. Gövde orta kısmında bir dirsek yaparak dışa doğru açılmaktadır. Ağız hafifçe dışa çekik basit dudakla sonlanmaktadır.

Form F9-5: (Kat. No. 256) Diyagonal gövdeli gabadiondur. Gövde orta kısmında çok keskin bir dirsek yapmaktadır. Kalınlaştırılmış ağız dışa doğru açılmaktadır. Astar Bezemeli Sırlı Seramiklerde ilk kez belgelenmektedir.

Form G15-1: (Kat. No. 259) Küresel gövdeli skouteliondur. Kalın gövde basit dudakla sonlanmaktadır.

Form G15-2: (Kat. No. 263) Yarı-küresel gövdeli gabadiondur. Ağız yukarı doğru incelere sivri dudakla sonlanmaktadır.

Form G15-3: (Kat. No. 260) Küresel gövdeli gabadiondur. Gövde ağza doğru daralarak dışa çekik dudakla sonlanmaktadır.

2.1.2.15. Maltızlar (Saltsarionlar)

Servis esnasında yemek veya sosların sıcak tutulması amacıyla kullanılan portatif kaplara ait Beybağ'da yapılan çalışmalarda 6 adet gövde ve 2 adet kaide parçası bulunmuştur. (Kat. No. 268-275) Tüm örneklerin hamurunda çok yoğun olarak mika bulunmaktadır. Bazı örneklerde kireç (Kat. No. 272, 274-275), bazılarında ise kuvars (Kat. No. 269-270) tespit edilmiştir. Hamur açık kahverengi, nadiren de kırmızı renktedir. Kaplar üzerinde hamur üzerine derin bir şekilde kazıma ile üçgen, eğik çizgi,

küçük daire motifleri yapılmıştır. Örneklerin bir kısmında yüzeyde yeşil renkte parlak sır yer almaktadır. (Kat. No. 269, 272, 275) Sır doğrudan hamur üzerine uygulandığından koyu renk almıştır. Saltsarionda yemeğin konduğu kâse/skoutelion kısmına ait bir parçanın hamurunda kullanımdan kaynaklanan islenme ve iç yüzeydeki sır üzerinde cüruflaşma görülmektedir. (Kat. No. 272)

Bu tip kaplar yerel üretim olarak Korinth kazılarında çok sayıda belgelenmiştir.[633] Yunanistan'da çok sayıda merkezde, Romanya'da Kıbrıs ve Roma'da çok sayıda merkezde örnekleri mevcuttur.[634] Arnavutluk'ta[635], Gelibolu'da[636], İstanbul'da Hagia Eirene[637] ve Saraçhane'de[638] bulunmuştur. Araştırmacılar tarafından 9-11. yüzyıllar arasında üretildikleri kabul edilmektedir. Beybağ'daki örnekler küçük parçalar halinde bulunduğundan form özelliklerini belirlemek mümkün olmamıştır. Kontekst verilere göre yapılan karşılaştırmada üzerinde nokta bezemelerin bulunduğu örnekler 10-11. yüzyıllara (Kat. No. 268-271), derin kazıma olarak yapılmış eğik çizgiler ve üçgenlerin görüldüğü buluntular (Kat. No. 272-275) ise 11. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

2.1.2.16. Sırsız Servis Kapları

Beybağ'da yapılan çalışmalarda tespit edilen işliklerde çok sayıda mutfak kabının yanı sıra servis kaplarına ait parçalar da bulunmuştur. Buluntuların birçoğunda görülen cüruflaşma ve deformasyon yerel üretim olduklarını göstermektedir. İşliklerde ele geçen sikkeler ve işliklerin kullanımına dair yapılan tespitler servis kapları için detaylı tarihlendirme yapmayı mümkün kılmıştır.

Servis kaplarının hamuru açık kahverengi, kahverengi ve nadiren kırmızı-sarı renklerdedir. Örneklerin birçoğunda kireç katkı tespit edilmiştir. (Kat. No.(288, 290-292, 295-297, 299, 300-306, 308-310, 312, 313, 315-319, 321-323) Bazı örneklerde

[633] Morgan (1942), s.fig.24-25.
[634] Bakırtzis (1989), s., 55-65, lev.38.
[635] Y. Vroom (2012). Early Medieval Pottery Finds from Recent Excavations at Butrint, Albania. *Atti del IX Congresso Internazionale sulla Ceramica Medievale nel Mediterraneo* (Ed: Sauro Gelichi), S.Lorenzo: All'Insegna del Giglio s.a.s, ss.289-296, s.293, fig.10.
[636] A. Çaylak Türker (2005). Gelibolu'da Bizans Seramikleri ve Ökaristik Ekmek Damgası. *Hacettepe Universitesi Edebiyat Fakultesi Dergisi*, 22(2), 87-104, s.res.1/2, çiz. 2.
[637] U. Peschlow – G. Şişmanoğlu ve S.Şişmanoğlu (1977/78). Byzantinische Keramik aus İstanbul, Ein Fundkomplex bei der Irenenkirche. *IstMitt*, 27/28, 363–414, s.400, abb. 10.
[638] Hayes (1992), fig.4/12, 8/10, 61/5.

hem kireç hem kuvars birlikte kullanılmıştır. (Kat. No. 293, 298, 311, 314) Hamurunda sadece kuvars kullanılan örnekler de tespit edilmiştir. (Kat. No. 287, 289, 320) Parçaların hem iç hem de dış yüzeyinde kazıma tekniğinde bezemelerin oluşu ve form özellikleri nedeniyle farklı hamurlara sahip örnekler servis kapları arasında değerlendirilmişlerdir. Bölgenin kil kaynaklarının demir oksit yönünden fakir oluşu nedeniyle demir oksidin astarda olduğu gibi hamur içerisinde de kabın dayanıklılığını arttırmak için kullanıldığı gözlenmiştir. Bölgenin Bizans Dönemi üretimlerinin bir özelliği olarak hamurun çok iyi yoğrulmaması nedeniyle parçaların kesitinde demir oksit parçaları çok parlak kırmızı renklerde görülmektedir. (Kat. No. 291, 297, 300, 302, 306, 307, 310, 313, 315, 316, 318, 321, 323)

Servis kaplarına ait birçok örnek üretildikleri fırınların çevresinde cüruflaşmış halde bulunmuştur. Bu nedenle parçaların yüzey görüntüsü hakkında çok fazla veri elde edilememiştir. Bulunan sağlam örneklerin bir kısmında astar kalıntıları seçilebilmektedir. (Kat. No. 294, 303-311, 314) Parçaların birçoğunun bezemeli oluşu, kırmızı renkte astarın atölyenin üretimlerinin tamamında kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Beybağ'da bulunan servis kapları içerisinde 10. yüzyıldan 13. yüzyıl ortasına kadar kullanılmış yirmi dokuz farklı form tespit edilmiştir:

Form H-1: (Kat. No.287) Kalın cidarlı, küresel gövdeli gabadiondur. Gövde ağza doğru incelerek kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Benzer bir örnek Amorium kazısı buluntuları arasında kontekste göre 8-9. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.[639]

Form H-2: (Kat. No.288) Kalın cidarlı, yarı-küresel gövdeli gabadiondur. Kare kesitli ağızla sonlanmaktadır. Parçanın cüruflaşması nedeniyle formunun bir miktar deforme olduğu anlaşılmaktadır.

Form H-3: (Kat. No.289) Küresel gövdeli diskostur. Kare kesitli ağızla sonlanmaktadır. Ağzın üst kısmında ince bir yiv yer alır.

Form H-4: (Kat. No.290) Diyagonal gövdeli kapaktır. İç kısmında kare kesitli dudağın altına kaba oturması için derin bir girinti yapılmıştır.

Form H-5: (Kat. No.291-292) Küresel gövdeli gabadiondur. Kalın gövde ağza doğru incelerek içten ve dıştan kalınlaştırılmış ağızla sonlanmaktadır. Benzer formlar

[639] Böhlendorf (2010), s.364, res.16/4.

Panaztepe'de[640] 10-12. yüzyıl, Kumkale'de[641] 12. yüzyıl-14. yüzyılın ilk yarısına ait tabakalarda bulunmuştur.

Form H-6: (Kat. No.293) Diyagonal gövdeli mouchroutiondur. Ağız içten kalınlaştırılmıştır. Formu nedeniyle bir çeşit saltsarion gibi kullanılmış olabileceği düşünülmüşse de bulunan örneklerin hiçbirinde yanık izi olmaması nedeniyle çok miktarda yemeğin masaya getirilmesi için kullanıldığı belirlenmiştir. İki dikey kulbun olması özellikle sıcak yemekler için kullanıldığını göstermektedir.

Form H-7: (Kat. No.294) Küresel gövdeli gabadiondur. İçten kalınlaştırılmış yuvarlak ağızla sonlanmaktadır. İç yüzeyde yoğun çark izi mevcuttur. Dış yüzeydeki izler perdahlanarak düzeltilmiştir. Kabın merkezine doğru hafifçe çukurlaşan düz diplidir.

Form H-8: (Kat. No.295) Yarı-küresel gövdeli gabadiondur. Ağız kısmı içe doğru hafifçe daraldıktan sonra dışa çekik, kare kesitli ağızla sonlanmaktadır.

Form H-9: (Kat. No.296) Küresel gövdeli gabadiondur. İç yüzeyde yoğun çark izi görülmektedir. Ağız içten kalınlaştırılarak dışa taşkın sivri bir çıkıntı oluşturulmuştur. Benzer formlar *Panaztepe*'de 10-12. yüzyıl kontekstlerinde bulunmuştur.[642]

Form H-10: (Kat. No.297) Diyagonal gövdeli diskostur. İçten kalınlaştırılan ağız sivri dudakla sonlanmaktadır. Parça 07BBS04 no.lu sondajda fırın yıkıntısı içerisinde bulunmuştur. Tamamen cüruflaşmıştır.

Form H-11: (Kat. No.298) Diyagonal gövdeli diskostur. İçten kalınlaştırılmış ağız dışa doğru sivri bir çıkıntı yaparak sivri dudakla sonlanmaktadır. Parça 07BBS04 no.lu sondajda fırın yıkıntısı içerisinde bulunmuştur. Tamamen cüruflaşmıştır.

Form H-12: (Kat. No.299-301) Yonca biçiminde ağza sahip oinokheiondur. Birbirinden farklı boyutlarda üç farklı kaba ait ağız ve kulp parçaları bulunmuştur. Kaplar dar boyunlu, küresel gövdeli, ince yassı kulpludur. Ağzın biçimlendirilmesinde farklılıklar görülmektedir. H-12A, ağza doğru incelerek sivri dudakla sonlanmaktadır. Boyun kısmında yoğun çark izi görülmektedir. H-12B, içten ve dıştan kalınlaştırılmış yuvarlak dudakla sonlanmaktadır. Benzer bir örnek, Panaztepe'de 10-12. yüzyıllara ait

[640] S. Mimaroğlu (2010). Panaztepe Bizans Dönemi sırsız seramikleri. *XIII. Ortaçağ ve Türk dönemi kazıları ve sanat tarihi araştırmaları sempozyumu bildirileri* (Haz. K. Pektaş, et. al.) İstanbul: Ege Yayınları, ss. 443-452, s.447, 452, lev.3. tab.6/7.
[641] A. Sabuncu (2007). Çanak-çömlek. *Kumkale: Toros eteklerinde bir Haçlı kalesi* (H. Çambel ve R. Günay ile birlikte). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 95-217, s.179-180, çiz. 16/41.
[642] Mimaroğlu (2010), s.447, 451, lev.3. tab.6/4.

kontekstlerde bulunmuştur.[643] H-12C, Basit ağızla sonlanmaktadır. Boyutları nedeniyle bu formlara ait olması muhtemel bir kaide parçası ele geçmiştir. (Kat. No. 302) Kaide parçasının fırınlanmamıştır.

Kontekst verilere göre yerel üretim olduğu tespit edilen ve birçoğu fırın çevresindeki cüruflaşmış atık malzemeden oluşan Form H1 ve H12 arasındaki tüm örnekler, 10-11. yüzyıllara tarihlendirilmiştir. Sayılan buluntular arasında az sayıda kapalı formlara ait parça tespit edilmiştir. Bu dönemde üretilen servis kaplarının birçoğu kalın cidarlı, küresel gövdeli, geniş ağızlı formlardan oluşmaktadır. Anadolu'da ilk örnekleri, 8-9. yüzyıllarda görülmeye başlanan kalın cidarlı kapların üretiminin, ekonomik değişimle birlikte işçilikteki gerileme ya da daha dayanıklı kapların talep edilmesi nedeniyle Orta Bizans Döneminin başından 10-11. yüzyıllara kadar sürdüğü anlaşılmaktadır. 7. yüzyıldan itibaren görülmeye başlanan içten kalınlaştırılmış ağız kenarı sonraki yüzyıllarda daha geniş ve belirgin bir bant biçiminde üretilmeye devam edilmiştir. Sırsız üretimler ayasonda bulunan az sayıdaki dip parçası nedeniyle bu dönemde yerel üretim örneklerinin düz ya da ortaya doğru hafifçe çukurlaşan dip şeklinde üretildiği tespit edilmiştir. Hızlı dönen çarkta seri biçimde üretilen kapların üzerindeki çark izleri nadiren düzeltilmiştir. Bu dönemde üretilen kaplar oldukça sadedir. Az sayıda örneğin kap yüzeyinde kazıma tekniğinde dalgalı çizgiler görülmektedir.

Form H-13: (Kat. No.303) Yonca biçiminde ağza sahip oinokheiondur. H-12 formuna göre küçük boyutludur. Kabın boyutları küçük olduğundan içkilerin değil az miktarda dökülen yağ, sos gibi sıvıların servisinde kullanılmış olmalıdır.

Form H-14: (Kat. No.304) Küresel gövdeli koupadır. Ağız dışa doğru açılarak dışa çekik, sivri dudakla sonlanmaktadır. Ağızdan başlayarak gövdenin alt kısmında sonlanan tek dikey kulpludur.

Form H-15: (Kat. No.305) Hafifçe dışa çekik, sivri dudakla sonlanan skouteliondur. Ortaya doğru çukurlaşan düz diplidir. Gövde ağza doğru dik bir şekilde uzanmaktadır. Günlük kullanım için üretilmiş basit bir formdur. 08BBS35 no.lu sondajda pithos içerisinde bulunması ölçek/modiolos ya da maşrapa/mastrapas işleviyle de kullanılmış olabileceğini göstermektedir.

[643] Mimaroğlu (2010), s.447, 451, lev.3. tab.6/4,6.H-12B.

Form H-16: (Kat. No.306) Yarı-küresel gövdeli mouchroutiondur. İçten kalınlaştırılmış ağzı dışa çekik sivri dudakla sonlanmaktadır. Benzer bir örnek Anaia'da 13. yüzyıl başı-14. yüzyıl başına ait kontekstlerde bulunmuştur.[644]

Form H-17: (Kat. No.307) Diyagonal gövdeli gabbadiondur. Dıştan kalınlaştırılan ağız sivri dudakla sonlanmaktadır. Form bakımından paralel bir örnek tek renk sırlı seramikler arasında Phokis'te 12. yüzyıla tarihlendirilmiştir.[645]

Form H-18: (Kat. No.308) Küresel gövdeli diskostur. Ağız kısmı içten ve dıştan kalınlaşarak yuvarlak dudakla sonlanmaktadır.

Form H-19: (Kat. No.309-310) Diyagonal gövdeli gabadiondur. Ağzın şekillendirilmesine göre iki farklı profil mevcuttur. H-19A'da gövde ağız kısmında içe doğru keskin bir dönüş yaptıktan sonra dışa çekik, kare kesitli ağızla sonlanmaktadır. H-19B'de ise Gövde içe doğru kıvrılmadan hafif bir C kıvrımıyla dışa çekik ağızla sonlanmaktadır.

Form H-20: (Kat. No.311) Küresel gövdeli mouchroutiondur. Ağız içten kalınlaşarak dışa doğru sivri dudakla sonlanmaktadır.

Beybağ'da yapılan çalışmalarda 11-12. yüzyıllar arasında tespit edilen formlar arasında geniş mouchroution formunda servis kapları yoğun olarak üretilmiştir. Sağlam örneklerin bulunduğu koupalar yerel üretimler arasında bu dönemde görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde kapların özellikle ağız kenarında ve bazı örneklerde dış yüzeyde dalgalı çizgiler halinde kazıma tekniğinde süslemeler daha fazla görülmeye başlanmıştır. Ekonomik sebepler nedeniyle yemek alışkanlıklarının değişerek baharatlarla tatlandırılmış sulu yemeklerin tercih edilmeye başlanması, 10. yüzyıldan itibaren diskos formlarının artık nadiren üretilmesine neden olmuştur. Kontekst verilere göre yerel üretim örneklerden oluşan Form H13 ve H20 arasındaki tüm örnekler, 11-12. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

Form H-21: (Kat. No.312-313) Yarı-küresel gövdeli mouchroutiondur. İçten kalınlaştırılmış ağız kenarı dışa çekiktir. Temel olarak H-20'ye benzer. Ağız içten geniş bir bant şeklinde görülmektedir. İki dikey kulpludur.

---

[644] Z. Mercangöz ve S. Mimaroğlu (2011). Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia Kazısı 2010 yılı çalışmaları. *XIV. Ortaçağ ve Türk dönemi kazıları ve sanat tarihi araştırmaları sempozyumu bildirileri* (Haz. A. Baş, et. al.). Konya: Kömen Yayınları, s.411, 415, tab.3/2.

[645] Armstrong (1989), s.23, fig.14.18.

Form H-22: (Kat. No.314-315) Yarı-küresel gövdeli mouchroutiondur. Ağzı içten kalınlaştırılmış sivri dudakla sonlanmaktadır.

Form H-23: (Kat. No.316) Diyagonal gövdeli diskostur. Ağız içten ve dıştan kalınlaşarak yassı, kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Benzer bir örnek Anaia'da[646] 13. yüzyıl başı-14. yüzyıl başı, Panaztepe'de[647], 10-11. yüzyıllara ait kontekstlerde bulunmuştur.

Form H-24: (Kat. No.317) Yarı-küresel gövdeli gabadiondur. Dışa çekik ağız içten ve dıştan keskin birer çıkıntı yapmaktadır. Formun benzerlerine Anaia'da[648] 12-13. yüzyıl, Kumkale'de[649], 12. yüzyıl-14. yüzyılın ilk yarısı, Korinth'te[650] 11. yüzyıl, Ras'ta[651] 12-13. yüzyıllara ait kontekstlerde bulunmuştur. Aynı zamanda bu merkezlerdeki tek sırlı seramikler içerisinde de form bakımından benzer örnekler tespit edilmiştir.

Form H-25: (Kat. No.318) Diyagonal gövdeli gabadiondur. Ağza doğru kalınlaşan gövdenin dış yüzeyinde keskin bir profil yer almaktadır. Ağız dışa çekik sivri dudakla sonlanmaktadır. Ağız üstten bir bant şeklinde seçilmektedir.

Form H-26: (Kat. No.319) Küresel gövdeli gabadiondur. Genişçe dışa çekik basit dudakla sonlanmaktadır.

Form H-27: (Kat. No.320) Küresel gövdeli, dar boyunlu lagenadır. Ağız hafifçe dışarı doğru açılarak sivri dudakla sonlanmaktadır. Ağzın altından başlayarak omuzda sonlanan tek dikey kupludur. Dış yüzeyinde bezeme amaçlı açılmış yivler ve kazıma tekniğinde yapılmış çizgi bezekler bulunmaktadır. Benzer bir form, Sparta'da 13. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.[652]

Form H-28: (Kat. No.321) Küresel gövdeli kaukiondur. Gövde hafifçe dışa açılarak basit dudakla sonlanmaktadır. Küçük boyutlu olduğundan baharat servisinde ya da içki içilmesinde kullanılmış olmalıdır.

Form H-29: (Kat. No.323) Yarı-küresel gövdeli kaukiondur. Gövde orta kısmında keskin bir dirsek yaparak hafifçe dışa açılmaktadır. Basit dudakla sonlanmaktadır. Küçük boyutlu kap, Form H-28 gibi bir işlevle kullanılmış olmalıdır.

---

[646] Mercangöz ve Mimaroğlu (2011), s.411, 415, tab.3/4;
[647] Mimaroğlu (2010), s.447, 451, lev.2. tab.5/4.
[648] Doğer (2005), s.113, 123, tab.IX/c.
[649] Sabuncu (2007), s.179-180, çiz. 16/95.
[650] Sanders (2003), s.36, 38, fig.4/12.
[651] Popovic (1989), s.123, fig.4/3.
[652] Sanders (1993), s.269-270, fig 7/35.

Form H21 ve H29 arasındaki kapların tamamı sırlı seramiklerle aynı alanlarda bulunmuştur. Yerel üretim olan kaplar, sikke ve seramik veriler ışığında 12. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir. 12. yüzyıl-13. yüzyıl ortasında seramiklerde mouchroution formundaki kapların yerel üretimler arasında geniş yer tuttuğu tespit edilmiştir. 10-11. yüzyıllarda görülmeye başlanan iki dikey kuplu bu örnekler, yemek alışkanlıklarının bir parçası olarak üretilmeye devam edilmiştir. Diskos formlarının az üretilmesi ve porsiyonlar halinde yemeğin yenmesi için skoutelion ya da gabadion formlarının görülmemesi, bu ihtiyaçlar için daha zarif ve cazip olan sırlı kapların tercih edilmesinden kaynaklanmaktadır. Daha önce örneklerinin görülmediği kaukion formlarının üretilmesi, özellikle çok miktarda sulandırılmış içkilerin içilmesinde kullanıldıklarını göstermektedir.

2.2. Mutfak ve Depolama Kapları

2.2.1. Pişirme kapları (Khytralar)

Stratonikeia, Beybağ ve Kurudere'de yapılan çalışmalarda pişirme işleviyle kullanılan khytra formundaki kaplara ait parçalar bulunmuştur. Beybağ'da 28 adet ağız ve 1 adet dip parçası, Stratonikeia'da 2 adet tüme yakın ve 10 adet ağız parçası ile Kurudere'de 1 adet tüme yakın örnek bulunmuştur. Üzerindeki yoğun yanık izlerinden ve hamur yapısından dolayı khytra formları ile birlikte kullanılmış olduğu belirlenen Beybağ'da 16 adet, Stratonikeia'da 3 adet kapak parçası dahil olmak üzere Orta Bizans Dönemine ait toplam 61 adet parça incelenmiştir.

Hamur yoğun mikalı, kahverengi, açık kahverengi ya da nadiren kırmızı-sarı, kırmızı-kahverengi, pembe-kahverengi renklerdedir. Bazı örneklerin hamuru yandığında gri-kahverengi bir renk almıştır. (Muns. 10R 4/2) Pişirme işleviyle kullanılan kapların ısıya dayanıklı olması için hamur içerisine kuvars ve kireç katkı eklenmiştir. (Kat. No. 322, 326, 333, 338, 339, 342, 343, 345, 346, 349, 352, 363, 364, 366) Bazı örneklerde sadece kuvars parçaları seçilmektedir. (Kat. No. 319, 321, 324, 328, 330, 335, 341, 350, 351, 357-361) Bir kısmında sadece kireç kullanılmıştır. (Kat. No. 313, 315, 317, 318, 320, 323, 324, 329, 331, 336, 340, 344, 353, 354, 356, 366) Servis kaplarında ve diğer mutfak kaplarında olduğu pişirme işleviyle kullanılan kaplarda da demir oksit parçacıklar halinde kesitte görülebilmektedir. (Kat. No. 318, 337, 348, 364) Yüzyıllara göre hamur içerisine eklenen katkılarda farklılık tespit edilmemiştir. Buluntuların özellikle fırın çevresinde bulunan örnekleri tamamen cüruflaştığı için hamur özellikleri tespit edilememiştir. (Kat. No. 314, 316, 327, 332, 334, 336, 345, 355) Bazı parçalar üzerinde kırmızı renkte astar bulunmaktadır. (Kat. No. 328, 345, 348) Kapların astarlanmasının yaygın bir uygulama olduğu ancak parçalar yoğun olarak ısıya maruz kaldıklarından astarlarının tahrip olduğu düşünülmektedir.

İncelenen buluntular arasında yirmi beş farklı form tespit edilmiştir:

Form İ1-1: (Kat. No. 313-316) Küresel gövdeli, geniş ağızlı khytradır. Dıştan kalınlaştırılan ağız sivri dudakla sonlanmaktadır. Ağzın üstünde ince bir yiv yer alır. Ağzın altından başlayarak gövdenin altında sonlanan, kalın, dikey kupludur.

Form İ1-2: (Kat. No. 317-318) Küresel gövdeli khytradır. Dıştan kalınlaştırılan ağız yuvarlak dudakla sonlanmaktadır. Ağzın üstünde iki adet yiv yer alır. Ağzın altından başlayarak gövdenin altında sonlanan, kalın, dikey kupludur.

Form İ1-3: (Kat. No. 319) Yarı-küresel gövdeli khytradır. Dışa çekik ağız yatay bir bant görünümündedir. Kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Ağzın altından başlayarak gövdenin altında sonlanan, kalın, dikey kupludur.

Form İ1-4: (Kat. No. 320-321) Yarı-küresel gövdeli khytradır. Dıştan kalınlaştırılan ağız hafifçe dışa çekik yuvarlak dudakla sonlanmaktadır. Ağız kenarında bir adet yiv yer alır. Ağzın altından başlayarak gövdenin altında sonlanan, kalın, dikey kupludur. Benzer formlar Amorium'da 10-11. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.[653]

Form İ1-5: (Kat. No. 322) Küresel gövdeli, dar ağızlı khytradır. İçten kalınlaştırılan ağız basit dudakla sonlanmaktadır. Ağzın altından başlayarak gövdenin altında sonlanan, kalın, dikey kupludur.

Form İ1-6: (Kat. No. 323-325) Yarı-küresel gövdeli khytradır. Gövde ağza doğru daralmaktadır. İçten kalınlaştırılan ağız dışa çekik kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. İçte kapağın oturması için keskin bir çıkıntı oluşturur. Kulp parçası tespit edilmemiştir. Benzer formlar Hierapolis'te[654] 10. yüzyıl, Saraçhane'de[655] 11. yüzyıl ortası, Sparta'da[656] 12. yüzyılın ikinci yarısı, Kırım'da[657] 10. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form İ1-7: (Kat. No. 326) Yarı-küresel gövdeli khytradır. Gövde ağza doğru daralmaktadır. Gövde kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Ağzın üstünde bir adet yiv yer alır. Ağzın hemen altından başlayan kalın kulp izleri tespit edilmiştir.

Form İ1-8: (Kat. No. 327) Yarı-küresel gövdeli khytradır. Gövde ağza doğru daralarak dışa çekik yuvarlak dudakla sonlanmaktadır. Kulp parçası tespit edilmemiştir. Benzer bir örnek Saraçhane'de 10. yüzyıla ait kontekstlerde bulunmuştur.[658]

---

[653] B. Böhlendorf (2010). Die Mittelbyzantinische Keramik aus Amorium. *Byzanz – das Römerreich im Mittelalter, Teil 2, 1 Schauplätze* (Ed. F. Daim ve J. Drauschke). Verlag des Römisch-Germanischen Zentralmuseums, ss. 345-371, s.359, res.12/8.

[654] A. Zaccaria Ruggiu ve D. Cottica (2007). *Hierapolis di Frigia fra tarda antichità e XI secolo: l'apporto dello studio degli spazi domestici nell'insula 104*. *RdA*, 31, 139-189, Tav. XXVI-XLIX, s.174, fig.10/c.

[655] Hayes (1992), s.122, 188, fig.68/34.

[656] Sanders (1993), s.277-278, fig 13/60.

[657] A. Sazanov (1998). Medieval contexts of Kerch: Byzantine pottery deposits of VII-XII AD. *Journal of Historical, Philological and Cultural Studies*, V, 50-88, s.59, şek. 30.

[658] Hayes (1992), s.116, 182, fig.62/15.

Form İ1-9: (Kat. No. 328) Büyük boyutlu, küresel gövdeli khytradır. Gövde ağza doğru daralarak dışa çekik sivri dudakla sonlanmaktadır. Ağzın altından başlayarak gövdenin ortasında sonlanan, yassı, dikey kupludur.

Form İ1-10: (Kat. No. 329) Küçük boyutlu, küresel gövdeli mastrapastır. Boyutları, geniş ağzı ve kulbun biçimi nedeniyle pişirme işleviyle kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Ancak üzerindeki kullanımdan kaynaklanan yoğun yanık izleri pişirme aşamasının bir parçası olarak sıcak sıvıların alınıp boşaltılmasında kullanıldığını göstermektedir. Ağız dışa çekik kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Bu dönemde khytra formlarında görülen örneklerden farklı olarak; yassı, dikey kulp ağzın üstünden başlayarak gövdenin altında sonlanmaktadır.

Form İ1-11: (Kat. No. 341-342) Küresel gövdeli khytradır. Gövde ağza doğru daralarak dıştan geniş bir bant şeklinde kalınlaştırılmış, dışa çekik ağızla sonlanmaktadır. Ağız kenarından başlayan, kalın, dikey kupludur.

Form İ1-12: (Kat. No. 343) Küresel gövdeli khytradır. Gövde ağza doğru daralarak dıştan geniş bir bant şeklinde kalınlaştırılmış, dışa çekik ağızla sonlanmaktadır. Ağzı kenarından başlayan, kalın, dikey kupludur. Benzer formlar, Amorium'da[659] 8. yüzyıl-9. yüzyıl başına, Saraçhane'de 10. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.660

Form İ1-13: (Kat. No. 344) Küresel gövdeli khytradır. Gövde ağza doğru daralarak dışa çekik kare kesitli ağızla sonlanmaktadır. Ağzı kenarından başlayan, dikey kulp, gövdenin ortasında sonlanmaktadır. Formun benzerleri Amorium'da[661] 8. yüzyıl-9. yüzyıl başı, Saraçhane'de[662] 8. yüzyılın ikinci yarısı, Kırım'da[663] 10. yüzyıla ait kontekstlerde bulunmuştur.

Beybağ'da yürütülen kazı çalışmalarında elde edilen verilere göre; Form İ1-1 ve İ1-10 arasındaki örnekler 10-11. yüzyıllara tarihlendirilmiştir. Bu dönemde ilginç bir bulgu olarak Form İ1 ve İ3'ün Geç Roma Döneminde görülen Sigillata Seramiklerin ağız profillerine benzemektedir. Ancak Kontekst olarak 07BBS04 no.lu sondajda bulunan seramikler kesin olarak Beybağ'da 10-11. yüzyıllar arasında üretilen örneklerdir. Form İ1 formuna ait çok sayıda hatalı fırınlanmış artık malzemenin bir

[659] Böhlendorf (2010), s.352, res.7/6.
[660] Hayes (1992), s.114, 180, fig.60/19.
[661] Böhlendorf (2010), s.349, res.4/4.
[662] Hayes (1992), s.110, 175, fig.55/63.
[663] Sazanov (1998), s.72, şek. 9/26.

arada bulunması buradaki üretimin büyük bir kısmını da khytra formlarının oluşturduğunu göstermektedir. Gövde biçimleri ve gövdenin ortasından eklenen kalın kulplar, bu dönemde yerel bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Kupların ağzın oldukça altından başlaması genellikle çift kuplu olarak üretildiklerini göstermektedir. Form İ3 gibi geniş ağızlı örnekler, olasılıkla su ısıtma ya da taşıma amacıyla kullanılmıştır. Başkent ve Anadolu'daki üretimlere benzer şekilde üretilmiş bazı formlar da tespit edilmiştir. Bu örnekler kırık olduğundan yerel formlar ile gövde biçimleri karşılaştırılamamıştır. Ancak hem ağız profillerindeki farklılık hem de kulpların üzerinde görülen parmak baskılar, Orta Bizans Döneminde özellikle 10-11. yüzyıllar için ayırıcı özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır.[664]

Khytra örnekleri ile birlikte bulunan çok sayıda kapak parçası mevcuttur. Temel olarak disk formunda, tutamaklı, kalın cidarlı kapakların kullanımının daha yaygın olduğu tespit edilmiştir. (Kat. No. 332-339) Bu dönemde hala az da olsa kullanılmaya devam edilen diğer kapak formu, diyagonal gövdeli ve tutamaklı, Erken Bizans döneminde yaygın olarak kullanılan örneklerdendir. (Kat. No. 330-331) Ancak tutamakları oldukça küçülmüştür.

Bu dönemde kullanılan diğer üçüncü bir kapak formu küresel gövdeli ve derindir. (Kat. No. 372-374). Küresel gövdeli kapakların uçları dik olarak pişirme kabına oturmaktadır. Bu kısım bir bant şeklinde dışarıdan görülmektedir. Diğer kapak formlarına göre daha ince cidarlı ve süslüdür. İki örnek üzerinde dış yüzeyde hamur kazıma tekniğinde yapılmış dalgalı çizgiler mevcuttur.

Form İ1-14: (Kat. No. 345) Küresel gövdeli khytradır. Gövde ağza doğru daralarak genişçe dışa çekik, kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Kulp ağız kenarından oldukça yüksektir. Gövdenin ortasında sonlanmaktadır. Yassı, dikey kupludur. Dış yüzeyde gövde üzerinde düzenli yivler görülmektedir. Benzer örnekler, Hierapolis'te[665], 10. yüzyıl, Labraunda'da[666] 11-13. yüzyıl, Saraçhane'de[667] 10-12. yüzyıl, Sparta'da[668] 13. yüzyıl ortasına ait kontekstlerde bulunmuştur.

[664] Hayes (1992), s. 128, 193, fig. 73.3; Böhlendorf (2010), s. 349-350.
[665] Zaccaria Ruggiu ve Cottica (2007), s.174, fig.10/a.
[666] L. Karlsson, (2009). Labraunda 2008: A preliminary report on the Sweedish excavations with contributions by Jesper Bild and Olivier Henry", *Opuscula*, 2: 57-87, s.68, fig.22b.
[667] Hayes (1992), s.55-56, lev.20/15.
[668] Sanders (1993), s.278-279, fig.13/.63.

Form İ1-15: (Kat. No. 346) Yarı-küresel gövdeli, dar ağızlı khytradır. Gövde ağza doğru daralarak genişçe dışa çekik, kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Kulp tespit edilememiştir.

Form İ1-16: (Kat. No. 347) Yarı-küresel gövdeli, dar ağızlı khytradır. Gövde ağza doğru daralarak dışa çekik, kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Ağız üzerinde bir adet yiv görülmektedir. Kulp tespit edilememiştir.

Form İ1-17: (Kat. No. 348-351) Küresel gövdeli, dar ağızlı khytradır. Gövde ağza doğru daralarak genişçe dışa çekik, basit dudakla sonlanmaktadır. Kulp ağız kenarından başlayarak ağızdan yüksek bir noktadan dönüş yaparak gövdenin ortasında sonlanmaktadır. Formun 11. yüzyıl ortası-12. yüzyıla tarihlendirilen erken örneklerinde gövde daha yüksektir. Form İ1-17A'da keskin ağız ince ve basit dudakla sonlanırken Form İ1-17B'de ağız gövdeden yukarı doğru hafifçe kalınlaştırılmış ağızla sonlanmaktadır. Form İ1-17C olarak adlandırılan 12. yüzyıl-13. yüzyıl başına ait geç örneklerde ise gövde daha kısadır. Benzer buluntular Hierapolis'te[669] 10. yüzyıl Labraunda'da[670] 11-13. yüzyıl, Saraçhane'de[671] 10-12. yüzyıl, Kırım'da[672] 11. yüzyıl kontekstlerinde bulunmuştur.

Form İ1-14 ve İ1-17 arasındaki formlar, Orta Bizans Döneminin sonuna ait formlardır. Genel olarak 11-12. yüzyıllara tarihlendirilmiştir. Bulunan örnekler arasında önceki örneklere göre daha dar ağızlı ve küçük pişirme kapları üretilmiştir. Bu dönemde yassılaşan kulp ağzın üst kısmını aşan bir yüksekliğe sahiptir.

Tutamaklı, disk biçimli kapakların yanı sıra 11. yüzyıl ortasından itibaren yeni bir kapak türü görülmeye başlanmıştır. (Kat. No. 352, 354-355) Kapağın ortasından ya da kenarından yukarı doğru çıkan tek kulplu bu örnekler üzerinde genellikle buhar çıkışı için birkaç delik bulunmaktadır. Bu dönemde yine bir yenilik olarak kapaklar üzerinde damga, kazıma bezemeler daha fazla görülmektedir.

Form İ1-18: (Kat. No. 356) Küresel gövdeli, dar ağızlı khytradır. Gövde ağza doğru daralarak kalınlaşan, dışa çekik, sivri dudakla sonlanmaktadır. Ağzın iç kısmında kapağın oturması için hafif bir girinti mevcuttur. Kulp tespit edilememiştir.

---

[669] Zaccaria Ruggiu ve Cottica (2007), s.174, fig.10/a.
[670] Karlsson (2009), s.68, fig.22b.
[671] Hayes (1992), s.55-56, 116, 182, lev.20/15, fig.62/15.
[672] Sazanov (1998), s.77, şek. 15/.31, 33.

Form İ1-19: (Kat. No. 357-358) Küresel gövdeli khytradır. Gövde ağza doğru daralarak kalınlaşan, dışa çekik, yuvarlak dudakla sonlanmaktadır. Ağzın iç kısmında kapağın oturtması için hafif bir girinti mevcuttur. Yassı kulp ağız kenarı ile aynı hizada başlayarak gövdenin ortasında sonlanmaktadır. Benzer formlar Saraçhane'de[673] 10-12. yüzyıllara, Sparta'da[674] 12. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir.

Form İ1-20: (Kat. No. 359) Gövdesi ağza doğru daralarak kalın, dışa çekik, kare kesitli dudakla sonlanan khytradır. Ağzın iç kısmı kapağın oturtması dışa taşkın olarak yapılmıştır. Kulp tespit edilmemiştir.

Form İ1-21: (Kat. No. 360) Küresel gövdeli khytradır. Gövde ağza doğru daralarak kalınlaşan, dışa çekik, yuvarlak dudakla sonlanmaktadır. Ağzın iç kısmında kapağın oturtması için hafif bir girinti mevcuttur. Kulp tespit edilmemiştir.

Form İ1-22: (Kat. No. 361) Gövdesi ağza doğru daralarak kalın, dışa çekik, yuvarlak kesitli dudakla sonlanan khytradır. Ağzın iç kısmında kapağın oturması için hafif bir girinti mevcuttur. Kulp ağız ile aynı hizadan başlamaktadır.

Form İ1-23: (Kat. No. 362) Ağza doğru daralan küresel gövde, dışa katlı yuvarlka ağız kenarı ile sonlanmaktadır.

Form İ1-24: (Kat. No. 363) Küresel gövdeli, dar ağızlı khytradır. Gövde ağza doğru daralarak dışa çekik, basit dudakla sonlanmaktadır. Kulp tespit edilmemiştir. Benzer formlar Hierapolis'te[675] 10. yüzyıl, Labraunda'da[676] 11-13. yüzyıl, Saraçhane'de[677] 11. yüzyılın ilk yarısı, Limyra'da[678] Orta Bizans Dönemine ait kontekstlerde bulunmuştur.

Form İ1-25: (Kat. No. 364) Küresel gövdeli, dar ağızlı khytradır. Gövde ağza doğru daralarak geniş, dışa çekik, basit dudakla sonlanmaktadır. Kulp tespit edilmemiştir. Dış yüzeyde yoğun çark izi görülmektedir.

Form İ1-26: (Kat. No. 365) Diyagonal gövdeli, geniş ağızlı mastarapastır. Ağzın altından başlayarak gövdenin alt kısmında sonlanan kalın, dikey tek kulpludur. Boyutları ve üzerindeki yoğun yanık izi nedeniyle pişirme işleminin bir parçası olarak

[673] Hayes (1992), s.57-58, lev.20/16.
[674] Sanders (1993), s.277-278, fig 13/60.
[675] Zaccaria Ruggiu ve Cottica (2007), s.174, fig.10/a.
[676] Karlsson (2009), s.68, fig.22b.
[677] Hayes (1992), s.121, 187, fig.67/22.
[678] Vroom (2005b), s.621, fig.3.

kullanıldığı anlaşılmaktadır. Faenza'da 13. yüzyıla tarihlendirilen benzer bir örnek tespit edilmiştir.[679]

Form İ1-18 ve İ1-25 arasındaki formlar, kontekst verilere göre 12. yüzyıl ortası-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir. Bu dönemde 11-12. yüzyıllarda görülen dışa çekik ağızlı formlara daha az görülmektedir. Kalınlaştırılmış ve iç kısmında kapağın oturması için bir girinti bulunan küresel gövdeli khytra formları bu dönemde yoğun olarak görülmektedir.

11. yüzyıl ortasından itibaren görülen tek kulplu, disk biçimli kapak formlarının bir değişiklik göstermeden kullanılmaya devam edildiği tespit edilmiştir. Kapak formlarının benzerleri Anadolu'da Daskyleion ve Samsat kazılarında aynı tarihlere ait buluntular arasında tanımlanmıştır.[680] Diyagonal gövdeli ve tutamaklı kapak formları da bu dönemde halen görülmektedir. (Kat. No. 370-371) Kalınlaşan tutamak kısmı belirgindir.

2.2.2. Kızartma kapları (Tagenionlar)

Çalışma kapsamında Beybağ'dan 2 adet ve Stratonikeia'dan 1 adet olmak üzere kızartma tavalarına ait 3 adet ağız-tutamak parçası incelenmiştir.

İncelenen tüm örnekler pişirme esnasında ahşap bir çubukla birlikte kullanılan kısa saplı, sığ gövdeli kızartma kapları/pateralardır. Tüm örneklerin hamurunda çok yoğun mika görülür. Isıya karşı dayanıklı olmasını sağlamak için büyük parçalar halinde ve sık olarak kuvars katkı kullanılmıştır. Bir örnekte hamur içerisinde kuvarsın yanı sıra küçük kireç parçaları da tespit edilmiştir. Hamur renkleri kahverengi ve pembe kahverengidir. Kaplar üzerinde herhangi bir astar kalıntısı tespit edilememiştir. Her iki form da 12. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

İncelenen örneklerde iki farklı form tespit edilmiştir:

Form B2-1: (Kat. No. 375) Kare kesitli ağızla sonlanan, diyagonal gövdeli pateradır. Pişirme esnasında ahşap sapın takılması için içi boş, yuvarlak, kısa bir sap kısmı mevcuttur.

[679] Gelichi (1986), s.374, fig.26/4.
[680] Doğer (2012b), s.58, tab.63/298-300; Redford 1995, s.75, fig.9/HH.

Form B2-2: (Kat. No. 378-379) Dışa çekik, yuvarlak kesitli ağızla sonlanan, diyagonal gövdeli pateradır. Tutamak kısmı Form B2-1'e benzer. Çapı oldukça dardır. Ağızda kapağın oturtulması için hafifçe bir girinti yer alır. Ağız formu khytra formları arasındaki Form İ1-22'ye benzemektedir.

2.2.3. Tekneler (Lekaneler)

Stratonikeia'da 1 adet, Beybağ'da 7 adet ağız parçası incelenmiştir. Hamur yoğun mikalı, kırmızı-kahverengi, kahverengi ve açık kahverengi renktedir. Örneklerin birçoğunda hamur içerisinde kireç ve kuvars parçaları görülmektedir. İki örnekte sadece kireç tespit edilmiştir. (Kat. No. 403, 407, 408) Bir örnekte hamur içerisinde hiç katkı eklenmemiştir. (Kat. No. 410)

Örneklerin birçoğunun üzerinde kazıma ya da baskı tekniğinde bezemelerin olması ve derin formlar oluşu, bu kapların krater olarak da kullanılmış olabileceğini düşündürmüştür. Bizans Dönemi kaynaklarında şarap ve suyun karıştırılması için kullanılan krater formundan kaynaklarda sıkça bahsedilmesi ancak kazı buluntuları arasında tanımlanmış örneklerin az oluşu forma dair kesin bilgiler elde edilmesini engellemiştir. Bu nedenle Beybağ'da yapılan kazı çalışmalarında bulunan çok geniş ve derin olan seramik kaplara ait parçalar lekane olarak tanımlanmıştır.

Kapların ağız kenarında ve dış yüzeylerinde kazıma tekniğinde yapılmış dalgalı çizgiler görülmektedir. Bir örnekte ağız kenarında baskı tekniğinde yapılmış dört kollu yıldız motifleri görülmektedir. (Kat. No. 405) Beybağ üretimi magarikonlarda ve mutfak kapları üzerinde sıkça görülen yıldız motiflerinin görülmesi 10-11. yüzyıllarda başlamıştır. Bazı parçalarda kırmızı renkte astar tespit edilmiştir. (Kat. No. 404, 405, 407-410)

İncelenen örnekler arasında sekiz farklı form tespit edilmiştir:

Form İ3-1: (Kat. No. 403) Yarı-küresel gövde S profili çizerek dışa çekik, basit dudakla sonlanmaktadır.

Form İ3-2: (Kat. No. 404) Yarı-küresel gövde geniş, dışa çekik ağızla sonlanmaktadır. Kalınlaşan kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Geniş ağız kenarı üzerinde kazıma tekniğinde dalgalı bir çizgi motifi görülmektedir. Form bakımından sırsız servis kaplarındaki Form H-1'e benzemektedir.

Form İ3-3: (Kat. No. 405) Diyagonal gövde S profili çizerek dışa çekik, basit dudakla sonlanmaktadır. Form bakımından sırsız servis kaplarındaki Form H-1'e benzemektedir.

Form İ3-4: (Kat. No. 406) Gövde içten ve dıştan kalınlaştırılmış üçgen kesitli ağızla sonlanmaktadır. 07BBS04 no.lu sondajda fırın içerisinde bulunan cüruflaşmış hatalı üretimlerden bir tanesi olduğundan çok küçük bir parça günümüze ulaşmıştır.

Form İ3-5: (Kat. No. 407) Küresel gövde dıştan kalınlaştırılmış ağızla sonlanmaktadır. Kabın dış yüzeyinde ince uçlu tarak benzeri aletle yapılmış dalgalı çizgiler görülmektedir. Form bakımında benzer örnekler Atina'da[681] 11. yüzyılın son çeyreği- 12. yüzyıl başına, Phokis'te[682] 12. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Form İ3-6: (Kat. No. 408) Yarı-küresel gövde hafif bir S profili çizerek dışa çekik, sivri ağızla sonlanmaktadır.

Form İ3-7: (Kat. No. 409) Yarı-küresel gövde S profili çizerek dışa çekik, sivri ağızla sonlanmaktadır.

Form İ3-8: (Kat. No. 410) Kalın diyagonal gövde ağız kenarına doğru incelerek dışa çekik, basit dudakla sonlanmaktadır.

Form İ3-1 ve 4 arasındaki örnekler kontekst verilere göre 10-11. yüzyıllara tarihlenmiştir. Form İ3-5 ve 8 arasındaki formlar ise 11. yüzyıldan 13. yüzyıl ortasına kadar üretilen kaplardır.

2.2.4. Havanlar (Olmoslar)

Beybağ'da 2 adet, Stratonikeia'da 2 adet ağız parçası bulunmuştur. (Kat. No. 411-414) Hamur renkleri açık kahverengi ve kahverengidir. Bir örnek tamamen yandığından gri renk almıştır. (10R 4/1) Yoğun mikalı hamur içerisinde kireç, kuvars ve taşçık gibi katkılar kullanılmıştır. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir. Kalın cidarlı kapların iki örneğinde dış yüzeyde kazıma tekniğinde dalgalı çizgi ve zikzak motifleri görülmektedir. Tüm örnekler 11. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

[681] Frantz (1938), s.466, fig.32/A18.
[682] Armstrong (1989), s.6, fig.3/14.

Kabaca biçimlendirilmiş olan kaplar form ve boyut olarak farklılıklar göstermektedir. Dört farklı form tespit edilmiştir:

Form İ4-1: (Kat. No. 411) Ağza doğru kalınlaşan diyagonal gövdelidir.

Form İ4-2: (Kat. No. 413) Diyagonal gövde basit ağızla sonlanmaktadır. İki dikey kulva sahiptir.

Form İ4-3: (Kat. No. 412) Form İ4-1'e benzemekle birlikte sığ ve küresel gövdelidir. Ağzı dıştan hafifçe incelerek kare kesitli dudakla sonlanmaktadır.

Form İ4-4: (Kat. No. 414) Yarı-küresel gövde hafifçe incelerek yuvarlak dudakla sonlanmaktadır. İki yatay kulpludur.

2.2.5. Süzgeç (İthmos)

Beybağ'da tüm halde bulunmuştur. (Kat. No. 415) Dışa çekik ağızlı, küresel gövdelidir. Dip kısmında küçük bir delik ve gövdenin altında bir sıra küçük delik mevcuttur. Kontekst verilere göre 11 yüzyıl ortası-12. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

2.2.6. Şarap hırsızları

Pithos içerisinden şarap ya da su gibi sıvıların kolayca alınmasını sağlayan bir kap formudur. Antik Çağda ve Bizans Döneminde kullanılan farklı formlar mevcuttur. Antik Çağda görülenler, iki ucu açık ve ortası şişkince olan tek dikey kulplu gereçlerdir. Amphoraların içerisine batırılıp doldurulduktan sonra üstteki ucun elle kapatılarak haznedeki şarabın akmasının engellenmesi sağlanmaktadır. Bilinen en geç tarihli örneklerini M.S. 7. yüzyıla ait batıklardan bildiğimiz bu örneklerin sonraki dönemlerde kullanımına ilişkin herhangi bir arkeolojik veri mevcut değildir.[683]

Hierapolis Arkeoloji Müzesi'ndeki sağlam bir örnek sayesinde Orta Bizans Döneminde işlevi kesin olarak tanımlanabilen bir başka kap formu kullanılmıştır.[684]

[683] G. Bass (1962). *Underwater excavations at Yassi Ada: A Byzantine shipwreck. Archäologischer Anzeiger*, 3. Berlin: de Gruyter, s.546, fig.7.

[684] D. Cottica (2007). Micaceous White Painted Ware from insula 104 at Hierapolis. *Byzas 7. Çanak: Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediterrenean Archaeological Contexts* (Ed: B. Böhlendorf-Arslan – A. O. Uysal ve J. Witte-Orr), İstanbul: Ege Yayınları, ss.255-272, s.264-265, fig.8, 10.

Form temel olarak çok dar ağızlı bir sürahiye benzemektedir. Gövdeye bitişik ve içi boş kulba ip bağlanarak kullanıldıkları düşünülmektedir. Pithos içerisine sarkıtıldığında geniş içi boş kulptan sıvı dolarken kap içerisindeki hava üstteki boşluktan çıkmaktadır. Günümüzde Kıbrıs'ta hala kullanıldığı bilinen bu tür kaplar, işlevi nedeniyle bilimsel kaynaklarda şarap hırsızı olarak adlandırılmıştır. Çalışma kapsamında oluşturulan terminolojide bu tür özel kapların kullanımına ve adlandırılmasına ilişkin bir bulguya rastlanmadığından çalışmalardaki genel adlandırma kullanılmıştır.

Bu kapların kalın ve içi boş kulp kısımlarına ait Stratonikeia'da 1 adet, Beybağ'da 3 adet parça bulunmuştur. (Kat. No. 418-421) Parçaların tamamı yerel atölyelerce üretilmiştir. Hamur yoğun mikalı, kireç katkılı, kahverengi, açık kahverengi ve pembe-kahverengi renklerdedir. Buluntular üzerinde astar tespit edilmemiştir. Tek bir örnekte kulp üzerinde kırmızı astar kalıntıları ve ince çizgilerden oluşan tarak bezeme görülmektedir. (Kat. No. 421) Hierapolis dışında benzer buluntular Troia[685] ve Seleukeia Sidēra'da[686] bulunmuştur. Tüm örnekler ele geçtikleri kontekste göre 11. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

2.2.7. Saklama kapları (Koureloslar)

Beybağ'da yapılan kazı çalışmalarında besinlerin saklanması amacıyla kullanılmış 3 tüm, 19 ağız, 1 dip ve 2 kapak olmak üzere toplam 25 adet buluntu incelenmiştir.

Hamur rengi kahverengi, açık kahverengi ve nadiren pembe-kahverengi renklerdedir. Çok yoğun mikalı hamur içerisinde neredeyse tüm örneklerde kireç bazılarında ise kireç ve kuvars katkı (Kat. No. 383, 388, 390, 393, 397) kullanılmıştır. Hamur içerisinde yerel üretimlerin birçoğunda olduğu gibi hamur içerisinde demir oksit küçük parçalar halinde görülmektedir. (Kat. No. 383, 399) Bazı parçaların hamurunda herhangi bir katkı tespit edilmemiştir. (Kat. No. 382, 384, 389) Tek bir örnekte sadece kuvars tespit edilmiştir. (Kat. No. 392) Bulunan sağlam örneklerden kapların ağız

[685] Hayes (1995), s.206, fig.5/67.
[686] E. Laflı (2003). Studien zu Hellenistischen, Kaiserzeitlichen und Spätantik-frühbyzantinischen tonunguentarien aus Kilikien und Pisidien (Südtürkei): der forschungsstand und eine auswahl von fundobjekten aus den örtlichen museen. Philosophischen Fakultät Der Universität Zu Köln, lev.257/d, 215-b.

kenarında ve dış yüzeyinde kırmızı astarın yaygın olarak kullanılmış olabileceği düşünülmektedir. (Kat. No. 378, 391, 396, 397)

Ele geçen saklama kapları/ kourelos formundaki örneklerde yirmi bir farklı form tespit edilmiştir:

Form İ2-1: (Kat. No. 378) Küresel gövdelidir. Gövde ağza doğru daralarak dışa, çekik geniş ağızla sonlanmaktadır. İçte kapağın oturması için geniş bir çıkıntı mevcuttur. Düz diplidir. Omuz kısmında eklenmiş üç dikey kulpludur.

Form İ2-2: (Kat. No. 379-381) Form İ2-1'e benzemekle birlikte fırın içerisinde bulunan cüruflaşmış hatalı üretim olduğundan ısının etkisiyle kısmen deforme olmuştur. Ağız kısmı geniş, dışa çekiktir. Kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. İçte kapağın oturması için geniş bir çıkıntı mevcuttur.

Form İ2-3: (Kat. No. 382) Dıştan kalınlaştırılmış ağız dışa doğru sivrilerek kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Ağız hafifçe dışarı doğru açılmaktadır.

Form İ2-4: (Kat. No. 383) Dıştan kalınlaştırılmış ağız dışa doğru sivrilerek kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. İçte kapağın oturması için küçük bir girinti mevcuttur.

Form İ2-5: (Kat. No. 384) Dıştan kalınlaştırılmış ağız yuvarlak kesitli dudakla sonlanmaktadır.

Form İ2-6: (Kat. No. 385) Dışa çekik geniş bir bant şeklindeki ağız, yuvarlak kesitli dudakla sonlanmaktadır.

Form İ2-7: (Kat. No. 386) Dışa çekik geniş bir bant şeklindeki ağız, yuvarlak kesitli dudakla sonlanmaktadır. Ağzın üstünde kapağın oturması için ince bir girinti mevcuttur.

Form İ2-8: (Kat. No. 387) İçten ve dıştan kalınlaştırılmış ağız yuvarlak dudakla sonlanmaktadır. Gövde üzerinde yoğun çark izleri görülmektedir.

Form İ2-9: (Kat. No. 388) İçten ve dıştan kalınlaştırılmış ağız yuvarlak dudakla sonlanmaktadır. Ağzın üstünde kapağın oturması için ince bir girinti mevcuttur. Form bakımından khytra örnekleri içerisindeki Form İ1-1'e benzemektedir.

Form İ2-10: (Kat. No. 389) Gövde ağza doğru daralarak dışa çekik yuvarlak dudakla sonlanmaktadır.

Form İ2-11: (Kat. No. 390) Küresel gövde ağza doğru daralarak basit dudakla sonlanmaktadır. Düz diplidir. Omuz üzerinde iki dikey kulpludur.

Form İ2-12: (Kat. No. 391) Küresel gövde ağza doğru daralarak kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Ağzın hemen altında olasılıkla iki adet tutamak mevcuttur.

Form İ2-13: (Kat. No. 392) Ağza doğru daralan gövde S şekli çizerek dışa çekik basit dudakla sonlanmaktadır. Ağzın altından eklenen yassı, dikey kulpludur.

Form İ2-1 ve 13 arasındaki tüm formlar, kontekst verilete göre 10-11. yüzyıllara tarihlendirilmiştir. (Kat. No. 393) Tüm örneklerin azlığı nedeniyle kapların kullanım biçimlerini aydınlatmak mümkün olmasa da temel olarak ağız genişliklerine göre iki farklı amaçla kullanıldıklarını söylemek mümkündür. Ağız kısmı geniş örnekler içerisinde bakliyat, peynir, salamura gibi besinlerin saklandığı formlardır. Ağızdaki girintiler bu kapların kalın cidarlı geniş kapaklarla kapatıldığını göstermektedir. Kulp kısımları sağlam az sayıda örnek bulunsa da taşımada kolaylık sağlaması için dikey kulp ya da tutamamakların her örnekte olduğu düşünülmektedir. Bulunan kalın cidarlı geniş kapakların bir kısmı muhtemelen mouchrotion formları ya da geniş ağızlı koureloslarla birlikte kullanılmıştır. (Kat. No. 393) Ağzı dar olarak yapılmış formlar su, yağ gibi sıvıların depolanması amacıyla kullanılmışlardır.

Form İ2-14: (Kat. No. 394) İçten ve dıştan kalınlaştırılmış ağzın altında uzun boyun kısmı görülmektedir.

Form İ2-15: (Kat. No. 395) Küresel gövde ağza doğru daralarak dışa çekik basit dudakla sonlanmaktadır. Düz diplidir. Omuz üzerinde iki dikey kulpludur. Ağız kalın, disk biçimli tıpa ile kapatılmıştır.

Form İ2-16: (Kat. No. 396) İçten ve dıştan kalınlaştırılmış ağzın altında uzun boyun kısmı görülmektedir. Ağzın iç kısmında kapağın oturması için ince bir girinti mevcuttur.

Form İ2-17: (Kat. No. 397) Dıştan kalınlaştırılmış, dışa çekik ağız kare kesitli dudakla sonlanmaktadır.

Form İ2-18: (Kat. No. 398) Gövde ağza doğru daralarak dıştan kalınlaştırılmış ağızla sonlanmaktadır. Ağzın üst kısmı düzdür.

Form İ2-19: (Kat. No. 399) Gövde ağza doğru daralarak dışa çekik, geniş yuvarlak kesitli ağızla sonlanmaktadır. Ağzın iç kısmında kapağın oturması için derin bir girinti mevcuttur.

Form İ2-20: (Kat. No. 400) Dışa çekik ağız dıştan kalın bir bant şeklinde görünüme sahiptir. Kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Uzun ve dar boyunludur.

Ağzın iç kısmında kapağın oturması için derin bir girinti mevcuttur. Ağzın işlenişi bakımından benzer örnekler Saraçhane'deki pişirme kapları arasında 13. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiştir.[687]

Beybağ'daki koureloslar ile birlikte kullanıldığı düşünülen örneklere benzer şekilde bir kapak parçası daha bulunmuştur. (Kat. No. 402) Form İ2-14 ve 20 arasındaki 11. yüzyıldan itibaren 13. yüzyıl ortasına kadar kullanılan koureloslarda ihtiyaçlara bağlı olarak yerel özellikler baskındır. Bu döneme ait başkent ve Batı Anadolu'daki büyük kentlerde tanımlanmış örneklerde görülmeyen çok çeşitli formlar tespit edilmiştir. Kontekst veriler sayesinde bu kaplara ait parçalar tanımlanabilmiştir.

2.2.8. Pithoslar

Beybağ'da yapılan çalışmalarda çok sayıda pithosa ait parçalar bulunmuştur. Pithosların birçoğu günümüz tarım faaliyetleri esnasında tahrip olmuştur. Hamurları içerisinde yoğun mika görülmekte olup kireç, taşçık ve kuvars parçaları tespit edilmiştir. Hamur renkleri genellikle açık kahverengidir. Pithosların toprağa gömülü halde bulunması nedeniyle bulunduğu mekânlarda hangi evrelerde kullanıldıklarını tespit etmek güçtür. Farklı tarihlere ait mekânlarda bulunan pithoslarda form bakımından büyük farklılıklar görülmemektedir. Bu durum sağlam veya çok az hasar görmüş pithosların uzun süre boyunca kullanıldığını göstermektedir.

Sağlam olan örnekler arasında temel olarak iki farklı form tespit edilmiştir:

Form İ6-1: (Kat. No. 416) Küresel ve şişkin gövdeli, geniş ağızlı, büyük boyutludur.

Form İ6-2: (Kat. No. 417) Kısa, silindirik gövdeli ve geniş ağızlıdır.

Her iki örnek de 10. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

[687] Hayes (1992), s.148, 210, fig.90/3.

2.3. Ticari Kaplar

2.3.1. Magarikonlar

Beybağ'da yapılan kazı çalışmalarında seramik işliklerinin üretimleri arasında günlük kullanım seramiklerinin yanı sıra magarikonların yer aldığı tespit edilmiştir. İşliklerin çevresinde çok sayıda yerel örnek tespit edilmiştir. Ayrıca 07BBS04 ve 08BBS09 no.lu sondajlarda fırın kalıntıları içerisinde cüruflaşmış ya da yoğun şekilde yanmış; pişirme kabı, depolama kabı ve amphora parçalarına rastlanmıştır. 07BBS04 sondajında bulunan fırın alanın en erken tarihli fırınlarından birisi olup fırın içerisindeki cüruflaşmış parçalar, fırının 11. yüzyıl sonundaki üretimlerine aittir. 08BBS09 no.lu sondajda bulunan fırın tamamen tahrip olmuştur. Ancak içerisindeki az sayıda parçadan amphora üretiminde de kullanıldığı saptanmıştır. Magarikonların yoğun olarak ele geçtiği bir başka alan, Stratonikeia'da Geç Bizans Dönemine ait mekânlardır.

Bulunan parçaların formları nedeniyle, yerel olarak üretilen ürünlerin saklanması ya da taşınması üretilmiş olmadığı, uzak mesafelere ticarette kullanılmak üzere üretildikleri anlaşılmaktadır. Tüm örnekler dar boyunlu, küresel gövdeli olduğundan şarap ya da yağ gibi sıvıların taşınmasında kullanılmış olmalıdır. Başka yerleşimlerde bulunan Beybağ'da üretilmiş ve hamur yönünden paralellik kurulabilen örneklere rastlanmadığı için formlar üretim yerinin adıyla anılmıştır.

10. yüzyıldan 13. yüzyıl ortasına kadar kullanıldığı tespit edilen on üç farklı tipte magarikon tespit edilmiştir:

Tip 1: (Kat. No. 422-424) Kırmızıdan koyu kahverengi ve açık kahverengiye farklı tonlaradadır. Hamur yoğun mikalı, kuvars ve kireç katkılıdır. Yanık izi olmayan bir parçanın ağız kenarında akıtma tekniğinde uygulanmış kırmızı renkte astar görülmektedir. Fırınlama esnasında deforme olmuş, hatalı üretimlere ait parçalar ele geçmiştir. (Kat. No. 424) Gövde formu tespit edilmemiştir. Gövde boyun kısmında daralarak hafifçe dışa doğru açılan ağızla sonlanmaktadır. Ağız genişliği 8-12.6 cm. arasındadır. Ağzın birkaç santim altında tıpanın oyutması için hafif girinti yer alır. Oval biçimli iki dikey kulp, ağzın altından başlayan omzun ortasında sonlanmaktadır. 10-11. yüzyıllarda üretilmiştir.

Tip 2: (Kat. No. 425) Beybağ'da yapılan kazılarda tüm örnekleri bulunmuştur. Yoğun mikalı açık kahverengi hamur içerisinde kireç tespit edilmiştir. Sağlam örneklerde tüm dış yüzeyin ince kırmızı renkte astar ile kaplandığı tespit edilmiştir. Ovoidal gövde küresel diple sonlanmaktadır. Ağız kısa boyundan yukarı doğru çıkmaktadır. Ağızdan başlayarak omzun ortasında sonlanan iki adet yassı kulba sahiptir. Gövdenin tamamında yoğun yivler görülmektedir. Ağız genişliği 11.4-12.2 cm. arasındadır. Kapasitesi tahmini olarak 12.5 lt.dir. Kökeni farklı olmakla birlikte benzer bir örnek Thessalonika'da tespit edilmiştir.[688] 10-11. yüzyıllarda üretilmiştir.

Tip 3: (Kat. No. 426) Beybağ buluntuları içerisinde tek bir örnekle temsil edilmektedir. Gövde formu tespit edilmemiştir. Açık kahverengi, mikalı ve kireç katkılıdır. Dar boyun hafifçe dışa doğru açılarak kalınlaşmış yuvarlak kesitli ağızla sonlanmaktadır. İçte tıpa için yapılmış derin bir girinti mevcuttur. Ağızdan başlayan oval biçimli, çift kulpludur. Kulp üzerinde hamur ıslakken baskı tekniğinde yapılmış, sekiz kollu yıldız biçiminde yapılmış tek bir motif bulunmaktadır. 10-11. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

Tip 4: (Kat. No. 427-428) Çok yoğun mikalı, açık kahverengi renkte hamurludur. Ağız, kuplar ve gövde üzerinde fırça işe sürülmüş kırmızı renkte astar mevcuttur. Gövde formu tespit edilememiştir. Ancak Orta Bizans Dönemi içerisindeki ağız ve kulp profilleri yönünden benzer örneklerde olduğu gibi ovoidal formda olması muhtemeldir. Tüm gövde üzerinde yatay yivler görülmektedir. Küresel omuz kısmı oldukça dar bir ağızla sonlanmaktadır. Ağzı hafifçe dışa doğru açılmaktadır. Aynı sondajda bulunan ve çapı diğer amphora formları için oldukça dar bir tıpanın bu formlar ile birlikte kullanıldığı düşünülmektedir. (Kat. No. 429) Kısa boyun kısmından başlayan yassı, oval formlu kulplar, kulak biçiminde yukarı çekiktir. Omuz kısmında sonlanmaktadır. 10-11. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

Tip 5: (Kat. No. 430) Yoğun mikalı, kırmızı-sarı renkte, kuvars katkılıdır. Gövde formu tespit edilmemiştir. Dar boyun, dışa doğru açılan ağızla sonlanmaktadırr. Kulp ağzın hemen altından başlamaktadır. Ele geçtiği konstekt nedeniyle 10-11. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

---

[688] E. Dauterman Maguire (1997). Ceramic Arts of Everyday Life. *The Glory of Byzantium: Art and Culture of the Middle Byzantine Era A.D. 843-1261* (Ed: H. Williams ve W. D. Wixom), New York: The Metropolitan Museum of Art, 254-271, s.258.

Tip 6: (Kat. No. 431) Beybağ buluntuları içerisinde tek bir örnekle temsil edilmektedir. Gövde formu tespit edilememiştir. Gövde daralarak içten kalınlaştırılmış ağızla sonlanmaktadır. Ağzın biçimlendirilişi khytralar arasındaki Form İ1-6'ya benzemektedir. Ağızdan başlayan kulplar ağızla aynı hizada devam etmektedir. Ele geçtiği konstekt nedeniyle 10-11. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

Tip 7: (Kat. No. 432-438) Gövde formu tespit edilememiştir. Dar silindirik boyunludur. Ağzın hemen altından başlayan uzun ve yassı kulpludur. Hamur mikalı, açık kahverengi ya da kahverengi renklerdedir. Bazı örneklerinde hamur içerisinde kireç katkı tespit edilmiştir. Bir örnekte kesitte küçük siyah noktalar halinde sadece kum taneleri saptanmıştır. (Kat. No. 432) Formun son üretimleri olan ve Beybağ'da 07BBS04 no.lu sondajda bulunan seramik fırını içerisinde cüruflaşmış haldeki parçalarda ise hem kireç hem de kuvars kullanılmıştır. Formun ayırıcı özellikleri; silindirik ve uzun boyna sahip olması ve uzun, yassı kulplarıdır. Oldukça kalın olan tutamaklı bir tıpa ile birlikte kullanılmıştır. (Kat. No. 439) 10-11. yüzyıllara tarihlendirilmiştir. 11. yüzyıl sonu-12. yüzyıl başına ait son üretilen örneklerde boyun giderek kısaltılmış ve kulplar daha kavisli hale gelmiştir. 11. yüzyıl sonunda kulp üzerinde baskı tekniğinde dört ya da sekiz kollu yıldız motifleri görülmektedir. Benzer damgalar Saraçhane'de[689]10. yüzyıl sonu-11. yüzyıl başına, Anaia'da[690] 12-13. yüzyıllara, Panaztepe'de[691] 10-12. yüzyıllara, Boeatia'da[692] Geç Bizans Dönemine, Kardeniz'de Novy Svet Batığı[693] örneklerinde 13. yüzyıla tarihlenmektedir.

Tip 8: (Kat. No. 443-445) Ovoidal gövdeli, dar ve konik boyunludur. Ağız dalgalı bir profil çizerek kare kesitli dudakla sonlanmaktadır. Aynı sondaj içerisinde delikli tıpaların bulunması, bu magarikonların şarap taşımak üzere üretilmiş olabileceğini göstermektedir. Küresel dip kısmı ortasında hafifçe çukurlaşmaktadır. Yassı, oval biçimli kulplar ağzın hemen altından boyundan başlayarak omuz üzerinde sonlanmaktadır. Açık kahverengi renkteki hamur, mikalı ve kuvars katkılıdır. Bulunduğu kontekste göre 12. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

---

[689] Hayes (1992), s.78, lev.14/19.
[690] L. Doğer (2008). Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia Kazısı 2001-2007 yılı Bizans ve çağdaşı diğer seramik buluntular üzerine bazı gözlemler. *II. Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu*. Aydın: Kuşadası Belediyesi, ss. 24-63, tab.10/d.
[691] Mimaroğlu (2010), s.446, 450, lev.1.
[692] Vroom (2003), s. 168, fig. 6.14.
[693] C.A. Collins (2012). Amphora graffiti from the Byzantine shipwreck at Novy Svet, Crimea. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Texas: A&M University, Master of Arts, s.316.

Tip 9: (Kat. No. 448) Uzun silindirik boyunlu magarikadır. Ağız kısmı tıpanın yerleştirilmesi için hafif bir S profili çizmektedir. Kulplar ağzın altından başlayarak omuz ortasında sonlanmaktadır. Gövde formu tespit edilememiştir. Stratonikeia'da bulunan ve ölçüleri diğer amphoralarla kullanılmasına uygun olmayan iki tıpa örneği muhtemelen bu formla birlikte kullanılmıştır. Bulunduğu kontekste göre 12. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Tip 10: (Kat. No. 451) Küçük boyutlu örneklerdendir. Gövde boyun kısmında daralarak konik şekilde dışa açılan ağızla sonlanmaktadır. Ağzın hemen altından eklenen yassı kulpludur. Gövde formu tespit edilememiştir. Hamur açık kahverengi renkte, mikalı, kireç ve kuvars katkılıdır. Hamur içerisinde demir oksit küçük parçacıklar halinde görülmektedir. Aynı sondajda bulunan ortası delik bir tıpa ile birlikte kullanıldığı düşünülmektedir. Tıpanın ortasındaki delik magarikanın muhtemel yükünün şarağ olduğunu göstermektedir. Bulunduğu alandaki diğer seramik verilere göre 11. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Tip 11: (Kat. No. 453) Silindirik ve uzun boyunludur. Gövde formu tespit edilememiştir. Ağzın hemen altından eklnen iki kalın kulpludur. Açık kahverengi hamur, mikalıdır. Bulunduğu alandaki diğer seramik verilere göre 11. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Tip 12: (Kat. No. 454-457) Ovoidal gövdeli, sivri diplidir. Uzun boyun hafifçe dışa çekik ağızla sonlanmaktadır. Ağzın hemen latından başlayan kalın kulplar omuz üzerinde sonlanmaktadır. Stratonikeia'da tek bir tüm örnek bulunmuştur. (Kat. No. 454) Hacmi yaklaşık 2.1 lt.dir. Bulunan ağız parçaların ve kulpları biribirinden farklı özelliklerdedir. İki örnekte ilk örnekte olduğu gibi kulp ağız hizasının altındadır. (Kat. No. 455, 467) Bir örnekte kulak biçimli, geniş kulplar görülmektedir. (Kat. No. 456) Dip profilleri bilinmemektedir. Kulp ve ağız kesitlerinin de biribirlerinden farklılık göstermesine rağmen hamur özelliklerinden tamamının yerel üretim olduğu tespit edilmiştir. Hamuru yoğun mikalı, kireç, kuvars ya da kum katkılıdır. Pembe-kahverengi, kahverengi, açık kahverengi ve pembe tonlarındadır. Sağlam yüzeylerde kırmızı astar seçilmektedir.

Hamur özellikleri pararlellik göstermeyen ancak form bakımından benzer çok sayıda örnek mevcuttur. Köken belirleme ve tarihlendirme konusunda tartışmalı

formlardan bir tanesidir. Erken Bizan Döneminde Sinop'ta üretildiği bilinmektedir.[694] Karadeniz ve Doğu Akdeniz iki olası üretim merkezidir. Ancak farklı merkezlerde ortaya çıkan Orta Bizans Dönemi örnekleri sayısal olarak daha fazladır. Uzun bir dönem boyunca farklı merkezlerce üretilmiş olması, temel niteliksel ayrımların yapılamamasına neden olmaktadır. Orta Dönem örnekleri daha küçük olmasıyla kısmen daha kolay tanınabilmektedir. Bu örneklerde hacim 2.5 lt.nin altındadır. Stratonikeia'da bulunan örnekler ele geçtikleri kontekstler ve form özelliklerine göre 12. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir. Orta Bizans Dönemi örneklerine Saraçhane'de[695] 12-13. yüzyıl, Gelibolu'da[696] Bizans Dönemi, Anaia'da[697] 13. yüzyıl-14. yüzyıl başı, Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde[698] 11. yüzyılın ilk yarısı, Myra'da[699] 11. yüzyıl sonu-12. yüzyıl, Kinet Höyük'te[700] 13. yüzyıl, Ras'ta[701]12-13. yüzyıl, Khersonesos'ta[702] 9. yüzyıl başına ait örneklerde rastlanmıştır.

Tip 13: (Kat. No. 459) Ovoidal gövdelidir. Boyun küresel olarak dışa doğru açılmaktadır. Sivri dudak ağız kenarında ince bir bant görünümündedir. Yassı, oval kulplar ağzın hemen altından eklnerek omuz kısmında sonlanmaktadır. Hamur açık kahverengi, sık mikalıdır. Ağız kenarı, kulplar ve gövdede fırça ile sürülmüş kırmızı renkte astar görülmektedir. Kontekst verilere göre 12. yüzyıl ortası-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Tip 14: (Kat. No. 460) Dar boyun, içten kalınlaştırılmış ve dışa doğru açılan yuvarlak dudakla sonlamaktadır. Gövde formu tespit edilememiştir. Kulplar ağzın hemen altından başlamaktadır. Ağzın biçimlendirilişi, yerel üretim sırsız servis kapları içerisinde Form H-21' e benzemektedir. Ağız formu ve genişiliğine göre bu formla

---

[694] D. Kassab Tezgör (2010). Le réseau commercial des amphores sinopéennes entre les IIe-IIIe s.et le VIe s.de notre ère. *PATABS I. Production and Trade of Amphorae in the Black Sea. Varia Anatolica XXI* (Kassab Tezgör, D. ve Inaishvili, N.). Paris: Institut Français d'Etudes Anatoliennes-Georges Dumezil, ss.167-173, lev.3/7.
[695] Hayes (1992), s.73-74, lev.26.2.
[696] Çaylak Türker (2005), s.92, çiz. 3.
[697] S. Mimaroğlu (2011). Kadıkalesi/Anaia Bizans dönemi amphoraları. *Sanat Tarihi Dergisi*, XX(1), 63-92, s.78-81, şek. 8.
[698] E. L. Garner (1993). Byzantine amphora of the ninth through thirteenth centuries in the Bodrum Museum of Underwater Archaeology. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Texas A&M University, s.140-143, 148.
[699] A. Çaylak Türker (2010). *Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Bizans Dönemi Sırsız Seramikleri*. İstanbul: AKMED, s.98-100.
[700] Redford- İkram-Parr-Beach (2001), s.126, fig.37/2.
[701] Popovic (1989), s.123, fig.6.1-2.
[702] A. Sazanov (1997). Les amphores de L'Antiquité tardive et du Moyen Age: continuité ou rupture ? Le cas de la Mer Noire. *La céramique Médiévale en Méditerranée, Actes du VIe Congres de l'AIECM 2*, (13-18 Kasım 1995), Aix-en Provence, ss. 87-102, s.93, fig.3/30.2.

birlikte kullanılmış olabilecek bir tıpa ele geçmiştir. (Kat. No. 461) Hamur, açık kahverengi ve mikalıdır. Ağız, kulp ve gövdede fırça ile sürülmüş kırmızı renkte astar mevcuttur. Kulbun üsütünde kazıma ile yapılmış haç motifi görülmektedir. Kontekst verilere göre 12. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Tip 15: (Kat. No. 462) Silindirik boyun sivri ağızla sonlanmaktadır. Gövde formu tespit edilememiştir. Dikey kulplar ağzın altından eklenerek omuz ortasında sonlanmaktadır. Az gözenekli hamur kahverengi, sık mikalı, kireç katkılıdır. Kontekst verilere göre 12. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

Tip 16: (Kat. No. 463) Dar silindirik boyun, dışa çekik ağızla sonlanmaktadır. Kaba ait çok küçük bir parça günümüze ulaşmıştır. Kulp ağzın altından başlayıp dar bir yay çizerek omuzda sonlanmaktadır. Dikey kulp yassı ve geniştir. Az gözenekli hamur, kahverengi, çok sık mikalıdır. Seyrek olarak kuvars parçacıkları tespit edilmiştir.

2.4. Aydınlatma gereçleri

Orta Bizans Dönemine ait aydınlatma gereçlerine ait sağlam 1 adet örnek Kurudere'de bulunmuştur. (Kat. No. 464) Yonca ağızlı konik gövde, alttta geniş disk biçimli bir kaide üzerine oturmaktadır. Tek dikey kulpludur. Kaide üzerinde ve gövdede kazıma tekniğinde yapılmış dalgalı çizgiler ve çentiklerle yapılmış bezeme görülmektedir. Hamur açık kahverengi renkte, mikalı ve kireç katkılıdır. Manoulianın ağız, kulp ve kaide kısımlarında fırça ile sürülmüş kırmızı astar seçilmektedir. Kontekst verilere göre 13. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.

3. Stratonikeia ve Çevresinde Seramik Üretimi ve Ticareti

Stratonikeia kenti çevresindeki seramik üretimine ilişkin en eski izler Tunç Çağına kadar uzanmaktadır.[703] Börükçü Mevkiinde yapılan kazı çalışmalarında Geometrik Döneme ait seramik fırınları tespit edilmiştir.[704] Stratonikeia'da bulunan ve M.Ö. 50-M.S. 50 yıllarına tarihlendirilen iç içe geçmiş hatalı üretim kâseler ise üretimin Roma Dönemine kadar süreklilik gösterdiğine işaret etmektedir.[705]

Erken Bizans Döneminde üretim yapan bir atölyeye ait kalıntılar henüz tespit edilmemiş olsa da kazı çalışmalarında bulunan parçaların hamur yapısı, bölgede bir üretim olduğunu göstermektedir. Batı Anadolu'da yoğun mikalı ve ince taneli kil yatakları yaygındır. Beybağ'ın doğusunda dere yatağı çevresinde ve Stratonikeia kentinin hemen güneyindeki bölge halkı tarafından Işık Deresi olarak anılan mevkide benzer kil yatakları tespit edilmiştir. Stratonikeia ve çevresindeki kil yatakları demir yönünden fakir olduğundan griye yakın açık kahverengi tonlarındadır. Bu yönüyle Batı Anadolu'daki açık renkli, pembe-kahverengi kil yataklarından ayrılmaktadır.

Demir oksit yönünden fakir olan kille yapılan seramiklerin fırınlandığında dayanıksız olması nedeniyle seramik hamurlarının içerisine demir oksit eklenmiştir. Bazı örneklerde tamamen ufalanmamış demir oksit taneleri, seramik kesitinde kazındığında dağılan 1-2 mm.lik parlak, kırmızı noktalar halinde görülebilmektedir. Benzer bir uygulama Labraunda'da bulunan Bizans Dönemi seramiklerinde de tespit edilmiştir. Stratonikeia'da M.S. 4. yüzyıla kadar bölgesel üretimlerde hamurun daha az gözenekli ve daha iyi yoğrulmuş olması nedeniyle demir oksit parçalar halinde görülmemektedir. Daha ince taneli ve homojen olan bu hamurlarda demir oksidin yoğun olarak kullanıldığı parçalar kırmızı veya kırmızı-sarı bir renk almıştır. M.S. 4. yüzyıldaki ekonomik değişimle birlikte hamur kalitesinde bir düşüş gözlenmektedir.

Kent çevresinde üretilen seramiklerde katkı olarak kireç ve kuvars kullanılmıştır. Özellikle ısıya dayanıklı formlar ve bunlara ait kapaklarda kuvarsın çok yoğun olarak iri parçalar halinde kullanıldığı gözlenmiştir. Kuvars tanelerinin genellikle kesitte

---

[703] A. Büyüközer (2011). Kumyer Mevkii Eski Tunç Çağı Nekropolü Kazı Çalışmaları. Lagina ve Börükçü 2009 yılı çalışmaları. A. A. Tırpan ve Z. Gider. *32. KST,* 3. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 374-395, s. 385-387.

[704] Tırpan ve Söğüt (2009b), s.251.

[705] T. Sezgin (2010). Seramik atölyesi izleri. Stratonikeia 2009 yılı çalışmaları raporu. Haz. B. Söğüt, s.187-188.

görülmesi bölgede yapılan üretimlerde fırın sıcaklığının yaklaşık 800-900˚ arasında olduğunu göstermektedir. Nadiren kuvarsın kimyasal değişime uğradığı parçalar hatalı olarak üretilmiş ve cüruflaşmış kaplara aittir.

Erken Bizans Döneminde yerel üretim seramiklerde servis kaplarında Afrika ve Foça kökenli seramik formlarına benzer üretimler yapılmıştır. Aslında Erken Bizans Döneminde hiçbir üretim merkezi Afrika atölyesi kadar yaygın değildir. Mısır'ın başkentin tahıl ihtiyacını karşılaması için kurulan ticari sistem ve buna bağlı olarak gelişen seramik endüstrisi tüm Akdeniz'de Afrika'nın etkin bir atölye olmasını sağlamıştır. Ancak başkentin Konstantinopolis'e taşınması ve nüfus artışıyla birlikte Foça ve Kıbrıs atölyelerinin üretim miktarı artmıştır. Batı Anadolu'da kalitesiyle en fazla rağbet gören seramikler, Afrika ve Foça atölyelerinde üretildiğinden bu dönemde Anadolu kentleri bu üretimlere benzer formlar üretmiştir. Cazibe merkezi olan orta ölçekli ve daha büyük kentlerde geniş bir alıcı kitlesi için daha üretim yapılmaktadır. Bu merkezler aynı zamanda çevresindeki kırsal birimler için dini, idari, ticari ve hukuki odak noktalarıdır.[706]

Bu açıdan bakıldığında bölgenin önemli limanlara açılan ama dağlık yapısı nedeniyle ulaşımın çok da kolay olmadığı, seramik üretimi için gerekli hammaddeye sahip Karia Bölgesi'nde orta ölçekli ve büyük kentlerinde yoğun olarak yerel üretim olduğu tespit edilmiştir. Sardes'te bulunan Bizans seramiklerinin % 75'i yerel üretimdir ve buluntuların sadece % 20'si ithaldir.[707] Magnesia ve Aphrodosias'ta da benzer bir durum söz konusudur. Kuşkusuz Epheos gibi liman kentlerinde ithal seramiklerin oranı artmaktadır.[708]

Ayrıca Bizans Döneminde bir limana sahip olmayan ancak ticari potansiyeli yüksek, büyük bir kent ya da limanla bağlantılı küçük kentlerin daha farklı bir ekonomik modeli vardır. Bu kentler kendi kendine yeten tarıma dayalı bir üretime sahiptir. Kırsal yerleşimlerin modeline benzer şekilde üretim yaptıklarından kendine özgü bir ekonomik model söz konusudur. Bu yerleşimler coğrafi konumları nedeniyle ticaret ağları veya limanlara erişim sağladıkları ölçüde nüfuslarını korumuştur. Bu koşulların dışında ancak tahıl ihracatı ya da mermer, maden gibi doğal kaynakların

[706] J. Poblome (2004). Comparing Ordinary Craft Production: Textile and Pottery Production in Roman Asia Minor. *JESHO*, 47/4, 491-506.
[707] K. Dark (2001). Byzantine Pottery. Tempus Publishing, s. 33.
[708] S. Ladstätter (2011). Bizans döneminde Ephesos. *Bizans döneminde Ephesos* (Ed: F. Daim ve S. Ladstätter). İstanbul: Ege Yayınları, s. 18.

varlığı bu kentleri gelişmiş ekonomik yapıya taşıyabilmektedir. Yine de her bölgenin refah seviyesinin farklı olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.[709]

6. yüzyılda toprak kayıplarına rağmen Bizans'ın varlığını halen hissettirdiği Sicilya, Campania, Ravenna çevresi ve Adriyatik'in kuzeyinde, özellikle Roma, Naples, Ravenna ve Carthagena gibi politik ortaklığı bulunan castralarda yapılan kazılarda Samos ve Afrika kökenli kouphonlar bulunmuştur. Bu durum imparatorluğun bazı ürünlerin ticaretini kontrolüne aldığını ve bu sayede bazı özel ürünlerin sirkülâsyonunu kontrol ederek kilit rolündeki merkezleri elinde tutmaya çalıştığını göstermektedir. Spatheion ve Samos amphoralarının ortak özelliği yüklerinin çok değerli oluşudur. Sayısal açıdan kısıtlı oluşları da bunu kanıtlamaktadır.[710]

Stratonikeia ve kente bağlı kırsal bölgelerin zenginliği nedeniyle Afrika'da ve Foça'da üretilen seramikler, yine Afrika ve Ege'nin kaliteli şarapları, olasılıkla Kilikia'dan gelen yağ kente ulaşmıştır. Bu durum kentteki aristokrat sınıfın varlığını kanıtlamaktadır. Aristokrat sınıfa dair bir başka işaret; Stratonikeia ve olasılıkla bağlandığı en yakın liman olan Keramos'a yardımlarda bulunan hayırsever yurttaşlar Maximos ile Philagrios'un adının geçtiği yazıtlardır.[711]

Erken Bizans Döneminde Karia'da ticaretle uğraşan kıyı şeridi önemini hiç kaybetmemiştir. Ancak Arap Akınlarından da bölgenin sadece kıyı kentleri etkilenmiş gibi görünmektedir. 672 yılına ait bir kaynakta Rhodos'ta bir askeri üssün varlığı bilinir. Bu tarihten sonraki kısa bir zaman dilimine ait Knidos'taki ve Iasos'taki grafitiler bunun göstergesidir. 672–678 yıllarındaki başkentin kuşatılmasından sonra IV. Konstantinos tarafından kurulan merkez üssü Kos Adası'nda olan Karabisianoi, özellikle Ege kıyılarını savunmak amacıyla kurulmuştur.[712]

7. yüzyıl ortasında Arap akınlarıyla başlayan süreçte Stratonikeia'da mevcut Erken Bizans Dönemi yerleşim alanları terk edilmiştir. Erken Bizans Dönemine ait seramik buluntular 7. yüzyıl başına kadar izlenebilmektedir. 8. yüzyılda kent nüfusunun varlığı ya da hareketine ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Beybağ'da ele

[709] T. Papacostas (2001). The Economy of Late Antique Cyprus. *Economy and Exchange in the East Medirerrenean during Late Antiquity* (Ed: S. Kingsley ve M. Decker), Oxford: Oxbow Books, ss. 107-128, s.120-121; S.Kingley ve M. Decker (2001). New Rome New Theories on Inter-Regional Exchange. An introduction to the East Mediterranean economy in Late Antiquity. *Economy and Exchange in the East Medirerrenean during Late Antiquity* (Ed: S.Kingsley ve M. Decker), Oxford: Oxbow Books, 6-27, s.13.
[710] Arthur ve Patterson (1994), s.412.
[711] Ruggieri (2009), s.207-211.
[712] Ruggieri (2009), s.210-211.

geçen 9. yüzyıl sonuna ait az sayıdaki sikke, bu dönemde yerleşimin tekrar canlanmaya başladığını göstermektedir.

Makedonya Hanedanlığı döneminde Araplara karşı doğuda ve Ege'de başarılı savaşlar yapılmıştır. Karia Bölgesi'nde Makedonya Hanedanlığı döneminde başlayıp Menteşe Beyliği'nin kurulması ile 13. yüzyıl ortasında sona eren ticari canlanma ve güçlü askeri yapılanma ile bir kez daha kentsel olarak kalkınmayı sağlamıştır. Romanos Lekapenos döneminde 9. yüzyıldan itibaren köylülerin elindeki topraklara el koyarak ya da satın alarak ortaya çıkan yeni aristokrat sınıfa karşı toprakların satılmasıyla ilgili kanunlar çıkartıldığı bilinmektedir. Bu dönemde Arap Akınları nedeniyle boş kalan adalar ve kıyı yerleşimlerinin yeniden iskânı sağlanarak ekonomi canlandırılmaya çalışılmıştır. I. İoannes Çimiskes (969-976) döneminde kentlere yerleşmiş olan köylü nüfusun köylerine geri dönmeleri için yoğun bir çaba sarf edilmiş ve kısmen başarılı olunmuştur.

Beybağ'da yapılan kazılarda 10. yüzyıl-13. yüzyıl ortasına ait on sekiz farklı fırına ait kalıntılar tespit edilmiştir. Fırınlarda oval ve dikdörtgen olmak üzere iki farklı plan tespit edilmiştir. Oval fırınların genişlikleri 1.30 m. ile 2.70 m. arasında değişmektedir. Bunlardan 07BBS07 no.lu sondajda bulunan fırın en küçük boyutlu örnek olup ızgarayı taşıyan herhangi bir ayak bulunmamaktadır.

Oval planlı örneklerde taşıyıcı ayakların bulunduğu en küçük fırın 08BBS09 no.lu sondajda bulunan 1.76 m. genişliğindeki fırındır. Fırınlardaki ızgarayı taşıyan ayaklarda, ateşleme koridoruna paralel yerleştirilmiş yatay ayaklı ve ateşleme koridoruna dik olarak yerleştirilmiş dikey ayaklı olmak üzere iki tip görülmektedir. Fırınların çevresinde bulunan sikke ve seramik buluntulara göre oluşturulan kronolojide oval planlı fırınların 10. yüzyıldan 13. yüzyıl ortasına kadar kullanıldığı tespit edilmiştir. İki örneği bulunan dikdörtgen planlı fırınlar ise 11-12. yüzyıllarda kullanılmıştır. Ayakların yerleştirilme biçiminde dönemsel farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Buna göre dikey ayaklar 10-11. yüzyıllarda kullanılmıştır. Yatay ayakların kullanımı daha yaygın olup iki ya da üç tane olmak üzere sayılarının değişmesi fırınların boyutları ile ilişkilidir.

Fırınların olasılıkla kerpiçten yapılan fırınlama haznelerine ait kısımlar günümüze ulaşmamıştır. Ateşleme hazneleri tuğla ve kiremit malzeme ile inşa edilmiştir. Örgüsünde toprak veya kireç harç kullanılmıştır. Dönemlere göre karşılaştırm

yapıldığında tuğla malzemenin tek başına kullanılması ve kiremit malzemeyle karışık olarak kullanılması arasında bir bağlantıya rastlanmamıştır. Ancak örgüde kullanılan harcın türü konusunda dönemsel bir ayrım yapmak mümkün olmuştur. Her ne kadar çok yıpranan kalıntıların bir kısmında harç tespiti yapmak mümkün değilse de genel olarak bakıldığında kireç harcın 12. yüzyılda daha yoğun olarak kullanıldığını söylemek mümkündür.

Tablo 12. Seramik fırınlarının özellikleri ve genel kronolojisi

FIRIN	PLAN		DESTEK SİSTEMİ		MALZEME		BAĞLAYICI HARÇ		YÜZYIL
	OVAL	*DİKDÖRTGEN*	*YATAY*	*DİKEY*	*TUĞLA*	*TUĞLA-KİREMİT*	*TOPRAK*	*KİREÇ*	
07BBS04	X		X		X		X		10-11.yy.
07BBS01 (1 no.lu)	X			X	X		X		
07BBS07	X					X	X		
08BBS24	X		X		X		?	?	
08BBS43 (1 no.lu)	X			X		X	?	?	11. y.
08BBS45	X			X	X				
08BBS43 (2 no.lu)		X	X		X		?	?	11-12.yy.
07BBS05		X	X			X	X		
08BBS35	X		X		X			X	
07BBS01 (2 no.lu)	X		X		X			X	12. yy. 13. yy. ortası
07BBS01 (3 no.lu)	X		X		X			X	
07BBS01 (4 no.lu)	X		X		X			X	
07BBS01 (5 no.lu)	X		X		X			X	
07BBS01 (6 no.lu)	X		X		X			X	
08BBS09	X		X		X			X	
08BBS29	X		X		X		?	?	

Karadeniz'de tespit edilen Bizans Dönemi fırınlarında Beybağ'daki örneklerin gelişimine benzer şekilde, 11. yüzyıl sonunda dikey yerleştirilmiş ayaklar sonlanarak yatay yerleştirilmiş ayakların kullanıldığı fırınlar yaygınlaşmıştır. Bu durum Karadeniz örneklerinde sırlı seramiklerin üretimleriyle açıklanmaktadır.[713] Beybağ üretimleri arasında sırlı seramiklerin üretimine ilişkin veriler mevcut değildir. Ancak 12. yüzyıla gelindiğinde seramik fırınlarındaki ayakların biçimi ve harç türünde değişiklikler

[713] Y. Ivaschenko (1997). Les ateliers de céramiques du VIe au XVe s. au nord de la Mer Noire: Le probléme de la continuité. *La céramique Médiévale en Méditerranée. Actes du VIe congrés de L'AIECM2*. Narration Editions (Haz: G. Demians d'Archimbaud), ss. 73-85.

görülmesi, bu dönemde sırlı seramik üretimindeki artışın yerel fırınlama geleneklerini de etkilemesiyle açıklanabilir.

Oval ve dikdörtgen planlı fırınların aynı dönemlerde kullanımı plan tercihlerini belirleyen etkenlerin sorgulanmasını gerektirmektedir. Geç Antik Çağda yaygın olarak kullanılan dikdörtgen planlı fırınlar; tuğla, kiremit ve amphora gibi ürünler için ya da çok miktarda üretim yapan endüstrileşmiş seramik atölyelerince kullanılmıştır. Beybağ'da iki adet örneği bulunan dikdörtgen planlı fırın, Geç Antik Çağ örneklerine göre oldukça küçük boyutludur. 2.72x1.90 m. ve 3.60x1.53 m. ölçülerindeki bu fırınların oval planlı fırınlar ile aynı dönemde kullanılması üretilen formlar ile ilişkili görünmektedir. Bölgenin yerel üretimleri arasında günlük kullanıma yönelik kaplar ve magarikonların yanı sıra kiremit, tuğla ve künkler yer almaktadır. Yuvarlak planlı fırınların kalıntıları arasında bulunan az sayıdaki yanmış seramik parçası arasında günlük kullanıma yönelik kap parçalarının bulunması nedeniyle dikdörtgen planlı fırınların mimari elemanların üretiminde kullanılmış olabileceği düşünülmektedir.

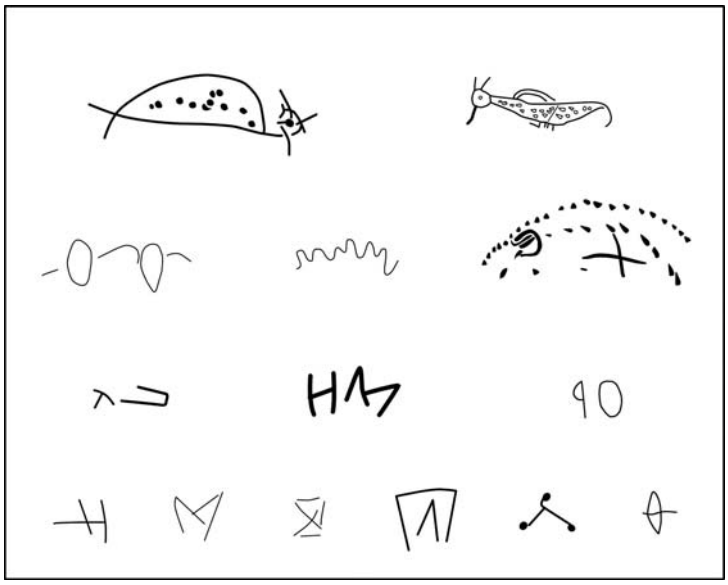
Beybağ'da 07BBS01 ve 07BBS04 no.lu sondajlar ve çevresinde fırınlama esnasında kullanılan çok sayıda mesnet bulunmuştur. Fırın içerisinde seramiklerin dengede durmasını sağlayan parçaların çapları 13.6 ile 20 cm. arasında değişmektedir. Fırınlama esnasında kullanılmış benzer örnekler Tunus'ta Ksour Essef'teki amphora işliğinde bulunmuş ve 6. yüzyılın ikinci çeyreği-7. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir.[714]

07BBS04 no.lu sondajda bulunan fırın kalıntısı içerisinden çıkan hatalı üretim seramiklerle birlikte halka biçimli mesnetlere ait bir parça da bulunmuştur. Bu seramikler, fırınlama esnasında mesnetlerin ne tür kaplarla kullanılmış olduğunu göstermektedir. Ele geçen hatalı üretilmiş formlar; pişirme, depolama ve servis amacıyla kullanılan günlük kullanım kapları ve daha yoğun olarak magarikon parçalarına aittir. (Kat. No. 281, 286, 287, 326, 333, 338, 339, 379- 381, 383, 393, 406, 433-437, Bu veriler Beybağ'da mesnetlerin Tunus'taki atölyeye benzer şekilde sadece ticari kapların üretiminde kullanılmadıklarını göstermektedir. Fırın içerisinde bulunan seramiklerin geniş ağızlı, büyük formlara ait parçalar oluşu bu mesnetlerin pratik bir amaçla fırına daha fazla seramik yerleştirilebilmesi amacıyla birçok form için kullanıldığını kanıtlamaktadır.

[714] J. Nacef (2007). Nouvelles données sur l'atelier de potiers de Henchir ech Chekaf (Ksour Essef, Tunisie). *LRCW 2* (Ed: M. Bonifay ve J. C. Tréglia). Oxford: British Archaeological Reports. ss. 581-595.

Mesnetlerin hamurunun ısıya daha dayanıklı olması için yoğun olarak kuvars ve daha nadiren de kireç kullanılmıştır. Sürekli ısıya maruz kalan parçaların kesitlerinde yoğun cüruflaşma olduğu tespit edilmiştir. Bazı örneklerin dış yüzeyleri de yoğun şekilde islenmiştir. Kabaca biçimlendirilmiş parçaların 10-11. yüzyıllarda üretilen örneklerinin daha yassı ve oval biçimli olduğu, 11. yüzyıl ortasından itibaren örneklerin iç kısımlarının daha dik olarak yapılmaya başlanmasıyla birlikte profillerin giderek üçgen bir görünüm aldığı tespit edilmiştir.

Parçaların üzerinde kazıma tekniğinde yapılmış motifler bulunmaktadır. İki örnek üzerinde çok stilize edilerek yapılmış kuş figürleri bulunmaktadır. (Kat. No. 484, 474) Figürler daha seyrek olarak görülmekte olup basit dalgalı çizgi, daire ve noktalardan oluşan motifler de görülmektedir.



Şekil 44. Halka biçimli mesnetler üzerinde görülen kazımalar

Birçok örnek üzerinde Yunanca harfler olduğu tespit edilmiştir. Genellikle tek harf, yan yana veya iç içe yerleştirilmiş ikişer harften oluşan işaretler mevcuttur. Bizans seramiklerinde bu tip harfler genellikle seramik ustasının adının kısaltması ya da atölyenin işareti olduğu kabul edilmektedir.[715] Ancak Beybağ'da üretilen seramikler üzerinde bu tip işaretlerin bulunmamaktadır. Bu durum birden fazla ustanın bir araya

[715] L. Doğer (1996b). Bizans sırlı seramiklerinde monogramlar. *Antika & Dekorasyon ve Sanat Dergisi*, 36, 122–124.

gelerek daha maliyetli olan fırınlama aşamasını gerçekleştirdiklerini düşündürse de Beybağ'da endüstrileşmiş büyük çaplı bir üretim yapılması söz konusu değildir.

İki parça üzerinde iki satır halinde yazılmış yazıt tespit edilmiştir. Epigraf M. Aydaş tarafından okunan yazıtların çevirisi şu şekildedir:

Kat. No. 472

]ΛΗΝ[*ca*. 1-2]ΤΗΣ[

2 Κ□ριε βο□]θη τ□ν δο□λ[□ν σου].

S.1. Satır belki [μν□στητη / βο□θη τ□ν δο□]λην [σο□] τ□ς [μητρ□ς Μαρ□ας = *Annen Maria'nın (Meryem'in) kölesini hatırla / kölesine yardım et*! olarak inşa edilebilir. Krş. *e.g. IvEph* 4146, 2. satır: μν□στητη{τη} τ□(ν) δο□λη(ν) το□ θεο□ Χρη(σ)τ□(ν) = *Tanrının kölesi Khristin'i hatırla*!; *IK* Kalchedon 106: μ(□τερ) θ̣(εο□) βο□θη τ□ν δο□λην σ(ου) Μαρ□α(ν) = *İsa'nın annesi, kölen Maria'ya (Meryem'e) yardım et*!

S.2. Satır, çok sayıda örneğe dayanarak Κ□ριε βο□]θη τ□ν δο□λ[□ν σου] = *Tanrım, kölene yardım et*! olarak tamamlanmalıdır. Krş. *e.g. IGLRom* 203, 1-3. satır: [Κ□ριε] βο□θη τ□ν δο□λον σο□ = *Tanrım, kölene yardım et*!; *IvEph* 4146 ve 4148; *IvKeramos* 73. Nadir örnek olarak bk. *IK* Kalchedon 24: [θεοτ□κε, φ□λαττε τ□ν δο□λ□]ν σου = *Theotokos, köleni koru*! Böyle bir metin inşası da gözardı edilmemelidir.

Tercümesi: *Annen Maria'nın (Meryem'in) kölesini hatırla / kölesine yardım et*!

Tanrım, kölene yardım et!

Kat. No. 471

ΜΗΝΟ[

2]ΝΣΟΥ

S.1. Μηνο[φ□λου], Μηνο[δ□ρου] vb. iyelik halinde bir şahıs ismi olabilir.

S.2. Yazıtın ikinci satırı, yukarıdaki örneğe uygun olarak [Κ□ριε βο□θη τ□ν δο□λ□]ν σου = *Tanrım, kölene yardım et*! gibi tamamlanabilir.

Tercümesi: *Menophilos'un keramiği*. *Tanrım, kölene yardım et*!

Bu yazıtlar M.Ö. 2. yüzyıla ait şiirde olduğu gibi Bizans Döneminde de seramik ustalarının da en çok fırınlamada oluşabilecek kazalardan korkmakta olduklarını düşündürmektedir. Bu nedenle olasılıkla fırınlamanın hatasız gerçekleşmesi için dua ederek önlem alma ihtiyacı duymuşlardır.

Beybağ'da fırınlama esnasında kullanılan iki farklı mesnet türü mevcuttur. Halka biçimli mesnetler dışında tek bir örnekle temsil edilen ve küçük ve eğri bir halkaya benzeyen bir parça ele geçmiştir. (Kat. No. 476) Olasılıkla küresel gövdeli büyük kapların desteklenmesi için kullanılmış eğri bir silindir biçimindeki desteklerden Beybağ'da iki örnek bulunmuştur. (Kat. No. 478-479) Üzerindeki yoğun yanık izinden fırın içerisinde kullanıldığı anlaşılan bir diğer objenin fırın içerisinde rafları desteklemek için kullanılan ayaklara ait olduğu düşünülmektedir. (Kat. No. 477)

Fırınların üretimleri arasında sayısal yoğunluk günlük kullanıma yönelik kapların yanı sıra ticari faaliyetlerde kullanılmak üzere hazırlanan magarikon formlarının yoğun olduğu gözlenmiştir. Bizans Döneminde bölgenin başlıca üretimleri hububat, şarap ve yağdır.[716] Antik kentin içinde yer aldığı Turgut Kasabası'nda günümüzde başlıca geçim kaynağı zeytin yetiştiriciliğidir. Ayrıca Yeşilbağcılar gibi yerleşim isimlerinden anlaşıldığı gibi bölgede yakın zamana kadar üzüm yertiştiriciliği de yapılmıştır. Bulunduğu coğrafya nedeniyle bölgenin başlıca üretimleri olasılıkla zeytinyağı ve şarapdır.

Orta Bizans Döneminde Beybağ'da üretilen magarikonların Bizans coğrafyasındaki kazısı devam eden kentlerde bir örneğine rastlanmamıştır. Mevcut yayınlarda bu dönemlere ait ticari kaplarda detaylı hamur analizlerinin yapılmamış olması nedeniyle, bölgede üretilen malların ihraç edildiği kentler konusunda kesin bir veri elde edilememiştir.

10. yüzyıl sonunda Synnada'lı Leo, mektuplarında Synnada'da coğrafi koşullar nedeniyle zeytinyağı ve şarap üretilmediğini, bu ihtiyacın Thrakesion (Ionia, Lydia ve Karia), Attaleia veya başkentten tedarik edildiğini belirtmektedir.[717] Beybağ üretimleri arasında yer alan bazı khytra formlarının benzerleri (Kat. No. 357-358) Kıbrıs'ta tespit edilmiştir. J.W. Hayes, 8. yüzyıla tarihlendirdiği bu kapların Kıbrıs'ın birçok yerinde

[716] Hendy (1985), s.70.
[717] Hendy (1985), s.139.

görüldüğünü ve çok mikalı, kahverengi hamurlu bu kapların olasılıkla güneybatı Anadolu'dan ithal olarak geldiğini belirtmiştir.[718]

Stratonikeia'ya ithal olarak gelen ve Konstantinopolis, Ege veya Kıbrıs kökenli sırlı seramikler ile birlikte bu iki veri değerlendirildiğinde; kent ve çevresinde üretilen malların ticaretinin Konstantinopolis'ten Ege ve Kıbrıs'a hatta İç Anadolu'ya kadar geniş bir coğrafyada aranması gerektiğini göstermektedir. Mevcut çalışmaların azlığı nedeniyle bu konuda kapsamlı bir değerlendirme yapılamamaktadır.

Beybağ'da ve kentte bulunan seramiklerin 13. yüzyıl ortasında aniden sonlanması bu dönemde bölgenin tamamen Türk hâkimiyetine geçtiğini göstermektedir. Güneybatı Anadolu'da 13. yüzyıla kadar Bizans hâkimiyetinin gerçek bir çöküşünden bahsedilmemektedir. 11. ve 12. yüzyıl boyunca Bizans İmparatorluğu ve Selçuklular arasında bölgenin hâkimiyeti konusunda çekişmeler olsa da inşa ettirilen tahkim mevkiler sayesinde Bizans İmparatorları, 13. yüzyıla kadar hâkimiyetlerini korumuşlardır.[719] Beybağ yerleşiminin 1.05 km. kuzeydoğusunda yer alan ve bölge halkı tarafından Tepecik olarak anılan mevkiindeki Beylikler Dönemi yerleşiminde en erken tarihli sikke buluntusu II. Gıyaseddin Keyhüsrev (1266-1284) dönemine aittir. Seramik ve sikke verileri yerleşimin Osmanlı Döneminde özellikle 15. ve 16. yüzyıllarda büyüyerek geliştiğini ortaya koymuştur.[720] Stratonikeia, Beybağ ve Tepecik yerleşiminden elde edilen veriler, olasılıkla diğer Batı Anadolu kentleri gibi Stratonikeia ve çevresinin de 13. yüzyıl ortalarından itibaren Bizans hakimiyetinden tamamen çıktığını göstermektedir.

[718] Hayes (2007), s. 437, fig. 14.7.G5-G6.
[719] Ruggieri (2009), s.210
[720] S. Cirtil (2011). Muğla-Yatağan Tepecik Kazısı Türk Dönemi buluntuları 2007. *XII. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu*. İstanbul: Komen Yayınları, ss. 93-102.

Sonuç

Günümüzde Muğla İli, Yatağan İlçesi, Eskihisar Köyü'nde yer alan Stratonikeia kenti (Στρατονικεια), Antik Dönemde Karia Bölgesi sınırları içerisindedir. Kentin yaklaşık 9 km. kuzeybatısında Hekate'ye adanmış bir tapınak, altar ve stoadan oluşan Lagina Kutsal Alanı yer almaktadır. Birbirine taş döşeli bir yol ile bağlanan kent ve kutsal alan arasında Orta Bizans Dönemine ait seramik işliklerinin tespit edildiği Beybağ ve bir savunma duvarı ile çevrili Kurudere mevkiinde iki Bizans Dönemi yerleşimi tespit edilmiştir.

2008 yılından itibaren yürütülen çalışmalarda Stratonikeia, Lagina, Beybağ ve Kurudere yerleşimlerinde yapılan kazı çalışmalarında çok sayıda Bizans Dönemi seramiği bulunmuştur. Çalışma kapsamında bu alanlarda yapılan kazılarda bulunan toplam 480 parça seramik incelenmiştir. (Tablo 13) Günlük yaşama ait servis amacıyla kullanılan kaplar, mutfak kapları ve ticari kaplara ait parçaların incelenmesi, kent için önemli veriler sunmuştur. Ancak kısa bir süredir kent ve çevresinde kazı çalışmaları yürütüldüğünden, çalışma kapsamında elde edilen verilerin kentin tamamı için değil sadece kazısı tamamlanan alanlar için geçerli olduğu her zaman göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 13. Seramiklerin üretim gruplarına göre kazı yapılan alanlardaki sayısal dağılımı

	Stratonikeia	Lagina	Beybağ	Kurudere	
Erken Bizans Dönemi Servis Kapları					
Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri	4	-	1	-	5
Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri	8	-	-	-	8
Yerel Kırmızı Astarlı Seramikler	6	3	5	-	15
Erken Bizans Dönemi Mutfak ve Depolama Kapları					
Pişirme Kapları (Chytralar)	5	3	3	-	11
Tekneler (Alveuslar)	5	-	1	-	6
Saklama Kapları (Caduslar)	1	-	4	-	5
Erken Bizans Dönemi Ticari Kapları					
Kouphonlar	4	-	1	-	5
Unguentariumlar	4	-	-	-	4
Ampullalar	3	-	-	-	3
Erken Bizans Dönemi Aydınlatma Gereçleri					
Kandiller (Lychnuslar)	8	-	-	-	8

Fitil Taşıyıcıları	1	-	-	-	1
Orta Bizans Dönemi Beyaz Hamurlu Sırlı Servis Kapları					
Konstantinopolis Beyaz Hamurlu	5	-	-	-	5
Orta Bizans Dönemi Kırmızı Hamurlu Sırlı Servis Kapları					
Ege Tipi Kalın Kazıma Seramikler	18	-	15	-	33
Ege Tipi İnce Kazıma Seramikler	8	-	13	-	21
Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramikler	12	-	6	-	18
Ege Tipi Düz Sırlı Seramikler	2	-	2	-	4
Geniş Kazıma Seramikler	4	-	6	-	10
Zeuxippus Seramikler	1	-	-	4	5
Tek Renk Sırlı Seramikler	10	-	28	3	41
Yeşil Lekeli Seramikler	-	-	8	3	11
Yeşil ve Kahverengi Lekeli Seramikler	-	-	2	2	4
Mangan Lekeli Seramikler	4	-	7	-	11
Akıtma Dekorlu Ege Seramikleri	-	-	1	-	1
Kahverengi Boyalı Seramikler	-	-	1	-	1
Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramikler	1	-	2	-	3
Yeşil Boyalı Seramikler	-	-	2	4	6
Astar Bezemeli Sırlı Seramikler	6	-	13	2	21
Maltızlar (Saltsarionlar)	-	-	8	-	8
Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları					
Sırsız Servis Kapları	1	1	35	-	37
Orta Bizans Dönemi Mutfak Kapları					
Pişirme Kapları (Khytralar)	15	-	46	1	62
Kızartma Tavaları (Tagenionlar)	1	-	2	-	3
Tekneler (Lekaneler)	1	-	7	-	8
Havanlar (Olmoslar)	2	-	2	-	4
Süzgeç (İthmos)	-	-	1	-	1
Şarap Hırsızları	1	-	3	-	4
Saklama Kapları (Koureloslar)	25	-	-	-	25
Pithoslar	-	-	2	-	2
Orta Bizans Dönemi Ticari Kapları					
Magarikonlar	14	-	28	1	43
Orta Bizans Dönemi Aydınlatma Gereçleri					
Şamdan (Manoualia)	-	-	-	1	1
Orta Bizans Dönemi Fırınlama Gereçleri					
Mesnetler	-	-	17	-	17
TOPLAM	180	7	272	21	480

Stratonikeia kenti, Geç Antik Çağın değişen sosyo-ekonomik koşullarıyla birlikte Roma Dönemindeki önemini korumayı başarmıştır. 5. yüzyılda kentte işlev dışı kalan Roma yapıları, yeni din ve toplumsal yapıya uygun şekilde dönüştürülmüştür. Stratonikeia'nın Karia Bölgesi piskoposluk merkezlerinden biri olarak dini rolünün

yanısıra çevresindeki geniş kırsal alanlara hâkim konumuyla ticari bakımdan da önemli bir kent olduğu anlaşılmaktadır.

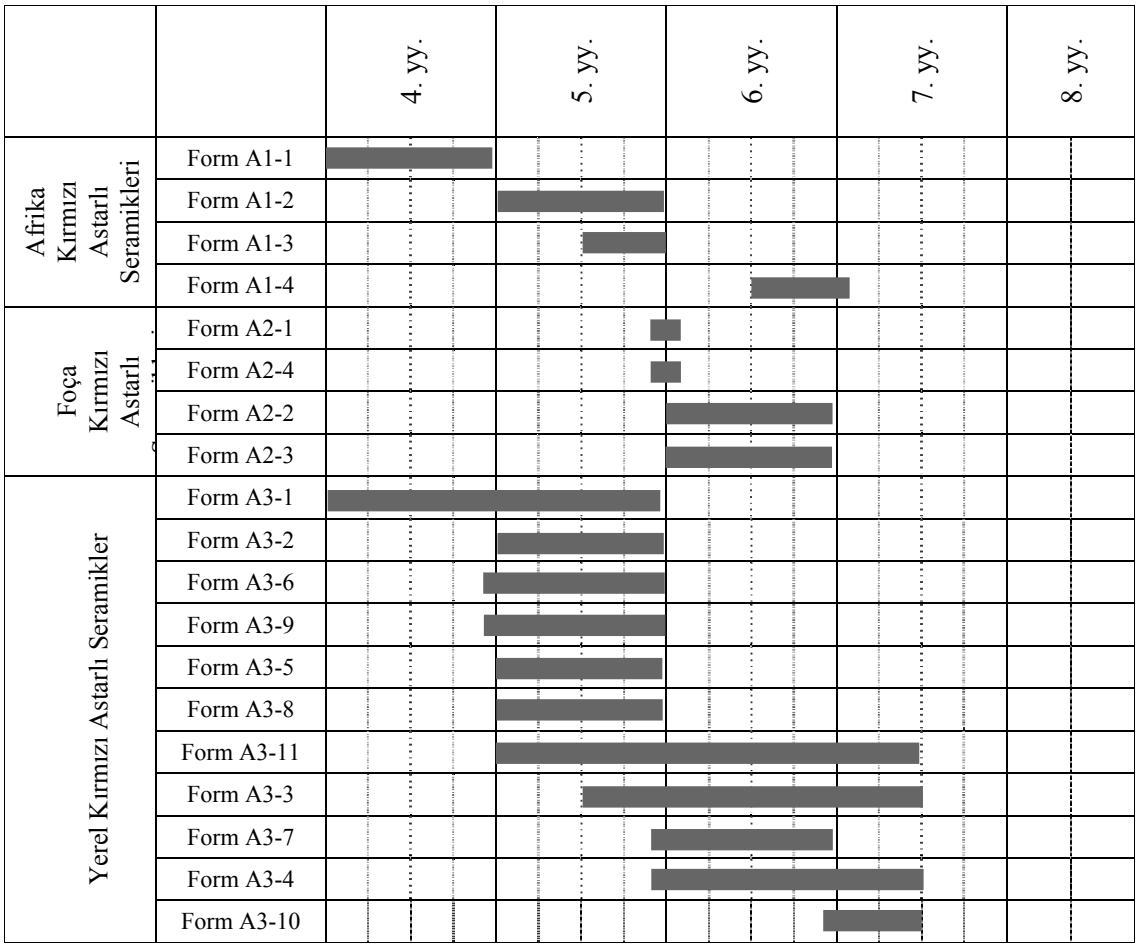
Bizans Döneminde bir limana sahip olmayan ancak ticari potansiyeli yüksek, büyük bir kent ya da limanla bağlantılı küçük kentler, coğrafi konumları sayesinde ticaret ağları veya limanlara erişim sağladıkları ölçüde nüfuslarını koruyabilmişlerdir. Bu koşulların dışında ancak tahıl ihracatı ya da mermer, maden gibi doğal kaynakların varlığı bu kentleri gelişmiş ekonomik yapıya taşıyabilmektedir. Bu tip doğal avantajlara sahip olmayan kentler; kendi kendine yeten, tarıma dayalı, kırsal yerleşimlerinkine benzer bir ekonomiye sahiptir.

Erken Bizans Döneminde Afrika ve Foça'dan ithal edilen kaliteli seramiklere ve yine Afrika ile Ege'den gelen kaliteli şarapların taşındığı ticari kaplara ait parçaların Stratonikeia'da bulunması, kentte yaşayan aristokrat sınıfın varlığını kanıtlamaktadır. Stratonikeia ve olasılıkla bağlandığı en yakın liman olan Keramos'a yardımlarda bulunan hayırsever yurttaşlar Maximos ile Philagrios'un adının geçtiği yazıtlar, bu sınıfa mensup kişilerden bazılarının isimlerini günümüze taşımıştır.

Akdeniz'de yoğun talep gören Afrika üretimi kaliteli servis kapları, 4. yüzyıldan itibaren Karia Bölgesi'nin iç kesimlerinde olmasına rağmen Stratonikeia'ya ulaşmıştır. Günlük kullanım kapları içerisinde daha lüks sayılabilecek bu seramiklerin kente ulaşması, kentin dağlık bir coğrafyada bulunmasına rağmen zengin bir kent olduğunu ve önemli ticaret yollarına yakın konumundan yararlandığını göstermektedir.

Başkentin Konstantinopolis'e taşınması ve ardından 5. yüzyılda kıyı kentlerindeki nüfusun ani artışı gibi sebeplerle özellikle 5. yüzyıldan itibaren Batı Anadolu kentlerinde Phokaia'dan ithal edilen seramikler daha yoğun olarak görülmeye başlamıştır. Stratonikeia'da 5. yüzyıl sonundan itibaren Phokaia üretimi seramikler yaygın olarak kullanılmıştır. Ancak 6. yüzyılda Afrika'dan gelen seramikler ve şarap taşıyan kouphonlara ait az sayıda parça, Afrika mallarının daha seyrek de olsa halen talep gördüğünü kanıtlamaktadır. (Tablo 14)

Tablo 14. Erken Bizans Dönemi Kırmızı Astarlı Seramiklerinin tarihlendirmesi

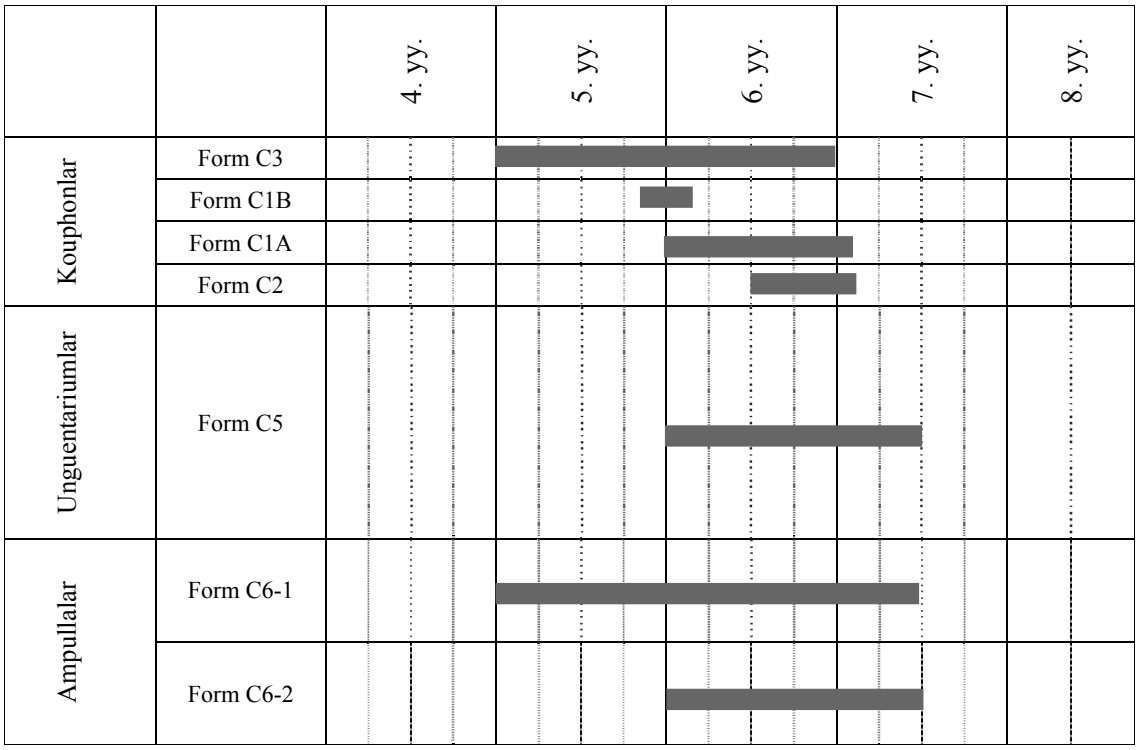


Stratonikeia'da Afrika kökenli Spatheion ve Ege kökenli Samos kouphonlarına ait parçaların bulunması, bu dönemde kentin halen önemli bir merkez olduğunun göstergesidir. (Tablo 15) Spatheion ve Samos kouphonlarının ortak özelliği yüklerinin çok değerli olmasıdır. Sayısal açıdan oldukça kısıtlı oluşları da bu nedenledir.

Lagina, Bizans Dönemi öncesinde olduğu gibi, Bizans Döneminde de bir yerleşim alanı olarak değil, dini amaçlarla kullanılmıştır. Erken Bizans Döneminde Tanrıça Hekate'nin bölgede oldukça güçlü olduğu bilinen kültünü yok etmek amacıyla, tapınak alanına bir kilise inşa edilmiştir. Bölgede benzer şekilde Didyma ve Labraunda'daki tapınakların kiliseye çevrilmesi gibi, Lagina'daki tapınak da çevresinde büyük bir yerleşim olmamasına rağmen; pagan merkezlerin unutturularak Hıristiyanlaştırılması çabasıyla kiliseye dönüştürülmüştür. Kilise çevresinde Erken Bizans Dönemine ait az sayıda bulunan servis ve mutfak kaplarına ait parçalar, burada sadece küçük bir dini

topluluğun yaşadığını düşündürmektedir. Stratonikeia ve Lagina'da bulunan kiliseler, olasılıkla 6. yüzyılın ikinci yarısındaki büyük bir depremle yıkılmıştır.

Tablo 15. Erken Bizans dönemi ticari kaplarının tarihlendirmesi



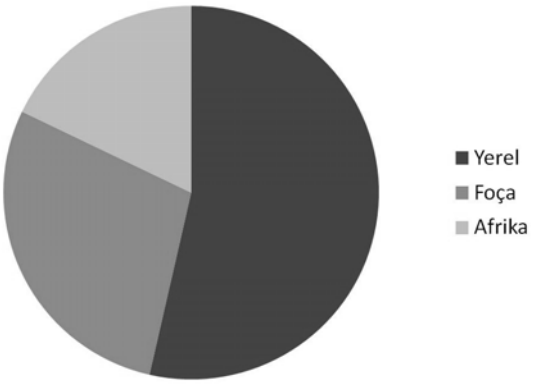
Stratonikeia'ya ithal olarak gelen seramikler dışında, incelenen bazı Erken Bizans Dönemi seramiklerinin hamur yapısı, bölgede yerel bir üretim olduğunu göstermektedir. Stratonikeia kenti ve çevresindeki seramik üretimine ilişkin en eski izler Tunç Çağına kadar uzanmaktadır. Börükçü Mevkiinde Geometrik Döneme ait seramik fırınları tespit edilmiştir. Stratonikeia'da bir köy evinin duvarında iç içe geçmiş ve cüruflaşmış halde bulunan hatalı üretim kâseler M.Ö. 50-M.S. 50 yıllarına aittir. Buluntular kentte M.S. 1. yüzyıla kadar üretimin sürdüğünü göstermektedir.

Kent ve yakın çevresinde Erken Bizans Dönemine ait işlik kalıntıları ya da yarı mamul parçalar bulunmamış olsa da seramiklerin hamur yapısı, bölgede yerel bir üretim olduğuna işaret eder. Stratonikeia ve çevresindeki yoğun mikalı kil yatakları, demir yönünden fakir olduğundan griye yakın açık kahverengi tonlarındadır. Bu yönüyle Batı Anadolu'daki açık renkli, pembe veya kahverengi kil yataklarından ayrılmaktadır. Beybağ'ın hemen doğusundaki dere yatağı çevresinde ve Stratonikeia kentinin

güneyindeki bölge halkı tarafından Işık Deresi olarak anılan mevkide açık kahverengi, yoğun mikalı, ince taneli kil yatakları mevcuttur.

Bazı seramik parçalarının kesitinde 1-2 mm.lik parlak, kırmızı noktalar halinde demir oksit taneleri tespit edilmiştir. Bu durum Bizans Döneminde bölgede üretim yapan atölyeler tarafından seramikleri dayanıklı hale getirmek için hamur içerisine demir oksit katıldığını göstermektedir. M.S. 4. yüzyıla kadar bölgedeki yerel üretimlerde hamur az gözenekli ve iyi yoğrulmuştur. Oldukça homojen olan hamur demir oksidin yoğun olarak kullanıldığı parçalarda kırmızı veya kırmızı-sarı bir renk almıştır. M.S. 4. yüzyıldaki ekonomik değişimle birlikte hamur kalitesinde bir düşüş gözlenmektedir.

Dağlık yapısı nedeniyle kara taşımacılığının zahmetli olduğu Karia Bölgesi'nde, seramik üretimi için gerekli hammaddeye sahip olan orta ölçekli ve büyük kentler, yerel ihtiyaçları sağlamak amacıyla seramik üretimi yapmışlardır. Karia Bölgesi ve yakın çevresinde Ephesos, Priene, Aphrodisias, Sardis, Hierapolis, Laodikeia ve Kibyra kentlerinin kazı çalışmaları neticesinde Erken Bizans Dönemi'ndeki yerel üretimleri tespit edilmiştir. Sardes'te bulunan Bizans seramiklerinin % 75'i yerel üretimdir. Magnesia ve Aphrodosias'ta da benzer bir durum söz konusudur. Ephesos gibi liman kentlerinde ithal seramiklerin oranı daha fazla olsa da, Batı Anadolu kentlerinde kolay erişilebilen yerel seramiklerin kullanımı her zaman daha yaygın olmuştur. (Şekil 45)

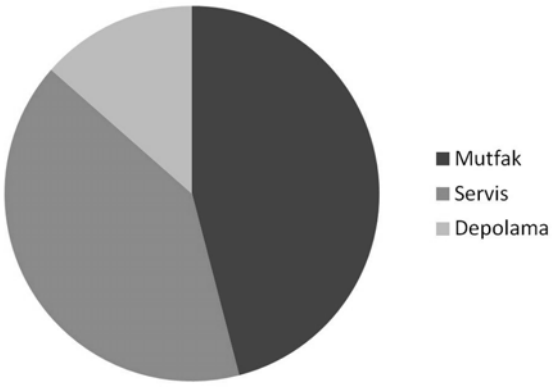


Şekil 45. Stratonikeia ve çevresinde ithal ve yerel Kırmızı Astarlı Seramiklerin dağılımı

Stratonikeia çevresindeki yerel Kırmızı Astarlı Seramiklerde hamur iyi yoğrulmuştur. Az gözeneklidir. Kapların yapımında hızlı dönen çömlekçi çarkı kullanılmıştır. Çark izleri genellikle düzeltilmeden bırakılmıştır. Kent çevresinde üretilen seramiklerde hemen hemen tüm örneklerde katkı olarak kireç kullanılmıştır. Kireç katkı genel olarak iyi ufalanmış ve fırınlama esnasında nadiren seramik kaplara zarar vermiştir.

Tüm örneklerde ince ve kırmızı renkli astar mevcuttur. Yoğun demir oksitli astar iyi arıtılmış kilden üretilmiştir. Genellikle daldırma tekniğinde kapların tüm yüzeyini örtecek şekilde ince bir tabaka halinde uygulanmıştır. Astar ve hamur arasında belirgin renk farklılığı mevcuttur. Dış yüzeyde astarın kaideye kadar devam etmediği örneklerde hamur ve astar kontrast oluşturur.

Erken Bizans Döneminde yerel üretim servis kapları, form repertuarı yönünden Afrika ve Foça üretimi seramiklerine benzemektedir. Orijinal Afrika formlarından bazıları (Hayes 58, 81A, 82A ve 104C) Stratonikeia ve Beybağ kazılarında bulunmuştur. Afrika seramiklerinin ticaret yoluyla kente gelmiş olması, taklidi yapılan diğer Afrika formlarının da (Hayes Form 61, 67, 84, fig. 58.b) ticaret yoluyla kente gelmiş olabileceğini, en azından bölgede üretim yapan seramik ustaları tarafından tanındıklarını göstermektedir.



Şekil 46. Yerel üretim seramiklerin işlevlerine göre dağılımı

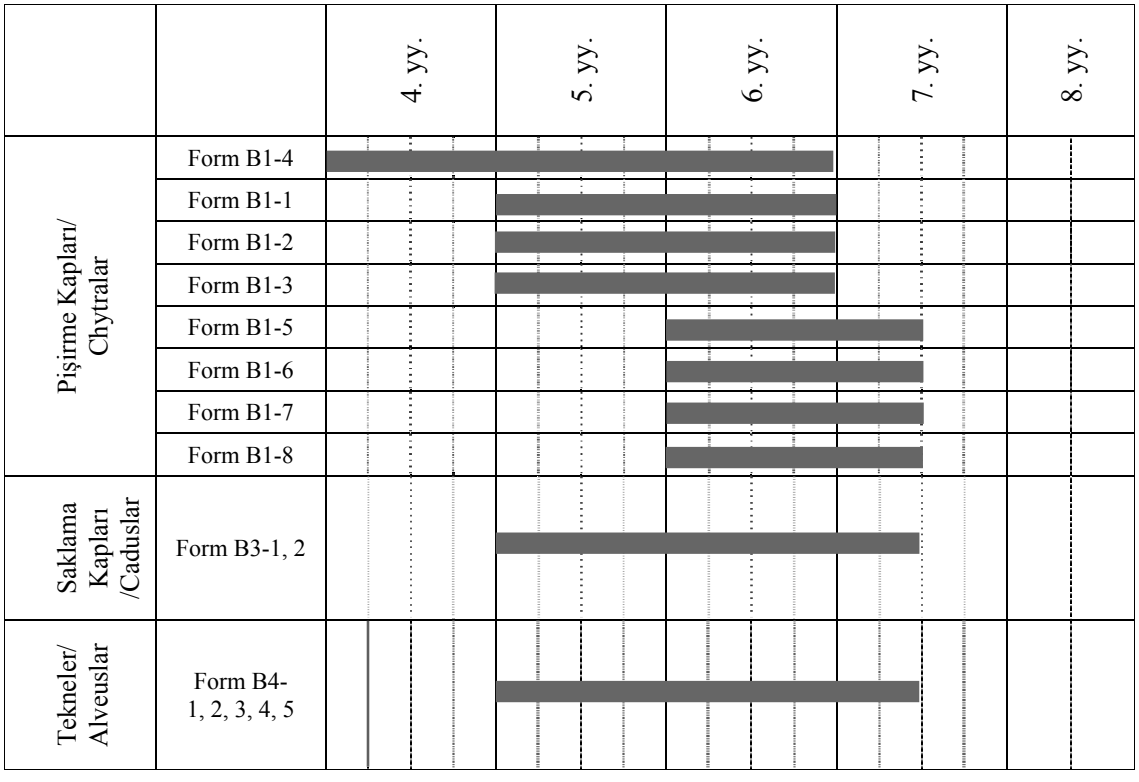
6. yüzyılda Batı Anadolu'da yoğun faaliyet gösteren Phokaia atölyesinin dışa katlı, geniş ağız kenarlı üretimleri (Hayes Form 3) hem kente yoğun olarak ithal edilmiş hem de yerel taklitleri yapılmıştır. Kentte yapılan çalışmalarda çok yoğun olarak bulunan bir diğer Phokaia üretimi Hayes Form 10'dur. Ancak ilginç bir şekilde yerel

örnekler arasında Form 10'un taklidine rastlanmamıştır. Hayes Form 5'in ise yerel taklitleri bulunmasına rağmen kazı çalışmalarında orijinali ele geçmemiştir.

Yerel üretimlerin yüzeyinde süsleme çok azdır. Bir örnekte kabın dış yüzeyinde rulet bezeme görülmektedir. Stratonikeia ve çevresindeki yerel üretimlerde, birçok Erken Bizans Dönemi atölyesinin yoğun olarak kullandığı baskı bezemelere rastlanmamıştır.

Kırmızı Astarlı servis kaplarının yanısıra halkın ihtiyaç duyduğu günlük yaşam için gerekli pişirme ve depolama kapları yerel atölyeler tarafından üretilmiştir. (Şekil 46) Bu seramiklerde katkı olarak kireç ve kuvars kullanılmıştır. Özellikle ısıya dayanıklı formlar ve bunlara ait kapaklarda kuvarsın çok yoğun olarak iri parçalar halinde kullanıldığı gözlenmiştir. Kuvars tanelerinin genellikle kesitte görülmesi bölgede yapılan üretimlerde fırın sıcaklığının yaklaşık 800-900˚ arasında olduğunu göstermektedir. Nadiren kuvarsın kimyasal değişime uğradığı parçalar, hatalı olarak üretilmiş ve cüruflaşmış kaplara aittir.

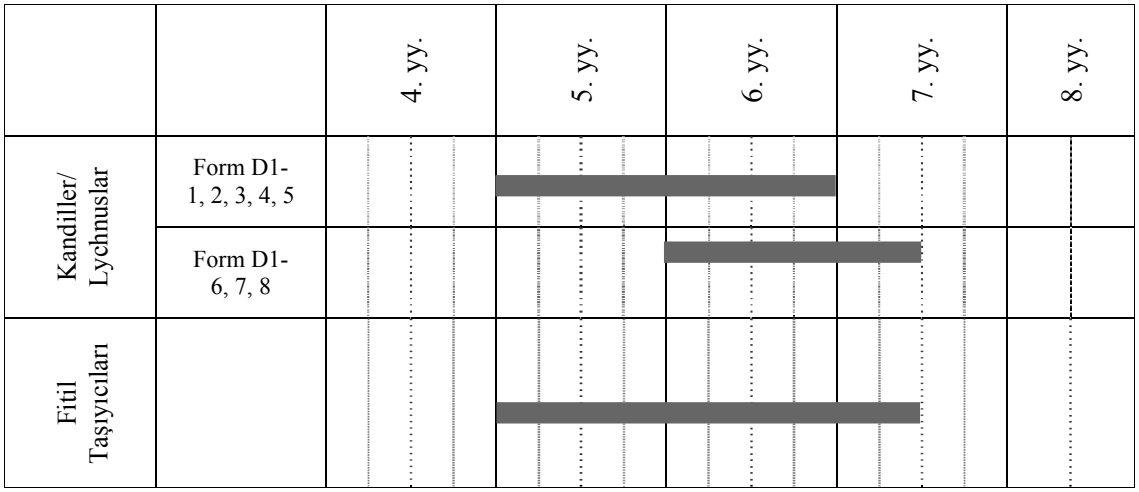
Tablo 16. Erken Bizans Dönemi mutfak ve depolama kaplarının tarihlendirilmeleri



Mutfak kaplarında, Geç Antik Çağ seramik repertuarında sıklıkla görülen keskin bir şekilde dışa çekilmiş, geniş ağız profillerinin Erken Bizans Döneminde de kullanıldığı gözlenmiştir. Batı Anadolu'ya özgü dışa çekik ağız kenarına sahip pişirme kaplarının üretimi 7. yüzyıl ortasında sonlanmıştır. (Tablo 16) Bu dönemde üçayak benzeri gereçlerin üzerine oturtularak kullanılan, ince cidarlı ve küresel gövdeli pişirme kapları üretilmiştir. Kaplar ısı kaybını en aza indirecek şekilde geniş kapaklarla birlikte kullanılmıştır.

Stratonikeia'da servis ve mutfak kaplarının yanı sıra Erken Bizans Döneminde günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası olan kandillere rastlanmıştır. Olasılıkla Batı Anadolu'daki bir atölyenin üretimi olan kandillerin tamamı kalıp yapımıdır. Mikalı, ince yapılı kile sahip hamur özellikleri Batı Anadolu üretimi olduklarını göstermektedir. Bulunan örnekler arasında 4. yüzyılda Akdeniz dünyasında çok yoğun rağbet gören Afrika kandillerinin olasılıkla Yunanistan ya da Batı Anadolu merkezlerince üretilmiş taklitlerine ait bir örnek yer alır. Bu örnek dışında bulunan kandillerin büyük çoğunluğunu araştırmacılar tarafından 'Anadolu Tipi' olarak tanımlanan, diskus üzerinde tek bir rozet motifi ve çevresinde bitkisel şerit ya da dairelerin bulunduğu, oval ya da dairesel gövdeli, küçük kandiller oluşturmaktadır. Ticaret yollarındaki değişimin bir sonucu olarak Atina kandil endüstrisinin 4. yüzyılda önemini kaybetmeye başlamasıyla birlikte, 5. yüzyılda Küçük Asya ve Afrika üretimleri kandiller yaygınlaşmıştır. (Tablo 17)

Tablo 17. Erken Bizans Dönemi aydınlatma gereçlerinin tarihlendirilmeleri



Erken Bizans Döneminde aydınlatmada kullanılan seramikten yapılmış fitil taşıyıcılarına ait az sayıda örnek ele geçmiştir. Stratonikeia'da bulunan fitil taşıyıcıları, cam kandillerle birlikte kullanılmak üzere yerel olarak üretilen örnekler arasındadır. Stratonikeia'da bulunan Erken Bizans Dönemine ait cam cürufları, kentte cam üretimine paralel olarak gerekli seramik objelerin de üretilmiş olduğunu göstermektedir.

Seramik buluntular, Stratonikeia ve Lagina'nın yanısıra Beybağ'da M.S. 4. yüzyıldan 7. yüzyıl ortasına kadar küçük ölçekli bir yerleşim olduğunu göstermektedir. Burada bölgenin Erken Bizans dönemi seramik repertuarının servis ve mutfak kapları olarak kullanılan örneklerini görmek mümkündür. Ancak Stratonikeia ile benzer şekilde Lagina ve Beybağ'da yerleşime ait izler, 7. yüzyılda başlayan salgınlar, Arap akınları ve buna bağlı olarak gelişen ekonomik buhran nedeniyle tamamen kesilmektedir.

Arap akınları Karia Bölgesi'nin demografisini olumsuz bir biçimde etkilemiştir. 649-655 yılları arasında Kypros (Kıbrıs Adası), Rhodos ve Kos adalarının Arap hâkimiyetine geçmesi, Ege Denizi'nin ve Batı Anadolu'daki kıyı yerleşimlerinin tamamen güvensiz hale gelmesine neden olmuştur. Bu dönemde tarımsal üretim ve uluslararası ticarete dayalı Bizans ekonomisi Anadolu'da çözülmeye başlamıştır. Arkeolojik ve nümizmatik veriler Anadolu nüfusundaki bu dalgalanmayı destekler niteliktedir. Bu dönemde halkın güvenlik sorunları yüzünden Anadolu kentlerinin 'dioikismos' olarak adlandırılan birbirinden bağımsız kırsal yerleşmeler ile Roma akropolislerine çekilmiş kale-kentler biçiminde örgütlendiği bilinmektedir.

Batı Anadolu'da kazısı büyük oranda yapılmış Ephesos, Miletos, Sardis, Menderes Magnesiası ve Pergamon gibi büyük kentler, Antik döneme göre alan bakımından oldukça küçülmüştür. 7. yüzyıl ortasından III. Leon'un önemli bir askeri başarı kazandığı 740 yılına kadar Batı Anadolu'daki Arap tehdidi sürmüştür.

Buna paralel olarak 8. ve 9. yüzyıllarda Stratonikeia ve çevresinde nüfusun varlığı ya da hareketine ilişkin herhangi bir bulguya henüz rastlanmamıştır.

Beybağ'da ele geçen 9. yüzyıl sonuna ait az sayıdaki sikke, bu dönemde bölgede Bizans yerleşimlerinin tekrar canlanmaya başladığını göstermektedir. Özellikle İmparator I. İoannes Çimiskes'in (969-976) Arap Akınları nedeniyle boş kalan yerleşimlerin yeniden iskânını sağlamaya çalıştığı bilinmektedir.

10. yüzyılda Beybağ'da seramik işlikleri kurulmuş ve bölgede Bizans hâkimiyetinin tamamen sonlandığı 13. yüzyıl ortasına kadar üretimini sürdürmüştür. Beybağ'da yapılan kazılarda on sekiz farklı fırına ait kalıntılar tespit edilmiştir.

Fırınlarda oval ve dikdörtgen olmak üzere iki farklı plan tespit edilmiştir. Oval fırınların genişlikleri 1.30 m. ile 2.70 m. arasında değişmektedir. Fırınların çevresinde bulunan sikke ve seramik buluntulara göre oluşturulan kronolojide oval planlı fırınların 10. yüzyıldan 13. yüzyıl ortasına kadar kullanıldığı tespit edilmiştir.

İki örneği bulunan dikdörtgen planlı fırınlar ise sadece 11-12. yüzyıllarda kullanılmıştır. Geç Antik Çağda yaygın olarak kullanılan dikdörtgen planlı fırınlar; tuğla, kiremit ve amphora gibi ürünler için ya da çok miktarda üretim yapan endüstrileşmiş seramik atölyelerince kullanılmıştır. Beybağ'da iki adet örneği bulunan 2.72x1.90 m. ve 3.60x1.53 m. ölçülerindeki dikdörtgen planlı fırın, Geç Antik Çağ örneklerine göre küçük boyutludur. Bölgenin yerel üretimleri arasında günlük kullanım seramikleri ve magarikonların yanı sıra kiremit, tuğla ve künkler yer almaktadır. Yuvarlak planlı fırınların kalıntıları arasında bulunan az sayıdaki yanmış seramik parçası arasında günlük kullanım seramiklerine ait olduğundan dikdörtgen planlı fırınların mimari elemanların üretiminde kullanılmış olabileceği düşünülmektedir.

Fırınların olasılıkla kerpiçten yapılan fırınlama haznelerine ait kısımlar günümüze ulaşmamıştır. Ateşleme hazneleri tuğla ve kiremit malzeme ile inşa edilmiştir. Örgüsünde toprak veya kireç harç kullanılmıştır. Kireç harç 12. yüzyılda daha yoğun olarak kullanılmıştır.

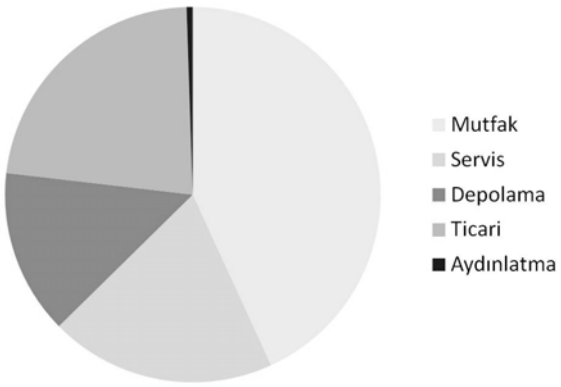
Fırınlardaki ızgarayı taşıyan ayaklarda, ateşleme koridoruna paralel yerleştirilmiş 'yatay ayaklı' ve ateşleme koridoruna dik olarak yerleştirilmiş 'dikey ayaklı' olmak üzere iki tip görülmektedir. Dikey ayaklar 10-11. yüzyıllarda kullanılmıştır. Yatay ayakların kullanımı daha yaygın olup iki ya da üç tane olmak üzere sayılarının değişmesi fırınların boyutları ile ilişkilidir.

Karadeniz'de tespit edilen Bizans Dönemi fırınlarında Beybağ'daki örneklerin gelişimine benzer şekilde, 11. yüzyıl sonunda dikey ayaklı sonlanarak yatay ayaklı fırınlar yaygınlaşmıştır. Bu durum Karadeniz örneklerinde sırlı seramiklerin üretimleriyle açıklanmaktadır. Beybağ üretimleri arasında sırlı seramiklerin üretimine ilişkin veriler mevcut değildir. Ancak 12. yüzyıla gelindiğinde seramik fırınlarındaki ayakların biçimi ve harç türünde değişiklikler görülmesi, bu dönemde sırlı seramik

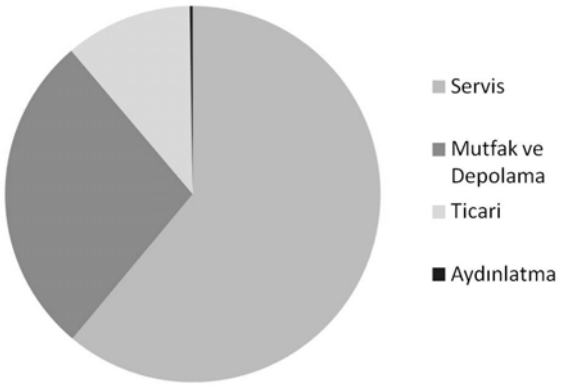
üretimindeki artışın yerel atölyelerin fırınlama geleneklerini de etkilemesiyle açıklanabilir.

Beybağ'da fırınlama esnasında kullanılan 'halka biçimli' ve 'S biçimli silindir' şeklinde olmak üzere iki farklı mesnet türü tespit edilmiştir. Beybağ'da 07BBS01 ve 07BBS04 no.lu sondajlar ve çevresinde fırın içerisinde seramiklerin dengede durmasını sağlayan, çapları 13.6 ile 20 cm. arasında değişen çok sayıda halka biçimli mesnet bulunmuştur. 07BBS04 no.lu sondajda bulunan fırın içerisinde bulunan hatalı üretim seramik parçaları ve bir mesnet; bu tür objelerin pişirme, depolama ve servis amacıyla kullanılan günlük kullanım kapları ve magarikonların fırınlanması için kullanıldığını göstermektedir.

Mesnetlerin hamurunun ısıya daha dayanıklı olması için yoğun olarak kuvars ve daha nadiren de kireç kullanılmıştır. Sürekli ısıya maruz kalan parçaların kesitlerinde yoğun cüruflaşma olduğu tespit edilmiştir. Bazı örneklerin dış yüzeyleri de yoğun şekilde islenmiştir. Kabaca biçimlendirilmiş parçaların 10-11. yüzyıllarda üretilen örneklerinin daha yassı ve oval biçimli olduğu, 11. yüzyıl ortasından itibaren örneklerin iç kısımlarının daha dik olarak yapılmaya başlanmasıyla birlikte profillerin giderek üçgen bir görünüm aldığı tespit edilmiştir.



Şekil 47. Beybağ'da yerel üretim seramiklerin işlevlerine göre oranları



Şekil 48. Beybağ'da bulunan seramiklerin işlevlerine göre oranları

Parçaların üzerinde kazıma tekniğinde yapılmış stilize edilmiş kuş figürleri, basit dalgalı çizgi, daire ve noktalardan oluşan motifler ve tam olarak tanımlanamayan Yunanca harfler görülmektedir.

Fırınların üretimleri arasında günlük kullanım kaplarının yanı sıra ticari faaliyetlerde kullanılmak üzere üretilen magarikonların yoğun olduğu gözlenmiştir. (Şekil 48) Ancak Beybağ'daki atölyelerin çevresinde günlük yaşamın sürdürülmesi ve kırılan servis ve mutfak kaplarının sürekli olarak yenilenmesi nedeniyle bulunan kapların ne kadarının satılmak ne kadarının kullanılmak üzere hazırlandığını tespit etmek mümkün değildir. (Şekil 49) Bu nedenle işliklerdeki fırınların çevresinde bulunan atık seramik parçalarına göre; Beybağ'da sıklıkla üretilen formlar arasında magarikonlar, depolama kapları, mutfak kapları ve servis kapları olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Bu dönemde üretilen servis kaplarının birçoğu kalın cidarlı, küresel gövdeli, geniş ağızlı formlardan oluşmaktadır. Hızlı dönen çarkta seri biçimde üretilen kapların üzerindeki çark izleri nadiren düzeltilmiştir. Bu dönemde üretilen kaplar oldukça sadedir. Az sayıda örnekte kazıma tekniğinde dalgalı çizgiler görülmektedir. Anadolu'da ilk örnekleri, 8-9. yüzyıllarda görülmeye başlanan bu tip kalın cidarlı kap üretiminin, ekonomik değişimle birlikte işçilikteki gerileme ya da daha dayanıklı kapların talep edilmesi nedeniyle Orta Bizans Döneminin başından 10-11. yüzyıllara kadar sürdüğü anlaşılmaktadır.

Ekonomik sebepler nedeniyle yemek alışkanlıklarının değişerek baharatlarla tatlandırılmış sulu yemeklerin tercih edilmeye başlanması, 10. yüzyıldan itibaren hem

sırlı hem de sırsız kaplarda diskos formlarının artık nadiren üretilmesine neden olmuştur.

Beybağ'da yapılan çalışmalarda 11-13. yüzyıllar arasında tespit edilen formlar arasında geniş mouchroution formunda servis kapları yoğun olarak üretilmiştir. Yemeğin porsiyonlar halinde yenmesi için skoutelion ya da gabadion formlarının görülmemesi, bu ihtiyaçlar için daha zarif ve cazip olan sırlı kapların tercih edilmesinden kaynaklanmaktadır. Erken Bizans Döneminde seramik örneklerine rastlanmayan kaukion formlarının üretilmesi, bu dönemde çok miktarda sulandırılmış içkilerin içilmesinde kullanıldıklarını göstermektedir.

Orta Bizans Döneminde beslenme alışanlıkları ve ekonomideki değişimlere paralel olarak pişirme kaplarında değişim görülmektedir. Derin, silindirik gövdeli, çift kuplu ve düz kalın dipli pişirme kabı formları, ateşe daha yakın konularak ısıdan olabildiğince yararlanmak amacıyla üretilmiştir. Kapların dip kısımlarının ağızlarından dar yapılması Orta Bizans Döneminde görülmeye başlanan bir özellik olup kulpların alt kısmına kadar yoğun yanık izlerinin görülmesi, ateşe çok yakın olarak bazen de harlı olmayan ateş üzerine doğrudan konularak kullanıldığını düşündürmektedir.

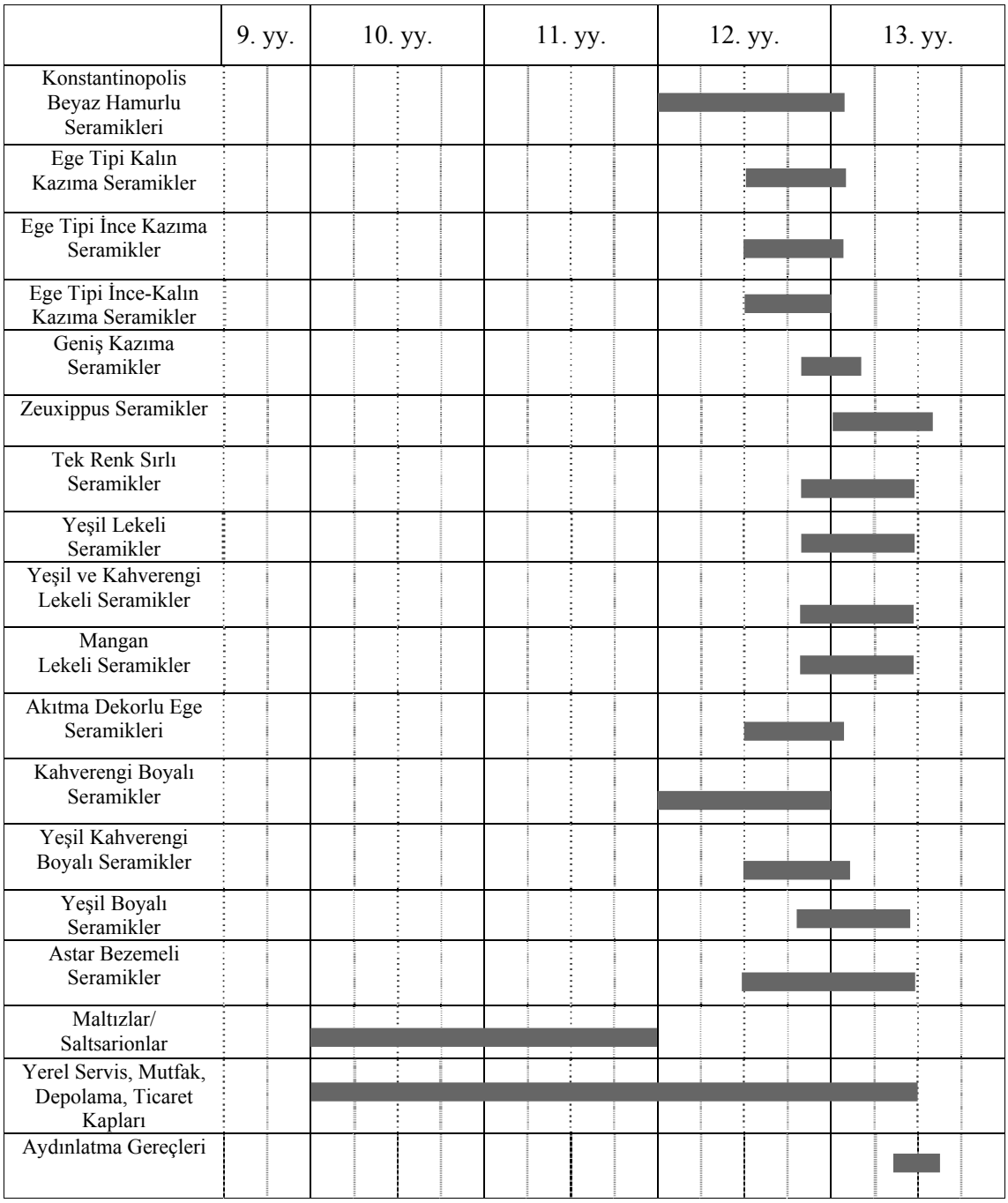
Erken Dönemde olasılıkla madenden yapılmış örneklerinin kullanıldığı kızartma kaplarının, Orta Bizans Döneminde seramikten yapılmış örnekleri bulunmuştur. Yemeğin sıcak olarak servis edilmesini sağlayan maltızlar/saltsarionlar Beybağ'ın üretimleri arasında az sayıda bulunmuştur.

Bizans Döneminde aydınlatmada 7. yüzyıldan itibaren ekonomik oluşu nedeniyle mum yaygın olarak kullanılmıştır. Bu durum yağ yakılan seramik kandil örneklerinin artık üretilmemesine neden olmuştur. Mumun yakılması ve taşınmasının kolaylığı nedeniyle seramikten ya da madenden yapılan aydınlatma gereçlerine Orta Bizans Döneminde nadir olarak rastlanmaktadır. Kurudere'de bulunan sağlam bir manoulia bu döneme ait aydınlatmada kullanılan tek seramik buluntudur.

Beybağ'da üretilen magarikonlar bu dönemde kentin uzak mesafelerle ticaret yaptığının göstergesidir. Bizans Döneminde Karia Bölgesi'nin başlıca üretimleri arasında hububat, şarap ve yağ bulunmaktadır. Antik kentin içinde yer aldığı Turgut Kasabası'nda günümüzde başlıca geçim kaynağı zeytin yetiştiriciliğidir. Ayrıca Yeşilbağcılar gibi yerleşim isimlerinden anlaşıldığı gibi bölgede yakın zamana kadar üzüm yetiştiriciliği de yapılmıştır. Kapasiteleri yaklaşık 3. lt.den 16 lt. ye değişen, geniş

ve dar ağızlı örneklerin olması, Bizans Döneminde Beybağ'da hem yağ hem de şarap taşınması için magarikonların üretildiğini göstermektedir.

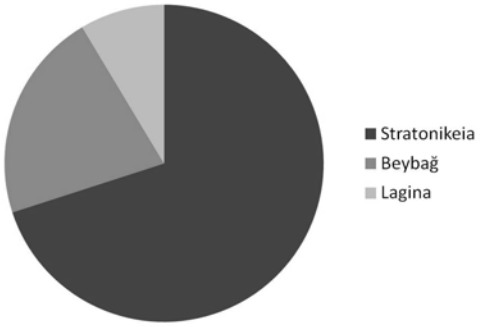
Tablo 18. Orta Bizans Dönemi seramikleri üretim grupları ve tarihlendirilmeleri



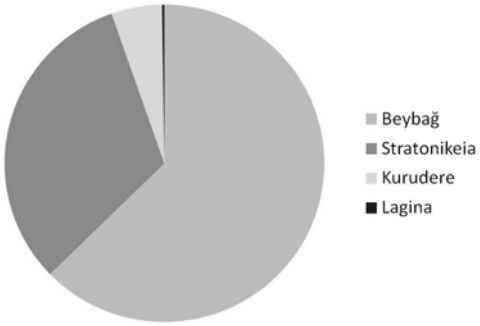
Magarikonların yanısıra ithal olarak kente gelen sırlı seramikler de kentin limanlar ve ticaret yolları ile bağlantısını aydınlatmaktadır. Stratonikeia ve Beybağ'da 12. yüzyıl ortasından itibaren Konstantinopolis, Ege ve Batı Anadolu'dan ithal edilen sırlı seramiklerin bulunması, kentin limanlarla olan bağlantısını ortaya koymaktadır. Bu dönemde İtalyan tüccarlar vasıtasıyla Anadolu kentlerine gelen sırlı seramiklerdeki astar kazıma veya boyama tekniğinde bezemeli birçok üretim grubuna ait parçaların kazılarda bulunması, kentin ticari faaliyetler açısından oldukça aktif olduğunu göstermektedir.

Stratonikeia, Lagina, Beybağ ve Kurudere'de yoğun mikalı hamura sahip, astar kazıma tekniğinde bezemeli çok sayıda sırlı seramik parçası bulunmuştur. (Tablo 18) Bölgede sırlı seramik üretimine ait herhangi bir işaret bulunmaması, bu seramiklerin ithal olarak kente geldiğini göstermektedir. Seramiklerin yakın benzerleri Batı Anadolu'daki liman kentleri ve Menderes Vadisi'nde kentlerde tespit edilmiştir. Seramiklerin hamur ve süslemelerindeki farklılıklar bu seramiklerin birden fazla merkezde üretilmiş olabileceklerini düşündürmektedir.

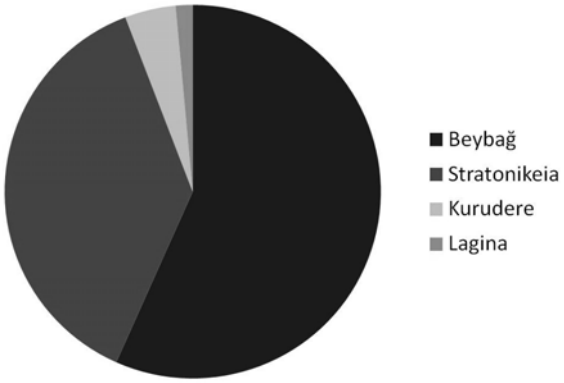
4. yüzyıl-7. yüzyıl ortası



10. yüzyıl-13. yy. ortası



Erken ve Orta Bizans Dönemi toplamı



Şekil 49. Buluntu yerleri ve dönemlere göre seramiklerin dağılımı

Kurudere, kalın bir savunma ile çevrili birbirine bitişik mekânlardan oluşan küçük bir yerleşimdir. Kurulduğu yamaç çevresinde Bizans Dönemi öncesine ait mezar kalıntıları tespit edilmiştir. Ancak alanda Erken Bizans Dönemine ait herhangi bir seramik buluntuya rastlanmamıştır. (Şekil 49) Bizans Dönemindeki ilk yerleşim izleri 13. yüzyılın ilk yarısına aittir.

Orta Bizans Döneminde Lagina'daki stoa çevresinde 12. yüzyıl boyunca kullanılan küçük bir işliğe ait kalıntılar tespit edilmiştir.

Stratoniekia'da Kuzey Cadde'deki Erken Bizans Dönemi kalıntıları üzerine 12. yüzyılda birbirine bitişik küçük mekânlardan oluşan yeni bir yerleşim kurulmuştur. Kazısı tamamlanmadığından Orta Bizans Dönemi yerleşimini kesin olarak tanımlamak mümkün olmasa da kazılarda bulunan günlük yaşama ait objeler ve seramik buluntuların varlığı nedeniyle alanda kazısı tamamlanan mekânların konut işleviyle kullanıldığını söylemek mümkündür.

Stratonikeia, Beybağ ve Kurudere'de bulunan seramiklerin 13. yüzyıl ortasında aniden sonlanması bu dönemde bölgenin tamamen Türk hâkimiyetine geçtiğini göstermektedir. Güneybatı Anadolu'da 13. yüzyıla kadar Bizans hâkimiyetinin gerçek bir çöküşünden bahsedilmemektedir. 11. ve 12. yüzyıl boyunca Bizans İmparatorluğu ve Selçuklular arasında bölgenin hâkimiyeti konusunda çekişmeler olsa da inşa ettirilen tahkim mevkiler sayesinde Bizans İmparatorları, 13. yüzyıla kadar hâkimiyetlerini korumuşlardır. Beybağ yerleşiminin 1.05 km. kuzeydoğusunda yer alan ve bölge halkı tarafından Tepecik olarak anılan mevkiindeki Beylikler Dönemi yerleşiminde en erken tarihli sikke buluntusu II. Gıyaseddin Keyhüsrev (1266-1284) dönemine aittir. Seramik ve sikke verileri yerleşimin Osmanlı Döneminde özellikle 15. ve 16. yüzyıllarda büyüyerek geliştiğini ortaya koymuştur.

Stratonikeia, Beybağ ve Tepecik yerleşiminden elde edilen veriler, olasılıkla diğer Batı Anadolu kentleri gibi Stratonikeia ve çevresinin de 13. yüzyıl ortalarından itibaren Bizans hâkimiyetinden tamamen çıktığını göstermektedir.

Ekler

Sayfa

Ek 1. Munsell Color Charts'a (1998) göre hamur renkleri 280
Ek 2. Munsell Color Charts'a (1998) göre astar renkleri 283
Ek 3. Munsell Color Charts'a (1998) göre sır renkleri 285
Ek 4. Katalog 287
Ek 5. Levhalar 384
Ek 6. Sözlük 425

Ek 1. Munsell Color Charts'a (1998) göre hamur renkleri

	pembe-kırmızı	pembe-kahverengi	kırmızı	kırmızı-sarı	kırmızı-kahverengi	kahverengi	açık kahverengi	krem
Grup A1			7.5R 5/12, 10R 6/12, 10R 6/14					
Grup A2	5R 5/8		10R 6/12		10R 6/12			
Grup A3			7.5YR-4/6, 10R 5/8	10R 6/10, 10R 7/10		2.5YR 5/4, 5YR 5/6, 10R 4/4		
Grup B1						5 YR 3/4, 10R 3/2, 10R 5/6, 2.5YR 5/4, 5YR-5/12	10R 5/4, 10R 6/6, 10R 6/10, 2.5YR 7/8, 7.5YR 5/2	
Grup B2			10R 5/8	10R 6/10			10R 6/8; 2.5YR 5/4	
Grup B3			10R 5/8	10R 6/10			10R 6/8, 2.5YR 5/4	
Grup E								7.5R 8/6
Grup F1			10R 5/8, 10R 5/10, 10R 6/12, 10R 6/14		7.5 R 5/12, 10R 5/6, 10R 6/8, 10R 6/10, 2.5YR 5/6	2.5YR 5/4		
Grup F2			10R 5/8, 10R 5/10		2.5YR 5/6			
Grup F3			10R 5/8, 10R 5/10, 10R 6/12	10R 5/8	10R 5/6			
Grup F4			10R 5/8, 10R 6/12		10R 4/6			
Grup F6			10R 6/12					

Grup F8A			10R 4/6					
Grup F9			10R 5/6, 10R 5/8, 10R 5/10, 10R 6/4, 10R 6/10, 10R 6/12					
Grup G1	10R 5/6	10R 6/6, 10R 6/8	10R 5/8	10R 5/10, 10R 6/10	2.5YR 6/6, 10R 5/6		7.5YR 6/4	2.5YR 7/6, 2.5YR 8/6
Grup G2				10R 5/10	10R 5/4, 10R 6/8, 2.5YR 5/8	2.5YR 6/8		
Grup G3			10R 5/6, 10R 5/8, 10R 5/10					
Grup G4					10R 6/10			
Grup G5					10R 6/10			
Grup G7			10R 6/6					
Grup G8								2.5YR 5/2, 2.5YR 6/6
Grup G9	10R 5/6				2.5 YR 6/10, 10R 5/6		7.5YR 5/4	
Grup G10			7.5YR 5/8					
Grup G11		10R 5/4		10R 6/10				
Grup G12					10R 5/8	2.5YR 5/4		
Grup G13					10R 5/8			
Grup G14							2.5YR 6/6	
Grup G15	10R 5/6		10R 5/10	10R 6/10				
Grup G16			5R 5/8				7.5YR 6/4, 7.5YR 6/6	

Grup H				10R 6/12		5YR 5/4 5YR 5/6, 7.5YR 4/4, 7.5YR 6/4	2.5YR 6/4, 2.5YR 7/4, 2.5YR 7/8, 2.5YR 5/12	
Grup İ1		5R 4/6, 10R 7/10		10R 6/8, 10R 6/9	2.5YR 5/10, 7.5YR 4/8	2.5YR 4/4, 5YR 5/4, 5YR 5/6, 7.5YR 3/2, 7.5YR 4/2, 7.5YR 5/2, 7.5YR 5/6,	2.5YR 6/4, 2.5YR 6/6, 2.5YR 7/6, 7.5 YR 6/4	
Grup İ2		10R 6/8				7.5YR 4/2		
Grup İ3		2.5Y 6/8				2.5YR 5/4, 2.5YR 6/2	2.5YR 6/4, 2.5YR 6/8, 2.5YR 7/8, 7.5 YR 7/4, 7.5 YR 5/2, 7.5R 6/6	
Grup İ4					10R 6/10	7.5YR 4/4	2.5YR 6/4	
Grup İ5						10R 5/4	2.5YR 7/4	
Grup İ6							2.5YR 7/4	
Grup İ8						2.5YR 5/4		
Grup J		10R 6/6	10R 6/12	10R 6/10		10R 5/8	2.5YR 6/4, 2.5YR 6/6, 2.5YR 7/6, 7.5YR 4/6, 7.5YR 6/2, 10R 7/6	
Grup K							2.5YR 6/4	
Grup L			10R 4/6			2.5YR 5/4, 2.5YR 6/6, 5YE 5/4, 7.5R 5/4,	2.5YR 6/4, 2.5YR 6/6, 2.5YR 7/6,	

Ek 2. Munsell Color Charts'a (1998) göre astar renkleri

	Beyaz	Krem	Pembe	kırmızı	Pembe-kahverengi	Pembe-kırmızı
Grup A1				7.5R 5/10, 10R 5/8, 10R 4/8		
Grup A2				7.5R 5/10	5R 5/12	
Grup A3				2.5YR-4/1, 5R 4/8, 10R 4/8, 5R 4/10, 5R 5/10, 10R 6/10		
Grup B1				7.5R 4/6, 7.5R 5/8, 10R 6/4		
Grup B3				10R 4/12		5R 5/4
Grup E		7.5YR 8/4				
Grup F1	10R 7/6, 10YR 9/2, 10R 9/2	10R 7/4, 2.5YR 8/4, 5YR 9/2				
Grup F2	7.5YR 9/2, 10R 9/1, 10R 9/2					
Grup F3	10R 8/4, 10R 9/1, 10R 9/2					
Grup F4	10R 9/1					
Grup F6			10R 8/6			
Grup F8A	10R 9/1					
Grup F9	10R 9/2		10R 8/6			
Grup G1	10R 8/6, 10R 9/1, 10R 3/2	2.5 YR 8/6, 10R 6/4	7.5R 8/6, 7.5YR 9/2, 10R 8/6			
Grup G2		10R 7/6, 10R 8/4, 7.5YR 9/2				

Grup G3	10R 9/1					
Grup G4	10R 9/1, 10R 9/2	2.5 YR 8/4				
Grup G5	10R 9/2					
Grup G7			10R 7/6			
Grup G8	10YR 9/2	10YR 8/2				
Grup G9	10R 8/6					
Grup G10	10R 9/1					
Grup G11	10R 9/1					
Grup G12	10R 9/2					
Grup G13	10R 9/2					
Grup G14	10YR 9/2	10YR 8/2				
Grup G15	10R 8/4, 10R 9/2	10R 8/6				
Grup H				7.5R 3/10		
Grup İ1				5R 3/10, 7.5R 5/10		
Grup İ3				7.5R 5/12		
Grup İ8				10R 3/6		
Grup J				5R 3/8, 5R 4/8, 10R 4/6		
Grup K				5R 3/8		

Ek 3. Munsell Color Charts'a (1998) göre sır renkleri

	sarı-kahverengi	sarı	açık sarı	soluk sarı	açık yeşil	yeşil	koyu yeşil	mangan	kahverengi
Grup E1					2.5GY 8/6, 5 GY 7/6				
Grup F1		5Y 8/8, 5Y 8.5/6, 5Y 8.5/8	5Y 8.5/6, 5Y 8.5/8, 5Y 9/6, 10Y 8.5/8, 10YR 8/6		2.5GY 9/6, 2.5GY 8/8, 5GY 8/6, 5GY 7/6				
Grup F2			5Y 8/4, 5Y 8/6, 5Y 8.5/4, 5Y 8.5/6		2.5GY 8/6, 2.5GY 9/6, 5GY 8/6	5GY 5/6		10RP 3/2	
Grup F3		10YR 8/8	10YR 8/4, 10Y 9/4		2.5GY 8/6, 2.5GY 9/4, 2.5GY 9/6				
Grup F4			5Y8.5/8		5GY 8/8				
Grup F6					10Y 8/6	5GY 5/6		10P 2/2	
Grup F9		10YR 7/6, açık yeşil; 2.5GY 9/4, 5GY 7/6, 7.5GY 7/8	5Y 6/8, 5Y 8/6, 5Y 8.5/4, 5Y 9/4, 7.5Y 9/4			5GY 6/8, 10GY 7/8			
Grup G1	10YR 6/4, 2.5YR 6/8		2.5Y 7/6, 5Y 8/6, 5Y 9/4, 10YR 8/6	2.5Y 8.5/4, 10Y 9/6	7.5Y 7/4, 7.5Y 8/4, 7.5Y 8/6				
Grup G2					5GY 6/4		2.5GY 4/4, 5GY 5/6, 5GY 5/8, 5GY 6/8		
Grup G3			10YR 8/6	2.5YR 8/6, 5Y 9/4					

Grup G4			5Y 9/6		7.5Y 8.5/6	2.5 GY 4/6, 5GY 8.5/8, 5GY 5/8			
Grup G5			7.5Y 9/4			5GY 4/6			
Grup G7		5YR 6/6				10Y 5/8			
Grup G8		7.5YR 8/6			7.5GY 5/6, 5Y 8/4	5GY 3/4			5Y 7/10
Grup G9			10YR 8/8, 5Y 8/4, 7.5Y 8/6					10RP 2/2	
Grup G10			2.5Y 7/6					10RP 3/2	
Grup G11			5Y 9/4		2.5GY 9/6			5RP 2/2, 5RP 3/2	
Grup G12			5Y 9/4, 7.5Y 9/6;			5GY 4/4, 5GY 5/8			
Grup G13			2.5Y 8/6			5GY 4/8			
Grup G14			7.5YR 8/6		5Y 8/4, 5GY 3/4				5Y 6/10, 10YR 5/6
Grup G15		10YR 7/10, 10YR 7/12, 10Y 85./8				5GY 6/6			
Grup G16						5Y 5/6, 10Y 6/10			

Ek 4. Katalog

Açıklama

Kat. No. Çalışmada yer alan her bir buluntuya ait katalog numarasıdır. Tüm çalışmada tek bir numaralandırma sistemi kullanılmıştır. Buluntunun tüm ya da parça oluşu numaralandırmayı değiştirmez. Metin içinde seramik buluntular katalog numarasıyla anılmıştır.
Lev. No. Seramik buluntuların levhalar içindeki yerleri gösterilmiştir. Levhalarda buluntuların katalog numaraları yazılmıştır.
Tür: Seramik buluntuların çalışmada tespit edilen formu ve formun hangi kısmına ait olduğunu açıklanmıştır.
Tip: Seramik buluntuların çalışmada üretim özelliklerine göre tespit edilen üretim grubunun tercih edilen adlandırması gösterilmiştir.
Form: Her bir tip içerisinde tespit edilen formlara verilen sayısal adlandırma gösterilmiştir.
Buluntu yeri: Seramik buluntuların ele geçtiği alan belirtilmiştir.
Buluntu tarihi: Seramik buluntuların ele geçtiği tarihi belirtilmiştir.
Ölçüler: Seramik buluntuların kesin olarak tespit edilebilen ölçülerini belirtilmiştir.
Hamur: Seramik buluntuların hamur özelliklerini; renk, katkı, nitelik sırasına göre açıklanmıştır.
Astar: Seramik buluntuların astar özellikleri; renk, teknik, nitelik sırasına göre açıklanmıştır.
Yapım tekniği: Seramik buluntuların yapım tekniği belirtilmiştir.
Süsleme tekniği: Seramik buluntuların yapım tekniği belirtilmiştir.
Motif: Buluntunun üzerinde görülen motiflerin detaylı açıklaması yapılmıştır.
Benzer Örnek: Seramik buluntuların ile aynı üretim grubuna ait, parça ile yakın benzerliği olan örnekler tanımlanmıştır. Buluntu yeri, benzer örnek için belirtilen tarihlendirme, sözü edilen çalışmanın yazarı ve yılı kısaltma biçiminde, son olarak çalışmadaki yeri belirtilmiştir. Buluntu yerlerinin yazımında Yunanca yazılışların kullanılmasına dikkat edilmiş, ancak yazarların Latince isimler kullandıkları durumlarda yerleşim yerinin adı Latince olarak yazılmıştır. Bizans dönemindeki adı tespit edilemeyen kazı alanları araştırmacılar tarafından adlandırıldıkları şekliyle anılmıştır.
Tarihlendirme: Çalışma kapsamında incelenen her bir seramik buluntu için tespit edilen tarihlendirme belirtilmiştir.

a.ç.	ağız çapı
bkz.	bakınız
ç.	çap
çiz.	çizim
d.ç.	dip çapı
fig.	figür
g.k.	gövde kalınlığı
gen.	genişlik
kat. no.	katalog numarası
k.ç.	kaide çapı
lev.	levha
lev. no.	levha numarası
res.	resim
s.	sayfa
şek.	şekil
tab.	tablo
uz.	uzunluk
yük.	yükseklik
yy.	yüzyıl

Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri
(Kat. No. 1-5)

Kat. No. 1
Lev. No. 1
Tür: Ağız parçası
Tip: Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: A1-1 (Hayes ARS 58)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 7
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 22.8 cm. yük. 3.1 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı. Çok küçük kuvars ve kireç katkılı. İnce taneli kil, sık dokulu, gözeneksiz.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde. Çok ince, pürüzsüz.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Tunus/el-Aouja, Ksour Essef*, *La Skhira*, *Libya/Sabratha, Filistin/ Eleutheropolis (Beit Jibrin), Sparta, Atina Agorası*, *Thera*, *Kerkyra (Korfu Adası) Malta/Siggiewi*, 290-375, Hayes 1972, s. 92-96, fig. 14/11; Tunus/*Thapsus*, *Cap Bon*, Portekiz/*Valdoca*, Hayes 1980, s. 499-500; *Tarsus*, 4. yy., Adak-Adıbelli 2006, s. 48-50, lev. 2.20-21; *Sardis*, 300-357, Rautman, 2003, s. 4, şek. ARS 58; *Menderes Magnesiası*, 3-4. yy., Vapur 2001, s. 45-46; *Miletos*, 4. yy., Berndt 2003, s. 18-19, lev. 3/TS 021; *Ephesos*, Ladstätter 2011, s. 8.
Tarihlendirme: 4. yy.

Kat. No. 2
Lev. No. 1 ve 38
Tür: Ağız parçası
Tip: Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: A1-2 (Hayes ARS 82A)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion'un doğusu.
Buluntu tarihi: 02.07.2010
Ölçüler: a.ç. 28,2 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı. Çok küçük kuvars, sık dokulu, gözeneksiz. Yüksek ısıda fırınlanmış.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde. İnce, parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: Rulet
Motif: Dış yüzeyde ağız kenarının altında birbirine paralel üç çizgi yer alır. Gövdenin ortasında birbirine bitişik kalın yüvlerden oluşan rulet bezeme yapılmıştır. Rulet bezemeden sonra yapılan bir işlem esnasında rulet çizgiler bozularak yatay bir şekilde kesilmiştir.
Benzer Örnek: *Atina Agorası*, Tunus/*Sbeitla*, Sudan/*Ballana*, 430-475, Hayes 1972, s. 128-131, fig. 23/Form 82.1-2; *Miletos*, 430-475, Berndt 2003, s. 22-23, lev. 4.TS 032.
Tarihlendirme: 5. yy.

Kat. No. 3
Lev. No. 1
Tür: Ağız parçası
Tip: Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: A1-3 (Hayes ARS 81A)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion stylobatı
Buluntu tarihi: 14.07.2010
Ölçüler: a.ç. 30 cm. yük. 5.2 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı. Küçük, seyrek kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde. Kalın, parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: Rulet
Motif: Dış yüzeyde ağız kenarının altından başlayarak gövdenin kaideye doğru keskin bir dönüş yaptığı profile kadar olan kısımda üç farklı ruletle alt alta bezeme yapılmıştır. En üstte sivri ucu aşağıya bakan damla biçiminde motifler görülmektedir. Altındaki iki şeritte dikey çizgiler yer alır. En alttaki rulet üsttekine göre daha ince yapılmıştır.
Benzer Örnek: Tunus/*Ksour Essef*, Cezayir/*Sidi Daoud,* Portekiz/*Bejea Area*, 5. yy.ın ikinci yarısı, Hayes 1972, s. 128, fig. 22; Tunus/*Thapsus*, *Cap Bon*, İtalya/*Cozzo Cicirello*, Hayes 1980, s. 504.
Tarihlendirme: 5. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 4
Lev. No. 1
Tür: Ağız parçası
Tip: Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: A1-4 (Hayes ARS 104C)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 24.06.2009
Ölçüler: a.ç. 32.2 cm. yük. 2.7 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç katkılı. Sık dokulu, az gözenekli.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde. Ağız kenarında kırmızıdan açık yeşile doğru giden renk değişimi mevcut.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: Yunanistan/*Lechaion*, *Apollonia* ve *Kenchreai*, *Antiocheia*, Filistin/*Beit Shean* ve *Tabgha*, İsrail/*Khirbat al-Karrak*, 550-625, Hayes 1972, s. 160-166, fig. 30/Form 104.23, 29; İsrail/*Shavei Zion*, Hayes

1980, s. 507-508; *Miletos*, 550-625, Berndt 2003, s. 28-29, lev. 8.TS 077; *Ephesos*, Ladstätter 2011, s. 8; İstanbul/*Saraçhane*, 550-580, Hayes 1992, s. 97, fig. 35/21-4; *Patara*, 6. yy. ortası-7. yy. başı, Şen Yıldırım 2012, s. 157, şek. 3/25-26; *Kelenderis*, 550-625, Tekocak 2006, s. 54, lev. 9/59; *Anemurium*, 7. yy., Williams 1989, s. 42-43, fig. 242-243; *Tarsus*, 6. yy. ortası-7. yy.ın ilk çeyreği, Adak-Adıbelli 2006, s. 71-74, lev. 12-19; *Tanagra*, 7. yy., Bes 2011, s. 130; Sırbistan/*İustiniana Prima*, 6. yy., Bikić-Ivanišević 2012, s. 43, fig. 4/3; *Marseille*, 7. yy.ın ikinci yarısı-8. yy. başı, Pieri 2005, s. 38.
Tarihlendirme: 6. yy. ortası-7. yy.ın ilk çeyreği

Kat. No. 5
Lev. No. 1
Tür: Kaide parçası
Tip: Afrika Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 25.06.2009
Ölçüler: k.ç. 9.4 cm. yük. 4.1. cm. g.k. 0,5 cm.
Hamur: Kırmızı. Kuvars ve kireç katkılı. Sık dokulu, az gözenekli.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: Baskı.
Motif: Kabın iç yüzünde merkezinde tek bir Malta haçı yer alır.
Benzer Örnek: Tunus/*Bardo*, 5. yy. sonu-6. yy. başı, Hayes 1972, s. 276, fig. 56/311/d-e.
Tarihlendirme: 6. yy.

Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri (Kat. No. 6-13)

Kat. No. 6
Lev. No. 1
Tür: Ağız parçası
Tip: Foça Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: A2-1A (Hayes PRS 3D)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion, Bizans Yapısı, Mekân 3
Buluntu tarihi: 13.07.2010
Ölçüler: a.ç. 29 cm. yük. 1.7 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Çok küçük, seyrek kireç katkılı. Gözeneksiz.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde. İnce. Ağzın dış kısmında fırınlamadan kaynaklı renk değişimi mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: Rulet
Motif: Dış yüzeyde, ağız kenarında iki sıra halinde küçük karelerden oluşan rulet bezeme yer alır.
Benzer Örnek: *Atina Agorası*, 5. yy. sonu, Hayes 1972, s. 333, fig. 68/13; *Sardis*, 5-6. yy., Rautman 2003, s. 5; *Menderes Magnesiası,* 5. yy.ın ikinci yarısı-6. yy., Vapur 2001, s. 63; *Labraunda*, Hellström 1965, s. 74, lev. 37/332; *Miletos*, 5. yy. sonu, Berndt 2003, s. 35-37, lev. 14.TS 328-330; *Kelenderis*, 5. yy.ın son çeyreği, Tekocak 2006, s. 58, lev. 11; *Tarsus*, 6. yy., Adak-Adıbelli 2006, s. 107, lev. 24; *Tanagra*, 4-5. yy., Bes 2011, s. 131.
Tarihlendirme: 5. yy. sonu

Kat. No. 7
Lev. No. 1
Tür: Ağız parçası
Tip: Foça Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: A2-1B (Hayes PRS 3E)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, A Mekânı
Buluntu tarihi: 2010
Ölçüler: a.ç. 31.4 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 0,5 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Kireç katkılı. Sık dokulu, gözeneksiz.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Atina Agorası*, *Delos*, *Korinth*, 5. yy. sonu-6. yy. başı, Hayes 1972, s. 333, fig. 68/14-16; *Parion*, 500'ler, Başaran-Ergürer 2012, s. 260-261, 271, fig. 8/Kat. No. 14-16; *Tanagra*, 4-5. yy., Bes 2011, s. 131; *Sardis*, 5-6. yy., Rautman 2003, s. 5; *Menderes Magnesiası,* 5. yy.ın ikinci yarısı, Vapur 2001, s. 66; *Ephesos*, 5. yy., Ladstätter-Sauer 2005, s. 150; *Miletos*, 5. yy. sonu, Berndt 2003, s. 35-37, lev. 14.TS 331-334; *Illion*, 475-525, Heath-Tekkök 2008, s. 72, fig. 13-14; *Alexandria Troas*, 5. yy. sonu-6. yy. başı, Japp 2007, s. 58-59, fig. 2/8; *Kelenderis*, 5. yy.ın son çeyreği, Tekocak 2006, s. 58, lev. 11; *Pompeipolis*, Domżalski 2002, s. 425, fig. 10; Girit, 4. yy. sonu-6. yy., Gallimore 2011, s. 282-283, fig. 5/20-263-266.
Tarihlendirme: 5. yy. sonu-6. yy. başı

Kat. No. 8
Lev. No. 1
Tür: Ağız parçası
Tip: Foça Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: A2-2 (Hayes PRS 3G)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion, Bizans Yapısı
Buluntu tarihi: 30.06.2010

Ölçüler: a.ç. 17.8 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 0,4 cm.
Hamur: Kırmızı. Çok küçük, yoğun kireç katkılı.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde. İnce, parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Samos*, 6. yy. ortası, Hayes 1972, s. 335/27; *Sardis*, 5-6. yy., Rautman 2003, s. 5; *Menderes Magnesiası,* 6. yy., Vapur 2001, s. 63; *Ephesos*, 5. yy., Ladstätter-Sauer 2005, s. 150; *Miletos*, 6. yy.ın ilk yarısı, Berndt 2003, s. 35-37, lev. 34.TS 436, 35/437-449; *Tarsus*, Adak-Adıbelli 2006, s. 108-109, lev. 25; *Pompeipolis*, Domżalski 2002, s. 425, fig. 10; *Girit*, 7. yy., Gallimore 2011, s. 282, 286, fig. 5/20-256.
Tarihlendirme: 6. yy.

Kat. No. 9
Lev. No. 1
Tür: Ağız parçası
Tip: Foça Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: A2-4 (Hayes PRS 10A)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, 01 No.lu Yapı'nın güneyi
Buluntu tarihi: 16.10.2008
Ölçüler: a.ç. 31 cm. yük. 3.1 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı. Küçük, yoğun kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde. İnce.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Antiocheia*, *Atina Agorası*, *Korinth*, Tunus-Cyrenaica/*Tocra*, 6. yy. sonu-7. yy. başı, Hayes 1972, s. 343-344, fig. 71/1-6; *Parion*, 6. yy. sonu-7. yy. başı, Başaran-Ergürer 2012, s. 262,272, fig. 9/Kat. No.23-24; *Menderes Magnesiası,* 6. yy. sonu-7. yy. başı, Vapur 2001, s. 66-69; *Miletos*, 6. yy. sonu-7. yy. başı, Berndt 2003, s. 38, lev. 42-50/555-605; *Ephesos*, 5. yy., Ladstätter-Sauer 2005, s. 151; *Sardis*, 7. yy., Rautman 2003, s. 5; *Kyenai*, 6. yy., Mader 1996, s. 91, 103, res. 30/46; *Kelenderis*, 6. yy. sonu-7. yy. ortası, Tekocak 2006, s. 59, lev. 14; *Anemurium*, 6. yy. sonu-7. yy. ortası, Williams 1989, s. 46, fig. 23/279; *Tarsus*, 6. yy. sonu-7. yy. başı, Adak-Adıbelli 2006, s. 112-116, 30-32; *Nea Paphos*, Rowe 2004, s. 149, fig. 55/5; *Khersonesos*, 470-580, Sazanov 2000a, s. 135, 137, fig. 5/37; İstanbul/*Saraçhane*, 6. yy. sonu, Hayes 1992, s. 98, 156, fig. 34/22-2.
Tarihlendirme: 6. yy. sonu-7. yy. başı

Kat. No. 10
Lev. No. 1
Tür: Ağız parçası
Tip: Foça Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: A2-3 (Hayes PRS 9)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion, Bizans Yapısı
Buluntu tarihi: 30.06.2010
Ölçüler: a.ç. 15 cm. yük. 2.4 cm. g.k. 0.3 cm.
Hamur: Kırmızı. Küçük, seyrek kireç katkılı.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde. İnce, parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: İstanbul/*Saraçhane*, 520-600, Hayes 1972, s. 342, fig. 70/Form 9; *Miletos*, 520-600, Berndt 2003, s. 38, lev. 41/TS 554; *Smyrna Agorası*, 5-6. yy., Doğer 2007b, s. 114, lev. VIII/b.
Tarihlendirme: 6. yy.

Kat. No. 11
Lev. No. 1
Tür: Kaide parçası
Tip: Foça Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion, Bizans Yapısı
Buluntu tarihi: 30.06.2010
Ölçüler: k.ç. 11 cm. yük. 1.5 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı. Çok küçük, seyrek kireç katkılı.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde. İnce, parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: Hamur kazıma.
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde iç içe iki daire motifi yer alır.
Benzer Örnek: *Miletos*, 5. yy.ın ikinci yarısı-7. yy. ortası, Berndt 2003, s. 193, lev. 41/TS546; *Anemurium*, 5. yy. sonu-6. yy. başı, Williams 1989, s. 47, fig. 22/265-268; *Atina Agorası*, 5. yy., Waage 1933, s. 299, 303-304, fig. 4/236.
Tarihlendirme: 5. yy. sonu-6. yy. başı

Kat. No. 12
Lev. No. 2 ve 38
Tür: Gövde parçası
Tip: Foça Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion, Sondaj 1
Buluntu tarihi: 04.07.2011
Ölçüler: gen. 4.1 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı.

Astar: Pembe-kahverengi. Hamurdan birkaç ton daha koyu renkte. İnce, parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: Baskı.
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde bir Latin haçı yer alır. Haçın yatay kolları ve alt kolun kesiştiği kısımda iç içe ikişer daire motifi yer alır. Haçın kırık olan üst kolundan aşağıya doğru kıvrılan bir çizgi görülmektedir.
Benzer Örnek: *Ephesos*, 6. yy., Ladstätter-Sauer 2005, s. 177-178, lev. 8/107, 111; *Atina Agorası*, 5. yy., Waage 1933, s. 299, 303-304, fig. 4/239 ve 5-6. yy., Hayes 2008, s. 83-88, lev. 69/1408, 1411 ve yak. 500, Hayes 1972, s. 364, fig. 78/68; *Smyrna Agorası*, 5-6. yy., Doğer 2007b, s. 111, lev. V; *Illion***,** 6. yy., Heath-Tekkök 2008, s. 74-75. 26; *Anemurium*, 5. yy. sonu-6. yy. başı, Williams 1989, s. 50, fig. 23/285; *Bosphorus*, 570-580, Sazanov 2000b, s. 252, şek. 13/6.
Tarihlendirme: 5-6. yy.

Kat. No. 13
Lev. No. 2 ve 38
Tür: Gövde parçası
Tip: Foça Kırmızı Astarlı Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion, sekizinci krepis üzerinde
Buluntu tarihi: 27.06.2011
Ölçüler: gen. 6.5 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Pembe-kahverengi. Hamurdan birkaç ton daha koyu renkte. İnce, parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: Baskı.
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde bir Yunan haçı yer alır. Haçın yatay kolları ve üst kolun kesiştiği kısımda iç içe ikişer daire motifi yer alır. Haçın kırık olan üst kolundan aşağıya doğru kıvrılan bir çizgi görülmektedir.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 12
Tarihlendirme: 5-6. yy.

Yerel Kırmızı Astarlı Seramikler (Kat. No. 14-30)

Kat. No. 14
Lev. No. 2
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-1A
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 2'nin içi
Buluntu tarihi: 24.08.2010
Ölçüler: a.ç. 15.4 cm. yük. 2.3 cm. g.k. 0.3 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Seyrek (altın) mikalı.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: Hayea ARS, 4-5. yy., Hayes 1972, s. 300-301, fig. 58.b.
Tarihlendirme: 4-5. yy.

Kat. No. 15
Lev. No. 2
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-1B
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekan 1'in doğusu
Buluntu tarihi: 24.08.2010
Ölçüler: a.ç. 17.4 cm. yük. 2.4. cm. g.k. 0.3 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Çok yoğun, küçük (gümüş ve altın) mikalı. Küçük, seyrek kireç katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte siyaha doğru renk değişimi mevcut.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 4-5. yy.

Kat. No. 16
Lev. No. 2 ve 38
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-2
Buluntu yeri: Stratonikeia, Anıtsal Yapı teras duvarı
Buluntu tarihi: 16.07.2009
Ölçüler: a.ç. 19.4 cm. yük. 3.6 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Küçük (altın) mikalı. Aşınmış.
Astar: Kırmızı-sarı. Hamur ile aynı renkte.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Rulet.
Motif: Dış yüzeyde üç sıra halinde birbirine paralel içbükey çizgilerden oluşan rulat bzeme uar alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy.

Kat. No. 17
Lev. No. 2
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-3

Buluntu yeri: Lagina, Bazilikanın batısı
Buluntu tarihi: 20.08.2008
Ölçüler: a.ç. 16.6 cm. yük. 3.2 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun, küçük (altın) mikalı. Küçük, seyrek kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: Kırmızı. İnce, parlak. Aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy. ortası-7. yy. ortası

Kat. No. 18
Lev. No. 2
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-4A
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 21.06.2009
Ölçüler: a.ç. 18 cm. yük. 2.8 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kahverengi. (Altın) mikalı.
Astar: Kırmızı. Aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy. sonu-7. yy. ortası

Kat. No. 19
Lev. No. 2
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-4B
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 24 cm. yük. 3.7 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Açık kahverengi. (Altın) mikalı. Dış yüzey iyi perdahlanmış. Kesitte düzensiz fırınlamadan kaynaklanan siyaha doğru renk değişimi mevcuttur.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy. sonu-7. yy. ortası

Kat. No. 20
Lev. No. 2
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-4C
Buluntu yeri: Lagina, Kilise apsis içerisinde
Buluntu tarihi: 21.08.2008
Ölçüler: a.ç. 29.4 cm. yük. 2.3 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kahverengi. (Altın) mikalı. Küçük, seyrek kireç katkılı.
Astar: Kırmızı. Mat, İnce.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy. sonu-7. yy. ortası

Kat. No. 21
Lev. No. 2
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-4D
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj I'in kuzeydoğusu
Buluntu tarihi: 22.07.2010
Ölçüler: a.ç. 28 cm. yük. 3.3. cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Çok yoğun, büyük (gümüş) mikalı. Mika taneleri yassı pul şeklinde görülmektedir. İnce taneli kil. Gözeneksiz.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde. İnce, parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy. sonu-7. yy. ortası

Kat. No. 22
Lev. No. 2
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-5
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion, Bizans yapısı, Mekân 4
Buluntu tarihi: 16.07.2010
Ölçüler: a.ç. 28.6 cm. yük. 4.1 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Çok yoğun (gümüş) mikalı. İnce taneli kil. Az gözenekli. Kesitte düzensiz fırınlamadan dolayı cüruflaşma.
Astar: Kırmızı astarlı. Astar tüm iç yüzeyde, dışta ağız kenarından itibaren 3.6. cm. devam eder.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy.

Kat. No. 23
Lev. No. 2 ve 38
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik

Form: A3-6
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 23 cm. yük. 5.5 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Küçük, seyrek kireç katkılı. Düzensiz fırınlamadan dolayı kesit ve dışta ağız kenarında renk değişimi mevcut. Ağız kenarı açık yeşil.
Astar: Kırmızı. İnce, parlak. Tüm iç yüzeyde, dışta ise ağız kenarından itibaren 2.6 cm. görülmektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 4. yy. sonu-5. yy.

Kat. No. 24
Lev. No. 3
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-7
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 34 cm. yük. 8 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Hamur içerisinde demir oksit en büyüğü 2 mm. olan parçalar halinde görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy. sonu-6. yy.

Kat. No. 25
Lev. No. 3
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-8
Buluntu yeri: Lagina, Bazilikanın batısı
Buluntu tarihi: 21.08.2008
Ölçüler: a.ç. 32 cm. yük. 7.5 cm. k.ç. 17.2 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: Kırmızı. Aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy.

Kat. No. 26
Lev. No. 3
Tür: Ağız parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-9
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, 01 No.lu Yapı'nın güneyi
Buluntu tarihi: 16.10.2008
Ölçüler: a.ç. 26.8 cm. yük. 6 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı-pembe. Çok küçük, yoğun (gümüş) mikalı. Kesitte yüksek ısıda fırınlamadan dolayı cüruflaşma meydana gelmiştir..
Astar: Kırmızı. Kalın, parlak. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 4. yy. sonu-5. yy.

Kat. No. 27
Lev. No. 3
Tür: Tüme yakın
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-10
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 25.06.2009
Ölçüler: a.ç. 28.8 cm. k.ç. 9.4 cm. yük. 9.9 cm. g.k. 0.3 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük, seyrek kireç ve küçük, seyrek kuvars katkılı.
Astar: Kırmızı. Aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 6. yy. sonu-7. yy. ortası

Kat. No. 28
Lev. No. 4
Tür: Kaide parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion, Mekân 3, batı duvar
Buluntu tarihi: 13.07.2010
Ölçüler: k.ç. 12.2 cm. yük. 4.7 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Küçük, çok yoğun (altın) mikalı. İnce taneli kil. Gözeneksiz.
Astar: Kırmızı-kahverengi. Tüm yüzeyde. İnce.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5 yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 29
Lev. No. 4
Tür: Kaide parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj III
Buluntu tarihi: 20.07.2010
Ölçüler: k.ç. 12 cm. yük. 2 cm. g.k. 0.3 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. İnce taneli kil. Sık dokulu, gözenekli. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte griye doğru renk değişimi mevcut.
Astar: Kırmızı. Sadece iç yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5 yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 30
Lev. No. 4
Tür: Sürahi, boyun parçası
Tip: Yerel Kırmızı Astarlı Seramik
Form: A3-11
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 27
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: gen. 7.2 cm. yük. 2.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı. Kap içerisindeki demir oksit küçük parçalar halinde görülebilmektedir.
Astar: Kırmızı. İnce.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Tarak baskı
Motif: İnce, üç uçlu bir tarak yardımıyla boyun kısmına düğzenli aralıklarla çentikler uygulanmıştır.
Benzer Örnek: *Anemurium*, Erken Bizans dönemi, Williams 1989, s. 85-86, fig. 51.512-513.
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Pişirme Kapları / Chytralar (Kat. No. 31-41)

Kat. No. 31
Lev. No. 4
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kabı/Chytra
Form: B1-1
Buluntu yeri: Lagina, Bazilika, Apsis içi
Buluntu tarihi: 21.08.2008
Ölçüler: a.ç. 24 cm. yük. 2 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük kum katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5-6. yy.

Kat. No. 32
Lev. No. 4
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kabı/Chytra
Form: B1-2
Buluntu yeri: Lagina, Bazilikanın batısı
Buluntu tarihi: 21.08.2008
Ölçüler: a.ç. 22.8 cm. yük. 6.4 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kireç ve taşçık katkılı.
Astar: Kırmızı. Dış yüzeyde. Aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Sardis*, 1-7. yy., Rautman 2003, s. 11; *Ephesos*, 5. yy. sonu-6. yy. başı, Turnovsky 2005, s. 640, fig. 1.14; İstanbul/*Saraçhane*, 6-7. yy. Hayes 1992, s. 100-101, 159, fig. 38.13; *Dyrrachion*, 5-6. yy., Guiducci-Montana 2007, s. 542, 547, fig. 1.1.
Tarihlendirme: 5-6. yy.

Kat. No. 33
Lev. No. 4
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kabı/Chytra
Form: B1-3
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, 09 Sayılı güney duvarı
Buluntu tarihi: 08.07.2009
Ölçüler: a.ç. 27.6 cm. yük. 2.5 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Koyu kahverengi. Yoğun (gümüş) mikalı. Kap yüzeyi tamamen yanmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Hierapolis*, Geç Antik-Erken Bizans dönemi, Cottica 2005, s. 665, fig. 4.9; İstanbul/*Saraçhane*, 7. yy., Hayes 1992, s. 110, 1575, fig. 55.61.
Tarihlendirme: 5-6. yy.

Kat. No. 34
Lev. No. 4
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kabı/Chytra
Form: B1-4

Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 30
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 23.2 cm. yük. 3.7 cm. g.k. 0.3 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Kırmızı. Ağız kenarında akıtılarak uygulanmış, düzensiz.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Illion*, Geç Roma dönemi, Heath-Tekkök 2008, s. 106-107. 2.
Tarihlendirme: 4-6. yy.

Kat. No. 35
Lev. No. 4
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kabı/Chytra
Form: B1-5
Buluntu yeri: Lagina, Bazilika'nın batısı
Buluntu tarihi: 21.08.2008
Ölçüler: a.ç. 14.2 cm. yük. 6 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 36
Lev. No. 4
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kabı/Chytra
Form: B1-6
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 28 cm. yük. 11.5 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: Kırmızı. Ağız kenarında ve dış yüzeyde akıtılarak uygulanmış, düzensiz.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Aphrodisias*, 7. yy. başı, Hudson 2008, s. 343, fig. 22.5.12.
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 37
Lev. No. 4
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kabı/Chytra
Form: B1-7
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 7'nin güneyi
Buluntu tarihi: 06.07.2010
Ölçüler: a.ç. 20.2 cm. yük. 3.5 cm. g.k. 0.3 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Miletos*, 5-6. yy. Lüdorf 2006, s. 93, lev. 8.T69; *Kyenai*, 6-7. yy., Mader 1996, s. 95, 108, res. 36.106; *Elaiussa Sebaste*, Erken Bizans dönemi, Ferrazzoli 2003, s. 694, şek. 76; *Dyrrhachion* (Durrés), Roma ve Bizans dönemi, Shkodra (2006), s. 447-448, fig. 12.68.
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 38
Lev. No. 4
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kabı/Chytra
Form: B1-7
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Bizans A Yapısı
Buluntu tarihi: 30.07.2010
Ölçüler: a.ç. 24.6 cm. yük. 3.8 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 37.
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 39
Lev. No. 4
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kabı/Chytra
Form: B1-7
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 7'nin güneyi
Buluntu tarihi: 06.07.2010
Ölçüler: a.ç. 24.2 cm. yük. 3.6 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (gümüş) mikalı. Kuvars katkılı. Kabın dış yüzeyinde yanık izleri mevcuttur.
Astar: Dış yüzeyde kırmızı astar kalıntıları mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif:
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 37.
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 40
Lev. No. 4
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kabı/Chytra
Form: B1-8
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 33 cm. yük. 5.6 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Kabın dış yüzeyi tamamen yanmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Sagalassos*, 7. yy. ortası-8. yy. ortası, Poblome 2010, s. 800, fig. 5; *Elaiussa Sebaste*, Erken Bizans dönemi, Ferrazzoli 2003, s. 697, şek. 110-111.
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 41
Lev. No. 4
Tür: Kapak
Tip: Pişirme Kabı/Chytra
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 24.06.2009
Ölçüler: ç. 14. cm. yük. 4.7 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Alt kısmında yanık izleri mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği:
Motif: -
Benzer Örnek: *Hierapolis*, Erken Bizans, Silvestrelli 2007, s. 350, fig. 13.16; *Ephesos*, 6. yy. sonu-7. yy.ın ilk yarısı, Turnovsky 2005, s. 641, fig. 2.14.
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Saklama Kapları/Caduslar (Kat. No. 42-46)

Kat. No. 42
Lev. No. 5
Tür: Ağız parçası
Tip: Saklama Kabı/Cadus
Form: Form B3-1A
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 43
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 21.8 cm. yük. 3.6 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Fırınlama esnasındaki ani ısı değişimi nedeniyle kabın kesitinde renk değişimi oluşmuştur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Dyrrhachion* (Durrés), 6. yy., Shkodra (2006), s. 447-448, fig. 11.65; İspanya/*Iesso*, 5. yy., Uscatecu-Jiménez 2005, s. 86, 101, fig. 4.59.
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 43
Lev. No. 5
Tür: Ağız parçası
Tip: Saklama Kabı/Cadus
Form: Form B3-1B
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 17 cm. yük. 3.7 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir. Fırınlama esnasındaki ani ısı değişimi nedeniyle kabın kesitinde renk değişimi oluşmuştur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *San Lorenzo*, 4-5. yy., Bortoletto 1995, s. 470, tav.1.5; İspanya/*Iesso*, 5. yy., Uscatecu-Jiménez 2005, s. 86, 101, fig. 4.58.
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 44
Lev. No. 5
Tür: Ağız parçası
Tip: Saklama Kabı/Cadus
Form: Form B3-1C
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 31
Buluntu tarihi: 25.08.2008
Ölçüler: a.ç. 27 cm. yük. 6.4 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Piadena*, 7. yy. Gelichi 2000, s. 127-128, fig. 5.1-2; *San Lorenzo*, 4-5. yy., Bortoletto 1995, s. 470, tav.1.8.
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 45
Lev. No. 5
Tür: Ağız parçası
Tip: Saklama Kabı/Cadus
Form: Form B3-2
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Bouleuterion
Buluntu tarihi: 13.07.2010
Ölçüler: a.ç. 10.7 cm. yük. 3 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kahverengi. Çok yoğun (gümüş) mikalı. Büyük, seyrek kireç ve büyük, yoğun kuvars katkılı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir. A zgözenekli.
Astar: Kırmızı. Mat. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 46
Lev. No. 5
Tür: Kaide parçası
Tip: Saklama Kabı/Cadus
Form: -
Buluntu yeri: Lagina, Bazilika
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: k.ç. 9.4 cm. yük. 3.8 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun, küçük (altın) mikalı. Küçük, seyrek kum ve kireç katkılı.
Astar: Aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Tekneler/Alveuslar (Kat. No. 47-52)

Kat. No. 47
Lev. No. 5
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Alveus
Form: Form B4-1
Buluntu yeri: Stratonikeia, Anıtsal Yapı teras duvarı
Buluntu tarihi: 15.07.2009
Ölçüler: a.ç. 34.2 cm. yük. 2.7 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Çok yoğun (altın) mikalı. Çok büyük, yoğun kuvars katkılı. Gözenekli.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Ksanthos*, 6-7. yy., Pellegrino 2007, s. 660, 664, fig. 1/1.
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 48
Lev. No. 5
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Alveus
Form: Form B4-2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 30
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 32 cm. yük. 5.3 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Çok yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: Kap üzerinde kırmızı astar kalıntıları mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Aphrodisias*, 7. yy. başı, Hudson 2008, s. 344, fig. 24.6.9.
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 49
Lev. No. 5
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Alveus
Form: Form B4-3A
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, 09 Sayılı Yapının Teras Duvarı
Buluntu tarihi: 08.07.2009
Ölçüler: a.ç. 43 cm. yük. 6 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Gözenekli.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif:
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 50
Lev. No. 5
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Alveus
Form: Form B4-3B
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 7'nin güneyi
Buluntu tarihi: 06.07.2009
Ölçüler: a.ç. 22 cm. yük. 3.9 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Çok büyük kuvars katkılı.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -

Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 51
Lev. No. 5
Tür: Ağız ve tutamak parçası
Tip: Tekne/Alveus
Form: Form B4-4
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion
Buluntu tarihi: 05.07.2010
Ölçüler: a.ç. 28 cm. yük. 5.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (gümüş) mikalı. Büyük, yoğun kireç ve yoğun, büyük kuvars katkılı.
Astar: Kırmızı. Sadece ağız kenarında.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 52
Lev. No. 5
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Alveus
Form: Form B4-5
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 7'nin güneyi
Buluntu tarihi: 06.07.2010
Ölçüler: a.ç. 45.8 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı.
Astar: Kırmızı-pembe. Tüm yüzeyde. Düzensiz fırınlama nedeniyle astar renk değiştirmiştir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif:
Benzer Örnek: *Kyenai*, 2-3. yy., Mader 1996, s. 95, 106, res. 33.81; *Antikythera*, 6-7. yy., Quercia 2011, s. 39, fig. 100.
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Kouphonlar (Kat. No. 53-57)

Kat. No. 53
Lev. No. 6
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Kouphon
Form: Form C1A
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor.
Ölçüler: a.ç. 9 cm. yük. 6.8 cm. g.k. 1.1 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Küçük, yoğun kum ve küçük, seyrek kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Aphrodisias*, 6. yy. başı, Hudson 2008, s. 336, fig. 16.3.32; *Dyrrhachion* (Durrés), 6.yy., Shkodra (2006), s. 438-439, fig. 6.31; *Tunus, Mısır, Libya, Filistin, Ege, Konstantinopolis, İtalya, Karadeniz bölgesi*, *güneybatı Britanya*, *İspanya*, 5. yy. başı-7. yy. ortası, Peacock-Williams 1991, s. 185-187.
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. başı

Kat. No. 54
Lev. No. 6
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Kouphon
Form: Form C1B
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 2
Buluntu tarihi: 24.08.2010
Ölçüler: a.ç. 7.6 cm. yük. 5 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Çok yoğun kireç ve yoğun kum katkılı. Az gözenekli. Fırınlama esnasında kabın dışı pembe renk almıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif:
Benzer Örnek:
Tarihlendirme: 5. yy. sonu-6. yy. başı

Kat. No. 55
Lev. No. 6
Tür: Ağız, kulp ve gövde parçası
Tip: Kouphon
Form: Form C2
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion
Buluntu tarihi: 2010
Ölçüler: a.ç. cm. yük. cm. g.k. cm.
Hamur: Açık krem rengi.
Astar: Çok açık yeşil. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Kartaca* ve İspanya/*Torre de Audiencia*, 6. yy., Keay 1984, s. 216-217, fig. 13. T/6/622; Sırbistan/*İustiniana Prima*, 6. yy., Bikić-Ivanišević 2012, s. 42, fig. 3/4.
Tarihlendirme: 6. yy.ın ikinci yarısı-7. yy. başı

Kat. No. 56
Lev. No. 6
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Kouphon
Form: Form C3

Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 1'in kuzeydoğusu
Buluntu tarihi: 20.07.2010
Ölçüler: a.ç. 9.4 cm. yük. 15.2 cm. g.k. 1.1 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Çok yoğun, küçük (altın) mikalı. Küçük, yoğun kireç katkılı. Gözeneksiz.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: İtalya/*Aquilée, Kanossa, Ravenna, Roma*; Yunanistan/*Atina, Korinth*, *Thessalonika*; Türkiye/*Bodrum*; Ege Adaları/*Khios, Kıbrıs, Kourion*, Santorini/*Tira*, *Thasos*, Lesbos/*Methymna*; Sırbistan/*Tekija*; Romanya/*Murighiol, Topraichioi*; Bulgaristan/*Iatrus Kalesi, Maroneia, Silistra, Varna*; Hırvatistan/*Sibenika*; Libya/*Benghazi*, İsrail/*Kaesarea*, *Shikmona*, Rusya/*Tanais*, *Tomi, Khersonesos*, Fransa/*Arles, Avignon, Narbonne, Port Vendres* ve İspanya/*Tarragone*, 5-6. yy., Pieri 2005, s. 133, İtalya/*Tergeste*, 6. yy., Degrassi-Gaddi-Mandruzzato 2007, s. 505, 507, fig. 1.1; *Taşucu Müzesi*, Şenol 2009, s. 157.
Tarihlendirme: 5-6. yy.

Kat. No. 57
Lev. No. 6
Tür: Tüm
Tip: Tıpa
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 22.08.2008
Ölçüler: çap 10.4 cm. gen. 11.8 cm. kal. 1.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Baskı
Motif: Parçanın üzerinde parmak ile yapılmış yan yana elips biçiminde motifler görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5-6. yy.

Unguentariumlar (Kat. No. 58-61)

Kat. No. 58
Lev. No. 6
Tür: Ağız parçası
Tip: Unguentarium
Form: C5
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: -
Ölçüler: gen. 2.6 cm. yük. 9.3 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Gri. Çok küçük, yoğun (gümüş) mikalı. Çok küçük, seyrek kireç katkılı. Yoğun dokulu. Kap yüksek ısıda fırınlama nedeniyle cüruflaşmıştır.
Astar: Kap yüzeyi akıtma tekniğinde astarlanmıştır. Astar fırınlama esnasında gri renk almıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif:
Benzer Örnek: Filistin/*Bethany ve Diban*, Tunus/*Kartaca*, Libya/ *Cyrenaica*, Mısır/*Alexandria*, Türkiye/ *Tarsus, Alahan, Ksanthos, Aphrodisias, Ephesos, Sardes, Konstantinopolis*, Yunanistan/*Atina Agorası, Korinth, Argos, Kythera, Rhodos*, İtalya/ *Syracuse*, Fransa/*Marseille*, 6-7. yy., Hayes 1971, s. 247; *Ephesos*, 5-7. yy., Lochner-Sauer-Linke 2005, s.647-650, 653, fig. 1; *Hierapolis*, Geç Roma, Zaccaria Ruggiu-Cottica 2007, s. 164, fig. 4. a-b; *Laodikeia*, 4.yy.ın 2.yarısı-5.yy. başı,. Şimşek–Duman 2007a, s.285-307; *Aphrodisias*, 6. yy., Hudson 2008, s. 336, fig. 14.3.5; *Sardis*, 5. yy., Rautman 2003, s. 8; *Kibyra*, 5-6. yy., Özüdoğru-Dündar 2007, s. 171, fig. 5; *Myra*, 6-7. yy. Çaylak Türker 2009, s. 115-123; *Limyra*, 5-7. yy. Pülz–Ruggendorfer 1995, s. 66-70; *Ksanthos*, 6-7. yy., Courtils 2001, s. 235, fig. 18; *Perge*, 500-650, Fırat 1999, s. lev. 203.894; *Amorium*, *Alanya*, *Pisidya Antiocheiası* ve *Seleukeia Sidera*, Geç Antik-Erken Bizans, Laflı 2003, lev. b-d; *Sagalassos*, 6-7. yy., Degeest 2000, s. 389, fig. 222-223; İstanbul/*Saraçhane*, 6-7. yy. Hayes 1992, s.8-9; İstanbul /*Kalenderhane*, 7. yy. Striker-Kuban 1975, s. 315; *Atina Agorası*, 6-7. yy., Hayes 2008, s. 116, lev. 91.1778, 1783; *Khersonesos*, 6-7. yy., Romancuk 2005, s. 163, res. 76.5; *İspanya, Fransa, İtalya, Yunanistan, Ukrayna, Ürdün, İsrail, Mısır, Kuzey Afrika*'daki buluntu merkezleri, 6-7. yy., Pieri 2005, s.140-143, fig. 97.
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 59
Lev. No. 6
Tür: Dip parçası
Tip: Unguentarium
Form: C5
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: -
Ölçüler: d.ç. 1.2 cm. yük. 9.4 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Pembe-kırmızı. Çok küçük, yoğun (gümüş) mikalı. Yoğun dokulu. Yüksek ısıda, düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte griye giden renk değişimi görülmektedir.

Astar: Kahverengi. Kap yüzeyi akıtma tekniğinde astarlanmıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: Kabın dip kısmında baskı ile yapılmış bir monogram yer alır. Monogramda Yunanca 'β, A, O, Ɛ' harfleri seçilmektedir.
Benzer Örnek: Filistin/*Bethany ve Diban*, Tunus/*Kartaca*, Libya/ *Cyrenaica*, Mısır/*Alexandria*, Türkiye/ *Tarsus, Alahan, Ksanthos, Aphrodisias, Ephesos, Sardes, Konstantinopolis*, Yunanistan/*Atina Agorası, Korinth, Argos, Kythera, Rhodos*, İtalya/ *Syracuse*, Fransa/*Marseille*, 6-7. yy., Hayes 1971, s. 247; *Hierapolis*, Geç Roma, Zaccaria Ruggiu-Cottica 2007, s. 164, fig. 4. a-b; *Tripolis*, 5-7. yy., Koçel Erdem 2003, s. 386, res. 9; *Menderes Magnesiası*, 5-6. yy., Vapur 2001, s. 121-122, çiz. 34/160-163; *Sardis*, 5. yy., Rautman 2003, s. 8; *Aphrodisias*, 6. yy., Hudson 2008, s. 336, fig. 14.3.14; *Amorium*, 6.yy.-7. yy. başı, Lightfoot 2007, s. 44; *Attaleia*, 6. yy., Yener-Malkoç 2005, s. 105, çiz. 2; *Amorium, Alanya, Pisidya Antiocheiası* ve *Seleukeia Sidera*, Geç Antik-Erken Bizans, Laflı 2003, lev. b-d; *Kibyra*, 5-6. yy., Özüdoğru-Dündar 2007, s. 173, fig. 12; *Side*, 5-6. yy., Özhanlı-Fırat 2011, s. 26; *Patara*, 5-6. yy. , Dündar 2006, s. 53-57, lev. XXXIV, U202 ve 5-7. yy., Korkut 2007, s. 163-164, nr. 56; *Perge*, 500-650, Fırat 1999, s. lev. 203.896-907; *Sagalassos*, 6-7. yy., Degeest 2000, s. 389, fig. 222-223;
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 60
Lev. No. 6
Tür: Dip parçası
Tip: Unguentarium
Form: C5
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: -
Ölçüler: d.ç. 1.2 cm. yük. 4.5 cm. g.k. 1.3 cm.
Hamur: Kırmızı. Çok küçük, yoğun (gümüş) mikalı. Küçük, seyrek kireç katkılı. Yoğun dokulu. Düzensiz fırınlama nedeniyle kap kesitinde renk değişimi oluşmuştur.
Astar: Bordo. Kap yüzeyi akıtma tekniğinde astarlanmıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: Kabın dip kısmında baskı ile yapılmış bir monogram yer alır. Monogramda iki adet Yunanca 'Δ' ve bir adet 'X' harfi seçilmektedir.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 59.
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 61
Lev. No. 6
Tür: Dip parçası
Tip: Unguentarium
Form: C5
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 3
Buluntu tarihi: 20.08.2010
Ölçüler: d.ç. 1 cm. yük. 6.7 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı. Çok küçük (gümüş) mikalı. Yoğun dokulu, gözeneksiz.
Astar: Kırmızı. Kap yüzeyi akıtma tekniğinde astarlanmıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif:
Karşılaştırma:
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 59.
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Ampullalar (Kat. No. 62-64)

Kat. No. 62
Lev. No. 6
Tür: Ampulla
Tip: Tip 2
Form: Form C6-1
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 2009
Ölçüler: gen. 3 cm. yük. 6.2 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı-pembe. Yoğun mikalı.
Astar: Kırmızı.
Yapım tekniği: Kalıp
Süsleme tekniği: Kalıpla kabartma
Motif: Kabın bir yüzünde sütunlu kiborium düzenlemesinin altında üzerinde büyük bir haç bulunan altar yer alır. Kabın diğer yüzünde kubbeli bir yapı tasvir edilmiştir. Yapının açık giriş kapısında kollarını göğsünde kavuşturmuş bir figür görülmektedir.
Benzer Örnek: Berlin Ulusal Müzesi, 5-6. yy., Griffing 1938, s. 279, fig. 21; *Ephesos*, 4-7. yy., Vikan 1982, s. 26, fig. 20a-b; Zalesskaya 2005, s. 76-77; *Hierapolis*, 5-6. yy., Arthur 2006, s. 162-163, res. 85; *Laodikeia*, 4. yy. sonu-5. yy. sonu, Şimşek-Duman 2007b, s. 12, 25, fig. 3.
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 63
Lev. No. 6
Tür: Ampulla
Tip: Tip 1
Form: Form C6-2
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion

Buluntu tarihi: 2010
Ölçüler: a.ç. 1.7 cm. yük. 4.4 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-pembe. Yoğun mikalı.
Astar: Kırmızı.
Yapım tekniği: Kalıp
Süsleme tekniği: Kalıpla kabartma
Motif: Kabın her iki yüzünde iç içe üçer daire içerisinde bir Yunan haçı yer alır. En dıştaki iki dairenin arası birbirine paralel dikey çizgilerle doldurulmuştur. Haç kollarının her iki yanında küçük daireler bulunur.
Benzer Örnek: *Laodikeia*, 6. yy.başı-7. yy. başı, Şimşek-Duman 2007b, s. 18, 29, fig. 32.
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 64
Lev. No. 6
Tür: Ampulla
Tip: Tip 1
Form: Form C6-2
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion
Buluntu tarihi: 2010
Ölçüler: a.ç. 1.3 cm. yük. 3.4 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı-pembe. Yoğun mikalı.
Astar: Kırmızı.
Yapım tekniği: Kalıp
Süsleme tekniği: Kalıpla kabartma
Motif: Kabın her iki yüzünde iç içe ikişer daire içerisinde bir Malta haçı yer alır. İki daire arasındaki boşluk birbirine paralel dikey çizgilerle doldurulmuştur. Haç kollarının her bir kolunda ince çizgiler bulunur.
Benzer Örnek: *Ephesos*, 400-650, Hayes 1997, s. 88-89, fig. 36; *Hierapolis*, 5-6. yy., Arthur 2006, s. 162-163, res. 85; *Laodikeia*, 6. yy.başı-7. yy. başı, Şimşek-Duman 2007b, s. 18, 28-29, fig. 29-31; *Atina Agorası,* 6. yy., Hayes 2008, s. 117, lev. 91.1815.
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kandiller/Lychnuslar (Kat. No. 65-72)

Kat. No. 65
Lev. No. 7
Tür: Tüm
Tip: Kandil/Lychnus
Form: D1-1
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor.
Ölçüler: uz. cm. yük. cm.
Hamur: Açık kahverengi. Mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Kalıp
Süsleme tekniği: Kalıpla kabartma
Motif: Diskus üzerindeki kabartma seçilememektedir. Tek bir doldurma deliği yer alır. Diskusu içerisinde rozetler bulunan hilal biçimli bezeme çevreler.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5-6. yy.

Kat. No. 66
Lev. No. 7
Tür: Tüm
Tip: Kandil/Lychnus
Form: D1-2
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor.
Ölçüler: uz. 8.6 cm. yük. 3.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Kalıp
Süsleme tekniği: Kalıpla kabartma
Motif: Diskus üzerinde tek bir rozet yer alır. Omuz üzerinde burundan başlayarak tutamakta sonlanan, yapraklardan oluşan, bitkisel şerit yer alır. Burun kısmı yanmıştır.
Benzer Örnek: *Samos*, Erken Bizans, Jantzen 2004, s. 30, lev. 5/80; *Ephesos*, 550-600, Bailey 1988, s. 390, lev. 111/ Q3184.
Tarihlendirme: 5-6. yy.

Kat. No. 67
Lev. No. 7
Tür: Tüm
Tip: Kandil/Lychnus
Form: D1-3
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: -
Ölçüler: uz. cm. yük. cm.
Hamur: Açık kahverengi. Mikalı.
Astar: Kırmızı.
Yapım tekniği: Kalıp
Süsleme tekniği: Kalıpla kabartma
Motif: Diskus üzerinde ayakta duran bir insan figürü seçilmektedir. Omuz üzerinde yan yana sıralanmış daireler yer alır.
Benzer Örnek: *Ephesos*, 500-600, Bailey 1988, s. 386, lev. 108/Q3143.
Tarihlendirme: 5-6. yy.

Kat. No. 68
Lev. No. 7
Tür: Tüm
Tip: Kandil/Lychnus
Form: D1-4
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor.

Ölçüler: uz. 7.8 cm. yük. 3.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Mikalı. Kuvars katkılı. Cüruflaşmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Kalıp
Süsleme tekniği: Kalıpla kabartma
Motif: Diskus bezemesizdir. Omuz üzerinde birbirine paralel diyagonal çizgilerden oluşan geometrik bezeme yer alır.
Benzer Örnek:
Tarihlendirme: 5-6. yy.

Kat. No. 69
Lev. No. 7
Tür: Tüm
Tip: Kandil/Lychnus
Form: D1-5
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor.
Ölçüler: uz. cm. yük. cm.
Hamur: Açık kahverengi. Mikalı.
Astar: Kırmızı.
Yapım tekniği: Kalıp
Süsleme tekniği: Kalıpla kabartma
Motif: Diskus bezemesizdir. Omuz üzerinde dalgalı çift sıra çizgiden çıkan yaprak ve kıvrım dallarla yapılmış, çok stilize bir asma motifi yer alır.
Benzer Örnek: *Ephesos*, 550-650, Bailey 1988, s. 392, lev. 113/Q3202.
Tarihlendirme: 5-6. yy.

Kat. No. 70
Lev. No. 7
Tür: Tüm
Tip: Kandil/Lychnus
Form: D1-6
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor.
Ölçüler: uz. cm. yük. cm.
Hamur: Açık kahverengi. Mikalı.
Astar: Kırmızı.
Yapım tekniği: Kalıp
Süsleme tekniği: Kalıpla kabartma
Motif: Diskus bezemesizdir. Omuz üzerinde birbirine paralel eğik çizgilerden oluşan geometrik bezeme yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 71
Lev. No. 7
Tür: Tüm
Tip: Kandil/Lychnus
Form: D1-7
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor.
Ölçüler: uz. 7.1 cm. yük. 2.3 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: Kırmızı.
Yapım tekniği: Kalıp
Süsleme tekniği: Kalıpla kabartma
Motif: Omuz üzerinde burundan başlayarak tutamakta sonlanan, asma dallarından oluşan bitkisel bezeme yer alır. Burun kısmı yanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Kat. No. 72
Lev. No. 7
Tür: Tüm
Tip: Kandil/Lychnus
Form: D1-8
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor.
Ölçüler: uz. 7.1 cm. yük. 2.3 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Mikalı.
Astar: Kırmızı.
Yapım tekniği: Kalıp
Süsleme tekniği: Kalıpla kabartma
Motif: Diskusu üç şerit çevreler. Omuz üzerinde burundan başlayarak tutamakta sonlanan asma dallarından oluşan bitkisel bezeme yer alır. Burun kısmı yanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 6. yy.-7. yy. ortası

Fitil Taşıyıcıları (Kat. No. 73)

Kat. No. 73
Lev. No. 7 ve 38
Tür: Tüm
Tip: Fitil taşıyıcısı
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj III
Buluntu tarihi: 21.07.2010
Ölçüler: gen. 3.7 cm. yük. 1.5 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Küçük, çok yoğun (gümüş) mikalı. Küçük, yoğun kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 5. yy.-7. yy. ortası

Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramikleri (Kat. No. 74-78)

Kat. No. 74
Lev. No. 8
Tür: Ağız parçası
Tip: Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 1'in içi
Buluntu tarihi: 24.08.2010
Ölçüler: a.ç. 24 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Beyaz. (7.5 R-8/6) (Altın) mikalı. Hamur içerisinde seyrek olarak kırmızı parçacıklar mevcut.
Astar: Açık kahverengi (7.5 YR-8/4)
Sır: Açık yeşil. (2.5 GY-8/6) Parlak. Dış yüzeyde devam etmez. Kireç harç kalıntıları parça üzerinde siyah lekeler bırakmıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma.
Motif: Kabın ağız kenarında düzenli aralıklarla yatay çizgiler görülmektedir.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2009, s. 89-98, tab. II.g.
Tarihlendirme: 12. yy.

Kat. No. 75
Lev. No. 8
Tür: Kaide parçası
Tip: Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Bizans A Yapısı
Buluntu tarihi: 25.07.2009
Ölçüler: k.ç. 8.8 cm. yük. 2.8 cm.
Hamur: Beyaz. (7.5 R-8/6) (Gümüş) mikalı. Hamur içerisinde seyrek olarak kırmızı parçacıklar mevcut.
Astar: Seçilmiyor.
Sır: Açık yeşil. (5 GY-7/6) Sır rengi homojen değil ve bazı kısımlarda açık sarı. Parlak. Dış yüzeyde devam etmez. Kireç harç kalıntıları parça üzerinde siyah lekeler bırakmıştır. Kaidenin alt yüzeyinde şeffaf sır görülmektedir. Açık yeşil sırın üzerine ikinci bir kat sır uygulanmıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2009, s. 89-98, tab. II.g.
Tarihlendirme: 12. yy.

Kat. No. 76
Lev. No. 8
Tür: Ağız parçası
Tip: Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 03.07.2009
Ölçüler: a.ç. 25 cm. yük.6.2 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Beyaz. Mikalı. Kuvars katkılı. Sık dokulu, az gözenekli. Dış yüzeyde yoğun çark izi mevcuttur. Ani ısı yükselmesinden kaynaklı olan gaz çıkışı hamurun kabarcıklar halinde deforme olmasına neden olmuştur.
Astar: Seçilmiyor.
Sır: Açık sarı. Şeffaf. Üzerinde siyah oksit renkler mevcut. Sır dış yüzeyde devam etmez.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Oksit boyama.
Motif: Kabın merkezinden ağız kenarına doğru düzensiz dağılan renk tonlamaları vardır.
Benzer Örnek: *Daskyleion*, 12. yy.ın ikinci yarısı-13. yy.ın ilk çeyreği, Doğer 2012b s. 53-57, tab. 54/258; *Korinth*, 12. yy., Morgan 1942, s. 84, lev. XVIII.j.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. başı

Kat. No. 77
Lev. No. 8
Tür: Kaide parçası
Tip: Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 08.11.2010
Ölçüler: k.ç. 7.6 cm. yük. 2.8 cm.
Hamur: Beyaz. Çok küçük ve yoğun (gümüş) mikalı.
Astar: Seçilmiyor.
Sır: Açık sarı. Şeffaf. Üzerinde siyah oksit renkler mevcut. Sır dış yüzeyde devam etmez.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Oksit boyama.
Motif: Kabın iç kısmında düzensiz dağılan renk tonlamaları vardır.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 76.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. başı

Kat. No. 78
Lev. No. 8
Tür: Gövde parçası
Tip: Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 4 ve 5'in doğusu
Buluntu tarihi: 05.08.2009

Ölçüler: gen. 6.1 cm. yük. 6 cm.
Hamur: Beyaz. Çok küçük (gümüş) mikalı. Az gözenekli.
Astar: Seçilmiyor.
Sır: Açık sarı. Siyah ve yeşil oksit renkler mevcut. Sır dış yüzeyde devam etmez.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Oksit boyama.
Motif: Kap yüzeyinde dağınık halde oksit boya mevcut.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2009, s. 89-98, tab. II.g ve Doğer 2005, s. 107, res. 18; *Daskyleion*, 12. yy.ın ikinci yarısı-13. yy.ın ilk çeyreği, Doğer 2010a, s. 164-176, teb. 3; *Korinth*, 12. yy., Morgan 1942, s. 84, lev. XVIII.k.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. başı

Ege Tipi Kalın Kazıma Seramikler
(Kat. No. 79-111)

Kat. No. 79
Lev. No. 8
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: Form F1-5
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 24.04.2009
Ölçüler: a.ç. 27.6 cm. yük. 3.7 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinden ağız kenarına kadar uzanan kalın uçlu bir aletle yapılmış Astar Kazıma çizgiler girift bir bitkisel süsleme oluşturmuştur. Kıvrım dallar, ucunda tek bir daire bulunan tomurcuk motifleri seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Anaia*, Orta Bizans, Doğer 2005, s. 108, 128, res. 9.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 80
Lev. No. 8
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: Form F1-5
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 29.04.2009
Ölçüler: a.ç. 23.4 cm. yük. 3.5 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Açık kahverengi. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, çatlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinden ağız kenarına kadar uzanan kalın uçlu bir aletle yapılmış Astar Kazıma çizgiler girift bir bitkisel süsleme oluşturmuştur. Kıvrım dal motifleri seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Paphos*, 13. yy. başı, Megaw 1975, lev. 16.6.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 81
Lev. No. 8
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: Form F1-1
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 1
Buluntu tarihi: 20.08.2010
Ölçüler: a.ç. cm. yük. cm. g.k. cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Çok küçük, yoğun kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu, gözenekli.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Çatlak, şeffaf. Homojen değildir. Sır içerisinde yeşil noktalar görülmektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Ağız kenarında kazıma çizgiler görülmez. Kabın merkezinden çıkan kalın uçlu bir aletle yapılmış Astar Kazıma çizgiler yer alır. Kıvrım dallardan oluşan bitkisel motifler oldukça girift bir kompozisyon oluşturur.
Benzer Örnek: *Khersonesos*, 13. yy. başı, Megaw 1975, lev. 17.1.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 82
Lev. No. 8
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Bizans A Yapısı
Buluntu tarihi: 31.07.2009
Ölçüler: k.ç. 9.6 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Çok küçük kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde tek bir çizgiden oluşan küçük madalyondan radyal olarak

dağılan çizgiler seçilmektedir. Çizgiler bitkisel bir motif oluşturacak biçimde ağız kenarına doğru devam eder.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Doğer 2009, s. 88, 93, res. 4.b; *Khersonesos*, 13. yy. başı, Megaw 1975, lev. 17.1; *Korinth*, 12. yy.ın ikinci yarısı, Morgan 1942, s. 150-157, lev. L.p.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 83
Lev. No. 8
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Bizans A Yapısı
Buluntu tarihi: 31.07.2009
Ölçüler: k.ç. 10.8 cm. yük. 2.5 cm. g.k. 1.1 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Açık kahverengi. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde kalın uçlu bir aletle yapılmış Astar Kazıma çizgiler girift bir bitkisel süsleme oluşturmuştur. Kıvrım dal motifleri seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Doğer 2009, s. 88, 93, res. 4.b; *Metropolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 122.546, 548; *Paphos*, 13. yy. başı, Megaw 1975, lev. 16.6 ve 12-13. yy., Wartburg 2003, s. 158-159, fig. 11.331.2.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 84
Lev. No. 8
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 10 cm. yük. 3 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinden çıkan kalın uçlu bir aletle yapılmış Astar Kazıma çizgiler girift bir bitkisel süsleme oluşturmuştur. Kıvrım dal ve içi tarama çizgilerle doldurulmuş büyük yaprak motifleri seçilmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 85
Lev. No. 8
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: Form F1-5
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor.
Ölçüler: a.ç. 22 cm. yük. 4.7 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Kireç parçacıkları büyüktür. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Yeşil. Şeffaf. İç yüzeyde kabın ortasında sır akarak kalın ve koyu yeşil renkli bir tabaka halini almıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinden ağız kenarına kadar uzanan kalın uçlu bir aletle yapılmış Astar Kazıma çizgiler girift bir bitkisel süsleme oluşturmuştur. Kıvrım dallar ve başak motifleri seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Konstantinopolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 66.114; *Paphos*, 13. yy. başı, Megaw 1975, lev. 16.6.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 86
Lev. No. 9
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 11.8 cm. yük. 2.7 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde radyal olarak dağılan Astar Kazıma ile yapılmış iki kalın çizgi yer alır. Motif seçilememektedir.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Doğer 2009, s. 88, 93, res. 4.b; *Kastellarizo Batığı*, 13. yy. Philothéou 1989, s.173-176, fig. 1c.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 87
Lev. No. 9
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 30.06.2010
Ölçüler: a.ç. 16.6 cm. yük. 3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Ağzı kenarının altında birbirine paralel kalın çizgiler kabın merkezini çevrelemektedir.
Benzer Örnek: *Phokis*, 13. yy. Armstrong 1989, lev. 5/4, 9/12, 10/47-48; *Kadmeia*, 13. yy. Armstrong 1993, fig. 7/73; *Khersonessos*, 12. yy. sonu, Megaw 1975, s. 38, fig. 17.1; *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 13, lev. 5/4.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 88
Lev. No. 9
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Portikin batısı
Buluntu tarihi: 04.08.2007
Ölçüler: k.ç. 10.4 cm. yük. 3.1 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezindeki altı yapraklı bir çiçek motifinden çıkan kalın uçlu bir aletle yapılmış Astar Kazıma çizgiler girift bir bitkisel süsleme oluşturmuştur. Kıvrım dal ve içi tarama çizgilerle doldurulmuş yaprak motifleri seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Khersonesos*, 13. yy. başı, Megaw 1975, lev. 17.1.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 89
Lev. No. 9
Tür: Ağız parçası
Tip: Kalın Kazıma Seramik
Form: Form F1-6
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi, Mekan 1 ve 2 arası
Buluntu tarihi: 10.07.2009
Ölçüler: a.ç. 26.4 cm. yük. 3.2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde Astar Kazıma ile yapılmış konsantrik daireler yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 90
Lev. No. 9
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneydoğusu
Buluntu tarihi: 03.07.2009
Ölçüler: k.ç. 10.8 cm. yük. 3.1 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde oldukça stilize edilmiş bir su kuşu yer alır. Gagası, ayakları ve kuyruk telekleri uzun yapılmıştır. Figürün çevresinde ucunda tek bir daire bulunan kavisli çizgilerden oluşan bir bitkisel motif seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Doğer 2009, s. 88, 93, res. 5.a; *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2012a, s. 69-81, kat. no. 1-38; *İstanbul Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2007c, s. 131-132; *Alanya, Antalya, Bodrum, Burdur* ve *Fethiye*, 12. yy.ın ikinci yarısı, Bilici 2000, s. 259-280, res. 5-11; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Tsanana 2003, s. 247, fig. 7; *Skopelos*, Armstrong 1991, s.335, fig. 1; *Kastellarizo Batığı*, 13. yy. Philothéou 1989, s.173-176, fig. 1a; *Sagalassos*, 13. yy.ın ilk yarısı, Vionis 2010, s. 447-448, fig. 20/d-h.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 91
Lev. No. 9
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -

Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 7'nin doğusu
Buluntu tarihi: 24.08.2009
Ölçüler: k.ç. 6.6 cm. yük. 2.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu, gözenekli.
Astar: Açık kahverengi.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde oldukça stilize edilmiş bir su kuşu yer alır. Gaga ve ayakları uzun yapılmıştır.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 90.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 92
Lev. No. 9
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 02.07.2009
Ölçüler: k.ç. 9.8 cm. yük. 2.5 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Büyük kireç ve büyük kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Sarı. Mat, şeffaf. Sır üzerinde fırınlama esnasındaki ani gaz çıkışından kaynaklanan kabarcıklar görülmektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde oldukça stilize edilmiş bir tavşan figürü yer alır.
Benzer Örnek: *Alanya, Antalya, Bodrum, Burdur ve Fethiye*, 12. yy.ın ikinci yarısı, Bilici 2000, s. 259-280, res. 5-11; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Tsanana 2003, s. 247, fig. 7.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 93
Lev. No. 9
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj I
Buluntu tarihi: 16.07.2010
Ölçüler: k.ç. 10 cm. yük. 5.9 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Krem rengi. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Sarı. Mat, şeffaf. Dış yüzeyde devam eder.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Ağız kenarının altında aralıklı yerleştirilmiş kalın çizgiler arasına yerleştirilen iki dikey çizgi ve merkezinden birbirini kesen iki çizginin geçtiği eşkenar dörtgen motifinden oluşan bir bant yer alır.
Benzer Örnek: *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 32, fig. 19.41; *Paphos*, 12-13. yy., Wartburg 2003, s. 153-154, fig. 2.1.7.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 94
Lev. No. 9
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 09.11.2010
Ölçüler: k.ç. 10 cm. yük. 2.3 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Mat, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Merkezde ikili ince kazıma daireler ve arasında yer alan kalın çizgilerle bir madalyon oluşturulmuştur. İlk şeritte çizgiler radyal, içtekinde yataydır.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. ortası-13. yy. ortası, Doğer 2009, s. 88-89, 98, tab. III.h; *Pergamon*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 96.331; *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 15, fig 9.3; *Atina*, 11. yy. sonu çeyreği-12. yy. başı, Frantz 1938, s. 432, fig. 7.A54.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 95
Lev. No. 9
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: k.ç. 13.8 cm. yük. 1.6 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Sarı. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde merkezde iç içe iki kalın çizgi arasında dikey kalın çizgilerle oluşturulmuş bir madalyon yer alır. Madalyonun çevresinde içi paralel çizgilerle doldurulmuş

daire motifleri ve eşkenar dörtgenlerden oluşan bir şerit yer alır.
Benzer Örnek: Kinet Höyük, Blackman-Redford 2005, s. 119, fig. 6/I-L.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 96
Lev. No. 9
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 23.01.2007
Ölçüler: k.ç. 10.2 cm. yük. 2.4 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu, gözenekli.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Sarı. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde Yunanca φ harfine benzer bir şekilden çıkan kısa, kavisli çizgiler yer alır. Motifin ortasında kap içerisinde daireleri çizmek için kullanılmış olan pergel benzeri aletin bıraktığı derin bir iz görülmektedir. Motifi tek bir çizgiden oluşan bir madalyon çevreler. Madalyondan çıkan V biçimli çizgilerin oluşturduğu motifler kap kırık olduğundan seçilememektedir.
Benzer Örnek:
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 97
Lev. No. 10
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: Form F1-1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 18.4 cm. yük. 4.2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Krem rengi.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak. Fırınlama esnasında duruşunun dik olması sebebiyle sır kabın ortasında kalınlaşmıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezini çevreleyen üç yivden oluşan madalyon seçilmektedir. Kap kırık olduğundan madalyonun ortası görülmez.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 98
Lev. No. 10
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: Form F1-2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 26.09.2007
Ölçüler: a.ç. 19.4 cm. yük. 4 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın ağız kenarına paralel iki yiv arasında etrafı genişçe kazınmış dikey çizgilerle oluşturulmuş bir bant yer alır.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. ortası-13. yy. ortası, Doğer 2009, s. 88-89, 98, tab. III.h; *Konstantinopolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 64.110; *Thessalonika*, 13 yy., Bakırtzis 1981, s. 423, fig. 7; *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 10, fig. 8.56; *Atina*, 12. yy., Frantz 1938, s. 432, fig. 13.A70; *Paphos*, 12-13. yy., Wartburg 2003, s. 158-159, fig. 11.14.4.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 99
Lev. No. 10
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: Form F1-4
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 25 cm. yük. 1.9 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı-pembe. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Dış yüzeyde tüm gövdede ince, kırmızı astar görülmektedir. İç yüzeyde ve dışta ağız kenarında sır altında ikinci bir kat beyaz astar görülmektedir.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın ağız kenarına paralel iki yivin altında geniş, dikey kazıma çizgilerle oluşturulmuş bir bant yer alır. Eksik parçalar bulunmasına rağmen olasılıkla Kat. No. 100 ile aynı kaba aittir.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 98.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 100
Lev. No. 10
Tür: Gövde parçası

Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 6.4 cm. yük. 4.9 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf. Düzensiz fırınlamadan kaynaklanan renk değişimi görülmektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın ağız kenarının altında iki yatay çizgi arasına yerleştirilen dikey çizgi ve spiral motifleri ile bir bant oluşturulmuştur. Eksik parçalar bulunmasına rağmen olasılıkla Kat. No. 99 ile aynı kaba aittir.
Benzer Örnek: *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 10, fig. 8.56.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 101
Lev. No. 10
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 11 cm. yük. 5.4 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Pembe-kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak. Dış yüzeyde devam eder.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde olasılıkla bir tavşan figürünün sırt ve kulak kısmına ait kalın uçlu bir aletle yapılmış Astar Kazıma çizgiler seçilmektedir. Figürün hemen üzerinde bir başak motifi yer alır.
Benzer Örnek: Yunanistan/*Vrya*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Tsanana 2003, s. 247, fig. 7.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 102
Lev. No. 10
Tür: Gövde parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, A Mekânı
Buluntu tarihi: 30.07.2009
Ölçüler: gen. 8 cm. uz. 4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Parça kabın ortasına aittir. İç yüzeyde olasılıkla bir kuş figürüne ait baş kısmı seçilir. Tüyler kısa ve uzun kavisli çizgiler ile gösterilmiştir. Figürün başının arkasındaki kabarmış tüyler iki çizgi ile gösterilmiştir. Figürün başının arkasında ve üzerinde iki farklı başak motifine ait çizgiler yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 103
Lev. No. 10
Tür: Tüme yakın servis kabı
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: Form F1-5
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 46
Buluntu tarihi: 18.12.2008
Ölçüler: a.ç. 18.4 cm. k.ç. 9.2 cm. yük. 5 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Sarı. Mat, şeffaf, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde oldukça stilize edilmiş bir su kuşu yer alır. Gaga, ayak ve kuyruk telekleri uzun yapılmıştır. Çevresinde sapları kavisli beş adet başak motifi görülmektedir.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Doğer 2009, s. 88, 93, res. 5.a; *Smyrna Agorası*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Doğer 2007b, s. 117, lev. XI.g; *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2012a, s. 69-81, kat. no. 1-38; *İstanbul Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2007c, s. 131-132; *Alanya*, *Antalya, Bodrum, Burdur* ve *Fethiye*, 12. yy.ın ikinci yarısı, Bilici 2000, s. 259-280, res. 5-11; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Tsanana 2003, s. 247, fig. 7; *Skopelos*, Armstrong 1991, s.335, fig. 1; *Kastellarizo Batığı*, 13. yy. Philothéou 1989, s.173-176, fig. 1a.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 104
Lev. No. 10
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik

Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 24.07.2009
Ölçüler: k.ç. 11 cm. yük. 2.6 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Sarı. Mat, şeffaf. Homojen değildir. Sarıdan yeşile doğru giden renk tonlamaları görülmektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde oldukça stilize edilmiş bir balık figürüne ait baş kısmı yer alır. Baş kısmı sivri olup ağız ve göz çizgisi birleştirilmiştir.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. ortası-13. yy. ortası, Doğer 2009, s. 88-89, 98, tab. III.g; *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2012a, s. 82-84, kat. no. 39-46; *İstanbul Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2007c, s. 133-134; *Alanya, Antalya, Bodrum, Burdur* ve *Fethiye*, 12. yy.ın ikinci yarısı, Bilici 2000, s. 259-280, res. 18-21; *Kastellarizo Batığı*, 13. yy. Philothéou 1989, s.173-176, fig. 1b; *Khersonesos*, 13-14. yy., Zalesskaya 1989, s. 146, fig. 2; *Phokis*, 12. yy., Armstrong 1989, s. 18, fig 12.33.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 105
Lev. No. 10
Tür: Gövde parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 2
Buluntu tarihi: 24.08.2010
Ölçüler: gen. 4.9 cm. uz. 4.8 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu, gözenekli.
Astar: Açık kahverengi. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Mat, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde oldukça stilize edilmiş bir balık figürüne ait baş kısmı yer alır.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 104.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 106
Lev. No. 10
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 1
Buluntu tarihi: 20.08.2010
Ölçüler: k.ç. 10.4 cm. yük. 10.4 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde oldukça stilize edilmiş bir balık figürü yer alır. Baş kısmı ince, gövdesi kalındır. Gövde tarama çizgilerle doldurulmuştur. Çatallanan kuyruk uzun yapılmıştır. Figürün hemen altında kıvrım dallardan oluşan bitkisel motif görülmektedir. Figürün çevresinde üç farklı başak motifi seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Pergamon*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 96.330; *Konstantinopolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 67.121; *Kinet Höyük*, 13. yy., Redford- İkram-Parr-Beach 2001, s. 102, fig. 15.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 107
Lev. No. 10
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: Form F1-7
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 1
Buluntu tarihi: 24.08.2009
Ölçüler: a.ç. 34.4 cm. yük. 6.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Mat.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarında bir motif görülmemektedir. Kabın merkezinden çıkan basit çizgilerle yapılmış bir palmet motifi görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 108
Lev. No. 10
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41

Buluntu tarihi: 20.04.2009
Ölçüler: k.ç. 10.4 cm. yük. 3.2 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu, gözenekli. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi mevcuttur.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın ağız kenarına dik biçimde duran birbirine eklenmiş ucu kıvrık çizgilerden oluşan tek bir bitkisel motif yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 109
Lev. No. 11
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: Form F1-9
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Bizans A Yapısı
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 16.8 cm. yük. 3.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Mat, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarında yan yana sıralanmış yarım daire biçimli, küçük Astar Kazıma çizgilerler oluşturulmuş bir şerit yer alır.
Benzer Örnek: *Marsilya*, 13. yy., Vallauri 2003, s. 146-147, fig. 7.1.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 110
Lev. No. 11
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: Form F1-8
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 24.04.2009
Ölçüler: a.ç. 26 cm. yük. 4.9 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Çok küçük kireç ve kuvars katkılı. Kuvars taneleri kısmen eröiştir. Sert, sık dokulu.
Astar: Krem rengi Dış yüzeyde devam eder.
Sır:. Yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak. Homojen değildir. Renk yeşilden koyu yeşile doğru farklı tonlardadır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarında tek bir dalgalı çizgi yer alır.
Benzer Örnek: *Thessalonika*, 13. yy., Bakırtzis 1981, s.423, fig.4; *Marsilya*, 13. yy., Vallauri 2003, s. 146-147, fig. 7.1.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 111
Lev. No. 11
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 7.8 cm. yük. 2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Pembe. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Mat, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde ucunda tek bir daire bulunan kavisli çizgilerden oluşan dört adet bitkisel süsleme görülmektedir. Çevresinde kalın uçlu bir aletle yapılmış çizgiler yer alır. Buradaki motifler kap kırık olduğundan seçilememektedir.
Benzer Örnek: *Skopelos*, Armstrong 1991, s.335, fig. 1
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Ege Tipi İnce Kazıma Seramikler (Kat. No. 112-132)

Kat. No. 112
Lev. No. 11
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: k.ç. 9.6 cm. yük. 1.9 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Kuvars katkılı. Çok sert, sık dokulu, az gözenekli.
Astar: Beyaz.
Sır: Çok açık sarı. Mor renkli oksit boya kullanılmıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Oksit boyama
Motif: Kabın iç yüzeyinde merkezde ince Astar Kazıma çizgiler ile yapılmış bir madalyon yer alır. Madalyonun içi spirallerle doldurulmuştur. Madalyonun çevresinde mor renkli oksit boya ile yapılmış, çapraz çizgilerden oluşan bir bant görülmektedir.

Benzer Örnek: *Anaia*, 12-13. yy. Doğer 2005, s. 107, 125, res. 4; *Konstantinopolis*, 12. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 56.66; *Korinth*, 12. yy.ın ilk yarısı, Morgan 1942, s. 141, fig. 115; *Thessalonika*, 13. yy. Bakırtzis 1981, s.423, fig.6; *Atina*, 11. yy.ın son çeyreği-13. yy. başı, Frantz 1938, s. 432, fig. 5.A26; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy., Tsanana 2003, s. 247, fig. 3; *Nea Anchialos*, 11. yy-12. yy. başı, Byz and Post-Byz Art 1986, s. 230, şek. 264; *Pelagonnisos*, 12. yy. ortası, Ioannidaki 1989, s. 162, fig. 2-3; *Paphos*, 12-13. yy., Wartburg 2003, s. 153-154, fig. 6.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 113
Lev. No. 11
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: Form F2-4
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 28.4 cm. yük. 4.2 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Seyrek (altın) katkılı.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder. Aşınmış.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf. Sır homojen değildir. İçeriğinde koyu sarı noktalar görülmektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarının hemen altında yarım spiral motifleri ile doldurulmuş bir bant yer alır. Kap bant motifinden sonra kırıktır.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 133.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 114
Lev. No. 11
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: Form F2-1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 27 cm. yük. 5.4 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç katkılı. Sert, sık dokulu, az gözenekli.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam etmez.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak. Homojen değildir. İçerisinde yeşil noktalar seçilmektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme. Kabın dış yüzeyi çok gözenekli ve pürüzlüdür.
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarının hemen altında yarım spiral motifleri ile doldurulmuş bir bant yer alır. Kap bant motifinden sonra kırıktır.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 133.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 115
Lev. No. 11
Tür: Gövde parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 23
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: gen. 6.1 cm. yük. 7.2 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu, az gözenekli.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder. Kabın dış yüzeyi yanmıştır.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Parça kabın merkezine yakın gövde kısmına aittir. Kabın merkezi kırıktır. Merkezde olasılıkla bir figürü çevreleyen açık şevron motifleri görülmektedir. Bu motifleri içi V biçimli küçük çentikler ve dairelerle doldurulmuş bir bant çevreler.
Benzer Örnek: *Nea Anchialos*, 12. yy. ortası, Byz and Post-Byz Art 1986, s. 238, şek. 286.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 116
Lev. No. 11
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde 4
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 11 cm. yük. 3 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Büyük kireç parçaları kabı deformasyona uğratmıştır. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, ince.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın iç yüzeyi oldukça yıpranmıştır. Merkezde içi spirallerle doldurulmuş bir madalyonun başlangıcı seçilebilmektedir. Madalyonun çevresinde içi yine spiral motifleriyle doldurulmuş bir bant yer alır.
Benzer Örnek: *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2001b, s. 217, fig. 15; *Myra*, 11. yy. sonu-13. yy. başı, Ötüken 1999-2000, s. 232, res. 14; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy., Tsanana 2003, s. 247, fig. 4; *Korinth*, 12. yy.ın

ilk yarısı, Morgan 1942, s. 121, fig. 96; *Nea Anchialos*, 12. yy. ortası, Byz and Post-Byz Art 1986, s. 239-240, şek. 290; *Atina*, 11. yy. sonu - 12. yy. başı, Frantz 1938, s. 432, fig. 7.A41; *Paphos*, 12-13. yy., Wartburg 2003, s. 158-159, fig. 11.14.3.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 117
Lev. No. 11
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde 7
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 10.4 cm. yük. 3.2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç katkılı. Büyük kireç parçaları kabı deformasyona uğratmıştır.
Astar: Beyaz. Aşınmış.
Sır: Açık yeşil. Parlak, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezi kırıktır. Merkezden radyal biçimde dağılan üç farklı bitkiye ait izler seçilebilmektedir. Bitki dalları iki yanda üçer adet olmak üzere altışar adet spiralden meydana gelmiştir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 118
Lev. No. 11
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: Form F2-3
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 1
Buluntu tarihi: 24.08.2010
Ölçüler: a.ç. 27.2 cm. yük. 7.5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu, az gözenekli.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Bir daldan çıkan yaprak motifi seçilebilmektedir. Kap üzerine tamirat için açılmış iki adet delik mevcuttur.
Benzer Örnek:-
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 119
Lev. No. 11
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: Form F2-2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 30 cm. yük. 2.7 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu, az gözenekli.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf. Dış yüzeyde astar üzerinde ince bir sır tabakası mevcut.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Bir daldan çıkan yaprak motifi seçilebilmektedir.
Benzer Örnek: *Pelagonnisos*, 12. yy. ortası, Ioannidaki 1989, s. 170, fig. 28-29. *Atina*, 12. yy., Frantz 1938, s. 432, fig. 13.A71.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 120
Lev. No. 11
Tür: Gövde parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi, künk hattının doğusu
Buluntu tarihi: 31.07.2009
Ölçüler: gen. 6.1 cm. yük. 3.5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu. Dış yüzey çok pürüzlüdür.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın kaide ve ağız arasına ait gövde parçasıdır. Bir kuş figürünün baş kısmı seçilebilmektedir. Yuvarlak baş çizgisinin hemen altında belirgin göz kısmı yer alır. Yuvarlak ve iri yapılmış gözün üstünden ve yanından başın gerisine doğru uzanan kavisli bir çizgi yer alır. Başın hemen önünde ve üstünde bitkisel motiflere ait olabilecek dalgalı çizgiler görülmektedir.
Benzer Örnek: *Atina Agorası*, Waage 1933, s. 309-313, fig. 8.c; Bilinmeyen batık, 12. yy., Dauterman Maguire 1997, s. 265.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 121
Lev. No. 11
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 17.07.2008
Ölçüler: k.ç. 11 cm. 3 yük. cm. g.k. 0.7 cm.

Hamur: Kırmızı-kahverengi. Çok yoğun kireç ve kuvars katkılı. Büyük kireç parçaları kabı deformasyona uğratmıştır. Sert, sık dokulu, gözenekli.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde de devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde bir kuş figürü yer alır. Kap kırık olduğundan figürün sadece ön kısmı görülebilmektedir. Üst gagası öne doğru hafifçe kıvrıktır. Gagasının hemen bitiminde gözüne doğru bir çizgi uzanır. Gözleri büyük olarak işlenmiştir. Boyun kısmında iki farklı şerit görülmektedir. Gövde kısmındaki tüyler ince C biçimli çizgilerle üç sıra halinde gösterilmiştir. Figürün uzun ayakları stilize edilerek yapılmıştır. Figürün ayaklarının hemen altında stilize edilmiş bir palmet motifi yer alır.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy., Doğer 2003, s. 129, 133, Çiz. 3; *Jerusalem*, 12. yy. ortası, Boas 1994, 103, fig. 1.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 122
Lev. No. 12
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 24.07.2009
Ölçüler: gen.5.2 cm. yük. 4.9 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Çok açık yeşil. İnce.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde bir kuş figürüne ait gövde ve ayakların bir kısmı seçilebilmektedir. Figürün gövdesindeki tüyler C biçimli ince çizgilerle gösterilmiştir. Kanat kısmı birbirine paralel çizgilerle yapılmıştır.
Benzer Örnek: *Dobroudja*, 12. yy.ın ilk yarısı, Barnea 1989, s.141, fig.11.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 123
Lev. No. 12
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde 5
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 11 cm. yük. 4.4. cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde ince Astar Kazıma çizgilerle yapılmış bir kuşa ait kuyruk kısmı seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Jerusalem*, 12. yy. ortası, Boas 1994, 103, fig. 1.2.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 124
Lev. No. 12
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29
Buluntu tarihi: 29.07.2008
Ölçüler: k.ç. 10. 6 cm. yük. 3.2 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın iç yüzeyinde merkezde ince kazıma çizgilerle yapılmış bir kuş figürü yer alır. Figürün baş kısmında detaylara yer verilmemiş, boyun ve gövdesindeki tüyler C biçimli çizgilerle gösterilmiştir. Göz kısmı çok iri işlenmiştir. Uzun boyunlu ve uzun gagalı olmasından dolayı balıkçıl benzeri bir kuş tasvir edilmiştir.
Benzer Örnek: *Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi,* 12. yy., Parman 2007, s. 103; *Atina* Agorası, Waage 1933, s. 309-313, fig. 8.d; *Korinth*, 12. yy.ın ilk çeyreği, Morgan 1942, s. 130, fig. 104; *Paphos*, 12-13. yy., Wartburg 2003, s. 153-154, fig. 2.1.3.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 125
Lev. No. 12
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 07.02.2008
Ölçüler: k.ç. 10 cm. yük. 3 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu. Büyük kireç parçaları kabı deformasyon oluşturmuştur.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme

Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezini çevreleyen açık şevron motiflerinden bir tanesi seçilmektedir.
Benzer Örnek: *İzmir Arkeoloji Müzesi*, Doğer 2001a, s. 71, tab. 1. şek. 9, 24; *Korinth*, 11. yy. sonu-12. yy.ın ilk yarısı, Megaw-Jones 1983, lev. 25.3.7; *Atina Agorası*, Waage 1933, s. 309-313, fig. 8.a; *Paphos*, 12-13. yy., Wartburg 2003, s. 153-154, fig. 2.1.2.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 126
Lev. No. 12
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: Form F2-3
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor.
Ölçüler: gen. 8.8 cm. yük. 12. 7 cm. g.k. 1.1 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu, gözenekli.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın ağız kenarının hemen yanında bir aslan figürünün baş kısmı görünmektedir. Yuvarlak başın üzerine dik kulaklar ve kulakların bitiminde sırta doğru uzanan yan yana çizgiler şeklinde yapılmış yele bulunmaktadır. Göz kısmı belirgindir. Yüzdeki tüyler C biçimli ince çizgilerle gösterilmiştir. Ağız kapalıdır. Burun hafifçe içe kıvrık bir çizgi ile gösterilmiştir. Burundan ileri doğru uzanan çizgi olasılıkla bitkisel bir motifin başlangıcına aittir. Aslan figürünün hemen karşısında elinde sivri uçlu uzun bir mızrak tutan bir insan figürünün uzun tuniği ve ayak kısmı seçilebilmektedir. Mızrak, giysi ve ayaklar oldukça yalın çizgilerle oluşturulmuştur.
Benzer Örnek: *Konstantinopolis*, Wallis 1907, s. 5. lev. VII. Fig.17; *Atina Agorası*, Doğer 2000b, s. 85, şek. 8.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 127
Lev. No. 12
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: Form F2-3
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 5'in batısı
Buluntu tarihi: 05.08.2009
Ölçüler: gen. 3.3 cm. uz. 7.3 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Parçanın iç yüzeyinde bir aslan figürüne ait ayak ve gövdenin bir kısmı seçilebilmektedir. Pençe oldukça stilize edilmiştir. Gövde deki tüy detayları küçük, bir ucu kıvrık çizgilerle gösterilmiştir.
Benzer Örnek: *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. Doğer 2000b, s. 81, şek. 3.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 128
Lev. No. 12
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneybatısı
Buluntu tarihi: 23.07.2009
Ölçüler: k.ç. 6.3 cm. yük.2 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde de devam eder.
Sır: Açık yeşil. Çok parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezi kırıktır. İç yüzeyde merkezde bir aslan figürünün baş ve ayak kısımları seçilebilmektedir. Figürün baş kısmı geriye dönüktür. Göz ve kulak kısımları belirgindir. Gövde ve ayaklardaki tüyler eşit aralıklarla dağılan noktalar şeklinde gösterilmiştir. Her iki pençe de öne doğru uzanmaktadır. Kulakların bitiminde itibaren üçer dalgalı çizgi ile başlayan yele ayaklar ve gövde arasında devam etmektedir. Figürü iki farklı kalınlıktaki S biçimindeki çizgilerin bir araya gelmesiyle oluşturulan bir bordür çevreler.
Benzer Örnek: *Atina Agorası*, Doğer 2000b, s. 85, şek. 8; *Korinth*, 12. yy. ortası, Randall 1968, s. 463. 59 ve *Korinth*, 11-12. yy., Morgan 1942, s. 176, fig. 159.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 129
Lev. No. 12
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, A Yapısı

Buluntu tarihi: 01.07.2009
Ölçüler: k.ç. cm. yük. cm. g.k. cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Büyük kireç parçaları kabı deformasyona uğratmıştır. Sert, sık dokulu.
Astar: Krem. İç yüzeyde büyük kireç parçaları astar ve sırı deformasyona uğratmıştır. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın iç yüzeyinde merkezde bir kuş figürünün baş ve gövdesinin ön kısmı seçilmektedir. Baş kısmı büyük, gagası incedir. Kuş figürünün göz kısmı büyüktür. Üst kısmında kavisli bir çizgi görülmektedir. Gözün dış kısmından başın arkasına doğru bir çizgi uzanır. Boyunda tek bir şerit yer alır. Gövdedeki tüyler küçük ve ince C biçiminde çizgilerle gösterilmiştir.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Doğer 2009, s. 88, 93, res. 5.b.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 130
Lev. No. 12
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 22.02.2008
Ölçüler: k.ç. 9.8 cm. yük. 2.1 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars erimeye başlamıştır. Büyük kireç parçaları kabı deformasyona uğratmıştır. Sert, sık dokulu. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi mevcuttur.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf. Homojen değildir. Sır içerisinde kırmızı lekeler görülmektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde bir figüre ait gövde kısmı seçilebilmektedir. Figürün gövdesindeki tüy detayları ince C biçimli çizgilerle gösterilmiştir. Ancak figürün ne olduğu anlaşılamamaktadır. Hemen yanında iki spiral ve bir çizgiden oluşan bir doldurma motifi görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 131
Lev. No. 12
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân A
Buluntu tarihi: 29.07.2009
Ölçüler: k.ç. 11 cm. yük. 3.6 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Yeşil. Yarı-şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde ince Astar Kazıma çizgilerle yapılmış bir kuşa ait ayak ve kuyruk kısmı seçilmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 132
Lev. No. 13
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi İnce Kazıma Seramik
Form: Form F2-5
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29
Buluntu tarihi: 06.08.2008
Ölçüler: a.ç. 22 cm. yük. 3.6 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte griye doğru giden renk değişimi mevcuttur.
Astar: Beyaz.
Sır: Yeşil. Parlak, şeffaf. Dış yüzeyde devam eder.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın ağız kenarına paralel dört ince çizgi arasında yer alan diyagonal ince çizgilerle bir bant oluşturulmuştur.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

İnce-Kalın Kazıma Seramikler
(Kat. No. 133-150)

Kat. No. 133
Lev. No. 13
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: F3-2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 27 cm. yük. 4.3 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu, az gözenekli.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder. Aşınmış.
Sır: Çok açık yeşil. Parlak, şeffaf.

Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarının hemen altında yarım spiral motifleri ile doldurulmuş bir bant yer alır. Kabın merkezinde ise daha kalın uçlu bir aletle yapılmış radyal çizgiler yer alır. Kabın orta kısmı kırık olduğundan tüm motif seçilememektedir.
Benzer Örnek: *Miletos*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 146.742; *Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi*, 12. yy., Parman 2007, s. 97; İzmir *Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2001b, s. 216-217, fig. 7-16; *Anaia*, Orta Bizans, Doğer 2005, s. 106, 124, res. 2; *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, s. 123, fig. 7.157; *Konstantinopolis*, 1150-1175, Böhlendorf 2004, lev. 51.44; İstanbul/*Saraçhane*, 12. yy., Hayes 1992, s. 43-44, lev. 10.b,f; *Korinth*, 11. yy. sonu-12. yy.ın ilk yarısı, Megaw-Jones 1983, lev. 25.3.4; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy., Tsanana 2003, s. 247, fig. 5; *Thessalonika*, 13. yy., Bakırtzis 1981, s.423, fig.4; *Phokis*, 12. yy., Armstrong 1989, s. 18, fig 11.23; *Pelagonnisos*, 12. yy. ortası, Ioannidaki 1989, s. 166-168, fig. 16-21; *Paphos*, 12-13. yy., Wartburg 2003, s. 153-154, 158-159, fig. 2.1.4, 11.28.1; *Jerusalem*, 12. yy. ortası, Boas 1994, 103, fig. 1.5.
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı-13. yy. başı

Kat. No. 134
Lev. No. 13
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 21.06.2008
Ölçüler: k.ç. 11.4 cm. yük. 2.8 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu, gözenekli.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde iç içe iki çizgiden oluşan bir madalyon yer alır. Oluşan daire dörde bölünmüştür. Her bir üçgen alan içerisinde birbirine paralel kalın çizgiler görülmektedir.
Benzer Örnek: *Metropolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 122.546, 549; *Atina*, 11. yy. sonu çeyreği-12. yy. başı, Frantz 1938, s. 432, fig. 7.A54.
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 135
Lev. No. 13
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: F3-1
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Bizans A Yapısı
Buluntu tarihi: 31.07.2009
Ölçüler: a.ç. 18 cm. yük. 4.5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kahverengi. Kireç katkılı. Sert, sık dokulu, az gözenekli.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın ağız kenarına paralel iki ince çizgi arasında kalın, dikey çizgilerle oluşturulmuş bir bant görülmektedir.
Benzer Örnek: *Anaia*, Orta Bizans, Doğer 2005, s. 107, 125, res. 3; *Konstantinopolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 64.110; *Thessalonika*, 13 yy., Bakırtzis 1981, s. 423, fig. 7; *Atina*, 12. yy., Frantz 1938, s. 432, fig. 13.A70; *Paphos*, 12-13. yy., Wartburg 2003, s. 158-159, fig. 11.14.4.
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 136
Lev. No. 13
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 22.02.2008
Ölçüler: k.ç. 10.8 cm. yük. 3.4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars parçaları erimiştir. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde iki ince kazıma çizgiden oluşan bir madalyon görülmektedir. Madalyon kırık olduğundan ortadaki motif seçilememektedir. Ortadaki madalyonu çevreleyen ince kazıma çizgilerin arasında kalın, diyagonal çizgilerle yapılmış bir bant görülmektedir.
Benzer Örnek: *Konstantinopolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 64.110; *Thessalonika*, 13 yy., Bakırtzis 1981, s. 423, fig. 7; *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 10, fig. 8.56; *Atina*, 12. yy., Frantz 1938, s. 432, fig. 13.A70; *Atina Agorası*, Waage 1933, 11-12. yy. s. 313-316, fig. 10.a; *Boeotia*, 12. yy.ın ikinci yarısı-13. yy. başı, Vroom 2003, s. 163-

164, 203, fig. 6.23.W15.2; *Paphos*, 12-13. yy., Wartburg 2003, s. 158-159, fig. 11.14.4; *Khersonessos*, Waksman-Wartburg 2006, s. 373, fig. 2/10.
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 137
Lev. No. 13
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 10 cm. yük. 4 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde iki ince Astar Kazıma çizgi içerisinde radyal olarak dağılan çevresi genişçe kazınmış kalın çizgilerden oluşan bir madalyon yer alır. Madalyonu aynı biçimde oluşturulmuş dikey çizgilerden oluşan bir bant çevreler.
Benzer Örnek: *Anaia*, Orta Bizans, Doğer 2005, s. 107, 125, res. 3; *Konstantinopolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 64.110; *Atina Agorası*, Waage 1933, 11-12. yy. s. 313-316, fig. 10.j.
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 138
Lev. No. 13
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 07.06.2008
Ölçüler: k.ç. 9 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde beşgen bir kalkan motifi yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 139
Lev. No. 13
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: F3-3
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 4 ve 5'in doğusu
Buluntu tarihi: 03.08.2009
Ölçüler: a.ç. 23.8 cm. yük. 3.7 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Büyük kireç parçaları kabı deformasyona uğratmıştır. Sert, sık dokulu, gözenekli. Dış yüzey çok gözenekli ve pürüzlüdür.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağzın hemen altında kufi yazı taklidi motiflerden oluşan bir bant görülmektedir. Dikey çizgilerin arası küçük dairelerle doldurulmuştur. Kabın merkezini çevreleyen yan yana dikey çizgilerden oluşan ikinci bir bordürün başlangıcı seçilmektedir. Kabın merkezi kırıktır.
Benzer Örnek: İstanbul/*Hipodrom* ve *Ephesos*, 12-13. yy., Parman 1989a, s.85-86, res. 1-3; *Pelagonnisos*, 12. yy. ortası, Ioannidaki 1989, s. 168, fig. 24-25; *Korinth*, 11. yy. sonu-12. yy.ın ilk yarısı, Megaw-Jones 1983, lev. 25.3.6 ve 12. yy.ın ilk yarısı, Morgan 1942, s. 131, lev. XLVIII.b.
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 140
Lev. No. 13
Tür: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Tip: Gövde parçası
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 98.11.2009
Ölçüler: gen. 10 cm. yük. 6.5 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Büyük kireç parçaları kabı deformasyona uğratmıştır. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezi ve ağız kısmı kırıktır. Merkezi çevreleyen bir bant seçilebilmektedir. Bandın dış kısmı yatay iki yivin arasına düzenli aralıklarla çizilen dikey çizgilerle oluşturulmuştur. İçteki daha geniş şeritte yan yana eşkenar dörtgenler yer alır. Eşkenar dörtgenlerin arası küçük dairelerle doldurulmuştur.
Benzer Örnek: *Thessalonika*, 13. yy., Bakırtzis 1981, s.423, fig.7; *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 30, fig 18.37; *Atina Agorası*, Waage 1933, s. 309-313, fig. 7.c.

Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 141
Lev. No. 13
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 03.07.2009
Ölçüler: k.ç. 4.8 cm. yük. 2.8 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Büyük kireç parçaları kabı deformasyona uğratmıştır. Sert, sık dokulu, çok gözenekli.
Astar: Beyaz.VV
Sır: Açık yeşil. Parlak. Homojen değildir. Sır içerisinde yeşil noktalar görülmektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde bir kuş figürünün boyun ve gövdesinin ön kısmı seçilmektedir. Uzun boyun ve gövdedeki tüyler ince C biçimli çizgilerle gösterilmiştir. Boynun bitiminde iki çizgi yer alır. Gövdenin üzerinde kandın başlangıcı yer alır. Kanattaki tüyler birbirine paralel düz çizgilerle gösterilmiştir. Kuşun baş kısmı kırıktır. Uzun boyunlu olması nedeniyle leylek ya da balıkçıl türü bir kuş olmalıdır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 142
Lev. No. 13
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: F3-2
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 13
Buluntu tarihi: 12.07.2010
Ölçüler: a.ç. 24.8 cm. yük. 3.2 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Büyük kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Homojen değildir. İçerisinde yeşil noktalar görülmektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın iç yüzeyinde olasılıkla bir insan figürünün ayak kısmı seçilmektedir. Akritik bir figüre ait olabilecek figürün ayağında uzun bir çizme olduğu görülmektedir. Figürün ayak kısmının hemen üzerinde kalın çizgiyle yapılmış bitkisel motif yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 143
Lev. No. 13
Tür: Ağız parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: F3-3
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, A Yapısı'nın güneybatı köşesi
Buluntu tarihi: 01.07.2009
Ölçüler: a.ç. 26 cm. yük. 4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın iç yüzeyinde Akritik bir figürün baş kısmı seçilir. Yüz detayları oldukça stilize edilmiştir. Figürün yüz hattı bir siluet şeklinde, göz kısmı ise tek bir daire şeklinde gösterilmiştir. Kıvırcık ve uzun saçlar yassı baş kısmının üzerinden başlayarak ensede devam eder. Figürün kıyafeti tam olarak seçilememektedir. Ancak elinde kalın çizgilerler yapılmış, V biçiminde ucu bulunan uzun bir mızrak tuttuğu anlaşılmaktadır. Figürün başının üzerinde ucu kıvrık kalın bir çizgi görülmektedir. Çizginin hemen yanında içi tarama çizgilerle doldurulmuş bir dairenin başlangıcı seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Konstantinopolis*, 13. yy., Parman 1989a, s. 101, res. 24a; *Korinth*, 12. yy.ın ikinci yarısı, Morgan 1942, s. 155, fig. 132.
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 144
Lev. No. 13
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 1
Buluntu tarihi: 14.07.09
Ölçüler: k.ç. 10.8 cm. yük. 2.2 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Krem rengi. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Sarı. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde bir hayvan mücadelesi tasviri vardır. Kabın merkezinde gövdesi genişçe kazınmış bir tavşan figürü yer alır. Kulak detayları ince çizgilerle tamamlanmıştır. Tavşan figürünün hemen üzerinde bir başka figürün

gövdesine ait ince kazıma çizgiler seçilmektedir.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 145.
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 145
Lev. No. 13
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj III
Buluntu tarihi: 21.07.2010
Ölçüler: gen. 5.5 cm. uz. 4.1 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Sarı. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde gövdesi genişçe kazınmış bir tavşan figürü yer alır. Ayak, göz ve kulak gibi detaylar ince çizgilerle tamamlanmıştır.
Benzer Örnek: *Ayasuluk*, 13-15. yy., Parman 1989b, s. 285, fig. 8a; *Konstantinopolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 71.132-133; *Metropolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 122.549; *Atina Agorası*, Waage 1933, 11-12. yy. s. 313-316, fig. 10.i; *Korinth*, 12. yy.ın ikinci yarısı, Morgan 1942, s. 150-157, lev. LI.g; *Skopelos*, Armstrong 1991, s.335, fig. 6.
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 146
Lev. No. 13
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneydoğusu
Buluntu tarihi: 03.07.2009
Ölçüler: gen. 4.9 cm. uz. 2.8 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kuvars ve kireç katkılı.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde bir kuş figürü yer alır. Figürün gövdesi genişçe kazınarak oluşturulmuştur. Kanat ve ayaklarındaki detaylar ince Astar Kazıma çizgilerle yapılmıştır.
Benzer Örnek: İstanbul/*Hipodrom***,** 13. yy. Parman 1989b, s. 94, res. 12; *Konstantinopolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 72.142-143; *Thessalonika*, 13 yy., Bakırtzis 1981, s. 434, fig. 20; *Korinth*, 11. yy. sonu-12. yy.ın ilk yarısı, Megaw-Jones 1983, lev. 29.1.1-4; *Thasos*, 13-14. yy., François 1995, s. 102-103, 214, lev. 16.b.
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 147
Lev. No. 13
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneydoğusu
Buluntu tarihi: 15.07.2009
Ölçüler: k.ç. 8 cm. yük. 3.1 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Kap kırıldıktan sonra yanmıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde içi tarama çizgilerle doldurulmuş daireler arasında eşkenar dörtgenlerden oluşan bir şerit yer alır. Kap kırık olduğundan şerit içerisindeki motif seçilememektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 148
Lev. No. 14
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj III
Buluntu tarihi: 21.07.2010
Ölçüler: gen. 7.5 cm. uz. 3.4 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde bir tavşan figürüne ait baş kısmı yer alır. Göz ve kulak gibi detaylar ince çizgilerle tamamlanmıştır.
Benzer Örnek: *Metropolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 122.549; *Konstantinopolis*, 13. yy., Talbot Rice 1958, s. 112-113, fig. 28.h; *Konstantinopolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev.

71.132-133; *Atina Agorası*, Waage 1933, 11-12. yy. s. 313-316, fig. 10.i; *Korinth*, 12. yy.ın ikinci yarısı, Morgan 1942, s. 150-157, lev. LI.g; *Skopelos*, Armstrong 1991, s.335, fig. 6. b 1989, s. 285, fig. 8a.
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 149
Lev. No. 14
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 2009
Ölçüler: gen. 5.5 cm. uz. 9.5 cm. g.k.0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Çatlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde gövdesi genişçe kazınmış bir tavşan figürü yer alır. Ayak ve kulak gibi detaylar ince çizgilerle tamamlanmıştır.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 145.
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Kat. No. 150
Lev. No. 14
Tür: Kaide parçası
Tip: Ege Tipi İnce-Kalın Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 1
Buluntu tarihi: 24.08.2010
Ölçüler: k.ç. 9 cm. yük. 3.3 cm. g.k 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Büyük, seyrek kireç ve çok yoğun, küçük kuvars katkılı. Çok gözenekli.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde için pullarla kaplı bir dikdörtgen yer alır. Hemen yanında daha kalın çizgilerle oluşturulmuş, stilize bitki dalı görülmektedir. Olasılıkla bitkisel süslemeye ya da figüre ait kalın ince ve kalın çizgilerin sadece küçük bir kısmı seçilebilmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.ın ikinci yarısı

Geniş Kazıma Seramikler (Kat. No. 151-159)

Kat. No. 151
Lev. No. 14
Tür: Ağız ve kaide parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik
Form: Form 2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 29.04.2009
Ölçüler: a.ç. 20 cm. k.ç. 10.8 yük. 3.9 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak. Dış yüzeyde devam eder.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde etrafı geniş olarak kazınmış bir figüre ait arka ayak kısmı görülmektedir. Astar Kazıma çizgiler figürün çevresinde bir madalyon oluşturur.
Benzer Örnek: *Smyrna Agorası*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Doğer 2007b, s. 117, lev. XI.f; *Anaia*, 12-13. yy., Doğer 2010b, s. 513, res. 3a; *Konstantinopolis*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 68.123; *Sagalassos*, 13. yy.ın ilk yarısı, Vionis 2010, s. 447-448, fig. 21/a; *Anemurium*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 156.822; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Tsanana 2003, s. 247, fig. 6; *Thessalonika*, 13 yy., Bakırtzis 1981, s. 426, fig. 10; *Skopelos*, Armstrong 1991, s.335, fig. 4.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 152
Lev. No. 14
Tür: Kaide parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 17.04.2009
Ölçüler: k.ç. 12.6 cm. yük. 4.3 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak. Dış yüzeyde devam eder. Astarda oluşan derin çatlaklar sırda ince, siyah çizgiler oluşturmuştur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde etrafı geniş olarak kazınmış bir figüre ait arka ayak kısmı görülmektedir. Astar Kazıma çizgiler figürün çevresinde bir madalyon oluşturur.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 151.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 153
Lev. No. 14
Tür: Kaide parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 20.04.2009
Ölçüler: k.ç. 7cm. yük. 2.5 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Sarı. Parlak, şeffaf, çatlak. Dış yüzeyde devam eder.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde bir figüre ait ayaklar ve karın kısmı yer alır. Figürün çevresi geniş çizgilerle kazınmıştır. Figürün ortasında kap içerisinde daireleri çizmek için kullanılmış olan pergel benzeri aletin bıraktığı derin bir iz görülmektedir. Figürü iki çizgiden oluşan bir madalyon çevreler.
Benzer Örnek: *Antalya* ve *Bodrum*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Bilici 1998, s. 231-233, res. 1, 3, 7, 9-11; *Konstantinopolis*, 13. yy., Talbot Rice 1958, s. 112-113, fig. 28.e ve 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 68.123; *Anemurion*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 156.822; *Smyrna Agorası*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Doğer 2007b, s. 117, lev. XI.f; *Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi*, 12. yy., Parman 2007, s. 104; *Thessalonika*, 13 yy., Bakırtzis 1981, s. 426, fig. 10; *Sparta*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Sanders 1993, s. 261, lev. 24.11; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Tsanana 2003, s. 247, fig. 6; *Skopelos*, Armstrong 1991, s.335, fig. 5.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 154
Lev. No. 14
Tür: Kaide parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: k.ç. 10.8 cm. yük. 3.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak. Dış yüzeyde devam eder.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde olasılıkla iki farklı figüre ait pençe ve gövde kısmı seçilmektedir. Figürlerin çevresi genişçe kazınmıştır.
Benzer Örnek: *Antalya ve Bodrum Arkeoloji Müzeleri*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Bilici 1998, s. 231-233, res. 1, 3, 7, 9-11; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Tsanana 2003, s. 247, fig. 6; *Skopelos*, Armstrong 1991, s.335, fig. 5.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 155
Lev. No. 14
Tür: Kaide parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj VII
Buluntu tarihi: 02.09.2010
Ölçüler: k.ç. 10. 8 cm. yük. 2.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Büyük kireç ve büyük kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf. Dış yüzeyde devam eder.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde etrafı genişçe kazınarak yapılmış bir ceylan figürü yer alır. Ceylan başını geriye doğru çevirmiştir. Figürün detayları ince Astar Kazıma çizgilerle tamamlanmıştır. Gözü büyük bir daire ile işlenmiştir.
Benzer Örnek: *Antalya* ve *Bodrum*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Bilici 1998, s. 231-233, res. 1, 3, 7, 9-11; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Tsanana 2003, s. 247, fig. 6; *Khersonesos*, 13. yy. başı, Megaw 1975, lev. 17.3.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 156
Lev. No. 14
Tür: Kaide parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneybatısı, Mekân 6'nın güneyi
Buluntu tarihi: 27.07.2009
Ölçüler: k.ç. 9 cm. yük. 2.5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma

Motif: Kabın merkezinde bir figüre ait ayaklar ve gövdesinin arka kısmı yer alır. Figürün çevresi genişçe kazınmıştır. Bacak ve kuyruk detayları ince çizgilerle tamamlanmıştır.
Benzer Örnek: *Anaia*, Doğer 2010b, s. 513, res. 3a; *Antalya* ve *Bodrum*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Bilici 1998, s. 231-233, res. 1, 3, 7, 9-11; *Myra*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Fındık 2010, s. 526, şek. 15; *Khersonesos*, 13. yy. başı, Megaw 1975, lev. 17.3.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 157
Lev. No. 14
Tür: Ağız parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik
Form: Form 3
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 24.04.2009
Ölçüler: a.ç. 24 cm. yük. 3.5 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde ağız kenarından itibaren 1.3 cm devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf. Dış yüzeyde devam eder.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın ağız kenarına paralel muhtemelen sayısı dört ya da beş adet olan çizgilerin arasına aynı kalınlıkta, dikey yerleştirilen çizgiler bir bant oluşturulmuştur.
Benzer Örnek: *Thessalonika*, 13. yy., Bakırtzis 1981, s.423, fig.4; *Thebes*, 12. yy. sonu- 13. yy. başı, Armstrong 1993, 311, fig. 9.131; *Sagalassos*, 13. yy.ın ilk yarısı, Vionis 2010, s. 447-448, fig. 21/b; *Jerusalem*, 13. yy., Boas 1994, 104-105, fig. 2.4.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 158
Lev. No. 14
Tür: Kaide parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Künk yolunun üzeri
Buluntu tarihi: 30.06.2010
Ölçüler: k.ç. 7.2 cm. yük. 2.3 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert.
Astar: Beyaz. Gözenekli.
Sır: Açık yeşil. Yıpranmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde madalyon içerisinde bir palmet motifi görülmektedir. Sır döküldüğü için motif oldukça yıpranmıştır.
Benzer Örnek: *Pelagonnisos*, 12. yy. ortası, Ioannidaki 1989, s. 166, fig. 16-17; *Atina*, 11. yy.sonu-12. yy. başı, Frantz 1938, s. 432, fig. 7.A31 ve Waage 1933, 11-12. yy. s. 313-316, fig. 11.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 159
Lev. No. 14
Tür: Kaide parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneybatısı
Buluntu tarihi: 23.07.2009
Ölçüler: k.ç. 5.4 cm. yük. 3.8 cm. g.k. 1.2 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf. Dış yüzeyde devam eder.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın merkezinde etrafı genişçe kazınarak oluşturulmuş bir kuş figürü yer alır. Figürün gagası kısa ve kalındır. Gözü ince çizgilerle belirginleştirilmiştir. Boyun kısmı kırıktır. Kanatlarındaki tüyler birbirine paralel, uzun çizgilerle gösterilmiştir. Uzun ve yelpaze biçimli kuyruğun uç kısmı kırıktır. Ayaklar uzundur. Figürün gövdesinin üst ve alt kısmında kıvrım dallar şeklinde yapılmış bitkisel motifler görülmektedir. Figürü oluşturan geniş kazımanın oluşturduğu madalyon ince kazıma çizgilerle yapılmış ikinci bir madalyonla çevrelenmiştir. Figürün kanat kısmında kap içerisindeki daireleri çizmek için kullanılmış olan pergel benzeri aletin bıraktığı derin bir iz görülmektedir.
Benzer Örnek: *Pergamon*, 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 96.332; *Konstantinopolis*, Wallis, 1907, lev. XXXIX, fig. 80 ve 12. yy. sonu-13. yy.ın ilk yarısı, Böhlendorf 2004, lev. 70.128; *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 18, lev. 7.36. *Atina*, 11. yy. sonu-12. yy. başı, Frantz 1938, s. 432, fig. 8.A35.
Tarihlendirme: 12. yy.sonu-13. yy. başı

Kat. No. 160
Lev. No. 14
Tür: Ağız parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik

Form: Form 4
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 27 cm. yük. 4.1 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Krem rengi.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 161
Lev. No. 14
Tür: Dip parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik
Form: Form 9
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 5'in batısı
Buluntu tarihi: 04.08.2009
Ölçüler: d.ç. 6.4 cm. yük. 3.2 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: İçte ince ve kırmızı renkte astar; dış yüzeyde beyaz renkli astar görülmektedir.
Sır: Çok açık yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: -
Benzer Örnek: *Phokis*, 12. yy., Armstrong 1989, s. 16, fig. 10.13.
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 162
Lev. No. 14
Tür: Kaide parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneydoğusu
Buluntu tarihi: 05.08.2009
Ölçüler: k.ç. 10 cm. yük. 2.1 cm. g.k.0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. İri kireç taneleri kabı deformasyona uğratmıştır. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Sarı. Parlak, çatlak. Ani ısı yükselmesi nedeniyle sırda kabarcıklar oluşmuştur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Kat. No. 163
Lev. No. 14
Tür: Kulp parçası
Tip: Geniş Kazıma Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 2.8 cm. uz. 6.8 cm. k. 1.6 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.ortası-13. yy. başı

Zeuxippos Seramikleri (Kat. No. 164-168)

Kat. No. 164
Lev. No. 15
Tür: Kaide parçası
Tip: Zeuxippus Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, N Mekânı
Buluntu tarihi: 21.08.2007
Ölçüler: gen. 5.3 cm. uz. 4.7 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Beyaz. Kalın.
Sır: Hardal sarısı. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın iç yüzeyinde içi spiral motifleriyle doldurulmuş madalyonun ortasında bir kuş figürü yer alır. Oldukça stilize edilmiş kuşun gövde ve baş kısmı bir S şeklini almıştır. Detaylar neredeyse hiç gösterilmemiştir.
Benzer Örnek: *Nikaia*, 13-14. yy., François 1997, s. 422, fig. 1.20-21; *Khersonesos*, 14. yy., Romančuk 2003, s. 113-114, res. 9.3-4.
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 165
Lev. No. 15
Tür: Zeuxippus Seramiği
Tip: Ağız parçası
Form:
Buluntu yeri: Kurudere, N Mekânı
Buluntu tarihi: 21.08.2007
Ölçüler: a.ç. 19.2 cm. yük. 4.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Küçük kireç ve kuvars katkılı. Kuvars parçaları ermiştir.
Astar: Beyaz. Kalın.
Sır: Çok açık sarı. Parlak, şeffaf.

Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın iç yüzeyinde gövdenin keskin bir dönüş yaptığı kısımda ağız kenarına paralel tek bir yiv görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 166
Lev. No. 15
Tür: Dip parçası
Tip: Zeuxippus Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor
Ölçüler: d.ç. 9 cm. yük. 8.9 cm. g.k. 1.4 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Küçük, yoğun kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: Krem rengi. Kabın iç yüzeyi astarlanmamıştır. Sadece ağız kenarından akan bir miktar astar ve sır görülmektedir.
Sır: Açık yeşil. Kalın, parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın dış yüzeyinde sırın başlangıcından sonra birbirine paralel iki yatay yivin üzerinde birbirine geçmiş halkalardan oluşan düğüm motif görülmektedir.
Benzer Örnek: *Anaia*, 13. yy., Doğer 2009, s. 89-90, res. 10.a-b.
Tarihlendirme: 13. yy.

Kat. No. 167
Lev. No. 15
Tür: Kaide parçası
Tip: Zeuxippus Ailesi Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, N Mekânı
Buluntu tarihi: 21.08.2007
Ölçüler: k.ç. 6.6 cm. yük. 3.4 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Küçük kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Hardal sarısı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın iç yüzeyinde merkezde farklı kalınlıklarda, iç içe üç daire yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 168
Lev. No. 15
Tür: Ağız parçası
Tip: Zeuxippus Ailesi Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, N Mekânı
Buluntu tarihi: 30.08.2007
Ölçüler: a.ç. 23.8 cm. yük. 2.5 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf. Kahverengi oksit boyalı.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın ağız kenarına paralel iki yivin altında dalgalı ve düz çizgilerden oluşan geometrik motif yer alır. Kap kırık olduğundan motifin tamamı seçilememektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Tek Renk Sırlı Seramikler (Kat. No. 169-209)

Kat. No. 169
Lev. No. 15
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, N Mekânı
Buluntu tarihi: 30.08.2007
Ölçüler: a.ç. cm. yük. cm. g.k. cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Hamur iyi arıtılmamıştır. İçerisinde siyah partiküller görülmektedir.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinden radyal olarak dağılan dalgalı ve eğik çizgilerden oluşan geometrik kompozisyon görülmektedir. Astar Kazıma çizgiler kalın bir tabak halinde uygulanan sarı sırla vurgulanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 170
Lev. No. 15
Tür: Gövde parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 7.6 cm. uz. 4.4 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Krem. Kalın. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme

Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde iç içe üç daire ile bir madalyon oluşturulmuştur. Dairelerin arasına dalgalı çizgi motifleri yerleştirilmiştir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 171
Lev. No. 15
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 5 (G1/2)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 22 cm. yük. 5.7 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Krem.
Sır: Açık sarı. Parlak, ince.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel iki yiv yer alır. Alttaki yivden kabın merkezine doğru içi dalgalı çizgilerle doldurulmuş içbükey kenarlı üçgen bir üçgen görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 172
Lev. No. 15
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 4 (G1/2)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 09.08.2007
Ölçüler: k.ç. 21 cm. yük. 5 cm. g.k. 1.1 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Az gözenekli. Dış yüzeydeki çark izleri perdahlanarak düzeltilmiştir.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, ince.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel tek bir çizgiden kabın merkezine doğru dört uçlu bir aletle yapılmış dalgalı çizgi motifi yer alır.
Benzer Örnek: *Magnesia*, 13. yy.ın ikinci yarısı-14. yy., Böhlendorf 2004, lev. 141.697; *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 173
Lev. No. 15
Tür: Tüme yakın servis kabı
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 3 (G1)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 20
Buluntu tarihi: 27.08.2008
Ölçüler: a.ç. 22.6 cm. k.ç. 8 cm. yük. 6.4 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezindeki madalyonda radyal olarak dağılan dörder ince çizgi ile yapılmış dalgalı çizgi motifleri yer alır. Kabın ağız kenarına da aynı çizgilerden uygulanmıştır.
Benzer Örnek: *Magnesia*, 13. yy.ın ikinci yarısı-14. yy., Böhlendorf 2004, lev. 141.697; *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 174
Lev. No. 15
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 5 (G1/2)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 28.08.2008
Ölçüler: a.ç. 20.6 cm. yük. 5.2 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, çatlak, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarının altında birbirine paralel üçer ince çizgiden oluşan dalga motifi görülmektedir.
Benzer Örnek: *Magnesia*, 13. yy.ın ikinci yarısı-14. yy., Böhlendorf 2004, lev. 141.697; *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 175
Lev. No. 15
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 13.02.2008
Ölçüler: k.ç. 9 cm. yük. 5.2 cm. g.k. 1.2 cm.
Hamur: Pembe-kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı.

Astar: Krem.
Sır: Açık sarı. Parlak, çatlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinden radyal olarak dağılan üçer ince çizgi ile yapılmış dalgalı çizgi motifleri görülmektedir.
Benzer Örnek: *Magnesia*, 13. yy.ın ikinci yarısı-14. yy., Böhlendorf 2004, lev. 141.697; *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 176
Lev. No. 16
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 5 (G1/2)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 18.08.2008
Ölçüler: a.ç. 21.8 cm. yük. 3.7 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kesitte düzensiz fırınlama sebebiyle oluşan renk değişimi görülmektedir.
Astar: Pembe. Mikalı. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Sarı. Parlak, çatlak, şeffaf. Dış yüzeyde devam eder.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel ince bir çizgi görülmektedir. Çizginin hemen altında genişçe kazınarak oluşturulmuş bir alan seçilse de kap kırık olduğundan motif görülememektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 177
Lev. No. 16
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 7 cm. yük. 2.5 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Krem.
Sır: Açık yeşil.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde kalın çizgilerle yapılmış bir spiral motifi bulunur.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 178
Lev. No. 16
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 5 (G1/2)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 27.04.2009
Ölçüler: a.ç. 16.6 cm. yük. 4.4. cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Krem. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Sarı. Parlak, çatlak, şeffaf. Dış yüzeyde devam eder.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın dış yüzeyinde ağız kenarının altında ikişer yivle oluşturulmuş bir bant yer alır. Bandın içerisinde dikey çizgilerle kareler oluşturulmuştur. Karelerin arasında köşelerde çeyrek daire oluşturan kavisli çizgiler görülmektedir. Kalın çizgilerin arası ince C biçimli çizgilerle doldurulmuştur.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 179
Lev. No. 16
Tür: Gövde parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 24.06.2009
Ölçüler: gen. 6.3 cm. uz. 3.1 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı. Parlak, çatlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezine ait parçada kırık çizgilerin arasında kalan alanların ince C biçimli çizgilerle doldurulması ile oluşturulmuş bir bant yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 180
Lev. No. 16
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 8.2 cm. yük. 3.8 cm. g.k. 1.5 cm.
Hamur: Kımzı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.

Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak, çatlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde bir spiral motifi yer alır. Devam eden çizgilerden kıvrım dallardan oluşan bitkisel bir süsleme olduğu anlaşılmaktadır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 181
Lev. No. 16
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 09.08.2007
Ölçüler: a.ç. 8.8 cm. yük. 2.6 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Az gözenekli. Dış yüzeydeki çark izleri perdahlanarak düzeltilmiştir.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı ve yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın iç yüzeyinde ince ve çok uçlu bir aletle yapılmış dalgalı çizgiler görülmektedir. İç yüzey akıtılarak açık yeşil renkte sır uygulanmıştır.
Benzer Örnek: *Magnesia*, 13. yy.ın ikinci yarısı-14. yy., Böhlendorf 2004, lev. 141.697; *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 182
Lev. No. 16
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 4 (G1/2)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 15.08.2007
Ölçüler: a.ç. 17.6 cm. yük. 5.3 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Büyük, seyrek kireç katkılı.
Astar: Pembe. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği:
Motif: Kabın dış yüzeyinde süsleme amacı ile yapılmış kör kulplar bulunmaktadır.
Benzer Örnek: *Smyrna Agorası*, 12-13. yy., Doğer 2010b, s. 517, res. 11.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 183
Lev. No. 16
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 6'nın güneyi ve güneydoğusu
Buluntu tarihi: 28.02.2009
Ölçüler: k.ç. 9 cm. yük. 4.4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (gümüş) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Krem.
Sır: Açık sarı. Mat.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinden radyal olarak dağılan dört adet ince uca sahip aletle yapılmış yan yana dalgalı çizgi motifleri görülmektedir.
Benzer Örnek: *Aphrodisias*, 13. yy., Tömöry 1980, s. 96-100, lev. 79/fig. 9, no. 464; *Magnesia*, 13. yy.ın ikinci yarısı-14. yy., Böhlendorf 2004, lev. 141.697; *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 184
Lev. No. 16
Tür: Tüme yakın kap
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 5 (G1/2)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 1
Buluntu tarihi: 14.07.2009
Ölçüler: a.ç. 15.3 cm. k.ç. 7.4 cm. yük. 7.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Pembe. Yoğun (gümüş) mikalı. Kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: Krem.
Sır: Sarı. Parlak, çatlak, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde üç adet sivri uca sahip aletle yapılmış kazıma çizgilerle oluşturulmuş elips biçiminde motifler yer alır.
Benzer Örnek: *Aphrodisias*, 13. yy., Tömöry 1980, s. 96-100, lev. 78/fig. 1-3, 7 no. 456-458, 452; *Magnesia*, 13. yy.ın ikinci yarısı-14. yy., Böhlendorf 2004, lev. 141.697; *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 185
Lev. No. 16
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik

Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneydoğusu
Buluntu tarihi: 15.07.2009
Ölçüler: k.ç. 7.8 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (gümüş) mikalı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Mat.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzey kabın merkezindeki iç içe iki çizgiden oluşan madalyon içerisinde üç yapraklı bir çiçek motifi yer alır. Motif ve madalyon arasında kalan boşluklar spiral motifleri ile doldurulmuştur.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 186
Lev. No. 16
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 2 (G1)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneydoğusu
Buluntu tarihi: 17.07.2009
Ölçüler: a.ç. 20.6 cm. yük. 4.7 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (gümüş) mikalı. Büyük, seyrek kireç katkılı.
Astar: Açık sarı.
Sır: Sarı. Mat,şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel üç yiv görülmektedir. Ortadaki diğerlerinden kalın yapılmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 187
Lev. No. 16
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 2 (G1)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 01.07.2010
Ölçüler: a.ç. 25.8 cm. yük. 6 cm. g.k. 1.4 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Koyu sarı. Mat.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel ikişer yivin arasında içbükey kenarlı üçgenlerle oluşturulmuş bir bant yer alır. Kabın merkezinde bir madalyona ait tek bir çizgi seçilebilmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 188
Lev. No. 17 ve 39
Tür: Tek Renk Sırlı Seramik
Tip: Tüme yakın servis kabı
Form: 6 (G2)
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor.
Ölçüler: a.ç. 18 cm. k.ç. 6.8 cm. yük. 9.3 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Krem. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Yeşil. Parlak, çatlak, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinden radyal olarak dağılan dört adet yaprak motifi yer alır. Yapraklar tarama çizgilerden oluşan dikey çizgilerle ikiye bölünmüştür. Yaprak motiflerinin arasında kalan boşluklar iç içe V biçimli çizgilerle doldurulmuştur. Kabın dış yüzeyinde işlevi olmayan süsleme amaçlı yapılmış kör kuplar görülmektedir.
Benzer Örnek: *Smyrna Agorası*, 12-13. yy., Doğer 2010b, s. 517, res. 11.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 189
Lev. No. 17 ve 39
Tür: Tüme yakın servis kabı
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 1 (G2)
Buluntu yeri: Stratonikeia
Buluntu tarihi: Bilinmiyor.
Ölçüler: a.ç. 20.6 cm. k.ç. 7 cm. yük. 6.3 cm. g.k. 0.5 cm. Kap kaidesi takılırken ekseninden kaymıştır.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Yeşil. Parlak, şeffaf, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde iki çizgi ile oluşturulmuş büyük bir madalyon yer alır. Madalyonun kenarlarında içe doğru yerleştirilmiş içbükey kenarlı üçgen motifleri görülmektedir. Madalyonun içerisinde dalgalı çizgilerle süslenmiş bir kaide üzerine oturan meşale yer

alır. Meşalenin iki yanında elips biçimli iki motif bulunmaktadır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 190
Lev. No. 17 ve 39
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 1 (G2)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 01.09.2008
Ölçüler: k.ç. 8.2 cm. yük. 5 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Az gözenekli. Dış yüzey perdahlanmıştır.
Astar: Krem.
Sır: Yeşil. Parlak, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde merkezde dikey çizgiler arasına yerleştirilmiş C biçimli çizgilerle süslenmiş bir kaide üzerinde meşale yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 191
Lev. No. 17
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 1 (G2)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Bizans A Yapısı
Buluntu tarihi: 29.07.2009
Ölçüler: k.ç. 6.8 cm. yük. 2.5 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı.
Astar: Krem.
Sır: Yeşil. Parlak, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde elips biçiminde yapılmış bir başak motifi yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 192
Lev. No. 17 ve 39
Tür: Tüme yakın servis kabı
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 1 (G2)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneybatısı
Buluntu tarihi: 16.07.2009
Ölçüler: a.ç. 21.2 cm. k.ç. 7.6 cm. yük. 6.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Gözenekli.
Astar: Krem.
Sır: Yeşil.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde büyük bir madalyon yer alır. Madalyonu oluşturan ikişer çizgiden içe doğru içbükey kenarlı üçgen motifleri yerleştirilmiştir. Madalyon diyagonal bir çizgiyle iki parçaya bölünmüştür. Her bir parçada içerisinde dört yapraklı çiçek bulunan birer madalyon daha görülmektedir. Yapraklar arasındaki boşluklar C biçimli ince çizgilerle doldurulmuştur.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 193
Lev. No. 17
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 6.8 cm. yük. 4.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Krem.
Sır: Yeşil.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzey birbirini dik kesen ikili çizgilerle karelere bölünmüştür. Her bir karenin merkezinde küçük bir spiral motifi yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 194
Lev. No. 17
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 6.2 cm. yük. 3 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars parçaları ermiştir. Dış yüzey perdahlanmıştır.
Astar: Pembe.
Sır: Yeşil. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde birbirine paralel iki dalgalı çizgi yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 195
Lev. No. 17
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 5 (G1/2)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 16.8 cm. yük. 4.1 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Krem. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Yeşil. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinden radyal olarak dağılan ince dört uca sahip bir aletle yapılmış elips biçimli motifin uç kısmı seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 196
Lev. No. 17
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 4 (G1/2)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 09.08.2007
Ölçüler: a.ç. 17.4 cm. yük. 5.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı.
Astar: Krem.
Sır: Yeşil. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına dik olarak yerleştirilmiş ince, dört uçlu bir aletle yapılmış dalgalı çizgiler yer alır.
Benzer Örnek: *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 197
Lev. No. 17
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 4 (G1/2)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 09.08.2007
Ölçüler: a.ç. 9.6 cm. yük. 5.7 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Dış yüzey perdahlanmıştır.
Astar: Krem.
Sır: Yeşil. Parlak, çatlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel bir yiv yer alır. Yivden kabın merkezine doğru giden bir çizgi seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 198
Lev. No. 18
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 09.08.2007
Ölçüler: k.ç. 8.4 cm. yük. 3.1 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Az gözenekli. Dış yüzey perdahlanmıştır.
Astar: Krem.
Sır: Yeşil. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde ince, dört uçlu bir aletle yapılmış dalgalı çizgiler yer alır.
Benzer Örnek: *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 199
Lev. No. 18
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 5 (G1/2)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 12.4 cm. yük. 3.7 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı.
Astar: Krem. Dış yüzeyde ağız kenarında devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği:
Motif:
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 200
Lev. No. 18
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 7 (G3)

Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 19.6 cm. yük. 4.2 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Krem.
Sır: Sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği:
Motif: İç yüzey tamamen sırlıdır. Dış yüzeyde hamur üzerine astar ile dalgalı çizgiler uygulanmış ve çizgiler yarısına kadar sırlanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 201
Lev. No. 18
Tür: Ağız parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 7 (G3)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 28 cm. yük. 2.7 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Krem.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği:
Motif: İç yüzey tamamen sırlıdır. Dış yüzeyde hamur üzerine astar ile dalgalı çizgiler uygulanmış ve çizgiler yarısına kadar sırlanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 202
Lev. No. 18
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 4.8 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 203
Lev. No. 18
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 6 cm. yük. 4.4 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük, seyrek kireç katkılı.
Astar: Krem.
Sır: Sarı. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 204
Lev. No. 18
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, Sondaj 02
Buluntu tarihi: 19.07.2007
Ölçüler: k.ç. 6 cm. yük. 4 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Çok küçük, yoğun kireç katkılı.
Astar: Krem. Kalın. Dış yüzeyde kaideye kadar devam eder.
Sır: Sarı. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 205
Lev. No. 18
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 7 cm. yük. 3.9 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 206
Lev. No. 18
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 7.4 cm. yük. 2.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Seçilemiyor.
Sır: Açık sarı.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği:
Motif: Kabın alt kısmına hamur kazıma tekniğinde Yunanca ve r harfleri yapılmıştır. En üstteki çizginin bir harf ya da şekil olup olmadığı seçilememektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 207
Lev. No. 18
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: 8 (G3)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: k.ç. 5.4 cm. yük. 2.5 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı. Aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 208
Lev. No. 18
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 02
Buluntu tarihi: 20.07.2007
Ölçüler: k.ç. 8.2 cm. yük. 3.2 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Büyük kireç katkılı.
Astar: Pembe. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak. Homojen değildir. Renk dalgalanmaları görülmektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 209
Lev. No. 18
Tür: Kaide parçası
Tip: Tek Renk Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, Sondaj 02
Buluntu tarihi: 30.08.2007
Ölçüler: k.ç. 14 cm. yük. 4 cm. g.k. 1.1 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Hamur içerisinde küçük siyah parçacıklar seçilmektedir.
Astar: Açık sarı. Kalın. Dış yüzeyde kaidenin başlangıcına kadar devam eder.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Yeşil Lekeli Seramikler (Kat. No. 210-220)

Kat. No. 210
Lev. No. 18
Tür: Tüme yakın servis kabı
Tip: Yeşil Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 06.09.2007
Ölçüler: a.ç. 21 cm. k.ç. 10.6 yük. 11 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Dış yüzey perdahlanmıştır.
Astar: Beyaz ve krem renkte olmak üzere üst üste iki farklı astar uygulanmıştır.
Sır: Açık yeşil ve yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinden ağza doğru uzanan üç sivri uçlu aletle yapılmış düz ve dalgalı çizgiler yer alır. Çizgilerin arasına yeşil renkte sır uygulanmıştır.
Benzer Örnek: *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 211
Lev. No. 18
Tür: Tüme yakın servis kabı
Tip: Yeşil Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 11.10.2008

Ölçüler: a.ç. 20.6 cm. k.ç. 9.2 cm. yük. 9 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Dış yüzey perdahlıdır.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı ve yeşil. Parlak, çatlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma-hamur kazıma
Motif: İç yüzeyde merkezden ağza doğru uzanan ince ve dört uçlu bir aletle yapılmış dalgalı çizgiler yer alır. Kabın ağız kenarına hamur ıslakken bir aletle bastırılarak diyagonal çizgiler oluşturulmuştur.
Benzer Örnek: *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 212
Lev. No. 18
Tür: Ağız parçası
Tip: Yeşil Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 01.09.2008
Ölçüler: a.ç. 23.4 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Büyük, seyrek kireç katkılı.
Astar: Krem.
Sır: Yeşil. Parlak, şeffaf. Astar üzerine sadece yeşil sır uygulanmış ve fırınlanmıştır. Tüm yüzeyi kaplayacak şekilde uygulanması gereken ikinci kat sır yoktur ve Astar Kazıma çizgiler net bir şekilde görünmektedir. Bu durum parçanın yarı-mamul bir kaba ait olduğunu göstermektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarının altında dört sivri uca sahip bir aletle yapılmış Astar Kazıma çizgiler yer alır.
Benzer Örnek: *Pergamon*, Waksman-Spieser 1996, lev. 14/217-219.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 213
Lev. No. 19
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: k.ç. 8.2 cm. yük. 2.9 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Pembe.
Sır: Açık sarı ve yeşil. Şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: Kabın iç yüzeyinde kabın merkezinde iç içe iki çizgiyle yapılmışbir madalyon yer alır. Kap kırık olduğundan madalyondan ağza doğru stilize edilere yapılmış üç adet yapraktan ikisi seçilebilmektedir.
Benzer Örnek: *Priene*, 13. yy.ın ikinci yarısı-14. yy., Böhlendorf 2004, lev. 144.727.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 214
Lev. No. 19
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 20.04.2009
Ölçüler: k.ç. 7 cm. yük. 3.4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Dış yüzey perdahlanmıştır.
Astar: Beyaz. Çatlak.
Sır: Açık yeşil ve yeşil. Parlak. Astardaki çatlaklar sırda ince siyah çizgiler oluşturmuştur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde merkezde iç içe iki daireden oluşan bir madalyon yer alır. Madalyondan diyagonal olarak dağılan elips biçiminde üç yaprak motifinin başlangıcı seçilmektedir. Her bir yaprağın içinde dalgalı çizgiler görülmektedir.
Benzer Örnek: *Priene*, 13. yy.ın ikinci yarısı-14. yy., Böhlendorf 2004, lev. 144.727.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 215
Lev. No. 19
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, Sondaj 02
Buluntu tarihi: 24.07.2007
Ölçüler: a.ç. cm. yük. cm. g.k. cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil ve yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde iç içe dört daireden oluşan bir madalyon yer alır. Madalyondan ağız kenarına doğru uzanan yeşil sır ile yapılmış ortasında iç içe iki daire bulunan içbükey kenarlı üçgen motifi seçilmektedir.
Benzer Örnek: -

Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 216
Lev. No. 19
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 27.08.2008
Ölçüler: k.ç. 7.8 cm. yük. 5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmız-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil ve yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde iç içe iki çizgiden oluşan bir madalyon yer alır. Madalyonun içinde dalgalı çizgilerden oluşan bir motif seçilebilmektedir. Benzer bir kompozisyon üstte tekrarlanmıştır. Kabın merkezinden ağza doğru uzanan yeşil sır ile yapılmış içi dalgalı çizgilerle doldurulmuş bir üçgen motifi görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 217
Lev. No. 19
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, V Mekânı
Buluntu tarihi: 29.07.2007
Ölçüler: k.ç. 8.4 cm. yük. 4.2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil ve yeşil. Parlak, şeffaf. Parça üzerinde yanık izleri mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde Astar Kazıma tekniğinde yapılmış spiral motifi yer alır. Motifin çevresinden ağız kenarına doğru uzanan dağınık şekilde uygulanmış yeşil sır görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 218
Lev. No. 19
Tür: Gövde parçası
Tip: Yeşil Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: gen. 10.4 cm. uz. 7.6 cm. g.k.0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: Açık kahverengi.
Sır: Açık sarı ve yeşil. Parlak, çatlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel iki çizgi seçilmektedir. Kabın merkezine bu çizgilere paralel beş adet çizgi görülmektedir. İç yüzeyde yeşil sır ile yapılmış daireler ve kıvrık çizgiler yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 219
Lev. No. 19 ve 39
Tür: Tüme yakın servis kabı
Tip: Yeşil Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, Sondaj 02
Buluntu tarihi: 02.08.2007
Ölçüler: a.ç. 12 cm. k.ç. 4 cm. yük. 8 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun mikalı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı ve yeşil. Parlak, çatlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde gövdesi diyagonal çizgilerle oluşturulmuş stilize bir kuş figürü yer alır. Figürün kanatları uzun yapılmıştır. Kıvrık gagasının sadece alt kısmı seçilebilmektedir. Baş kısmında büyük bir daire ile yapılmış gözün üst kısmı görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 220
Lev. No. 19
Tür: Ağız parçası
Tip: Yeşil Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 10.09.2008
Ölçüler: a.ç. cm. yük. cm. g.k. cm.
Hamur: Kırmızı. Çok yoğun (altın) mikalı. Çok seyrek kireç katkılı.
Astar: Pembe.
Sır: Sarı ve yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde bir kuş figürü yer alır. Figür oldukça stilize edilmiştir. Büyük gözlü, kıvrık gagalıdır. Boynunda tek bir

halka görülmektedir. Boynun hemen yanında açık duran kanat kısmının üstü seçilmektedir. Figürü ağız kenarına paralel iki yiv arasına yerleştirilmiş spiral motiflerinden oluşan geniş bir bant çevreler.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Yeşil ve Kahverengi Lekeli Seramikler (Kat. No. 221-224)

Kat. No. 221
Lev. No. 19
Tür: Ağız ve kaide parçası
Tip: Yeşil ve Kahverengi Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, A Mekânı
Buluntu tarihi: 31.07.2007
Ölçüler: a.ç. 16.6 cm. yük. 4.3 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı. Kuvars parçaları erimiştir.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı, kahverengi ve yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel iki Astar Kazıma çizgi yer alır. Kabın merkezinde iki Astar Kazıma çizgiden oluşan bir madalyon vardır. Madalyon içerisinde Astar Kazıma çizgiler seçilmektedir. Dış yüzeyde hamur ıslakken ince bir aletle birbirine paralel diyagonal çizgiler yapılmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 222
Lev. No. 19
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil ve Kahverengi Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, Sondaj 02
Buluntu tarihi: 30.08.2007
Ölçüler: k.ç. 6.8 cm. yük. 3 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Dış yüzey perdahlanmıştır.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil, turuncu ve yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde iç içe iki daire yer alır. Daireleri daha büyük bir daire çevreler. Turuncu ve yeşil renkler kabın merkezinden ağza doğru uzanan yan yana dikey üçer çizgi halinde uygulanmıştır.
Benzer Örnek: *Miletos*, 13. yy.ın ikinci yarısı-14. yy., Böhlendorf 2004, lev. 149.770.
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 223
Lev. No. 19
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil ve Kahverengi Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 10.09.2008
Ölçüler: k.ç. 7.2 cm. yük. 2.7 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Büyük, kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı, turuncu ve yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde iç içe üç halka oluşturan bir spiral motifi yer alır. Turuncu ve yeşil lekeler dağınık halde uygulanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 224
Lev. No. 19
Tür: Gövde parçası
Tip: Yeşil ve Kahverengi Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 25.08.2008
Ölçüler: gen. 20.4 cm. uz. 7.1 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Krem.
Sır: Çok açık sarı, kahverengi ve yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel ikişerden toplam dört yivin içerisindeki daire ve üçgen motiflerinden oluşan bir bant yer alır. Daire motifinin iki yanında birer yarım daire görülmektedir. Daire diyagonal çizgilerle dörde bölünmüştür. Her bir parçada birer kavisli çizgi ve küçük bir spiral motifi bulunmaktadır. Üçgen motifi tüm bandı kaplamaz. Üstteki çizgilerden aşağı doğru uzanır. İç içe iki üçgen motifi görülmektedir. İçteki üçgenin içi büyükçe bir spiral motifi ile doldurulmuştur. Yeşil ve turuncu Astar Kazıma çizgileri vurgulayacak şekilde uygulanmıştır.
Benzer Örnek: -

Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Mangan Lekeli Seramikler
(Kat. No. 225-235)

Kat. No. 225
Lev. No. 20
Tür: Ağız parçası
Tip: Mangan Lekeli Seramik
Form: 1 (G9)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 13
Buluntu tarihi: 08.07.2009
Ölçüler: a.ç. 26.4 cm. yük. 3.4 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Çok küçük, çok yoğun (gümüş) mikalı. Gözenekli.
Astar: Krem.
Sır: Açık yeşil ve mor.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde iç içe dört çizgiden oluşan bir üçgen motifine ait Astar Kazıma çizgiler görülmektedir. ağız kenarından kabın ortasına doğru aralıklı çizgiler halinde mor oksit boya uygulanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 226
Lev. No. 20
Tür: Gövde parçası
Tip: Mangan Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneydoğusu
Buluntu tarihi: 03.11.2010
Ölçüler: gen. 8.5 cm. yük. 5.3 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun, büyük (altın) mikalı. Büyük, seyrek kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı ve mor. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel dört yivin arasına yan yana yerleştirilmiş spiral motiflerinden oluşan bir bant yer alır. Oksit boya Astar Kazıma çizgileri takip etmez. Dalgalı çizgiler oluşturacak şekilde uygulanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 227
Lev. No. 20
Tür: Kaide parçası
Tip: Mangan Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 22.07.2009
Ölçüler: k.ç. 7 cm. yük. 1.8 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Pembe-kırmızı. Yoğun (altın-gümüş) mikalı. Büyük, seyrek kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı ve mor. Parlak, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde Astar Kazıma tekniğinde küçük bir daire motifi yer alır. Daire iç kenarında içinde dalgalı çizgiler bulunan ikinci bir küçük daire bulunmaktadır. Ortadaki daireden çıkarak içteki dairenin ters yönüne doğru devam eden Astar Kazıma çizgiler görülmektedir. Mor oksit boya ortada üç yapraklı bir çiçek motifi oluşturur.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 228
Lev. No. 20
Tür: Ağız parçası
Tip: Mangan Lekeli Seramik
Form: 2 (G9)
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 06.08.2010
Ölçüler: a.ç. 20.2 cm. yük. 5.4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın-gümüş) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde kabın ortasına kadar devam eder.
Sır: Açık sarı ve mor. Parlak, şeffaf, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç ve dış yüzeyde Mor oksit boya ağızdan kabın merkezine doğru akıtılmıştır. Dıştaki çizgiler daha düzensizdir.
Benzer Örnek: *Daskyleion*, 12. yy. sonu-13. yy., Doğer 2012b s. 52, tab. 50/237.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 229
Lev. No. 20
Tür: Kaide parçası
Tip: Mangan Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: k.ç. 8 cm. yük. 3.9 cm. g.k. 1.2 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı.
Astar: Renk seçilememektedir.

Sır: Açık sarı ve mor. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde tam bir daire oluşturmayan kıvrık bir Astar Kazıma çizgi yer alır. Çizginin ucunda bir üçgen oluşturulmuş ve içi yan yana çizgilerle doldurulmuştur. Mor oksit boya dağınık halde uygulanmıştır.
Benzer Örnek: Bk. Kat. No. 228.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 230
Lev. No. 20
Tür: Gövde parçası
Tip: Mangan Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29
Buluntu tarihi: 29.07.2008
Ölçüler: gen. 8 cm. yük. 6.3 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte küçük demir oksit parçaları görülmektedir.
Astar: Renk seçilememektedir.
Sır: Açık sarı ve mor. Parlak, şeffaf, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde birbirine paralel iki dalgalı çizginin arasına dikey yerleştirilen kısa çizgilerden oluşan bir motif yer alır. Mor oksit boya oldukça geniştir ve Astar Kazıma çizgilerin üzerini tamamen örter.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 231
Lev. No. 20
Tür: Ağız parçası
Tip: Mangan Lekeli Seramik
Form: 4 (G10)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 22 cm. yük. 6.7 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı ve mor. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezini çevreleyen ağız kenarına paralel dört Astar Kazıma çizgi yer alır. Üçüncü çizgi diğerlerinden kalın yapılmıştır. Ağız kenarının hemen altında mor oksit boya ile yapılmış bir spiral motifi bulunmaktadır. Aynı motif dış yüzeyde kabın ağız kenarına yan yana çok sayıda uygulanmıştır. Astar olmadan direkt hamur üzerine uygulanan dış yüzeydeki mor oksit boya siyaha yakın kahverengi bir renk almıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 232
Lev. No. 20
Tür: Kaide parçası
Tip: Mangan Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 24
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: k.ç. 6 cm. yük. 2.4 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Dış yüzey perdahlıdır.
Astar: Krem.
Sır: Açık yeşil. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde iç içe üç çizgiden oluşan bir madalyon yer alır. Ortadaki çizgi diğerlerinden kalındır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 233
Lev. No. 20
Tür: Ağız parçası
Tip: Mangan Lekeli Seramik
Form: 3 (G11)
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 21.08.2008
Ölçüler: a.ç. 17.8 cm. yük. 6.6 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Dış yüzey perdahlanmıştır.
Astar: Beyaz. Kalın.
Sır: Açık yeşil ve mor. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın ortasını ağız kenarına paralel üç adet Astar Kazıma çizgi çevreler. Ortadaki çizgi diğerlerinden daha kalındır. Kabın merkezinde dağınık halde uygulanmış mor renkli oksit boya görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 234
Lev. No. 20
Tür: Kaide parçası
Tip: Mangan Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007

Ölçüler: k.ç. 8.2 cm. yük. 4.7 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı ve mor. Parlak, çatlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde iç içe üç daireden oluşan bir madalyonun seçilmektedir. Mor renkli oksit boya dalgalı çizgiler oluşturacak biçimde düzenli olarak uygulanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 235
Lev. No. 20
Tür: Kaide parçası
Tip: Mangan Lekeli Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 14.10.2008
Ölçüler: k.ç. 7.4 cm. yük. 3.6 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kahverengi-pembe. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Dış yüzey perdahlanmıştır.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil ve mor. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde Astar Kazıma tekniğinde yapılmış elips biçimli çizgilerin içinde dalgalı çizgilerden oluşan bir motif yer alır. Mor renkli oksit boya Astar Kazıma çizgilerin üzerinde dağınık halde uygulanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Akıtma Dekorlu Ege Seramikleri (Kat. No. 236)

Kat. No. 236
Lev. No. 21
Tür: Kaide parçası
Tip: Akıtma Dekorlu Ege Seramiği
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: k.ç. 12.2 cm. yük. 3.6 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars parçaları erimiştir. Sert, sık dokulu. Kap çok yüksek ısıda fırınlanmıştır.
Astar: Pembe. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil, yeşil ve mor. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Boyama
Motif: Kabın merkezi kırıktır. İç yüzeyde mor renkli oksit boya ile yapılmış spiral motifi yer alır. Spiral motifinin yanında yeşil renkli sır görülmektedir.
Benzer Örnek: *Alanya, Antalya, Fethiye, Bodrum, İzmir Arkeoloji Müzeleri*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2002, s. 3-15; *Kastellarizo Batığı*, 13. yy. Philothéou 1989, s.173-176, fig. 2b.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kahverengi Boyalı Seramikler (Kat. No. 237)

Kat. No. 237
Lev. No. 21
Tür: Kaide parçası
Tip: Kahverengi Boyalı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 23
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: k.ç. 11 cm. yük. 2.6 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars parçaları erimiştir. Büyük kireç parçaları kabı deformasyona uğratmıştır. Sert, sık dokulu. Kabın dış kısmında yanık izi mevcuttur.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık yeşil sır ve açık kahverengi oksit kullanılmıştır. Parlak, aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Boyama
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde açık kahverengi oksit boya ile yapılmış dağınık, geniş çizgiler seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Anaia*, 12. yy. Doğer 2005, s.108, şek. 1.
Tarihlendirme: 12. yy.

Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramikler (Kat. No. 238-240)

Kat. No. 238
Lev. No. 21
Tür: Ağız parçası
Tip: Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç.25 cm. yük. 8 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı. Çok sert, sık dokulu.
Astar: Beyaz.
Sır: Yeşil sır ve siyah oksit kullanılmıştır. İç yüzey şeffaf sırlıdır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme

Süsleme tekniği: Boyama
Motif: Kabın gövdesindeki keskin bir profilden ağız kenarına kadar olan dik kısımda yatay, ince siyah çizgiler arasında dağınık biçimde fırça ile uygulanmış yeşil sır görülmektedir. Profilden sonra kabın merkezini yine fırça ile yapılmış yeşil ve siyah şeritler çevreler. Kabın merkezi kırıktır. Bu kısımda yine aynı renkler kullanılarak bir bezeme yapılmıştır. Motif tam olarak seçilememektedir.
Benzer Örnek: *Ephesos*, Parman 1989b, s. 284, fig. 5a; *Korinth*, 12. yy., Morgan 1942, s. 78, lev. XXIII.b; *Boeotia*, 12. yy.ın ikinci yarısı-13. yy. başı, Vroom 2003, s. 151-152, 201, fig. 6.21.W10.12; *Sagalassos*, 12. yy.ın ikinci yarısı-13. yy. başı, Vionis 2010, s. 449, fig. 21/d; Kıbrıs/*Kouklia*, Waksman-Wartburg 2006, s. 373, fig. 2/5.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 239
Lev. No. 21
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 27
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: k.ç. 10.2 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 1.1 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Şeffaf. Yeşil ve siyah renkli oksit boya.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Boyama
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde siyah renkle yapılmış yaprak motifleri seçilmektedir. Yaprakların iç kısmı yeşil oksit boyalıdır.
Benzer Örnek: *Ayasuluk*, 12. yy.ın ilk yarısı, Doğer 1996, 196-197, res. 3-5; *Thessalonika*, 11. yy. sonu, Bakırtzis 1981, s.423, fig.3; *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 6, 16-17, 23, lev. 3-4, 7, 9; *Atina*, 11. yy.ın son çeyreği-13. yy. başı, Frantz 1938, s. 432, fig. 1; *Sparta*, 12. yy. ortası, Sanders 1993, s. 267, lev. 24/32; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy., Tsanana 2003, s. 247, fig. 3; *Atina Agorası*, Waage 1933, s. 323-324, fig. 18/j; *Boeotia*, 12. yy.ın ikinci yarısı-13. yy. başı, Vroom 2003, s. 151-152, 199, fig. 6/19.W10.3, 5; *Krētē*, 12. yy., Poulos–Papademetrios 2003, 219-223, fig. 34/5.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 240
Lev. No. 21
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 31.07.2009
Ölçüler: k.ç. 10.4 cm. yük. 2.4 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Küçük, çok yoğun (gümüş) mikalı. Büyük, seyrek kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Şeffaf. Yeşil ve siyah renkli oksit boya.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Boyama
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde siyah renkle yapılmış dalgalı çizgi görülmektedir. Siyah çizginin iç kısmında yeşil renkte boya kalıntısı mevcuttur.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Yeşil Boyalı Seramikler (Kat. No.241-246)

Kat. No. 241
Lev. No. 21
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil Boyalı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, N Mekânı
Buluntu tarihi: 30.98.2007
Ölçüler: a.ç. cm. yük. cm. g.k. cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Gözeneksiz.
Astar: Beyaz. Çatlak. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı ve yeşil. Parlak, çatlak, şeffaf. Astardaki çatlaklar sırda ince siyah çizgiler oluşturmuştur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde içi tarama çizgilerle doldurulmuş bir daire motifi yer alır. Daireden yana doğru çıkan çizgi kırık olan bir başka daire motifine bağlanmaktadır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 242
Lev. No. 21
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil Boyalı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, N Mekânı
Buluntu tarihi: 30.08.2007
Ölçüler: k.ç. 10 cm. yük. 3.1 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars parçaları ermiştir.
Astar: Beyaz. Kalın, çatlak. Dış yüzeyde devam eder.

Sır: Açık sarı ve yeşil. Parlak, şeffaf. Astardaki çatlaklar sırda ince siyah çizgiler oluşturmuştur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde içi tarama çizgilerle doldurulmuş bir daire motifi yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 243
Lev. No. 21
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil Boyalı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 28.11.2007
Ölçüler: k.ç. 8.2 cm. yük. 6.9 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz. Kalın. Dış yüzeyde devam eder.
Sır: Açık sarı ve yeşil. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde yeşil sır ile yapılmış spiral motifleri yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 244
Lev. No. 21
Tür: Ağız parçası
Tip: Yeşil Boyalı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, N Mekânı
Buluntu tarihi: 30.08.2007
Ölçüler: a.ç. 20.8 cm. yük. 5.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Gözeneksiz.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık sarı ve yeşil. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar Kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel iki yiv yer alır. Bu yivlerin oluşturduğu madalyonun iç kısmında sıçratılarak uygulanmış yeşil sır görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 245
Lev. No. 21
Tür: Ağız parçası
Tip: Yeşil Boyalı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 22.02.2008
Ölçüler: a.ç. 14 cm. yük. 3.9 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi Yoğun (altın) mikalı. Çok küçük kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: Krem.
Sır: Açık sarı ve yeşil. Parlak, ince, şeffaf. İç yüzeyde ağız kenarında bazı kısımlar sırlanmadan kalmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Boyama
Motif: İç yüzeyde fırça ile astar üzerine yeşil renkte dalgalı ve dağınık çizgiler uygulanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 246
Lev. No. 21
Tür: Kaide parçası
Tip: Yeşil Boyalı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, G Mekânı
Buluntu tarihi: 02.07.2007
Ölçüler: k.ç. 7.2 cm. yük. 6.5 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi Yoğun (altın) mikalı. Küçük kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Krem.
Sır: Açık sarı ve yeşil. Parlak, ince, şeffaf. İç yüzeyde bazı kısımlar sırlanmadan kalmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Boyama
Motif: İç yüzeyde fırça ile yapılmış dağınık çizgiler görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Astar Bezemeli Sırlı Seramikler
(Kat. No.247-267)

Kat. No. 247
Lev. No. 22
Tür: Ağız parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: F9-3
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 25 cm. yük. 5.5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Pembe. Dış yüzey astarlanmıştır.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın merkezini çevreleyen astarla yapılmış tek bir çizgi yer alır. Çizginin altında kavisli çizgiler ve spirallerden oluşan bitkisel motifler görülmektedir.

Benzer Örnek: *Anaia*, 13. yy., Doğer 2009, s. 89-98, tab. II/f; *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Doğer 1998, s. 190, 192-193, res. 2, 7-8; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy., Tsanana 2003, s. 247, fig. 3; *Atina Agorası*, Waage 1933, s. 323-324, fig. 18; *Boeotia*, 12. yy., Vroom 2003, s. 150-151, 221, fig. 6/41.W9.13; *Krētē*, 12. yy., Poulos–Papademetrios 2003, 218-220, fig. 24/1.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 248
Lev. No. 22
Tür: Ağız parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: F9-2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 27
Buluntu tarihi: 18.07.2008
Ölçüler: a.ç. 22 cm. yük. 3.6 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Beyaz. Aşınmış. Dış yüzey astarlanmıştır.
Sır: Açık sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde astarla yapılmış tek çizgiden oluşan bir üçgen motifi ve içerisinde spiral motifi yer alır.
Benzer Örnek: *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Doğer 1998, s. 190, res. 2; *Anaia*, 12-13. yy., Doğer 2010b, s. 514, res. 5a; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy., Tsanana 2003, s. 247, fig. 3.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 249
Lev. No. 22
Tür: Kaide parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form:
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Bizans A Yapısı
Buluntu tarihi: 31.09.2009
Ölçüler: k.ç. 10.6 cm. yük. 2.6 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Kuvars ve kireç katkılı. Gözenekli. Kabın dışı tamamen yanmıştır.
Astar: Astar rengi seçilememektedir.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf, çatlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde fırça ile yapılmış spiral motifli astar bezeme görülmektedir.
Benzer Örnek: *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Doğer 1998, s. 190, res. 2; *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 30, lev. 10.8; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy., Tsanana 2003, s. 247, fig. 3; *Atina Agorası*, Waage 1933, s. 323-324, fig. 18/a; *Boeotia*, 12. yy., Vroom 2003, s. 150-151, 221, fig. 6/41.W9.14.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 250
Lev. No. 22
Tür: Ağız parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: F9-1
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 5
Buluntu tarihi: 04.08.2009
Ölçüler: a.ç. 20.4 cm. yük. 3.2 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Krem.
Sır: Açık sarı. Şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde ağız kenarından kabın merkezine doğru uzanan astar ile yapılmış bir üçgen motifi yer alır. Üçgenin içerisinde kıvrık dallardan oluşan bitkisel süsleme görülmektedir.
Benzer Örnek: *Phokis*, 12. yy., Armstrong 1989, s. 16, lev. 7.12; *Atina Agorası*, Waage 1933, s. 323-324, fig. 19.c; *Korinth*, 11. yy. sonu-12. yy.ın ilk yarısı, Megaw-Jones 1983, lev. 25.4.15; *Krētē*, 12. yy., Poulos–Papademetrios 2003, 218-220, fig. 21.2.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 251
Lev. No. 22
Tür: Gövde parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form:
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 8.4 cm. yük. 6.6 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Kuvars ve kireç katkılı. Gözenekli. Dış yüzey çok pürüzlüdür.
Astar: Beyaz. Tüm dış yüzeye uygulanmıştır.
Sır: Açık sarı. İnce, parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde fırça ile yapılmış astar bezeme görülmektedir. Merkezdeki madalyon içerisinde bir palmet motifinin yarısı seçilmektedir. Palmetin yanında bir üçgen motifi içerisine kıvrık dal motifi yer alır.
Benzer Örnek: *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Doğer 1998, s. 192-193, res.

7-8; *Phokis*, 12. yy., Armstrong 1989, s. 16, lev. 7.12; *Atina Agorası*, Waage 1933, s. 323-324, fig. 18.c; *Korinth*, 11. yy. sonu-12. yy.ın ilk yarısı, Megaw-Jones 1983, lev. 25.4.15.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 252
Lev. No. 22
Tür: Kaide parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: k.ç. 12.8 cm. yük. 2.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kuvars ve kireç katkılı. Az gözenekli. İri kireç taneleri kabın deforme olmasına neden olmuştur.
Astar: Pembe.
Sır: Açık yeşil. Şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde fırça ile yapılmış çizgilerden oluşan astar bezeme görülmektedir.
Benzer Örnek: *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Doğer 1998, s. 190, res. 5; Yunanistan/*Vrya*, 12. yy., Tsanana 2003, s. 247, fig. 3; *Atina Agorası*, Waage 1933, s. 323-324, fig. 18.c; *Krētē*, 12. yy., Poulos–Papademetrios 2003, 218-220, fig. 24.1.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 253
Lev. No. 22
Tür: Ağız parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: F9-4
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 24.07.2008
Ölçüler: a.ç. 22.6 cm. yük. 3.7 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde ağız kenarının altında kıvrık dallardan oluşan bitkisel motifler yer alır.
Benzer Örnek: *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Doğer 1998, s. 192-193, res. 7-8; *Phokis*, 12. yy., Armstrong 1989, s. 16, lev. 7.12.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 254
Lev. No. 22
Tür: Kaide parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 9 cm. yük. 2.6 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Kuvars ve kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: Beyaz. Tüm dış yüzeye uygulanmıştır.
Sır: Şeffaf sır ve yeşil oksit boya. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde fırça ile yapılmış astar bezeme görülmektedir. Merkezde tek bir çizgi ile oluşturulmuş madalyon seçilmektedir. Madalyonun içerisindeki kıvrık dallar üçgen motifi oluşturur. Madalyonun içerisine yeşil renkli oksit boya uygulanmıştır.
Benzer Örnek: *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Doğer 1998, s. 192-193, res. 7-8.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 255
Lev. No. 22
Tür: Gövde parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 27
Buluntu tarihi: 18.07.2008
Ölçüler: gen. 5.5 cm. yük. 5.7 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Kuvars ve kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: Beyaz.
Sır: Açık yeşil. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde fırça ile yapılmış düz çizgiler ve birbirine paralel dalgalı çizgilerden oluşan astar bezeme görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 256
Lev. No. 22
Tür: Tüm servis kabı
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: F9-5
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 09.11.2010
Ölçüler: a.ç. 23 cm. k.ç. 7 cm. yük. 8.9 cm. g.k. 0.8 cm.

Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kuvars ve kireç katkılı. Az gözenekli. İri kireç taneleri kabın deforme olmasına neden olmuştur.
Astar: Beyaz. Dış yüzeyde birkaç santim daha devam eder.
Sır: Açık sarı.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde fırça ile uygulanan astar bezemeyi oluşturan çizgiler çok net değildir. Merkezdeki çizgileri kabın ortasında ikinci bir kuşak halinde çevreleyen spiraller ve bitkisel motifler seçilmektedir.
Benzer Örnek: *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Doğer 1998, s. 191, 193, res. 5, 10; *İstanbul Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. ortası-13. yy. başı, Doğer 2007c, s. 137; *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 16, 18, fig 11.2-3, fig. 13.64-65, fig. 18.2; *Kinet Höyük*, Blackman-Redford 2005, s. 119, fig. 6/I-L. Form olarak İnce Astar Kazıma Seramiklere ve tek renk sırlı seramiklere benzer.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 257
Lev. No. 22
Tür: Kaide parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29
Buluntu tarihi: 29.07.2008
Ölçüler: k.ç. 10.4 cm. yük. 2.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Kuvars ve kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: Krem rengi. Tüm dış yüzeye uygulanmıştır.
Sır: Açık yeşil.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde kıvrık çizgiler halinde yapılmış motifler seçilmektedir. Kap üzerinde kurşunla tamir edilmesi için açılmış bir delik mevcuttur.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 256.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 258
Lev. No. 22
Tür: Kaide parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 30.07.2007
Ölçüler: k.ç. 9.6 cm. yük. 2.5 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Kuvars ve kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde. Beyaz renkte astar sadece bezemelerin yapılması için kullanılmıştır.
Sır: Sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde fırça ile yapılmış kıvrık dallardan oluşan astar bezeme görülmektedir.
Benzer Örnek: *İzmir Arkeoloji Müzesi*, 12. yy. sonu-13. yy. başı, Doğer 1998, s. 191, res. 4; *Boeotia*, 13-14. yy., Vroom 2003, s. 167, 222, fig. 6.43.W21.1; *Sagalassos*, 11. yy. sonu-12. yy., Vionis 2010, s. 449-450, fig. 21/e.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 259
Lev. No. 23
Tür: Ağız parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: G15-1
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 7'nin güneyi
Buluntu tarihi: 06.07.2010
Ölçüler: a.ç. 14.6 cm. yük. 5.8 cm. g.k. 1.3 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Küçük, yoğun (altın) mikalı.
Astar: Beyaz. Dış yüzey astarlanmıştır.
Sır: Sarı. Parlak, çatlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde ağız kenarının hemen altında astar ile yapılmış yan yana daireler yer alır. Dairelerin altında ağız kenarına paralel bir çizgi bulunur. Dairelerin içinde çizgilere paralel küçük noktalar görülmektedir.
Benzer Örnek: *Alabanda*, 12-13. yy., Doğer 2010b, s. 519, res. 14; *Hierapolis*, Geç Bizans dönemi, Yılmaz 1994, s. 215, res. 22.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 260
Lev. No. 23
Tür: Ağız parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: G15-3
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 20
Buluntu tarihi: 18.06.2008
Ölçüler: a.ç. 25 cm. yük. 4.2 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı.
Astar: Krem. Dış yüzey astarlanmıştır.
Sır: Sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme

Motif: İç yüzeyde ağız kenarından kabın merkezine doğru giden düzenli çizgiler halinde uygulanmış astar bezeme yer alır. Çizgilerin altında yan yana dairelerden oluşan bir başka motif görülmektedir. Dairelerin içinde çizgilere paralel küçük noktalar mevcuttur.
Benzer Örnek: Bk. Kat. No. 259
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 261
Lev. No. 23
Tür: Kaide parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneybatısı
Buluntu tarihi: 08.07.2009
Ölçüler: gen. 7.8 cm. uz. 4.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. Küçük, çok yoğun (gümüş) mikalı.
Astar: Beyaz. Dış yüzey astarlanmıştır.
Sır: Sarı. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın merkezini çevreleyen iç içe iki çizgiden oluşan bir madalyon yer alır. Madalyonun dışında yan yana dairelerden oluşan bir bant görülmektedir. Dairelerin içinde çizgilere paralel küçük noktalar mevcuttur.
Benzer Örnek: Bk. Kat. No. 259
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 262
Lev. No. 23
Tür: Kaide parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 31.08.2007
Ölçüler: k.ç. 8.6 cm. yük. 3 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı.
Astar: Beyaz. Tüm dış yüzey ince bir astarla kaplanmıştır.
Sır: Sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde iç içe iki daireden oluşan bir madalyon seçilmektedir.
Benzer Örnek: *Alabanda*, 12-13. yy., Doğer 2010b, s. 519, res. 14.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 263
Lev. No. 23
Tür: Ağız parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: G15-2
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 7
Buluntu tarihi: 07.08.2009
Ölçüler: a.ç. 23.8 cm. yük. 4.8 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı. (Altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz. Dış yüzey astarlanmıştır.
Sır: Sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel bir çizginin altında astar ile yapılmış birbirine bitişik S biçimli çizgilerden oluşan bir dalga motifi görülmektedir. Dalga motifinin hemen altında ağız kenarına paralel bir çizgi daha yer alır.
Benzer Örnek: Bk. Kat. No. 262.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 264
Lev. No. 23
Tür: Kaide parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 4 cm. yük. 2.5 cm. g.k. 1.2 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Sarı. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın merkezinde yan yana sıralanmış iç içe ikişer daireden oluşan motif yer alır.
Benzer Örnek: *Alabanda*, 12-13. yy., Doğer 2010b, s. 519, res. 14; *Thessalonika*, 13. yy., Bakırtzis 1981, s.423, fig.4; *Jerusalem*, 13. yy., Boas 1994, 109-100, fig. 6.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 265
Lev. No. 23
Tür: Gövde parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, Sondaj 02
Buluntu tarihi: 30.07.2007
Ölçüler: gen. 8.9 cm. uz. 6 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı-pembe. Küçük, çok yoğun mikalı. Gözenekli.
Astar: Beyaz.
Sır: Sarı. Parlak, çatlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme

Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: İç yüzeyde kabın ortasında ağız kenarına paralel yan yana ve iç içe iki daireden oluşan bir şerit görülmektedir. Dairelerin altında astarla yapılmış bir adet, üstünde iki adet çizgi yer alır.
Benzer Örnek: *Ayasuluk*, 13-15. yy., Parman 1989b, s. 288, fig. 14; *Aphrodisias*, 12. yy. ortası-13. yy.başı, Tömöry 1980, s. 34-39, lev. 5/fig. 1, no. 7.
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 266
Lev. No. 23
Tür: Gövde parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, Sondaj 02
Buluntu tarihi: 29.07.2007
Ölçüler: gen. 7.3 cm. uz. 5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: Krem.
Sır: Sarı. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: Kabın dış yüzeyinde ağız kenarından dibe doğru düzenli aralıklarla uygulanmış dikey çizgilerin arasında dalgalı çizgiler yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 267
Lev. No. 23
Tür: Gövde parçası
Tip: Astar Bezemeli Sırlı Seramik
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 27
Buluntu tarihi: 22.07.2008
Ölçüler: gen. 7 cm. uz. 3.8 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Beyaz.
Sır: Yeşil.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Astar bezeme
Motif: Kabın iç yüzeyinde ağız kenarına paralel yatay bir çizgi üzerinde yan yana daireler görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Maltızlar/Saltsarionlar (Kat. No. 268-275)

Kat. No. 268
Lev. No. 23
Tür: Kaide parçası
Tip: Maltızlar/Saltsarionlar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 17.2 cm. yük. 10.3 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı.
Astar: -
Sır: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde kaidenin üzerinden dikey olarak gövdeye uzanan kazıma çizgilerin her iki yanında küt uçlu bir aletle küçük daireler yapılmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 269
Lev. No. 23
Tür: Kaide parçası
Tip: Maltızlar/Saltsarionlar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 14.6 cm. yük. 5.3 cm. g.k. 1.4 cm.
Hamur: Pembe-kırmızı. Çok yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: -
Sır: Dış yüzeyde doğrudan hamurun üzerine uygulanmış açık yeşil renkte sır yer alır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde kaidenin üzerinden dikey olarak gövdeye uzanan kazıma çizgilerin her iki yanında küt uçlu bir aletle küçük daireler yapılmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 270
Lev. No. 23
Tür: Gövde parçası
Tip: Maltızlar/Saltsarionlar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 5.6 cm. yük. 8.1 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Hamur içerisinde iri

taneler halinde görülen demir oksit parçacıkları görülmektedir.
Astar: -
Sır: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde iç içe iki derin kazıma çizgiyle sivri uçlu yaprak motifleri yapılmıştır. Her bir çizginin arasında küt uçlu bir aletle oluşturulmuş daire motifleri yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 271
Lev. No. 23
Tür: Gövde parçası
Tip: Maltızlar/Saltsarionlar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 9.5 cm. yük. 5.5 cm. g.k. 1.1 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kabın kesiti cüruflaşmıştır.
Astar: -
Sır: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde derin kazıma çizgilerle zikzak motifleri yapılmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 272
Lev. No. 23
Tür: Gövde parçası
Tip: Maltızlar/Saltsarionlar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 28
Buluntu tarihi: 29.08.2008
Ölçüler: gen. 6 cm. yük. 6.2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kap kesitinde curüflaşma görülmektedir.
Astar: -
Sır: İç ve dış yüzeyde doğrudan hamurun üzerine uygulanmış açık yeşil renkte sır yer alır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde kazıma çizgilerle zikzak motifleri yapılmıştır. Motiflerin arasında kalan boşluklarda hamurun tamamen kazınmasıyla yapılmış üçgenler yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Kat. No. 273
Lev. No. 23
Tür: Gövde parçası
Tip: Maltızlar/Saltsarionlar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 21.04.2009
Ölçüler: gen. 6.4 cm. yük. 5.6 cm. g.k. 1.2 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kabın kesiti cüruflaşmıştır.
Astar: -
Sır: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde derin kazıma çizgilerle eşkenar dörtgen motifleri yapılmıştır. Eşkenar dörtgen motiflerinin içerisinde ikişer üçgen yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Kat. No. 274
Lev. No. 23
Tür: Gövde parçası
Tip: Maltızlar/Saltsarionlar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 43
Buluntu tarihi: 22.01.2009
Ölçüler: gen. 10.2 cm. yük. 9.2 cm. g.k. 1.3 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Sık dokulu, gözeneksiz.
Astar: Kırmızı. Tüm dış yüzeye uygulanmıştır.
Sır: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde hamur kazınarak birbirine paralel kavisli çizgiler yapılmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Kat. No. 275
Lev. No. 23
Tür: Gövde parçası
Tip: Maltızlar/Saltsarionlar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 42
Buluntu tarihi: 24.10.2008
Ölçüler: gen. 6.4 cm. yük. 4.2 cm. g.k. 1.3 cm.
Hamur: Kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Sır: Dış yüzeyde doğrudan hamurun üzerine uygulanmış yeşil renkte sır yer alır. Parlak, şeffaf.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma

Motif: Dış yüzeyde hamur kazınarak birbirine paralel kavisli çizgiler yapılmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları (Kat. No. 276-312)

Kat. No. 276
Lev. No. 24
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: çap 28.6 cm. yük. 9 cm. g.k. 1.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi oluşmuştur. Parça tamamen yanmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Amorium*, 8. yy.-9. yy. başı, Böhlendorf 2010, s. 364, res. 16/4.
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 277
Lev. No. 24
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: çap 32 cm. yük. 4 cm. g.k. 1.3 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte cüruflaşma görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 278
Lev. No. 24
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-3
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 36 cm. yük. 6 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Kesitte renk değişimi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 279
Lev. No. 24
Tür: Kapak parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-4
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: ç. 28.8 cm. yük. 3.7 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte cüruflaşma mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 280
Lev. No. 24
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-5
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 22.08.2008
Ölçüler: ç. 31 cm. yük. 4.4 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Küçük demir oksit taneleri görülmektedir. Kesitte renk değişimi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10. yy. sonu-11. yy.

Kat. No. 281
Lev. No. 24
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-5
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 16.04.2007
Ölçüler: a.ç. 32.2 cm. yük. 5.4 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Koyu kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars tamamen erimiştir. Yüzey tamamen yanık ve harçlı.
Astar: -

Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Ağız kenarında ince uçlu aletle yapılmış dalgalı çizgi yer alır.
Benzer Örnek: *Panaztepe*, 10-12. yy., Mimaroğlu 2010, s. 447, 452, lev. 3. tab.6/7; *Kumkale*, 12. yy.-14. yy.ın ilk yarısı, Sabuncu 2007, s. 179-180, çiz. 16/41.
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 282
Lev. No. 24
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-6
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 22.08.2008
Ölçüler: ç. 33.8 cm. yük. 7.4 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte cüruflaşma mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 283
Lev. No. 24
Tür: Tüme yakın
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-7
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 03.09.2008
Ölçüler: a.ç. 27.8 cm. k.ç. 14.4 cm. yük. 9 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük, seyrek kireç katkılı.
Astar: Kahverengi. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10. yy. sonu-11. yy.

Kat. No. 284
Lev. No. 24
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-8
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 26 cm. yük. 7.3 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 285
Lev. No. 24
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-9
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 25 cm. yük. 6.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Hamur içerisinde küçük parçacıklar halinde demir oksit görülmektedir. Dış yüzeyde çok yoğun yanık izi vardır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Panaztepe*, 10-12. yy., Mimaroğlu 2010, s. 447, 451, lev. 3. tab.6/4,6.
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 286
Lev. No. 24
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-10
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 16.07.2007
Ölçüler: a.ç. 24 cm. yük. 2.4 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Koyu kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Hamur içerisinde küçük parçacıklar halinde demir oksit görülmektedir. Parça tamamen cüruflaşmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 287
Lev. No. 25
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-11
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04

Buluntu tarihi: 16.07.2007 (bu tarihteki buluntular fırınla alakalı. Raporlardan kontrol edilecek)
Ölçüler: a.ç. 26 cm. yük. 4.2 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Koyu gri. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars erimiştir. Parça tamamen cüruflaşmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarında ve dış yüzeyde ince uçlu aletle yapılmış dalgalı çizgiler yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 288
Lev. No. 25
Tür: Sürahi, ağız ve kulp parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-12A
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 5.5 cm. yük. 6.1 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük kireç katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte griye doğru giden renk değişimi oluşmuştur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 289
Lev. No. 25
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-12B
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 12.09.2007
Ölçüler: a.ç. 9.8 cm. yük. 13 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarında ve dış yüzeyde ince uçlu aletle yapılmış dalgalı çizgiler yer alır.
Benzer Örnek: *Panaztepe*, 10-12. yy., Mimaroğlu 2010, s. 447, 451, lev. 3. tab.6/4,6.
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 290
Lev. No. 25
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-12C
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 27
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 5.6 cm. yük. 7.6 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük kireç katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte griye doğru giden renk değişimi oluşmuştur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-13. yy. ortası

Kat. No. 291
Lev. No. 25
Tür: Kaide parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 7.8 cm. yük. 2.9 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-13. yy. ortası

Kat. No. 292
Lev. No. 25
Tür: Sürahi, ağız ve kulp parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-13
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 3.3 cm. yük. 1.9 cm. g.k. 0.3 cm.
Hamur: Çok açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük kireç katkılı. Kesitte demir oksit taneleri seçilmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 293
Lev. No. 25
Tür: Tüme yakın
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-14
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: k.ç. 7.8 cm. a.ç. cm. 8.7 cm. yük. 5.8 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Sık dokulu, gözeneksiz.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 294
Lev. No. 25
Tür: Tüme yakın
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-15
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: d.ç. 12.8 cm. a.ç. 14.3 cm. yük. 6.4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Kırmızı.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.-12. yy. ortası

Kat. No. 295
Lev. No. 25
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-16
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 36 cm. yük. 3.5 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Kireç katkılı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir.
Astar: Aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: Hamur kazıma.
Motif: Kabın iç yüzeyinde, ağız kenarında tek bir dalgalı çizgi yer alır.
Benzer Örnek: Anaia, 13. yy. başı-14. yy. başı, Mercangöz-Mimaroğlu 2011, s. 411, 415, tab. 3/2.
Tarihlendirme: 11. yy.-12. yy. ortası

Kat. No. 296
Lev. No. 25
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-17
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 28 cm. yük. 4.8 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Hamur içerisinde çok küçük (0.6-0.8 mm.) parçacıklar halinde demir oksit görülmektedir.
Astar: Dış yüzeyde kırmızı astar kalıntıları mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde tarakla yapılmış dalgalı çizgiler yer alır.
Benzer Örnek: *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 23, fig. 14.18. Form bakımından benzerlik tek renk sırlı örneklerde mevcuttur.
Tarihlendirme: 11. yy.-12. yy. ortası

Kat. No. 297
Lev. No. 25
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-18
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 35 cm. yük. 4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi oluşmuştur.
Astar: İç yüzeyde kırmızı astar kalıntıları mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.-12. yy. ortası

Kat. No. 298
Lev. No. 25
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-19A
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 30.4 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi oluşmuştur.
Astar: İç yüzeyde kırmızı astar kalıntıları mevcuttur.

Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.-12. yy. ortası

Kat. No. 299
Lev. No. 25
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-19B
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 31 cm. yük. 4.7 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte küçük demir oksit taneleri görülmektedir. Kesitte cüruflaşam oluşmuştur.
Astar: İç yüzeyde kırmızı astar kalıntıları mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.-12. yy. ortası

Kat. No. 300
Lev. No. 26
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-20
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 43
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 36 cm. yük. 3.5 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Dış yüzeyde kırmızı astar kalıntıları mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy. ortası-12. yy. ortası

Kat. No. 301
Lev. No. 26
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-21
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 43
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 35 cm. yük. 5.3 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte cüruflaşam oluşmuştur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 302
Lev. No. 26
Tür: Ağız parçası ve kulp
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-21
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 41 cm. yük. 8 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Hamur içerisinde küçük parçacıklar halinde demir oksit görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 303
Lev. No. 26
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-22
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 17.04.2009
Ölçüler: a.ç. 27 cm. yük. 5.1 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Kırmızı. İç ve dış yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 304
Lev. No. 26
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-22
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 25 cm. yük. 5.8 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Hamur içerisinde küçük parçacıklar halinde demir oksit görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma

Motif: Ağız kenarında ince uçlu aletle yapılmış dalgalı çizgi yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 305
Lev. No. 26
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-23
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 28 cm. yük. 2.7 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Hamur içerisinde küçük parçacıklar halinde demir oksit görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Ağız kenarında ince uçlu aletle yapılmış dalgalı çizgi yer alır.
Benzer Örnek: Anaia, 13. yy. başı-14. yy. başı, Mercangöz-Mimaroğlu 2011, s. 411, 415, tab. 3/4; *Panaztepe*, 10-11. yy., Mimaroğlu 2010, s. 447, 451, lev. 2. tab.5/4.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 306
Lev. No. 26
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-24
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 26 cm. yük. 4.7 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Parça tamamen cüruflaşmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Anaia*, 12-13. yy. Doğer 2005, s. 113, 123, tab. IX/c; *Kumkale*, 12. yy.-14. yy.ın ilk yarısı, Sabuncu 2007, s. 179-180, çiz. 16/95; *Korinth*, 11. yy., Sanders 2003, s. 36, 38, fig. 4/12; Sırbistan/*Ras*, 12-13. yy., Popovic 1989, s.123, fig. 4/3.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 307
Lev. No. 26
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-25
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 20.04.2009
Ölçüler: a.ç. 34 cm. yük. 4.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kahverengi-gri. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Hamur içerisinde küçük parçacıklar halinde demir oksit görülmektedir. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi oluşmuştur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Ağız kenarında ince uçlu aletle yapılmış dalgalı çizgi yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 308
Lev. No. 26
Tür: Ağız parçası ve kulp
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-26
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 34 cm. yük. 7.4 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi oluşmuştur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 309
Lev. No. 26
Tür: Ağız, boyun ve kulp
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-27
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, A Yapısı
Buluntu tarihi: 29.07.2009
Ölçüler: a.ç. 6.8 cm. yük. 12.4 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın-gümüş) mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Kabın omuz kısmında küt uçlu bir aletle yapılmış üç sıra halinde küçük daireler yer alır. Parça sırlı olmamasına rağmen üzerinde sarı renkte sır damlaları görülmektedir. Bu durum kabın sırlı kaplarla bir arada üretildiğini göstermektedir.
Benzer Örnek: *Sparta*, 13. yy. başı, Sanders 1993, s. 269-270, fig 7/35.
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 310
Lev. No. 26
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-28
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29
Buluntu tarihi: 29.07.2008
Ölçüler: a.ç. 15 cm. yük. 4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Demir oksit parçacıklar halinde kesitte seçilmektedir. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi oluşmuştur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde tarakla yapılmış dalgalı çizgi yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 311
Lev. No. 26
Tür: Gövde parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: -
Buluntu yeri: Lagina, Bazilika
Buluntu tarihi: 22.07.2008
Ölçüler: gen. 11 cm. uz. 9.8 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: İç yüzeyde kabın merkezini çevreleyen iç içe iki daire yer alır. Dairenin içerisinde iki uçlu bir aletle yapılmış diyagonal çizgiler yer alır. Madalyonun dışında yine iki uçlu bir aletle dalgalı çizgiler yapılmıştır. Dalgalı çizgilerin üzerinde iç içe iki çizgiden oluşan bir diğer bant yer alır. Bandın içerisinde üç uçlu bir aletle diyagonal çizgiler yapılmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 312
Lev. No. 26
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Sırsız Servis Kapları
Form: H-29
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29
Buluntu tarihi: 29.07.2008
Ölçüler: a.ç. 15 cm. yük. 4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Demir oksit parçacıklar halinde kesitte seçilmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarına paralel bir yivin altında tarakla aralıklı olarak yapılmış üçer çizgi yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Pişirme Kapları/Khytralar (Kat. No. 313-374)

Kat. No. 313
Lev. No. 27
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 23 cm. yük. 11.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük, kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No.314
Lev. No. 27
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 23 cm. yük. 5.2 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Çok yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No.315
Lev. No. 27
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04

Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 13 cm. yük. 4.7 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Çok yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 316
Lev. No. 27
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 21 cm. yük. 7 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Ağız kısmında yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 317
Lev. No. 27
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 25 cm. yük. 5.5 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek:
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 318
Lev. No. 27
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 20.04.2009
Ölçüler: a.ç. 22 cm. yük. 10.5 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Dış yüzey yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 319
Lev. No. 27
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-3
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 20.04.2009
Ölçüler: a.ç. 23.2 cm. yük. 11.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Dış yüzey yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 320
Lev. No. 27
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-4
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 13 cm. yük. 3.4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 321
Lev. No. 27
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-4
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 17.4 cm. yük. 7.1 cm. g.k. 1 cm.

Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: Amorium, 10-11. yy., Böhlendorf 2010, s. 359, res. 12/8.
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 322
Lev. No. 27
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-5
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 17 cm. yük. 6 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Gri. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 323
Lev. No. 27
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-6
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 19.4 cm. yük. 5.2 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kabın kesitinde cüruflaşma görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Hierapolis*, 10. yy., Zaccaria Ruggiu-Cottica 2007, s. 174, fig. 10/c; İstanbul/*Saraçhane*, 11. yy. ortası, Hayes 1992, s. 122, 188, fig. 68/34; *Sparta*, 12. yy.ın ikinci yarısı, Sanders 1993, s. 277-278, fig 13/60; *Kırım*, 10. yy., Sazanov 1998, s. 59, şek. 30.
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 324
Lev. No. 27
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-6
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 24.2 cm. yük. 3.5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: Bk. Kat. No. 334.
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 325
Lev. No. 27
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-6
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 15.4 cm. yük. 3.5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve çok yoğun kuvars katkılı. Parça tamamen karbonlaşmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 326
Lev. No. 27
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-7
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 24 cm. yük. 11.2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Parça tamamen karbonlaşmıştır. Fırın içerisinde atık malzeme olarak bulunmuştur. Üzeri fırın içerisinden dökülen harçla kaplanmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 327
Lev. No. 28
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-8

Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 16.8 cm. yük. 9.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Parçanın alt kısmı tamamen yanmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: İstanbul/*Saraçhane*, 10. yy. Hayes 1992, s. 116, 182, fig. 62/15.
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 328
Lev. No. 28
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-9
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 27.6 cm. yük. 7.2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Kesitte cüruflaşma mevcuttur.
Astar: Kırmızı. Akıtma tekniğinde. Parlak.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 329
Lev. No. 28
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-10
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 12 cm. yük. 6.7 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 330
Lev. No. 28
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 22 cm. yük. 5.4 cm. g.k. 1.2 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte cüruflaşma görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 331
Lev. No. 28
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 20.04.2009
Ölçüler: ç. 2.3 cm. yük. 2.5 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Çok büyük kuvars ve küçük kireç katkılı.Parçanın alt kısmında yanık izi mevcuttur. Kesitte cüruflaşma görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 332
Lev. No. 28
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 13 cm. yük. 4 cm. g.k. 1.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Parça tamamen yanmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 333
Lev. No. 28
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 16.07.2007
Ölçüler: gen. 4.1 cm. yük. 3.2 cm. k. 1.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı. Parçanın tamamen

yanmıştır. Fırın içerisinden bulunmuş atık malzemedir. Üzerinde seramik fırınınndan dökülen yoğun harç görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 334
Lev. No. 28
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 12.6 cm. yük. 4 cm. g.k. 1.3 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Parça tamamen yanmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 335
Lev. No. 28
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 21.6 cm. yük. 2.6 cm. g.k. 1.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Parça tamamen yanmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 336
Lev. No. 28
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 15.6 cm. yük. 1.4 cm. g.k. 1.2 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 337
Lev. No. 28
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 14.8 cm. yük. 1.3 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir. Yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Baskı
Motif: Parçanın disk kısmının üzerinde daire içerisinde dört kollu yıldız motifleri yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 338
Lev. No. 28
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 16.07.2007
Ölçüler: gen. 6 cm. yük. 1.8 cm. g.k. 1.1 cm.
Hamur: Gri. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı. Parça tamamen cüruflaşmıştır. Fırın içerisinden bulunmuş atık malzemedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 339
Lev. No. 28
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 16.07.2007
Ölçüler: gen. 6.3 cm. yük. 5.2 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı. Kuvars erimiştir. Parça tamamen cüruflaşmıştır. Fırın içerisinden bulunmuş atık malzemedir.

Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 340
Lev. No. 28
Tür: Dip parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: d.ç. 10.4 cm. yük. 4.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 341
Lev. No. 28
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-11
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 6
Buluntu tarihi: 24.08.2010
Ölçüler: a.ç. 13.4 cm. yük. 2.9 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Gri-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Amorium*, 8. yy.-9. yy. başı, Böhlendorf 2010, s. 352, res. 7/6; İstanbul/*Saraçhane*, 10. yy. başı, Hayes 1992, s. 114, 180, fig. 60/19.
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 342
Lev. No. 28
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-11
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion, Mekân 4
Buluntu tarihi: 19.07.2010
Ölçüler: a.ç. 19.2 cm. yük. 2.6 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Küçük, yoğun kireç ve çok büyük, yoğun kuvars katkılı.
Astar: Kırmızı. İnce. Dış yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: Bk. Kat. No. 352
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 343
Lev. No. 28
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-12
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 16.07.2009
Ölçüler: a.ç. 19.2 cm. yük. 3.5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (gümüş) mikalı. Büyük, seyrek kireç ve çok seyrek kuvars katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 344
Lev. No. 28
Tür: Ağız parçası ve kulp
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-13
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 28
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 23 cm. yük. 8.8 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Amorium*, 8. yy.-9. yy. başı, Böhlendorf 2010, s. 349, res. 4/4; İstanbul/*Saraçhane*, 8. yy.ın ikinci yarısı, Hayes 1992, s. 110, 175, fig. 55/63; *Kırım*, 10. yy., Sazanov 1998, s. 72, şek. 9/26.
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 345
Lev. No. 29
Tür: Ağız parçası ve kulp
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-14

Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 20 cm. yük. 8.5 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Parçanın dış yüzeyinde ve kulbunda yanık izleri mevcuttur.
Astar: Kırmızı. Dış yüzeyde. Aşınmış.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Hierapolis*, 10. yy., Zaccaria Ruggiu-Cottica 2007, s. 174, fig. 10/a; *Labraunda*, 11-13. yy., Karlsson 2009, s.68, fig. 22b; İstanbul/*Saraçhane*, 10-12. yy., Hayes 1992, s. 55-56, lev. 20/15; *Sparta*, 13. yy. ortası, Sanders 1993, s. 278-279, fig. 13/.63.
Tarihlendirme: 11. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 346
Lev. No. 29
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-15
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 12.6 cm. yük. 4.3 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Dış yüzeyde yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.-12. yy. ortası

Kat. No. 347
Lev. No. 29
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-16
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 14.2 cm. yük. 6 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 348
Lev. No. 29
Tür: Ağız, gövde ve dip parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-17A
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 10 cm. d.ç. 7.8 cm. yük. 12.4 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Hamur içerisinde demir oksit parçacıklar halinde görülmektedir. Parçanın dış yüzeyi tamamen yanmıştır.
Astar: Dış yüzeyde kırmızı astar kalıntıları mevcut.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Hierapolis*, 10. yy., Zaccaria Ruggiu-Cottica 2007, s. 174, fig. 10/a; *Labraunda*, 11-13. yy., Karlsson 2009, s.68, fig. 22b; İstanbul/*Saraçhane*, 10-12. yy., Hayes 1992, s. 55-56, 116, 182, lev. 20/15, fig. 62/15; *Kırım*, 11. yy., Sazanov 1998, s. 77, şek. 15/.31, 33.
Tarihlendirme: 11. yy. ortası-12. yy.

Kat. No. 349
Lev. No. 29
Tür: Tüme yakın
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-17B
Buluntu yeri: Kurudere, Sondaj 02
Buluntu tarihi: 21.08.2007
Ölçüler: a.ç. 8 cm. d.ç. 2.6 cm. yük. 12.5 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Büyük kuvars, küçük kireç katkılı. Kap yüzeyi yoğun olarak yanmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Kat. No. 350
Lev. No. 29
Tür: Tüme yakın
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-17C
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 28.07.2009
Ölçüler: a.ç. 11 cm. d.ç. 8 cm. yük. 13.2 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (gümüş) mikalı. Büyük, seyrek kuvars katkılı. Parçanın dış yüzeyi tamamen yanmıştır.

Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: Bk. Kat. No. 359
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 351
Lev. No. 29
Tür: Tüme yakın
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-17C
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 2009
Ölçüler: a.ç. 11 cm. d.ç. 8.6 cm. yük. 16.6 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Büyük, seyrek kuvars katkılı. Parçanın dış yüzeyinde yanık izleri mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: Bk. Kat. No. 359
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 352
Lev. No. 29
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 25.04.2008
Ölçüler: gen. 14.4 cm. yük. 7.2 cm. g.k. 1.2 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Baskı
Motif: Parçanın disk kısmının üzerinde daire içerisinde dört kollu yıldız motifleri yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 353
Lev. No. 29
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: çap. 12.4 cm. yük. 1.8 cm.
Hamur: Gri-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir. Yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Baskı
Motif: Parçanın disk kısmının üzerinde daire motifleri yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 354
Lev. No. 29
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 11.2 cm. yük. 5.2 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Parçanın üzerinde üç uçlu bir aletle yapılmış üç sıra halinde çizgi motifleri yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 355
Lev. No. 29
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: çap. 15.8 cm. yük. 1.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Baskı
Motif: Parçanın disk kısmının üzerinde daire motifleri yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy. -12. yy. ortası

Kat. No. 356
Lev. No. 29
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-18
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 20.04.2009
Ölçüler: a.ç. 12 cm. yük. 3.7 cm. g.k. 0.5 cm.

Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 357
Lev. No. 29
Tür: Ağız parçası ve kulp
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-19
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj III
Buluntu tarihi: 20.07.2010
Ölçüler: a.ç. 23.4 cm. yük. 8.5 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın-gümüş) mikalı. Kuvars katkılı. Gözenekli.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: İstanbul/*Saraçhane*, 10-12. yy., Hayes 1992, s. 57-58, lev. 20/16; *Sparta*, 12. yy.ın ikinci yarısı, Sanders 1993, s. 277-278, fig 13/60.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 358
Lev. No. 29
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-19
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 2
Buluntu tarihi: 24.08.2010
Ölçüler: a.ç. 19.8 cm. yük. 3.4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Çok yoğun kuvars katkılı.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: Assos, 10-12. yy., Böhlendorf 2012, s. 285, abb. 3/4.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası -13. yy. ortası

Kat. No. 359
Lev. No. 29
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-20
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj III
Buluntu tarihi: 20.07.2010
Ölçüler: a.ç. 20.4 cm. yük. 3.4 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Çok büyük, yoğun kuvars katkılı. Gözenekli.
Astar: Kırmızı. Dış yüzeye akıtma tekniğinde uygulanmıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası -13. yy. ortası

Kat. No. 360
Lev. No. 29
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-21
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj III
Buluntu tarihi: 21.07.2010
Ölçüler: a.ç. 17.8 cm. yük. 4.6 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın-gümüş) mikalı. Kuvars katkılı. Yanık izi mevcuttur.
Astar: İç yüzeyde kırmızı astar kalıntıları mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası -13. yy. ortası

Kat. No. 361
Lev. No. 29
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-22
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj III
Buluntu tarihi: 20.07.2010
Ölçüler: a.ç. 17.6 cm. yük. 3.8 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (gümüş) mikalı. Çok büyük, yoğun kuvars katkılı. Gözenekli.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası -13. yy. ortası

Kat. No. 362
Lev. No. 30
Tür: Ağız parçası

Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-23
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 43
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 16 cm. yük. 2.7 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kabın dış yüzeyinde yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası -13. yy. ortası

Kat. No. 363
Lev. No. 30
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-24
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 24.04.2009
Ölçüler: a.ç. 10 cm. yük. 7.3 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve çok yoğun kuvars katkılı.
Astar: Kırmızı. Parlak. Dış yüzeyde akıtma tekniğinde uygulanmıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Hierapolis*, 10. yy., Zaccaria Ruggiu-Cottica 2007, s. 174, fig. 10/a; *Labraunda*, 11-13. yy., Karlsson 2009, s.68, fig. 22b; İstanbul/*Saraçhane*, 11. yy.ın ilk yarısı, Hayes 1992, s. 121, 187, fig. 67/22; *Limyra*, Orta Bizans, Vroom 2005b, s. 621, fig. 3.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası -13. yy. ortası

Kat. No. 364
Lev. No. 30
Tür: Ağız parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: İ1-25
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 46
Buluntu tarihi: 14.05.2009
Ölçüler: a.ç. 15 cm. yük. 7.5 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Hierapolis*, 10. yy., Zaccaria Ruggiu-Cottica 2007, s. 174, fig. 10/a; *Labraunda*, 11-13. yy., Karlsson 2009, s.68, fig. 22b; İstanbul/*Saraçhane*, 12. yy. başı, Hayes 1992, s. 128, 1893, fig. 73.46/3.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 365
Lev. No. 30
Tür: Tüme yakın
Tip: Maşrapa/Mastrapas
Form: İ1-26
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29
Buluntu tarihi: 04.08.2008
Ölçüler: a.ç. 11.2 cm. d.ç. 8 cm. yük. 8.9 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi oluşmuştur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarında ve dış yüzeyde ince uçlu aletle yapılmış dalgalı çizgiler yer alır.
Benzer Örnek: *Faenza*, 13. yy., Gelichi 1986, s. 374, fig. 26/4.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 366
Lev. No. 30
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj 1
Buluntu tarihi: 26.11.2008
Ölçüler: gen. 12.8 cm. yük. 6.6 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük, seyrek kireç katkılı. Parça tamamen cüruflaşmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Daskyleion*, 13. yy., Doğer 2012b s. 58, tab. 63/298-300; *Samsat*, 12. yy.-13. yy. başı, Redford 1995, s. 75, fig. 9/HH.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 367
Lev. No. 30
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj I

Buluntu tarihi: 17.08.2010
Ölçüler: gen. 12.2 cm. yük. 6.5 cm. g.k. 2 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük, seyrek kireç ve büyük, seyrek kuvars katkılı. Yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Baskı
Motif: Parçanın disk kısmının üzerinde daire motifleri yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 368
Lev. No. 30
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 17.04.2009
Ölçüler: gen. 5.2 cm. yük. 4.3 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Baskı
Motif: Parçanın disk kısmının üzerinde daire motifleri yer alır.
Benzer Örnek: *Samsat*, 12. yy.-13. yy. başı, Redford 1995, s. 75, fig. 9/HH.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 369
Lev. No. 30
Tür: Kapak parçası
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 05.04.2009
Ölçüler: çap. 12.1 cm. yük. 2.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 370
Lev. No. 30
Tür: Kapak
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Su Kanalı
Buluntu tarihi: 11.11.2008
Ölçüler: ç. 14. cm. yük. 4.7 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Çok yoğun (gümüş) mikalı. Büyük, seyrek kuvars ve büyük, seyrek kireç katkılı. Az gözenekli. Alt kısmında yanık izleri mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11-12. yy.

Kat. No. 371
Lev. No. 30
Tür: Kapak
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 24
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: ç. 4.8 cm. yük. 4.7 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı. Kesitte iri taneler halinde kalmış demir oksit parçaları görülmektedir. Parça üzerinde yoğun yanık izleri mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11-12. yy.

Kat. No. 372
Lev. No. 30
Tür: Kapak
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 46
Buluntu tarihi: 14.05.2009
Ölçüler: ç. 22 cm. yük.8 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars parçaları erimiştir.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeye fırça ile uygulanmıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde ağzın hemen üzerine ince, üç uçlu bir aletle dalgalı çizgi motifi yapılmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 373
Lev. No. 30
Tür: Kapak
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 07
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: ç. 20 cm. yük. 4.3 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Koyu gri. Parça tamamen yanmıştır. Çok yoğun (altın) mikalı.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde ağzın hemen üzerinde kalın uçlu bir aletle yapılmış dalgalı çizgi motifi yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 374
Lev. No. 30
Tür: Kapak
Tip: Pişirme Kapları/Khytralar
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 22.02.2008
Ölçüler: ç. 22.2 cm. yük. 5.7 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Çok küçük, seyrek kireç katkılı. Kesitte iri taneler halinde kalmış demir oksit parçaları görülmektedir.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kızartma Tavaları/Tagenionlar (Kat. No. 375-377)

Kat. No. 375
Lev. No. 31
Tür: Ağız ve tutamak parçası
Tip: Kızartma Tavası/Tagenion
Form: Form B2-1
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Batı Sur Duvarı
Buluntu tarihi: 02.12.2010
Ölçüler: gen. 9.5 cm. yük. 9.8 cm.
Hamur: Yoğun yanık izi mevcuttur. Çok yoğun (gümüş) mikalı. Büyük, yoğun kuvars ve küçük, seyrek kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 376
Lev. No. 31
Tür: Ağız ve tutamak parçası
Tip: Kızartma Tavası/Tagenion
Form: Form B2-2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 16.4 cm. yük. 3.3 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Çok yoğun kuvars katkılı. Sap kısmının altında yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: Kap üzerinde kırmızı astar kalıntısı mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 377
Lev. No. 31
Tür: Ağız ve tutamak parçası
Tip: Kızartma Tavası/Tagenion
Form: Form B2-2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 30
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 19.6 cm. yük. 3.8 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun mikalı. Kuvars katkılı. Kap yüzeyi tamamen yanmıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Orta Bizans Dönemi Saklama Kapları/Koureloslar (Kat. No. 378-403)

Kat. No. 378
Lev. No. 31
Tür: Tüme yakın kap
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 10.4 cm. d.ç. 15.6 cm. yük. 39.6 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.

Astar: Ağız kenarında ve kulp üzerinde kırmızı astar kalıntıları mevcut.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Kabın boyun kısmının altından gövdenin ortasına kadar üç bant halinde süslemeler yer alır. Üstteki kuşakta ince uçlu bir aletle diyagonal bir hat oluşturan birbirine paralel kısa çizgiler yapılmıştır. Ortadaki bantta birbirine paralel altı ince çizgiden oluşan dalgalı çizgi motifi görülmektedir. Alttaki bantta da aynı motif uygulanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 379
Lev. No. 31
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-2A
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 16.07.2009
Ölçüler: çap. 28.6 cm. yük. 4.3 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Çok yoğun, küçük demir oksit parçaları görülmektedir. Fırın içerisinde bulunan atık malzemedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 380
Lev. No. 31
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-2B
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 16.07.2009
Ölçüler: çap. 36 cm. yük. 6.3 cm. g.k. 1.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Fırın içerisinde bulunan atık malzemedir. Yüzeyinde fırın içerisinden dökülen yoğun harç görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 381
Lev. No. 31
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-2C
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 16.07.2009
Ölçüler: çap. 38 cm. yük. 4.3 cm. g.k. 1.3 cm.
Hamur: Açık gri. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Fırın içerisinde bulunan atık malzemedir. Çok yoğun, küçük demir oksit parçaları görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 382
Lev. No. 31
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-3
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: çap. 23 cm. yük. 4.2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Cüruflaşma mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 383
Lev. No. 31
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-4
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 16.07.2009
Ölçüler: çap. 17.8 cm. yük. 3 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Koyu kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars erimeye başlamıştır. Küçük demir oksit parçaları görülmektedir. Fırın içerisinde bulunan atık malzemedir. Yüzeyinde fırın içerisinden dökülen yoğun harç görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -

Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 384
Lev. No. 31
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-5
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: çap. 17 cm. yük. 6.2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 385
Lev. No. 31
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-6
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: çap. 31 cm. yük. 7.2 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 386
Lev. No. 31
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-7
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: çap. 30 cm. yük. 6 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 387
Lev. No. 31
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-8
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: çap. 33 cm. yük. 7.6 cm. g.k. 1.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte cüruflaşma mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 388
Lev. No. 31
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-9
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: çap. 38.2 cm. yük. 4.2 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Gri. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Sık dokulu, gözeneksiz.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 389
Lev. No. 31
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-10
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: çap. 31.2 cm. yük. 5.5 cm. g.k. 1.2 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -

Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 390
Lev. No. 31
Tür: Tüm kap
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-11
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: çap. 4.8 cm. d.ç. 6.6 cm. yük. 12.7 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 391
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-12
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: çap. 26.2 cm. yük. 4.6 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Gözenekli.
Astar: Kırmızı. Ağız kenarında ve kuplar üzerinde. Akıtma tekniğinde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 392
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-13
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: çap. 22.4 cm. yük. 5 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 393
Lev. No. 32
Tür: Kapak parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 36 cm. yük. 4.8 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Koyu kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars erimiştir. Fırın içerisnde nulunan atık malzemedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 394
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-14
Buluntu y İ1-7**eri**: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 22.6 cm. yük. 7.2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Koyu kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.-12. yy. ortası

Kat. No. 395
Lev. No. 32
Tür: Tüm
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-15
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç.. 11.4 cm. d.ç. 19.8 cm. yük. 37.2 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme

Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Kabın boyun kısmının biraz altından gövdenin ortasına kadar iki bant halinde dalgalı çizgi motifleri yer alır.
Benzer Örnek:
Tarihlendirme:

Kat. No. 396
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-16
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 13.6 cm. yük. 5.1 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. başı

Kat. No. 397
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-17
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 23 cm. yük. 3.7 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kap kesitinde cüruflaşma görülmektedir.
Astar: Dış yüzeyde kırmızı astar kalıntıları mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. başı

Kat. No. 398
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-18
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 32 cm. yük. 11.5 cm. g.k. 1.1 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Hamur içerisinde küçük demir oksit parçalrı mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 399
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-19
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: çap. 18.2 cm. yük. 3.2 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No. 400
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: İ1-20
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 21.04.2009
Ölçüler: a.ç. 14.6 cm. yük. 4.4 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Ağız kenarında yanık izi görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: İstanbul/*Saraçhane*, 13. yy.ın ilk yarısı, Hayes 1992, s. 148, 210, fig. 90/3.
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No.401
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 29

Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 22.6 cm. yük. 7.2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Gri. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Kat. No.402
Lev. No. 32
Tür: Kapak
Tip: Orta Bizans Dönemi Saklama Kabı/Kourelos
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 03.06.2008
Ölçüler: a.ç. 14.2 cm. yük. 4 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. başı

Tekneler/Lekaneler (Kat. No. 403-410)

Kat. No. 403
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Lekane
Form: İ3-1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 38 cm. yük. 6.2 cm. g.k. 1.4 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte cüruflaşma görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 404
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Lekane
Form: İ3-2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 27
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 36 cm. yük. 4.4 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi-gri. Büyük, yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Hamur içerisinde demir oksit parçacıklar halinde görülmektedir.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarında bir adet dalgalı çizgi görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 405
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Lekane
Form: İ3-3
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 38 cm. yük. 7.3 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kesitte cüruflaşma görülmektedir.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Baskı
Motif: İç yüzeyde ağız kenarında daire içerisinde dört kollu yıldız motifleri aralıklı olarak tüm ağız kenarına uygulanmıştır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 406
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Lekane
Form: İ3-4
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 16.07.2007
Ölçüler: a.ç. 36 cm. yük. 2.5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Koyu gri. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars tamamen erimiştir. Parça tamamen cüruflaşmıştır. Fırın içerisinde bulunmuş atık malzemedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 407
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Lekane

Form: İ3-5
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 37 cm. yük. 10 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi olmuştur. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir.
Astar: Kırmızı. Akıtma tekniğinde uygulanmıştır. Dış yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde sivri üç uçlu bir aletle yapılmış iki adet dalgalı çizgi görülmektedir.
Benzer Örnek: *Phokis*, 12. yy. Armstrong 1989, s. 6, fig. 3/14; *Atina*, 11. yy.ın son çeyreği- 12. yy.başı, Frantz 1938, s. 466, fig. 32/A18.
Tarihlendirme: 11. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 408
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Lekane
Form: İ3-6
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 34.2 cm. yük. 2.7 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kırmızı-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte cüruflaşma görülmektedir.
Astar: Kırmızı. İç yüzeyde ağız kenarında ve tüm dış yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Ağız kenarında bir adet dalgalı çizgi görülmektedir. İçte yüzeyde ağız kenarının altında sivri üç uçlu bir aletle aralıklı olarak dikey çizgiler görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.-12. yy. ortası

Kat. No. 409
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Lekane
Form: İ3-7
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 20.04.2009
Ölçüler: a.ç. 38.6 cm. yük. 4.7 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı.
Astar: Kırmızı. İç ve dış yüzeyde sadece ağız kenarında.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: İç yüzeyde ağız kenarında bir adet dalgalı çizgi görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 410
Lev. No. 32
Tür: Ağız parçası
Tip: Tekne/Lekane
Form: İ3-8
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, A Mekânı
Buluntu tarihi: 16.11.2008
Ölçüler: a.ç. 48 cm. yük. 10 cm. g.k. 1.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Büyük, çok yoğun (gümüş) mikalı. Az gözenekli.
Astar: Kırmızı. İç yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Ağız kenarında bir adet dalgalı çizgi görülmektedir. Dış yüzeyde gövde üzerinde ağız kenarına paralel iki yiv yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Havanlar/Olmoslar (Kat. No. 411-414)

Kat. No. 411
Lev. No. 33
Tür: Ağız parçası ve kulp
Tip: Havan/Olmos
Form: İ4-1
Buluntu yeri: Beybağ
Buluntu tarihi: 10.10.2008
Ölçüler: a.ç. 31.2 cm. yük. 7.1 cm. g.k. 2.2 cm.
Hamur: Gri. Yoğun (altın) mikalı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur Kazıma
Motif: Dış yüzeyde ağız kenarında dalgalı çizgi motifi görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 412
Lev. No. 33
Tür: Ağız parçası ve kulp
Tip: Havan/Olmos
Form: İ4-4
Buluntu yeri: Beybağ
Buluntu tarihi: 10.10.2008
Ölçüler: a.ç. 42 cm. yük. 14 cm. g.k. 2.8 cm.

Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Çok yoğun kireç katkılı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 413
Lev. No. 33
Tür: Ağız parçası
Tip: Havan/Olmos
Form: İ4-3
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, A Mekânı
Buluntu tarihi: 30.07.2009
Ölçüler: a.ç. 26.2 cm. yük. 7.7 cm. g.k. 2.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Dış yüzeyde bir adet zikzak motifi görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 414
Lev. No. 33
Tür: Ağız parçası
Tip: Havan/Olmos
Form: İ4-4
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Künk yolunun üzeri
Buluntu tarihi: 30.06.2010
Ölçüler: a.ç. 52 cm. yük. 14 cm. g.k. 1.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve taşçık katkılı. Gözenekli, yumuşak dokulu.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12-13. yy. ortası

Süzgeç/İthmos (Kat. No. 415)

Kat. No. 415
Lev. No. 33
Tür: Ağız parçası
Tip: Süzgeç/İthmos
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 43
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 13.2 cm. yük. 7.7 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy. ortası-12. yy. ortası

Pithoslar (Kat. No. 416-417)

Kat. No. 416
Lev. No. 33
Tür: Tüm
Tip: Pithos
Form: İ6-1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 47.6 cm. d.ç. 27.8 cm. yük. 68 cm. g.k. 4.4 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve taşçık katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Elde biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 417
Lev. No. 33
Tür: Tüm
Tip: Pithos
Form: İ6-2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 20.2 cm. d.ç. 19 cm. yük. 35.6 cm. g.k. 2.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve taşçık katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Elde biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma.
Motif: Dıı yüzeyde omuz üzerinde yatay yivlerin arasında dalgalı çizgiler görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10. yy.-13. yy. ortası

Şarap Hırsızları (Kat. No.418-421)

Kat. No. 418
Lev. No. 33
Tür: Kulp parçası
Tip: Şarap hırsızı
Form:
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 41
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 7.3 cm. yük. 15.8 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir. Kesitte cüruflaşma görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Hierapolis*, Orta Bizans, Cottica 2005, s. 666, fig. 5/11; *Troia*, Geç Bizans, Hayes 1995, s. 206, fig. 5/67; *Seleukeia Sidēra*, Laflı 2003, lev. 257/d, 215-b.
Tarihlendirme: 11. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 419
Lev. No. 33
Tür: Kulp parçası
Tip: Şarap hırsızı
Form:
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 4.3 cm. yük. 7.3 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 404
Tarihlendirme: 11. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 420
Lev. No. 33
Tür: Kulp parçası
Tip: Şarap hırsızı
Form:
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj 1
Buluntu tarihi: 02.11.2008
Ölçüler: gen. 6.3 cm. yük. 10.6 cm. g.k. 1.2 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın-gümüş) mikalı. Büyük, çok seyrek kireç katkılı. Gözenekli.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 418.
Tarihlendirme: 11. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 421
Lev. No. 33
Tür: Kulp parçası
Tip: Şarap hırsızı
Form:
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 3.8 cm. yük. 7.7 cm. g.k. 1.1 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Hamur içerisinde demir oksit parçalar halinde görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Parçanın dış kısmında üç ince uçlu ince bir aletle yapılmış çizgiler yer alır.
Benzer Örnek: Bkz. Kat. No. 418.
Tarihlendirme: 11. yy.-13. yy. ortası

Magarikonlar (Kat. No.422-463)

Kat. No. 422
Lev. No. 34
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 11.6 cm. yük. 15 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı. Kesitte cüruflaşma mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 423
Lev. No. 34
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 38
Buluntu tarihi: 30.06.2010
Ölçüler: a.ç. 8.6 cm. yük. 16.3 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı.
Astar: Kımrızı. Ağız kenarında. Akıtma tekniğinde.

Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 424
Lev. No. 34
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 1
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 10 cm. yük. 13.6 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Koyu kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı. Kuvars erimiştir. Parça tamamen cüruflaşmıştır. Kesitte renk değişimi (menekçe rengi) görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 425
Lev. No. 34
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 2
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 11.4 cm. yük. 5.4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük, seyrek kireç katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Thessalonika*, 10-11. yy., Dauterman Maguire 1997, s. 180.
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 426
Lev. No. 34
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 3
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 10.6 cm. yük. 4.5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Baskı
Motif: Kulp üzerinde bir adet daire içerisinde sekiz kollu yıldız motifi görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 427
Lev. No. 34
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 4
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 4.6 cm. yük. 11.5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kesitte cüruflaşma mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 428
Lev. No. 34
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 4
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 6 cm. yük. 4.9 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı.
Astar: Kırmızı. Sadece ağız kenarında. Kesitte cüruflaşma görülmektedir.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Kat. No. 429
Lev. No. 34
Tür: Tıpa
Tip: Magarikon
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 3.4 cm. yük. 3.2 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Küçük, seyrek kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -

Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 430
Lev. No. 34
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 5
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 5.4 cm. yük. 5.2 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 431
Lev. No. 34
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 6
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 9.4 cm. yük. 6.2 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Gri. Yoğun (altın) mikalı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 432
Lev. No. 35
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 7
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 25.08.2008
Ölçüler: a.ç. 11.6 cm. yük. 14 cm. g.k. 0.3 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kum katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Baskı
Motif: Kulp üzerinde bir adet daire içerisinde sekiz kollu yıldız motifi görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Kat. No. 433
Lev. No. 35
Tür: Ağız parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 7
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 9.4 cm. yük. 6.9 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Parçada yoğun yanık görülmektedir. Fırın içerisinde çıkan atık malzemedir. Üzerinde fırın içerisinden dökülen yoğun harç tabakası tespit edilmiştir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Kat. No. 434
Lev. No. 35
Tür: Ağız parçası
Tip: Magarikon
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 16.2 cm. uz. 7.9 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. İçerisinde küçük demir oksit parçaları yer almaktadır. Parçada yoğun yanık görülmektedir. Fırın içerisinde çıkan atık malzemedir. Üzerinde fırın içerisinden dökülen yoğun harç tabakası tespit edilmiştir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Kat. No. 435
Lev. No. 35
Tür: Ağız parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 7
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: uz. 6.8 cm. g.k. 0.9 cm.
Hamur: Koyu kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars erimiştir. Parçada yoğun yanık görülmektedir. Fırın içerisinde çıkan atık malzemedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -

Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Kat. No. 436
Lev. No. 35
Tür: Ağız parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 7
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: uz. 4.5 cm. gen. 3.2 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Koyu gri. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kuvars erimiştir. Çok gözenekli. Parça tamamen cüruflaşmıştır. Fırın içerisinde çıkan atık malzemedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Kat. No. 437
Lev. No. 35
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 7
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 12.2 cm. yük. 4.3 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Parça yoğun şekilde yanmıştır. Fırın içerisinde bulunan atık malzemedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: Bk. Kat. No. 426
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 438
Lev. No. 35
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 7
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 13.2 cm. yük. 5.2 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı. Kesitte cüruflaşma görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Kat. No. 439
Lev. No. 35
Tür: Tıpa
Tip: Magarikon
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 16
Buluntu tarihi: 25.08.2008
Ölçüler: ç. 4.6 cm. yük. 2.8 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte siyaha doğru renk değişimi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Kat. No. 440
Lev. No. 35
Tür: Kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: -
Buluntu yeri: Lagina, Bazilika, Sondaj 15, Altar ile Propylon arası
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: gen. 5 cm. yük. 6.6 cm. k. 1.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kum katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Baskı
Motif: Kulbun üst kısmında daire içerisinde sekiz kollu yıldız motifleri yer alır.
Benzer Örnek: İstanbul/*Saraçhane*, 10. yy. sonu-11. yy. başı, Hayes 1992, s. 78, lev. 14/19; *Panaztepe*, 10-12. yy. Mimaroğlu 2010, s. 446, 450, lev. 1; *Novy Svet Batığı*, 13. yy., Collins 2012, s. 316, HC 05 327.
Tarihlendirme: 11. yy. sonu-12. yy. ortası

Kat. No. 441
Lev. No. 35
Tür: Kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 35
Buluntu tarihi: 20.08.2008
Ölçüler: gen. 9.6 cm. yük. 6 cm. g.k. 0.8 cm.

Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Kesitte cüruflaşma görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Baskı
Motif: Kulbun üst kısmında daire içerisinde dört kollu yıldız motifleri yer alır.
Benzer Örnek: *Novy Svet Batığı*, 13. yy., Collins 2012, s. 316, HC 05 285.
Tarihlendirme: 11. yy.-12. yy. ortası

Kat. No. 442
Lev. No. 35
Tür: Ağız parçası ve kulp
Tip: Magarikon
Form: Tip 7
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 38
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 7.8 cm. yük. 16.3 cm. g.k. 0.4 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Kırmızı. Sadece ağız kenarında.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy. sonu-12. yy. başı

Kat. No. 443
Lev. No. 35
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 8
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 9 cm. yük. 3.9 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın-gümüş) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. başı

Kat. No. 444
Lev. No. 35
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 8
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 09
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 10 cm. yük. 3.9 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Düzensiz fırınlama nedeniyle kesitte renk değişimi görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 445
Lev. No. 35
Tür: Gövde parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 8
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 32 cm. yük. 26 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme.
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 446
Lev. No. 35
Tür: Tıpa
Tip: Magarikon
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 4.2 cm. yük. 0.9 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte cüruflaşma görülmektedir.
Astar: Kırmızı. Sadece üst yüzeyde mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme. Kullanım dış kalan bir kaba ait parçanın yontulması ile yapılmıştır. Üzerinde şarabın havalandırılması için ahşap ya da deri parçasının takıldığı bir adet delik mevcuttur.
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 447
Lev. No. 35
Tür: Tıpa
Tip: Magarikon
Form: -

Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 01
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 3.4 cm. yük. 0.6 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Kırmızı. Sadece üst yüzeyde mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme. Kullanım dış kalan bir kaba ait parçanın yontulması ile yapılmıştır. Üzerinde şarabın havalandırılması için ahşap ya da deri parçasının takıldığı bir adet delik mevcuttur.
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 448
Lev. No. 36
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 9
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 2
Buluntu tarihi: 09.07.2009
Ölçüler: a.ç. 9 cm. yük. 11.8 cm. g.k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı.
Astar: Kırmızı. Ağzı kenarında.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Panaztepe*, 10-12. yy. Mimaroğlu 2010, s. 446, 450, lev. 1/3-4.
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 449
Lev. No. 36
Tür: Tıpa
Tip: Magarikon
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Bouleuterion, Mekân 4
Buluntu tarihi: 16.07.2010
Ölçüler: gen. 8.2 cm. yük. 2.2 cm. k. 0.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Küçük, çok yoğun (altın-gümüş) mikalı. Az gözenekli.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 450
Lev. No. 36
Tür: Tıpa
Tip: Magarikon
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Sondaj V
Buluntu tarihi: 06.08.2010
Ölçüler: gen. 6.2 cm. yük. 2.7 cm. k. 0.6 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Az gözenekli.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 451
Lev. No. 36
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 10
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 11.07.2007
Ölçüler: a.ç. 9.8 cm. yük. 4 cm. k. 0.4 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Kesitte demir oksit parçaları görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 452
Lev. No. 36
Tür: Tıpa
Tip: Magarikon
Form: -
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 05
Buluntu tarihi: 31.08.2007
Ölçüler: gen. 6.2 cm. yük. 2.7 cm. k. 0.6 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı**.**
Astar: İç ve dış yüzeyde kırmızı astar kalıntıları mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 453
Lev. No. 36
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon

Form: Tip 11
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 2
Buluntu tarihi: 24.08.2010
Ölçüler: a.ç. 7.8 cm. yük. 11.5 cm. g.k. 0.5 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın-gümüş) mikalı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Panaztepe*, 10-12. yy. Mimaroğlu 2010, s. 446, 450, lev. 1/.3-4.
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 454
Lev. No. 36
Tür: Tüm
Tip: Magarikon
Form: Tip 12
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 2009
Ölçüler: a.ç. 4.7 cm. yük. 27.4 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Pembe-kahverengi. Küçük (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Kırmızı. Dış yüzeyde ağız kenarına ve gövdeye akıtma tekniğinde uygulanmıştır.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: *Gelibolu*, Çaylak Türker 2005, s. 92, çiz. 3.
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 455
Lev. No. 36
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 12
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 1
Buluntu tarihi: 20.08.2010
Ölçüler: a.ç. 4.1 cm. yük. 3.9 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Kahverengi. Kireç ve kuvars katkılı. Az gözenekli. Düzensiz fırınlama nedeniyle kabın kesitinde renk değişimi görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: İstanbul/*Saraçhane*, 12-13. yy., Hayes 1992, s. 73-74, lev. 26.2; *Myra*, 11. yy. sonu-12. yy., Çaylak Türker 2009, s. 100, kat. 189; *Kinet Höyük*, 13. yy., Redford- İkram-Parr-Beach 2001, s. 126, fig. 37/2; *Khersonesos*, 9. yy. başı, Sazanov 1997, s. 93, fig. 3/30.2.
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 456
Lev. No. 36
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 12
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Künk Yolunun kuzeyi
Buluntu tarihi: 30.06.2010
Ölçüler: a.ç. 4.1 cm. yük. 3.9 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Küçük (altın) mikalı. Kireç ve kum katkılı. Gözenekli. Düzensiz fırınlama nedeniyle kabın dış yüzeyi rengi görünmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif:
Benzer Örnek: İstanbul/*Saraçhane*, 12-13. yy., Hayes 1992, s. 73-74, lev. 26.2; *Myra*, 11. yy. sonu-12. yy., Çaylak Türker 2009, s. 98, kat. 179.
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 457
Lev. No. 36
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 12
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 1
Buluntu tarihi: 20.08.2010
Ölçüler: a.ç. 4.1 cm. yük. 3.9 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Pembe. Küçük (altın) mikalı. Kireç katkılı. Gözenekli. Düzensiz fırınlama nedeniyle kabın dış yüzeyi açık kahverengi renk almıştır.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: İstanbul/*Saraçhane*, 12-13. yy., Hayes 1992, s. 73-74, lev. 26.6; *Anaia*, 13. yy. 14. yy. başı, Mimaroğlu 2011, s. 78-81, şek. 8; ; *Myra*, 11. yy. sonu-12. yy., Çaylak Türker 2009, s. 98, kat. 178; Sırbistan/*Ras*, 12-13. yy., Popovic 1989, s.123, fig. 6.1-2; Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi, 11. yy.ın ilk yarısı, Garver 1993, s. 140-143, 148.
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 458
Lev. No. 36
Tür: Tıpa
Tip: Magarikon

Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde
Buluntu tarihi: 31.07.2009
Ölçüler: gen. 4.4 cm. yük. 2 cm. g.k. 1 cm.
Hamur: Kırmızı-sarı. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 459
Lev. No. 36
Tür: Ağız, gövde ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 13
Buluntu yeri: Beybağ, Sondaj 38
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: a.ç. 5.3 cm. yük. 16 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı.
Astar: Ağız, kulp ve gövdede fırça ile sürülmüş kırmızı renkte astar mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 460
Lev. No. 36
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 14
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 16.07.2009
Ölçüler: a.ç. 8 cm. yük. 4.5 cm. g.k. 0.7 cm.
Hamur: Pembe. Yoğun (altın-gümüş) mikalı. Büyük, seyrek kireç katkılı. Gözenekli.
Astar: Dış yüzeyde kırmızı astar kalıntıları mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Hamur kazıma
Motif: Kulbun üst kısmında bir haç motifi yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 461
Lev. No. 36
Tür: Tıpa
Tip: Magarikon
Form: -
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde'nin güneyi
Buluntu tarihi: 24.07.2009
Ölçüler: ç. 5.6 cm. yük. 2.2 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Çok büyük, yoğun (altın-gümüş) mikalı.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 462 (890)
Lev. No. 36
Tür: Ağız parçası ve kulp
Tip: Magarikon
Form: Tip 15
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, A Yapısı
Buluntu tarihi: 29.07.2009
Ölçüler: a.ç. 5 cm. yük. 11 cm. g.k. 0.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Küçük, yoğun (altın) mikalı. Küçük, seyrek kireç katkılı. Az gözenekli.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Kat. No. 463
Lev. No. 36
Tür: Ağız ve kulp parçası
Tip: Magarikon
Form: Tip 16
Buluntu yeri: Stratonikeia, Kuzey Cadde, Mekân 5
Buluntu tarihi: 04.08.2009
Ölçüler: a.ç. 6 cm. yük. 6.6 cm. g.k. 1.2 cm.
Hamur: Kahverengi. Çok yoğun (altın) mikalı. Büyük, seyrek kuvars katkılı. Az gözenekli.
Astar: Dış yüzeyde kırmızı astar kalıntıları mevcuttur.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy.-13. yy. ortası

Şamdanlar/Manoulia (Kat. No.464)

Kat. No. 464
Lev. No. 37 ve 38
Tür: Tüm
Tip: Manoulia
Form: -
Buluntu yeri: Kurudere, Sondaj 02
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: a.ç. 4 cm. k.ç. 11.4 cm. yük. 5.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Kırmızı. Ağız-kulp ve kaide üzerinde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 13. yy. ortası

Fırınlama Gereçleri (Kat. No. 465-479)

Kat. No. 465
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 07BBS04
Buluntu tarihi: 20.08.2007
Ölçüler: ç. 13.6 cm. yük. 4.2 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Kesitte curüflaşma mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Kazıma
Motif: Parça üzerinde H ve M harfleri görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 466
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 07BBS04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: ç. 17.2 cm. yük. 4.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Kesitte curüflaşma mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Kazıma
Motif: Parça üzerinde θ harfi görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 467
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 07BBS04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: ç. 13.6 cm. yük. 4.2 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Kesitte curüflaşma mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Kazıma
Motif: Parça üzerinde €, O ve N harfleri görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 468
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 07BBS04
Buluntu tarihi: 03.11.2007
Ölçüler: ç. 17 cm. yük. 2.4 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Kazıma
Motif: Parça üzerinde stilize kuş figürü görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 469
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 07BBS04
Buluntu tarihi: 20.08.2007
Ölçüler: ç. 17.6 cm. yük. 2.8 cm.
Hamur: Kırmızı. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Kazıma
Motif: Parça üzerinde □ ve O harfleri görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 470
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 07BBS04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: ç. 20.6 cm. yük. 3.1 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Kesitte curüflaşma mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Kazıma
Motif: Parça üzerinde □, H ve O harfleri görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 471
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 07BBS04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: ç. 20.6 cm. yük. 3.1 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars katkılı. Kesitte curüflaşma mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Kazıma
Motif: Parça üzerinde iki satır yazıtın bir kısmı görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 472
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 08BBS31
Buluntu tarihi: 03.09.2008
Ölçüler: ç. 21 cm. yük. 3.6 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Kazıma
Motif: Parça üzerinde iki satırlık yazıtın bir kısmı görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 473
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 08BBS43
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: ç. 18.6 cm. yük. 2.4 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç ve kuvars katkılı. Yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Kazıma
Motif: Parça üzerinde Э harfi ile haç motifi görülmektedir. Motiflerin çevresinde iki sıra halinde küçük çizgiler yer alır.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 11. yy.

Kat. No. 474
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 08BBS29
Buluntu tarihi: 23.07.2008
Ölçüler: ç. 14.6 cm. yük. 3.3 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kuvars ve kireç katkılı. Kesitte curüflaşma mevcuttur. Kesitte demir oksit parçacıkları görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Kazıma
Motif: Parça üzerinde stilize kuş figürü görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. sonu-13. yy. ortası

Kat. No. 475
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 08BBS23
Buluntu tarihi: 2008
Ölçüler: ç. 16.4 cm. yük. 3.3 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte curüflaşma mevcuttur. Kesitte demir oksit parçacıkları görülmektedir.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: Kazıma

Motif: Parça üzerinde €, O ve N harfleri görülmektedir.
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 476
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 07BBS01
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: gen. 9.4 cm. yük. 4.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Kesitte curüflaşma mevcuttur.
Astar: Kırmızı.
Yapım tekniği: Elde biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 477
Lev. No. 37
Tür: Raf desteği
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 07BBS01
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: yük. 10.9 cm. gen. 7.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı. Yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Elde biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 12. yy. ortası-13. yy. ortası

Kat. No. 478
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 07BBS04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: yük. 10.9 cm. gen. 7.8 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kesitte curüflaşma ve dış yüzeyde yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 479
Lev. No. 37
Tür: Mesnet
Tip: -
Form: -
Buluntu yeri: 07BBS04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: yük. 6.1 cm. gen. 7.5 cm.
Hamur: Kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Dış yüzeyde yoğun yanık izi mevcuttur.
Astar: -
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Kat. No. 480
Lev. No. 38
Tür: Tüm
Tip: Magarikon
Form: -
Buluntu yeri: 07BBS04
Buluntu tarihi: 2007
Ölçüler: yük. 10.9 cm. gen. 7.8 cm.
Hamur: Açık kahverengi. Yoğun (altın) mikalı. Kireç katkılı.
Astar: Kırmızı. Tüm yüzeyde.
Yapım tekniği: Çarkta biçimlendirme
Süsleme tekniği: -
Motif: -
Benzer Örnek: -
Tarihlendirme: 10-11. yy.

Ek 5. Levhalar

Levhalar Listesi

sayfa

Levha 1. Afrika ve Foça Kırmızı Astarlı Seramikleri 386

Levha 2. Foça Kırmızı Astarlı Seramikleri ve Yerel Astarlı Seramikler 387

Levha 3. Yerel Astarlı Seramikler 388

Levha 4. Erken Bizans Dönemi pişirme kapları/chytraları 389

Levha 5. Erken Bizans Dönemi saklama kapları/cadusları ve tekneleri/alveusları 390

Levha 6. Erken Bizans Dönemi ticari kapları (kouphon, unguentarium, ampulla) 391

Levha 7. Erken Bizans Dönemi kandilleri/lychnusları 392

Levha 8. Konstantinopolis Beyaz Hamurlu Seramikleri ve Kalın Kazıma Seramikler… 393

Levha 9. Kalın Kazıma Seramikler 394

Levha 10. Kalın Kazıma Seramikler 395

Levha 11. Kalın Kazıma Seramikler ve İnce Kazıma Seramikler 396

Levha 12. İnce Kazıma Seramikler 397

Levha 13. İnce ve Kalın Kazıma Seramikler 398

Levha 14. Kalın Kazıma ve Geniş Kazıma Seramikler 399

Levha 15. Zeuxippus Seramikleri ve Tek Renk Sırlı Seramikler 400

Levha 16. Tek Renk Sırlı Seramikler 401

Levha 17. Tek Renk Sırlı Seramikler 402

Levha 18. Tek Renk Sırlı Seramikler ve Yeşil Lekeli Seramikler 403

Levha 19. Yeşil Lekeli Seramikler ile Yeşil ve Kahverengi Lekeli Seramikler ... 404

Levha 20. Mangan Lekeli Seramikler 405

Levha 21. Akıtma Dekorlu Ege Seramiği, Kahverengi Boyalı Seramik, Yeşil ve Kahverengi Boyalı Seramikler 406

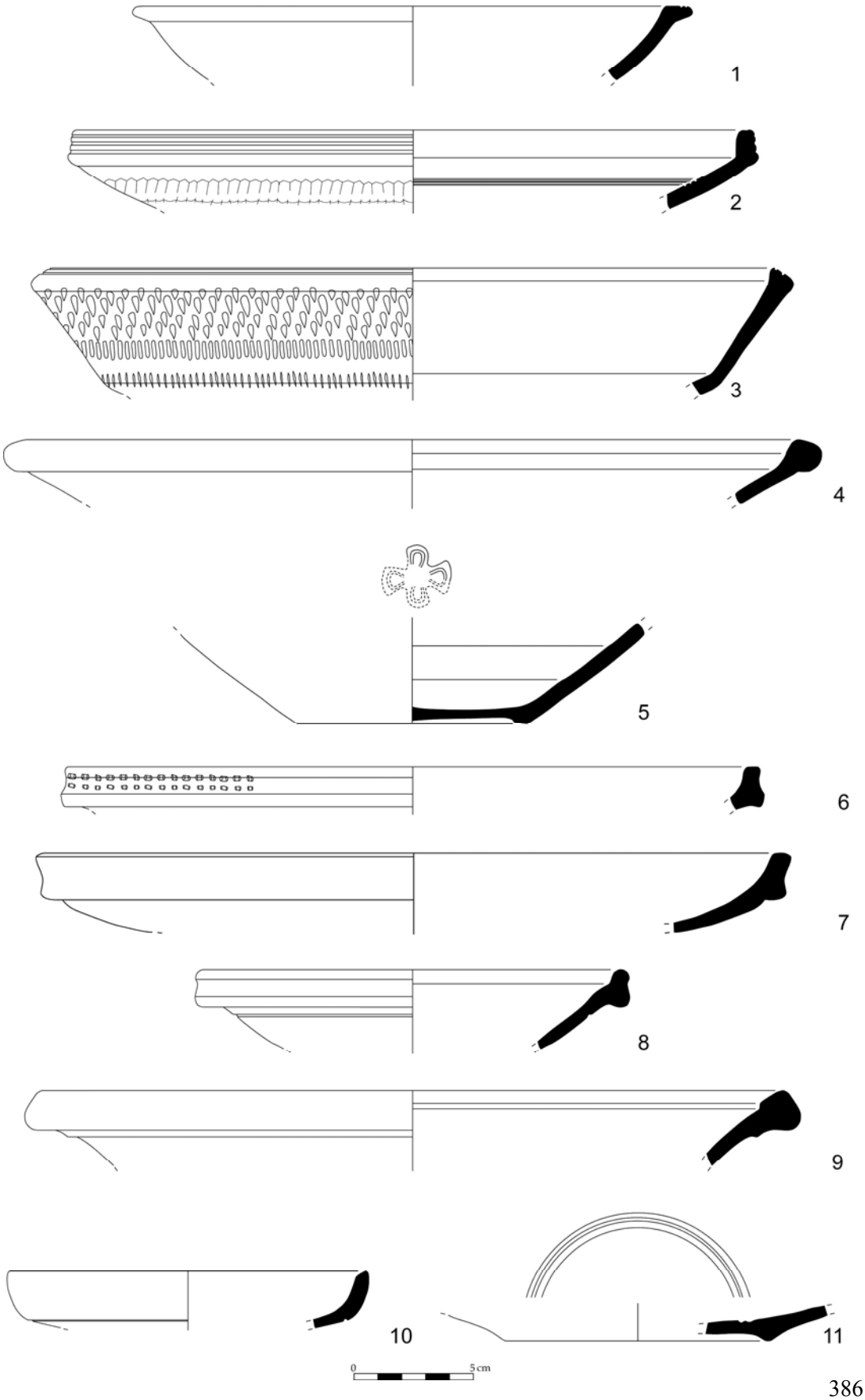
Levha 22. Astar Bezemeli Sırlı Seramikler 407

Levha 23. Astar Bezemeli Sırlı Seramikler ve maltızlar/saltsarionlar 408

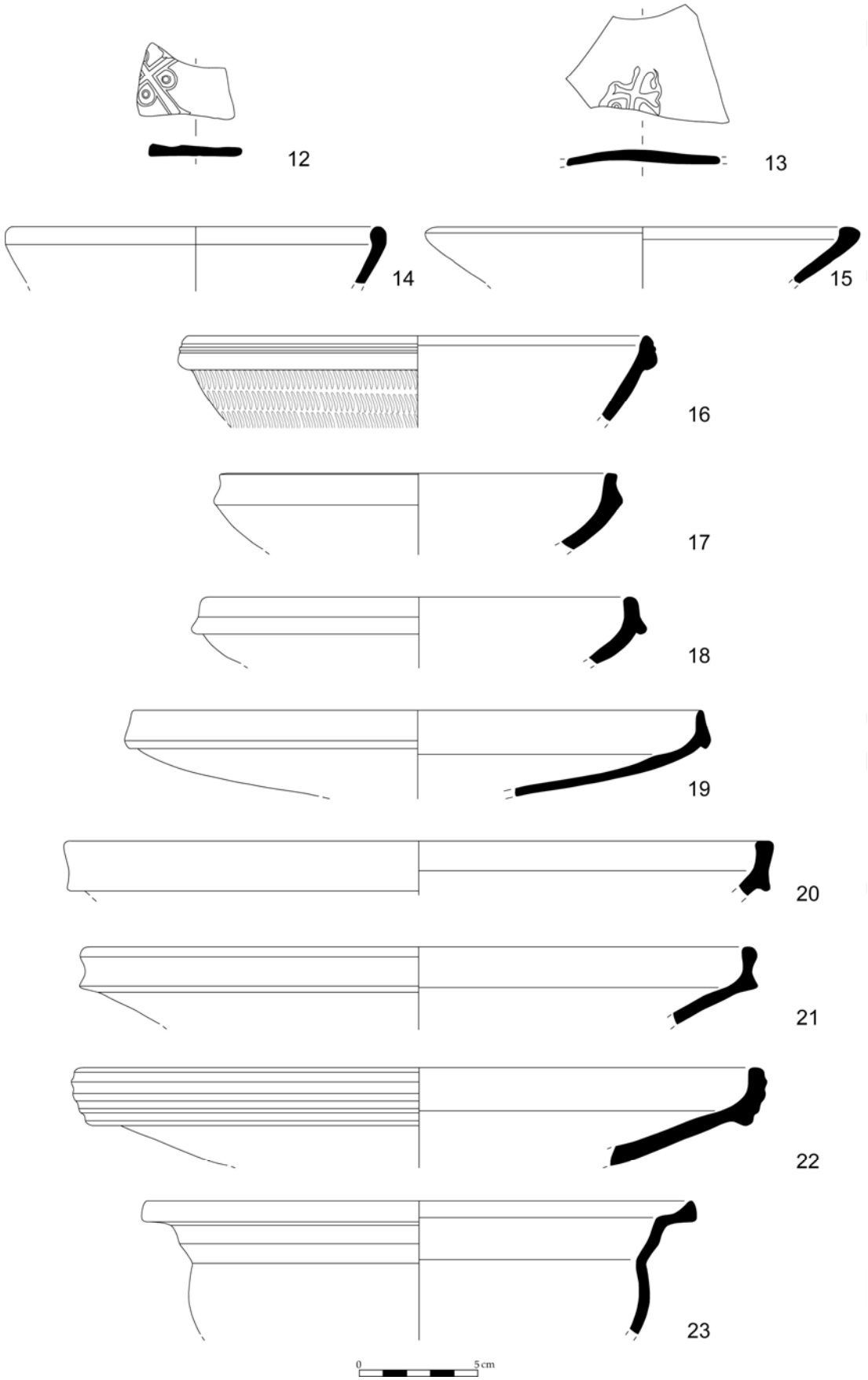
Levha 24. Orta Bizans Dönemi sırsız servis kapları 409

Levha 25. Orta Bizans Dönemi sırsız servis kapları..... 410
Levha 26. Orta Bizans Dönemi sırsız servis kapları..... 411
Levha 27. Orta Bizans Dönemi pişirme kapları/khytraları..... 412
Levha 28. Orta Bizans Dönemi pişirme kapları/khytraları..... 413
Levha 29. Orta Bizans Dönemi pişirme kapları/khytraları..... 414
Levha 30. Orta Bizans Dönemi pişirme kapları/khytraları..... 415
Levha 31. Orta Bizans Dönemi kızartma tavaları/teganionları ve saklama kapları/kourelosları 416
Levha 32. Orta Bizans Dönemi saklama kapları/kourelosları ve tekneleri/lekaneleri 417
Levha 33. Orta Bizans Dönemi havanları/olmosları, pithosları, süzgeç/ ithmos ve şarap hırsızları…….418
Levha 34. Orta Bizans Dönemi magarikonları..... 419
Levha 35. Orta Bizans Dönemi magarikonları..... 420
Levha 36. Orta Bizans Dönemi magarikonları..... 421
Levha 37. Şamdan/Manoulia ve Beybağ'da bulunan fırınlama gereçleri..... 422
Levha 38. Kat. No. 2, 12, 13, 16, 23, 73, 464 ve 480 fotoğrafları..... 423
Levha 39. Kat. No. 188, 189, 190, 192 ve 219 fotoğrafları..... 424

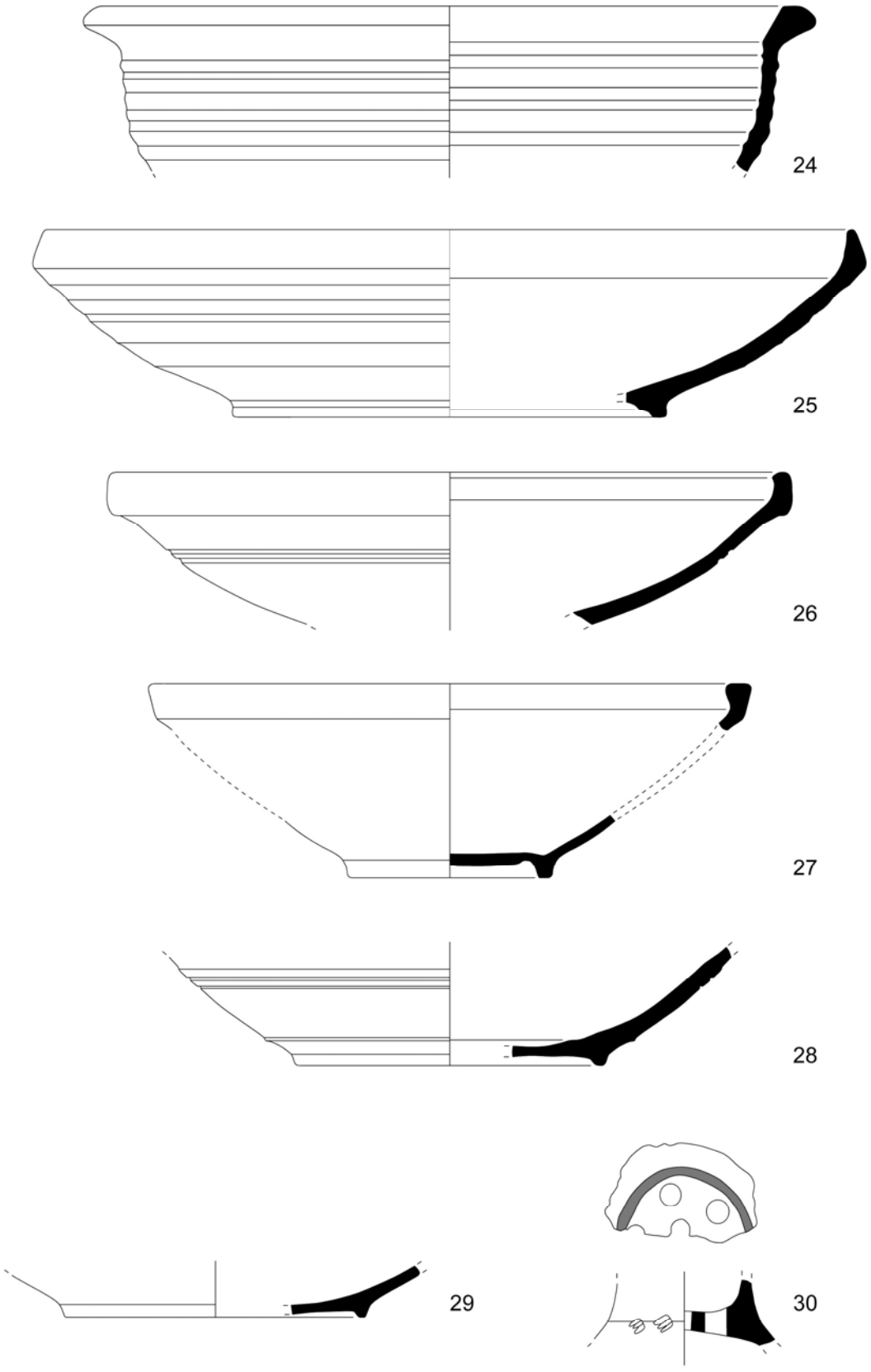
LEVHA 1



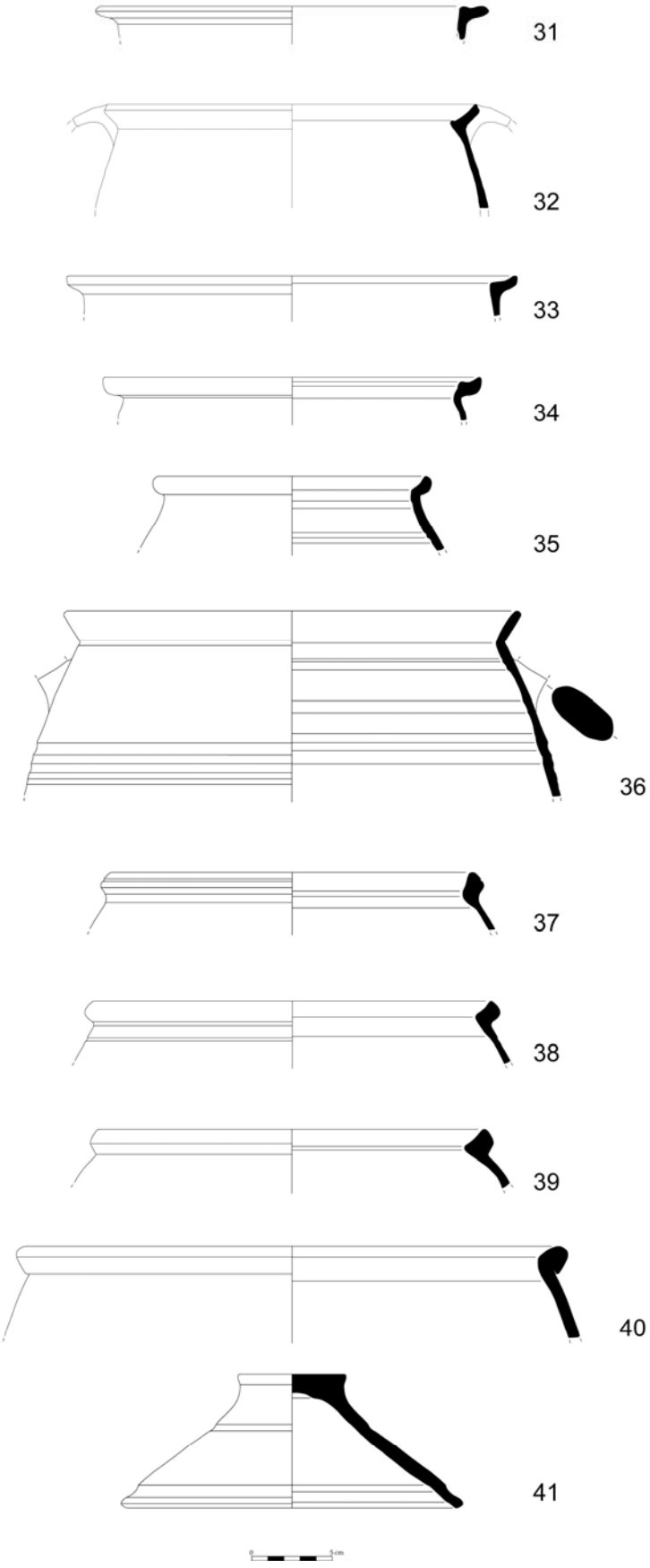
LEVHA 2



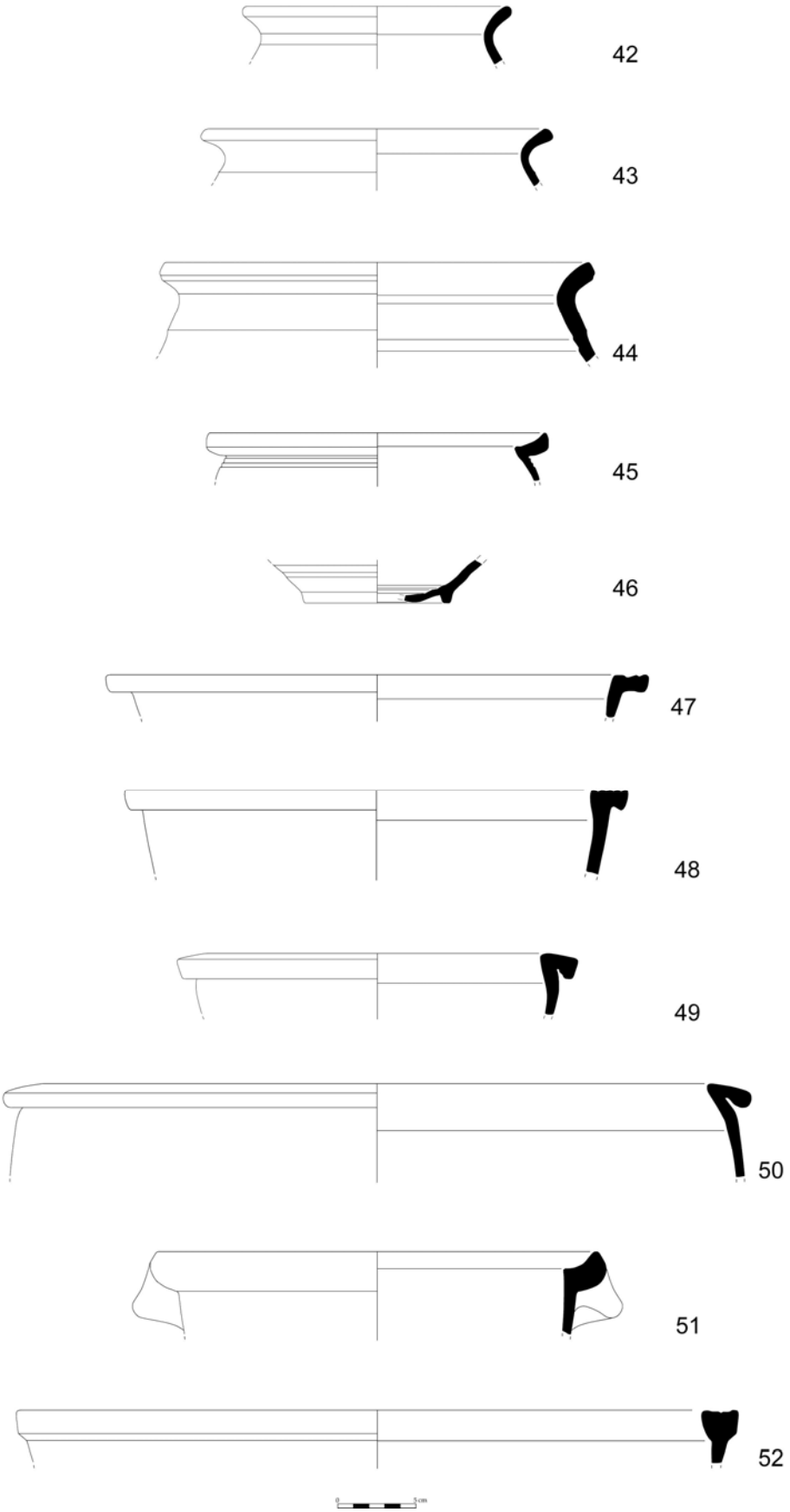
LEVHA 3

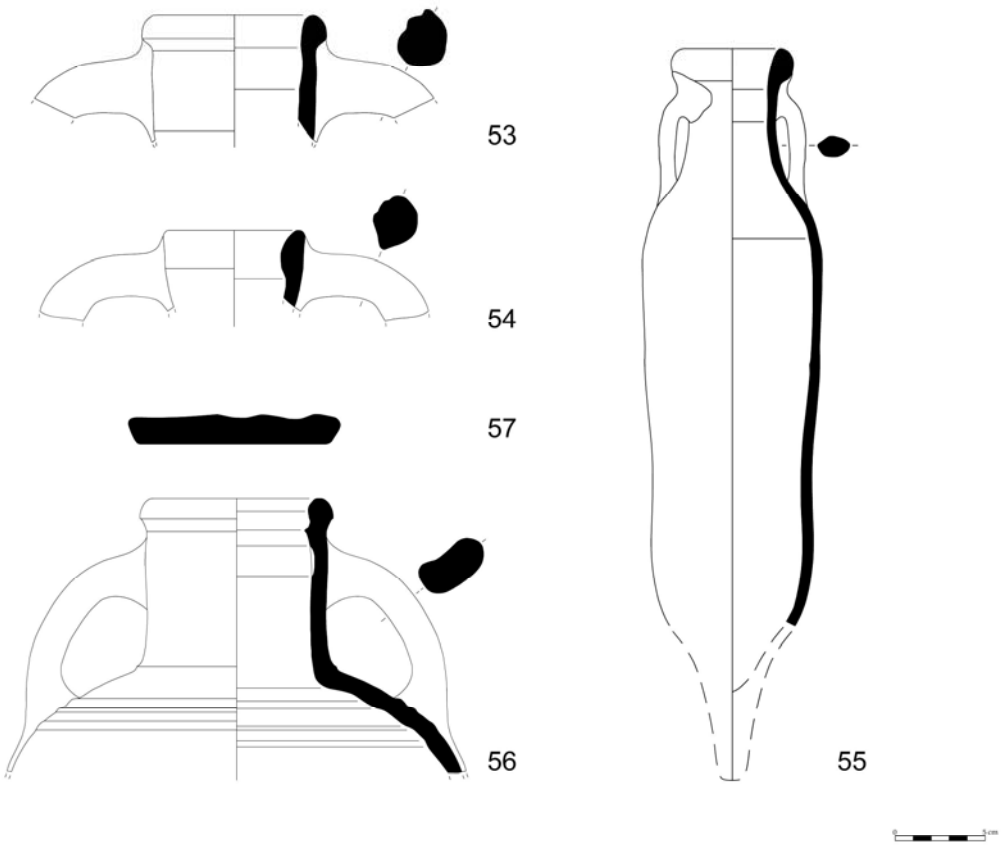


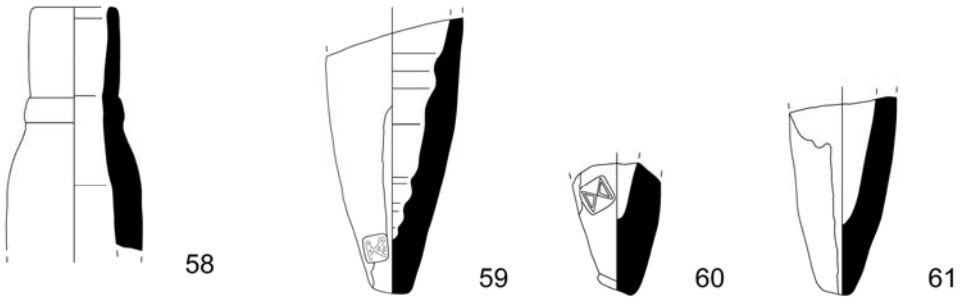
LEVHA 4

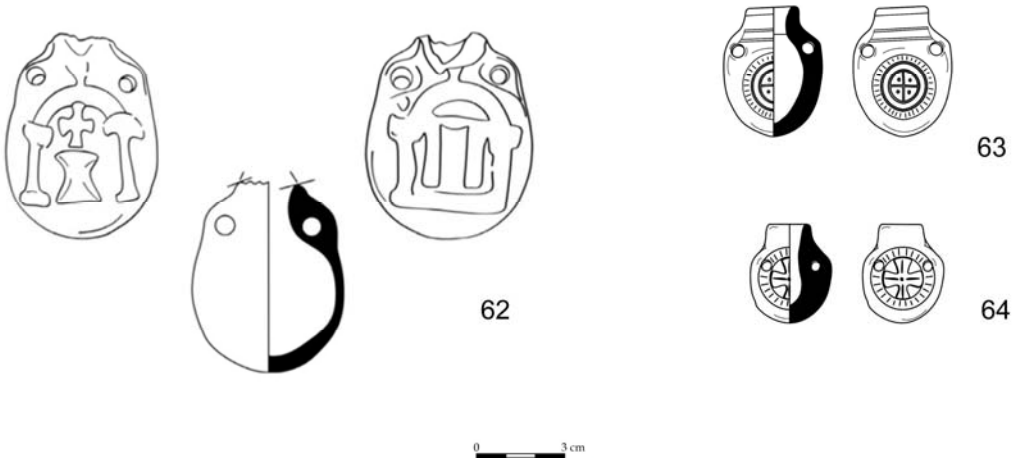


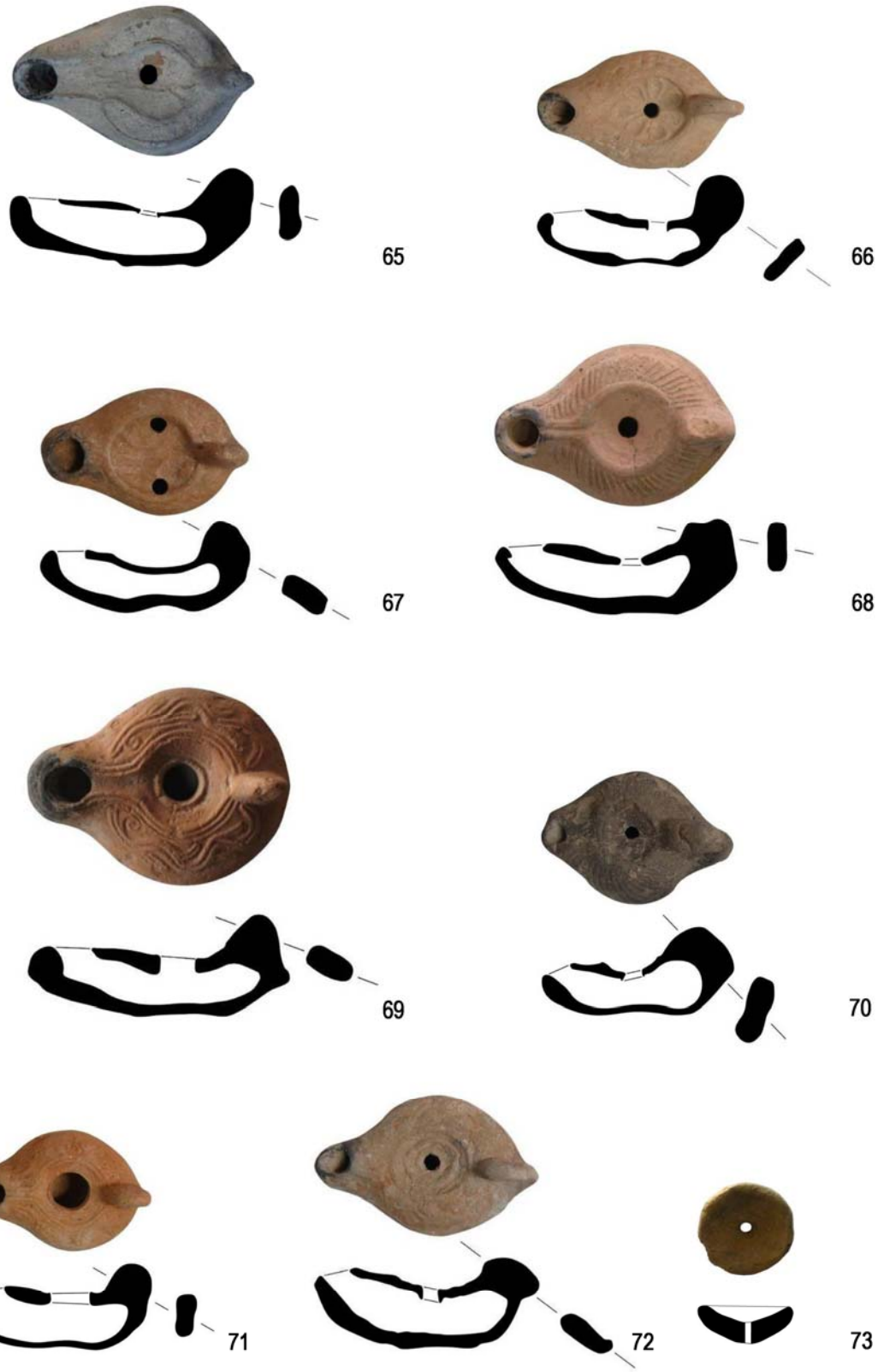
LEVHA 5



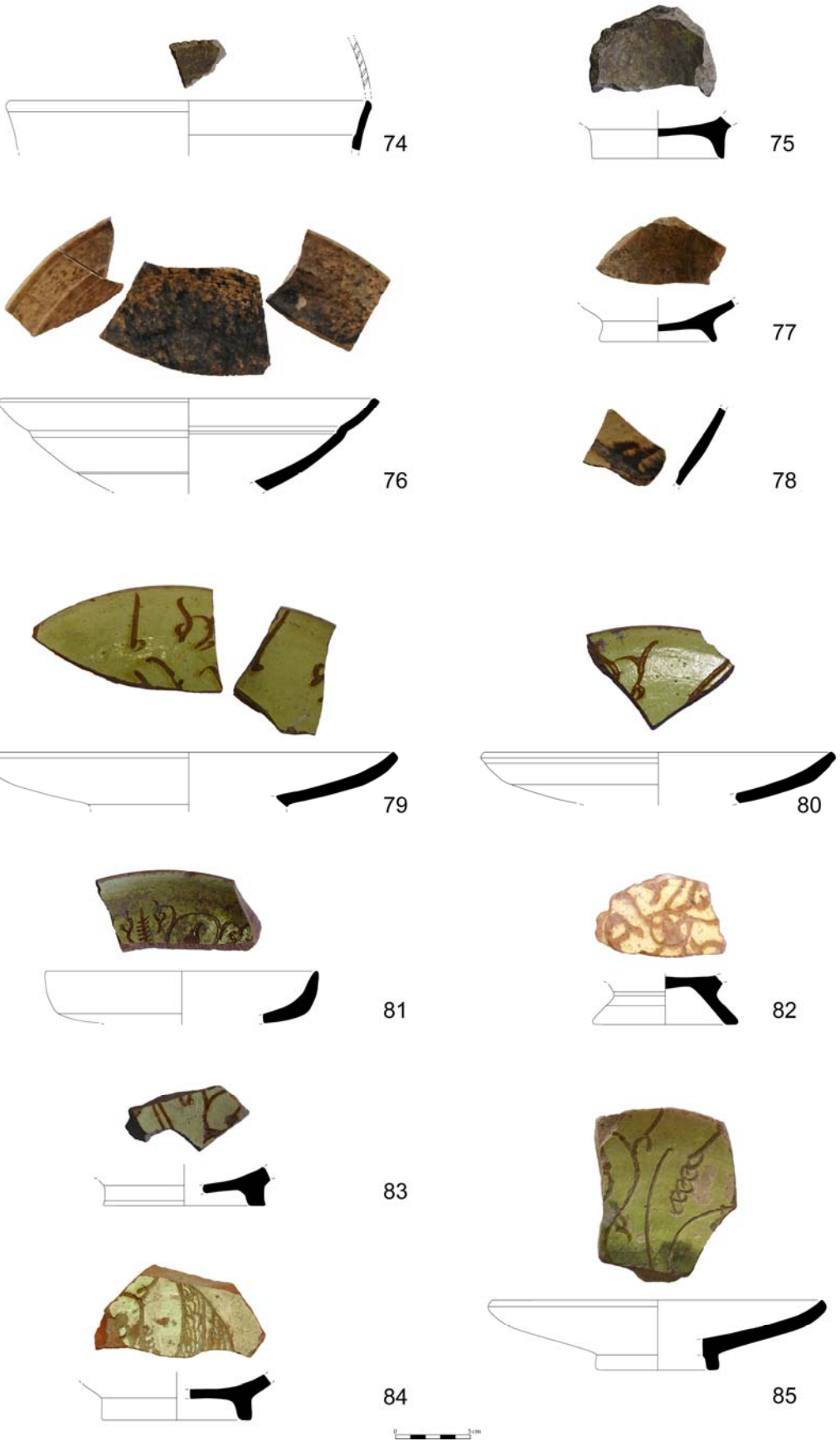

53
54
57
56
55


58
59
60
61

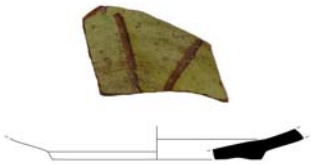

62
63
64
0
3 cm


65
66
67
68
69
70
71
72
73
0 1 2 3 cm

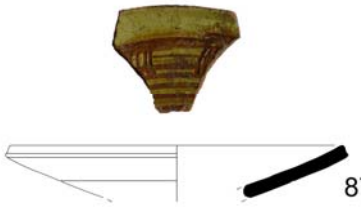
LEVHA 8



LEVHA 9



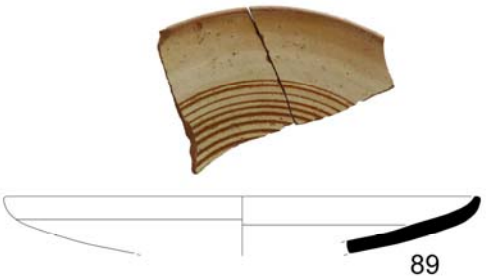
86



87



88



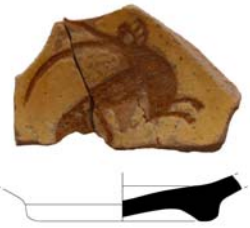
89



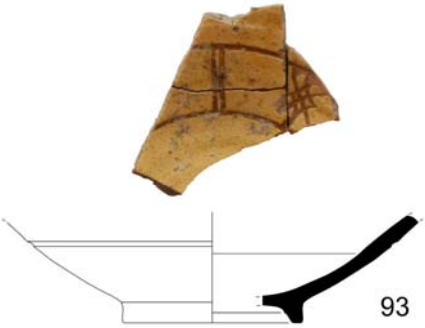
90



91



92



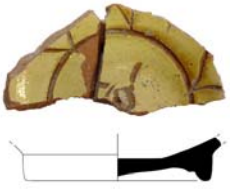
93



94

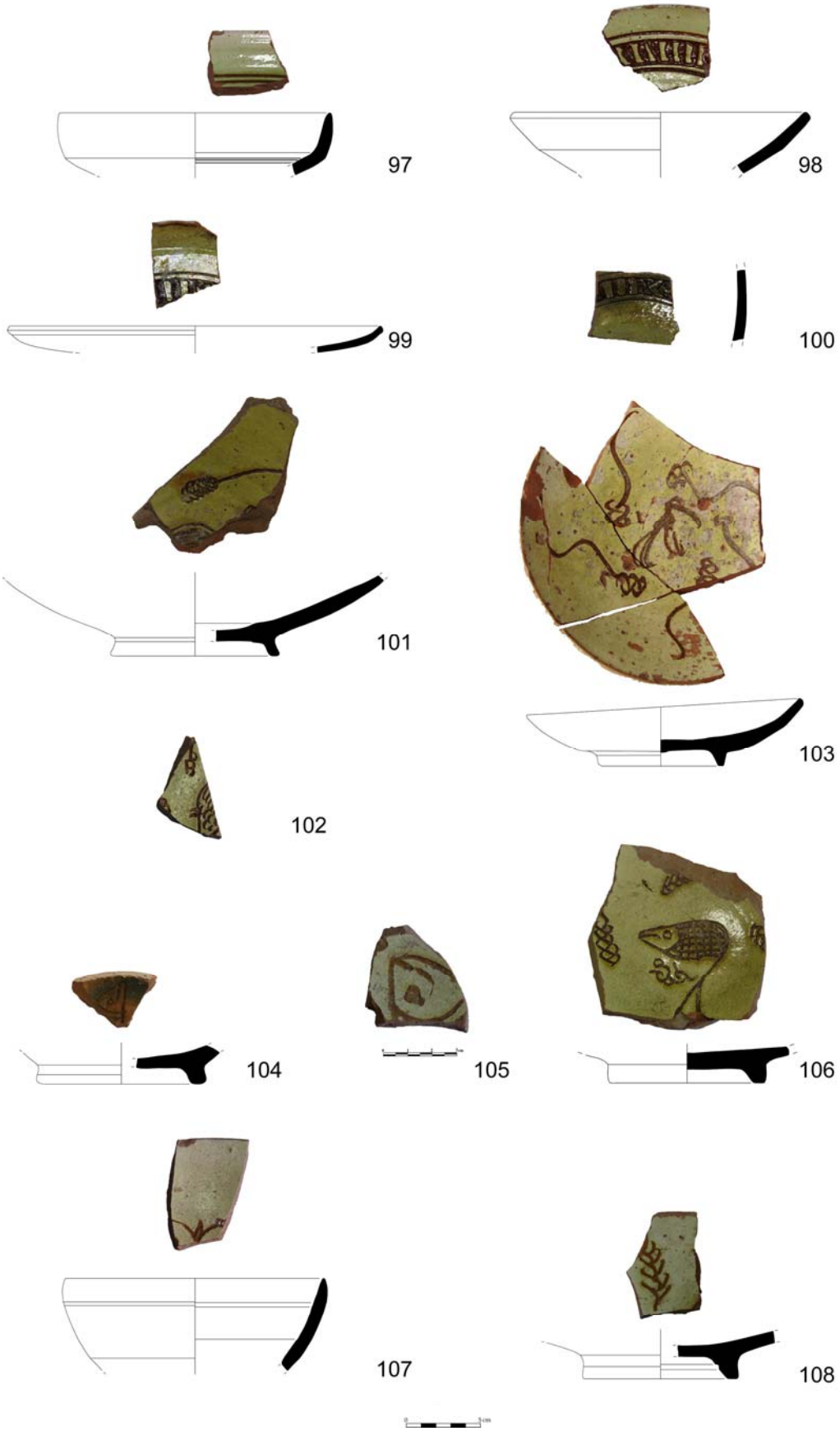


95

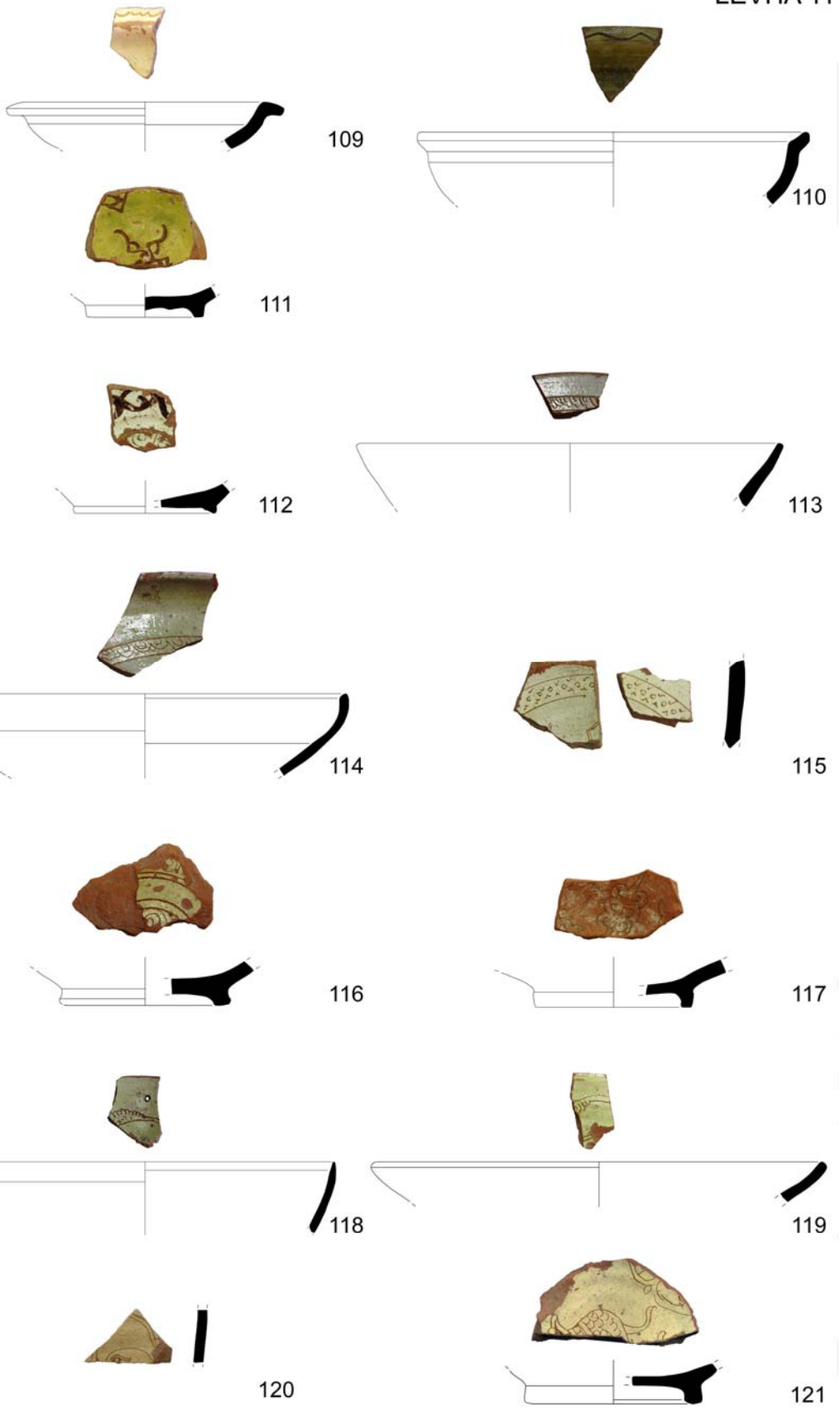


96

LEVHA 10



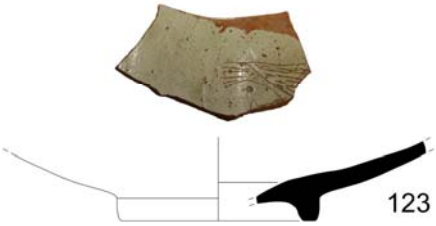
LEVHA 11



LEVHA 12



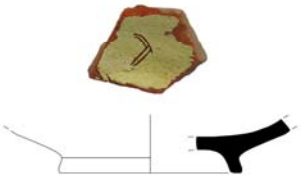
122



123



124



125



126



127



128



130

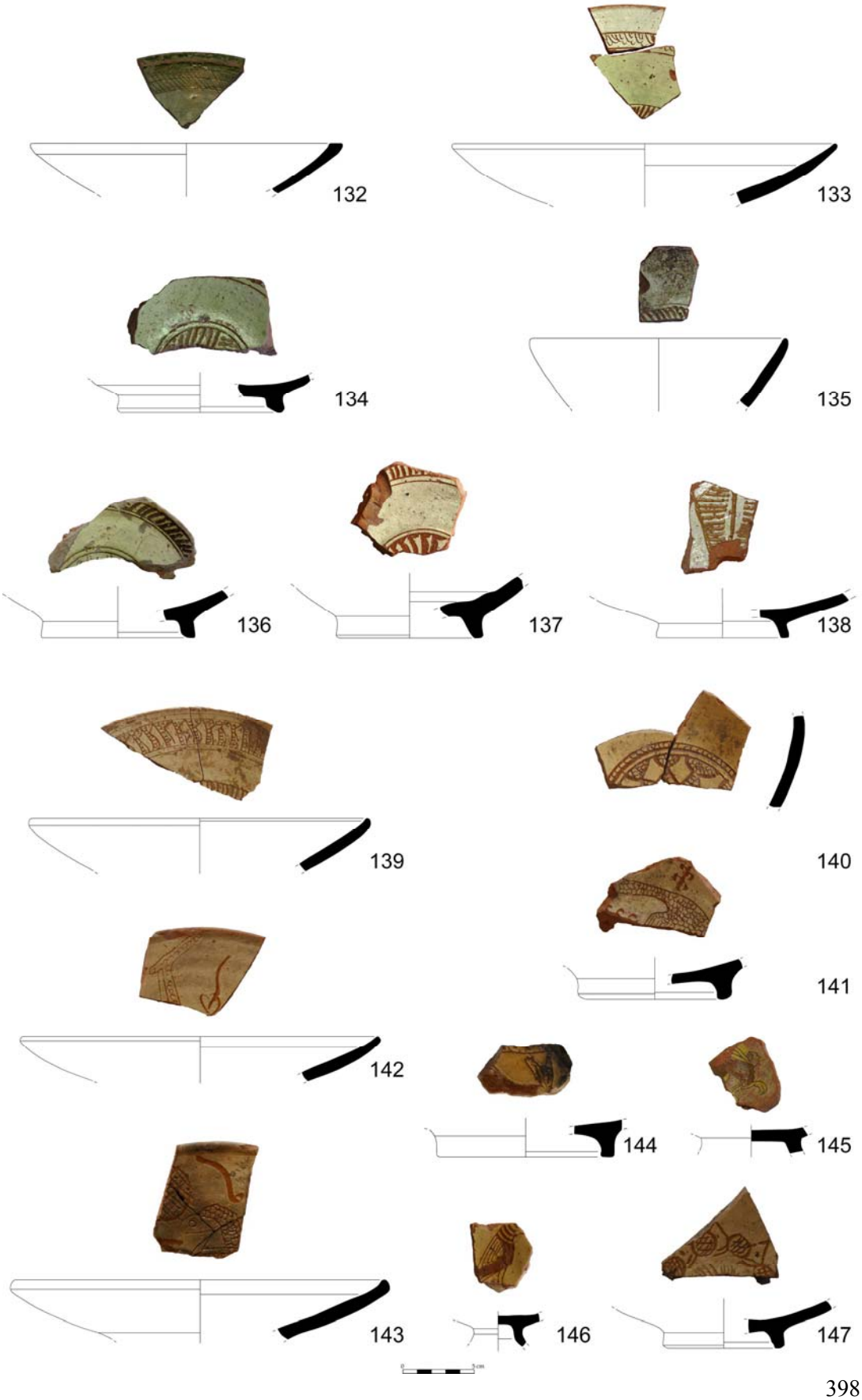


129

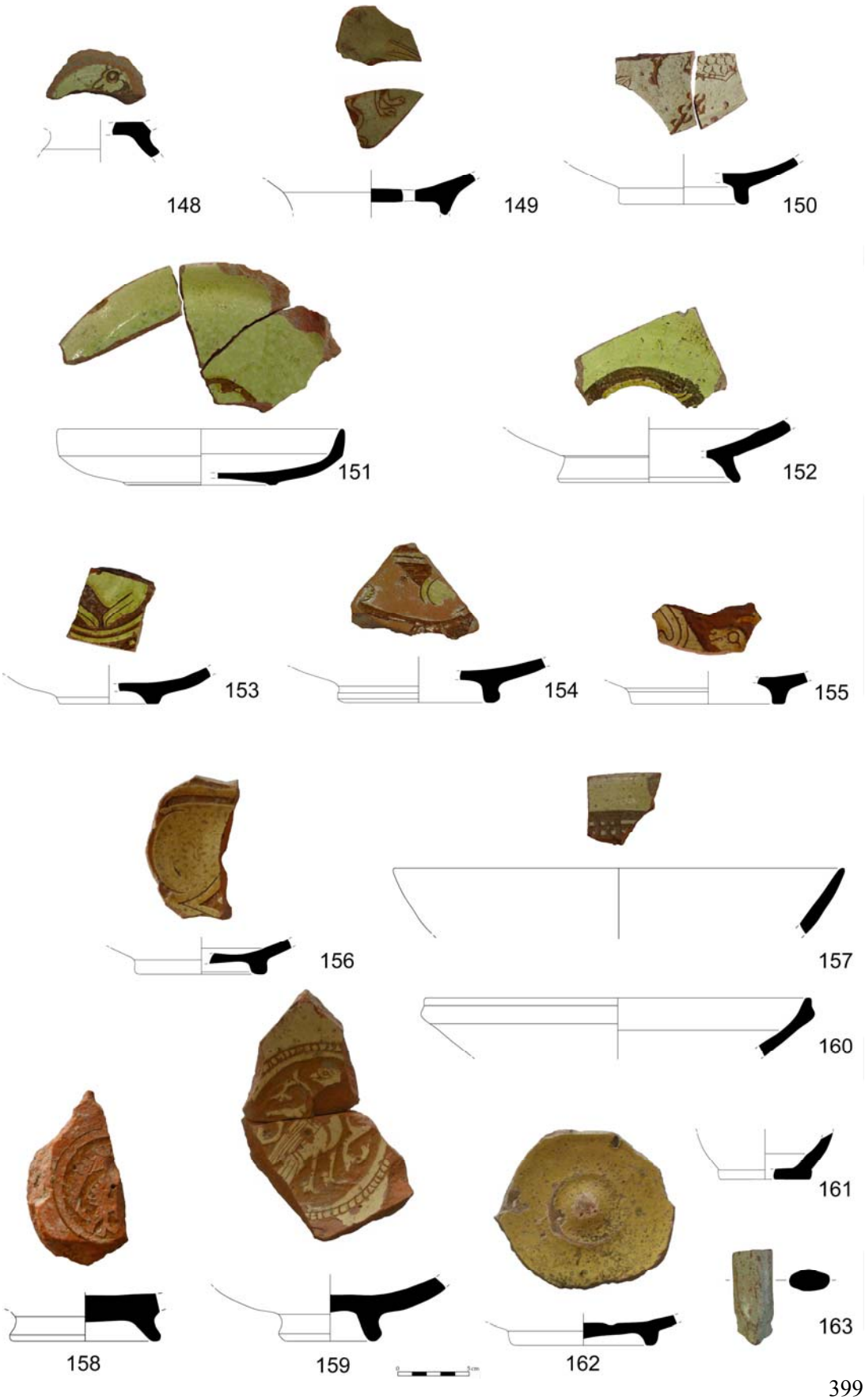


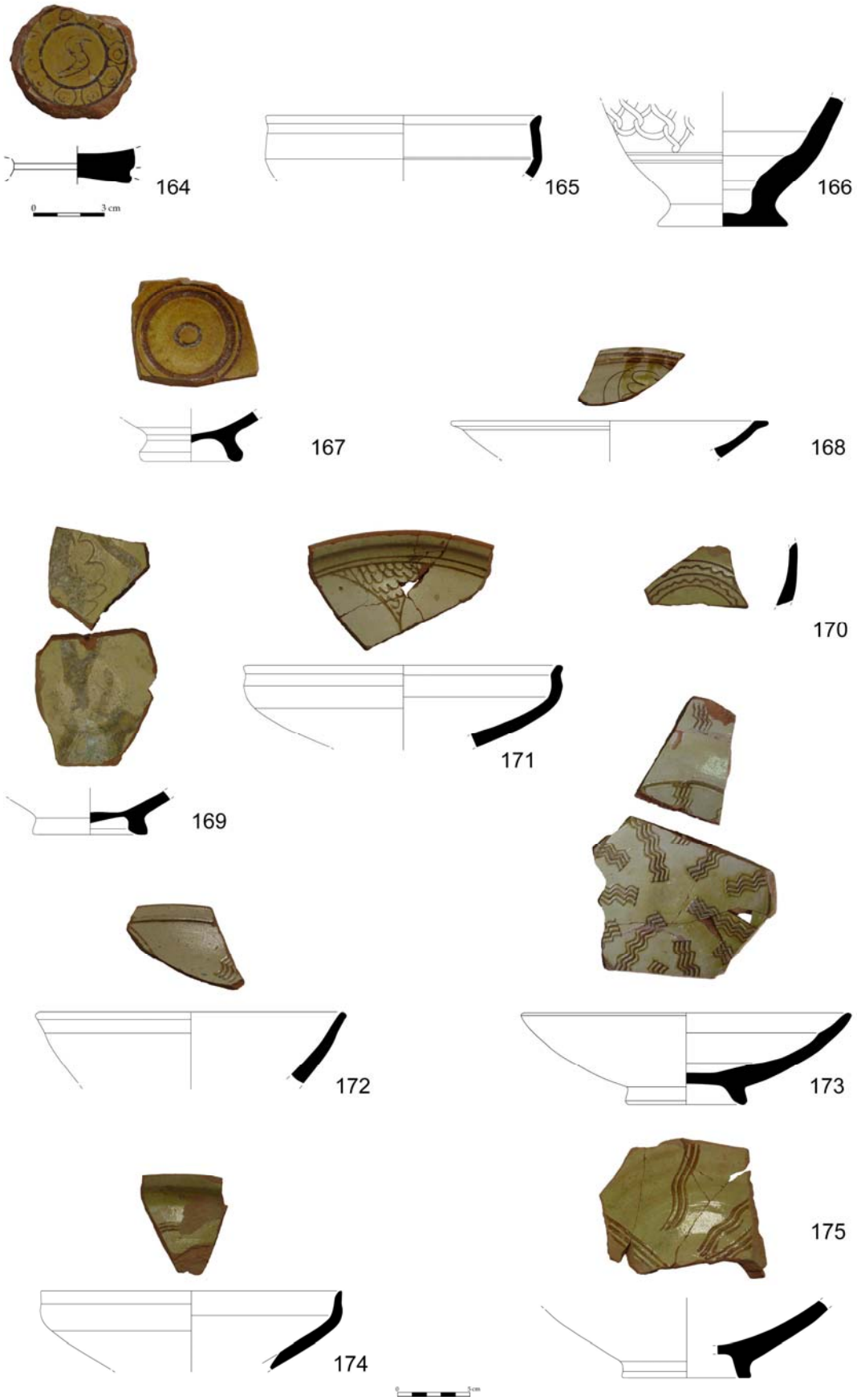
131

LEVHA 13

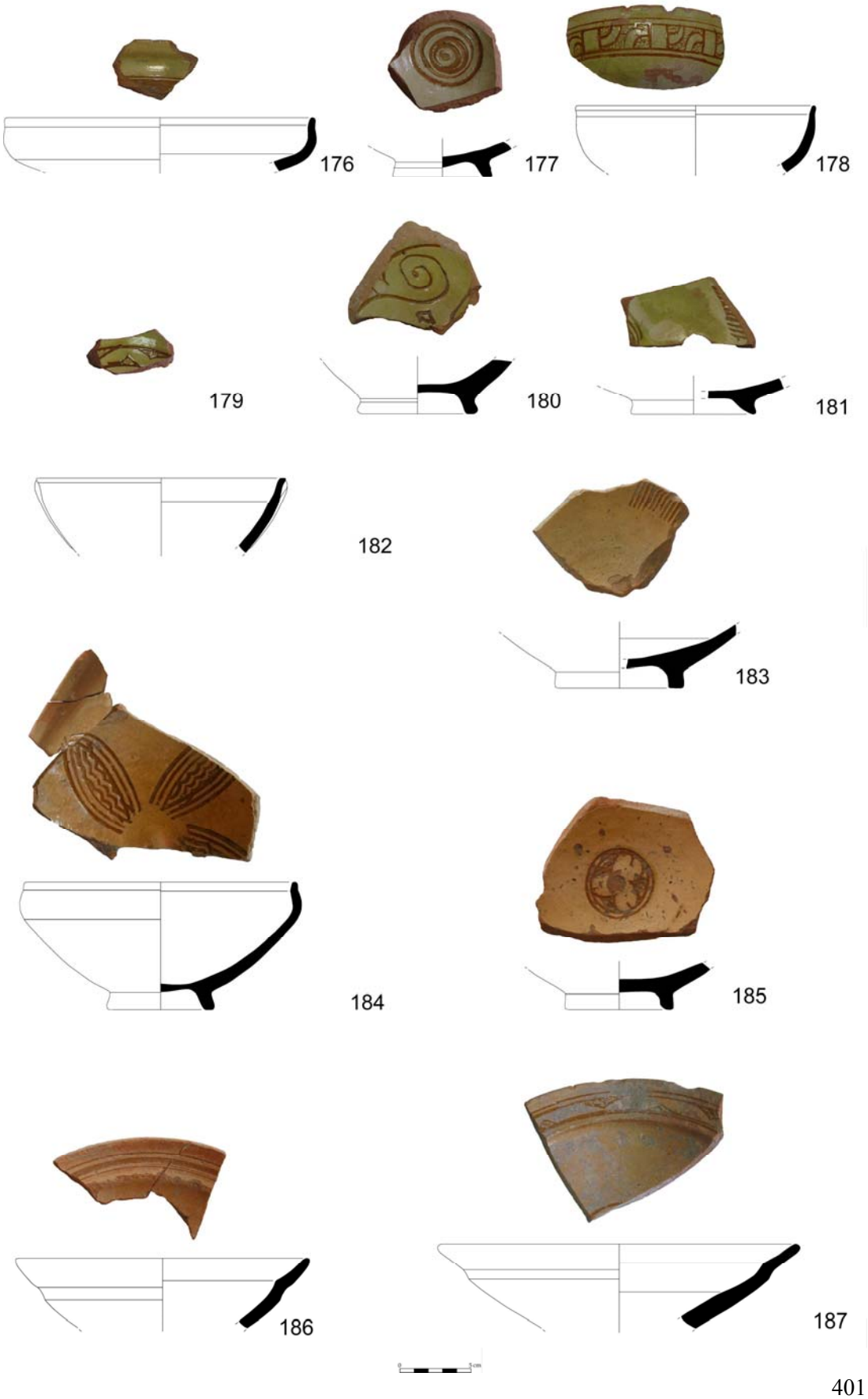


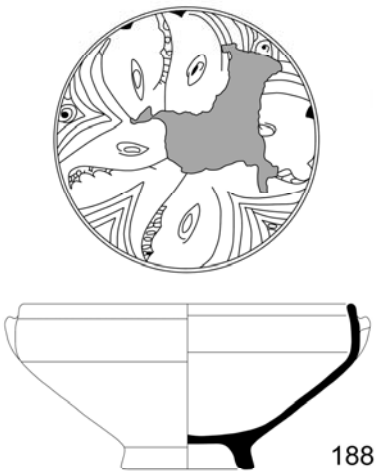
LEVHA 14



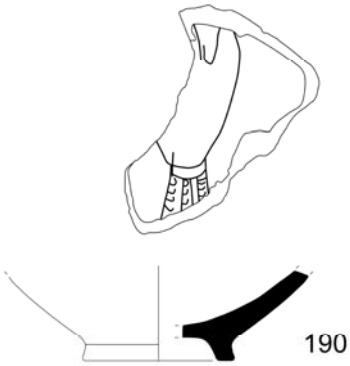

164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175

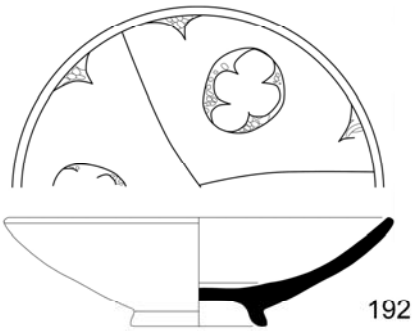
LEVHA 16

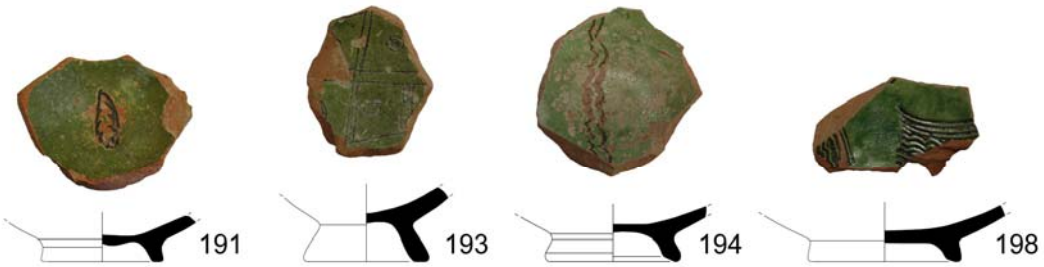


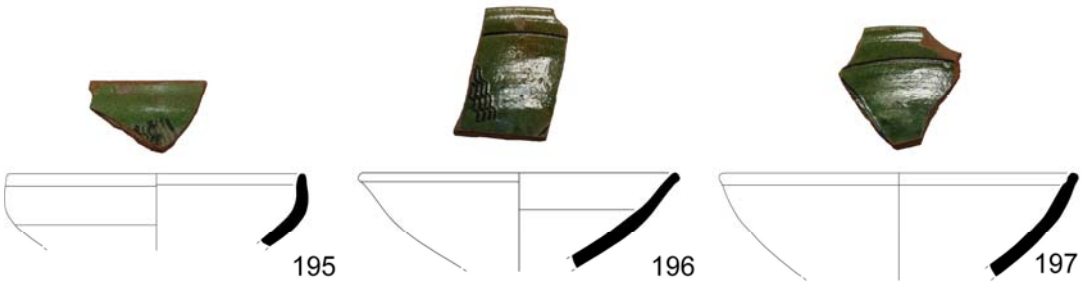

188

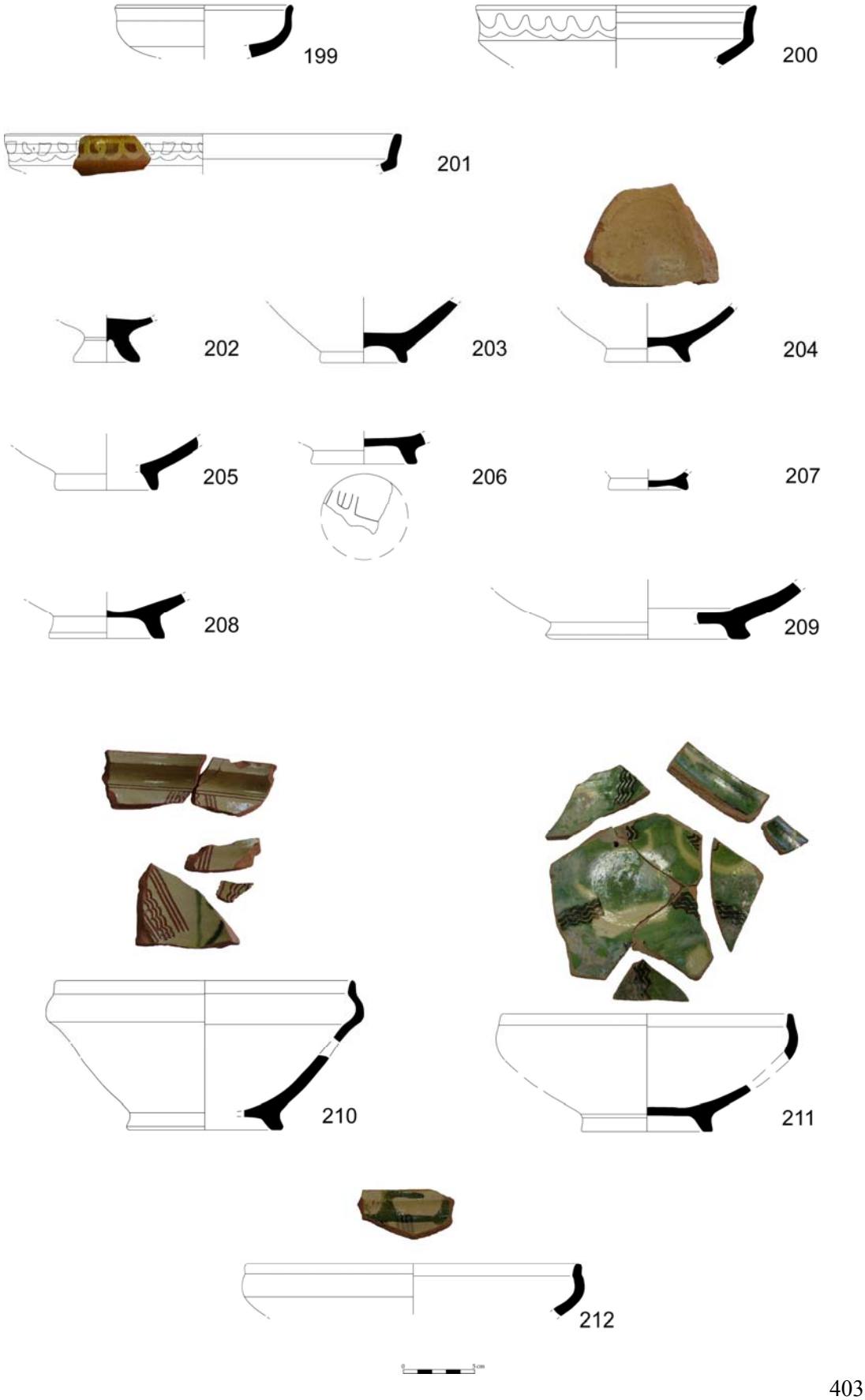

189


190


192


191 193 194 198


195 196 197


199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212

LEVHA 19



LEVHA 20



225



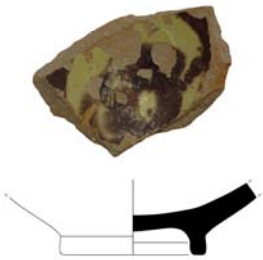
226



227



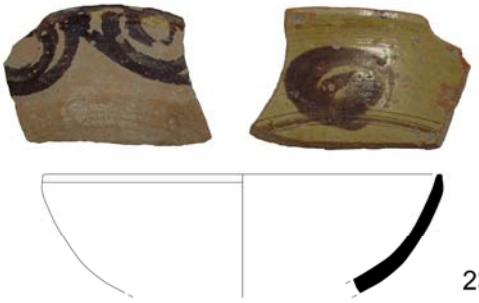
228



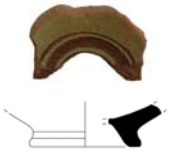
229



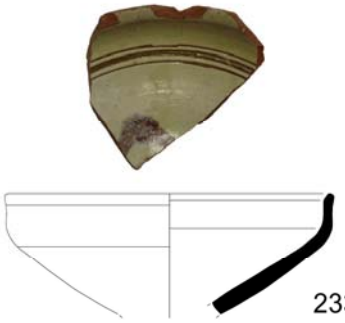
230



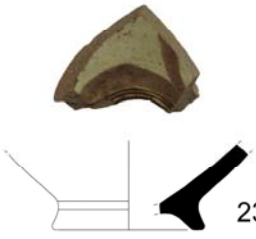
231



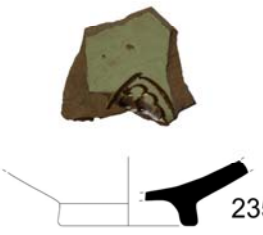
232



233

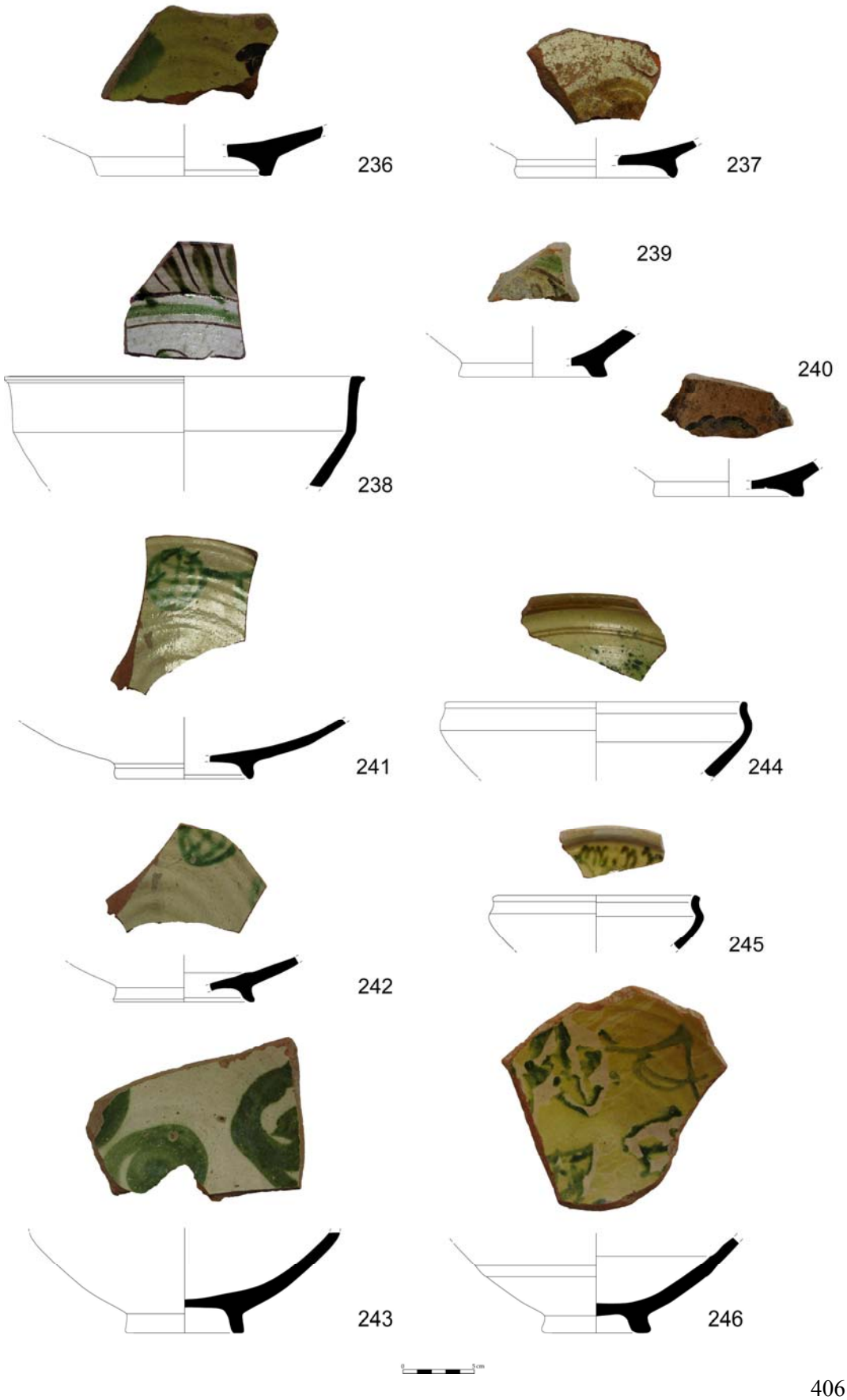


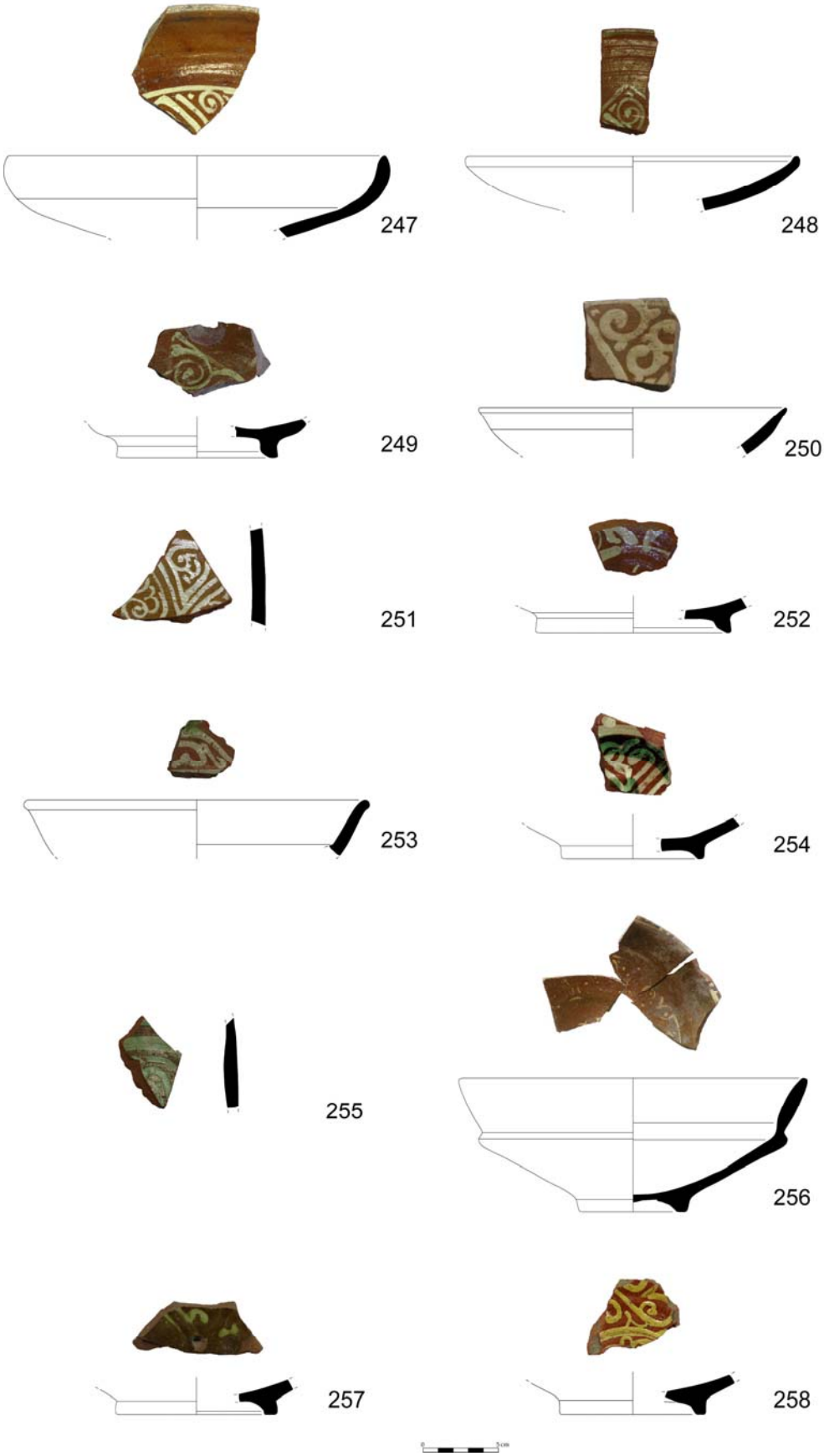
234



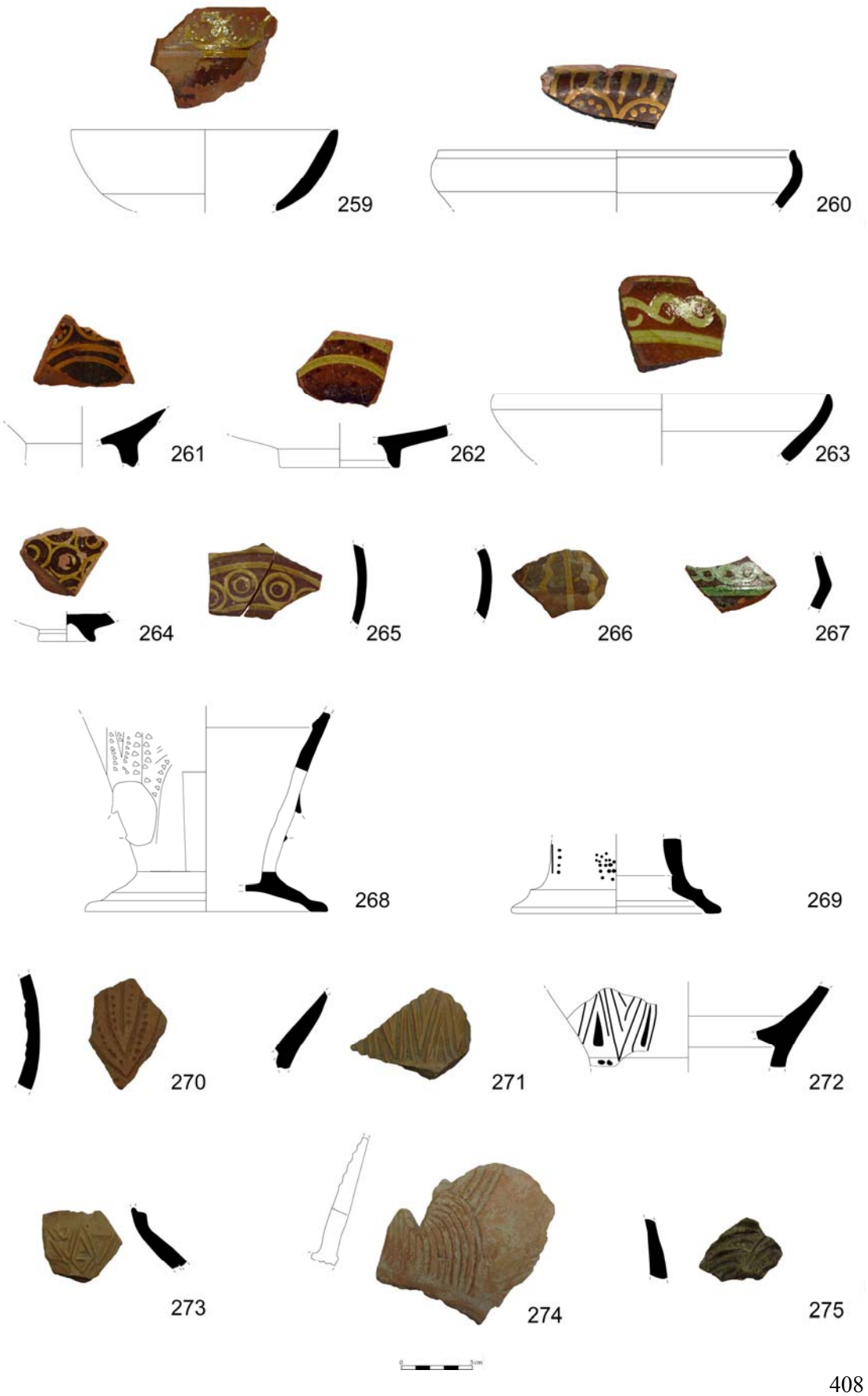
235

LEVHA 21

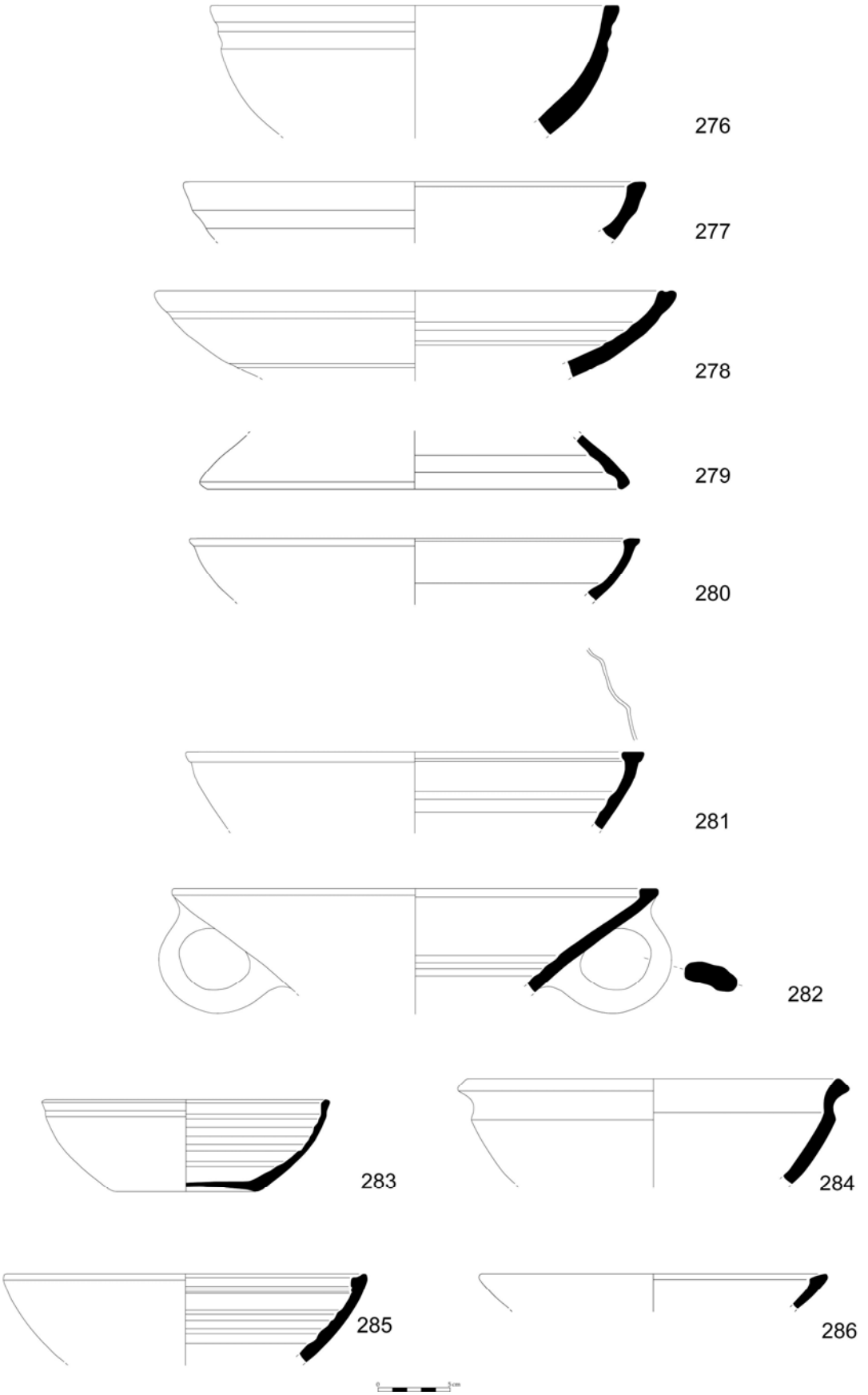



247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258

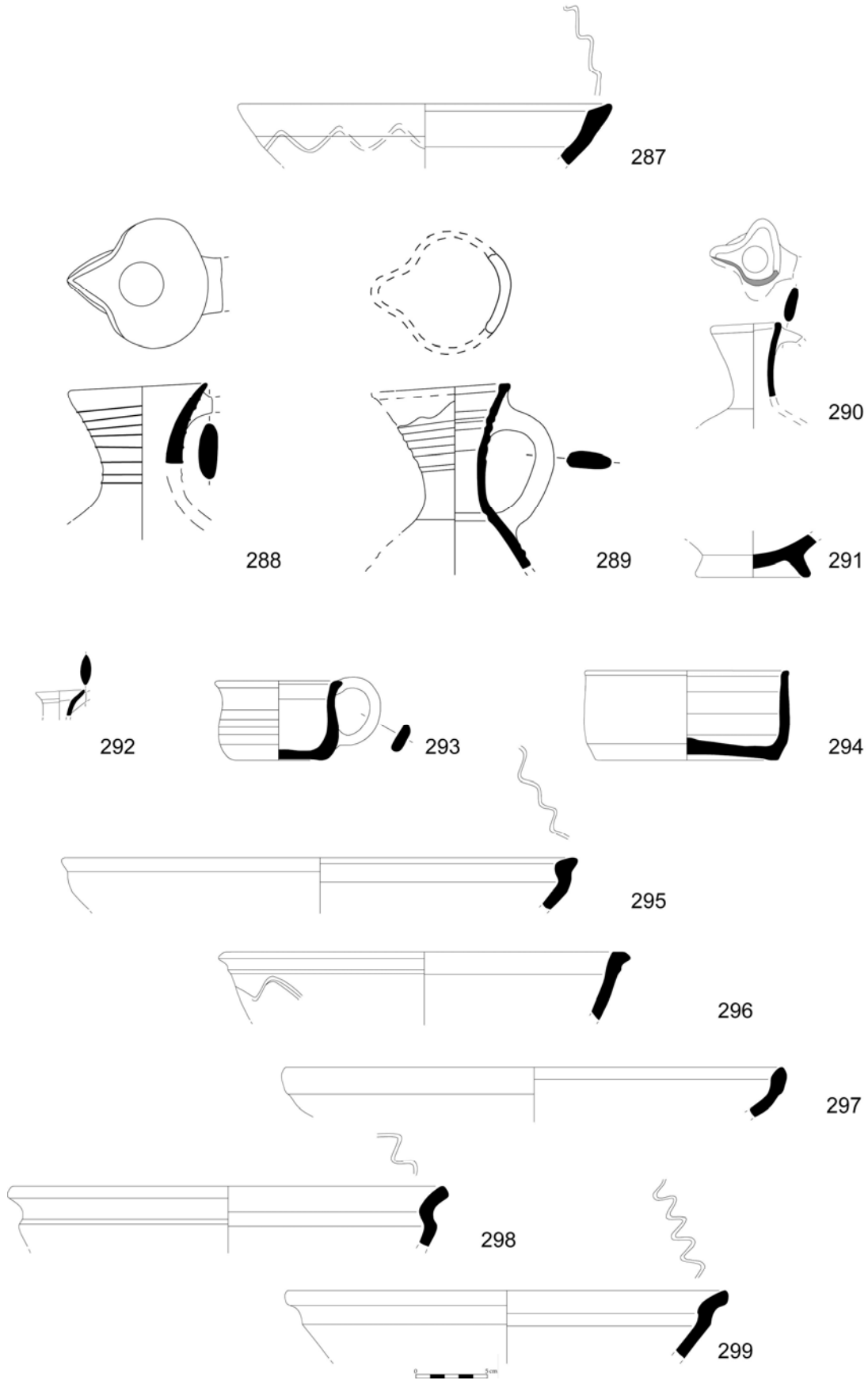
LEVHA 23


259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275

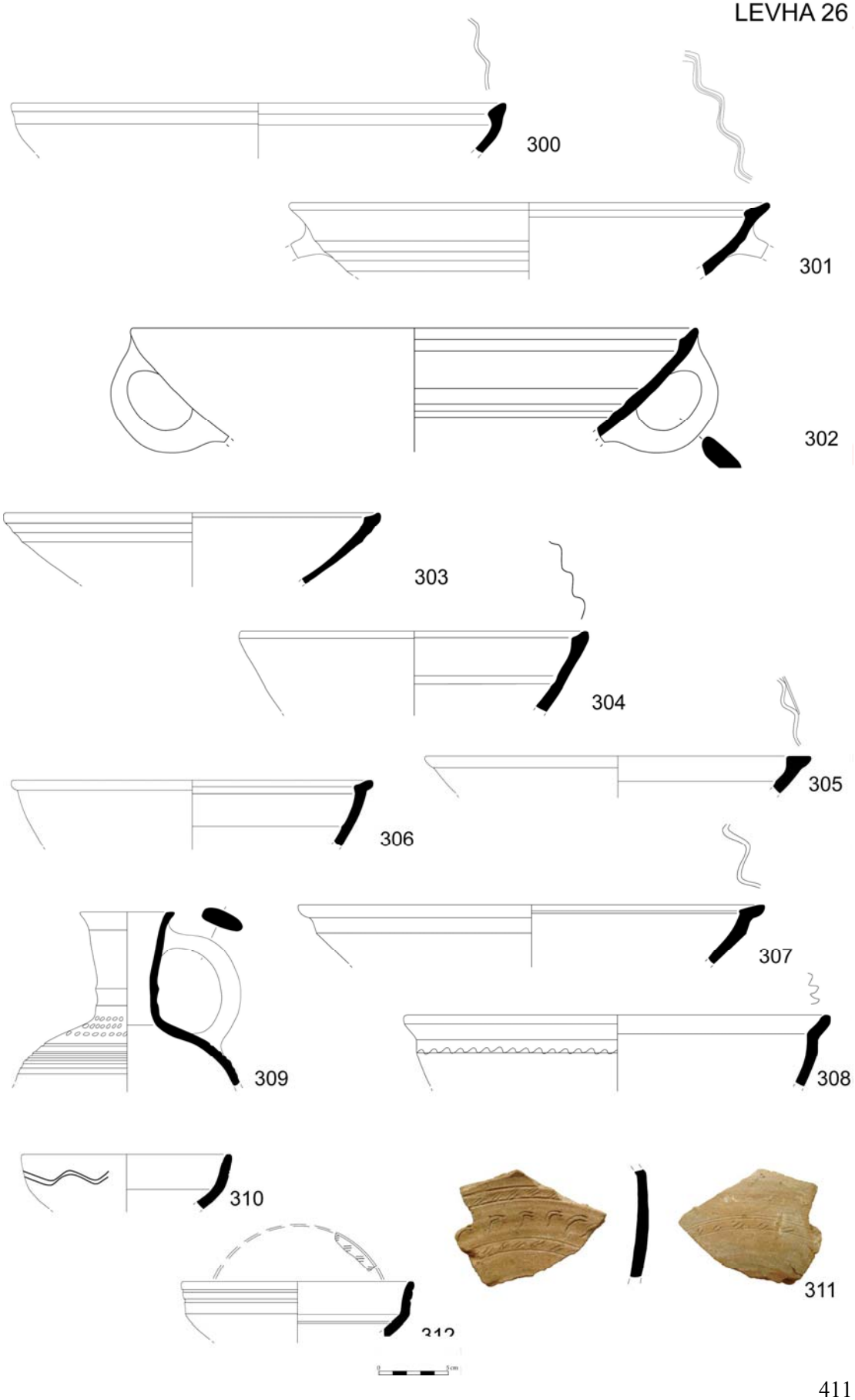
LEVHA 24



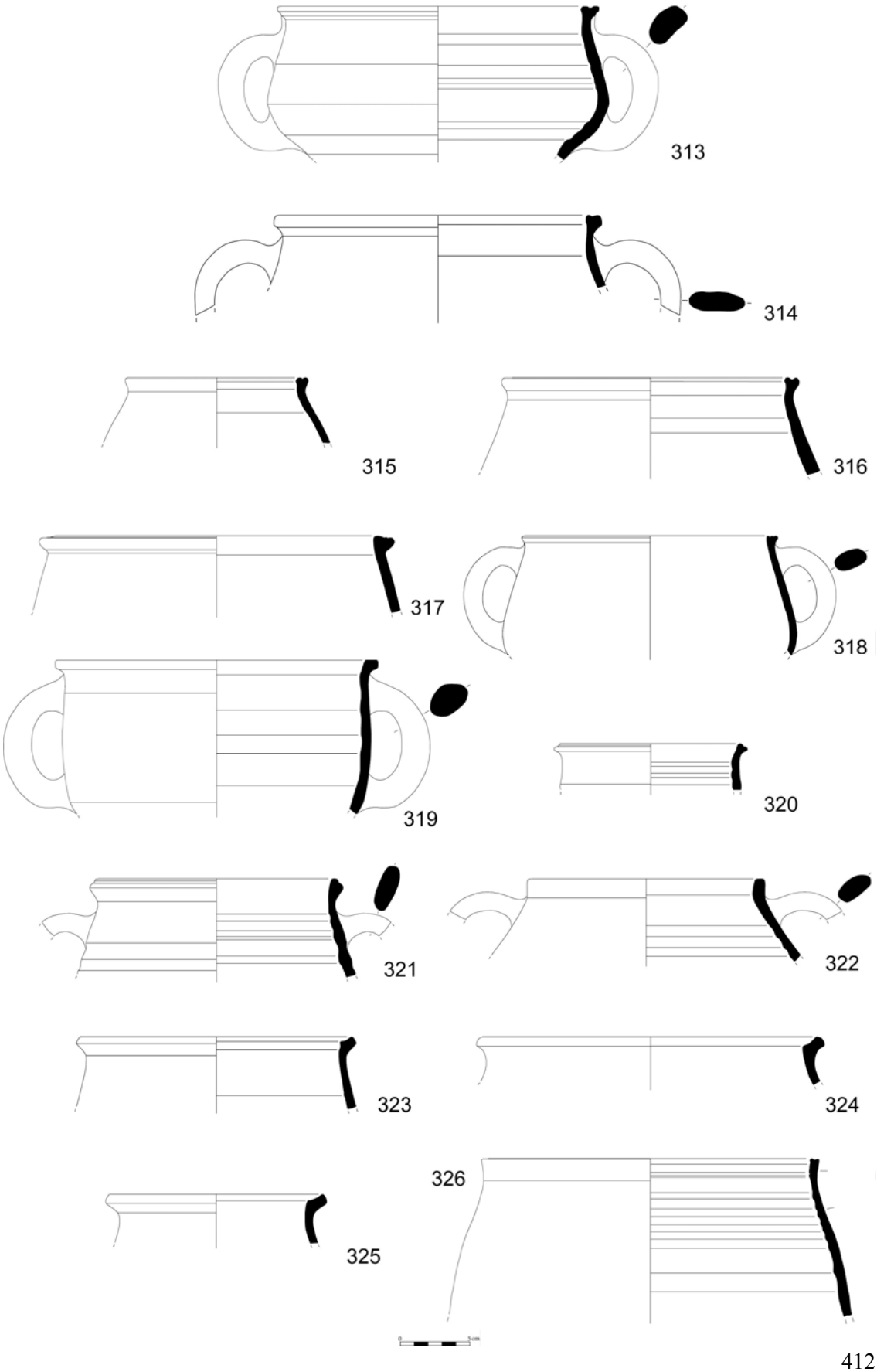
LEVHA 25



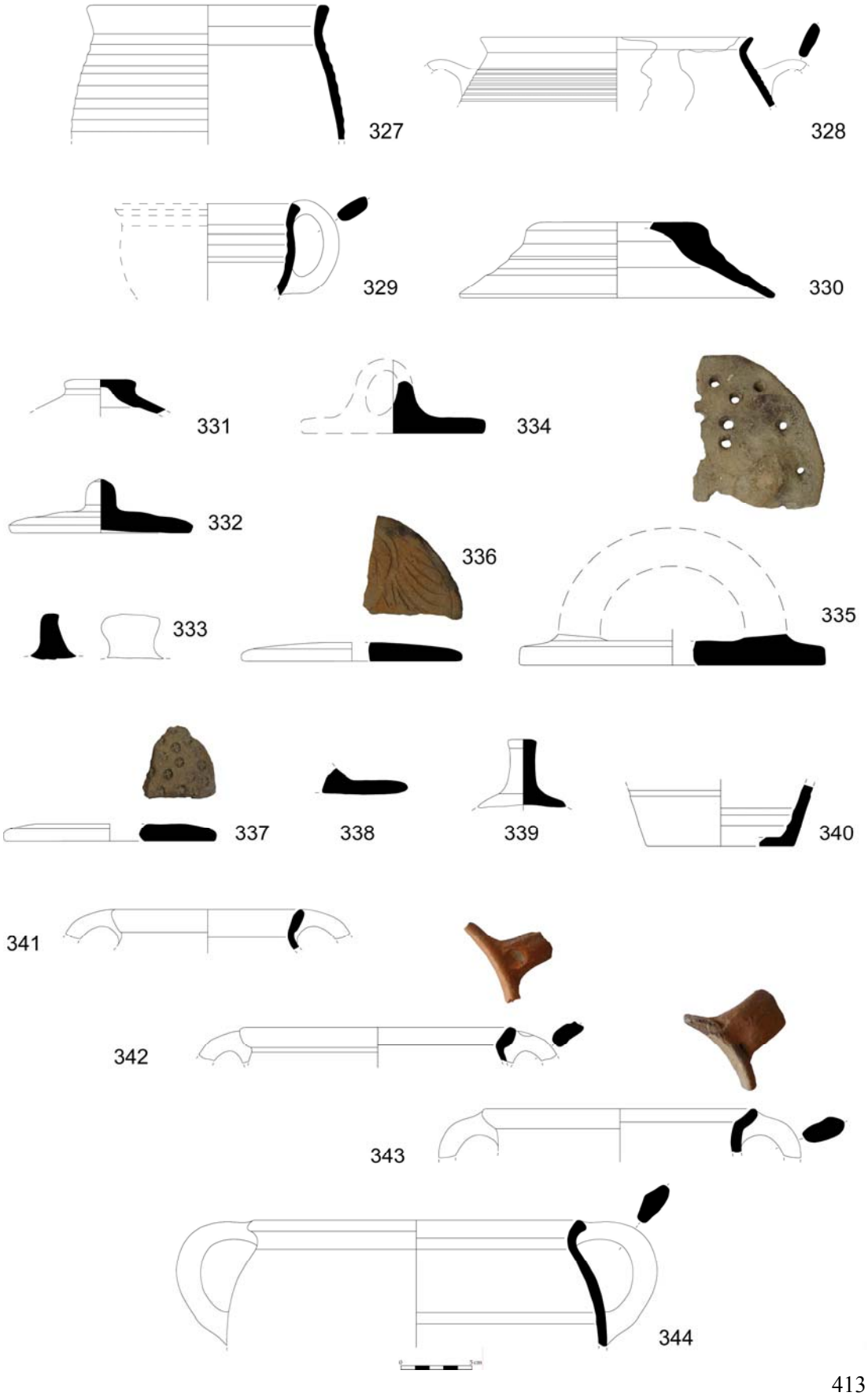
LEVHA 26



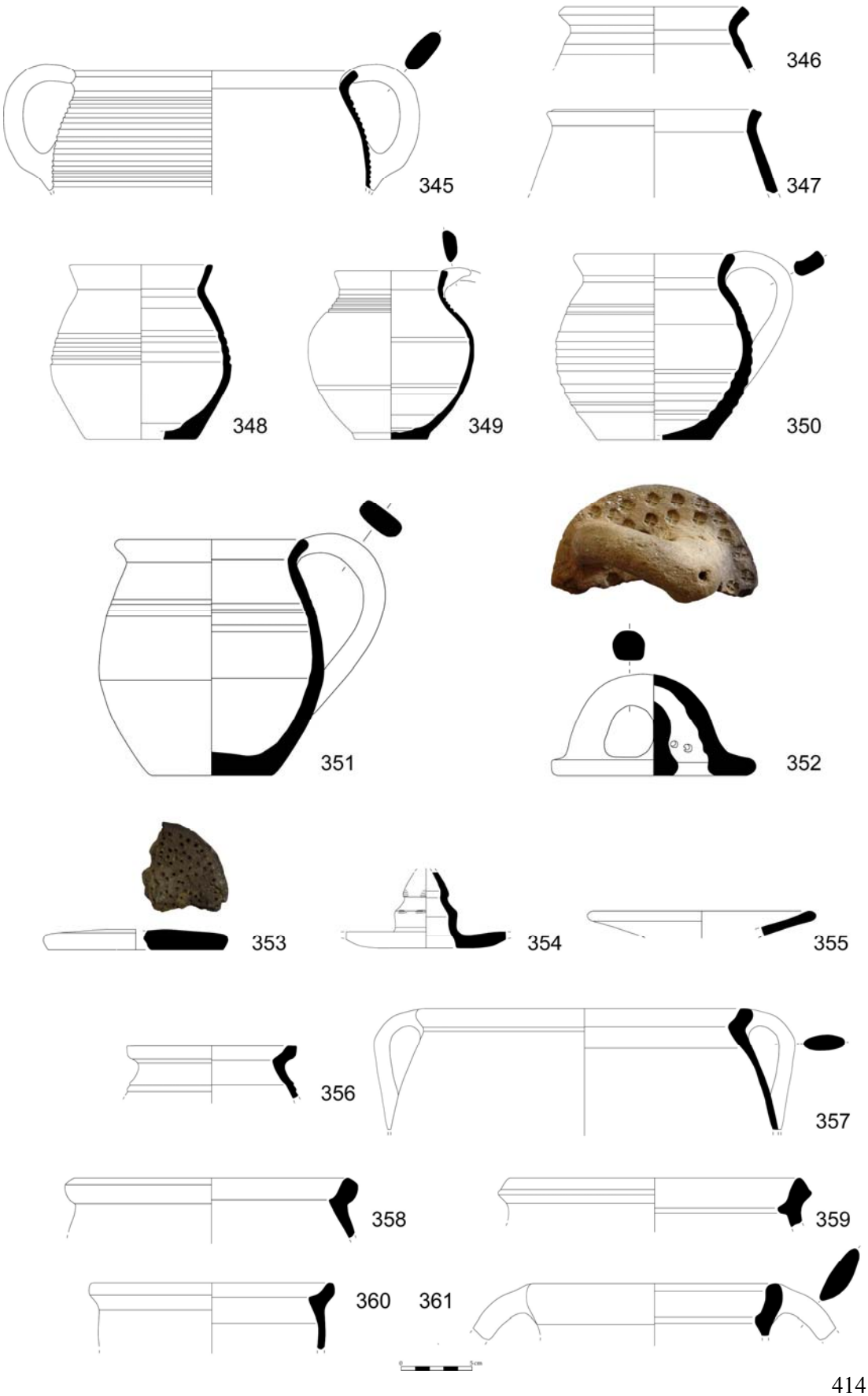
LEVHA 27



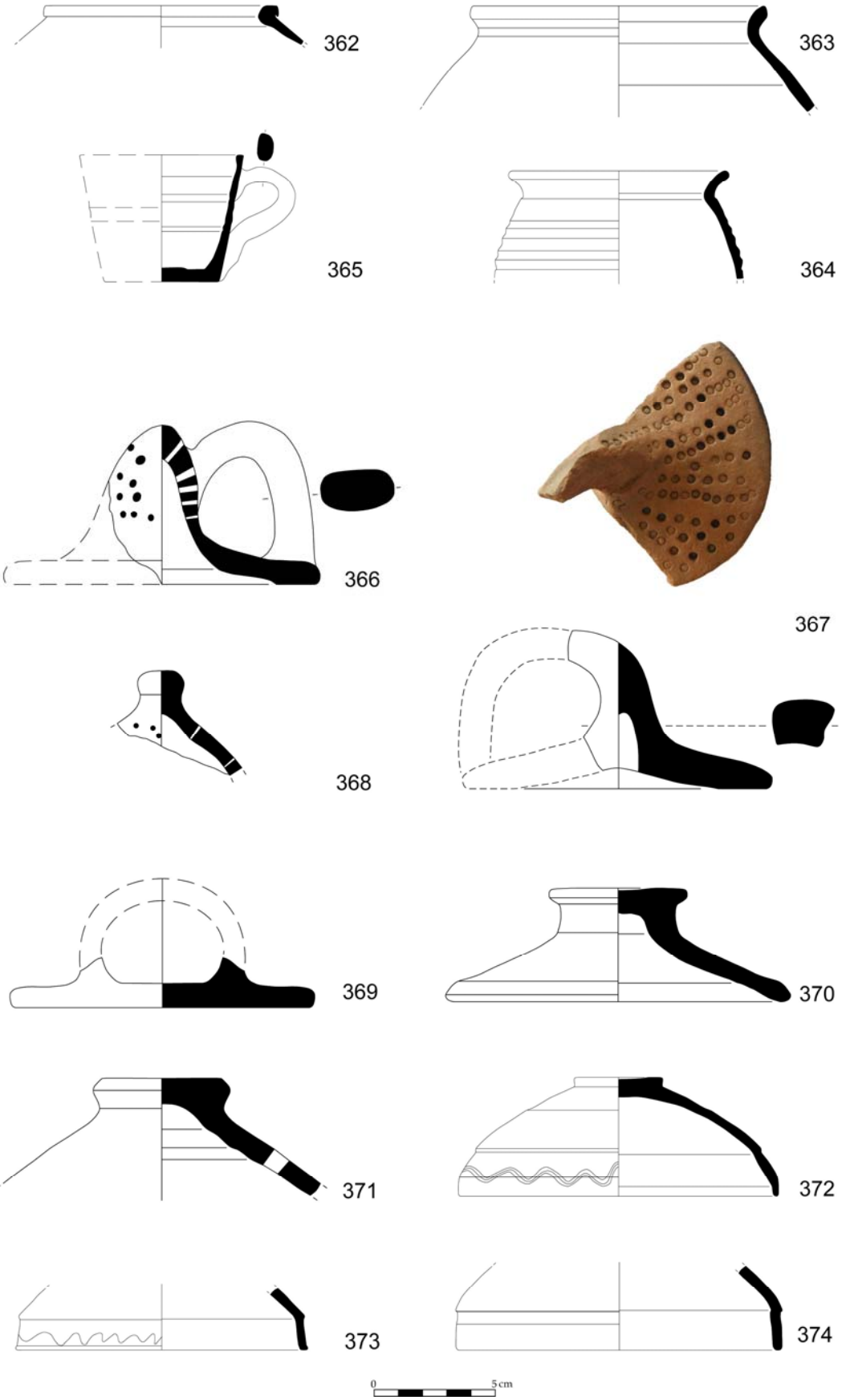
LEVHA 28


327
328
329
330
331
334
332
336
333
335
337
338
339
340
341
342
343
344

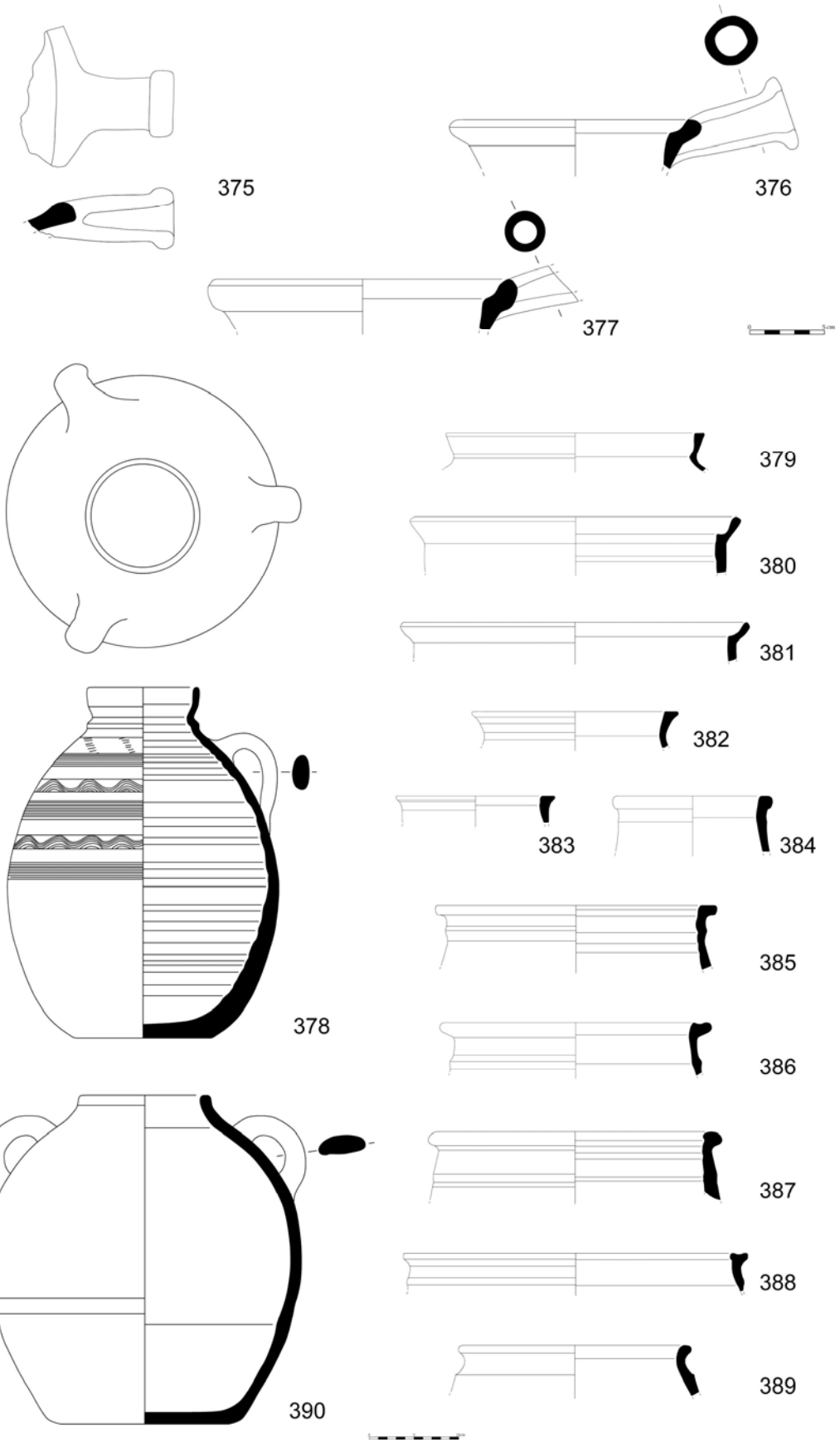
LEVHA 29


345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361

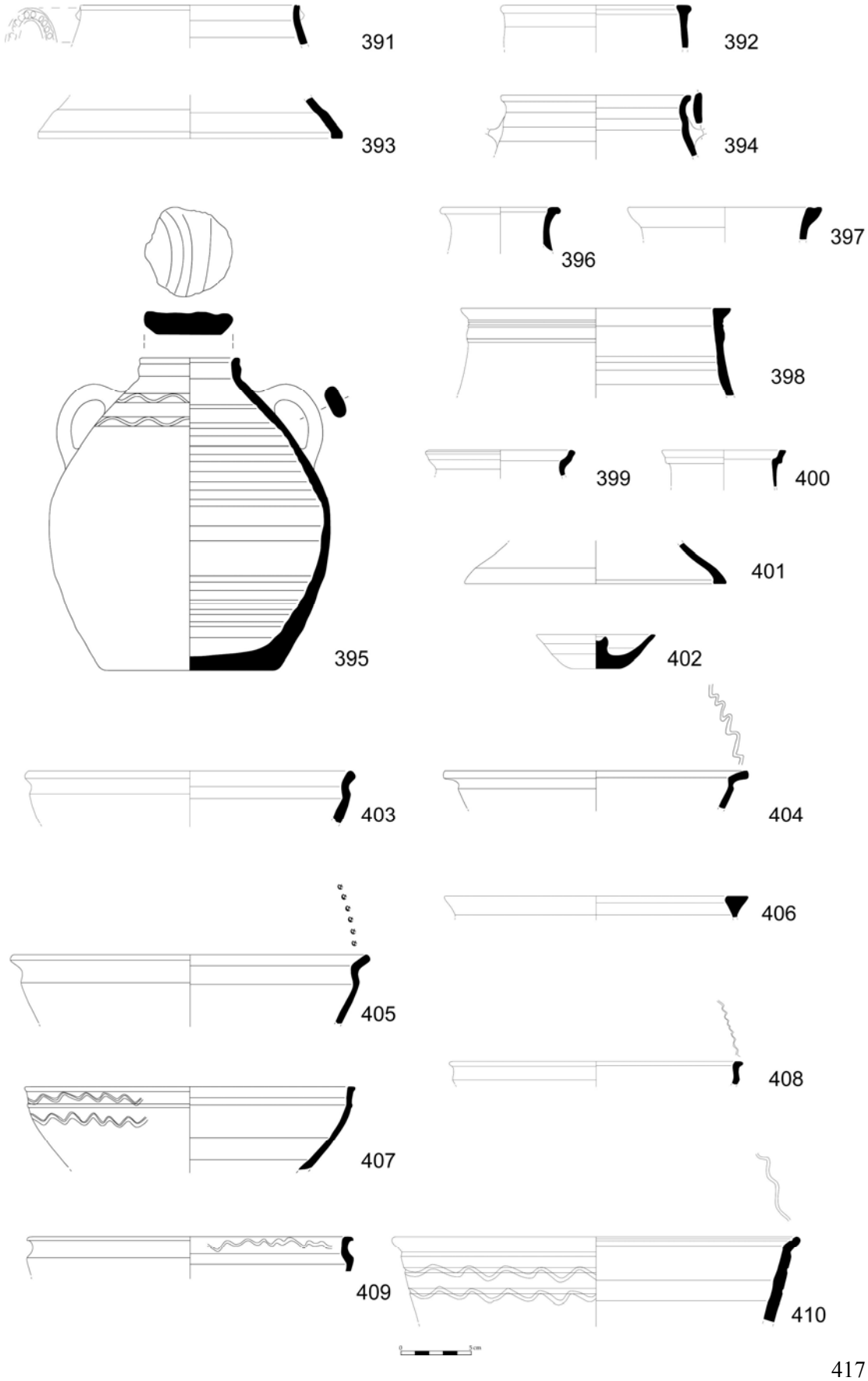
LEVHA 30



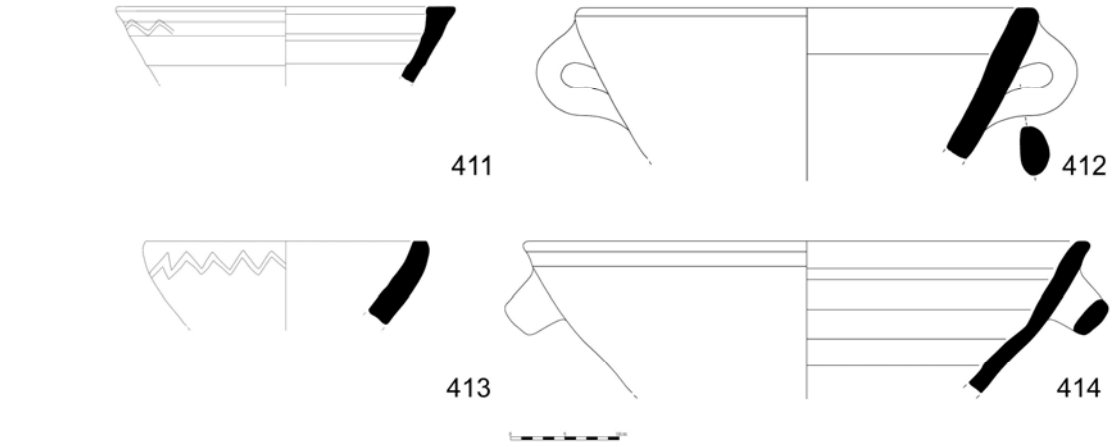
LEVHA 31

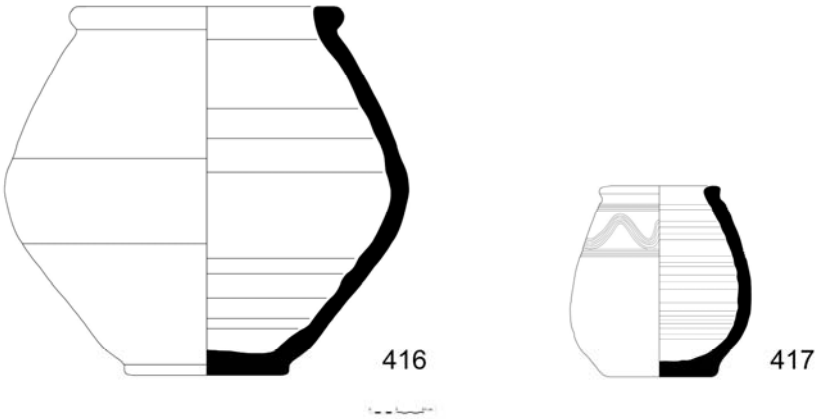


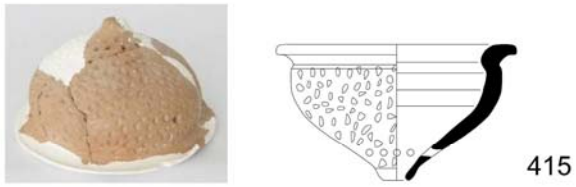
LEVHA 32


391
392
393
394
396
397
398
399
400
401
395
402
403
404
406
405
408
407
409
410

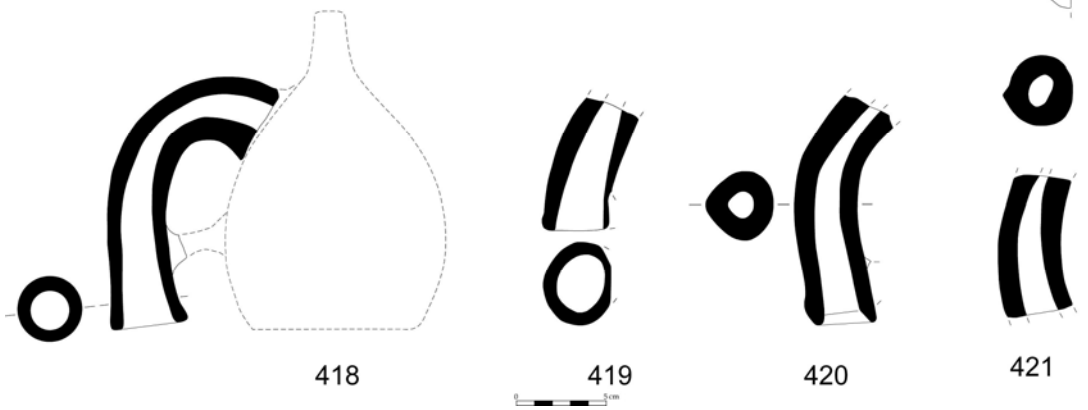
LEVHA 33



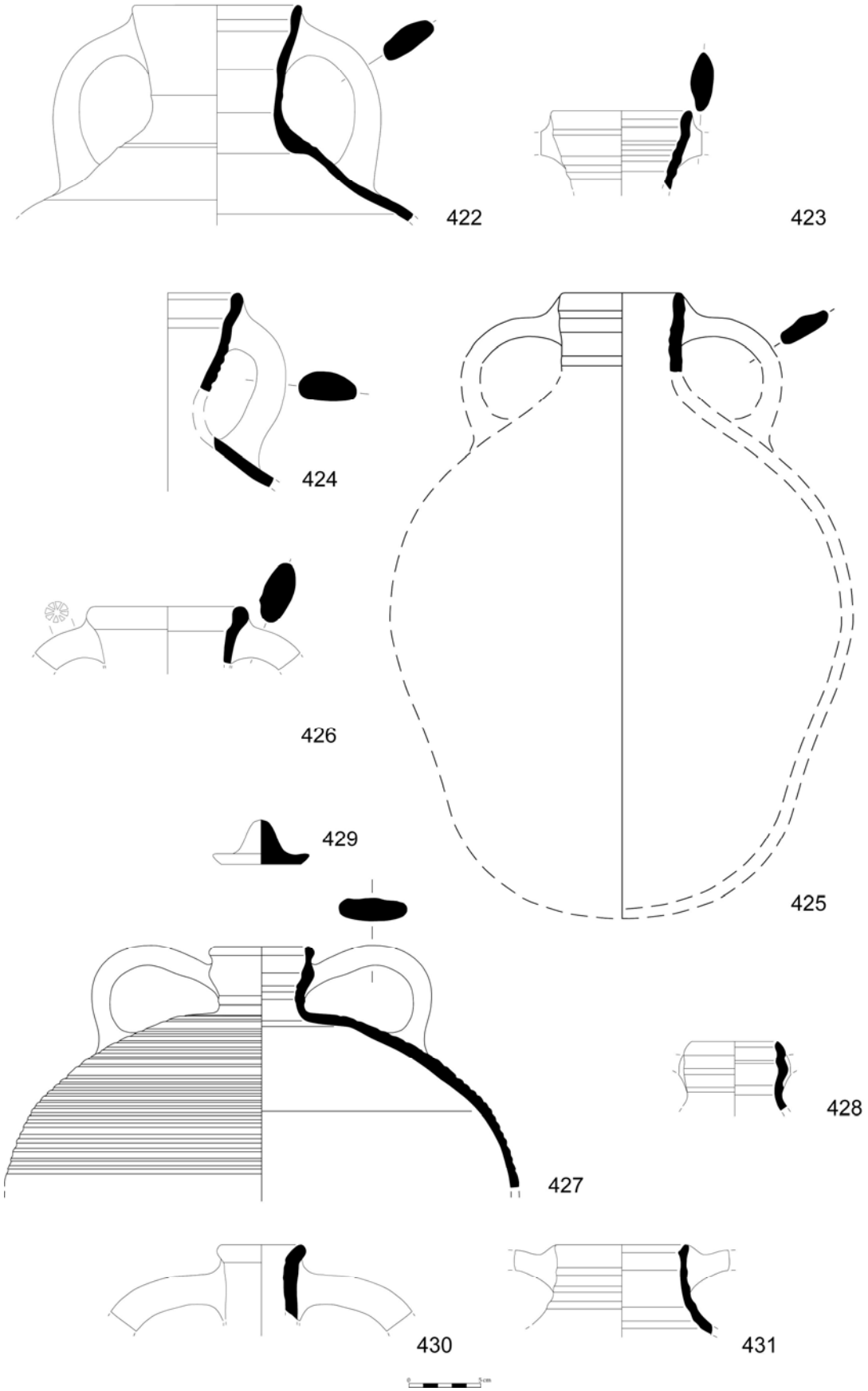




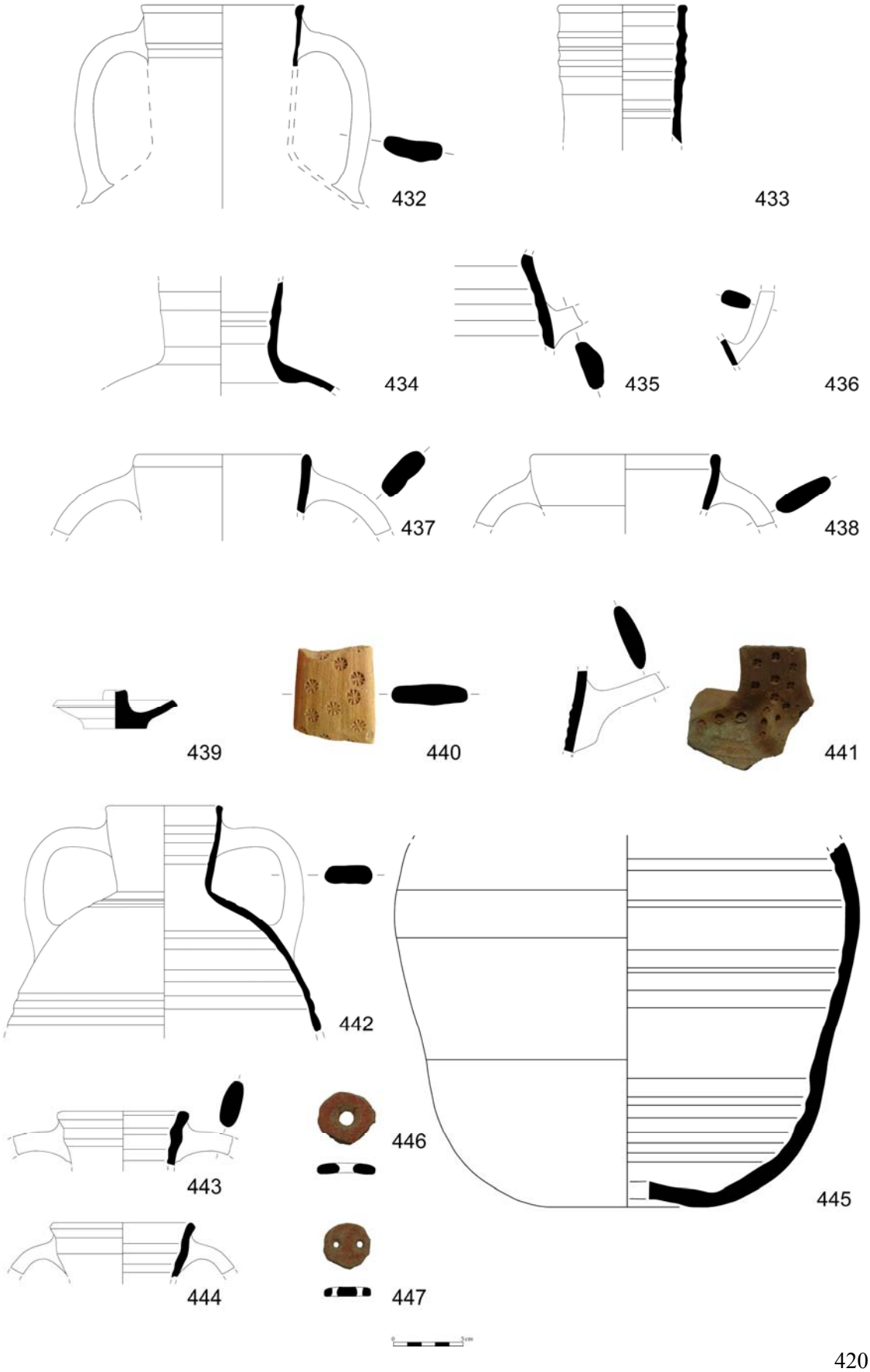


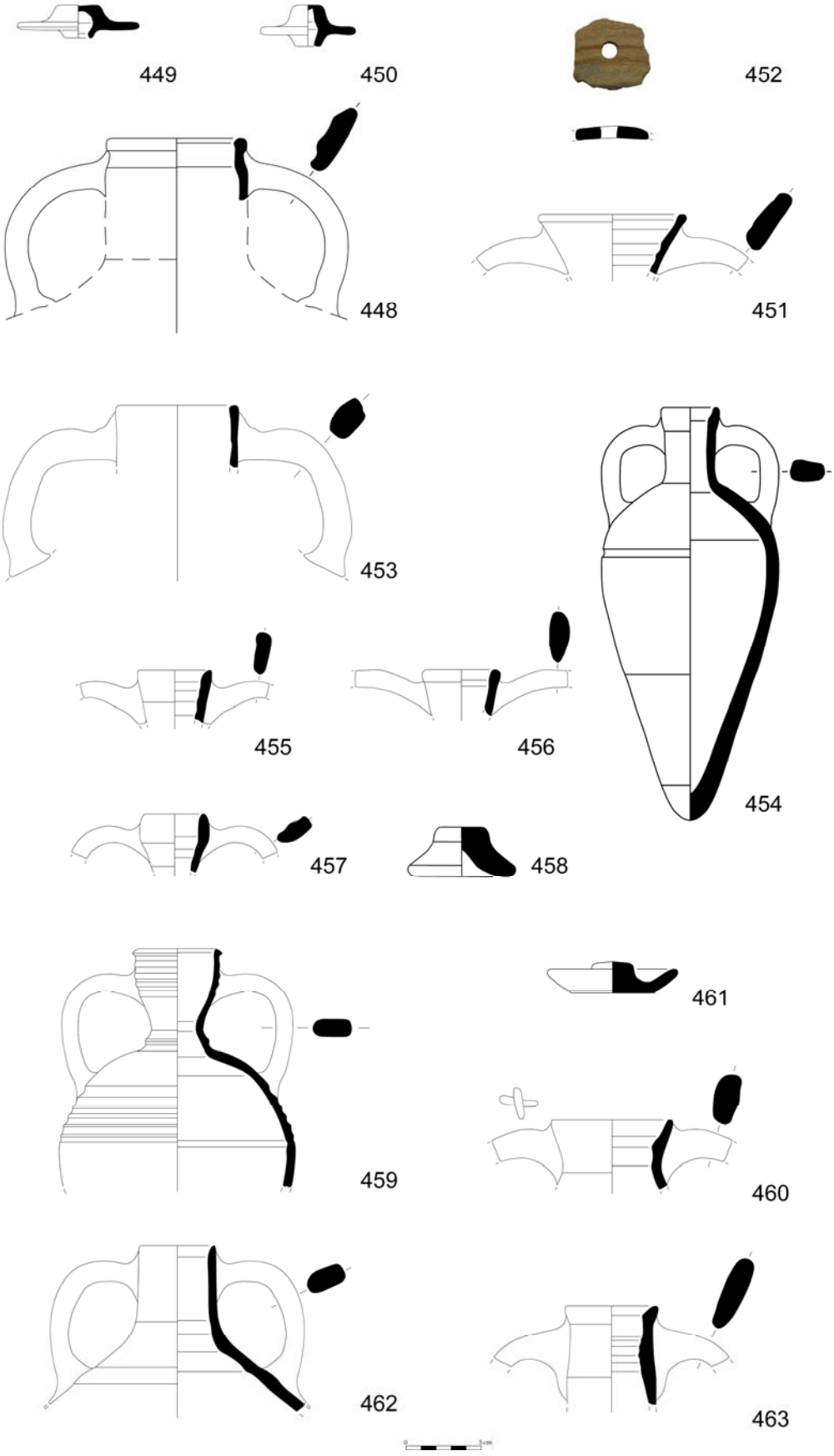


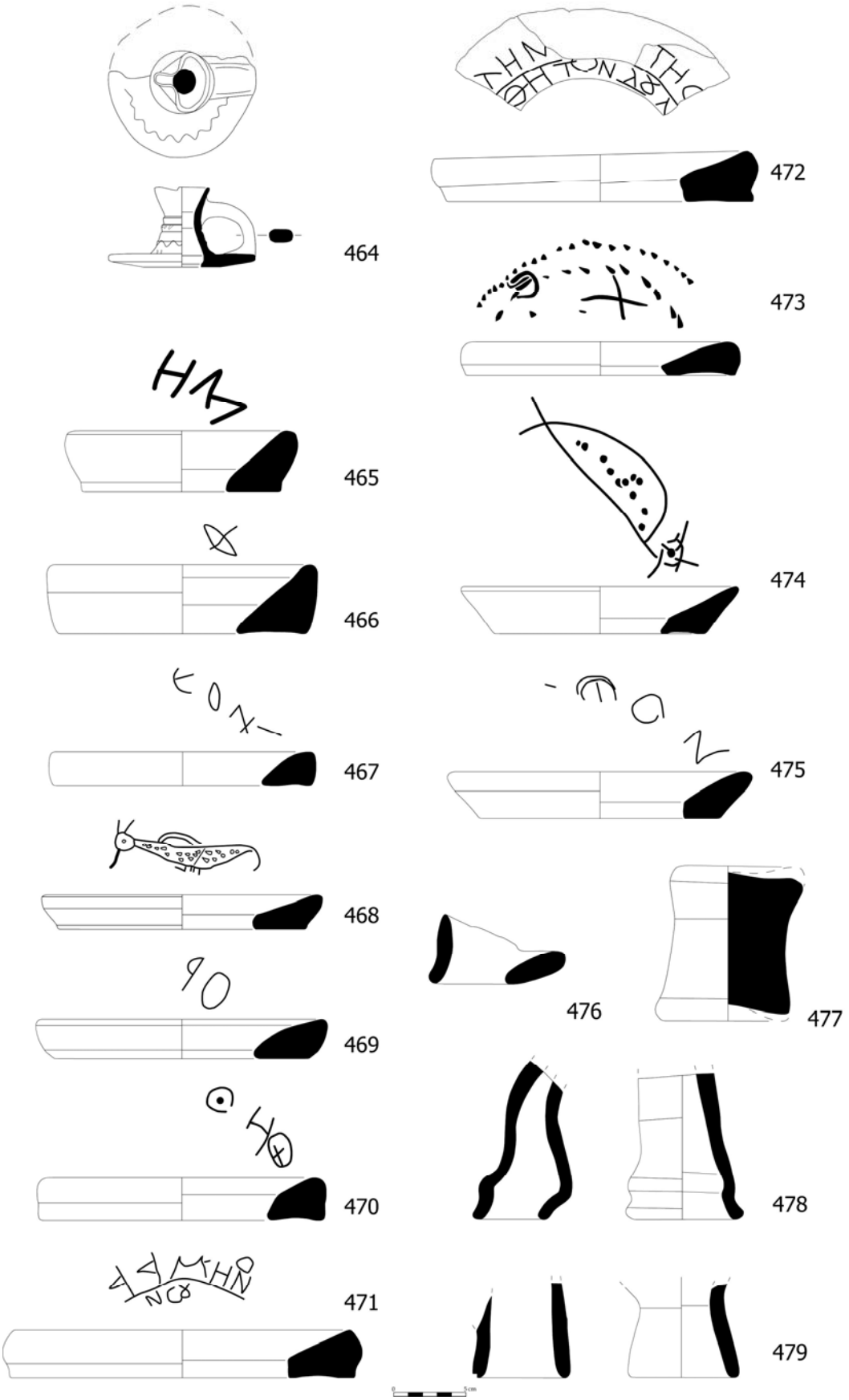
LEVHA 34



LEVHA 35




449
450
452
448
451
453
454
455
456
457
458
459
461
460
462
463


464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479



2



73



12



464



13



16



23



480



LEVHA 39



188



189



190



192



219

Ek 6. Sözlük

astar: Yabancı maddelerden tamamen arındırılmış saf kil, kuvars ve suyun karıştırılması ile elde edilen sulu çamur.

astar bezeme: Astarın yüzey örtücü malzeme olarak değil bezeme unsurunun kendisi olacak şekilde kullanıldığı süsleme tekniği. Yaygın biçimde İngilizce astar anlamına gelen slip bezeme veya slip tekniği olarak da kullanılmaktadır.

astar kazıma: Astarlanarak bisküvi fırınlaması yapılmış kap üzerindeki astarın bazı kısımlarının ince uçlu aletlerle kazındıktan sonra sırlanarak tekrar fırınlanması aşamalarından oluşan süsleme tekniği. Yaygın biçimde İtalyanca 'kazımak' kelimesinden gelen sgrafitto olarak da kullanılmaktadır.

baskı: Hamur ıslakken üzerine önceden negatif ya da pozitif olarak hazırlanmış kalıpların bastırılması ile yapılan süsleme tekniği.

cidar: Kabı oluşturan seramik hamurunun biçimlendirmeden sonraki kalınlığı.

fırın: Bir ızgara ile birbirinden ayrılmış en az iki bölümden oluşan, seramiklerin düzenli ve yüksek ısıda sertleşmesini sağlayan kapalı birim.

fırınlama: Seramiğin dayanıklılık kazanması düzenli ve yüksek ısıda

hamur: Seramiği oluşturan kil ve diğer katkıların bir araya getirilmesi ile elde edilen, kolay şekil verilebilen çamur.

katkı: Seramiğin dayanıklılığını arttırtmak için kilin içerisine eklenen organik veya mineral maddeler.

kazıma: Hamur ıslakken üzerinin ince ya da kalın uçlu aletlerle bastırılarak yapılan süsleme tekniği.

kil: Doğada granit, gneis, feldspat ve pegmatit gibi kayaçların kimyasal ya da fiziksel etkilerle aşınmasıyla oluşan sulu haldeki alümina ve silis ikilisinden oluşan mineral.

mesnet: Fırınlama esnasında kapların kaymasını önlemek için kullanılan destek.

sır: Seramiğin dayanıklılığını arttırmak ve dekoratif etki sağlamak amacıyla kullanılan ince camsı tabaka.

üretim grubu: Belli bir zaman dilimi içerisinde; köken, teknik veya üslup özellikleri bakımından birlik gösteren ve kendine özgü karakteristiğe sahip olan seramik örneklerinin tümü.

Kaynakça

Adak – Adıbelli, I. (2006). Tarsus Geç Roma seramiği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Aksan, M. (2007). *Türkiye arkeolojik yerleşmeleri (TAY) klasör 7 (Pisidia ve Karia bölgeleri, Yunan-Roma dönemi)*. İstanbul: Ege Yayınları.

Alova, E. ve Kabaağaç, S. (1995). *Latince-Türkçe sözlük*. İstanbul: Sosyal Yayınları.

Armstrong, P. (1989). Some Byzantine and later settlements in Eastern Phokis. *BSA*, 84, 1–47.

_____ (1991). A group of Byzantine bowls from Skopelos. *OJA*, 10, 335–347.

_____ (1993). Byzantine Thebes: Excavations on the Kadmeia, 1980. *BSA*, 88, 295–335.

Arthur, P. (1990). Anfore dall'alto Adriatico e il problema del Samos cistern type. *Aquileia Nostra*, 61, 281-295.

_____ (1996). A search for Italian wine: Middle Byzantine and Later amphorae from Southern Puglia. *INA Quarterly*, 23(4), 14-17.

_____ (1998). Eastern Mediterranean amphorae between 500 and 700: a view from Italy. *Ceramica in Italia: VI-VII secolo. Atti del convegno in onore di John W. Hayes*. Roma. ss. 157-184.

_____ (2006). *Arkeoloji rehberi: Bizans ve Türk döneminde Hierapolis (Pamukkale)*. (Çev: N. Fırat). İstanbul: Ege Yayınları.

Arthur, P. ve Patterson, H. (1994). Ceramics and Early Medieval central and southern Italy: "A potted history". *La storia dell'alto-medioevo italiano (VI-X secolo) alla luce dell'archeologia* (Francovich, R. ve Noyé, G.). Floransa, ss. 409-441.

Bailey, D.M. (1988). *A catalogue of the lamps in the British Museum, III: Roman provincial lamps*. London: British Museum Publications.

Bakırtzis, Ch. (1989a). *Byzantine Tsoukalolagena: A contribution to the study of the names, shapes and uses of fireproof cooking pots, transport vessels and storage containers*. Atina: Tameio.

_____ (1989b). Byzantine amphorae. *BCH, Supp. XVIII. recherches sur la céramique Byzantine* (Ed: V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss. 73–77.

Bakırtzis, Ch. ve Papanikola–Bakırtzis, D. (1981). De La ceramique en glaçure a Thessalonique. *Byzantino–Bulgaric*, VII, 421–444.

Barnea, I. (1989). La ceramique Byzantine de Dobroudja, X–XII siécles. *BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la Céramique Byzantine* (Ed : V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss. 132–142.

Bass, G. (1962). *Underwater excavations at Yassi Ada: A Byzantine shipwreck. Archäologischer Anzeiger*, 3. Berlin: de Gruyter.

Baş, A. (1991). Eskihisar'daki Türk devri yapıları. *Vakıflar Dergisi*, XXII, 365-382.

Başaran, C. ve Ergürer, H.E. (2012). Parion Odeion'u (Bouleuterion?) 2010 çalışmaları ve Odeion'da bulunan seramikler. *Olba*, XX, 245-289.

Bean, G.E. (2000). *Eskiçağda Menderes'in ötesi*. (Çev: P. Kurtoğlu). İstanbul: Arion Yayınevi.

Bénou, L. (1998). *Le Codex B du Monastère Saint-Jean-Prodrome (Serrès), A (XIIIe – XVe siècles)*. Paris, ss.123-125.

Berndt, M. (2003). *Funde aus dem survey auf der halbinsel von Milet 1992-1999*. Rahden: Westf.: Leidorf.

Bes, P.; Poblome, J.; Malfitana, M. ve Bintliff, J. (2011). Late Roman tablewares from the survey at ancient Tanagra. Finding the wider perspective. *When did Antiquity end? Archaeological case studies in three continents*. Oxford: BAR, ss. 129-136.

Bikić, V. ve Ivanišević, V. (2012). Imported pottery in Central Illyricum - A case study: Caričin Grad (Iustiniana Prima). *Rei Cretariæ Romanæ Favtorvm. Acta, 42* (Ed: S. Biegert). Bonn: Dr. Rudolf Habelt GmbH, ss. 41-49.

Bilici, S. (1992). Akdeniz bölgesi örneklerine göre Ortaçağ Anadolu sgrafitto seramiklerine materyal, biçim, teknik ve stilistik açıdan bir yaklaşım-tarihlendirme ve bir tipoloji denemesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

_____ (1998). Antalya ve Bodrum müzelerindeki champleve dekorlu Bizans seramikleri. *Adalya*, II, 221-234.

_____ (1999-2000). Anadolu'dan Ege tipinde sualtı buluntusu bir grup Bizans seramiği. *Adalya*, IV, 259–280.

Blackman, M. J. ve Redford, S. (2005). Neutron activation analysis of Medieval ceramics from Kinet, Turkey, especially Port Saint Symeon Ware. *Ancient Near Eastern Studies*, 42, 83-186.

Boas, A.J. (1994). The import of western ceramics to the Latin Kingdom of Jerusalem. *IEJ*, 44 (1–2), 102–122.

Bonifay, M. (2004). *Études sur la céramique Romaine tardive d'Afrique*. Oxford: British Archaeological Reports.

Bonifay, M. ve Pieri, D. (1995). Amphores du Ve au VIIe s. à Marseille: nouvelles donnees sur la typologie et le contenu. *JRomA*, 8, 94-120.

Bortoletto, M. (1995). La ceramica grezza di San Lorenzo di ammiana tra tardoantico e altomedioevo. *Archeologia Medivale*, XXII, 467-474.

Boysal, Y. (1981). Stratonikeia kazısı 1979 sonuçları. II. *KST*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 127-131.

_____ (1981). 1980 yılı Stratonikeia kazısı, 1980 yaz sezonu çalışmaları, III,. *KST*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 69-72.

_____ (1983). Stratonikeia kazısı 1981 çalışma raporu. IV. *KST*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 193-198.

_____ (1985). 1984 Yılı Stratonikeia kazısı. VII. *KST*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 519-522.

_____ (1987). Stratonikeia kazısı 1986 çalışmaları. IX. *KST,* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 237-238.

_____ (1993). Eskihisar 1991 kazısı. XIV. *KST,* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 117-122.

_____ (1994). Stratonikeia 1992 Yılı Kazısı. XV. *KST,* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 121-123.

_____ (1995). Stratonikeia 1993 Kazısı. XVI. *KST,* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 315-318.

_____ (1998). 1996 Yılı Stratonikeia Çalışmaları. XIX. *KST,* II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 153-160.

Boysal, Y. ve Kadıoğlu, M. (1998). 1997 Yılı Stratonikeia Nekropol Çalışmaları. XX. *KST*, II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 215-228.

Böhlendorf-Arslan, B. (2004). *Glasierte Byzantinische keramik aus der Türkei*. İstanbul: Ege Yayınları.

_____ (2007). Stratified Byzantine pottery from the city wall in the Southwestern sector of Amorium. *Byzas 7. Çanak: Late Antique and Medieval pottery and tiles in Mediterrenean Archaeological contexts* (Ed: B. Böhlendorf-Arslan; A. O. Uysal ve J. Witte-Orr). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 273-293.

_____ (2010). Die Mittelbyzantinische Keramik aus Amorium. *Byzanz – das Römerreich im Mittelalter, Teil 2, 1 Schauplätze* (Ed. F. Daim ve J. Drauschke). Verlag des Römisch-Germanischen Zentralmuseums, ss. 345-371.

_____ (2012). Die Byzantinische keramik aus der Troas/Türkei: Keramik des 10.-12. jahrhunderts aus Assos. *Atti del IX Congresso Internazionale sulla Ceramica Medievale*
nel Mediterraneo (Ed: S. Gelichi). S. Lorenzo: All'Insegna del Giglio s.a.s, ss. 282-288.

Broneer, O. (1930). *Corinth, 4/2: Terracotta lamps*. Cambridge-Massachusetts: Harvard University Press.

Bursalı, M. (2007). Eskişehir Karacahisar Kalesi sgrafitto dekorlu Ortaçağ seramikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Casasola, D.B. (200). Contextos céramicos en el área del Estrecho de Gibraltar (ss. VI-VII d.c.): Hacia el replanteo de la dinámica urbana, económica comercial tardorromana. *LRCW 2*. (Ed: M. Bonifay ve J. C. Tréglia). Oxford: British Archaeological Reports, ss. 109-118.

Cavalazzi, M. ve Fabbri, E. (2010). Cooking ware from the excavation of a 5th-7th century context in Classe (Ravenna, Italy). *LRCW 3* (Ed. S. Menchelli). Oxford: British Archaeological Reports, ss. 623-633.

Ceylan, B. (2000). Batı Anadolu bölgesinde bulunan Antik dönem anıtsal yapılarından dönüştürülmüş bazilika planlı kiliseler. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Chavane, M .J. (1975). *Salamine de Chypre VI: Les petits objets*. Paris: Diffusion de Boccard.

Chi, J.Y. ve Heath, S. (Ed.) (2011). *Edge of Empires: Pagans, Jews, and Christians at Roman Dura-Europos*. New York: New York University, Institute for the Study of the Ancient World.

Cirtil, S. (2009). Muğla-Yatağan Börükçü Kazısı Türk Dönemi buluntuları. *XI. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Sempozyumu*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, ss. 117-125.

Cirtil, S. (2011). Muğla-Yatağan Tepecik Kazısı Türk Dönemi buluntuları 2007. *XII. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu*. İstanbul: Komen Yayınları, ss. 93-102.

Collins, C.A. (2012). Amphora graffiti from the Byzantine shipwreck at Novy Svet, Crimea. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Texas: A&M University.

Cooper, E. (1978). *Seramik ve Çömlekçilik*. (Çev: Ö. Bakırer). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Cottica, D. (2005). Perspectives on pottery production and exchange in Late Roman and Byzantine Anatolia: The common wares from Hierapolis, Phrygia. *LRCW1* (Ed: J.M. Gurti i Esparraguera). Oxford: British Archaeological Reports, ss. 655-666.

_____ (2007). Micaceous White Painted Ware from insula 104 at Hierapolis. *Byzas 7. Çanak: Late Antique and Medieval pottery and tiles in Mediterrenean Archaeological contexts* (Ed: B. Böhlendorf-Arslan – A. O. Uysal ve J. Witte-Orr). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 255-272.

Courtils, J. et. al. (2001). Xanthos, rapport sur la campagne de 2000. *Anatolia Antiqua*, IX, 227-241.

Crawford, J. S. (1990). *The Byzantine shops at Sardis*. London: Harvard University Press.

Çaylak Türker, A. (2005). Gelibolu'da Bizans seramikleri ve ökaristik ekmek damgası. *Hacettepe Universitesi Edebiyat Fakultesi Dergisi*, 22/2, 87-104.

_____ (2010). *Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Bizans dönemi sırsız seramikleri*. İstanbul: AKMED.

Çelgin, V. (2010). *Eski Yunanca-Türkçe sözlük*. İstanbul: Kabalcı yayınevi.

Çokay, S. (2000). *Antik çağda aydınlatma araçları*. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü.

Ladstätter, S. (2011). Bizans döneminde Ephesos. *Bizans döneminde Ephesos* (Ed: F. Daim ve S. Ladstätter). İstanbul: Ege Yayınları, s. 18.

Dalby, A. (2004) *Bizans'ın damak tadı: kokular, şaraplar, yemekler*. (Çev: A. Özdamar). İstanbul: Kitap Yayınevi.

Dalby, A. ve Grainger, S. (2001). *Antik Çağ yemekleri ve yemek kültürü*. (Çev: B. Avunç). İstanbul: Homer Kitabevi.

Dauterman Maguire, E. (1997). Ceramic arts of everyday life. *The Glory of Byzantium: Art and culture of the Middle Byzantine era A.D. 843-1261* (Ed. H. Williams ve W. D. Wixom). New York: The Metropolitan Museum of Art.

Degeest, R. (2000). *The common wares of Sagalassos: typlogy and chronology*. *Studies in Eastern Mediterranean Archaeology III*. Turnhout: Brepols.

Delemen, İ. (2003). *Antik dönemde beslenme*. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü.

Delemen, İ. ve Çokay Kepçe, S. (2009). *Yunan ve Roma kap formları sözlüğü*. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü.

Demirkent, I. (2005). 12. yüzyılda Bizans'ın Ege Bölgesi'nden güneye inen yolları hakkında. *Bizans tarih yazıları*. İstanbul: Dünya Yayıncılık, 139-153.

Dennis, G. (Çev.) (2000). Skoteine [Boreine]: Testament of Maximos for the Monastery of the Mother of God at Skoteine near Philadelphia. *Byzantine monastic foundation documents: A complete translation of the surviving founders' typika and testaments* (Ed. J. Thomas ve A. Constantinides Hero). Washington, D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 1176-1195.

Doğan, Ş. (1985). *Açıklamalı seramik teknolojisi*. İstanbul: Birsen Yayınevi.

Doğer, L. (1996a). Yeşil ve kahverengi boya dekorlu Bizans sırlı seramikleri. *Antika & Dekorasyon ve Sanat Dergisi*, 35, 196–197.

_____ (1996b). Bizans sırlı seramiklerinde monogramlar. *Antika & Dekorasyon ve Sanat Dergisi*, 36, 122–124.

_____ (1998). İzmir Arkeoloji Müzesi koleksiyonlarındaki sualtı buluntusu slip teknikli Bizans seramikleri. *Adalya*, 3, 179–194.

_____ (1999). İslam sanatı etkili kufi yazı taklidi motiflerle bezeli Bizans seramikleri. *Antika & Dekorasyon ve Sanat Dergisi*, 51, 90–93.

_____ (2000a). *İzmir Arkeoloji Müzesi örnekleriyle Kazıma Dekorlu Ege-Bizans Seramikleri*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

_____ (2000b). Bizans seramiklerinde bezeme elemanı olarak aslan figürleri. *Sanat Tarihi Dergisi*, X, 77–90.

_____ (2000c). İnsan figürlü Bizans sırlı seramik repertuvarına yeni bir örnek", *Sanat Tarihi Dergisi*, X, 57–76.

_____ (2001a). İzmir Arkeoloji Müzesi'ndeki kuş figürlü Bizans seramiklerine üslupsal açıdan bir yaklaşım. *Sanat Tarihi Dergisi*, XI, 57–96.

_____ (2001b). İzmir Arkeoloji Müzesindeki bitkisel bezemeli sgrafitto bezemeli Bizans kapları. *Olba*, IV, 209–223, lev. 57–71.

_____ (2002). Müzelerimizden örneklerle sualtı buluntusu akıtma boya dekorlu Ege–Bizans seramikleri. *ArkSan*, 1006, 3–15.

_____ (2004). Anaia–Kuşadası Kadıkalesi kazısı 2002 yılı Bizans Dönemi seramik buluntularının ön değerlendirmesi. *Sanat Tarihi Dergisi*, XIII (1), 1–31.

_____ (2005). Kuşadası, Kadıkalesi (Anaia) kazısı 2003 yılı Bizans Dönemi seramik buluntuları. *Sanat Tarihi Dergisi*, 14(1),105–133.

_____ (2007a). İşlev, teknik ve estetik değerlendirmelerle Bizans günlük yaşamında sırlı seramik. *SERES 2007* (Ed: B. Karasu). İstanbul: Türk Seramik Derneği Yayını, ss. 709–727.

_____ (2007b). Byzantine ceramics: Excavations at Smyrna Agora. *Byzas 7. Çanak: Late Antique and Medieval pottery and tiles in Mediterrenean Archaeological contexts* (Ed: B. Böhlendorf-Arslan; A. O. Uysal ve J. Witte-Orr). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 97-122.

_____ (2007c). *Kalanlar: 12. ve 13. yüzyıllarda Türkiye'de Bizans sergi kataloğu*. İstanbul: Vehbi Koç Vakfı, 125, 131-137, 232, 235.

_____ (2008). Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia kazısı 2001-2007 yılı Bizans ve çağdaşı diğer seramik buluntular üzerine bazı gözlemler. *II. Geçmişten geleceğe Kuşadası sempozyumu*. Aydın: Kuşadası Belediyesi, ss. 24-63.

_____ (2009). Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia Bizans sırlı seramikleri. *I. ODTÜ arkeometri çalıştayı: Türkiye Arkeolojisi'nde seramik ve arkeometrik çalışmalar*. Ankara: ODTÜ, ss. 83-101.

_____ (2010a). Daskyleion kazılarından yeni buluntular: Yeşil ve/veya kahverengi boyalı Bizans seramikleri (Sırlı Beyaz Mal IV-GWWW IV). *Bizans ve çevre kültürler: Prof. Dr. S. Yıldız Ötüken'e armağan* (Ed: S. Doğan ve M. Kadiroğlu). İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık A.Ş., ss. 164-176.

_____ (2010b). On ikinci ve on üçüncü yüzyıllarda Bizans sırlı seramik sanatında form ve üslup değişimlerine ait bazı gözlemler. *I. Uluslararası Sevgi Gönül Bizans araştırmaları sempozyumu* bildirileri. *On ikinci ve on üçüncü yüzyıllarda*

Bizans dünyasında değişim. (Ed: A. Ödekan). İstanbul: Vehbi Koç Vakfı, ss. 511-520.

_____ (2012a). *İzmir Arkeoloji Müzesi örnekleriyle Kazıma Dekorlu Ege-Bizans seramikleri*. (2. baskı) İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

_____ (2012b). *Daskyleion II: Hisartepe/Daskyleion kazısı Bizans seramikleri. Prof. Dr. Tomris Bakır'a Armağan*. İstanbul: Ege Yayınları.

Domżalski, K. (2002). Late Roman pottery from Pompeiopolis. *Eurasia Antiqua*, 8, 415-491.

Doorninck, F.H. (1989). The cargo amphoras on the 7th century Yassı Ada and 11th century shipwrecks: two examples of a reuse of Byzantine amphoras as transport jars. *BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la Céramique Byzantine* (Ed : V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss. 247–257.

Döderlein, L. (1841). *Döderlein's hand-book of Latin synonymes*. (Çev: Arnold, B.A.). London: J. G. F. & J. Rivington.

Dündar, E. (2006). Hellenistik ve Roma dönemleri Patara unguentariumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.

Felten, F. et. al. (2007). Ägina Kolonna 2006. *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien, Band 76*, 113-119.

Ferrazzoli, A.F. (2003). Instrimentum domesticum: IX.1 tipologia dei reperti ceramici e aspetti delle produzioni e della circolazione dei materiali. *Elaiussa Sebaste II: un porto tra Oriente e occidente*. L'erma di Bretschneider, ss. 649-707.

Fındık, E.F. (2010). Myra-Demre Aziz Nikolaos kilisesi'nde on ikinci ve on üçüncü yüzyıl sırlı seramikleri. *I. Uluslararası Sevgi Gönül Bizans araştırmaları*

sempozyumu bildirileri. *On ikinci ve on üçüncü yüzyıllarda Bizans dünyasında değişim*. (Ed: A. Ödekan; E. Akyürek ve N. Necipoğlu). İstanbul: Vehbi Koç Vakfı, ss. 521-528.

Fırat, N. (1999). Perge Konut Alanı Keramiği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Foss, C. (1975). The Persians in Asia Minor and the end of Antiquity. *The English Historical Review*, 90, 721-747.

Foss, C. (1977). Archaeology and the "twenty cities" of Byzantine Asia. *AJA,* 81 (4), 469-486.

François, V. (1995). *La céramique Byzantine à Thasos. Etudes thasiennes XVI*. Paris: École Française D'Athénes.

_____ (1997). Les ateliers de céramique Byzantine de Nicée/Iznik et leur production (Xe-début XIVe siècle). *BCH*, 121(1), 411 – 442.

Frantz, M.A. (1938). Middle Byzantine pottery in Athens. *Hesperia*, 7, 429–467.

Gallimore, S.C. (2011). An island economy: Ierapetra and Crete in the Roman Empire. Yayınlanmamış Doktora Tezi. New York: University at Buffalo, State University of New York.

Garner, E. L. (1993). Byzantine amphora of the ninth through thirteenth centuries in the Bodrum Museum of Underwater Archaeology. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Texas: A&M University.

Gassner, V. (1997). *Das südtor der Tetragonos-Agora. Keramik und kleifunde, Forschungen in Ephesos XIII/1/1*. Viyana: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.

Gautier, P. (1984). Le typikon du sébaste Grégoire Pakourianos. *REByz*, 42, 5-145.

Gelichi, S. (1986). La Ceramica ingubbiata Medievale nell'Italia Nord–oriantale. *International Medieval Archeology colloquium 3rd. La eeramica Medievale nel Mediterraneo occidentale*. Fireze: All'Insegna del Giglio, ss. 354–407.

_____ (2000). Ceramic production and distribution in the early Medieval Mediterrenean basin (seventh to tenth centuries AD): Between town and countriside. *Towns and their territories between Late Antiquity the Early Midddle Ages* (Ed: G.P. Brogiolo-N. Gauthier-N. Christie). Lieden-Boston-Köln: Brill, ss.115-139.

Gençler Güray, Ç. (2005). Elaiussa Sebaste'den bir cam kandil ve kullanımı üzerine. *Ramazan Özgan'a Armağan - Festschrift für Ramazan Özgans* (Der. M. Şahin ve İ.H. Mert). İstanbul: Ege Yayınları, ss.157-160.

Greenewalt, C.H. (2010). Lidya'da çömlekçilik. *Lidyalılar ve Dünyaları* (Haz. N.D.Cahill). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, ss.107-124.

Gregory, T. (2007). *Bizans tarihi*. (Çev. E. Ermert). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Grierson, P. (1973). *Catalogue of the Byzantine coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection III/2: Alexius I to Michael VIII*. Washington: Dumbarton Oaks.

Griffing, R.P. (1938). An Early Christian ıvory plaque in Cyprus and notes on the Asiatic ampullae. *The Art Bulletin*, 20/3, 266-279.

Guiducci, G. ve Montana, G. (2007). Ceramiche da fuoco tardoantiche da Dyrrachion (Albania): Un primo approccio morfologico ed archaeometrico. *LRCW 2*. Ed: M. Bonifay ve J. C. Tréglia. Oxford: British Archaeological Reports, ss. 541-549.

Günsenin, N. (1989). Recherches sur les amphores Byzantines dans les musées Turcs. *BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la céramique Byzantine* (Ed: V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris : Diffusion de Boccard, ss. 267-276.

Haldon, J. (2007). *Bizans Tarih atlası*. (Çev. A. Özdamar). İstanbul: Kitap Yayınevi.

Hakimian, S. ve Salamé-Sarkis, H. (1988). Céramiques Médiévales trouvées dans une citerne à Tell 'Arqa. *Syria*, 65 (1/2), 1-61.

Hasaki, E. (2002). Ceramic kilns in Ancient Greece. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Cincinnati: University of Cincinnati.

Harrison, R.M. (1992). Amorium excavations 1991: The fourth preliminary report. *AnatStud*, 42, 207-222.

Hayes, J.W. (1971). A new type of early Christian ampulla. *BSA*, 66, 243-248.

_____ (1972). *Late Roman pottery: A catalogue of Roman fine wares*. London: The British School at Rome.

_____ (1980). *Supplement to Late Roman pottery*. Londra: The British School at Rome.

_____ (1992). *Excavations at Saraçhane in İstanbul 2: The pottery*. Princeton: Princeton University Press.

_____ (1997). *Handbook of Mediterrenean Roman pottery*. Londra: British Museum Press.

_____ (1995). A Late Byzantine and Early Ottomane assamblage from the lower city in Troia, *Studia Troica*, 5, 197–210.

_____ (2007). Pottery. *Kourion: Excavations in the Episcopal precinct. Dumbarton Oaks Studies XXXVIII*. (Ed: A.H.S. Megaw). Washington D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, ss. 435-475.

_____ (2008). *The Athenian Agora XXXII: Roman Pottery, Fine-Ware Imports*. Princeton-New Jersey: The American School od Classical Studies at Athens.

Heath, S. ve Tekkök, B. (2008). *Greek, Roman and Byzantine Pottery at Ilion (Troia)*. http://classics.uc.edu/troy/grbpottery/ (Erişim tarihi 07.10.2011)

Hellström, P. (1965). *Labraunda. Sweedish excavations and researches, II/1: Pottery of classical and later date, terracotta lamps and glass*. Lund: CWK Gleerup.

Hendy, M.F. (1985). *Studies in the Byzantine monetary economy c.300-1450*. London: Cambridge University Press.

_____ (1999). *Catalogue of the Byzantine coins in the Dumbarton Oaks Collaction and in the Whittemore Collection IV: Alexius I to Michael VIII*. Washington: Dumbarton Oaks.

Herodotos (2006). *Tarih*. (Çev. M. Ökmen). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Hocker, F.M. ve Scafuri, M.P. (1996). The Bozburun shipwreck excavation: 1996 campaign. *INA Quarterly*, 23(4), 3-9.

Homeros (1999). *İlyada*. (Çev. A. Erhat-A. Kadir). İstanbul: Can Yayınları.

Hudson, N. (2008). Three centuries of late Roman pottery. *Aphrodisias Papers*, 4, 319-345.

İnanan, F. (2010). Anaia - Kadikalesi: A new Zeuxippus Ware production centre. *Trade and production through the ages* (Ed: E. Doksanaltı ve E. Aslan). Konya: Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayını, ss. 115-128.

Ioannidaki–Dostoglu, E. (1989). Les vases de l'epave Byzantine de Pélagonnése–Halonnése. *BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la Céramique Byzantine* (Ed : V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss. 156–171.

İren, K. (2003).*Vazo resimleri ışığında Eski Yunan çömlekçiliği*. İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü.

Ivaschenko, Y. (1997). Les ateliers de céramiques du VIe au XVe s. au nord de la Mer Noire: Le probléme de la continuité. *La céramique Médiévale en Méditerranée. Actes du VIe congrés de L'AIECM2*. Narration Editions (Haz: G. Demians d'Archimbaud), ss. 73-85.

İznik, E. (2011). İmparator Diocletianus'un "tavan (en yüksek) fiyatlar fermanı. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXX(49), 98-130.

Jantzen, U.; Hautumm, W.; Megow, W. R. ve Weber, M. (2004). *Samos band XX: Die wasserleitung des Eupalinos. Die Funde.* Bonn: Rudolf Habelt.

Japp, S. (2007). Late Roman, Byzantine and Ottoman pottery from Alexandria Troas. *Byzas 7. Çanak: Late Antique and Medieval pottery and tiles in Mediterrenean Archaeological contexts* (Ed: B. Böhlendorf-Arslan; A. O. Uysal ve J. Witte-Orr). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 55-72.

Japp, S. (2007). The local pottery production of Kibyra. *Anatolian Studies*, 59, 95-128.

Jordan, R. (Çev.) (2000). Pakourianos: Typikon of Gregory Pakourianos for the Monastery of the Mother of God Petritzonitissa in Backovo. *Byzantine monastic foundation documents: A complete translation of the surviving founders' typika*

and testaments (Ed. J. Thomas ve A. Constantinides Hero). Washington, D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, ss. 507-563.

Kahyaoğlu, M. (2010). On ikinci ve on üçüncü yüzyıllarda Batı Anadolu liman kentleri. *I. Uluslararası Sevgi Gönül Bizans araştırmaları sempozyumu bildirileri*. *On ikinci ve on üçüncü yüzyıllarda Bizans dünyasında değişim.* İstanbul: Vehbi Koç Vakfı, ss. 273-278.

Kaçar, T. (2009). Geç Antik Çağda Hıristiyanlık. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Karivieri, A. (2010). Creating contacts: Trade and exchange along the Via Egnatia From the Roman to the Early Byzantine Period. *Bollettino di Archeologia on line*, I 2010/ Volume speciale C / C11 / 3, 15-22.

Kaynak:http://www.bollettinodiarcheologiaonline.beniculturali.it/bao_document/articoli/3_KARIVIERI.pdf (Erişim Tarihi: 25.04.2013)

Karlsson, L. (2009). Labraunda 2008: A preliminary report on the Sweedish excavations with contributions by Jesper Bild and Olivier Henry", *Opuscula*, 2: 57-87.

_____ (2011). The forts and fortifications of Labraunda. *Labraunda and Karia: Proceedings of the ınternational symposium commemorating sixty years of Swedish Archaeological work in Labraunda*. (Ed. L. Karlsson ve S. Karlsson). Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis, ss. 217-252.

Kassab Tezgör, D. (2010). Le réseau commercial des amphores Sinopéennes entre les IIe-IIIe s. et le VIe s. de notre ère. *PATABS I. Production and trade of amphorae in the Black Sea. Varia Anatolica XXI* (Kassab Tezgör, D. ve Inaishvili, N.). Paris: Institut Français d'Etudes Anatoliennes-Georges Dumezil, ss. 167-173.

Kazhdan, A. (1991a). Empire of Nicaea. *ODB*, I. New York: Oxford University Press, 356-358.

Kazhdan, A. (1991b). Modiolos. *ODB*, III. New York: Oxford University Press, 1387-1388.

Kazhdan, A. ve Bouras, L. Ph. (1991). Lighting in Everyday life. *ODB*, II. New York: Oxford University Press, 1228.

Kazhdan, A. ve Vikan, G. (1991). Mortaria. *ODB*, II. New York: Oxford University Press, 1411.

Keay, S.J. (1984). *Late Roman amphorae in the Western Mediterrenean. A typology and economic study: The Catalan evidence*. Oxford: British Archaeological Reports.

Kelly, A. (2010). The discovery of Phocaean Red Slip Ware (PRSW) Form 3 and Bii ware (LR1 amphorae) on sites in Ireland-An analysis within a broader framework. *Proceedings of the Royal Irish Academy*, 110. Dublin, ss.35-88.

Kingsley, S. ve Decker, M. (2001). New Rome new theories on ınter-regional exchange. An introduction to the East Mediterranean economy in Late Antiquity. *Economy and exchange in the East Medirerrenean during Late Antiquity* (Ed: S. Kingsley ve M. Decker). Oxford: Oxbow Books, ss. 6-27.

Koçel Erdem, Z. (2003). Tripolis (Yenicekent/Buldan-Denizli) Antik Kenti çanak çömlekleri. *III. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu*. Eskişehir: Tepebaşı Belediyesi, ss.380-388.

Koder, J. (2007). Stew and salted meat – opulent normality in the diet of every day?. *Eat, drink and be merry (Luke 12:19) – Food and Wine in Byzantium. Papers of the 37th Annual Spring Symposium of Byzantine Studies, in Honour of Professor A.A.M. Bryer* (Ed: L. Brubaker and K. Linardou). Aldershot: Ashgate.

Korkut, T. (2007). Spätantike und Frühbyzantinische keramik aus Patara. *Byzas 7. Çanak: Late Antique and Medieval pottery and tiles in Mediterrenean Archaeological contexts* (Ed: B. Böhlendorf-Arslan; A. O. Uysal ve J. Witte-Orr). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 147-168.

Laflı, E. (2003). *Studien zu Hellenistischen, Kaiserzeitlichen und Spätantik-frühbyzantinischen tonunguentarien aus Kilikien und Pisidien (Südtürkei): der forschungsstand und eine auswahl von fundobjekten aus den örtlichen museen*. Köln: Philosophischen Fakultät Der Universität Zu Köln.

Ladstätter, S. (2011). Bizans döneminde Ephesos-Büyük bir Antik kentin tarihinde son sayfa. *Bizans Döneminde Ephesos*. (Ed: F. Daim ve S. Ladstätter). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 3-28.

Ladstätter, S. ve Sauer, R. (2005). Late Roman C-Ware und lokale spätantike feinware aus Ephesos. *Spätantike und mittelalterliche keramik aus Ephesos* (Ed. F. Krinzinger). Viyana: Verlag der Österrreichen Akademie der Wissenschaften, ss. 143-201.

Lightfoot, C. ve Lightfoot, M. (2007). *Anadolu'da bir Bizans kenti: Amorium*. İstanbul: Homer Kitabevi.

Leake, M. (1824). *Journal of a tour in Asia Minor: with comparative remarks on the Ancient and modern geography of that country*. London: John Murray. http://books.google.com.tr/books?id=ZmIGAAAAQAAJ&printsec=frontcover&dq=Journal+of+a+tour+in+Asia+Minor:+with+comparative+remarks+on+the+ancient&hl=tr&sa=X&ei=i2QnUYqZG8TRsgbP5oDABg&ved=0CC4Q6AEwAA (Erişim tarihi 22.02.2013).

Lenger, D.Ç. (2009). Antik Çağ'da Garum. *ArkSan,* 129: 69-76.

Lochner, S.- Sauer, R. ve Linke, R. (2005). Late Roman unguentaria?-A contribution to Early Byzantine wares from the view of Ephesus. *LRCW1* (Ed: J.M. Gurt i Esparraguera). Oxford: British Archaeological Reports, ss. 647-654.

Lüdorf, G. (2006). *Römische und Frühbyzantinische gebrauchskeramik im westlichen Kleinasien: Typologie und chronologie*. Rahden: Verlag Marie Leidorf GmbH.

Mader, I. (1996). Keramik der forschungen im gebiet von Kyenai ausden jahren 1989-1992. *Lykische studien 3: Die siedlungskammer von Kyenai in Lykien, bericht über feldforschungen im Yavu-Bergland im sommer*. *Asia Minor Studien 24* (Ed: F. Kolb). Bonn: Dr. Ludwig Reichert Verlag, ss. 87-112.

Magie, D. (2002). *Anadolu'da Romalılar 2: Batı Anadolu ve zenginlikleri*. (Çev. N. Başgelen ve Ö. Çapar). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Mansel, A.M. (1984). *Ege ve Yunan tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Mango, C. (2007). Bizans: *Yeni Roma İmparatorluğu*. (Çev. G. Çağalı Güven). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Megaw, A.H.S. (1975). An early thirteenth–century Aegean glazed ware. *Studies in Memory of David Talbot Rice* (Ed: G. Robertson ve G. Henderson). Edinburgh: Edinburgh University Press, ss. 34–45, 14a–17.6.

Megaw, A.H.S. ve Jones, R.E. (1983). Byzantine and allied pottery: A contribution by chemical analysis to problems of originand distribution. *BSA*, 78, 235-263.

Mercangöz, Z. ve Mimaroğlu, S. (2011). Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia kazısı 2010 yılı çalışmaları. *XIV. Ortaçağ ve Türk dönemi kazıları ve Sanat Tarihi araştırmaları sempozyumu bildirileri* (Haz. A. Baş, et. al.). Konya: Kömen Yayınları.

Meyza, H. (2008).Pottery finds from the House of Aion (northern sector). Nea Paphos 2006, 518-523.

Miklosich, F. ve Müller, I. (1890). *Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et profana VI*, 241-246.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). *Seramik ve cam teknolojisi: Sır hazırlama*. Ankara. http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/seramik/moduller/sir_hazirlama.pdf (Erişim Tarihi: 21.02.2012)

Mimaroğlu, S. (2010). Panaztepe Bizans dönemi sırsız seramikleri. *XIII. Ortaçağ ve Türk dönemi kazıları ve Sanat Tarihi araştırmaları sempozyumu bildirileri* (Haz. K. Pektaş, et. al.) İstanbul: Ege Yayınları, ss. 443-452.

Mimaroğlu, S. (2011). Kadıkalesi/Anaia Bizans dönemi amphoraları. *Sanat Tarihi Dergisi*, XX(1), 63-92.

Ministry of Culture, Byzantine and Christian Museum [BXM] (1986). *Byzantine and Post-Byzantine Art*. Atina.

Morgan, C. H. (1942). *Corinth XI: The Byzantine pottery*. Cambridge: Harvard University Press.

Murcia Mufioz, A.J.; Vizcaino Sánchez, J.; Garcia Lorca, S. ve Ramallo Asensio, S.F. (2005). Conjuctos céramicos tardiós de las excavations en el teatro romano de Cartegena. *LRCW 1*. (Ed: J.M. Gurt i Esparraguera). Oxford: British Archaeological Reports, ss. 1-36.

Murray, J.S. (2005). The urban earthquake imagery and divine judgement in John's Apocalypse. *Novum Testamentum*, 47(2),142-161.

Murphy-O'Connor, J. (2012). *Keys to Jerusalem: Collected essays*. Oxford: Oxfrod University Press.

Nacef, J. (2007). Nouvelles données sur l'atelier de potiers de Henchir ech Chekaf (Ksour Essef, Tunisie). *LRCW 2*. (Ed: M. Bonifay ve J. C. Tréglia). Oxford: British Archaeological Reports. ss. 581-595.

Niketas Khonaiates (1995). *Historia*. (Çev: F. Işıltan). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Nesbitt, J.W. ve N. Oikonomides. (1996). *Catalogue of Byzantine seals at Dumbarton Oaks and in the Fogg Museum volume 3: West, northwest, and central Asia Minor and the orient*. Washington D.C.: Dumbarton Oaks.

Notopoulos, J. A. (1964). Akritan ikonography on Byzantine pottery. *Hesperia*, 33: 108-133.

Oikonomides, N. (1990). The contents of the Byzantine house from the eleventh to the fifteenth century. *DOP*, 44, 205-214.

Opait, A. (2010). On the origin of Carthage LR amphora 1. *LRCW 3*. (Ed. S. Menchelli). Oxford: British Archaeological Reports, ss. 1015-1022.

Ostrogorsky, G. (1959). Byzantine cities in the early Middle Ages. *DOP,* 13, 47–66.

Ostrogorsky, G. (1999). *Bizans Devleti Tarihi*. (Çev: Fikret Işıltan). Ankara: Türk Tarih Basımevi.

Ousterhout, R. (1999). *Master builders of Byzantium*. Princeton-New Jersey: Princeton University Press.

Ökse, T.(1999). *Önasya Arkeolojisi seramik terimleri*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Ötüken, Y.; Alpaslan, S. ve Acara, M. (1999-2000). Demre–Myra Aziz Nikolaos Kilisesi kuzey ek yapısının yeni bir değerlendirilmesi, *Adalya*, IV, 221–242.

Özgan, R. – D. Stutzinger (1985). "Untersuchungen zur porträtplastik des 5. Jhr. N. Chr. anhand zweier neugefundener porträts aus Stratonikeia", *IstMitt*, 35, 237-274.

Özgan, R. (1987). Stratonikeia şehir kapısı yontu buluntuları. *V. AST*, I, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 265-276.

_____ (1989). İ.S. 1. yüzyıl Stratonikeia yontuculuğu", *V. AST*, I, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 345-362.

_____ (1999) *Die Skulpturen von Stratonikeia. Asia Minor Studien 32*. Bonn: Dr. Rudolf Habelt GmbH.

Özhanlı, M. ve Fırat, M. (2011). Side unguentariumları ışığında dinin kapların kullanım alanları üzerindeki etkileri. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 7-30.

Özüdoğru, Ş. ve Dündar, E. (2007). Kibyra Geç Roma-Erken Doğu Roma dönemi mühürlü unguentariumları. *Olba*, XV, 145-177.

Papacostas, T. (2001). The economy of Late Antique Cyprus. *Economy and exchange in the East Medirerrenean during Late Antiquity* (Ed: S. Kingsley ve M. Decker). Oxford: Oxbow Books, ss. 107-128.

Papanikola-Bakirtzis, D.; Maguire, H. ve Dauterman Maguire, E. (1992). *Ceramic Art from Byzantine Serres*. Chiago: University of Illinois Press.

Papanikola-Bakırtzis, D. (Ed.) (1999). *Byzantine glazed ceramics, The Art of sgrafitto*. Atina: Archaeological Receipts Fund.

Parman, E. (1989a). Bizans keramiklerinden ilginç örnekler. *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Yazıları,* I, 81–84.

_____ (1989b). The pottery from St. John's Basilica at Ephesos. *BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la céramique Byzantine* (Ed: V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss. 277–289.

_____ (2007). *Kalanlar: 12. ve 13. yüzyıllarda Türkiye'de Bizans sergi kataloğu*. İstanbul: Vehbi Koç Vakfı, ss. 94-104, 109-110, 112-119, 138, 243-244.

Paton, W. R. ve J. L. Myres. (1897). Researches in Karia. *The Geographical Journal* 9(1), 38-54.

Patterson Sevcenko, N. (Çev.) (2000). Kosmosoteira: Typikon of the Sebastokrator Isaac Komnenos for the Monastery of the Mother of God Kosmosoteira near Bera. *Byzantine monastic foundation documents: A complete translation of the surviving founders' typika and testaments* (Ed. J. Thomas ve A. Constantinides Hero). Washington, D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, ss. 782-858.

Perlzweig, J. (1961). *The Athenian Agora, vol. 7. Lamps of the Roman period: First to seventh century after Christ*. Princeton-New Jersey: The American School of Classical Studies at Athens.

Peacock, D.P.S. ve Williams, D.F. (1991). *Amphorae and the Roman economy: An introductory guide*. London-New York: Longman.

Pellegrino, E. (2007). Les céramiques de la maison du nord-est de l'acropole Lycienne de Xanthos: Un ensemble original de la fin du VI□-debut du VII□ S.Apr. J.-C.

LRCW 2. (Ed: M. Bonifay ve J. C. Tréglia). Oxford: British Archaeological Reports, ss. 659-669.

Peschlow, U.; Şişmanoğlu, G. ve Şişmanoğlu, S. (1977/78). Byzantinische keramik aus İstanbul, Ein fundkomplex bei der Irenenkirche. *IstMitt*, 27/28, 363–414.

Pesclow, U. ve Bindokat, A. (2005). *Latmos'ta bir Karia kenti: Herakleia*. İstanbul: Homer Kitabevi.

Philothéou, G. ve Michailidou, M. (1989). Plats Byzantines provenant d'une epave prés de Castellorizo. *BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la céramique Byzantine* (Ed : V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss. 173–176.

Pieri, D. (1998). Les importations d'amphores orientales en Gaule méridionale durant l'Antiquité tardive et le haut-Moyen age (IVe - VIIe siècles après J.-C.) Typologie, chronologie et contenu. *Importations d'amphores en Gaule du Sud, du règne d'Auguste à l'Antiquité tardive. Actes du congrès d'Istres (21-24 mai 1998).* SFECAG, ss. 97-106.

_____ (2005). *Le Commerce du vin oriental a l'époque Byzantine (V□-VII□ siécles): Le témoignage des amphores en Gaule*. Beyrouth: Institut Français du Proche-Orient.

Poblome, J. (1999). *Sagalassos Red Slip Ware: Typology and chronology*. Turnhout: Brepols.

_____ (2004). Comparing Ordinary Craft Production: Textile and pottery production in Roman Asia Minor. *JESHO*, 47(4), 491-506.

Poblome, J. et. al. (2010). Sic transit gloria mundi. Does it really? Wasting seventh century AD Sagalassos (SW Turkey). *LRCW3. Comparison between western and*

eastern Mediterranean (Ed: S. Menchelli). Oxford: British Archaeological Reports, ss. 791-801.

Popovic, N. (1989). Impostation et production locale de céramique a Ras (fin XI–debut XIII siécle). *BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la céramique Byzantine* (Ed: V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss. 119–130.

Poulos–Papademetrios, N. (2003). Mesobyzantine keramike apo ten Krete: 9th–12th aionas. *VIIe Congrés International our la Céramique Médiévale en Méditerranaé Thessaloniki* (Ed: Ch. Bakirtzis). Atina, ss. 211–226.

Pülz, A. ve Ruggendorfer, P. (1995). Forschungen zum strassennetz in der Byzantinischen oststadt von Limyra (Lykien). *MitChrA*, 1, 66-70.

Quercia, A. (2011). Roman pottery from an intensive survey of Antikythera, Greece. *BSA*, 106, 47-98.

Ramsay, W.M. (1960). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*. (Çev: M. Pektaş). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Randall, R.H. (1968). Three Byzantine ceramics. *The Burlington Magazine*, 110 (785), 461-464.

Rautman, M. (2003). *Notes for Processing Roman Pottery at Sardis* http://www.bu.edu/av/clas/readings/Rautman-Roman_Pottery_Guide.pdf (Erişim tarihi 20.08.21012)

Redford, S.; Ikram, S. ; Parr, E. M. ve Beach, T. (2001). Excavations at Medieval Kinet, Turkey: A preliminary report. *Ancient Near Eastern Studies*, 38, 58-138.

Reynolds, P. (1995). *Trade in the western Mediterranean AD 400–700*. Oxford: British Archaeological Reports.

Rhoby, A. (2011). *Epigrams, Epigraphy and Sigillography.* □πειρόνδε (Epeironde) Proceedings of the 10th International Symposium of Byzantine Sigillography (Ed. C. Stavrakos ve B. Papadopoulou). Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, ss. 65-79.

Ribera Lacomba, A.V. ve Roselló Mesquida, M. (2007). Contextos céramicos de mediados del siglo V en Valentia y en Cullera. *LRCW 2*. (Ed: M. Bonifay ve J. C. Tréglia). Oxford: British Archaeological Reports, ss. 189-198.

Rice, D.T. (1930). *Byzantine glazed pottery*. Oxford: Clarendon Press.

Robinson, H.S. (1959). *The Athenian Agora V: Pottery of the Roman period*. Princeton-New Jersey: The American School of Classical Studies at Athens.

Romančuk, A. (2003). Befunde der glasierten keramik der Spatbyzantinischen zeit in Chersonesos: örtliche herstellung und import. *VIIe Congrés international our la Céramique Médiévale en Méditerranaé Thessaloniki* (Ed : Ch. Bakirtzis). Atina, ss. 101–114.

Rowe, A.H. (2004). Reconsidering Late Roman Cyprus: Using new material from Nea Paphos to review current artefact typologies. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Sydney: University of Sydney.

Ruggieri, V. (2005). *La Caria Byzantina: topografia, archeologia ed arte: Mylasa, Stratonikeia, Bargylia, Myndus, Halicarnassus*. Rubbetino.

_____ (2009). *The Carians in the Byzantine period. Die karer und die anderen*. Bonn: Dr. Rudolf Habelt GmbH, ss. 207-218.

Sabuncu, A. (2007). Çanak-çömlek. *Kumkale: Toros eteklerinde bir Haçlı kalesi* (Çambel, H. ve Günay, R. ile). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 95-217.

Sánchez, J.V. ve Pérez Martín, I. (2008). Ungüentarios Bizantinos con sello epigráfico en carthago Spartaria. *AEspA,* 81, 151-176.

Sanders, G.D.R. (1993). Excavations at Sparta: The Roman stoa, 1988–91. Preliminary report. *BSA*, 88, 251–286.

_____ (2003). An overview of the new chronology for 9th to 13th century pottery at Corinth. *VIIe Congrés International our la céramique Médiévale en Méditerranaé Thessaloniki* (Ed : Ch. Bakirtzis). Atina, ss. 35–44.

_____ (2010). The Medieval pottery. *Ayios Stephanos: Excavations at a Bronze Age and Medieval settlement in southern Laconia*. *BSA Suppl. 44* (Ed: W. D. Taylour ve R. Janko). London, ss. 389-410.

Sazanov, A. (1997). Les amphores de L'Antiquité tardive et du Moyen Age: continuité ou rupture ? Le cas de la Mer Noire. *La céramique Médiévale en Méditerranée, Actes du VIe congres de l'AIECM 2*. Aix-en Provence, ss. 87-102.

_____ (1998). Medieval contexts of Kerch: Byzantine pottery deposits of VII-XII AD. *Journal of Historical, Philological and Cultural Studies*, V, 50-88.

_____ (1999). Les amphores "LA 1 Carthage" dans la region de la Mer Noire (Typologie et chronologie: Ve-VIIe SÇ APR. J.-C.). *Productions et Commerce des Amphores Anciennes en mer noire*. Aix-en-Provence: Université de Provence, ss. 265-279.

_____ (2000a). Les ensembles clos de Chersonese de la fin du VIe-troisieme quart du VIIe siecles: La chronologie de la ceramique. *Les sites archéologiques en Crimée et au Caucause durant L'Antique tardive et le haut Moyen-Age* (Ed: M. Kazanski ve V. Soupault). Lieden-Boston-Köln: Brill, ss.123-149.

_____ (2000b). Pottery contexts of Bosphoran Kingdom of A.D. 570-580. *Drevnoste Bosphora*, 3, 221-259.

Sevin, V. (2001). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Shkodra, B. (2006). Ceramics from Late Roman contexts in Durrës. *BSA*, 101, 427-457.

Silvestrelli, F. (2007). II Ninfeo dei Tritoni (Regio II): le fasi di eta bizantina e postbizantina. Relazione preliminare delle campagne di scavo 1994-2001. *Hierapolis di Frigia I. Le attivia delle campagne di scavo e restauro 2000-2003* (Ed: F. D'Andria ve M. Piera Caggia). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 333-357.

Sophocles, E.A. (1900). *Greek lexicon of the Roman and Byzantine periods (from B.C. 146 to A.D. 1100)*. New York: Charles Scribner' Sons.

Söğüt, B. Stratonikeia 2008 Yılı Çalışmaları Raporu. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, 2009.

Söğüt, B. Stratonikeia 2009 Yılı Çalışmaları Raporu. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, 2010.

_____ (2010). Stratonikeia 2008 Çalışmaları. *31. KST,* 4. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 263-286.

_____ (2011). Stratonikeia 2009 Yılı Çalışmaları. 32*, KST,* 4. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 194-211.

_____ Stratonikeia 2010 Yılı Çalışmaları Raporu. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, 2011.

_____ (2012). Stratonikeia 2010 Çalışmaları. 33. *KST,* 4. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 395-420.

_____ (2012). Börükçü 2003-2006 yılları kazıları. *Stratonikeia'dan Lagina'ya. Ahmet Adil Tırpan Armağanı* (Ed: B. Söğüt). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 553-586.

_____ (2013). Stratonikeia 2011 Yılı Çalışmaları. 34. *KST,* 3. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 45-58.

Spieser, J.M. (1996). *Die Byzantinische keramik aus der stadtgrabung von Pergamon*. Berlin: Walter de Gruyter.

Stevenson, R.B.K. (1947). Pottery. *The Great Palace of Byzantine Emperors* (G. Brett – W.J. Macaulay ve R.B.K. Stevenson). London: Oxford University Press, 34-60.

Strabon. (1991). *Coğrafya: Anadolu (kitap: XII, XIII, XIV)*. (Çev: A. Pekman). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Striker, C. L. ve Kuban, D. (1975). Work at Kalenderhane Camii in İstanbul: Fifth preliminary report (1070–74). *DOP*, 29, 306–318.

Şahin, M. Ç. (1975). Lagina'dan (Koranza) iki yeni yazıt – Two new inscriptions from Lagina (Koranza). *Anadolu (Anatolia),* 17, 177-195.

_____ (1976). *The political and religious structure in the territory of Stratonikeia in Caria*. Ankara: Şafak Matbaası.

_____ (1981). *Die inschriften von Stratonikeia I*. Bonn: Habelt.

_____ (1997). New inscriptions from Lagina. *EpigrAnat*, 29, 83–106.

_____ (1999). The place name of Korazis: A new inscription from Lagina. *EpigrAnat*, 31, 35–36.

_____ (2002). New inscriptions from Lagina, Stratonikeia and Panamara. *EpigrAnat*, 34, 1–21.

_____ (2003). A Hellenistic decree of the Chrysaoric Confederation from Lagina. *EpigrAnat,* 35, 1–7.

_____ (2010). *Inscriptions of Stratonikeia*, part III. Bonn: Dr. Rudolf Habelt GMBH.

Şen Yıldırım, D. (2012). Hurmalık Hamamı Buluntuları Işığında Patara'nın Geç Roma-Erken Bizans Dönemi Kuzey Afrika Kökenli Seramikleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12/4, 151-172.

Şenol, A. K. (Haz.) (2009). *AETAM (Arslan Eyce Taşucu Amphora Müzesi)'da bulunan ticarî amphoralar ve Akdeniz'de ticaretin izleri*. Mersin: Taşeli Matbaacılık.

Şimşek, C. (2003). Laodikeia Antik kentinden haç baskılı tabaklar. *III. Uluslararası pişmiş toprak sempozyumu*. Eskişehir: Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, ss. 411-422.

Şimşek, C. ve Duman, B. (2007a). Laodikeia'da bulunan Geç Antik Çağ unguentariumları. *Adalya*, X, 285-307.

_____ (2007b). Laodikeia'da bulunan ampullalar. *Olba*, XV, 1-29.

Taft, Robert F. ve Kazhdan, A. Candles. *ODB*, I. New York: Oxford University Press, 371-372.

Talbot Rice, D. (1930). *Byzantine glazed pottery*. Oxford: Clarendon Press.

_____ (1958). *The Great Palace of the Byzantine Emperors: second report*. Edinburgh: University of St. Andrews.

_____ (2002). *Bizans'ta günlük yaşam*. (Çev. B. Altınok). İstanbul: Özne Yayımcılık.

Talbot, A. M. (Çev.) (2000). Attaleiates: Rule of Michael Attaleiates for his Almshouse in Rhaidestos and for the Monastery of Christ Panoiktirmon in Constantinople. *Byzantine monastic foundation documents: A complete translation of the surviving founders' typika and testaments* (Ed. J. Thomas ve A. Constantinides Hero). Washington, D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, ss. 326-376.

Tek, T. (2001). Antik Çağda seramik fırınları. *I. Uluslararası pişmiş toprak sempozyumu*. Eskişehir, ss. 29–38.

Tekocak, M. (2006). Kelenderis Roma Çağı seramiği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.

Tırpan, A. (1984). Stratonikeia kazısı 1982 çalışmaları, *V. KST*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 209-214.

_____ (1996). Lagina kazısı 1993-1994. *XVII. KST*, II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 209–228.

_____ (1997). Lagina Hekate Temenosu 1995. *XVIII. KST*, II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 309–336.

_____ (1998). Lagina Hekate Propylonu 1996. *XIX. KST*, II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 173–194.

_____ (1999). Lagina Hekate Temenosu, Propylon ve altardaki kazı çalışmaları 1997. *XX. KST*, II, 237–256.

_____ (2006). Lagina ve Börükçü 2004 yılı çalışmaları. *27. KST*, 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 257–270.

_____ (2007). Lagina. *AJA,* 111 (2), 317–318.

_____ (2008a). Lagina ve Börükçü 2005 yılı çalışmaları. *28. KST*, 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 591–612.

_____ (2008b). Lagina ve Börükçü 2006 yılı çalışmaları. *29. KST*, 3. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 387–410.

Tırpan, A.A. ve Söğüt, B. (2000). Koranza kazısı 1998. *21. KST,* 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 153-162.

_____ (2001). Lagina Hekate Temenosu 1999 yılı çalışmaları. *22. KST,* 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 299–310.

_____ (2002). Hekate Temenosu 2000 yılı çalışmaları. *23. KST*, 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 343–350.

_____ (2004). 2002 yılı Lagina yılı kazıları. *25. KST*, 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 87–100.

_____ (2005a). Lagina ve Börükçü 2003 yılı çalışmaları. *26. KST*, 1. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 371–386.

_____ (2005b). *Lagina*. Muğla: Anıl Ofset &Matbaacılık.

_____ (2007a). Lagina ve Börükçü 2006 yılı çalışmaları raporu. Konya: Selçuk Üniversitesi.

_____ (2007b). Lagina ve Börükçü kazıları 2004 yılı çalışmaları. *28. KST*, 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 591-612.

_____ (2007b). Lagina ve Börükçü kazıları 2004 yılı çalışmaları. *28. KST*, 2. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 591-612.

_____ (2008a). Lagina ve Börükçü 2006 yılı çalışmaları. *29. KST*, 3. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 387-410.

_____ (2009a). Lagina ve Börükçü kazıları 2008 yılı çalışma raporu. Konya: Selçuk Üniversitesi.

_____ (2009b). Lagina ve Börükçü 2007 yılı çalışmaları. *30. KST*, 4. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 243-266.

_____ (2010). Lagina, Börükçü, Belentepe ve Mengefe 2008 yılı çalışmaları. *31. KST*, 3. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 505-527.

Tırpan, A. A. ve Gider, Z. (2011). Lagina ve Börükçü 2009 yılı çalışmaları. *32. KST*, 3. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 374-395.

Tırpan A. – Söğüt, B. – Sezgin, T. ve Öztaşkın, G. K. (2009). The Byzantine Church At Lagina Hecate Temenos In Muğla. *II. International Conference on Mediterranean Studies, Athens Institute For Education and Research*; 9-12 April 2009 Athens-Greece. (Baskıda)

Tömöry, T. A. (1980). A study of Medieval glazed pottery from Aphrodisias and Cilicia. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Toronto: University of Toronto.

Tsanana, A. (2003). The glazed pottery of Byzantine Vrya (Vrea). *VIIe Congrés International our la Céramique Médiévale en Méditerranaé Thessaloniki* (Ed : Ch. Bakirtzis). Atina, ss. 245–250.

Turnovsky, P. (2005). The morphological repertory of Late Roman/Early Byzantine coarse wares in Ephesos. *LRCW1* (Ed: J.M. Gurti i Esparraguera). Oxford: British Archaeological Reports, ss. 635-645.

Uscatecu, A.-Garcia Jiménez, R. (2005). Pottery wares from a fifth century deposit found an Iesso (Guissona, Lleida): Archaeological and Archaeometrical Analyses. *LRCW 1*. (Ed: J.M. Gurt i Esparraguera). Oxford: British Archaeological Reports, ss. 81-104.

Umar, B. (1999). *Karia: Bir Tarihsel Coğrafya araştırması ve gezi rehberi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Ünal, Osman (2012). Yapı malzemesi ders notları: Seramik malzemeler.
Kaynak: tr.scribd.com/doc/116955415/seramik (Erişim Tarihi: 21.02.2012)

Vallauri, L. (et. al.) (2003). La circulation des céramiques Byzantines, Chypriotes et du Levant Chrétien en provence, languedoc et corse du Xe au XIVe siécle. *VIIe Congrés International our la Céramique Médiévale en Méditerranaé Thessaloniki* (Ed : Ch. Bakirtzis). Atina, ss. 137–152.

Varinlioğlu, E. (1991). 1989 Stratonikeia kazıları. *XII. KST*, II. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 219-224.

Viegas, C. (2007). Les céramiques tardives dans les sites du sud-ouest de la ibérique (Algarve-Portugual). *LRCW 2*. (Ed: M. Bonifay ve J. C. Tréglia). Oxford: British Archaeological Reports, ss. 71-84.

Vikan, G. (1982). *Byzantine pilgrimage art*. Washington, D.C.: Dumbarton Oaks.

Vionis, A.K. et. al. (2010). A Middle–Late Byzantine pottery assemblage from Sagalassos: Typo-chronology and sociocultural interpretation. *Hesperia*, 79, 423–464

Vroom J. (2003). *After Antiquity . Ceramics and society in the Aegean from the 7th to the 10th century A.C.: A case study from Boeotia, central Greece*. Leiden: Leiden University.

_____ (2005a). *Byzantine to modern pottery in the Aegean*. Utrecht: Parnassus Press.

_____ (2005b). Middle Byzantine ceramic finds from Limyra in Lycia. *Travaux et Mémoires 15 : Mélanges Jean-Pierre Sodini* (Ed : F. Baratte). Paris, ss. 617-624.

_____ (2012). Early Medieval pottery finds from recent excavations at Butrint, Albania. *Atti del IX Congresso Internazionale sulla Ceramica Medievale nel Mediterraneo* (Ed: Sauro Gelichi). S. Lorenzo: All'Insegna del Giglio s.a.s, ss. 289-296.

Waagé, F.A. (1933). The American excavations in the Athenian Agora, first report: The Roman and Byzantine pottery. *Hesperi*a, II: 279-328.

_____ (1948). *Antioch on-the-Orontes IV.1: Ceramics and Islamic coins*. Princeton: London and The Hague.

Waksman, S.Y. ve Spieser, J.M. (1997). Byzantine ceramics excavated in Pergamon: Archaeological classification and characterization of the local and imported productions by PIXE and INAA elemental analysis, mineralogy and petrography. *Materials analysis of Byzantine pottery* (Ed: H. Maguire). Washington, D.C.: Dumbarton Oaks Research Library and Collection, ss. 105–133.

Waksman, S. Y. ve von Wartburg, M. L. (2006). "Fine-sgrafitto ware", "Aegean ware", and other wares: New evidence for a major production of Byzantine ceramics. *Report of the Department of Antiquities, Cyprus 2006*.

von Wartburg, M. L. (2003). Cypriot contacts with east and Wwest as reflected in Medieval glazed pottery from the Paphos region", *Actes du VIIe Congrès International sur la Cé ramique Médié vale en Méditerranée*. Atina, ss. 153-166.

Wallis, H. (1907). *Byzantine ceramic art: Notes on examples of Byzantine pottery recently found at Constantinople*. Londra: Bernard Quaritch.

Williams, C. (1989). *Anemurium: The Roman and Byzantine pottery*. Toronto: Pontifical Institute of Medieval Studies.

Williams, D.F. (1990). A note on the petrology of a Samos cistern type amphora from excavations at the Castello di Udine. *Aquileia Nostra*, 61, 295-296.

Winfield, D. C. (1968). Middle and later Byzantine wall painting methods: A comparative study. *DOP,* 22, 61-139.

Yaraş, A. (2003). Allianoi Geç Antik Çağ seramik fırınları. *III. Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu*. Eskişehir: Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, ss. 404-410.

Yener, A. ve Malkoç, N. (2005). Kaleiçi, 148 Ada, 15 parselde yapılan sondaj kazısı. *14. MüzeKKS*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ss. 101-108.

Yeşiltepe, A. (2010) Anadolu ustaları: Damağın tadı doğu'dan gelir. *NTV Tarih*, 17: 72-75.

Yılmaz, S. (1994). Denizli, Hierapolis (Pamukkale) Antik kenti Roma Hamamı sondaj kazısı ve temizlik çalışmaları. IV. *MüzeKKS*, 199-217.

Yılmaz, Z. (2007). Spätantike sigillaten aus Priene. *Byzas 7. Çanak: Late Antique and Medieval pottery and tiles in Mediterrenean Archaeological contexts* (Ed: B. Böhlendorf-Arslan; A. O. Uysal ve J. Witte-Orr). İstanbul: Ege Yayınları, ss. 123-130.

Yurdugüzel, O.T. (2005). Eskihisar kentsel sit Koruma projesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.

Zaccaria Ruggiu, A. ve Cottica, D. (2007). Hierapolis di Frigia fra tarda antichità e XI secolo: l'apporto dello studio degli spazi domestici nell'insula 104. *Rivista di Archeologia, 31, 139-189,* Tav. XXVI-XLIX.

Zalesskaya, V.N. (1989). La céramique Byzantine des XII–XIII siécles de Chersonése. *BCH, Supp. XVIII. Recherches sur la Céramique Byzantine* (Ed : V. Déroche ve J.M. Spieser). Paris: Diffusion de Boccard, ss. 143–149.

Zalesskaya, V. (2005). Souvenirs of the Holy Land. *Pilgrim treasures from the Hermitage: Byzantium-Jerusalem* (Ed: L. Humphries). St. Petersburg: Hermitage Museum, ss. 73-87.

İnternet Kaynakları

http://ablemedia.com/ctcweb/showcase/wordsonline.html (Erişim tarihi: 05.02.2013)

http://ancientrome.ru/ius/library/codex/theod/liber16.htm (Erişim tarihi: 18.10.11)

http://asiaminor.ehw.gr/forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaid=10061&boithimata_State=&kefalaia_State= (Erişim Tarihi 10.11.2011)

http://www.attalus.org/old/athenaeus6d.html (Erişim tarihi: 14.10.2011)

http://catholicism.academic.ru/10990/Stratonicea (Erişim Tarihi 28.09.2011)

http://elearning.unifr.ch/apb/Typika/results.php?action=search&type=synthesis (Erişim tarihi: 05.02.2013)

http://www.greek-dictionary.net/ (Erişim tarihi: 14.10.2011)

http://www.latin-dictionary.org/ (Erişim tarihi: 14.10.2011)